VLAST

ČASOPIS PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ZALOŽIL ROKU 1884 TOMÁŠ ŠKRDLE.

Ročník XLII. 1925—1926.

MAJITEL, NAKLADATEL A VYDAVATEL
DRUŽSTVO VLAST.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOVĚDNÝ:
VÁCLAV VAJS.

V PRAZE 1926.
TISKEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE-II.

OBSAH

XLII. ročníku Vlasti.

Básně.

Antonín Bulant: Na rybách 467.

Vladimír Hornov: Říjen 2. — Advent 50. — Neposkvrněná 51. — Betlem 97. — Alleluja! 291. — Měsíc královny 337. — Bůh tomu chce 387. — Píseň moře 421. — Svatý Václave! 465.

A. S. Chudobka: Ve chvíli vzpomínek 153. — V rozloučení 487.

A. K.: Náboženství 204. — Prosba 210. — V chrámu přírody 268.

Jan Karník: Podzimní motiv 49.

Jan Kasprowicz: (přeložil J. Karník.) Z »Knihy chudých« 338.

Alois Klein: Ave Maria 22.

Frant. Kyselý: Poselství 71. — Sňatek Panny Marie 145 — Pán vstal 290. — Vznešený úkol 386. — Ptáci 466.

Frant. Leubner: Ex voto 8, 57, 117. — O Emauzích 170, 213, 259, 300, 348.

Gab. Ronaj: Travička 1. — Davidovy boje 62, 124, 159, 205, 253.

Anatol Rubín: Vyšné Hágy 289.

Em. Taftl: Za blahem 243.

Fr. Taubic: Oko neznámého 406. — Tvé jméno 480.

H. Uden: Shovívavý 13,

V. Vajs: Zvon 21. — Pták 28. — Západ 77. — Host 193.

V. Velvarský: Kaštany 344. — Assisi 452.

Jan z Vidima: První políbky 354. — Štěstí sémě 386. — Prášek vesmíru 484.

J. Voborský: Madona di Canipiglio 2

Cyril Berka: Slovácká svatba. (Ze zpěvů a řeči svatebních) 194, 241.

Zábavné.

Frank A. Boston: Dáma s černou maskou 244, 311, 359, 407.

Ant. Hrůza: Omyl? 3, 52, 110, 162.

Adam Chlumecký: Zlé má zlý konec 24, 81, 129, 175. 216. 269, 315, 363, 442, 488.

Vlasta Pittnerová: V Mariánském mlýně 147, 196, 248, 306, 355, 422, 510.

Gab. Ronaj: Autor 400.

Vladimír Strojil: Mlhy na horách 302, 350.

Q. M. Vyskočil: Spojení s Neznámem 481.

Juhani Aho: (Přel. O. S. Vettl) Nes svůj kříž 29, 68.

Vasile P—op: (Přel. Jos. Špachta.) Krásný den 15, 73.

Ed. Schopen: (Přel. J. Bena.) Ješuah ben Mirjam 104.

Poučné a vědecké.

Vilém Bitnar: Svatá Gertruda v české literatuře 292, 339.
Al. Dostál: Několik dopisů Fr. Zgody-Křena 34, 59.
Václav Hübner: Indické počtářství »Lilavati« 208.
Tom. J. Jiroušek: Karel Procházka 17.
Karel Kolísek: La Verna 388.
JUDr. M. Navrátil: Průvodce po Italii 32, 64, 126, 172, 224, 275, 320, 367, 435, 516.
Frant. Rezková: Vojtěch Kareš 154, 211, 266.
Gab. Ronaj: Naše divadlo 468.
JUDr. Otto Stehlík: Jak zprostředkoval Havlíček-Borovský protimaďarský leták. 10, 55, 114.
Dr. Jos. Svítil-Karník: Petr Skarga a kázání sněmová 201, 249, 297, 345, 485.
Ant. Šorm: Dělničky Boží, 257.
Ing. Jos. Vrba: Petrovič Njegoš 477.
Ignát Zháněl: Z ráje přátel knih 37, 78, 118.
Msgr. Dr. R. Zháněl: »A ty Betleme Efrato!« 100.
Fr. H. Žundálek: Mato Mesič 166. — Stefan Žeromski 262.

Aktuality ze života uměleckého. Referuje Jos. Hronek 40.
Hlídka sociální. Referuje R. Vrba. 133, 230.
Slovanská hlídka. Píše Fr. H. Žundálek. 278, 324, 371, 453, 529.
Zprávy z ciziny. Referuje Fr. H. Žundálek. 86, 180, 227, 280, 327.
Literatura česká. 41, 88, 136, 182, 231, 282, 329, 374, 455, 532.
Literatura německá. 44, 89, 186, 331, 377, 457.
Literární obzor. 44, 90, 139, 186, 233, 284, 333, 378, 458, 534.
Z našeho života. 46, 93, 142, 189, 238, 287, 335, 382, 462, 538.

Říjen 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

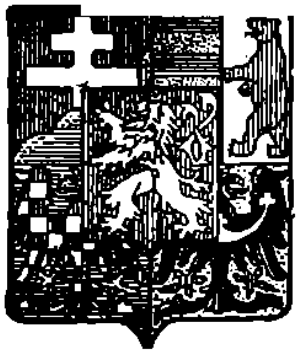

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLII. *ČÍSLO 1.*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 1.

	Str.
Intimní sloky. Báseň. Napsal Jan Karník	1
K jubileu sv. Františka. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	1
Zázrak. Napsal Ant. Šorm	3
Zjevení. Napsal Ant. Šorm	8
Pod Bílým Křížem. Napsal Antonín Hrůza	11
V den Dušiček. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	16
Pod duhu. Báseň. Napsal Frant. Leubner	17
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek	18
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal J. Skácel	23
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	27
Býti dítětem. Báseň. Napsal E. Taftl	32
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha	33
Slovanská hlídka. H. Žundálek	36
Hlídka sociální	37
Literatura	39
Literární obzor	42
Z našeho života	46

Sv. František z Assisi.

(Kreslil J. W. Baumgartner, ryl Klauber.)

Ze sborníku Ant. Šormova: **Svatý František a Čechové.**

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 1.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ŘÍJEN 1926.

Jan Karník:

Intimní sloky.

V jara dnech, kdy v šťastné chvíli
hřál nás slunka jas,
na rtu ret jsme z číše pili
medoviny kvas.

Když pak v létě vlahou s nebe
setba uzrála,
sporá skývka, žitný chlebe,
jak nám chutnala!

Pozdní květy podzim spálil
v krutém rozmaru,
hořkého nám vína nalil
na dno poháru.

A co blízká zima skrývá
v plášti šedivém?
Jenom bledá Smrtka kývá
strastí předivem . . .

Vladimír Hornov:

K jubileu sv. Františka.

»Stín smrti halí zem — jde Rozkoš s Pýchou světem,
rod vymřel proroků, jenž sílen Parakletem,
žár lásky v srdce lil a víry žhoucí plam.

Zlob lidských zvlněním je kalich překypělý,
hřích k nebi tyčí se jak hrotu záblesk smělý
a k pádu týn svůj chýlí církve Boží chrám. —«

Tak před věky hlas zazněl v duši Františkovu,
kříž světec pokorný vzal k Ježíšovu slovu,
by národům všem hlásal Věčné Lásky řád.

Šla svatá Chudoba s ním, družka jeho milá,
v prach před ní Pýcha skráň svou hrdou uklonila
a Rozkoš kajícníků oblékala šat.

Jak v jarních tužeb nevýslovném rozechvění
svět probouzel se divem z hlubokého snění,
z úst láskou roznícených slyšel Boží vzkaz . . .

Ó, chvíle velkých návratův a svatých činů,
své světlo jásné neste v dobu chmur a stínů,
ať světce Assiského promluví k nám hlas!

Ant. Šorm:

Zázrak.

Z F. A. Hollandových františkánských legend.

Mocný král na válečném tažení procházel kdys městem Světcovým, a byl velmi žádostiv poznati svatého Františka, neboť mnoho mu o něm a často vypravovali. Na veliké louce před městem rozbil purpurový, velmi nádherný stan a před ním dal vystavěti trůn. Rytíři a vojsko tábořili ve velikých skupinách kolem stanu a vyzbrojení pěšci udržovali stráž, aby nikdo nemohl se ke králi přiblížiti. Neboť přišlo množství lidí z města i vesnic, aby viděli vznešenost krále, tlačili se těsně na stráž a kochali se ze zářivé nádhery brnění i mečů. Ale válečníci zatlačili je nazpět, zkřížili kopí a utvořili železný kruh, jejž nemohl nikdo prolomiti. Když král byl už velmi nedočkavým spatřiti Světce, vydal se spěšně jeden bratr, který tu stál mezi zevlouny, aby Světce přivedl. Nalezl ho sedícího a s krotkým ptáčetem si hrajícího v jeho komůrce. Bratr všecek bez dechu vyřizoval rychle vypravenými slovy vůli královu: „Dobře," odvětil Světec, „přijdu." Pak vázal si pomalu opánky na nohy, opásal bedra provazem, dal zvířátku, jež dělilo se s ním o celu, vodu a potravu. Bratrovi však se zdálo, že činí vše příliš pomalu, pobádal Světce ke spěchu. Ale bratr František pohlédl na nedůtklivce usmívaje se a pravil: „Král počká." Když nyní šli spolu po louce, bratr byl vždy o několik netrpělivých kroků napřed — a již slyšeli hluk a ruch lidu, tu zavzněl k jejich uším tichý a naříkavý pláč; po louce šlo děvčátko, které velmi naříkalo a vleklo za sebou s velikou námahou bosou nožku. Světec rychle vyšel dítku vstříc, klekl na zemi a vzal je do náruče. A když se po jeho bolu tázal, děvčátko pravilo, že skočilo na ostrý trn a nyní cítí velikou bolest. Světec vzal děvčátko na klín, pohladil je a dobrácky s ním hovořil. A obratně lehkou rukou vytáhl trn z krvácející rány, aniž by dítě se dalo do křiku, neboť vědělo, že jeho něžné ruce jsou tak dobrotou požehnány, že zaplašují všechny bolesti a utišují ihned všechno utrpení. A dítko ustalo v pláči, usmívalo se radostně na Světce, objímalo a líbalo jej a nemohlo pro něho nalézti dosti něžných jmen. Bratr, který stál vedle, velmi se rozhořčil a zvolal: „Co tě tu zdržuje? Což nemůže dítě jíti si ke své matce? Nevíš, že ti král poručil přijíti a chceš býti králi neposlušným?" Tu pohlédl na něho Světec a pravil mu zcela vážně: „Poslouchám zcela ze srdce Toho, který mi nejdříve poručil. Nebo myslíš, bratře Masseo, že bolest dítka jest menší, než zvědavost krále?" Bratr Masseo neporozuměl však, co Světec tím míní a nedal žádnou odpověď. Světec ale políbil dítko, pravil k němu usmívavě: „Nyní běž, Angiolino, a dej pozor, abys viděla krále!" A s úsměvem na rtech hleděl za děvčátkem, jak odtud poskokem utíká.

A když nyní přišli na prostranství, kde stál králův stan a trůn, pozdravil národ Světce s velikou uctivostí a stráž ustoupila stranou, aby jej vpustila. Za ním ale opět uzavřely se řetězy stráže a Světec stál sám mezi dvěma řadami válečníků, jako mezi železnými zdmi. Na konci řady seděl král, zcela nádherně oděn ve skvosty a zbraň a v záři zlatého řetězu na krku. A Světec poklonil se před králem a pravil: „Pane, vy jste mne povolal, zde jsem!“ Když král Světce uviděl, podivil se velmi, potřásl nedůvěřivě hlavou, neboť se domníval, že nalezne ctihodného starce s lemovaným talárem a nikoliv tohoto ubohého mnicha, který stál teď před ním. Ale zatajil svůj údiv a ptá se: „Jsi-li ty ten, jehož jmenují bratrem Františkem?“

„Ano, pane,“ odvětil Světec, „jmenují mne tak.“ „Nuže“ pokračoval král, a zvedl milostivě ruku, „mnoho mi o tobě vypravovali a byl jsem zvědav poznati toho, který může zajímati tolik srdce lidská. Nalézáš mne milostivého v tuto hodinu a má-li tvé srdce nějaké přání, které mohu vyplniti, směle je vyslov a uskuteční se ti.“

Tu pozvedl světec oči ke králi a pravil: „Pane, Bůh žehnej Vám za vaši dobrotu! Ale hleďte, moje srdce jest bez přání, neboť Věčný dal mu vše, čeho potřebuje. On dal mi šat k přikrytí mojí nahoty; dává mi pokrm a nápoj v čas příhodný, a připravuje mi lůžko, když jsem unaven. Čeho ještě potřebuji?“ Král ale velmi se podivil a pravil: „Jsi tedy, poněvadž tvoje touha zcela nepatrná jest, nejbohatší mezi lidmi. A protože jsi tak bohat, že ani královská moc nemůže zlákati žádné tvoje přání, dobře, mohl by tudíž snad král tebe prositi o dar?“

Světec se domníval, že král žertuje. Hleděl na mocného tohoto světa usměvavě a odpověděl: „Králi, vím dobře, že žertujete. Neboť jak mohl bych já, nejchudší mezi lidmi, co dobrého Vám učiniti? Moc ani panství nebyly mi dány. Milostivý Bůh propůjčil mým očím patřiti na krásu země a dal mi jazyk k chválení jeho věčného jména. Obojí jest jeho. Nechcete-li tudíž považovati modlitbu hříšníka za malichernou, budu ochotně prositi, aby Bůh Vás ochraňoval.“

„Ne tak,“ odvětil král, „biskupové a kněží mé země jsou povinni modliti se za mne každý den, a já platím jim za to zlatem a bohatým obročím. Od tebe však vyprošuji si jinou věc. Vypravuje se o tobě, že činíš zázraky, vykládáš znamení a předpovídáš na všech místech. Dobře, chci, abys i mně prorokoval a učinil zázrak, abych také já a knížata, kteří obklopují můj trůn mohli ti uvěřiti.“

A když toto král pověděl, nastalo veliké ticho kolem do kola. A ticho rostlo a šířilo se jako mrak na bouřku, který nejdříve je nepatrný, ale bez hluku strašně roste, zahaluje oblohu a zemi plní temnotou. A bylo jakoby toto utišení prýštilo ze světcovy vlastní bytosti, neboť stál nepohnutě a jakoby spoután a

jeho čelo bylo bílé jako smrt. A ještě poslední z lidu, kteří stavěli se na špičky, slyšeli v tichém mlčení slova Světcova, když tiše pravil: „Králi, rouháte se Bohu, aniž to víte. Nikdy jsem neučinil zázraku, nikdy nevykládal znamení z rukou. Nikdo nečiní zázraku, kromě věčného Boha."

Ale král nosil v sobě pyšné a naduté srdce, svraštil obočí a pravil: „Vidím dobře, že zdráháš se mě poslouchati. Nevzkřísilils mrtvého, nevyvolal-lis pramen ze skály, nechodil-li chromý na tvůj rozkaz a neprohlédli-li slepí pod tvýma žehnajícíma rukama? Chceš pokládat to vše za lež, co o tvých skutcích se vypráví?"

Tu odmlčel se světec na okamžik a mlčky se díval na krále. A viděl v jeho očích pláti nízkou a bezbožnou touhu po zvláštnostech a proto odbyl jej hněvivými slovy Spasitele, jako když žádali na něm fariseové zázrak. Napadla jej zlá zuřivost a bylo to, jakoby z hlavy mladého Bernardona ozvala se nevázaná pýcha ještě jednou v duši Františkově.

Však slitování Světce zničilo pýchu jeho mládí. Sklonil se před králem a odpověděl a jeho hlas zněl, jakoby přicházel znavený hluk z veliké dálky. „Králi, vyslechněte milostivě, co Vám řeknu. Vše, co o mě mluví hříšníci, mluví pravdu a přece lhou a nevědí ani, že lhou. Položte šíp na tetivu luku a řekněte mu: ‚Leť a zasáhni!' Šíp ale mrtvě spočine na tetivě a nepohne sebou. Napne-li ale síla vaší páže strunu luku, zasviští šíp a dosáhne svého cíle. Pohleďte, králi, šíp a luk jsem já v rukou božích, a co činím, činí Bůh skrze mě a já nedělám vlastně nic sám od sebe."

Tu pozvédl král netrpělivě ruku, neboť byl zvyklý, že jeho rozkazy byly plněny rychle, bez odkladu a zlý úsměšek hrál na jeho rtech, neboť zamýšlel Světce pokořiti, pravil: „Mluvíš jako moji popové a nejsi lepší než oni. Lidé tě následují, vím to dobře, a tvoje moc nad nimi jest veliká. Proč ale tak činíš?"

Světec se vzpřímil, v jeho obličeji zářil plamen, jaký viděti jest jen v jasném žáru ohně. A rytířům i pacholkům zdálo se, že zde stojí král před jejich králem, a ten stojící bez koruny, že jest mocnější než ten sedící v purpuru. A Světec odpověděl králi a pravil: „Králi, vím dobře, na co se tážete a rád chci Vám odpověděti. Chcete věděti, proč mne lidé následují? Protože tomu tak chtěla moudrost Nejvyššího, poněvadž nenalezli mezi hříšníky žádného nepatrnějšího, žádného nepostačitelnějšího, ani žádného hříšnějšího člověka a tu zvolili mě, abych dokončil ono podivuhodné dílo, které podnikl Bůh. Mě zvolili, poněvadž nemohli nalézti žádného ubožšího, poněvadž chtěli urozenost, sílu, krásu a moudrost světa zahanbiti." Když Světec toto řekl, zahalil jeden člověk, který v okruhu lidu stál, svoji hlavu a sklopil zrak k zemi a zdráhal se pozvédnouti víček, neboť po druhé zněla mu ta slova v uších. A tím člověkem byl — bratr Masseo.

Král ale neporozuměl vznešenému významu slov. Byl napaden podivnou žádostí, jako člověk v úzké cele a neviděl a ne-

slyšel jiného, než člověka, který jemu mocnému se odvažuje vzdorovati. S trpkým smíchem pokračoval v řeči k Světci: „Nepatrný mnichu, divné věci mluvíš! Chceš hanobiti veliké tohoto světa a nevíš, že jediný pokyn mé ruky tě zničí? Kliď se odtud, neboť jsi lhář a blázen zároveň.“ Když uslyšeli to bojovníci, hrnuli se na Světce, aby jej z kruhu vystrčili. V národě ale ozvalo se zlé bručení a z jich středu zazněl malý výkřik, který byl jako jasné volání mladého krahujce. A nastojte, malé děvčátko proběhlo stěsnaným množstvím, proklouzlo mezi nohami velikých, proniklo okruhem stráže a prolezlo mezi meči a kopími jako mrštná rybička. Bylo to totéž děvčátko, jemuž Světec vytáhl trn z nohy a které mohlo z náruči matky docela dobře viděti jak vojíni chtí ubližovati Světci. Přitulilo se těsně ke kolenům svatého a hrozivě zvedlo malou pěst proti utiskovatelům. A tak mocné a tak výhružné bylo zakročení dítěte, že stráž neodvážila se pohnouti.

Dobráček ale zvedl dítko vzhůru, políbil je a slzy řinuly se po jeho obličeji. Když ale oči dítka spatřil těsně u svých, tu ulekl se v hloubí svého srdce. Rouška zacloňující — co státi se má — roztrhla se před ním a on viděl, co státi se musilo, neboť rozeznával Božího posla. S plachými zraky položil dítě k zemi a jeho čistá ruka spočinula na hlavě dítěte. Tu zvolal král: „Co má to býti za klamnou hru? Odtrhněte od něho dítě a odveďte je pryč.“ A rytíř jeden spěšně přiskočil, aby vyplnil rozkaz krále. Když ale chtěl položiti ruku na dítě, pravil Světec: „Příteli, pravím ti, nedotýkej se dítka!“ A jeho hlas zněl, jakoby padalo železo na železo. Tu ustoupil rytíř náhle zpět; viděl lesknouti se Světcovo čelo, jakoby odleskem ranních červánků a zhrozil se jasného paprsku. A ke králi Světec pravil: „Králi, promiň ještě na okamžik. Máš míti vidění.“ Sejmul ochrannou ruku s hlavy dítka a pravil: „Jdi tam, sestřičko, a neboj se.“ Tu vyskočilo děvčátko a spěchalo řadou stráže a obrněnci ustupovali před ním, jakoby vedeni neviditelnýma rukama. A dítě vyskočilo na stupně trůnu a postavilo se po straně krále. Bez bázně položilo ruku na královo koleno a hleděl na krále.

Bylo to hezoučké děvčátko. Před zlatem jeho vlasů bledlo zlato královského řetězu na krku a jeho oči byly modré jako modř letního nebe a plné tajemného vědění, jak dětská očka bývají. Za světlou modří ale tajila se hlubší modř a byla jako silné temno a jako propast bez míry a dna. A oči královy sebou trhly, když setkaly se s pohledem dítka, chtěl je odvrátiti stranou, s pocitem, jako když se dává na útěk. Ale všechna moc jeho těla mu unikla; bylo mu, jakoby mocná pěst uchopila jej v šíji a hodila jím dolů v silné temno do strašné propasti. Čas a místo uniklo jeho smyslům a co se s ním dělo, dělo se v závrati věčnosti. Král zřítil se do hloubky jako neživotná věc, a blesky jej ošlehovaly a bezhlesné hromobití doléhalo v jeho sluch. A král viděl svoje vlastní srdce a prolétal svým vlastním životem v racho-

tivém kácení. A viděl úplatné soudce seděti na svých soudních stolicích a poznával pochybné zákony své země. Viděl nevinně nyjící přikovány ležeti za potravu červům a za pokrm havěti. Viděl nerovné boje a spáleniště vyloupených měst, viděl ležeti zhanobené ženy a pobité dítky v domech se široce rozevřenýma očima a krví potřísněným čelem, viděl zaťaté pěsti povstalců pozvednuté k nebesům, jak volají na něho kletby z rukou božích. Viděl krev, kterou sám proléval, vražedné jezero plné hrůzy a děsu. A pěst v jeho šíji vrhla jim do něho, že musil se broditi krví, v níž propadal se hlouběji a hlouběji až stál v prolité krvi až po krk ...

Tu vzkřikl král v šílené úzkosti, jeho údy se chvěly hrůzou a jeho obličej byl bledý jako lněný šátek. Pěst ale ohnula jeho šíji a král sklopil oči před strašnýma očima dítěte.

Ale když lid to viděl a slyšel, zděsil se, bojovníci vytrhli meče ze svých pochví a vrhali se na Světce, neboť se domnívali, že chce krále usmrtiti čarovným kouzlem. Ale král zvedl se jako ve snách, vzpřímil se a zvolal: „Nikdo nedotýkejž se tohoto. Neboť on jest v pravdě ten, o kom se mluví jako o světci.“ Uchopil vzrušeně ruku dítka a sestoupil po stupních s trůnu. A při chůzi rozepial se purpurový šat na rameni a spadl na stupně, a nikdo neodvážil se jej zvednouti. A král stál před Světcem s bledým obličejem, sklonil se a pravil a jeho slova byla jako nářek smrtelně raněného muže: „Bratře, zhřešil jsem a jsem zahanben. Kdo odpustí mi, co jsem učinil?“ Tu položil Světec obě ruce na královo rámě, pohledl na něho a z jeho očí řinulo se světlo smilování, jako světlo rozednívajícího se dne. A Světec odpověděl a pravil: „Králi, stanete se od Nejvyššího svatým. Hleďte, brzy neslyšně, brzy za hromu putuje pravda po zemi, v různých šatech a v různých postavách. Proč by si neměla zvoliti jednou za svůj nástroj oko dítka? A toto budiž Vám znamením, že Bůh Vám odpustí, když posílá k Vám místo rytíře dítě s něžným srdcem a radostným významem. A vězte, abyste od tohoto dne snažil se jednati jako toto dítě.“ Tu skanuly slzy z očí krále a on poklekl. Ale bratr František jej zvedl a pravil: „Pane, zdá se mi, že sám Bůh přede mnou leží v prachu!“ A když to řekl, obrátil se a odešel pryč.

Král ale zvedl dítko vzhůru, líbal jeho oči, jež prozradili mu soud o něm. A když blíže opět pohlédl, viděl, že sytost barvy ustoupila a že oči dítka září opět jasnou modří letního nebe. Tu vzal král zlatý řetěz se své šíje a ověsil jím děvčátko, že jeho krček sehnul se pod zlatým břemenem.

* * *

O králi se pak vypravuje, že od té hodiny panoval s velikou spravedlností a něhou ve svých zemích a nad svými národy až do smrti.

Ant. Šorm:

Zjevení.

Z františkanských F. A. Hollandových legend.

Nevím, jsem-li spravedlivý. Ale znám Spravedlivého, a miluji ho jako své zřítelnice.

Františka z Assisi, jenž miloval zemi.

Musí se o něm vyprávěti v onu požehnanou hodinu, jež tkví mezi dnem a nocí, jež největší hoře ještě zvětšuje a závratnou slast do nezměrna stupňuje. A mluvíš-li o něm, musíš hlas stlumiti, jako činil onen starý sedlák, vyprávěje mi o „Světci", nazýval jej „santino", neobyčejné události. Nebudu jich tu po něm opakovati, poněvadž nechci a poněvadž toho nedovedu. Napsat je, to nemožno, neboť slovo je slabé a nedostatečné a nemá vůně širé roviny, stříbrného třpytu olivových strání a slavnostní nádhery cypřišů. Lze je dále podávati jen od úst k uchu a jen málo lidem, kteří vědí, že pták jest více než dvounohý živočich s peřím, a že dlaň louky tají tolik zázraků jako hvězdami poseté nebe. Mluvil-li o něm staroch, činil tak s tajemnou hrdostí, jako by mluvil o svém nejstarším, dobře zvedeném synu. Nazýval jej „Santino" (Světeček) a kýval usměvavě hlavou, jako by jej byl dobře znal.

Sedm století zmizelo a mně se často zdálo, že vidím, jak Světec přichází z blízkého lesíka s usměvavou tváří a zraky plny zázraků země. Často jsem cítil, jak sedí mezi námi na dřevěné lávce a hledí za záhadným cypřišem, jehož tajemství znal jen on sám. Nikdy nezapomenu na ten strom, hieratický, obelisku podobný, jenž co by kamenem dohodil, před námi z čista jasna střelou ze země čněl a posuňkem obra ukazoval do nebe, jako temný prst a jako nepřetržitá modlitba. Ve dne byl opředen zlatými paprsky, jako mystický trojhran, z něhož tryská boží jas, v noci však vyrůstal do výše a byl sloupem oblohy. Stál tu jako střed a ohnisko světa, o samotě a nehybný ve své síle a ticho, jež kol šumělo, střebal svými mohutnými kořeny a v oběť podával nebi.

A Světec sedí mezi námi na lavici, dlaně maje na kolenou. Jak mocné jsou tyto jemné hubené ruce! Jsou to ruce hrdiny galilejského, ruce, které časem měly schopnost býti tvrdé jako žula a jako ruce, jež třímaly jilec meče; a jež měly schopnost býti něžné a pečlivé, jako ruce krásných žen, když nemocnému shrnují vlas s vlhkého čela.

A Světec hovoří k nám. Vypravuje o svých hrdličkách, jimž daroval svobodu a jež ho milují, o plachém ptactvu, jež mu na ramena slétá a zaplašit se nedá, o onom sokolu, jenž mu

jednou v hlavách na stráži dlel, když spal v lese, vypravuje, jak pokorně a u vytržení skláněly se klasy při východu slunce, o nevystihlém zázraku ohně, jenž k nebi tíhne, a vypravuje o tajemství vody, jež v hlubinu chvátá.

Nebo jsem ho viděl, jak sedí pod nočním nebem, z něhož rosa kanula jako líbá vůně z vyhloubené perly. Viděl jsem ho, jak se zvédá, lučinou kráčí, viděl jsem, jak se mu vysoká tráva kloní na pozdrav a viděl jsem, jak ratolesti kvetoucího stromu jeho ruku laskají. Nebo si klekl u potůčku, jenž tekl u jeho nohou a ponořil ruce své v čistý proud. A voda staví se v běhu a tísní se kol svatých rukou a každá kapka potoka chce je políbiti.

Nebo stál na pokraji lesa a čekal pln dychtivosti na slunce. A když vzešlo nad okraj země, rozepial paže, jako by chtěl slunce k srdci přivinouti a jeho rty šeptaly: milý bratře! Staroch vyprávěl: Když se řeží mladé letorosty olivové a v otýpkách kladou na zemi u paty stromů, pak chvátá Světec vzduchem a dotýká se prsty plačících ran, jež ostré železo způsobilo.

Viděl jsem ho, jak jde k nemocným, jichž tváře bolestí znetvořené se zjasnily a prozářily, jakmile překročil práh a chápal jsem najednou onoho římského setníka a jeho nesmírnou víru, když pohlédl v oči Spasitelovy: P a n e, n e j s e m h o d e n, a b y s v e š e l p o d s t ř e c h u m o u, a l e r c i t o l i k o s l o v o a u z d r a v e n b u ď e s y n m ů j.

Mohl bych celé dny o Světci vyprávěti a neunavil bych se. Leč co by to bylo? Snad je vše klamno, co vypravuji a on byl zcela jinaký. Ale pro mne to nemožnost viděti ho jinak, než jsem jej viděl.

Kdo byl tento úžasný muž, který spojoval s nejhlubší pokorou nejvznešenější hrdost? Který zval oheň bratrem a slunce milou sestrou?

— — — — —

Když Světec ležel jednoho dne v horečce na svém úzkém lůžku, měl zvláštní zjevení.

A zjevení bylo takové:

Viděl jednotvárnou pustinu, bez obzoru, tmavě žlutou a nehybnou. Zvířata, lidé i rostliny již dávno odumřeli, jen takové nelidské, hlubokým šuměním naplňované ticho prostíralo se široce kolem. Dva lidé stáli na pustině a dělil je od sebe sotva tři kroky široký prostor. A Světec viděl, že je to muž a žena. Ženu nepoznával, ale zdálo se mu, že její jméno a její podoba leží zaklety v jeho duši. V muži pak poznával k velikému údivu svůj vlastní obličej a svoji vlastní postavu. Muž a žena hleděli si strnule do očí s onou hroznou vážností, s jakou obyčejně pozorují lidé mrtvé. A nejhrůznější bylo, že jejich víčka se nepohybovala, že jejich oči najednou jako křišťály sršely bez pohnutí

a bez života, jakoby byly dlouho mrtvé a jejich duše poznamenány věčným mlčením.

Do očí ženy vcházela pomalu nevypověditelná záře, která muže oslepovala a zraňovala. Ale on ji musil snášeti, neboť víček zavříti nemohl. Lesk stal se tak pronikavým, že jeho srdce se mu v prsou rozskočilo a z jeho úst pomalu, ale bez ustání kanuly kapky krve. A jak padaly, stávala se z nich kopí, která on zvedal a s námahou a smrtelnou bolestí na ní vrhal. Žena ale stála se zářícíma očima a neviděla kopí, jež na ní svištěly. A pokaždé, když kopí provrtalo její nahá prsa, hodila muži červenou růži. Stále mocněji řinuly se krůpěje krve z jeho úst, stále úzkostněji házel kopí za kopím a při každém pohybu paže ucítil hořčejší a trapnější smrt.

Již stál po pás v růžích, které se kolem něho věžily jako valy, až skanula poslední kapka s jeho rtů. Tu padl mrtev v hlubokém zármutku k zemi. Žena zavřela oči a hleděla dlouho zavřenýma očima na ležícího. Pak pozvedla nohu a kráčela k němu, a její chůze byla, jakoby náměsíčnice nebo jakoby prostupovala zdí. Zastavila se u jeho hlavy, růže voněly silně a omamně a muž ucítil po ní velikou touhu. Chtěl zvednouti paže, ale byl mrtev a nehybný. Tu sklonila hluboko hlavu a při nachýlení svezl se její vlas v temných vlnách na jeho čelo a prsa. A mrtvý se zachvěl.

Ale žena poklekla a zvedla dlaně k nebi jako velekněz, který obětuje. Z jejích prstů vypučely květiny zvláštního druhu, jaké na naší zemi nerostou, a kolébaly své kalíšky ve slunci. A žena promluvila hlasem, jako je zvuk houslí...

Zde zjevení mizí.

Světec ale ležel na svém lůžku a v jeho očích plálo to jako v tajuplném ohni. Vzdychal, jakoby ze zkrušeného srdce, neboť zmocnila se jej závratná úzkost, takže ničeho nemohl rozeznati. Sebral všechny síly a všechnu moudrost svého života a svoji duši pustil do hlubin jako udici. Ale hlasy tajemna zmlkly a nedaly žádné odpovědi.

Tu snědý obličej Světcův zbělel jako smrt a jeho údův zmocnilo se veliké chvění.

Ale slunce smilovalo se nad svým bratrem. Poslalo paprsek do jeho cely, který vnikl na ruce světcovy jako blesk, nebo jako úzký zlatý kord. A v slunečním paprsku poznal vidění a stkvělý prst tajemného významu.

Tu sepial ruce na očích, že byl v nich jeho obličej skryt jako ve škrabošce — a jemu bylo úzko před žhoucím cílem života.

Antonín Hrůza:

Pod Bílým Křížem.

Pod Bílým Křížem říkalo se krásnému místu v polích, odkud byl s náhorní roviny pěkný rozhled jednak na starobylé město, jednak na údolí, jehož úžlabinou klikatil se uprostřed luk bystrý potok. Bílý Kříž byl mezníkem polí patřících měšťanům a na druhé straně pak pozemků selských, svažujících se k údolí, v němž za rybníky klapaly mlýny. Svahy údolí byly porostlé mladým, bujným lesem, kdežto břehy potoka byly lemovány buď olšemi nebo vrbami, tu starými a vetchými, jinde opět mladými, pyšnícími se krásnými, jakoby rozčesanými korunami. Nebylo však dosti této ozdoby břehův údolní bystřiny, která tu vyrůstala nikým nepěstovaná a neošetřovaná, neboť v korytě potoka, tu zúženém, nebo zase ve větší tůň se rozbíhajícím, seděly valouny, navalené sem před dávnými věky obrovskou jakous povodní. Oblá jejich čela, vyčnívající z vody a proti severu obrácená, byla pokryta zeleným mechem, hebkým jako nejjemnější samet.

Těchto kamenů různé velikosti, výšky a tvarů, bylo tu jako zrnek na růženci. Aby pak dlouhá jejich řada neunavovala příliš oko pozorovatelovo, byl ve spádu říčním zadržován proud vody pevnými hrázemi, pod nimiž jako hnízda seděly mlýny, oživující smíchem vzpružinek ve zděřích rychle se točících kamenů, zamlklý, posvátný klid přírody. Uprostřed nejednoho z těchto četných rybníků nalezl poslední a měkké lůžko velký bludný balvan, tvaru mohutné homole. Za dne líbaly jej dovádivé vlnky a paprsky slunce tlumočily mu vůněmi luk, rozkvetlých nejpestřejšími barvami, píseň dalekých zadumaných hvozdů; i lehké vzdechy olší, vrb i topolů, chránících svými korunami omšelou starou krytinu střech nade mlýny, ovívaly jeho tvrdé čelo. V noci zastavoval se tu na bludné pouti vesmírem bledý měsíc, aby nahlédl hlouběji a zvědavějším pohledem do zamlklé hlubiny sníciho rybníka. Při sklonu své dráhy jakoby byl usedl na vrchol homole. Rázem přiodělo lehkým, jako z bledězlatých mlžin setkaným hávem drsné tělo kamene a zasmál se na chvíli smutným obličejem do hájků mečovitých listů puškvorce, až živá jejich zeleň zahýřila v jeho paprscích a stíny jejich ponořily se hlouběji k neviditelnému dnu tůně. Pak přenesl se přes střechu mlýna a nahlédnuv oknem do šalandy i do prostranné světnice, kde u stolu, dcera mlynářova, Tonička, přebírala hrách k zítřejšímu obědu, počechral kadeře vrb, postříbřil mámivým leskem listy topolů a ponořiv se ubledlým obličejem do vzdorně tmavé zeleně korun mohutných dubů a do měkkých kadeří bříz, nížil se za lem vysokých lesů, dřímajících v náboženském tichu.

Bílý Kříž, stojící na náhorní rovině zastříbřil se v jeho světle, tvrdost kamene jím jaksi zprůhledněla a tělo Krista Pána, vyte-

sané z bílého mramoru, zasvítilo, jakoby zdroj neviditelného světla byl pramenil z otevřeného boku umučeného Spasitele. Ramena kříže vzpřahovala se slitovně v tichý, zamlklý kraj. Celé hrozny květů v korunách tří líp u něho, zahřily žlutí zlata a sladký medový pot jejich listů zatřpytil se jako slzy radosti a štěstí, vyplakané z neviditelných očí a zachycené tu k hodům včel, až jejich roje zabloudí v pohostinné koruny stromů.

Za tohoto krásného večera, kdy měsíc bloudil krajem, pole voněla úrodou, stromy, keře i lesy snily, a kdy potok proudil svým lůžkem, jehož dno bylo vystláno zlatým pískem, jakoby byl každému kamenu ve své dráze zvěstoval radostné „Zdrávas" a kdy vplynuv do rybníka, zastavil se k pobožnému pozdravu „Otčenáš" u velkého zrna kamenného růžence uprostřed rybníka, seděl pod Bílým Křížem hoch as dvacetidvouletý.

„Přijde-li, aby se se mnou rozloučila?" zašeptl a zahleděl se k mlýnu, k němuž po svahu vinula se bílá polní cesta. „Snad by se bála sama?" řekl si a povstav od paty kříže, dal se pomalým krokem ke mlýnům.

Nebyl ještě ani uprostřed cesty, když postřehl proti sobě jdoucí dceru mlynářovu, Toničku.

„Přichází! Přece tedy mne má ráda," zatoužil jí v ústrety a srdce se mu v hrudi rozklepalo radostí.

„Toničko!" pozdravil ji hlasem, něžnou touhou prochvěným a stiskl radostně ruku, kterou mu podala.

„Přece jsem tedy nečekal nadarmo!" pochválil ji a oči mu zahořely.

„Nemohla jsem dříve, Františku," odpověděla poněkud v rozpacích, jakoby se styděla za tuto schůzku. „Tatínek teprve teď odešel do mlýnice, budou křesat kámen a teprve potom půjdeme spat!" dodala již veseleji.

„Zítra tedy odjedete?" zeptala se hned na to, připomínajíc si, proč se vlastně sešli.

„Musím!" odpověděl smutně.

„A potom?" otázala se a její krásné modré oči utkvěly dlouze na jeho rozechvělých rtech.

„Potom, Toničko?" zakvílel skoro a hlas se mu zlomil. „Srdce z těla bych si vyrval bolestí, pomyslím-li, co se potom stane!" vybuchl v návalu stesku, jehož příval zadrhl mu hrdlo, jakoby je kdos byl sevřel tvrdými klouby.

„Tatínek chce, abych se vdala a má pro mne již ženicha," řekla Tonička smutně.

„Já vím — mladého Vrbu z Horního mlýna. Je to bohatý ženich, slečno Toničko! Budete bohatou paní mlynářkou ze dvou mlýnů," přisvědčil František.

„Však víte, že ho nemám ráda!" posteskla si Tonička.

„K bohatství není třeba lásky; ono vám ji vynahradí"...

„Františku!“ zaštkala dívka a zakryla si oči rukama. „Řekl jste, že byste si lítostí vyrval srdce z těla, pomyslíte-li, co se stane, až odjedete — a ke mně mluvíte, jakobych měla kámen místo srdce! Takového člověka mi dávají — pijana, karbaníka, zhýralce — a vy se mi vysmíváte!“

„Nebudete-li chtíti, nikdo vás nemůže přinutit, abyste si ho vzala,“ mínil jinoch na oko tvrdě.

„Neznáte našeho tatínka!“ zanaříkala si Tonička. „Říká, to že už tady na mlýnech bylo od nepaměti, že si dcera ze mlýna vzala mlynáře a nikam jinam se nevyvdala. Je to taková nepsaná úmluva mezi zdejšími rody. Moje maminka je z Dolního mlýna, matka Vrbova je z Krupníku pod Prospělovým mlýnem, Prospělka je ze mlýna Březinova a tak to jde až na konec k Malým Myslovkám.“

„Znám historii těch rodů — vždyť nebožtík dědeček byl stárkem u Krupičků, odkudž panímáma byla z rodu blízkého vám. Ale někdy se také nešlo podle toho Kšaftu. Dcera ze mlýna „Pod skalkou“ vzala si účetního z panství a jsou velmi šťastní. Ukázalo se, že volila lepší, než kdyby si byla vzala Stáňu ze mlýna v Myslovce. Ten už mlýn nadobro prohýřil a teď je v panském dvoře čeledínem u koní. Zrovna v tom dvoře, kde je mu pánem účetní, který Boženku před ním zachránil.“

„Říkali, že prý z bolesti pil, protože ho Boženka nechtěla a také i na truc se oženil, aby ukázal, že pro jedno kvítí slunce nesvítí!“

„Ale do neštěstí přivedl tím nejen sebe, nýbrž i celou rodinu. A to není, slečno Tonička, žádné hrdinství!“ pravil Františk pevně.

„Těžko je vzdorovat bolesti, když jí s člověkem s jedné mísy a do každé lžíce ukápne hořký jed!“ posteskla si Tonička.

Za tohoto rozhovoru došli k Bílému Kříži, pod nímž stanuli mlčky, jako by si neměli již čeho říci.

„Sem jsem tě doprovázel, a zde jsme si řekli, že se máme rádi, Tonička!“ vzpomněl Františk, obraceje se obličejem k údolí, odkud doléhal k nim veselý klapot mlýnů. „Bylo tenkrát krásné zimní poledne, poledne sváteční a bílé sněhem, světlem i čistotou našich myšlenek, našeho citu i naší lásky. I slunce bylo bílé i tvá duše, Tonička, a v srdcích našich bylo tolik radostného štěstí a neposkvrněné krásy. Tvé modré oči, blankytné jako nebe, za onoho krásného nedělního poledne, zalily se slzami, když jsem ti řekl, proč tě mám tak rád. Nezapomněla jsi ještě, proč?“ uchopil její malou, ale upracovanou ruku a přiblížil ji lehce ke svým rozechvělým rtům. A když neodpovídala a když cítil ochvěvy její dlaně ve svých rukou, pravil dále:

„Přišla jsi do mých cest tak náhle a tvá prostá krása naplnila mou duši obdivem, jako když do snů plných bolestí vstoupí

anděl, aby je rozplašil a duši sníciho potěšil a naplnil radostí. A řekl jsem si tenkrát: „Ať kdekoli se octnu — ať v městech plných ruchu, radostí i starostí, či na poušti o žízni neb hladu, ať v rozkoši neb v bolesti — ono velké štěstí chvíle tak vznešené a posvátné půjde se mnou.“

„Mohou nám zabrániti, aby štěstí naše nevykvetlo plným květem, květem vůní sladkých a barev tak vznešeně nádherných, o jakém sníti má právo jen neposkvrněná duše mládí, mohou dáti mezi nás přehradu, abychom se nemohli viděti a abychom spolu nemohli mluviti — leč ten posvátný cit se vším jeho kouzlem andělsky čistých duší ze srdcí našich nevyrve nikdo.“

„Ať taková neb onaká, zůstaneš vždycky mou, vždycky mou, Toničko!“ mluvil Frantík a hleděl jí pevně do uslzených očí. „Nikdy neuvěřím, že jsi se zpronevěřila dobrovolně této naší úmluvě, kterou zde před Bohem sjednáváme. Vše, co kdo serve s tvé duše, o co připraví srdce a čím znesvětí tvoje tělo, bude jen loupež, neboť ty nikdy dobrovolně z bohatých darů své krásy, ze své čistoty, Toničko, ze svého pelu na květu své duše nikomu ničeho neposkytneš!

Ani já se k tobě nepřibližuji dnes jinak a nepřiblížím nikdy jinak, než jako ke světici!“

„Frantíku!“ zakvílela a byla by se mu shroutila k nohám, kdyby ji byl nezachytil.

„Toničko!“ řekl vroucně, „je jen jedna krása, jedno pouto, jedna láska. Krása vzpomínek na nevinné dětství a na chvíli, kdy jsme poznali, že chápeme krásu. Tys ji přinesla do mých cest a ona půjde se mnou jako anděl, aby mne těšila, podpírala, vedla a posilovala. Jen tvá krása je toho schopna, protože vyklíčila z mé rodné půdy, že byla živena její silou a vůní, že líbalo ji slunce domova a že květy našich zahrad byly jí družkami.“

„A proč odcházíš?“ zeptala se a hlava jí klesla jako nalomený květ.

Usmál se bolestně.

„Změnilo by se něco na osudu naší lásky, kdybych zůstal?“ otázal se smutně. „Byl bych jen svědkem tvého neštěstí, jemuž bych nemohl zabrániti. Neboť čím by byl nápor chudého hocha proti lavině moci a bohatství?“

„Půjdu tedy do světa, abych hledal prostředků proti hrozným zbraním, kterými se dnes útočí na naše štěstí!“ mluvil odhodlaně.

„Pak jsem pro tebe, Frantíku, navždy ztracena!“ zalkala Tonička bolestně.

„Navždy nikoli, Toníčko! Kdo z nás může měřiti nebo říditi dráhy našich osudův a určovati jejich konečný cíl?“ tázal se, zahleděv se jí do uslzených očí.

„Jen Pán Bůh sám!“ řekla odevzdaně.

„Ano, Toničko. Jsou různé cesty, kterými vede lidi, aby Ho poznávali a naučili se Ho milovati. Nás vede cestou bolesti a věříme, že nevloží na nás těžšího břemena, nežli můžeme unésti!“

„Nezapomenu na tebe nikdy, Frantíku. Bude mi smutno všude a zde nejvíce, kdykoli půjdu okolo Bílého Kříže,“ pravila mu vzlykajíc a ukázala na Kříž:

„Je tu místo bolesti, ale také naděje na vykoupení ze všech běd a úzkostí,“ těšil ji hoch a podav jí ruku, loučil se s ní: „S Bohem a na shledanou!“

„Kdy na shledanou?“ vypukla Tonička v srdcervoucí pláč. „Jak bude všechno jinačí, shledáme-li se ještě někdy a shledáme-li se vůbec!“ naříkala, potácejíc se z místa bolesti a klesajíc téměř za každým krokem pod její drtivou tíží. Když sešla až do údolí, ohlédla se, uvidí-li ještě Frantíka. Ubledlý měsíc ozářil její tvář, bolestmi téměř zbělenou a pak jakoby se také roztesknil, zahalil se do lehkého obláčku, hnaného po jasné obloze neznámými větry. Zalomila ještě rukama a pak osušivši zástěrkou slzy na uplakaných očích, prošla mlýnicí, v níž její otec se stárkem křesali mlýnský kámen.

„Kde pak jsi bloudila, Toničko?“ zeptal se jí vlídně pantáta a zahleděl se na ni zpod zaprášených brýlí, jimiž chránil oči, aby mu do nich nestříkl písek nebo štěpina z tvrdého ocelového oškrtu, kterým vysekával v kameni ostré rýhy.

„U Bílého Kříže,“ odpověděla, přemáhajíc úsměvem bolestný smutek, jehož bylo ještě plno v jejích hezkých blankytných očích.

„Tam večer nechoďte, Toničko!“ prohodil stárek a usmáv se, shodil otupělý oškrt s násady, aby jej výměnil za jiný, nabroušený. „Což nevíte, že při měsíčku bloudí tam duch Jarmilky, které pod křížem puklo srdce bolestí, protože jí nedovolili, aby si vzala toho, kterého měla moc ráda?“ otázal se.

„Taky jsem o té pověsti slyšel, a říkají, že prý Jarmilka byla z tohoto mlýna!“ prohodil pantáta, použiv chvíle krátkého odpočinku, aby si nacpal dýmku.

„Přichází prý tam, když je měsíc v úplňku, klekne pod kříž a hlasitě se modlí. A když v Kostelním Vydří odbije dvanáctá, vykřikne, jako by ji někdo srdce probodl a skácí se jako mrtvá na schůdek pod křížem,“ vykládal stárek, také si nacpávaje.

„Už jste ji viděl, Václave?“ otázala se Tonička a krásné oči prohloubily se jí bolestí.

„Já ne, Toničko, protože nejsem všetečným, ale kamarád z Horního, ano! Přiběhl prý tenkrát domů celý vyjevený a pobledlý, jako by ho byla smrt honila. Není odsud a nevěděl, co se v noci u Bílého Kříže děje. Teprve mleči mu řekli, že to byla Jarmilka a že není třeba se jí bát, protože se jen modlí a nikomu neublíží,“ vypravoval stárek, odmetaje s pokřesané plochy kamene písek ometeným smetáčkem.

„Tady se skoro o každém kamenu něco povídá," usmála se Tonička. „Krajánci nanosí těch historií ze všech mlýnův a straší mlečky, pod kůží se však jejich bázni smějou."

„O Jarmilce je to pověst už velmi stará, Toničko!" ujišťoval stárek dívku a zakřísnul zvonivou ocelí do kamene, až chumáč jisker vyskočil.

„Jdi spat, Toničko," pobídl pantáta dceru, a nasadiv si očištěné brýle, řídil údery svého nástroje do zvonivého rytmu oškrtu Václavova. (P. d.)

Vladimír Hornov:

V den Dušiček.

Pokoj vám! —
Mír svatý vane z nedozírna
v mrtvých zahrady a v lada zasněná,
z moře světel září křížů ramena,
na nichž k nebi plane obět lásky smírná.

Kdo se pod křížem dnes, Pane, nezastaví,
kdo se nezahledí v líc Tvou skloněnou,
komu duši, ostnem smrti zraněnou,
chmurné „De profundis" slzou nezaplaví?

V příboj žalů všech, jež vin svých peřejemi
v dál se roztékají žití stezkami,
kříž tvůj svítí vlídně pěti ranami
v cestu trosečníkům k vytoužené zemi.

Ó, jak šťasten je, kdo v stínu jeho, Pane,
spočívati bude, až den poslední
jasnou zoří Života se rozední
a Tvé znamení nad hroby mrtvých vzplane!

Světlo věčné, slunce nikdy nehasnoucí
vzejde z noci propastného úkrytu
a Tvé ruce, Kriste, v lásky soucitu
z křížů rozpětí se vznesou nad svět mroucí:

„Pokoj vám! —"
Ó, Kriste, přej, ať hrobu šeří
tehdá kříže Tvého světlo zahoří,
slávy věčné ozařujíc předhoří,
s něhož Život uzří ti, kdož v Tebe věří.

František Leubner:

Pod duhu.

Vysoko, den bez obláčku!
Po potopě bylo.
Holubičko, toužný ptáčku,
kam ti milo?

Z dusné archy Noëmovy
vyletěla,
kde však hostinné jsou krovy,
kam by spěla!

Na nové se hnízdo těší;
neuvije
pod archou ho u přístřeší —
již již hnije.

Letí s hory Araratu.
Země tichá
v zeleném se sluní šatu,
jarem dýchá.

Nad ní tetelí se jemně
opar vzduchu,
ale dřímá, dřímá němě;
nikde ruchu.

Člověka tam dosud není,
orat hrudu,
skřivan nevzlét' nad osení,
není trudu.

A jak Bůh zas duhu chystá,
v slunci kráčí:
rovina se jasní čistá,
hory pláčí . . .

Mezi dálkou dne a horou
jak mlh pěny
obláčky luk nad prostorou
nakupeny.

Ale slunce prozařuje
jejich sněhy,
hlavy oliv odstiňuje,
květné břehy.

Kam pak letíc, holubice
křídla složí?
Po paprsku u pravice
ruky boží,

kde prst jeho duhu tvoří,
k luhu klene,
a kde v travách rosa hoří
u pramene.

Z oliv hořké lístky pučí,
vesna mladá —
znaveně jich do náručí
ptáče padá.

Kam s ní letěl neviděně
jak van křídel
anděl boží v oblak pěně,
co tu viděl?

Holubička odpočala
v olivoví,
zobáčkem list hořký rvala,
pokrm nový.

Jak by hořkosti se lekl,
než keř vykvétá,
soucitně jí anděl řekl:
„Dočkej léta!

Bude květů, bude medu
od včel v úle,
člověk dělí za běd bědu,
co tvá vůle."

Zalkala a zaúpěla
nad člověkem
holubice u anděla
k nebi vděkem:

„Dej nám jak list olivový
sílu k letu,
nehořkne chléb, Bože, nový
měj med květů."

S ratolistkou křídla zvedla
vzhůru, vzhůru, vzhůru!
Pod duhu lid k práci vedla
mimo chmuru.

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres r. 1926 v Chicagu.

Úvod.

Ani ve snu mi nikdy nenapadlo, že bych se také kdy ve svém životě podíval do Ameriky. Konečně o nápad by nebylo, ale o jeho provedení! Vždyť taková americká cesta stojí velmi mnoho peněz! Než často i zdánlivě nemožné věci stávají se možnými.

Tak tomu také bylo s naší cestou ke 28. mezinárodnímu eucharistickému kongresu do Chicaga, kamž jsem jel se svým bratrem Msgrem Drem Aloisem Kolískem.

A jak k této cestě došlo? Naší „Růži lurdskou", mariánským měsíčníkem, jehož jsme vydavateli, seznámili jsme se s Rev. Aloisem Merglem, duchovním správcem české farní osady Panny Marie lurdské v Chicagu. Ihned v září r. 1925 pozval nás oba, abychom před eucharistickým kongresem v týdnu od 13. do 20. června vykonali pro jeho osadu sv. misie, a to na hlavní thema „L u r d y". Tento dopis nás zastihl právě na jubilejní pouti v Římě. Odtud jsme mu odepsali, že jeho nabídku přijímáme.

Během času však se nakupily hory překážek na tuto cestu, ale nebyl bych býval turistou, abych i těchto vysokánských hor neslezl! — Konečně jsme se rozhodli, že do Chicaga pojedeme, a sice sami dva a dříve, než československá delegace z Prahy, slíbivše také duchovní vedení poutní výpravy z Prahy do Lurd, a to od 6.—21. srpna. Proto jsme museli býti také dříve ve vlasti než společná delegace, která se teprve 6. srpna měla vrátiti do Prahy. —

Dostati se od nás do Spojených Států severoamerických není právě ani snadným ani rychlým! Předně dlužno míti cestovní pas. K tomu je do Spojených Států třeba míti povolení od našeho ministerstva sociální péče. Pochod jest následující: O cestovní pas dlužno se ucházeti u okresní politické správy stálého bydliště. Tato pak sama zažádá o ono povolení u ministerstva sociální péče, jemuž se ovšem musí sděliti ú č e l c e s t y. Když toto povolení přijde na okr. polit. správu, jest jí pozván žadatel, aby se k ní osobně dostavil. Tato mu pak vystaví pas — za poplatek asi 42 Kč — který musí majitel podepsati. Vystavený pas pošle okr. polit. správa do Prahy-Libně, Lipanská ul. č. 14 na vystěhovalecké oddělení minist. sociální péče. Žadatel dostane od okr. polit. správy uvědomění, že pas mu byl vyhotoven a že si jej musí o s o b n ě v Praze-Libni vyzvednouti.

Tož jsem počátkem května do Prahy pro pas jel. U ministerstva sociální péče byl jsem rychle obsloužen. S pasem jsem jel k americkému konsulátu, majícímu úřadovnu v budově banky čs. legií na Poříčí.

Jaké však bylo moje překvapení, když u amerického konsulátu žádali na mně úřední osvědčení, že skutečně jedu do Ameriky na eucharistický kongres, a pak žádali ode mne moji podobenku. Ani osvědčení ani podobenky jsem neměl.

Nezbývalo mi tedy nic jiného, než jíti k fotografovi na Václavské náměstí a pak k panu kanovníkovi Dru Josefu Hanušovi na Hradčany pro ono osvědčení. Byl sice doma, osvědčení mně vyhotovil, ale neměl doma razítka. Proto jsem musel zajeti k dp. Dru Kronusovi do Spálené ulice (na faru Nejsv. Trojice) pro orazítkování. (Pan kan. O. Hanuš byl předsedou a p. Dr. Kronus jednatelem pořadatelstva československ. delegace do Chicaga.)

Hned po obědě jsem šel k fotografovi pro podobenky, které mně byly o 3. hod. odpol. dány (zajisté rychle i když ne právě lacino)! S osvědčením a podobenkou jsem zajel opět k americkému konsulátu, kde úřadují od 9. hod. do 4. odpol. Já jsem tam byl o půl 4. hod. Ohlásiv se, dostal jsem laskavou odpověď, abych přišel — až zítra! No, co dělat?! Musel jsem tedy v Praze přenocovat.

Druhého dne jel jsem po 9. hod. opět k americkému konsulátu. Tam mně velmi laskavě dali visum za pouhý „pakatýlek" 10 dolarů čili 340 Kč! Po podpisu visa konsulárním úředníkem byl jsem k němu zavolán. Učinil jsem tak. Slečna úřednice mne před ním vyzvala, abych zvedl tři prsty pravé ruky. Nevěda, co se mnou budou dělat, učinil jsem tak automaticky. A nyní se mne se vší vážností tázala: „Přísaháte, že všechny vaše údaje, v pasu obsažené, jsou pravdivé?" — „Ano, ano!" odpověděl jsem rychle. Po té jsem obdržel svůj pas. Odporučiv se, spěchal jsem jako — olympský vítěz na německé vyslanectví pro visum.

V čekárně amerického konsulátu překvapilo mne množství čekajících, hlavně mladých, statných příslušníků obojího pohlaví z našeho Slovenska. Toť nastávající vystěhovalci!

Na německém vyslanectví na Havlíčkově náměstí č. 7 šlo všecko hravě. Každý náš kněz-účastník eucharist. kongresu dostal visum zadarmo.

Holandského visa jsme nepotřebovali, jelikož jsme volili holandsko-americkou linii lodí „Rotterdam", vyjíždějící z Rotterdamu v Holandsku dne 19. května.

Společná výprava z Prahy jela také lodí „Veendam" této společnosti, ale teprve 23. května.

Cesta z Prahy do Rotterdamu.

Chtěli-li jsme v Rotterdamu si vyříditi nutné paroplavební záležitosti, musili jsme z Prahy vyjeti 16. května odpoledním rychlíkem.

Z Brna jsem tedy 16. května vyjel rychlíkem po 10. hod. do Prahy. U Brna mne zarazili — plazové. Ne snad nějací opravdovští hadi, ale — lidé, pracující na polích a pod. Byla přece neděle a svátek sv. Jana Nepomuckého! Nechci tvrditi, že by ti pracující lidé byli katolíky, ale nedopřáli si ani — nedělního kliďu a odpočinku! — A v Čechách tomu bylo ještě hůře! Tam se plazili nejen po řepě, nýbrž otročili i jinak hroudě zemské...

Jistě tito lidé zapomněli již na slova Krista Pána: „Ne samých chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích". (Mat. 4, 4.) A slova Božího neslyší po celinký Boží rok!... Inu, otroci!...

V Praze na Masarykově nádraží přisedl ke mně můj bratr Alois. Jel jsem hned z Brna v přímém voze, jedoucím přes Drážďany do Berlína, i když byl III. třídy.

Z Prahy vyjeli jsme o 2. h. 46 min. odpol. Cesta z Prahy do Podmokel vedla většinou pěknou krajinou podél Labe. Z Ústí nad Labem dále až do Saska oživovaly Labe parníky s výletníky a vlečné lodi.

V Drážďanech přesedli jsme do vozu rychlíku, jedoucího až do Amsterodamu. Čilý cestovní ruch bylo pozorovati až do Lipska. Odtud uháněl náš rychlík velikou rychlostí do Hannoveru a Osnabrücku. Zde pršelo, což by nám nebylo vadilo, jako citelné chladno. Před 7. hod. ranní byli jsme na hranici německo-holandské. Poslední německou stanicí je Bentheim, prvou holandskou Oldenzaal. Zde nás čekalo nemilé překvapení, že jsme totiž „se vším činem" museli jíti na celní úřad na nádraží. — I. a II. tř. měla snadnější celní revisi, totiž ve vozech. Ovšem proletáři, jakými jsme i my, musejí se cvičit ve větší trpělivosti. Konečně celní revise dopadla dobře. Zde nás již očekával zástupce holandsko-americké společnosti z Rotterdamu, tak že nám byl ve všem nápomocen.

Kraj, jímž jsme projížděli, neskytal nic půvabného, zvláště když stále lilo. To prý již trvá celé 3 dny. V Bentheimu jsme museli hodinky pošinouti vpřed o 20 minut. Po 9. hod. jsme jeli dále. Ten náš drážďanský vůz, do něhož jsme opět usedli, jel přímo do Amsterodamu, ale nikoli do Rotterdamu. Tož jsme v Amerstorfu museli opět přesednouti do rychlíku, jedoucího do Rotterdamu. O přesedání by ani tak nebylo bývalo, jako o naše zavazadla, která ovšem nebyla zrovna malá, zvláště když jsme s sebou také vezli lurdský film v železné krabici, těžké tedy asi čtvrt metráku! — Celý kraj holandský až do Utrechtu není

ani úrodným ani pěkným. Většinou je pískovitý, rašelinitý a vřesovitý. Luk je tu dosti, tedy i větší chov dobytka hovězího a ovčího.

Od Utrechtu do Rotterdamu jedeme úrodnou krajinou, ale též převládají luka, na nichž se všude volně pase hovězí dobytek. Místo plotů mají zde se tří stran vodní kanály, tak že se na luka lze dostati jen od silnice. Tyto vodní ploty nahražují i pastevce. —

V Rotterdamu.

Před $^3/_4$1. odpol. v pondělí 17. května dorazili jsme do Rotterdamu. Tam bylo hodně chladno. Ubytovali jsme se v pěkném hotelu „Coomans", v Praze nám odporučeném, ve středu města. Odtud jsme se ještě odpoledne vydali do úřadoven naší paroplavební společnosti „Holandsko-americké linie", ležících v samém přístavu, abychom si obstarali potřebné věci k odjezdu. Cestou jsme mohli pozorovati velký ruch velkého přístavního města.

Rotterdam má asi 550.000 obyv., z nichž jest asi pětina katolíků. Chrámů katolických má nyní 22, kdežto před 40 lety jich měl jen čtyry. Rotterdam s mořem spojuje splavná širokánská řeka Mósa (Maas). Do oněch úřadoven dostali jsme se elektrickou drahou (3), pak po nábřeží pěšky asi 5 minut a pak parníčkem na protější břeh.

Jako veliká zajímavost, které jsem dosud nikde neviděl, upoutala nás „plovoucí silnice". Je to vlastně plovoucí most. Řeka Mósa je tam velmi široká, a mimo to jezdí po ní velmi mnoho lodí, též ohromných kolosů zámořských. Proto musí býti řečiště volné, bez mostů. Dopravě tedy je odpomoženo — s jednoho břehu na druhý — také tímto plovoucím mostem. Vše, co se na něm na pevné půdě na silnici nahromadí za 10 minut, jest přeplaveno na druhý břeh. A má ta plovoucí silnice dokonce více poschodí! — Na druhém břehu všecko pokračuje na své cestě. Most pak obtížen novou dávkou se opět vrátí. —

Hlavní budova holandsko-americké paroplavební společnosti je rozdělena na zvláštní úřadovny I., II. a III. tř. lodní. Tam se to jen hemží úřednictvem, většinou mladíky, ani jednoho „bobečka" tam není.

Mimo dodatečné obstarání dokladů bylo se nám podrobiti lékařské prohlídce. Ta byla velmi krátkou. Dva lékaři-odborníci prohlédli nám ruce a hlavu, druhý otevřel víčka, a řekli „gut" (dobře). — O tom jsme dostali vysvědčení a mohli jsme býti ujištěni, že naší cestě přes tu „velkou louži" již nic nepřekáží, když tě lodní lístky II. tř. tam i zpět (z Rotterdamu do New-Yorku a zpět) koupili jsme si hned v Praze; stály pro jednu osobu asi 9000 Kč (s 10% snížením pro kongresisty).

I nastoupili jsme zpáteční cestu, abychom si v blízkosti hotelu vyhledali kostel pro zítřejší mši sv. Je to farní kostel sv.

Vavřince. Pan farář nás laskavě přijal, mluvil s námi německy. Pak jsme se odebrali již do hotelu.

V úterý 18. května jsme tam sloužili mši sv. Zde nás velmi mile překvapil jednak veliký počet komunikantů, dospělých, školních dětí, pánů, dam atd., jednak veliká návštěva školních dětí na mši sv. Vůbec všechny děti, chodící do tamní katolické školy. Tam bylo viděti živý, praktický katolicismus! To bude také u nás, pomyslil jsem si, až budeme míti svoji katolickou školu!

Dopoledne jsme shlédli ještě jiné památnosti, zvláště dva františkánské chrámy. Jeden, u sv. Antonína, je vzorem esthetiky a také obětavosti katolické. Bylo tam tak krásně, zvláště nádherný, něžný oltář — Panny Marie lurdské! Kol její sochy zářil věnec-růženec z elektrických lampiček bělostných a safírových (Otčenáše), křížek pak zlatě. Celý hájiček voňavých skvostných květin zdobil pravou i levou stranu oltáře. Nad ním pak pošinut vpředu byl umístěn velký zářící nápis: „AVE MARIA". Celý kostel byl ozdoben pěknými malbami. Křížová cesta pak je znázorněna velikými obrazy nástěnné malby.

Na „Tržišti" jest pěkná socha rodáka rotterdamského, slavného humanisty Erasma Desideria Rotterdamského. (Žil v 15. a 16. stol.) Mimo jiné napsal také poučný a zajímavý spis, filosoficko-politickou úvahu „Chvála bláznovství", čili že celý svět je velikým „tyátrem" — samý klam a mam! — A nemá pravdu až dodnes? —

Odpoledne věnovali jsme nákupům potřebných věcí na loď, zvláště proti „mořské nemoci". Dnes pak již mohu říci, že jsme si vybrali výborné prostředky proti ní — jaké, to zůstává naším tajemstvím, jen ne žádné prášky a pod. — a dobře jsme volili, neboť jsme mořské nemoci vůbec nedostali! —

Dlužno se mi zde zmíniti také o hrozné drahotě, kdyžtě za jeden holandský zlatý se musí platiti téměř 14 Kč. —

Po 6. hodině odebrali jsme se autem do přístavu k nalodění. Toto se dálo dosti rychle.

Se zvláštním pocitem a s modlitbou vkročili jsme na lodní kolos „Rotterdam".

Po té jsme si prohlédli za vedení dp. Mazurowského (roz. Poláka), duchovního správce pro vystěhovalce, kapli vedle hotelu holandsko-amer. společnosti. Kaple jest útulná. Mši sv. slouží v ní téměř denně. Tuto duchovní správu vydržuje spolek sv. Rafaele. Tento duchovní správce obstarává též lodní kaple. Měli jsme s sebou úplné dvě, tak že je na lodi možnost sloužiti mši svatou.

(P. d.)

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

Jednou z nejzajímavějších, ač pro církev pokořujících dob, jest vláda císaře Josefa II.

Jest klíčem k pochopení tak mnohých problémů předválečných i poválečných u nás a její následky jsou viditelny i dnes.

Tato doba učí nás správně řešiti otázku, zda církev ztratila v Habsburcích opravdu cennou oporu náboženskou; pochopíme též, proč Vatikán přivolil ku zrušení panství Habsburků, resp. k samostatnosti zemí českých, když od souhlasu Vatikánu učinila Anglie závislým prohlášení samostatnosti naší.

V císaři Josefu II. propukla na venek dlouho tajená nechuť mocnářů habsburských proti Vatikánu, s níž shledáme se již u Rudolfa Habsburského a naposledy v konfliktech císaře Františka Josefa s Apoštolskou Stolicí.

Doba josefinská dlouho byla připravována a dodnes jeví se její smutné ovoce.

Historik, který ex professo bude se obírati dějinami poměru Habsburků k Římu, podá konečný úsudek o tom, zda panovníci z rodu habsburského byli tím, za co se vydávali: potomky císařů římsko-německých, na nichž bylo hájiti práva Církve. Ale již teď možno říci: byli následovníky „ochránců" Církve, pokud sami z toho měli prospěch. „Ochraňováním" Církve spíše jí škodili, než pomáhali: Josef II. byl typickým představitelem tohoto druhu ochránců.

Přítomná práce nemá jiného účelu, než býti příspěvkem k dějinám poměru Vídně k Vatikánu.

Obírá se dekrety císařskými od r. 1518—1740 a dekrety cís. Marie Terezie, pak dekrety josefinské doby, přináší ukázky z chování se biskupů vůči nařízením Josefovým, hlavně výnosy olomouckého a brněnského ordinariátu, uvádí výnosy Josefovy dosud v archivech uložené, podává stručný přehled protivatikánských akcí význačnějších panovníků habsburských.

I.

Císařské dekrety z r. 1518—40 a z doby Marie Terezie vydány ve sbírce „Sammlung der älteren kaiserlich-königlichen landesfürstlichen Gesetze und Verordnungen in publico-ecclesiasticis. Wien, bey Johann Thomas Edlen von Trattnern 1785. — Obsahuje nařízení císařů Maximiliana I., Karla V., Ferdinanda I., Maximiliana II., Rudolfa II., Ferdinanda II., Ferdinanda III., Leopolda, Josefa I. a Karla VI.

Všimněme si napřed nařízení, podporujících církevní disciplinu.

Císařské výnosy dbaly o to, aby byla konána křesťanská cvičení. Císař Leopold vydal 30. května 1701 nařízení, aby každého roku po uplynutí doby velikonoční podána byla vládě zpráva o počtu komunikantů a zpráva o vyučování dětí venkovských náboženství. „Jeho císařské Veličenstvo má zájem na tom, aby náboženství bylo šířeno v jeho zemích a pilně jemu bylo vyučováno."

Zajímavý „patent" vydán cís. Leopoldem 16. října 1689. Poněvadž mnozí sedláci tak pečují o svůj dobytek, že hlídačům dobytka není možno choditi v neděli a ve svátek do kostela, nařizuje císař, aby pastýřům bylo umožněno pečovati o spasení duše, býti vyučováni v náboženství a účastniti se mše svaté — aspoň někdy, není-li to možno každé neděle a svátku. Toto nařízení vydáno, aby tito lidé nežili tak nekřesťansky a v takové neznalosti katol. náboženství a aby čest Boží byla zvětšována."

Císař Karel VI. nařídil 11. července 1732, že kněží řeholní, hlavně členové žebravých řádů, mají vyučovati děti křesťanskému náboženství. Tím jsou děti vychovávány v bázni boží, odvráceni od nevědomosti, lenosti a rozpustilosti. Vyučování má se díti v určitých hodinách a úřady budou v tom nápomocny.

„Patenty" snaží se zameziti pohoršlivé chování v kostelích. Leopold připomíná v nařízení vydaném 11. prosince 1663, že přes mnohé v minulosti vydané zákazy nepřístojného chování se v kostelích, hlavně v kostele sv. Štěpána, přece přemnozí procházejí se kostelem, hovoří mezi sebou, nejen mezi kázáním, ale i mezi mší svatou. Tím dávají pohoršení nekatolíkům a hněvají Boha. Proto znovu zakazuje císař podobné jednání, ustanovuje stráže v kostele, které mají výtržníky napomenouti. Neposlechnou-li, nechť jsou přivedeni na biskupství, kdež se jim vyměří „duchovní" pokání nebo „světský" trest.

Z dekretu Leopoldova, vydaného 20. července 1699, vychází najevo, že zvyk vyrušovati v kostele nejen že nevzal za své, nýbrž ještě se rozmnožil. Nařizuje tedy císař, aby výtržníky napomenuli kněží k tomu určení („deren seit ohnedem allhier ein Menge befindet"), a neposlechnou-li, mají výtržníky udat u vlády, která je potrestá.

V obšírném patentu, vydaném 4. května r. 1714 stěžuje si Karel VI., že všechna napomínání a hrozby trestem minuly se s účinkem: pohoršení trvá dále, ba se ještě zvětšuje a svolává hněv boží na země, beztak těžce soužené. Nařizuje tedy císař, aby ti, kdož neuposlechnou duchovního a v kostele dále pokračují v pohoršlivém chování, mají býti předáni stráži stojící přede dveřmi a úřady exemplárně potrestání.

Velký důraz kladou patenty na přikázání církevní: v neděli a zasvěcený svátek mši svaté nábožně obcovati."

Císař Ferdinand I. poroučí v patentu, vydaném 13. března 1554, že v zasvěcený svátek nesmí se konati obvyklé trhy týdenní nebo výroční, ale musí se přenésti na předcházející nebo následující den všední. Dovoleno je kupovati nebo prodávati každodenní potřeby životní.

Císař Leopold obnovuje 2. dubna r. 1655 patent svého předchůdce cís. Ferdinanda III. z r. 1655 a nařizuje, že světské úřady mají dohlížeti na to, aby všichni věřící chodili v neděli a svátek na mši svatou a na křesťanské cvičení, které se má konati buď dopoledne po kázání nebo odpoledne po požehnání. V té době nesmí se pořádati žádné zábavy, ani prodeje hraček a věcí, jež nejsou nutnými potřebami životními. Kněží jsou povinni udati neposlušné a úřady je přísně potrestají. Kdyby úřednici byli liknavými v tomto ohledu, budou sami přísně potrestáni.

Císař Josef I. nařizuje dne 18. září r. 1710 znovusvěcení neděle a zakazuje konání těžkých prací („opera servilia"). Jinak se dává pohoršení věřícím i nevěřícím a svolává se na všecky země hněv boží, jevící se válkou, hladem a morem. Císař vyhrožuje neposlušným přísnými tresty: bez ohledu na osoby a stav budou trestáni dle velikosti viny pokutami peněžními, zabavením statku. Církevní i světské vrchnosti jsou nuceny udati ihned vládě ty, kdož zneuctívají neděle a dny sváteční.

Téhož znění je výnos císaře Karla VI., vydaný 12. února r. 1729.

Zdá se, že všechna tato nařízení, ani patent, vydaný císařem Karlem VI. 23. ledna 1730 nedosáhly žádoucího účinku.

Proto vydáno nové nařízení 28. ledna 1730, které po obvyklém napomínání stanovilo:

1. Obchody životními potřebami každodenními budou otevřeny v létě o 7. hod., v zimě o 8. hodině. Ale zaměstnavatelé jsou povinni poslati před tím služebné a zaměstnance na mši svatou a ranní kázání.

2. Všecky hostince, výčepy a kavárny zůstanou zavřeny až do 12. hodiny. Jen cestujícím může se prodati v naprostém tichu jídlo či nápoj; holírny mohou býti otevřeny o 10. hodině, zelinářské obchody o 9. hodině.

3. Všecky ostatní obchody a prodejny musí zůstati po celý den zavřeny. V neděli a ve svátek mohou býti po 12. hodině otevřeny kramářské boudy mimo tyto dny: velikonoční a svatodušní neděle, neděle Nejsv. Trojice, Narození Páně, Nanebevstoupení Páně, Božího Těla a svátky mariánské.

4. V dílnách se po celý den nesmí pracovati. Jedná-li se o práce neodkladné, musí si zaměstnavatel vyžádati písemné dovolení od duchovní vrchnosti.

5. Přestupky tohoto nařízení trestají se ponejprv pokutou 12 zlatých, tělesnými tresty, po druhé ztrátou práva provozo-

vati živnost; zaměstnanci budou trestáni po prvé tělesnými tresty, po druhé tresty ještě přísnějšími.

6. Kdo by přestupníky udal, bude mu podobný přestupek prominut, obdrží peněžitou odměnu a jeho jméno se zamlčí.

Zákaz uzavírati předčasná manželství bez vědomí rodičů anebo jejich zástupců, vydali císař Ferdinand I. 24. srpna 1550 a císař Matyáš 20. února 1614. Ježto zákazy ty upadly v zapomenutí, obnovil je císař Leopold 7. září r. 1703. „Occulta matrimonia" jsou prohlášena za neplatná, když je uzavírají (muži před 22. rokem, ženy před 20. rokem), propadají nejpřísnějším trestům, jakož i ti, kdož k nim napomáhají.

Císař Ferdinand I. vydal 20. února 1554 dekret, v němž poroučí, že každý musí podrobiti se církevnímu příkázání a v době velikonoční zpovídati a přijímati Tělo Páně pod jednou způsobou. Kdo by příkazu toho neuposlechl, budiž napomenut a do měsíce musí se podvoliti tomuto příkazu; jinak propadne přísným trestům.

Ježto mnohá farní obročí vinou patentů zůstala neobsazena, ježto patronové byli buď liknaví, nebo příjmy farní z neobsazené fary si přivlastňovali, nebo nestarali se o výživu kněží, nařídil císař Ferdinand I. dekretem 20. března r. 1548, že do dvou měsíců musí býti farní obročí obsazena. Každé zneužití práv patronátních bude přísně potrestáno. Není-li možno obsaditi farní obročí, bude císař sám zkoumati důvody toho. Dekret vydává císař proto, ježto věřící jsou zbaveni poslouchání slova božího a přijímání sv. svátostí (erbärmlich wie das Vieh leben).

Karel VI. nařídil r. 1721, že každý kněz, světský nebo řeholní, který přijde do Vídně a chce bydleti v soukromém domě nebo v hostinci, musí se vykázati dovolením vídeňského Ordinariátu. Jinak bude exemplárně potrestán. Úřady mají vésti seznam všech duchovních, kteří bydlí v jejich obvodu.

Všechna nařízení tato směřují rozhodně ku prospěchu církevní disciplíny a císařové je vydávající ukazují se jako „ochránce církve". Ale přes to jednají tak, jako by tato nařízení plynula z práv jim daných tím, že jsou vladaři a ne z práv, plynoucích z toho, že Apoštolská Stolice je jmenovala „ochránci Církve" a uložila jim takovým způsobem plniti své povinnosti. V dekretu císaře Leopolda z r. 1701, v němž se nařizuje konání křest. cvičení pro děti, vytýká císař pasovské konsistoři, že děkani posílají zprávy o náboženském stavu farností sice konsistoři, ale ne vládě, a tím je omezována jurisdikce vlády. Tedy dohled v čistě náboženských záležitostech patří vládě.

Když takovým je názor vlády na záležitosti rázu čistě duchovního, není divu, že si panovníci osobují neomezené právo ve věcech smíšených a tím podrývají autoritu církevní.

(P. d.)

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

Nástin života a práce.

K 30. výročí jeho úmrtí.*)

I. Nástin života. — 1. Cesta k umění.

Z novějších vynikajících hudebních skladatelů jest nám katolíkům nejsympatičtějším Dr. Anton Bruckner. Byltě vždy a všude opravdově, z celého srdce, z přesvědčení katolikem. Byl hrdinou víry, hrdinou mravnosti. Pomalu rostla jeho umělecká sláva, dlouho trvalo, než uznali všeobecně jeho geniálnost, sotva dvanáct let z celého jeho života byl oslavován jako proslulý umělec (dočkal se 72 let). Nyní se mu dává ode všech bez výminky čestný název „pokračovatel Beethovenův", což, jak se pokusí dokázati náš článek, napsaný ku oslavě jeho stoletých narozenin (nar. 4. září 1824), plně zaslouží.[1])

Po celý život zůstal jednoduchým, skromným prostým mužem, nikdy se nepovyšoval. Na krátkých nohou sedělo poměrně dosti tlusté tělo s velkou, hrubě vytesanou hlavou, jíž vévodil starořímský nos. Ve tvářích měl dvě hluboké vrásky, které dodávaly jeho obličeji rmutný, bolestný výraz, modré oči však hlásaly dobrotivou, laskavou, přímou povahu. Nenosil vousů, toliko v mladších letech asi do 45. roku měl jich malou hrstku pod nosem nad energicky sevřenými ústy. Kdo se dívá na jeho podobiznu ze kterékoliv doby jeho života, řekne, že je to prelát, opat kláštera nebo katolický biskup. Kdosi řekl o něm, že vypadá jako římský césar-císař, jiný jej nazval Moltkem hudby, a skutečně je cosi v jeho obličeji, co připomíná na římské césary i na Moltkeho. Na módu nikdy nic nedal, nikdy se dle ní neřídil, po celý život nosil vzdor výsměchu některých lidí velmi široké kalhoty, připomínající „pedály varhan", staromódní, po starosvětsku šitý kabát, široký klobouk. Na první pohled viděl každý, že mu nejde o vkus, ale o pohodlí. Až do smrti zůstal věren svému krejčímu z mladých dob, bydlícímu ve St. Florian. Když se mu vysmívali pro jeho starosvětskost v obleku, říkával: „Od nikoho nic nepotřebuji, dělám, co se mi líbí, chci míti ode všech pokoj!"

---

*) Naši laskaví čtenáři, kteří poslouchají v rozhlase, slyšeli již dvakráte skladby Brucknerovy, provedené chrámovým sborem basilika sv. Václava na Smíchově na památku tohoto výročí.

[1]) Vlastní podnět ku článku podala četba stručné životopisné črty Antona Brucknera od Josefa Kreitmaiera S. J. ve »Stimmen der Zeit« sv. 102, 1921/22, str. 452—467. 1924 vyšla stať v knize »Die Dominanten«, Herder str. 119 - 145. Ostatní, nyní již četná literatura bude citována na svém místě, toliko tříměsíční pobyt r. 1924 ve státní knihovně v Mnichově a ochota pana knihovníka Schmida umožnily pisateli plně jí využíti.

Pocházel z učitelské rodiny, děd i otec byli venkovskými učiteli. Narodil se dne 4. září 1824 v Ansfelden, tři hodiny cesty jižně od Lince. Byl nejstarším ze čtyř dětí, které zůstaly na živě. Ač miloval hudbu náruživě od nejútlejšího dětství, cele se jí věnoval teprve v pozdějším věku, ve stáří 32 let, což jest asi ojedinělý případ v dějinách hudby. Do svého čtyřicátého roku, kdy složil svou první velkou mši, ničím nevynikl, dle všeho spálil skoro všechny své skladby z mladších let. Stár 39 let, přestal býti žákem, cítil, že je vyučen. Ač dosáhl poměrně vysokého věku 72 let, zanechal sto dvě skladby[2]) Beethoven zemřel s 57 lety, zanechal asi 300 skladeb, Mozart dosáhl 35 let, zanechal na 600 skladeb, Schubert skončil život již ve věku 31 roků, zanechal tolik skladeb, že vypíňují čtyřicet svazků (písní zanechal přes pět set).

Život Brucknerův nevyžaduje mnoho vypravování, plynul docela tiše, v obyčejných mezích, nevykazuje nic kromobyčejného. Základy vzdělání literního i hudebního obdržel doma od otce. Noty čísti se naučil záhy a pak ihned zpíval sopran na kruchtě. S desíti lety hrál již samostatně varhany. Otce zastupoval jako malý školák při vyučování, byloť povinností učitele, který zároveň se školou kostelničil, aby doprovázel faráře, když šel k nemocnému zaopatřovati. Tu býval na žáky velmi přísným a měl vzornou kázeň. Otec poznal záhy jeho velké hudební nadání, proto vyučiv jej, pokud stačily jeho vědomosti, poslal ho ku strýci Janu Křtiteli Weissovi,[3]) učitelovi, výtečnému hudebníkovi i hudebnímu skladateli v Hörschingu u Lince, aby Antona, který měl jedenáct let, dále vzdělával v hudbě. Již tu vypuklo zrovna elementárně jeho velké hudební nadání. Stár dvanáct let, složil čtyři preludia na varhany a dueto pro klavír a housle v E-moll, věnoval je milému panu otci; oba nástroje jsou dovedně vedeny.[4])

Brzy však nastala hrozná rodinná katastrofa, zemřel otec v mladém věku 46 let na souchotiny dne 17. června 1837. Škola patřila pod patronát augustiniánského kláštera ve St. Florian, šla s ním proto matka k prelátovi a prosila o pomoc. Prelátem

[2]) Fr. Gräflinger: Anton Bruckner, Bausteine zu seiner Lebensgeshichte 1911, Mnichov, Piper str. 160, vypočítává 79 skladeb Brucknerových. Především je to 11 symfonií, 26 světských sborů, 36 církevních. Roku 1923 vydal Max Auer životopis Brucknerův (Curych nakl. Amalthea, st. XI. a 439), v němž podává seznam skladeb Brucknerových, uvádí jich 102, z nichž 48 je v rukopisu a 5 neznámo. Roku 1926 budou jeho skladby volny, lze právem očekávati více lacinych konkurenčních vydání všech skladeb Brucknerových.

[3]) Jan Křt. Weiss byl vážený hudebník. Schiedermayer, i u nás dříve oblíbený skladatel mší a vložek, línecký dómský kapelník říkával: »Když k nám přijde Weiss, odstoupím od varhan a pozvu jej, aby za mne hrál.«

[4]) Jsou otištěna v díle: Anton Bruckner. Ein Lebens- und Schaffensbild von August Göllerich, I. svazek, str. 348, 1922, Řezno, Bosse.

byl (1823-54) velmi laskavý muž, Michael Arneth. Byl bratrem ředitele dvorního kabinetu minci a antik Josefa Arnetha, na jehož návrh přijal císař František Josef heslo „Viribus unitis". Prelát učinil, seč byl. Antonia přijali do klášterní fundace za sopranistu. Matka se přestěhovala do blízkého Ebelsbergu, kde obdrževši malou podporu od kláštera, živila se posluhováním. Pobyl v klášteře jako žák třetí třídy, jako zpěvák a výpomocný varhaník tři šťastná leta, stále se vzdělávaje theoreticky i prakticky v hudbě u ředitele kůru, u varhaníka i u jiných místních znalců hudby.

Stár šestnáct let měl se rozhodnouti pro příští povolání. Opět přišla matka, opět šli spolu do prelatury. Opat se ptal hocha, čím chce býti? Když nedával okamžité odpovědi, dodal: „Volíš asi povolání otcovo," čemuž kývnutím hlavy hoch ihned přisvědčil. Do smrti litoval, že se tak rychle beze všeho rozmýšlení rozhodl, často si pak vytýkal, kdyby byl řekl, že chce studovati, nebyl by toho prelát odepřel a mohl se státi knězem, což byl vlastně jeho ideál. Když se však nyní rozhodl pro stav učitelský, přestěhoval se do blízkého Lince, kde prodělal dle tehdejších zákonů předepsaný desítiměsíční kurs v preparandii pro učitele od 1. října 1840 do posledního července 1841. Byl sice podporován klášterem, ale přece studoval jako chudý student. Vysvědčení měl výborné, nejvíce jej mrzelo, že v praktické hře na varhany obdržel od profesora Augusta Dürnbergera pouze dobrou známku, kdežto všechny ostatní předměty vykazovaly prospěch velmi dobrý. Ředitelem normální školy, k níž byla připojena preparandie učitelská, byl Panspartl, rodák z Jihlavy, narozen 13. května 1797. Vysvěcen byl na kněze v Linci r. 1820, byl třináct let 1830-43 učitelem náboženství a ředitelem normálky v Linci (pak se stal farářem ve Waldneukirchen u Bad Hall, kde zemřel 22. května 1864).

Dokončiv preparandii přijal Bruckner v říjnu 1841, stár sedmnáct let, místo učitelského pomocníka v Böhmisch Windhagu, na říčce Malši, vtékající v Českých Budějovicích do Vltavy. Je nedaleko českých hranic, proto přívlastek „Böhmisch". Do nejbližší české osady Cetviny (něm. Zettwing) mají odtud půl hodiny. Dostával ročně platu dvanáct zlatých konvenční mince, byt měl ve škole, stravu mu dával zdarma principál. Jedl v kuchyni se služebnými, což jej nesmírně mrzívalo a vyhýbal se tomu, jak jenom mohl. Kromě vyučování měl povinnost, jak byl tehdy všeobecný zvyk, pomáhati principálovi při kostelničení i při polní práci.

I tu vzdělával se sám dále v hudbě, hlavně studoval knihu Bachovu „Umění fugy", nemaje peněz, aby si ji koupil, opsal si ji celou v Linci v preparandii. Záhy se ozvala touha skládati, složil svou první mši pro alt koncertando a pro dva lesní

rohy s průvodem varhan. Je v C-dur. Kromě této mše složil ještě pro Boží Tělo Pange lingua v C-dur. Kromě Bachovy knihy studoval i jiné theoretické knihy hudební, cvičil se ve hře na varhany, hrál často na spinet, jejž měl rolník, jehož syna připravoval do preparandie. Jak byl zvyk učitelů oné doby, přivydělával si, hraje při svatbách a tanečních zábavách v místní hospodě, což nikoho neuráželo a učitele nijak nesnižovalo v očích lidu. Chodil mnoho na procházky, při čemž buď studoval nebo si zaznamenával hudební myšlenky na notový papír, který nosil stále u sebe; proto říkali lidé o něm, že nemá dobrého rozumu. Též principál nebyl s ním spokojen, vynikal již nad něho hrou na varhany, pak jedenkráte neuposlechl, když mu poručil jeti s fůrou hnoje na pole, což právem pomocníka velmi urazilo.

Principál žaloval písemně prelátovi do St. Florian, jako patronovi školy. Prelát Brucknera předvolal a sám vyslýchal. Slyše o jeho zálibě v hudbě, prosadil, že byl sice ihned přeložen, ale nikoliv z trestu, obdržel lepší místo v Kronstorfu. Po pobytu jednoho roku a čtyř měsíců stěhoval se v lednu 1843 z drsného horského vzduchu do mírnějšího podnebí, přišel z hor do roviny. Bydlil poblízku svého zamilovaného kláštera St. Florian a nedaleko dvou měst, Enže a Štýru. Z celého srdce si oddechl, když opouštěl nevlídnou náhorní rovinu v Českém Windhagu.

Ve své snaze stále se zdokonalovati v milované hudbě, konal poutě za hudbou; třikráte týdně docházel do Enže k řiditeli hudby Leopoldovi Zenettimu. Měl tam sice deset kilometrů daleko, ale sběhl je za půl druhé hodiny. Vypůjčil si od jednoho rolníka klavír a hrál skoro výhradně skladby Bachovy. Klavír stál v učírně, protože ve své světničce neměl mnoho místa, sotva se v ní otočil. Denně vstával o čtyřech ráno, ihned usedl ku klavíru a hrál, až byl čas jíti do kostela. Po odpoledním vyučování hrál dlouho do noci, někdy až do rána. Ač mu domlouvala laskavá paní principálová, aby se šetřil, neuposlechl. Měl ročně 24 zlatých konvenční mince, z čehož ku své velké radosti mohl podporovati matku i sestry. Z této doby se uchovala jeho skladba „Exaudi" s průvodem pozounů; hrají ji tam až po dnešní den. Ku poctě svého příznivce, Josefa rytíře Presslera, děkana v Enži, složil k jeho narozeninám 19. září 1843 mužský sbor, počínající slovy „Zu dem Feste, das uns heute". Později překřtil sbor v „Tafellied" a odevzdal ho ku provedení vídeňskému akademickému zpěváckému spolku, který provedl skladbu ve Vídni při koncertě 11. března 1893 ku velké spokojenosti obecenstva.

Všechny dosud vyjmenované i pozdější kostelní skladby Bucknerovy jsou pravou modlitbou, jsou hudební kázání; psával na ně se zálibou A. M. D. G., ad majorem Dei gloriam, ku

větší slávě Boží. Ještě v září 1891 pravil při schůzi učitelů v Admontě: „Co jsem složil, za to děkuji Pánu Bohu!“ Jistě nechybil Karel Grunský, když nazývá Brucknerovy symfonie „mšemi beze slov“.

Bylo předepsáno, že každý učitelský pomocník, který chtěl působiti na vícetřídní škole, nebo státi se samostatným, musí se po tříleté působnosti na škole podrobiti zkoušce. Bruckner ji složil 29. května 1845 opět s výborným prospěchem. Při zkoušce ze hry varhan obdržel théma, jež měl zpracovati kontrapunkticky, což se zdařilo. Něco později zažádal o místo pomocného učitele ve St. Florian, jež také obdržel. V říjnu 1845 navrátil se do svého zamilovaného města, do své pravé vlasti, kdež prožil co nejpříjemněji svá mladá leta. Nejvíce však jej lákaly velké varhany, na nichž byl již tehdy proslulým mistrem a improvisátorem, což bylo těžko dokázati na špatných, malých venkovských varhanách. Tu v klášterním kostele měly, té doby, největší varhany z celé bývalé rakouské říše. Byl to pravý oltář hudby o čtyřech manuálech, 94 rejstřících a 4993 píšťalách. Vystavěl je Fr. Krismann, katolický kněz z Lublaně, za probošta Matouše Gogla, roku 1771.

Měl sice opět malý učitelský plat, tři zlaté měsíčně, ale vydělával si hudbou, vypomáhal na varhanech; byl totiž ihned jmenován výpomocným varhaníkem. Každý den odpoledne po škole cvičil se v kostele na malých varhanech, postavených na kůře v Kněžišti. Napřed hrál různé tištěné skladby, ku konci improvisoval, popustil úzdu své fantasii. P. Kreitmaier myslí, že přehání Bruckner, když píše, že hrával ve své horlivosti a snaze zdokonaliti se, denně někdy i tři hodiny na varhany a deset na klavír. Byl však Bruckner vždy pravdomluvný, nikdy nelhal. Lze tedy věřiti, že skutečně hrál celý den, vždyť byl po celý život neobyčejně čilý, energický, měl přímo železnou vytrvalost.[5]) (P. d.)

[5]) Roku 1846 složil a jako první své dílo vydal tiskem u J. Grossa v Inomostí 5. »Tantum ergo« Dr. Louis upozorňuje, že v prvém z těchto »Tantum ergo« jest slovo »ritui« zhudebněno úplně dle vzoru Wagnerova Parsifalu, v tak zvaných sextách Grálových. Podotýká, jak je mnohdy nesmyslno pronášeti úsudky o závislosti jednoho skladatele na druhém, neboť Wagner skládal Parsifala – třicet let později. Viz Dr. Rudolf Louis: Anton Bruckner, 1905 Mnichov, Müller. str. 163.

E. Taftl:

Býti dítětem.

Jak poeticky nedozírné moře
má v dáli před sebou svůj život dítě
batolící se volně na prostoře
podél laguny dětských snů svých hbitě,
byť sebe více řvalo moře v dáli,
by korálové útesy se vzdaly
příboji jeho vln — Nic dítě nedbá —
Života nezná — že v něm mír i kletba . . !
Zrak dětský zří jen silhuety palem,
v jichž smaragdový rámec modř se hodí
laguny dětské tiché — nebe v malém —
v němž andělské jen představy se rodí . . .

Jak šťasten ten, jenž ve svém žití celém
zůstává vědom si, že dítětem je;
poslušně kráčí za svým Stvořitelem,
jenž otvírá mu srdce Spasitele . . .
Ví každým dechem, krokem, chtěním, činem
o sobě člověk, že je matným stínem
Kohosi, jenž v něm milostí Svou žije,
na jehož vůli zcela závislým je.
Před světem Boží ochranou se krýti,
je k dobru lidské duši zdravě snivé,
se v rukou otce zříť — přec volnou býti —
a bez úrazu minout cesty křivé . . .

Jak klidně vyhlíží zpod křídel kvočny
kuřátko po okolí nebezpečném,
tak člověk život celkem beznáročný
prožívá dětsky v srdci Bohu vděčném,
matičku svoji zří-li v matce Páně. . . .
Co lásky tepů v Mariiny skráně . . !
Jen něžně dotknou se ho Její dlaně,
již hotov člověk dětsky samozvaně,
ať život sládne nebo hořkne v hoři,
v Marii míti vzor a útočiště,
když křižuje po širém žití moři,
za perel bohatstvím — do přístaviště —
věčnosti . . .

Tomáš Picha:

Něco z morfologie a biologie červů.

Kdybychom se tak někoho z širší veřejnosti, jenž sobě nemnoho přírodovědeckých poznatků osvojil, otázali, zná-li červy, tu by s údivem pohledl na nás a odvětil by: „Cože? Já že bych neznal červy? Což jsou červi tak vzácní, že by jich obyčejný člověk neznal? Což je málo těch věcí, v nichž červi žijí, je rozežírají, kazí a ničí? Či nenacházíme červy n. př. v zahnívajícím mase, zejména v zdechlinách, v nichž se to tisíci červů hemží? Nejsou červi též v kožešinách? Nejsou červi v starém sýru a různých mastnotách, v starých houbách, v starých zásobách mouky a krupice a v odpadcích chleba? Nenacházíme červy v hnoji a ve smetišti, v zahradní zemi, ve výkalech zvířecích i lidských? Nejsou červivé hrušky, jablka, ořechy a jiné ovoce? Není červivý hrách již v luskách na poli, čočka a rýže? Nenacházíme červy mnohdy i v bramborech, cibuli neb ředkvičce? Nestěžují si rolníci, že jim červi škodí ve stéblech obilí, následkem čehož stébla vadnou, snadno se lámou a klasy žloutnou, zakrňují a předčasně usýchají? A nejsou červi v hnijících pařezech, v trouchnivějícím dříví, nebo pod korou stromů, kde vyhlodávají chodbičky? Každý drvoštěp tesař a truhlář ze zkušenosti ví, že n. př. ve kmenech olší, osyk, topolů a j. žijí červi.“

Než, příteli, nevykládej nám ve zlé, řekneme-li ti, že jsi na omylu. Vše to, co ty za červy pokládáš, nejsou v skutečnosti, ve vlastním slova smyslu žádní červi, nýbrž jsou to téměř samé larvy nejrůznějšího hmyzu. Budiž ti však útěchou, že nejsi sám, který tyto larvy hmyzové za červy máš, nýbrž s tebou stejný náhled sdílí též nejširší veřejnost.

Hmyz — z největší části hmyz dvojkřídlý a brouci — klade vajíčka na látky ústrojné, hlavně na látky hnijící a zapáchající, a z vajíček vylíhlé a v těchto látkách žijící larvy pro červovitou jejich podobu lid červy nazývá.

Tak n. př. na maso klade vajíčka moucha bzučivá (Calliphora vomitoria — její příbuzná Cynomyia mortuorum klade vajíčka na lidské mrtvoly) a moucha Homalomyia scalaris (klade též vajíčka na výkaly lidské). Na zdechliny (mršiny) klade vajíčka brouk mršník mrchožravý (Hister cadaverinus), mrchožrout pobřežní (Necrodes litoralis) a chobotnatý (Thanatophilus sinuatus), jejichž larvy bývají všude v mršinách hojné; dále různé druhy hrobaříků (Necrophorus), atd.

Na kožešinách a vlněných látkách činí značné škody larvy kožojeda obecného (Dermestes lardarius), larvy rušníků (Anthrenus — škodí též na látkách vlněných a na kůži vycpaných ptáků a ssavců), larvy kožešinožrouta obecného (Attage-

nus pellis — též na látkách vlněných a v starých pohovkách), larvy vrtavce bylinářského (Ptinus fur — též ve vycpaných ptácích), housenky mole kožišního (Tinea pellionella), atd.

V starém sýru (a též mastnotách) žijí larvy (strusky) mouchy Piophila casei a larvy mouchy bzučivé (Calliphora vomitoria), v různých tucích pak housenky obaleče tukového (Aglossa pinguinalis).

V houbách žijí a bývají příčinou červivosti jejich larvy bedlobytek (Mycetophila = Fungicola), malých to, komárům podobných mušek, dále larvy hmyzu dvojkřídlého z čeledi Platyperidae, larvy brouka hřibohryzu obecného (Bolitophagus agaricicola — v houbách hojný), hřibožrouta (Boletobius), skrytožrouta houbového (Cryptophagus Lycopezidae, larvy brouka hřibohryzu obecného (Bolitopha- a černého (H. nigritata), larvy některých druhů tiplic (Tipulidae) a celé řady jiného hmyzu.

V starých zásobách mouky, krupice a v odpadcích chleba žijí larvy potemníka moučného (Tenebrio molitor) — larvy jsou známy pod jménem „mouční červi" — a housenky zajíječe moučného (Asopia farinalis), larvy červotoče chlebového (Anobium paniceum).

V hnoji a ve smetišti žijí larvy zejména naší domácí mouchy (Musca domestica), larvy blechy (Pulex irritans — též ve vlhkých pilinách), bodalky (Stomoxys calcitrans — hlavně v čerstvém koňském hnoji), masařky (Sarcophaga carnaria) a j.

V zemi zahradní (a též polní) žijí larvy muchnice zahradní (Bibio hortulanus), larvy much rodu Thereva, much kroužilek (Empidae), roupce (Asilus) a j.

Ve výkalech zvířecích a lidských žijí larvy mouchy zlaté (Lucilia caesar — hlavně ve výkalech lidských), larvy četných druhů brouka hnojníka (Aphodius — larvy bývají velice hojné v hromádkách výmětů zvířecích), larvy mnohých druhů brouků z čeledi Histeridae, atd.

V jablkách a hruškách žijí larvy zobonosky zlaté (Rhynchites auratus) a zobonosky zlatoleské (R. bacchus), v jablkách mimo to housenky obaleče jablečného (Carpocapsa pomonella). Jádra ořechová vyžírají larvy dlouhonosce lískového (Balaninus nucum), jádra žaludová larvy dlouhonosce žaludového (B. glandium) a ve švestkách vyžírají maso okolo pecek larvy obaleče švestkového (Grapholitha funebrana).

Lusky hrachové činí červivými, vyžírajíce zrna hrachová, larvy obaleče hrachového (Grapholitha nebritana), obaleče měsíčitého (G. dorsana) a luskokaza hrachového (Bruchus pisi). Zrna vikve a koňských bobů vyžírají larvy luskokaza vikvového (Bruchus granarius = seminarius) a nosatčíka vikvového (Apion craccae), zrna čočky larvy luskokaza čoč-

kového (Bruchus lentis = loti), zrna rýže larvy pilousa rýžového (Calandra oryzae).

Zrna obilná vyžírají larvy pilousa černého (Calandra granaria) a housenky mole obilního (Tinea granella).

Do hlíz bramborů, cibulí, řep, mrkve, ředkičky zavrtávají se larvy kovářika obilního (Agriotes segetis = lineatus), v nakažených bramborech a ředkvičkách žijí larvy hrbilky červenooké (Phora rufipes). Na kořenu řepy, řepky, zelí hlávkového, kapusty a karfiolu žijí ve zvláštních nádorech jako hrách velkých larvy nosatce krytonosce zeleného (Ceutorhynchus sulcicollis).

Ve stéblech obilných žijí a je vyssávají larvy mouchy zelenušky (Chlorops) a larvy bejlomorky obilné (Cecidomyia destructor). Vedle toho ve stéblech pšenice a žita žijí larvy bejlomorky pšeničné (Diplosis tritici) a bedrušky obilné (Cephus pygmaeus).

V hnijících pařezech, trouchnivějícím a tlicím dřívi a starých kmenech žijí larvy tesaříka širokého (Ergates faber — hlavně v hnijících pařezech jehličnatých stromů), kousavce hlodavého (Rhagium mordax — hlavně v trouchnivém dřevě buků a dubů) a některých druhů tiplic (Tipulidae — v drti trouchnivějících stromů), atd.

Pod korou (a ve vrstvách lýkových) žijí larvy celé řady různých lýkožroutů (Bostrychidae = Scolytidae — škodí nejvíce stromům jehličnatým), larvy korovce rodu Eccoptogaster (škodí hlavně na stromech listnatých), larvy hrbohlavce (Lyctus — larvy žijí též ve dřevě) a smoláka (Pissodes*) a j.

Ve dřevě živém i odumřelém žijí larvy celé řady různého hmyzu. K nejškodlivějším náležejí housenky drvopleně (Cossus). Housenky jeho žijí ve dřevě topolů, vrb, olší, osyk, lip, maďalů a j., a bývají mnohdy téměř jako prst tlusté. — Dále dřevo vyžírají, vyhloďávajíce v něm křivolaké chodby, larvy tesaříků (Cerambicidae), krasců (Buprestidae), roháče (Cervus lucanus — larvy bývají jako prst tlusté a žijí v dubu), červotočů (Anobüdae), jež, jak známo, škodí dřevěnému nábytku a stavebnímu materiálu, larvy pilořitky (Sirex**), housenky nesytek (Sesiidae) a j.

Všickni tuto uvedení „červi" nemají s pravými červy co činiti. Náležejíť vesměs k hmyzu a hmyz náleží soustavně ke kmeni živočišnému, jenž se nazývá členovci, kdežto vlastní červi tvoří pro sebe soustavně samostatný kmen živočišný.

(P. d.)

*) Nejškodlivější jsou larvy smoláka znamenaného (Pissodes notatus).

**) Larvy žijí několik let ve dřevě a tak se mnohdy stává, že teprve z nábytku vyletí dospělá pilořitka.

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Bulharsko. Nové knihy. Ivan Mirčev vydal sbírku básní „Elegie". — Ivan Zachariev uveřejnil výbor poesie „Sodina". — Skupina přátel ruského archeologa a byzantologa Nikodema Pavloviče Kopdulova, který zemřel loni v Praze, vydala na jeho počest sborník, obsahující mezi jinými studie bulharských učenců profesora Zlatareva o „První výpravě bulharského krále Simeona proti Byzanci" a Andreje Proliče o „Dílech bulharských malířů z 15. a 16. věku."

Oslava prof. Mrkvičky. Československo-bulharská vzájemnost v Praze uspořádala 23. dubna 1926 přátelský večer ku poctě 70. narozenin malíře J. Mrkvičky, Čecha v Bulharsku usedlého.

Všeslovanský večer v Sofii. Spolek pro kulturní sbližení slovanské mládeže uspořádal v Sofii všeslovanskou slavnost. Účastnilo se jí 40 organisací slovanských národů, ministři Ljapčev, Volkov a vyslanci slovanských států v Sofii. Předneseny byly slovanské písně a předvedeny slovanské tance.

Polsko. Idea odpowiedzialności w życiu społecznem Studie sociologická. Napsal František Mirek, Katovice 1925. Nákladem knihkupectví a tiskárny katolické. 146 stran. Cena 3 zloté.

Pocit odpovědnosti ve společnosti lidské po světové válce pozbyl ceny, ač je ho v největší míře potřebí. Bez pocitu odpovědnosti není možná rodina ani společnost. Proto společnost polská sáhla ráda po knize tak časové, jak je kniha nahoře uvedená. V první části spisovatel promlouvá o nedostatku pocitu odpovědnosti společenské, v druhé části rozebírá jeho příčiny, v třetím oddíle pojednává o nedostatečnosti různých teorií společenských a ve čtvrtém dokazuje, že pouze katolická teorie této otázky podává náležité vysvětlení. Bylo by si přáti, aby spisovatel v příštím vydání udal také nejdůležitější prostředky a způsoby, kterými možno pocit odpovědnosti oživiti a povznésti.

Rusko. Nová díla. N. Slominskij dokončil román „Dobyvatelé", jehož dějištěm jest Petrohrad v letech 1915—1924 — R. Lemanov napsal první část velkého románu, jenž jedná o rodině a rodinných vztazích v nynějším čase. — V. Kaverin složil nový román „Devět desetin osudu", jehož dějištěm jest Petrohrad r. 1917.

Nový druh ruských her. V poslední době objevují se ruské hry, jejichž námětem jest zdramatisovaný život dramatického spisovatele. Ale hry jsou většinou nezdařené. Moskevská kritika protestovala proti hře O. Leonidova a S. Ivněva „Jesenin", která spíše ublížila památce Jeseninově. Serežnikov napsal hru „Někrasov", v níž předvádí Někrasova jako pěvce ruské revoluce. Týž spisovatel píše podle zpráv hru „Puškin".

Přípravy k jubileu Tolstého. Sovětská vláda činí již nyní rozsáhlé přípravy k oslavě stého výročí narozenin Lva Nikolajeviče Tolstého, které připadá na 28. srpna 1928. K tomuto dni vyjde velkolepé kritické vydání děl Tolstého, k tomu účelu vláda věnovala 500.000 rublů. Jeho spisy o 91 svazcích budou rozděleny na dva oddíly, z nichž první bude sahati do r. 1880 a druhý do r. 1910. Bude vydána též jeho rukopisná pozůstalost.

Slovensko. Cestovní Stipendium. Karel Sidor, redaktor „Slováka", deníku ludové strany slovenské, dostal státní stipendium 20.000 Kč ke studiu v Polsku.

Pamětní deska Sama Chalúpky. Místní odbor Matice slovenské vypsal soutěž na návrh pamětní desky spisovatele Sama Chalúpky s poprsím a nápisem.

Pamětní deska P. V. Sasinka. Dne 1. května 1926 byla v Uh. Skalici odhalena pamětní deska P. K. Sasinkovi, knězi a spisovateli slovenskému a českému. Slavnostní řeč měl prof. dr. Pavel Žilka z Trnavy.

Čestná státní odměna byla udělena nejstaršímu skladateli slovenskému, Janu Levoslavu Bellovi, 79letému, a to v podobě doživotního

výslužného, které v případě jeho úmrtí přejde v plné hodnotě na jeho manželku. Stalo se tak u příležitosti premiéry jeho opery „Kovář Wieland", která byla provedena 28. dubna v Slovenském národním divadle v Bratislavě a měla zasloužený úspěch.

Slovinsko. Slovinské opery. Slovinská opera se rozvíjí teprve v posledním čase. Nebylo divadla slovinského, proto nebylo ani příležitostí, aby se skladatelé pokoušeli o operní skladby. Skladateli oper slovinských jsou Fran Gerbič, Risto Savin, Anton Foerster, Viktor Parma, Benjamin Ipavec, Josip Ipavec, Miroslav Vilhar, Ivan Vilhar a Davorin Jenko.

Ivan Gerbič, který se z pěvce rozvinul ve skladatele, je zakladatelem slovinské opery jako reprodukčního děje. Dal základ k prvnímu uměleckému rozvoji slovinského divadla, kde působil mnoho let. Jako skladatel byl neúnavně pracovitý. Skládal sbory, sólové písně, klavírní skladby (zajímavé jsou jeho skladby pro děti, které jsou v jeho odkaze a volají po nakladateli), instrumentální díla, mše a dvě opery. Byl tichým pracovníkem, který se stále rozvíjel do posledních let. Prostudoval skladatelské pole od jeho začátků do novoakordní doby. Největšího zájmu hodna jest jeho opera „Nabor" (Odvod). Gerbičova opera je výlučně kraňská; vyznačuje se uspokojujícím libretem, jež Gerbič sám sestavil, jest jednoaktovka a má mnoho věcí, které budí veselost.

Risto Savin složil několik velmi výrazných sólových zpěvů, klavírní skladby a obíral se od dřívějších let skládáním oper. Největšího úpěchu se dočkala jeho opera „Lepa Vida" (Krásná Vita). Jest většího rozsahu a vážného slohu, má libreto prostřední ceny, hudba je lepší. Bude potřebí ještě oprav, aby hudba přiléhala k libretu „Nabor" i „Lepa Vida" s opravami by se udržely na jevišti, když ne stále, aspoň na delší dobu.

Anton Foerster složil operu „Gorenjski slavček" (Goreňský slavíček), která se dožila největšího úspěchu ze slovinských oper vůbec. Počet představení této opery předstihuje daleko všecky ostatní opery, a to asi proto, jak Marij Kogoj dovozuje ve „Slovenci" 26. června 1925, že děj se odehrává ve slovinských krajích a poněvadž tu vystupují rázovití Goreňci. Lidé pak rádi vidí na jevišti něco svého.

Viktor Parma, zemřelý 25. prosince 1925, složil opery „Teharski plemići (Techarští šlechtici), „Zlatorog" a „Stara pesem" (Stará píseň) a operety „Ksenija", „Caričine Amazonke" (Carevniny Amazonky), „Mečák" (Synovec) „Apolonov hram" (Apolonův chrám). Vzorem mu byl hlavně Verdi. Zvláště zdařilá je opereta Ksenija, která povahou hudby je mnohem vážnější dílo, než jsou známé operety vídeňské, které hledají úspěchu jen na venek.

Benjamin Ipavec složil operetu „Tičnik". S Viktorem Parmou má největší zásluhu o uvedení správného slovinského jazyka v hudbu a o doplnění dikce.

Ze jmenovaných mistrů skládali Ivan Vilhar a Davorin Jenko, opery na texty chorvatské, Miroslav Vilhar složil operu „Jamka Ivanka" s hudbou italskou, Josip Ipavec pak málo dramatické dílo „Možiček" (Mužíček).

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Tuším, že jest to výrok Götheův: Ein politisch Lied ein garstig Lied. Nezáleží na tom, kdo to řekl, ale pravda to jest. Venkovský lid náš ma zajisté dobré postřehy a ten soudí podobně. Slovem „politika" označuje jednání nepoctivé, záludné, neupřímné Zabývati se politikou není tedy nic příjemného, horší ještě jest o politice psáti Napíšeš-li pravdu, jsi nespokojenec, rejpal, starý hašteřivec, mluví z tebe závist, že nemáš také několik těch desetitisíců ročně. Dovoláváš-li se citu, vysmějí se ti,

kam pak s citem do politiky; dovoláváš-li se svědomí, pak prý se nemáš do politiky plésti!

Přítel mě kdysi upozornil, že i ten, kdo o politice píše, musí umět dělat „politiku". Odbyl jsem ho krátce: Toť chlebíčkářství! Nesmysl, což není vlastně všecko chlebíčkářství? U někoho ovšem, ne však u každého! Jsou lidé, kteří se nedají na světě koupiti ani největšími sliby, ba ani tučnými sinekurami! Ti to ovšem v politice nikam nedotáhnou. Tomu jsem ovšem musel přisvědčiti.

Říká se: zlatá cesta střední. V politice to znamená kompromisy, při kompromisu bývá vždycky někdo kompromitován čili politicky napálen. Proto jest to politika, aby napaloval jeden druhého. Politik na př. nemluví o Kristu, ale o „sociologu na Golgotě". I v tom jest politika — nepřiznati hned barvu, napalovat ctěné publikum.

Měl jsem odvahu, mluviti vždycky a psáti otevřeně, „nepoliticky", přímo a poctivě. Poněvadž jest zvyk druhá přirozenost, nemohu se od svého zvyku odchýliti. Na žádost redaktora „Vlasti" chci zcela prostě zaznamenávati některé události ze života politického u nás. Názory mohou býti různé, svých nikomu nevnucuji.

Od té doby, co naše věci vrátily se do našich rukou, *pošpinily se ruce mnohých*. Leckterý chudý proletář před válkou jest dnes velkým pánem s přepychově zařízenou vilou a těžkými penězi. Našli se ovšem závistníci, klubaly se nepěkné věci a provalila se i špína odporná. Bylo toho dost a dost.

Mnohem odpornější špínou jest *politická zášť*. Ta neušetří ani „bratří" a užívá nejodpornějších prostředků k zdolání a odstranění nepohodlných soupeřů. Prohlásiti člověka zdravého za blázna jest docela nevinná věc, jedná-li se o „zájmy politické". Případ Stříbrný-Klofáč jest dokladem markantním. Ba i vychovatel akademické mládeže pomůže, jsou-li ohroženy „politické zájmy"!

Redaktor židovského „Prager Tagblattu" měl *Unterredung mit Masaryk*. Z této rozmluvy jsme zvěděli, že p. president řekl: „Chci říci jen tolik, že máme v rukou rozhodující ruské dokumenty." O Gajdovi se totiž tvrdilo, že prováděl špionáž pro sověty. Tvrdilo, ale dosud nedokázalo! „Lech", list českého liberalismu, k tomu poznamenává: „Tato slova, která reportoval Dr. Rychnowský v Prager Tagblattu neodpovídají skutečnosti! Pravda jest jenom jedna: že bolševický emisar Ovsějenko dokumenty ty dodati *slíbil*, ale doposud jich *nedodal*. Proto dosud nepřišly na světlo boží, ačkoliv by jich soud tolik potřeboval."

Aféry byly a jsou, ale nikdo nepátrá po příčinách. Odstraněním příčin pominou i aféry. Jediný Svaz českého obchodnictva poukázal na pramen toho zla zcela správně. Citujeme zde jeho názory: „Aféry posledních dnů ukázaly, jak se *zneužívá veřejných funkcí* ku obohacování mnohých lidí bez zřetele na veřejnou morálku. Základní příčinou všech těchto afér sluší spatřovati ve *vázaných kandidátních listinách*, kterými občanstvo jest postaveno před diktát několika lidí, ovládajících výkonné výbory politických stran, jež zmocnily se i veškeré veřejné činnosti na poli hospodářském namnoze beze všech odborných a zejména také mravních kvalit. Jest zde dále *nepřístojnost hromadění placených funkcí v jedněch rukou*, braní platů za několik úřadů, které se ale ve skutečnosti nevykonávají a *využívání politického vlivu* na začasté záhadné zdroje příjmů. Nutno proto trvati na podmínce, že každý veřejný zaměstnanec, který získal mandátu poslaneckého nebo senátorského, má dostati bezplatnou dovolenou ze svého veřejného úřadu, neboť požívá velmi slušný plat člena zákonodárného sboru. Také ministr, jmenovaný z řad poslanců, má po čas své funkce ministerské požívati pouze plat ministerský, nikoliv také současně plat poslanecký. Na jedné straně starost o prostředky ku vyplácení podpor v nezaměstnanosti, na druhé straně vyhazování peněz občanstva dvojím i trojím platem politickým

předákům. Volá-li se po pronikavých úsporách v celém státním hospodářství, musí se započíti v prvé řadě u těch, kdož tento stát spravují a o jeho potřebách rozhodují" — Zde má slovo voličstvo a poplatnictvo. Poslanci a senátoři a ministři těžko nápravu zjednají — kdo má hodně, chce míti ještě víc! Zájmy poplatníků? Což není košile bližší než kabát? Brátí dvojí i trojí plat a nezastávati své úřady jest nesvědomitosti u každého bez rozdílu! Hromaditi placené funkce v jedněch rukou v době nezaměstnanosti jest nesvědomitostí a zločinem proti bližnímu, ať se to děje v kterékoliv straně! Není tu třeba pevné ruky, která by udělala pořádek a vypráskala takové nenasyty z veřejného života? Není to i částečně vinou voličstva, které si nedovede vynutiti, aby kandidáty byli jen lidé nezištní?

Ministr Beneš byl zvolen do Rady Svazu Národů. Pan president mu zalichotil v telegramu: „Uznání Evropy, ba světa zasloužil jste si znalostí, poctivostí, konciliantností a vytrvalostí; dovedl jste náš humanitní program zkonkretisovat a prakticky provádět . . . "Podle zahraničního tisku byl Beneš zvolen, aby se toho místa ihned vzdal, kdyby ho bylo potřebí pro státy, které ze Svazu vystoupily a vrátily by se. Byl zvolen až ve druhé volbě pouze 2/ hlasy ze 49, kdežto Polsko dostalo 45 a Rumunsko 41 hlasů hned při první volbě. Delegát Švédska se vzdal ač mohl při druhé volbě také býti zvolen. Neměl to učiniti i Beneš? Poznámky učiní si laskavý čtenář sám!

Mluví se o fašistech, píše se o nich, politické strany zakazují svým stoupencům býti členy fašistických organisací. Mnohým vyvstává na těle husí kůže slyší-li o fašistech. Kdo jsou ti fašisté a co vlastně chtějí? I. V zmíněné Unterredung mit Masaryk čteme: „Fašismus je anonymní společnost nespokojených a odmítnutých s ručením neomezeným k vyrábění politických báchorek a loupežnických historek . . . Fašismus je vážným problémem potud, že znamená úpadek národního liberalismu. Fašismus jest měřítko politické desorientace měšťáctva a má význam jen proto, že se vyvinul pod egidou jedné frakce národně-demokratické strany . . . Fašismus jest pathologická ssedlina krise uvnitř národní demokracie . . ."

Skupina generála Gajdy přistoupila 2. října k vydávání deníku „Nový 28. říjen". Její cíl a její heslo? Jen jedno: Blaho vlasti budiž nejvyšším zákonem. A její cesty? Otevřené, nebojácné, nekompromisní a poctivé.

„Lech" sděluje, že v republice jsou hlídáni někteří lidé nebezpeční levicovému bloku. Jsou prý to: Šrámek, Engliš, Stříbrný, Gajda, Karlík . . . Detektivové hlídají bývalé i nynější ministry! A proč vlastně? Policejní ředitelství to vysvětluje tím, že má velikou starost o jejich životy. To jest opravdu dojemné! P. A.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Annie Vivanti: Vae victis! (Běda přemoženým.) Přeložil Ant. Krejčí. Praha 1926. Nákladem V. Kotrby. Str. 296.

Krásný román, který opravdu stál za překlad z italštiny, kde v krátké době vyšel v osmém vydání. Děj je z prvních měsíců světové války z Belgie. Spisovatelka líčí hrůzy války a neřesti páchané německými vojíny na bezbranných ženách a dívkách za vpádu do Belgie. Zavádí čtenáře do rodiny belgického lékaře Klaudia, který odešed do války, ženu a švakrovou a malou dcerušku svěřil ochraně sluhy a vychovatelky, obou rodem Němců. Zradou jejich Němci za vpádu zmocní se doktorovy vilky, obě ženy stanou se obětmi zpustlých pruských důstojníků a dceruška lékařova hrůzou se-

šílí. Všem třem podaří se sice uniknouti do Anglie, ale tam ženy pozorují hrozné následky. Žena lékařova proklínajíc svůj plod, dává se operovati na klinice přes výstrahy četných lékařů i anglikánského faráře, který ze stanoviska náboženského vykládá zoufalé, čeho se dopouští před Bohem. Jinak počíná si její švakrová, přijímá své mateřství s myslí oddanou Bohu, plna vědomí velikého jeho významu. Autorka staví proti sobě dva světy a dva názory, křesťanský a pokrokový, pozvedá vysoko význam slova matka a propaguje boj proti vyhánění plodu proti onomu vraždění, jež se za naší doby tolik rozmáhá. Křesťanský názor vítězí a kniha krásně končí sklonem k mysticismu, rozuzlením děje ve smyslu tak krásném a vzneše-ném. Úprava a tisk jsou vzorné a kniha zaslouží největšího rozšíření mezi českými čtenáři. —š—

P. Bernardin Skácel, O. Praed.: **Politika podle zásad katolických.** V Praze 1926. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba. Str. 180. Cena 11·50 Kč.

Důležitá kniha pro každého myslícího katolíka, pro katolické řečníky a pro naše politické činovníky, kteří by měli knihu důkladně prostudovati. Spisovatel mnoho pracoval, aby sestavil dílo tak stručné, ale obsažné. Za naší doby mnoho se mluví o politice, ale je málo lidí, kteří mají o ní správný pojem. Ne každá politika je správná, jen ta, která spočívá na mravných zásadách a ta také dodělá se úspěchů. Spisovatel v knize své v díle prvním mluví o činnosti politické a jejím vztahu k světovému názoru, mravnosti a náboženství. V druhém díle jedná o právním státu, jeho původu, účelu, o způsobu vlády a hranicích státní moci. Díl třetí jedná o svobodě svědomí a politické svobodě, o otázce manželské a o školské a sociální otázce. Díl tento uzavírá stať o válce a míru a o církvi a státu. V poznámkách vše na konci krátce opakuje a pak přidává seznam spisů, jichž bylo použito. Výborný tento spisek, poučující o důležitých časových otázkách vyšel jako V. svazek nové řady Vzdělavací knihovny katolické a levná cena činí knihu snadno přístupnou všem. Nutno ji vřele doporučiti.

Juan Valera: **Dlouhá Juanita.** Román. Z jazyka španělského přeložil Karel Líkař. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze. Stran 281, cena Kč 13·—.

V pečlivém překladu znalce španělské literatury prof. K. Líkaře, dostává se českému čtenářstvu do rukou napínavý román autora, jehož povídky a romány vyplňují třináct ze 46 svazků jeho sebraných spisů. První jeho román vydaný r. 1874 „Pepita Jiménez" (u nás přeložený J. V. Sládkem) docílil ve své vlasti i za hranicemi největšího úspěchu, jaký vůbec španělské písemnictví pamatuje. Děj románu „Dlouhá Juanita" je prostý a umístěn je do rodného kraje autorova Andalusie, jeho obyčeje tu půvabně umístěny v pestrý rámec přírodní, povahový a myšlenkový. Do děje vpletena jemná filosofie, každému pochopitelná a každého povznášející krásnými myšlenkami, z nichž mnohé utkví v hlavě pro život. Je to jeden z posledních románů spisovatelových a je dobrou lidovou četbou, valně odlišnou od zboží, které v nové době zaplavuje knižní trh. Kniha je ozdobená barevnou obálkou akad. malíře J. Gotha. —š—

První láska. (Catharine Blum.) Ze vzpomínek svého mládí napsal Alexandre Dumas. Přeložila M. Dušková. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvotiskové obálce V. Čulty Kč 10·—

Ze svého rodiště čerpal Dumas tento románek jednoho dne. Jest to milostný obrázek první lásky, v níž se ozývají všechny mladé struny Dumasova srdce, lesní idyla, která hrozila státi se dramatem, zbyla však z toho jen šťastná, spokojená, tichá první láska. V románku tomto s neobyčejnou láskou a účastenstvím líčí Dumas venkovské prostředí, v němž zažil nejkrásnější dny svého života. Románek opravdu pěkný a zajímavý.

H. de Vere Stacpoole: Satan. Příběh z kraje mořských králů. Přeložil W. F. Waller. Illustroval akad. malíř R. Adámek. Nákladem „Sfinx" (B. Janda) v Praze 1926. Cena 25 Kč.

Satan je dramatický a půvabný román H. D. V. Stacpoole-a, známého autora „Tichých tůní", „Modré laguny" a mnoha jiných exotických děl. Svojí vystupňovanou romantičností zaujme do posledních stránek. Líčí náhodné setkání studenta brazenoské university, Ratclifa, na jeho prázdninové cestě jižními moři, s lodí mořských tuláků. Satan, poctivý tulák moří, a jeho mladičká sestra Jude, jež je raději považována za chlapce než za dívku, pozvou studenta na svoji loď, kde se spolu spřátelí a prožijí mnohé napínavé dobrodružství. Jude zamiluje si prostinkého studenta a zvyká si na myšlenku, že je přece jenom ženou, s dětskou duší a příliš ženským srdcem. Ratclife lásku Jude horoucně opěluje a pojme ji za svoji choť.

Honoré de Balzac: Chouani čili Bretoňsko v roce 1799. Illustroval Julien le Blant. Přeložil Karel Rubík. Nákladem „Sfinx" (B. Janda). Praha 1926. Cena Kč 25·—, str. 392.

Autor ve svém díle Chouani — Rebelové — vylíčil rozhárané poměry po pádu království ve Francii, kdy vojenskou mocí udržoval pořádek mladičký Bonaparte. V té době vzbouřili se Royalisté (přívrženci krále) proti republikánské vládě u podporovali povstání v krajích západní Francie,

Povstalci rekrutovali své mužstvo z chudého zemědělského lidu, oddaného víře katolické a králi. V čele povstání stála šlechta, uražená a nesmířená s republikánským režimem. Vůdcem jejich byl mladý nadšenec, markýz de Montaurau. Proti němu vyslala pařížská vláda ženu, jež svoji krásou měla lapiti markýze a tak připraviti potření vzbouřenců. Plány, chytře zosnované rozbily se však o křehká srdce lidská. Markýz zamiluje se do slečny de Verneuil a je konečně zákeřně zastřelen republikánským vojskem po boku své milenky, jež náčelníka Chouanů milovala a chtěla jej zachrániti. Románem „Rebelové" otevírá se nám výhled jako branou do obrovité stavby „Lidské komedie", jež náleží k nejmohutnějším výtvorům světového umění slovesného. Dokončen v r. 1827, vychází co prvé dílo pod plným jménem Balzacovým, a je francouzskou kritikou příznivě přijat, ač před tím Balzac nebyl jí uznáván. Jeho předešlých přes 30 děl vycházelo pod pseudonymem. Dílo je skvostně vypraveno a illustrováno francouzským malířem Le Blantem.

Sv. František z Assisi a Čechové. 1226—1926. Uspořádal Antonín Šorm. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze 1926, stran 166 velkého kvartu, cena Kč 20·.

Trvalým památníkem letošního františkánského roku u nás bude beze sporu bohatý sborník, jehož vydání a uspořádání svěřila lidová Akademie povolaným a v podobných podnicích osvědčeným rukám spisovatele Ant. Šorma. Přední badatelé a autoři snesli tu v 19 větších i v četných drobnějších příspěvcích spoustu nepřeberné a často málo známé neb vůbec neznámé látky o vlivu sv. Františka a jeho řeholi, o dějinách františkánského kultu, o hlasech jeho poesie, o historii českých klášterů sv. Františka, o staré františkánské Praze, o obrazech medailích sv. Františka Serafínského i ostatních svatých a blahoslavených jeho řádu atd. atd. Živé slovo úvah a přehledů, fotografických snímků, dřevorytů. Kniha je vzorně vypravena: tištěna na křídovém papíře krásnými zřetelnými typy. Pietní účel jubilejní publikace, oslava serafínského Chudáčka z Umbrie určoval i cenu knihy, která se stane dojista tím, čím by měla býti: lidovou čítankou o sv. Františku Serafínském u nás.

LITERARNÍ OBZOR.

Báseň **Vladimíra Hornova** „Svatý Václave“ z 12. čísla „Vlasti“ otiskl olomoucký „Našinec“ v č. 222 a brněnské „Selské Hlasy“ v čís. 41 Žádný z těchto časopisů neoznámil, že báseň otištěna z „Vlasti“. — Literární referent „Našince“ J. Jelínek v čís. 230 uvádí podrobně obsah článku **Gab. Ronaje** z čís. 12. „Vlasti“ a píše: „Byl bych rád, kdyby všechny katolické listy otiskly dobře a poctivě míněný projev celý. Leckde zabolí, ale bude to bolest velmi zdravá“.

Družstvo Vlast po několikaleté přestávce počalo právě znovu vydávati **„Vzdělávací četbu katol. mládeže“** v úhledných svazečcích za roční předplatné 6 Kč. Redakce ujal se zkušený katecheta Arnošt Oliva, který šťastně zahájil nový ročník (XIX.) řadou drobných povídek a legend ze života Pána Ježíše, pod názvem „Dětem i rodičům“. Ve vydaném dvojčísle jsou povídky z doby narození a mládí Kristova a naše mládež jistě ráda si přečte ty krásné příběhy ze života našeho Vykupitele a dětí, které byly jeho současníky. Vzdělávací četbu vřele doporučujeme rodičům, aby ji zakoupili svým dítkám. Do Vánoc bude roč. XIX. ukončen.

První část revidované **Vulgaty** vyšla v září z papežské knihtiskárny a to **kniha Genesis**. Nový latinský text sestaven byl na základě fotografických snímek všech známých rukopisů a srovnávacího jejich studia. Revisi Vulgaty provádějí od roku 1907 na rozkaz papeže Pia X. benediktini. Papež Pius XI. věnuje těmto pracem mimořádnou pozornost.

P. Josefa Jaroše S. J. Život podle Božského Srdce Páně. Krásná tato kniha vyšla právě ve druhém, opraveném a rozmnoženém vydání. Když vydána byla po prvé, přijata byla s radostí a nadšením od lidí prostých i od inteligence. Probírají se v ní všechny stránky duchovního života s takovým posvěcením, s jakým může mluviti jen ten, kdo sám život podle Srdce Páně žije. P. Jaroš jej žil a proto jeho slova tak mocně a srdečně působí. Objemná kniha, čítající 550 stran sličné úpravy, stojí pouze 20 Kč, poštou 22 Kč 30 h.

Také knížečka, **P. Al. Storka T. J. „Z duchovního života“** vyšla právě ve druhém, rozmnoženém vydání. Časový tento spis došel takové obliby, že prvé jeho vydání v krátké době úplně bylo rozprodáno. Cena sličně upravené knížky je pouze 6 Kč, s poštovným 7 Kč. Objednávky těchto knih vyřizuje administrace Dědictví Svatojanského v Praze IV. (Hradčany), Vikářská ul. 35.

Nakladatelství V. Kotrby začalo hojně čtené a oblíbené články v „Čechu“ **dra Rudolfa Horského** vydávati ve zvláštních knížečkách nazvaných Epištoly. „Sbírka úvah náboženských, sociálních a politických“. Ve svazečku I.: **„In causa mea“** odpovídá Dr. Horský na útoky Anonyma v „Lid. Listech“. Je to kus dějin našeho žurnalistického hnutí. Zajímavá je kap. X. kde líčí Dr. Horský své působení v Družstvu Vlast a vykládá, proč se rozešel se zakladatelem Družstva. Knížečka stojí za přečtení, rozptýlí mnohý nesprávný úsudek. Další svazečky budou následovati.

Spisovatel **Dr. Jos. Svítil-Karník** vydá pod názvem „Listy z kroniky“ nový svazek svých povídek, feuilletonů a vzpomínek.

Vilém Bitnar vydal nákladem Matice Cyrilo-Metodějské v Olomouci: Seraflnské novely. Výbor z české poesie františkánské původní i přeložené. Nákladem „Lidové akademie“ v Plzni vyšel jeho spisek „Katolická Julia Zeyera“. Ze Šormova sborníku „Svatý František a Češi“ vyšel otisk Bitnarovy studie „Slunečná píseň v české lyrice“. — Oběma spiskům je připojena pečlivě sestavená bibliografie příslušné literatury.

Československá akciová tiskárna v Praze vydala k uctění památky sedmistého výročí smrti sv. Františka sborník „Svatý **František z Assisi a Čechové**,“ v němž slovem i obrazem zachyceno, jak úcta a láska k sv. Františku zračila se v minulosti a jak zračí se v přítomnosti. Šťastnou rukou uspořádal sborník odborník Ant. Šorm, jenž od

více než 15 spisovatelů snesl tu pěkné práce a pojednání. Sborník vypraven graficky vzorně, ozdoben 39 obrazy a zaslouží co nejhojnějšího rozšíření mezi našim lidem. Cena 20 Kč je velmi mírná.

V naší literatuře velmi málo bylo až posud pojednání o náboženských medailkách, které při různých příležitostech byly raženy. V tomto oboru pilně pracuje zasloužilý spisovatel kons. rada a vikář **Karel Procházka**, který vedle pojednání o „obrázcích sv. Františka Serafinského", otiskl v Šormově Sborníku „Svatý František a Čechové" zajímavý článek: „F r a n t i š k á n s k é m e d a i l e".

Ve sbírce „Lidové divadlo" vydávané nákladem J. Birnbauma v Brtnici vyšel sv. 33. **V. Bělohlávka-Svatohora** náboženská hra v 5 jednáních: Ř í m v p l a m e n e c h. Ve hře vystupují sv. Petr a Pavel, jejichž ústy přednáší básník mnohá poučení a vytyčuje náboženské pravdy. Dílo to doporučujeme pozornosti čtenářů. Tamtéž vyjde jiná dramatická práce Svatohorova: P r o k o p o v a b r á z d a".

Básník **Josef Pospíšil** vydal v bibliofilské úpravě nákladem Československ. akc. tiskárny knihu básní „Ž i v o t". — **Fr. Zýbal** dokončuje knihu básní „B i b l i c k é m o t i v y", z níž přinesla ukázku „Archa".

Z Baarovy literární pozůstalosti otiskuje začátek dlouhého feuilletonu „In memoriam" nový ročník (XXVII.) „Zvonu". Je utkán z doplsů Dominika Stříbrného, který jako dělostřelecký důstojník prodělal světovou válku, mnoho prožil a když se vrátil, před svatbou a před dosažením nejsmělejší mety života umírá záhadnou malarií. „Jeho život toť hotová tragedie", praví Baar, řadě k sobě jeho dopisy, které tu tragedii ilustrují. — Překlady Baarových povídek, které v Řezně v časopisu „D e u t s c h e r H a u s s c h a t z" (nakl. Pustet) vycházely, dle sdělení redaktora dra Druka získaly tomuto časopisu 400—600 nových odběratelů.

Masarykovo dílo „Světová revoluce" dociluje rekordu mezi knihami českými. Bylo ho již rozprodáno 65.000 výtisků.

Pod názvem „Č e s k á l e g e n d a" píše Dr. Čeněk Zíbrt („Nár. Pol." č. 274) o kázáních o sv. Václavu smělého mravokárce z řádu augustiánů bosáků Abrahama a Santa Clara (vlastním jménem: Hans Ulrich Megerlin, narozen 1644. zemřel 1709) Sv. Václavu věnoval celé kázání ve sbírce Abrahamisches Bescheidessen, vydané v Brně 1736 K oslavě sv. Václava vrátil se Abraham a Sancta Clara ještě jednou ve sbírce kázání: Abrahamische Lauberhütte. V kázáních těch velebí tehdejší království české a sv. Václava. Čechy podle Abrahama jsou vlastně kopií nebes. Historie česká honosí se světci, zázraky, zástupci všech kůrů a stavů nebeských (kazatel jmenuje podrobně jména: arcibiskup Arnošt z Pardubic, Jan Lohel, Prokop, Ivan, Anežka, Milada, Ludmila).

V „L u d m i l e" sbírce zábavné četby pro český lid (nakladatel V. Kotrba) vyšla (r. 27. sv. 1.) povídka **Frant. Čecha**: P a n R o u b í č e k, v dalším svazku vyjde **Václava Špačka**: N e v l a s t n í b r a t ř í. **Václ. Kronus** píše pro Ludmilu velký historický román. — V „Z á b a v á c h v e č e r n í c h" (nakl. V. Kotrba) dokončena byla nádherná práce Vl. Bandurského „K r á l o v n a s v ě t i c e" v překladu V. Kronuse a vyjde trojdílný román **Dra Karla Kettnera**: V ě č n ý ž i d. Autor líčí v této trilogii: Ahasvér — Heir ha Cekem — Rabi Methusalém, věčnou pouť legendárního Žida v starověku, středověku a v době nové — Na obě sbírky dobré četby upozorňujeme a je doporučujeme.

„Archa" přináší životopis a ocenění básnické činnosti záhy zesnulého **Adolfa Racka** a v čís. 9. počíná otiskovati životopis **Františka Kar. Zgody-Křena** od Josefa Vejvody, vydavatele jeho sebraných spisů (Sv. X. vyšel nedávno v Obč. tiskárně v Brně.) — „Archa" č. 9. oznamuje, že její spolupracovník F. Hůj vydá román, K. D a r l š" nákladem Jos. Birnbauma v Brtnici a v Brně nákladem Občanské tiskárny dětský románek „K á j a M a ř í k". Pro román „T ě š o v" hledá autor nakladatele.

Americký chicagský časopis „K a t o l í k" otiskoval v srpnu povídku **Aloise Dostála**: „Těžká volba" (z „Ludmily" r. 26 č. 4.), v září obrázek

z novější doby Václava Špačka: „Po cestách pokroku", v říjnu tiskne román Věnceslavy Lužické: „Vlna lásky."

Katolický krajinský list pro jižní Čechy, českobudějovický „Hlas lidu" slavil 1. října jubileum svého 20letého trvání. Vykonal kus práce pro církev katolickou a pěkně se rozvíjí.

Nakladatelství Rozmachu připravuje vydání slavných spisů: „Vyznání sv. Augustina", „Dílo sv. Františka z Assisi", „Listů sv. Terezie Ježíškovy", sv. Bonaventury: „Život sv. Františka". — V Římě byla založena „Corporazione dei Caterinati" za účelem šíření spisů sv. Kateřiny ze Sieny. — V Římě založen byl pro jubilejní rok měsíčník Aloisiánský pro studie o osobách, věcech a událostech, které mají vztah k světci. — Spisovatel známých, krásných meditací „U nohou mistrových" (loň. roč. „Vlasti" str. 457) jesuita P. Antonín Huonder, zemřel v Bonnu 23. srpna u věku 68 let. Byl dlouhá leta redaktorem listu „Die Katholische Missionen". Založil také „Missionsbibliothek".

Nakladatelství B. Stýbla v v Praze vydalo opět na rok 1927 své populární kalendáře „Vlastenecký kalendář" již 48. ročník a „Prorok" již 41. ročník, v pěkné úpravě. Z bohatého obsahu povídek malá ukázka autorů: Dostál, F. X. Svoboda, Špaček, Čečetka, Grossmannová-Brodská, Mittenhubrová a mnoho jiných. Cena pouze Kč 7·—. Doporučujeme.

Nedávno vyšel zajímavý spisek: **Dokumenty kultury doby válečné a poválečné.** Jsou to různé duševědné úvahy, které odhalují, jaký rozdíl jest mezi mozkem a lidským duchem, co jest duše nervová a duše duch; ukazují, jaký jest rozdíl mezi psychopatií přirozenou psychopatií umělou. Odhaluje se též původ onoho lidového úsloví „ať ho maga vezme", ukazuje se zde na zneužívání hypnotismu, což už za starověku bylo u Židů a Římanů trestáno až trestem smrti, i v nynějším trestním zákoníku jest zakázáno zneužívání životního magnetismu. — Autor **František Hrobař** odhaluje, co jest to umělý somnambulismus proti přirozenému somnambulismu a odhaluje tajnosti blázinců. Kniha jest velmi poučná pro každého a možno ji koupiti u autora v Praze II., Jungmanovo náměstí čís. 20, nebo v nakladatelství Družstva „Vlast" v Praze II., Žitná ulice. Cena mírná 15 Kč.

V nakladatelství V. Kotrby vyjde, jakmile budou vydaná prováděcí nařízení k zákonu o úpravě platů stát. zaměstnanců **Zákon o úpravě platů duchovenstva církví a náboženských společností.** Kniha, kterou uspořádá známý a horlivý zastance kleru, prof. a redaktor A. B. Drapalík, obsahovati bude mimo zákon s prováděcími předpisy, výňatky, ze všech jiných k věci se vztahujících zákonů a různými statistickými tabulkami a přehledy.

Překvapení zahrádkářům a zahradníkům způsobí právě vydaná informační knížka O zahradnických knihách, kterou každému zdarma na požádání zašle Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze, Hybernská 12. Obsahuje soupis 420 nejnovějších odborných knih, rozdělených do 20 skupin; každý, kdo má zahrádku nebo zabývá se zahradnictvím ať ozdobným či užitkovým, najde v knížce mnoho a mnoho zajímavého. Vyžádejte si ihned bezplatně!

Pohádka máje. V 11 místech moravských a v Čechách v Pelhřimově a v Přešticích byla pořádána s úspěchem výstava „Pohádky máje". První část obsahuje mnoho památek (jako fotografie, dopisy a rukopisy) ze života spisovatelů Vil. a Al. Mrštíků. V druhé části návštěvník je veden „Po stopách Pohádky máje" zajímavými rukopisy, dopisy a fotografiemi osob z románu a obrazy z dějiště od akad. malíře F. Třísky.

Básník Emanuel Lešehrad vydá novou sbírku písňové lyriky „Housle", nákladem Ludvíka Bradáče na Kr. Vinohradech. Chystá též do tisku nový román „Město".

Podle „Čes. Deníku" píše dr. Guth-Jarkovský své memoiry, z nichž první a druhý díl se bude týkati jeho činnosti profesorské, třetí pak doby, kdy byl hradním ceremonářem.

Z literatury české budou zfilmována další díla V. Mrštíka „Pohádka máje", Hermanův „Otec Kondelík a tchán Vejvara", Krásnohorské „Svéhla-

vička nevěstou", Štolbova veselohra „Na letním bytě", Langrova veselohra „Velbloud uchem jehly" a Rodenův románek „Irča a Lexa" (III. díl).

Nový francouzský týdeník bude vycházet v Praze místo dosavadní „Gazette de Prague", vycházejícího dvakrát týdně. Nový týdeník bude vydávat Orbis pode jménem „L'Europe Centrale".

Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze, počne koncem října vydávati obrázkový týdeník „Letem světem". Obrázky tohoto nového českého týdeníku budou provedeny moderním tiskem z hloubky. „Letem světem" přednášeti bude slovem i obrazem vše, co týden dal. Číslo za Kč 1·50 u každého knihkupce a v prodejnách novin. Od 2 čísla bude přinášeti návod k učení se čtyřem světovým jazykům.

Nakladatel **St. Minařík** na Smíchově, který vydává v pečlivém překladu spisy jednoho z největších polských spisovatelů Wlad. St. Reymonta — dosud vyšlo deset svazků, jako příloha časopisu „Země" — počíná v roč. VIII. vedle románu W. Reymonta: Jitření, vydávati jako přílohu dva ruské spisy v překladu, a to V Ključevskij: Ruské dějiny a J. A. Gončarov: Fregata Pallada. Překladatelem všech těchto spisů je nakladatel St. Minařík.

Zajímavá knižní aukce. Pražský antikvář Karel Zink uspořádal ve dnech 16. a 17. října již VI. svou aukci. Ráz její vyznačuje heslo Bohemica. Pořad zahajuje náboženská literatura s knihami J. Beckovského, biblemi, kancionály a postillami. Následuje soubor spisů Boh Balbína (17 čísel), díla historická, monografie a topografie (Cornova Gelasius, Dobner, Dubravius, Hammerschmidt, Palacký, Paprocký, Pešina z Čechorodu, F. F. Procházka, Šafařík; soubor vzácných českých map a j.). IV. oddíl přináší 16 knih o slavných korunovacích českých králů (většinou z XVIII století). Z další části katalogu bude jistě největší zájem o díla Josefa Dobrovského, staré časopisy, almanachy a zejména o sbírku krásného písemnictví doby předbřeznové s Janem Kollárem, Erbenem, Čelakovským a jinými buditeli v prvních vydáních.

O autorské právo. Na druhé pracovní schůzi mezinárodního sdružení literárního a uměleckého, která se konala 7. října v Praze v Umělecké besedě, projednána byla československá osnova návrhu autorského práva která byla podrobena diskusi. Jednotlivé odstavce osnovy došly neobyčejné pochvaly přítomných delegátů, zejména rozšíření morálních práv autorových a přijetí 50leté ochranné lhůty, proti některým pak odstavcům osnovy byly vysloveny námitky.

Nobelova literární cena vynese letos obnos, který rozdělen na pět cen, asi půl milionu švédských korun, to je 4,500.000 Kč. — Anglický spisovatel **Wells** vydal druhý díl románu „Svět Williama Clissolda", v němž jedná o současných politických osobách a událostech a vzbudil značnou pozornost svou nepříznivou kritikou krále a dynastie. Král jest v knize charakterisován jakožto důstojník, sice svědomitý, ale úplně bezvýznamný. O dynastii mluví tónem velmi sarkastickým a posměšným. — Gerhardt Hauptmann učinil u zemského soudu ve Vídni oznámení pro porušení autorského práva, kterého se dopustil odpovědný redaktor časopisu „Die Bühne" dr. Fritz Kaufmann tím, že uveřejnil obsah nového Hauptmannova dramatu „Dorothea Angermann", které knižně ještě nevyšlo a bylo přijato vídeňským Reinhardtovým divadlem k provozování. — D'Anunzio zamýšlí zorganisovat italské autory, hlavně dramatické, aby se mohli účinněji hájit vůči cizí konkurenci. Akce jeho směřuje hlavně proti francouzským a maďarským dramatikům, kteří poslední dobou zaplavují divadla Italie na úkor národní produkce dramatické. — Spisovatelské organisace v Moskvě zahájily prudký boj za autorské právo, jakož i boj proti literárním plagiátům a různým nedovoleným zpracováním. Dramatický svaz v Moskvě uspořádal o věci několik schůzí, na kterých byla projednávána otázka, jak autorské právo brániti. — V Dánsku v městě Odense připravují se na rok 1930, aby byla důstojně oslavena památka největšího dánského pohádkáře-klasika **Hanse Christianu Andersena**, jehož 125. výroční den narození

na řečený rok připadá. Oslava má býti nazvána „týdnem Andersenovým" a bude záležeti z přednášek o jeho osobě, době a dílech, jakož i z předvedení dramatických a hudebních děl, k nimž Andersenovy pohádky sloužily inspiračním pramenem. — U příležitosti výročí narození Miguela Cervantesa (nar. 9. října 1547), autora Dona Quichota, byla letos po prve slavena v celém Španělsku slavnost knihy. — Varšavský dopisovatel do „Germanie" a kolínské „Kölnische Volkszeitung" baron Soden opustil Varšavu rozhodnuv se státi se knězem. Odejel do Innomostí, kde vstoupil do semináře. — Největším irským národním dramatikem jest John Millington Synge; jeho některá díla z angloirštiny přeložil K. Mušek. Vydána byla u M. Florianové ve Staré Říši na Moravě. — Ruský basista Šaljapin dokončil své memoiry, ktere hodlá vydati v Americe. — Vývoz sovětských knih. Současný vývoz knih z Ruska dosahuje pouze desetiny množství, které se z Ruska vyvezlo před válkou. V nastávajícím hospodářském roce bude podle odhadů vyvezeno z Ruska knih za 200—300.000 rublů. Jedním z největších odběratelů knih, vydaných v sovětském Rusku, jest pravděpodobně Československo, které podle odhadu znalců zakupuje ročně v Rusku knih za 50.000 dolarů, t. j. přibližně za 100.000 rublů, což činí polovici celkového vývozu výše udaného. Velká poptávka po sovětské knize jest také na Litvě, v Lotyšsku a v Estonsku. (CPPS.)

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Program slavností Svatováclavských v roce 1929 byl stanoven na schůzi přípravného sboru konané dne 8. září t. r. v Praze: Slavnosti Svato-Václavské v r. 1929, pokud mají býti oslavovány celonárodně v Praze, rozdělují se na dvě skupiny: prvou ve dnech Cyrillomethodějských, jež má býti lidová a obsahovati dle možnosti veškeré složky katolického lidu a vyvrcholiti sletem Orelstva. Přítomní zástupci spolků studenstva, učitelstva, žen, inteligence, ústředního sdružení katol. rodičů, výkonného výboru moravského, legionářů, Cyrilských jednot a ostatních slíbili ve svých spolcích úsnesení to přednésti a podporovati, pouze sdružení katol. mládeže vzhledem k projektovanému sjezdu mezinárodnímu nemohlo se zřetelem na mezinárodní komitét slíbiti nic určitého. Druhou skupinu, na níž se shodli všichni přítomní jednomyslně, budou tvořiti slavnosti kolem samého svátku sv. Václava, které ponesou ráz oficielní a budou v celku obsahovati program navržený výborem. Provedení těchto slavností znovu a definitivně svěřeno výboru pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava v dohodě s příslušnými kruhy církevními. Ostatní slavnosti a podrobnosti ponechány rovněž výboru, kterému přiznán i vrchní dozor nad prvou skupinou slavností ve dnech Cyrillomethodějských. Důsledek těchto usnesení bude, že delegáti podají zprávu ve svých spolcích a pak se znovu sejdou k prohlášení definitivního svého usnesení.

U příležitosti tisíciletého jubilea sv. Václava v r 1929 má býti uspořádána v Praze jubilejní výstava.

V Nitře, sídle nitranského biskupa dra Kmetky, byl dne 10. října položen základní kámen k prvnímu domu misijnímu v republice. Dům bude odevzdán misijní společnosti Slova Božího. Náklad na stavbu celého domu i s ústavním kostelem je rozpočten na 20 milionů Kč.

První exerčiční dům v republice, Stojanov na Velehradě, čeká na své dokončení. Má býti dokončen z výtěžku loterie, jejíž kancelář je v Napajedlích. Losy po 5 Kč; tah 30. prosince t. r.

Oratorium „Svatý František" od P. Dra Hartmanna provedeno bylo 4. října ve velkém sále Lucerny v Praze za účinkování členů opery Nár. divadla, předních uměleckých sil, orchestru 28. pěšího pluku a pěveckých sborů, na oslavu 700letého výročí úmrtí velikého světce a zakladatele řádů.

Nedaleko Čes. Krumlova je ukryt skvost gotického umění, klášter, zvaný **Zlatá koruna**. Byl zrušen Josefem II. a zřízeny tam dílny kovářské a slévárna. Ke klášteru putují cizinci jako k nevídanému divu gotického umění, jež bylo dílem Přemysla Otakara II. Klášter je dnes opuštěn, zapomenut a rozpadává se. Pod omítkou a pod otlučeným zdivem objevují se dojemně krásné gotické kružby, tak jemně vyhlazeny, jako by teprve onehdy byly dohotoveny. Vchod ke klášterní kapli tvoří branka jedinečné výzdoby. Konsolky sloupků mají podobu sfing, z profilu z názorněn je lidský obličej. Klášter nazván také Trnovou korunou proto, že chován v něm byl trn z koruny Kristovy. Pouze za zmíněnou branku nabízela cizina milion franků! U nás není zájmů, není nikoho, kdo by rozpadávající se skvost zachránil před zkázou,

Sv. Otec Pius XI. jmenoval známého spisovatele, folktoristu prof. **J. F. Hrušku** v Plzni, rytířem řádu sv. Řehoře Velikého.

P. Alois V. Mayer, převor řádu sv. Augustina ve Lnářích slavil dne 12. září své 70. narozeniny. Narodil se ve Vodňanech a byl r. 1884 vysvěcen na kněze. Je činný na poli hospodářském, hospodářsko-výchovném, hlavně včelařském. Píše do „Čes. Včelaře" a „Mor. Včely". Napsal mnoho básní včelařských, povídku ve verších a i veselohru o třech jednáních „Včely". Sepsal biblické vánoční hry a jiné aktovky. Psal do „Blahověstu" a „Kazatele". Roku 1884 vydal monografii „Památka 200letého trvání založení kláštera lnářského" a v roce 1923 vydal důkladné dílo „Dějiny osady lnářské". Roku 1895 pěkné práce uveřejnil v našem kalendáři „Sv. Vojtěch".

Dr. Josef Gross, biskup v Litoměřicích, slavil dne 10. října šedesáté narozeniny. Byl po svém vysvěcení r. 1889 ustanoven kaplanem ve Falknově, kde stal se arciděkanem a působil do roku 1910. Do katol. listu „Egertal" psal četné články. Po smrti biskupa Schoebla byl jmenován jeho nástupcem. Sídelní město biskupské Litoměřice připravilo jubilantu srdečné ovace. Též v kostelích diecése byly narozeniny jednoho z předních biskupů československých patřičně vzpomenuty.

Opat starobrněnského kláštera **Fr. Sal. Bařina** slavil 15. října stříbrné jubileum opatské. Jako církevní hodnostář a stejně jako národní pracovník, rodem Hanák získal si všeobecné úcty.

Životního jubilea šedesáti let dožil se 16. října ředitel **Jan Voborský**, spisovatel zvučného jména, publicista a básník, autor básnických sbírek „Stříbrné květy", „Bílé holubice", „Dvě nocturna nového věku", dramatických a melodramatických skladeb „Zlomené lilie", „Rekyně Perluška" a j. Letos byla na Slovanském ostrově vlídně přijata jeho báseň „Hold knížeti míru", složená k oslavám Svatováclavským. Dříve psával hojně do „Vlasti".

Antonín Klášterský, básník český, dožil se dne 25. října svých 60ti let. Klášterský jest básník prostých intimních nálad, které podává ve formě čisté a neobyčejně uhlazené. Narodil se v Mirovicích, studoval v Praze a vstoupil do služeb státních a jest dnes sekčním šéfem zemského správního výboru. Psal též pod pseudonymem Petr Jasmín a A. K. Lešan. Vedle velké řady knih básní vydal i hojné překlady, hlavně ze Shakespeara. Na jeho rodném domě odhalena byla dne 24 října pamětní deska. Deska jest dílem sochaře Lad. Šalouna a byla z bronzu zhotovena v dílně Fr. Anýže.

Romanopisec, novelista a literární kritik **Karel Sezima**, dožil se 18. října svých padesátin. Narodil se v Hořovicích a působí jako vrchní finanční rada v Praze. — Profesor **Janošík**, řádný profesor anatomie na Karlově universitě v Praze, dovršil letos 70 let. Od 1. října odešel do výslužby. Jeho ústav převzal prof dr. K. Weigner. — Dne 3. října dovršil sedmdesátku profesor **Karel Thir**, historik města Tábora. Od něho pochází „Staré domy a rodiny táborské".

V Českých Budějovicích byl odhalen 5. září na budově jihočeského divadla **Tylův památník**, bronzové poprsí, vypracované akad.

sochařem Ant. Márou. — Tamtéž byl dne 28. září odhalen velkolepou slavností za účasti veškerého českého obyvatelstva pomník biskupa **Jana Val. Jirsíka.** Model pomníku vytvořil Josef Myslbek, který na něm pracoval celý rok. Provedení architektonické součásti pomníku převzal arch. Balšánek, po něm arch. Hübschmann. Podle modelu sochu odlila Pražská metalurgie, kamenickou práci provedla fa Jan Cingroš v Plzni.

Zesnulému slavnému chirurgovi a rektoru Karlovy university **MUDru. Otakaru Kukulovi** byla 10. října odhalena v Jičíně na jeho rodném domě pamětní deska. Je dílem sochaře Josefa Bílka v Hořicích. — Komité pro zřízení pamětní desky na rodný dům sochaře **Jana Štursy** v Novém Městě na Moravě vypisuje veřejnou soutěž na návrh bronzové desky. — Redakce „Národních Listů" vzpomněla 30. září výročí úmrtí **Dra. Julia Grégra,** zakladatele „Nár. Listů".

Ve Františkových Lázních zemřela dne 31. srpna chot majitele Cyrillo-Methodějské knihtiskárny pí. **Julie Kotrbová,** místopředsedkyně Svazu katolických ženských spolků v Čechách a členka různých charitativních spolků. — V Dolních Počáplech u Terezína zemřel náhle dne 5. září, kam přijel na církevní slavnost tamního kostela, **Vllóm Václav Rudolf,** opat starobylého opatství břevnovského a kláštera broumovského, infulovaný prelát král. Českého atd. V Pánu zesnulý narodil se dne 17. listopadu 1865 v Litoboři u České Skalice, vstoupiv do řádu sv. Benedikta, složil řádovou profes 7. října 1888 a dne 4. července příštího roku byl vysvěcen na kněze. Působil v duchovní správě v Martuškovicích, v Broumově a poté jako farář v Orlové ve Slezsku. Když zemřel opat Bruno Čtvrtečka, byl dne 4. října 1922 za jeho nástupce jako 58. opat zvolen orlovský farář Rudolf, Čech rodem a smýšlením, řeholník vzorný a vysoce vzdělaný.

Ve Velké Revúci zemřel 29. září slovenský spisovatel a historik Julius Botto ve věku 78 let. Julius Botto napsal mnoho historických článků: Ján Jiskra na Slovensku, Huňadovci (Ján Zápola a j.), dále větší monografie: Jonáš Záborský, M. M. Hodža a knihu „Slováci. Vývin ich národného povedomia" (1910), „Dejiny Matice slovenskej", „Životopis Št. M. Daxnera", „Ján Francisci", „O ríši velkomoravskej" a j. Masarykův slovník naučný udává, že se Botto narodil roku 1846. Slovenské literární dějiny vykazují ještě dva spisovatele téhož jména, totiž Botto Ján st. (zemřel 28. dubna 1881), baladický básník romantický ze školy Šturovy, a Botto Ján dr., který jest poslancem a nejlepším lyrickým slovenským básníkem (pseudonym Ivan Krasko).

Družstvo Vlast konalo dne 16. října 42. valnou bromadu za dosti četné účasti členů. Ředitel Družstva kons. rada Ant. Suchoradský uvítal přítomné, zvláště dávného příznivce a člena em. prof. Dra. Matěje Kováře, přednesl výroční zprávu. Po zprávě jednatelské a pokladní v debatě podali vzácné pokyny do budoucna senátor JUDr. G. Mazanec a velkostatkář JUDr. Jar. Kovář. Při volbách zvolen za předsedu kons. rada Antonín Suchoradský, za členy výboru: Frant. Hrobař, polní sup. v. v., Jos. Hronek, profesor, Fr. Košák, kon. rada a katech., JUDr. Jaromír Kovář, velkostatkář, JUDr. Gustav Mazanec, senátor, Arnošt Oliva, arcib. notář a katecheta, Jan Staněk, maj. závodu zlatnického; Msgre Kar. Štella, ředitel arcib. semináře, Václav Vajs, arcib. notář a katecheta, Jan Vinopal, em. správce okres. chudobince. Za náhradníky: Ant. Hrůza, spisovatel a vrch. poštov. inspektor, Václav Kotrba, majitel tiskárny a Václav Špaček, spisovatel a říd. učitel v. v. — Ve výborové schůzi zvoleni za I. místopředsedu: Jos. Vinopal, za druhého: Msgre K. Štella, za pokladníka: Jan Staněk, za jednatele: Arn. Oliva. — Družstvo Vlast chystá se do nové práce a prosí své příznivce a celou katolickou veřejnost za účinnou podporu. Podrobnější zprávu přineseme v čísle 2. Zdař Bůh!

Listopad 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

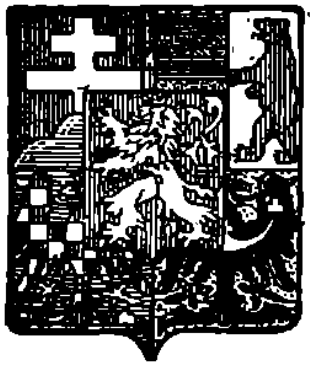

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII. *ČÍSLO 2.*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 2.

	Str.
Dědkovy rýmy. Báseň. Napsal Jan Karník	49
Vzlet. Báseň. Napsal Q. M. Vyskočil	50
Srdce umučené. Napsal Vladimír Strojil	53
Pod Bílým Křížem. Napsal Antonín Hrůza	58
Tvůrče! Báseň. Napsal F. Taublc	63
Zapomenutá pověst. Napsala B. Bečvářová	64
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek	68
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal J. Skácel	77
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	81
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha	84
Anneta. Báseň. Napsal V. Velvarský	86
Zprávy z ciziny. Referuje H Žundálek	87
Slovanská hlídka. H, Žundálek	88
Hlídka sociální	90
Literatura	91
Literární obzor	92
Z našeho života	95

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 2.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

LISTOPAD 1926.

Jan Karník:

Dědkovy rýmy.

I.

Byl jsem jak sad uvadlý,
nitro – kráter vychladlý,
co se stalo, že jsem náhle
divem omladlý?

Jako nebes vzácný dar
vzňal se v srdci nový žár,
vytryskla v něm nová láska,
horké lávy var.

Leč to citů napětí
nežádá bouřných objetí:
dostačí mu pohladiti
prstík vnoučeti.

II.

Knihy veršů stranou dávám,
tklivě dojatý
uctivě se rozžehnávám
s pěvců knížaty.

Nevoní mi ani nová
kvítka s Parnassu,
i když sám se Pegasova
třímám ocasu.

Ode dne, co středem světa
stal se Venoušek,
je mi dražším nad Hamleta
Raisův Bezoušek.

Q. M. Vyskočil:

Vzlet.

Epická báseň ve třech obrazech.

Osoby: Horymír, vladyka neumětelský, Svantava, jeho nevěsta. Kníže Křesomysl. Posel. Čeleď. Havíři. Lechové. Lid atd.

Děj v době mythické.

Obraz prvý.

(Před statkem Horymírovým v Neumětelích.)

Píseň jitra.

Po hvězdné noci v růžích vstává den;
v ples ptačí prameny svou píseň hudou,
plá pažit, jak by dívem operlen,
tmy přízrak mizí za oponou rudou.

Čarovný obraz. Probuzený kraj
z pohádek zdá se ze paprsků sítí.
Jak Brdy šumí! V prvých květech máj.
Pták i květ svorně touží žíti . . . žíti!

I mračný bůh, jenž sídlí v stínu lip,
jak usmál by se vstříc té žhavé kráse —
a klasům vlídně velel: metej, syp.
Se srdcem lidským země dotýká se.

Dospává člověk. Osud pouze bdí
a nové děje v pestrou spřádá tkáni.
Teď slunce vyšlo . . . Červánkem se rdí.
Den v luka vstoupil. Ticho. Za svítání . . .

Horymír: O země, země lidství kolébkou.
Den za dnem moje srdce tvému blíže.
Ty znáš mé touhy, každičký můj sen;
tajemný zásnub, jenž nás k sobě víže,
dnem každým znovu vždy je upevněn.
O země, země, lidství kolébko.

O země, země, lásko odvěká.
Tvůj věrný syn se k tobě v úctě sklání
a na tvou brázdu vtiská polibek.
Dej k činům sílu, sílu požehnání
a podpoř dílo, jehož hoden rek.
O země, země, lásko odvěká.

O země, země, věčná vládkyně.
Jen ku tvé poctě čin můj nechť se zdaří
a poctivé ať dílo koná páž.
Kéž v lásce najdou se, kdož dnes se sváří
a povždy vlast ať střeží svorná stráž.
O země, země, věčná vládkyně.

Zpěv čeledi: Pleteme věnce, z jasmínu, routy,
vlny je odnesou v modrou dál —
s nimi nechť odpluje co koho rmoutí,
co ztratil a co již oplakal.

Za slzy úsměv, naději novou
zítřek že vrátí, dnešek co vzal . . .
Po vlnách věnce z jasmínu plovou
a s nimi přeprchlý, dávný žal.

Posel: Můj vladyko.

Horymír: Co přinášíš mi? Jakou zvěst?

Posel: Já k tobě spěchal, nehledaje cest,
přes klas i hroudu, les i lučinu.
Za posledních jsem k tobě vyjel hvězd,
nesa ti zlou a chmurnou novinu.

Horymír: Mne lekáš. Co se stalo, mluv.

Posel: Po vůli tvé jsem vyjel k vrchům těm,
jež Libuši se zdály stříbrné,
lid byl však ke tvým slovům něm,
jen znaky zášti jevě patrné.

Horymír: Za lásku, jež si nesl, hněv?

Posel: Tak právě, pane; vře mi dosud krev,
když vzpomenu těch chvílí neblahých.
Lid horní láká pouze stříbra svůdný zjev
a k pohrdě mu byl hlas výzev tvých.

Horymír: Sem oře mého, mého Šemíka,
Lid zbrojný svolej, za mnou aby šel.
Trest velký buď, kde vina veliká,
nechť mluví meč, kde duch byl oněměl.

Svantava: Můj milý, jdu tě pozdravit
na cestu věnec ve tvou kadeř vplést,
svou vzpomínkou chci provodit
tvá křídla dostupující až hvězd.

Horymír: Dík, něžná. Přijmu tvoji pomoc rád,
i já chci věrně při tobě vždy stát.

Chor čeledi: Pro klasů vítězství pro země slávu
vzhůru již paže i kladiva,
pro dobrou věc svou krev dáme i hlavu.
Tak velí povinnost horlivá.

Za tebou, vladyko, za tvým vždy hlasem
chcem jíti všichni v zápas a v smrt,
krvavým mořem i slunečním jasem . . .
Mocnou svou pravicí soky své zdrť.

Za květy šlapané, zhrdanou hroudu
zdvihámě kladiva, palcát i mlat.
Za tebou, vladyko, k božímu soudu,
za tebou k vítězství každý jdem rád.

(Konec prvého obrazu.) (P. d.)

Vladimír Strojil:

Srdce umučené.

Památce mé drahé babičky.

Tu starou, vysokou pani, s vlasy jako mléko bílými, s tváří vážnou a bledou, na níž nikdo, po celých patnácte let co bydlela v podkrovním bytě velikého, špinavého činžáku, nespatřil byť sebe menšího úsměvu, tu starou pani s očima šedě neurčité barvy, v nichž zračilo se nevýslovně pokorné a odevzdané utrpení, tu pani znali všichni obyvatelé Palackého třídy.

Před patnácti lety na podzim k večeru, domovnice onoho činžáku se na to dosud dobře pamatuje, nastěhovala se i se svojí osmiletou dcerou, něžnou blondýnkou, do domu.

Byla to divná rodina. Domovnice, když k nim druhého dne po nastěhování přišla s klíči, nevycházela z údivu. A bylo se také čemu divit. Uprostřed světnice stál nádherný, bohatě zdobený vyřezávanými ornamenty stůl, se širokou trnoží, na jehož každé noze byl perletí vkusně vykládán hraběcí znak: erb, uprostřed s korunkou a nějakým nápisem. Čtyři těžké, veliké židle stály kol stolu, rovněž překrásně vyřezávané. Mezi okny stála kredenc. Ale ne nějaká obyčejná! Stylová, pracovaná ve stejném slohu, jako stůl a židle, rovněž vykládaným erbem zdobená. A nejinak tomu bylo i s postelemi. Domovnice mohla na nich oči nechat. A což skříň, stojící v polotemné, velké předsíni.

Domovnice ani sousedky, když jim to vše vyprávěla, nemohly dobře pochopit, proč vlastně si ta dáma vzala podkrovní, nejlacinější byt. Usnesly se zaujat zvídací a vyčkávací stanovisko. Než málo toho zvěděly, ba vlastně nic. Neboť ona dáma, nejen, že téměř nevycházela z domu, ona se vůbec s nikým nestýkala. A nejinak její dcera. Vyjma cestu do školy a zpět, či ke kupci, nevycházela vůbec. Jen v neděli šly obě, matka i dcera dopoledne ven a jak domovnice zjistila nechodily daleko, jen přes „Dolní náměstí" do kostela sv. Jiří na mši sv.

A tak domovnice, jakož i sousedky z celého okolí šedivého činžáku v Palackého ulici, byly odkázány jen na dohady a kombinace. Domýšlely a dohadovaly se velmi často o té „baronce", jak si ji zvykly jmenovat a nejednou i k roztržkám, hádkám a svárům došlo mezi nimi.

Ani ne po třech týdnech ochabl — po marných pokusech zvěděti něco bližšího — zájem o paní „baronku".

Až jednoho dne stala se opět její osoba předmětem horlivých úvah a dohadů.

Stalo se to takto:

V krásném říjnovém jitru zastavil před šedivým činžákem panský kočár, na jehož kozlíku seděl livrejovaný sluha. Kočár

byl na dvířkách s obou stran zdoben erby, a jak domovnice tvrdila, byly to tytéž znaky, jež měla „baronka" na nábytku.

Z kočáru vystoupil starší, prošedivělý pán a vešel do domu. Vystoupil až k podkrovnímu bytu a zaklepal.

Za nedlouho potom, když vstoupil, ozval se tam prudký, zřejmě rozčilený ženský hlas a asi po pěti minutách vyšel onen pán ze dveří, v nichž objevila se „baronka" a domovnice, stojící ve třetím poschodí, slyšela zcela jasně a zřetelně každé slovo, jež ona ještě za ním se schodů sestupujícím volala:

„A vyřiďte panu hraběti, že žádných almužen nepřijímám, a to, co se stalo mezi mnou a jeho synem..."

Pojednou se zarazila, jako by si teprve nyní uvědomila, že jí může někdo naslouchat, a spěšně se otočivši, vešla do svého bytu. Mezi tím onen pán již dostihl domovních vrat, vsedl do kočáru a odejel.

Bylo toho málo, jen část nedokončené věty, již domovnice zaslechla, a přece stačilo to, aby klepny z celé ulice po dlouhé hodiny kombinovaly, uvažovaly a svojí touhou po sensaci z onoho zlomku věty vytvořily několik celých dohadových románů, provedly na sta důkazů, domněnek a úvah a s příslovečnou vášnivostí všech lidí, kteří stojí sveřepě za ideou, byť nebyla více než výplodem jejich fantasie, svářily se, lály si a navzájem se potírajíce, pomlouvaly se a zapřísahaly, že do smrti nejdelší jedna s druhou nepromluví, což jim ovšem nevadilo, aby druhého dne ráno nesešly se před vraty šedivého činžáku na jejich oblíbeném místě, a dohady, pomlouvání a kombinace by nezačaly pak znova.

Čas nezadržitelně pádil ku předu a o paní „baronce" se přestalo téměř vůbec mluvit. Zvykli si vídati ji vždy s tváří nezměnnou, snad až mramorově stuhlou, s očima výrazu Matky na Kalvarii. Nepřekvapovalo je už, když za letního podvečera sešla i s dcerou do parku a usednuvši tam s ní na lavičku, složila své bledé jako luna ruce do klína a zadívala se v neurčito před sebe, vydržela tak sedět nehybně třebas celou hodinu, zatím co její dcera, dokud bylo světlo, četla či pracovala ruční práci, sedíc rovněž beze slova vedle svojí matky.

Zvykli si na ni, na její smutek a zdálo se jim, že by ji i měli rádi, jen kdyby s někým slůvko promluvila.

Než čas přinesl změny, nová překvapení. Bylo léto, druhé již, které v tomto domě paní „baronka" trávila.

Dopoledne, po desáté hodině zastavil před šedivým činžákem velký platon.

Čtyři muži silní a ramenatí zvolna, téměř slavnostně stoupali schodištěm k podkrovnímu bytu.

Domovnice i se sousedkami stála již dole u vrat.

Po necelé čtvrt hodině snesli muži dolů krásný, bohatě zdobený stůl, s erbem, perletí vykládaným, na každé noze. A potom snesli dvě neméně nadherné židle, s vysokými opěradly.

„Dvě židle si ještě ponechala," řekla domovnice, když platon se stolem a dvěma židlemi zvolna se rozejel ulicí...

A před vánoci odvezli z podkrovního bytu další dvě židle...

I na to si posléze zvykli, že platon pravidelně každý třetí měsíc se objevil před šedivým činžákem a z podkrovního bytu ubyla buď skříň či postel, nebo noční stolek či jiný kus nábytku.

Potom však, asi po roce, bylo zase léto, platon nepřijel. A to nepřijel toho dne, kdy paní „baronka" odešla ráno před sedmou z domova a vrátila se až večer k deváté hodině. To bylo nyní na denním pořádku. Jen krátký čas si domovnice nad tím lámala hlavu, kamže „baronka" denně chodí. Po pěti týdnech jednoho jitra očekávala však domovnice s vítězným úsměvem ve tváři sousedky. A když byly pohromadě, ohromila je:

„Tak už vím, kam ta naše „baronka" chodí."

Zahrnuly ji otázkami, naléhajíce, aby vyprávěla.

Domovnice, odkašlavši si, slavnostně oznamovala, pečlivě procezujíc každé slovo tohoto tak důležitého sdělení:

„Ona chodí k jednomu bankovnímu řediteli — — posluhovat!"

A čas kvapil dále, paní „baronka" vždy ráno, ovšem pečlivě čistá, poněkud v staromodních šatech, přesně o tři čtvrti na sedm, s nezměnnou tváří vyšla ze dveří šedivého činžáku, aby večer o půl deváté, očekávána svojí dcerou, vrátila se nazpět do svého podkrovního bytu, kde nebylo již těžkého, drahého stolu, ani masivních židlí, či rozkošných postelí a cenných tří originálů. Jen obyčejný stůl, dvě židle, postel a otoman stály tu smutně, tiše a studeně. Když soumrak kladl se na v dálce rozkvetlý kraj, v tu chvíli z tohoto nábytku vystupoval chlad, čišel mráz, beznaděj a zoufalství a přízrak strašlivé bídy volal z každého koutu, z každé z těch čtyř opuštěně nahých stěn a vyjevených oken bez záclon...

Nájemníci, kteří bydleli v podkrovním bytě vedle paní „baronky", byla to rodina krejčího, se vystěhovali.

Bylo to v neděli dopoledne, když domovnice šla do prázdného bytu po rodině krejčího umýt podlahu. Vešla do světnice a již se chtěla dáti do práce, když tu zaslechla nějaké hlasy z bytu sousedního, z bytu paní „baronky", jenž byl od tohoto oddělen pouze tenkou zdí. Domovnice neodolala své zvědavosti a přitiskla ucho na zeď a vyslechla následující rozhovor:

„Mamičko, prosím tě, kolik jsem měla roků, když tatíček odejel?" ptal se dívčí hlas, v němž domovnice poznala hlas dcery paní „baronky".

„Osm roků, Iduško," odpověděl hlas paní „baronky".

„A proč vlastně odešel?"

„Je věru těžko, Iduško, správně ti vše vysvětlit, ač už jsi dnes velká. Však pamatuj si vždy, že tatíček odešel do světa proto, aby se nám lépe dařilo, protože tebe, svoji dcerušku, nade všecko miloval."

„Ale proč se tedy nevrací, anebo proč nám aspoň nepíše?"

„Nechce psáti, musí se bít životem o chleba a při tom těžce vydělané peníze střádat. Vždyť on ví, že naň vzpomínáme, že naše myšlenky jsou s ním a jeho miláček Iduška, že i teď, přes to, že už má patnáct roků, přece že se za něj pomodlí..."

„Ano, ano. Modlím se vždy tak vroucně, víš, aby tatíček přišel a přinesl ti mnoho peněz, abys nemusela tak těžce pracovat, aby zmizely ty mozoly s tvých rukou... A bude mě mít rád, až se vrátí?"

„To víš, vždyť zval tě vždy svým miláčkem."

„I tebe bude mít hodně rád, viď, a ty jej také, ano, mamičko?"

„Budu, budu, to víš! Všichni se budeme mít tolik rádi, až se tatíček vrátí..."

„Ach, jak to bude krásné! Budeme tolik šťastni!"

„Ano — tolik šťastni," řekla Idina matka a na okamžik vše ztichlo.

Pojednou ozval se Idin hlas:

„Mami, maminečko, ty moje drahá, neplač, neplač, bude tě zas tolik bolet hlava, neplač mamičko!"

Víc domovnice neslyšela, neboť při vší své zvídavosti a hubatosti byla to dobrosrdečná žena, matka tří dětí. Při posledních slovech Idiny matky, ač téměř málo celému případu rozuměla, přece instinktivně vyrozuměla, že matka před dcerou něco tají, a byla tak dojata, že se rozplakala...

Uplynuly tři roky. Černé vlasy paní „baronky" sešedivěly úplně. Její tvář zdála se býti ještě vážnější, a ty oči byly naplněny nyní hořem a steskem novým, neboť její dcera Ida před týdnem odejela na místo do ciziny. A paní „baronka", jež nyní za ten týden tak zestárla, že v domě jí počali říkat „stará paní", chodila jako zosobněné hoře, zoufalého dne, ráno do posluhy a večer, jako děsivá beznaděj, co marnost bezedné noci úděsu se vracívala do svého bytu v podkroví.

Během dalších dvou let sestárla o dvacet roků, sešedla jako ten činžák.

Minulo pět let ode dne, kdy Ida opustila šedivý činžák a uplynul právě rok ode dne, kdy stará paní dostala od ní naposled dopis z ciziny, v němž Ida jí píše, jak ráda by přijela, než její poměry že jí to nedovolí a vůbec mezi řádky bylo možno vyčísti všechny útrapy její.

Stará paní, jsouc naprosto opuštěna, scházela očividně.

Byl duben, slunné odpoledne. Stará paní, ač bylo teplo, seděla u okna na sluníčku a pojídala zvolna polévku, jíž jí darovala

domovnice, když tu pojednou na dvéře bylo zaklepáno a dříve než mohla stará paní co říci, dvéře se otevřely a v nich stanul šedivý, leč statný muž ve stejnokroji námořnického důstojníka.

Muž rozevřel pojednou paže, zvolav:

„Natašo!“

„Roberte, Roberte,“ zvolala stará paní...

A domovnice ve dveřích vzlykala hlasitě a v pokoji plakali dva lidé, kteří se patnáct let neviděli...

Odvezl si ji z šedivého činžáku do svého paláce. Starý hrabě byl dosud živ, a když spatřil Natašu ležeti v bílých poduškách, v nichž se odrážela tvář pokrytá vráskami a na fialové pokrývce když spatřil její ruce upracované, plné mozolů, zapomněl v tu chvíli na vše, i na to, že ji vyhnal před patnácti lety ze zámku, dva dny po tom, když jeho syn a její muž ujel s herečkou. Ji, Natašu, obviňoval hrabě, že prý po osmiletém manželství nedovedla upoutat Roberta více, starajíc se jen o ldu a svoji knihovnu a nemajíc smyslu společenského. Bylať Nataša vášnivá čtenářka, bytost jemná, křehká, v sebe uzavřená, která nikdy se nezúčastňovala plesů a radovánek v paláci pořádaných, čímž vzbudila u starého hraběte vůči sobě nepřízeň, jež z přílišné jeho lásky k Robertovi přešla až v bezohlednou nenávist.

Robert nyní seděl po celé dny u lože Natašina, sám o ni velmi pečuje. Jak byla mu nyní drahou, jak miloval ji teď, v podzimku života. Celé dopoledne i odpoledne, až do čtvrté hodiny, trávili obyčejně v rušném rozhovoru, přerušovaném jen kašlem či záchvatem bolesti Natašiny. Jako dvě děti tu byli pospolu a držíce se za ruce, dlouhé chvíle hledívali druh druhu do očí. Musel jí vyprávět vše, co dělal, co prožil, které kraje prošel, jak ztroskotav se zachránil, nemaje než holý život, jak přijal místo plavčíka. Vyprávěl rád a obětavě, zvláště když četl živý zájem o své osudy v jejích očích.

A přece jedna hrozná myšlenka stahovala mu vždy hrdlo, když totiž vyprávěje jí své osudy, pomyslil si:

„Jak ji teď miluji! Jak zbožňuji! V své hrudi cítím plát plamen lásky klidné, slyším v duši volat hlas po klidu a srdce moje znavené teď touží po smíru. Ó, jak ruka má se chvěje v touze stisknout ruku její ve chvíli, kdy mně její rty by šeptly: — Odpouštím ti, odpouštím.“

Tolik toužil po smíru, po odpuštění, po rozhřešení, jež chtěl slyšet z jejích rtů, stisk ruky její toužil cítiti v své dlani.

(P. d.)

Antonín Hrůza:

Pod Bílým Křížem.

(C. d.)

Dávno již pantáta se stárkem složení osadil, kameny lubem pokryl a koš nad něj uložil i do něho zrna nasypal, ale Tonička ve světnici, kde spávala s maminkou, ne a ne usnout. Slyšela i zahučení vody, když pod vytaženým stavidlem vřítil se její proud do vantrok, slyšela i skřípavé zasténání palečních kol na dřevěných hřídelích i zarupnutí pastorků, když se do nich opřely tvrdé habrové palce, pak článkované pleskání vody, vylévající se z korečků vodního kola vyplašilo nezvyklé ticho ze síně, světnice i ze všeho okolí mlýna; i souhra jeho zvuků, jak palce kol zabíraly do pastorků na hřídelích běhounů melodickou hudbou práce, nad níž jako kapelníkova taktovka kmital se řehot vzpružinek i klapot zalomených hřídélků, jež přiváděly dlouhá žejbra k pravidelnému poskoku, plnily světnici, ale suché, horké oči Toniččiny dosud hleděly do přitlumeného šera, vlévajícího se do jizby ze zahrady nade mlýnem.

„Je tedy bolest pod touto střechou již hostem pradávným," napadlo jí a v její vzrušené mysli vyvstal obraz dívky, klečící při měsíčku pod Bílým křížem a modlící se úpěnlivě za návrat pozbytého štěstí, ztracené lásky a marně hleďaného pokoje. Tu pověst o Jarmilce znala, slyšela ji častokráte vypravovati od mlečův i od děveček, ale nikdy neměla pro tragiku její tak hlubokého vjemu jako teď... Teprve dnešního večera, a to až po připomínce stárkově, zabolela ji její možná pravda, její hrozný děj se všemi bolestnými příčinami. I jí, Toničce, tak dnes bolest zalomcovala srdcem, že div z hrudi nevyskočilo a pak se kdes stulilo v tichý koutek, zachvívajíc se tu mučivou hrůzou, jako ptáče štvané krvežíznivým dravcem.

Dusila ji tato úzkost před dravčími pohledy neúprosného stihatele, a na prsa jako by jí byl ulehl takový balvan, jaký si hověl uprostřed rybníku před jejich mlýnem. Měsíc se nad ním šklebí a pitvoří, v jeho svitu bloudí světem bolest... Usedá jako jeho paprsky na pelestě postelí, hleďá vyplašené a skrývající se srdce, a když je uchvátí, tiskne je tvrdými klouby, jako by je ruka kostlivcova hnětla, a plní je zoufalstvím.

Teď i její srdce tak svírá a drtí, jako kdysi mučila a trýznila srdce Jarmilino! Ó nediví se již Jarmile, že prchala z blízkosti těchto míst, že strop na ni padal, dlela-li ve světnici a že touha po zachránění štvala ji ven pod nedohlednou výšku oblohy, aby srdce, bolestí týrané, mohlo vykřiknouti všechnu hořkost a zbaviti se mocným vzepětím nesnesitelného břemene. Ach ano!

Jen dlaněmi je chytit, to srdce, ztišit jeho neklid, bouři i zápas i těžkou úzkost a zalomit rukama v bezútěšné hrůze o smilování! A pak, když boleti nepřestávalo a když bolest jako by je byla obnažovala, aby každý viděl jeho bezmocnost v boji s tak zarputilým nepřítelem, padnout na kolena a sníjet se v prachu, úpěti o pomoc a když Božská Slitovnost paprskem své milosti povolí pronásledovateli, aby ustal ve svém útoku, vykřiknout velkým hlasem slova neskonalého díku za záchranu. Vysokým hlasem zakvílet tuto radost, jako Jarmila zajásala, když se brány jejího srdce otevřely přívalům teplé krve, vzbouřené nadějí a radostí v prudký var, aby se jejím teplem zahřála všechna hruď a každý nerv ustrnulý hrůzou...

Úpalem bolestné horečky vyschlé oči Toniččiny bloudily zmateně prostorou světnice. Do jejího sluchu, zjemnělého naslouchánim výkřikům jejího nitra, úžasnou bolestí týraného, zapadal každý i nejjemnější zvuk. Slyšela tichý oddech maminky, která unavena denním shonem spala klidně, nemajíc potuchy o bolestném zápasu své dcery. Rachot mlýnských složení naplňoval ticho noci, a pohyb jejich kol zachvíval stěnami i tabulkami v oknech, jež tlumeně řinčely.

Mladá krev Toniččina kypěla v žáru počinající horečky a rozpalovala každý nerv bolestně rozcitlivělý. Světlý úplněk měsíce kreslil na bílou podlahu světnice ostře ohraničené stíny nábytku, rámův okenních i květin v oknech, jeho světlem jakoby vzbuzených. Pak stín jakési postavy, zahalené v bílý plášť, jako by byl ze zahrady pokynul Toničce a zval ji k procházce krásnou nocí. Usedla na loži, a když vidina nemizela, přioděla se rychle a vyplížila se do síně, jež souvisela s chodbou do mlýna. Otevřenými dveřmi mlýnice rachotily stroje. Pantáta mlynář seděl na moučné truhle a podřimoval. Stárek Václav hovořil cosi s mleči, a jeho mohutný hlas přehlušoval leckdy i hlomoz strojů. Mleči se smáli a jeden z nich, na kterého Václav nejvíce dorážel, hodil naň pomoučený pytel, vyraziv mu dýmku z úst a shodiv mu s hlavy čepici.

Jako stín vyběhla Tonička ze mlýna a ubíhala lehkým krokem po cestě k Bílému Kříži. A před ní pořád ta vzdušná postava, výš ukazující a zvoucí ji k pospěchu. Běžela tedy za ní, nedbajíc prudkého bití svého srdce. Slyšela sice jeho údery, pod nimiž i hruď bolela, ale dál musila, až tam, kde tušila utišení, klid a úlevu.

„Jarmilo!“ zašeptala suchými rty, klekajíc na schůdek pod křížem, kde před půl hodinou seděl Frantík. „Jarmilo!“ vykřikla hlasitě a zalomila rukama.

Jakýsi pták spící v úkrytu koruny lípy zapištěl ulekaně a zamávav křídly, namířil za uděšeného křiku k nedalekým lesům.

Pak jich ještě několik zapiplo, ale již konejšivě, jako by se napomínali ke klidu.

A nad krajinou leželo těžké, dusné ticho. Pole vydychovala vůni dozrávajícího obilí a z lesů vanul pach jehličí, silný, až opojný. Lem západu temněl a tmavší linie hvozdu, uzavírající obzor tmavou vlnivou čarou, jako by se byla zveďala. Bledý měsíc plul jí v ústrety a nořil se znenáhla za černou clonu vystupujících mraků. Ještě malý úsek jeho vykukoval, jako by se bránil utonutí, ale již jen světlejší stopa jeho dráhy zbyla nad místem jeho ponoru za černý háv západu.

Přírodě jako by se bylo zželelo kraje, zahaleného rázem do tmy. Černý pokrov oblohy se otevřel, jako by jej kdos nevididitelný prudkým, klikatým řezem byl rozdělil.

Příval ohně a světla, ale již ne siného a klidného, nýbrž pronikavě ostrého, vyrazil z této trhliny. A zdálo se, že háv mračen zakrývá klenbu nebeskou, hořící za ním plameny žhavými a nabitými prvky úžasně výbušné síly, neboť co chvíli se příkrov jejich roztrhl a celé moře plamenů vřítilo se trhlinou v nich do spícího vesmíru. A příšerný rachot, jako by se byly světy bořily, či jako by se obrovské skály řítily po příkrých kamenných svazích až k nebesům vypiatých hor, doprovázel tento vpád ohně. Za každým ostřejším nárazem švihl blesk tmou, třesavým zazářením zjizvil oblohu krvavým zářezem a nový rachot, plameny doprovázený, burácel, vpadal do údolí a odraziv se o nahá čela skal kdes v hlubinách propastí a zaútočiv na tvrdé lebky hor, hřměl mohutnou ozvěnou a otřásal vyprahlou a okoralou půdou zemskou.

Hvozdy v dálce vydechly hlubokým táhlým stenem. To již příval větru opřel se o jejich zasněné koruny a ohnul štíhlé kmeny smrků, jedlí i panenských bříz. Prudká vlna větru sklouzla po jejich pokorně se sklonivších vrcholcích a sjela do rovin polí, na nichž těžké dozrávající klasy na sehnutých stéblech údivem se rozkývaly, bijíce do sebe zarputile. A již i nade mlýny vichr zahlučel, vpadl do vzdorných korun dubův a do rozechvěných kadeří vrb i topolů a opřev se o okna světnice, kde spala matka Toniččina, uhodil snítkami větví do jejich tabulek, jako by spící ženu volal k ostražitosti. Zahvízdnul komínem poplašný signál, pak pruďce zavyl jako vydrážděná šelma a vřítiv se do chodby mlýna, zapráskl pruďce otevřenými dveřmi. Pak zalomcoval vraty u kolny a vyrvav je z primitivního závěru, mrštil jimi o dřevěnou stěnu, až vykřikla hluboce dunivým zvukem.

Dobytek ve stájích zabučel úzkostlivě a koně na stáních v maštali uhodili splašeně podkovami do dřevěných oplotků.

A již proud vody řítil se z černých mračen, šuměl prudkým spádem po šindelovém krytu stájí a kůlen a pleskal ostře na taškový krov mlýna.

„Bože — toť jakoby soudný den se blížil," zanaříkala mlynářka a vyskočivši s lůžka, rozžehla hromničku.

„Toničko, vstaň!" zavolala k místu, kde stála postel dcerina, „je velká bouřka!"

„Pro Boha živého, dítě, kde jsi?" vykřikla úzkostlivě, když se dcera na její zavolání neozývala, a hledala ji s hromničkou v ruce ve všech koutech.

„Snad k tátovi utekla!" lekla se a hodivši na sebe nejnutnější kusy oděvu, běžela do mlýnice.

„Je tu Tonka?" vykřikla na pantátu, jenž promoklý již, právě vešel do mlýna, drže v ruce železný sochůrek, jímž byl na hrázi vytáhl stavidla u jalového splavu.

„Kdo?" ptal se mlynář, přeslechnuv v rachotu strojů, koho mlynářka hledá a odfoukl s knírů kapky deště.

„Tonička! V posteli není!" vyjekla panímáma a hořící hromnička, kterou ještě držela, div jí z ruky nevypadla.

„A kde by byla teď, v téhle čině?" zbledl mlynář a jen se zapotácel, když prudká rána hromu přehlušila i hlomoz mlýna.

„Zastavte mlýn, ať jdou všichni hledat, kde kdo!" zaúpěla matka.

„Jdi zarazit; já jsem už na kůži promoklý!" zavolal pantáta na Václava, jenž hodiv si pytel přes ramena, vyběhl ihned do pruďkého lijavce, aby stavidlem na hrázi uzavřel přítok vody do vantrok. Za chvilku již nadlehčená složení doklepávala, vzpružinky ještě jaksi úzkostlivě vyjekly, žejbra zaškytla, hřídele zasténaly a již smutné ticho, plné jakýchsi strašidelných stínů, spadlo do všech koutů mlýnice. Venku však burácel mohutný proud vody, valící se prudce jalovým splavem a tříštil se při dopadu na dno potoka o skalnaté útesy a balvany zde roztroušené.

„Vemte Sultána, ať vás vede!" křičela mlynářka a rozběhla se v dešti na dvůr, odvázati psa. Vylítl jako drak a řítil se do mlýnice k pantátovi, div panímámu neporazil.

Ale nevyšli ještě a již vyběhl zanáškou před mlýn, kde se radostně rozštěkal. Panímáma pustila se za ním.

„Už je tady — táto, honem pojď! Honem, Ježíši Kriste!" vykřikla, když jako přízrak vynořila se proti ní Tonička, okolo níž pes pobíhal, kňuče radostí.

„Můj Ježíši! Toničko, kdes byla? Nešťastné dítě!" naříkala matka, berouc Toničku za ruku a vedouc ji do mlýna.

Ze šatů obou žen crčela voda a zanechávala na poprášené podlaze mlýnice mazlavou stopu. Tonička neodpovídala a dala se jako náměsíčnice vésti maminkou do světnice. Jen se zimou třásla, až se jí brada klepala a krásné bílé zuby občas zacvakaly. Ustrašenýma očima pohlížela na matku, když jí svlékala promočený šat.

„Maminko!" vykřikla pojednou, a strachem vypoulené oči zabloudily k tmavým oknům. „Maminko!" vypískla pronikavě a

chladnýma dlaněma sevřela rámě matčino a tiskla je, křečovitě se k matce přimykávajíc.

„Ať jde pryč, Jarmila!“ blouznila, roztřásajíc se úzkostí a cvakajíc zubama. Oči ji hořely jako dva uhlíky a na ubledlé tváře vystupoval jí žhavý ruměnec znovu jí přepadající horečky. Pustila se ruky matčiny a jedním skokem byla u dveří.

„Kam pak, Toničko, kam?“ chytil ji do náručí otec, zrovna do světnice vstupující a zvednuv ji, nesl ji k odestlané posteli.

„Co pak tě tak postrašilo, Toničko?“ konejšil ji, přidržuje na ní peřinu, aby se zahřála. Tetelila se mu pod rukama, až peřina nadskakovala.

„Že nedáš na ni pozor,“ vadil se s mlynářkou, „a necháš ji v takovém nečase běhat po venku!“

„Musila mít asi nějaký ošklivý sen, nebo Bůh ví co. Vždyť už dobře spala, když jsem šla do postele. A ve dne na ní taky žádná nemoc nebyla vidět!“ omlouvala se matka.

„Klepe se, jako by ležela na žejbru místo na posteli. To nebude pleché!“ pravil mlynář a obličej mu zbledl úzkostí.

„Maminko!“ vyvýskla opět Tonička a hledala ustrašenýma očima matku.

„Čeho pak se tak bojíš, má děvečko zlatá?“ konejšila ji matka a sklonila se k jejímu rozpálenému obličeji.

„Maminko,“ blouznila dcera a odhodivši prudce peřinu, posadila se na posteli. „Neutíkejte mi — už za mnou zas běží — Jarmila!“ křičela, ohlížejíc se vyděšeně. „Frantíku, nechoď pryč — nedám jí své srdce, té bláznivé holce!“ zasmála se tak divně, že oběma rodičům až mráz po zádech přeběhl. Pak chytla matku okolo krku a dala se do úzkostlivého, naříkavého pláče.

„Václave, ať jede Josef pro doktora, ale rychle. Bouřka už přestává, tak ať jsou tu co nejdřív, že je s Toničkou moc zle!“ zavolal mlynář na stárka, nesa v ruce namočený ručník, kterým ovinul horkou hlavu Toniččinu.

Škubla sebou překvapeně, když ji studený obkladek zachladil na rozpáleném čele. Na chvíli se probrala ze svých vidin a zasmála se na otce.

„Vždyť to studí jako led, tatínku, proč mi to dáváš?“ ptala se.

„Když vidíš tak divné věci a pořád se bojíš!“ pohladil ji otec po obou tvářích.

Vyčkali u jejího lůžka příchodu lékaře, kterého Josef brzo přivezl.

„Je příliš rozrušena a něčeho se snad velmi polekala,“ pravil lékař vážně. „Shledávám také silné zachlazení,“ konstatoval, nabádaje k opatrnosti a nařídiv co nejpečlivější ošetření, slíbil poslati po Josefovi lék, aby se nemocná dívka uklidnila.

*

Druhého dne přijel opět, později sice, nežli jak slíbil, a zastavil se ve mlýně, až když byl odbyl návštěvy všech nemocných ve městě i na venkově. Obával se propuknutí neštovic u Toničky, a při druhé návštěvě již poznal, že usuzoval velmi dobře. Nemohl ovšem rodičům zatajiti, jakou nemoci je ubohá dívka postižena, protože bylo nutno nemocnou jednak isolovati, jednak i připraviti je v nejnepříznivějším případě na dlouhotrvající průběh nemoci, jednak i na možnou katastrofu. Telegrafoval proto ihned do nedaleké okresní nemocnice, aby mu poslali k ošetřováni Toničky některou z tamních ošetřovatelek z řádu Milosrdných sester, a ještě před jejím příjezdem nařídil přenesení nemocné dívky do pokojíčku v ústraní rozsáhlé budovy, kde bude úplně osamocena a kde nebude ji obtěžovati hluk mlýnských strojů.

Panímáma lomila nad tou zprávou zoufale rukama a nechtěla se ani hnouti od lůžka nemocné. Sama ji chtěla ošetřovati a ji střežiti, nemohouc pochopiti, že by se ve světě našlo kterés dobré srdce, jež by břímě toto vzalo na sebe s takovou láskou a statečností, jaké je schopno jen srdce milující matky.

(P. d.)

F. Taubic:

Tvůrče!

Tys dal nám život božskou svojí mocí
a bezeměrně velkým duchem svým.
Tys tisíc světel vsel do tmavé noci
a stvořil vesmír umem zázračným!

Tvým jedním slovem pustá země vzkvetla
a vznikło světlo, voda, větru van,
Tvým kvnem země kolem slunce létla
a silou Tvou se zrodil okeán!

Ty vytvořil jsi zvířat milionu
i strom i keř i květinu a houšť,
Ty ptákům dal jsi v hrdlo tisíc tonů
a nám dal pole, moře, les a poušť!

B. Bečvářová:

Zapomenutá pověst.

Vypravoval ji starý gardista, člen gardy, kterou si vydržoval jistý kníže na svém vévodském panství, na tom krásném zámku po Rožmbercích v srdci Šumavy, nad pohádkovým městem, „český Norimberg" zvaném, nad tokem mladé Vltavy. Vypravoval ji dávno před lety, jednou v létě, kdy slunce sálalo nad hradní, nejkrásnější věží na českém jihu, ale na druhém nádvoří před strážnicí byl chládek. Starý gardista seděl na lavičce; před ním, o nízké zábradlí, které ohražovalo knížecí starobylá děla, opírala se malá slečinka, zatoulaná dušička z blat, která se v německém území učila německy, leč nedoučila se — a té malé slečince, věčně rozcuchaných vlasů a zamračených, vzdorovitých očí, starý gardista poločesky, poloněmecky vypravoval.

Byl z Budějovic. Již za jeho mladých let pověst ona, jen na ústním podání založená, umírala, málo kdo již o ní věděl. Starý gardista ji slyšel jen od svého dědečka, také budějovického rodáka. Nyní jest pověst načisto pochována, protože gardista nedočkal se československé samostatnosti, nedočkal se pádu vévodské koruny, kterou střežil a nedočkal se toho, že jeho kníže vydržuje si gardu již jen do vymření těch posledních Mohykánů. A nyní vraťme se k pověsti.

Bylo to za panování Vladislava Jagelovce. Budějovice, ten slavný památník krále Přemysla Otakara II., to bohaté, dovedně opevněné město, před kterým zastavilo se vojsko Albrechtovo, které nezdolal Petr Rožmberg, které nedobili ani husité, stalo se po zavraždění svého primasa Ondřeje Puklice ze Vztuh, po přestoupení k jednotě zelenohorské, opět katolickým. V tomto obnoveném náboženském nadšení zahořelo krutou záští vůči židům a z města do jednoho je vypovědělo. Byl tenkrát veliký pláč a skřípání zubů mezi budějovickými židy.

V tom čase měla svůj dům poblíž místa, kde stával kapucínský klášter, který při velkém požáru r. 1641 lehl popelem, mladá dosud měšťanka Barbora Jerodýmová. Byla vdovou. Ta paní nebyla však jako jiné počestné měštky, její vrstevnice. Nevedla zbytečných řečí, nepěstovala přátelství, nestýskala si, že nemá dětí a nesháněla, jak by se po druhé dostala pod čepec.

Paní Barbora byla příliš vládychtivá. Již za života svého stále churavého muže řídilo se v domě vše dle její vůle a kmotry klepny roztrušovaly, že proto nemocnému muži svou krásu, mládí a srdce obětovala, aby se stala paní, kterou i manžel poslouchal. Kmotry klepny byly by povídaly více, kdyby se nebyly bály. Paní Barbora pocházela totiž z Rožmberského panství, její rodiče sloužili na dvoře velmožově. Její nějaká prabába byla prý

velice krásná, o mnoho ještě sličnější, než její pravnučka, Jerodymová. Slovo Barbořiny prababy mnoho mělo platit u panujícího tehdy „jihočeského krále", a dokonce se mluvilo o tajném sňatku mezi ovdovělým starým šlechticem a mladou plebejkou zázračné krásy. Ký div, že pak leckdo shledával v podobě paní Barbory podobu s mocnými Rožmberky a její pánovitou povahu označoval co dědictví po pánech z Růže.

Jisto však bylo, že paní Barbora neželela závislosti panského služebnictva, ze které vyšla a že ochotně svolila ke sňatku se samostatným, bohatým měšťanem, ačkoliv ho ráda neměla. Za to mu byla věrna, i když jí po pětiletém manželství zemřel.

Stavši se dědičkou značného jmění, uzavřela se měšťanka Barbora ve svém domě, jsouc nepřístupna vůči sousedům jako malé božstvo a ukazujíc se jim leda v kostele ve své lavici. Jenom kněze ve svém domě přijímala, před těmi skláněla svoji hrdou šíj a kniha byla její jedinou zábavou po práci hospodyně. Měla polnosti, sady, dohlížela si sama na práci služebníků v době setí a zrání, každý den prošla chlévy, přehlédla pořádek v domě. Rozuměla všemu. Proto ji nikdo nemohl ošidit a každý měl před ní respekt, jakmile ji jen z daleka zahlédl. Dokázala tak poručiti, že každá námitka zemřela odpůrci napřed na rtech.

Ale hodná byla, rozšafně si vedla vzdor své vrozené pýše. Kdo k ní přišel do služby, nikdy od ní již neodešel. Dovolila i to, aby si její oblíbená kuchařka vzala jejího podomka a jejich dětem byla kmotrou. Její vláda byla vládou rozumné, lidské ženy.

Proto v nitru své velkomyslné duše neschvalovala, když budějovičtí vytrhli násilím proti židům. Pohrdala židy, vidouc v nich lidi nečisté, a každé nizkosti schopné, tvory bez charakteru; ale právě proto nebyla schopna jich nenáviděti. Lidi, které ona nenáviděla, neb o které se zajímala, na těch ji musilo záležeti. Žid byl jí příliš nepatrným ubožákem.

Jinak smýšlel její podomek Jíra. Jíra nemohl židy ani cítit a zvláště na jednoho z nich, Isáčka, měl svrchu: „Mršina nečistá! Krista ukřižovali," říkal o nich.

Isáčka vyčíhal, když tento prchal z města, odnášeje s sebou dosti slušný majetek, protože žid obroste i na poušti. A v tom mu Jíra zabránil. Zaskočil ho s kamarády, přinutil prchajícího, aby vše, co na křesťanech vydřel, zase křesťanům vrátil, a pak teprve ho za bránu s posměchem vystrčili.

Byl to nešťastný nápad. Ožebračený, rozzuřený žid zapřisáhl se, že se tomu Gojimovi pomstí! Vetřel se tajně zpět do města, vnikl do domu paní Barbory a svého nepřítele Jíru zabil. Pomstil se mu, leč s místa pomsty již neutekl. Chasa ho při činu překvapila a rozumí se, že se zmocnila svého práva. Stloukli žida, až mu přerazili ruku, vyrazili oko a rozhodli se, že ho za

živa na témže místě, kde vraždu spáchal, pohřbí. Vše se odehrálo v době noční po deváté hodině.

Paní Barbora právě se chystala na lože, když zaslechla běsnění dole v průjezdě, a pak k ní přiběhla mladší děvečka se zprávou, co se stalo. Paní slyšíc, co chce chasa židovi udělati, otřásla se. Jejímu aristokratickému vkusu protivilo se mučení, jež bylo na vrcholе své moci v její době. Také si uvědomila, že vyrve-li žida na okamžik z rukou chasy, bude ho muset po právu odevzdat městskému katu, kde by se mu nebylo dařilo o nic lépe. Tresty za vraždu a zvláště na židy bývaly za starých časů kruté. Paní Barbora se dostrojila a zasmušilá, sestoupila na místo zločinu.

Naskytla se jí smutná a hrůzná podívaná. Na zemi ležel v tratolišti krve zavražděný Jira, u něj kvílela žena, děti sirotci křičely strachem a vedle mrtvého krčil se utlučený a úzkostí takřka pološílený žid. Vida přicházeti pani domu, obrátil k ní své jedno oko s nevypovědítelným výrazem, vztáhl zdravou ruku a skučel: „Milosrdenství! Milosrdenství!“

Do toho však vpadly výkřiky rozzuřené čeládky: „Měl jsi je ty, když jsi zabíjel? Co myslíš, že zasluhuješ za svoji Kainovu práci? Za živa budeš pohřben, slyšíš, paní?! Za živa musí být pohřben!“ A obraceli se na paní domu polonaléhavě, polovýhružně.

Paní Barbora viděla, že již žida jeho osudu nevyrve. Smrt za smrt. Konečně hlas lidu, hlas boží. A na vraha pršely nové rány, nové kopance. Chasa bila vraha s jakousi rozkoší, duše lůzy nabývala vrchu nad rozumem. Duše lůzy se uvolnila a začala se pošklebovat bezmocnosti té, která jindy svým podřízeným poroučela a s jejich krvelačností nesouhlasila.

To bylo podnutí ostruhy do slabin. Hrdá paní, na okamžik jako zakřiknutá, váhající, vzchopila se, odstrčila nejbližší zuřivce a druhým poroučela: „Zpátky! Blázni!“ — Její rozkaz byl i v této chvíli rozkazem. Zuřivci ve svém řádění ustali a vyčkávavě se narovnali. Paní Barbora všimla si dlouhého kuchyňského nože vedle Jírovy vdovy pohozeného, kterým tato právě cosi čtvrtila, když ji překvapila ona Jobova zpráva o mužově smrti. Paní Barboře stačil jediný pohled, aby byla pohotově k činu. Zvedla nůž, přiblížila se pevným krokem k polomrtvému židu a vrazila mu nástroj přímo do srdce. Byl okamžitě mrtev.

„Budu milosrdnější, než moje doba,“ prohlásila, jsouc takto svým smýšlením o několik století napřed. Vyrvala vraha z drápů katanského mučení, třeba že jeho krví ruce si poskvrnila, leč učinila to. Ale chasa nebyla s jejím jednáním spokojena. Ty středověké dušičky byly připraveny o divadlo, jež se jim zdálo spravedlností. Začali hlučeti: „Zmocnila jsi se, paní, neoprávněně práva soudce.“

„Měli vy jste snad ke svému úmyslu povolení městského primasa?“ porazila je stejnou námitkou, načež, vzpřímena jako topol, jiskříc hrdými zraky pod královským čelem, ta žena s tajemstvím původu ve své ušlechtilé krvi, prohlásila: „Ve svém domě jen já poroučím a já soudím!“ Na to dala krátký rozkaz, aby žida někam zakopali, zakázala si, aby se o podrobnostech neštěstí v městě mluvilo a zvítězila.

Dlouho pak nikdo nevěděl, co se v době pronásledování židů v domě měšťanky Jerodymové odehrálo, čeho se ta srdnatá paní odvážila. O Isáčkovi se říkalo, že po činu prchl. Takový vliv měla hrdá měšťanka na své služebníky, pouhým pohledem, pouhým rozkazem a majestátním gestem spoutala rozzuřenou vášeň lidu.

Ale po té příhodě stala se ještě upjatější, již ani kněze do své domácnosti nezvala, do kostela nechodila, vymlouvajíc se na churavost. Byla si jista, že židovi svým činem prokázala milosrdenství, leč přece jen se dopustila vraždy. Posléze paní Barbora prodala dům, prodala polnosti, sady, veliký díl z výtěžku rozdala chudým, věnovala kostelům a vrátila se domů na panství Rožmberské, odkud kdysi do Budějovic tak ráda spěchala. Snad se domnívala, že ve stopách svého nevinného dětství a snivého mládí spíše nabude ztraceného klidu. Pak se o ní dlouhá léta v Budějovicích nevědělo, až po její smrti.

Její věrná služka, vdova po zavražděném Jírovi, která ji do jejího ústraní provázela a k smrti dosloužila, vrátila se do Budějovic a tu se jí doneslo, že v domě, který kdysi patřil paní Barboře, straší. Procházely prý jeho chodbami tři stíny: Byl to: zavražděný Jíra, jeho vrah-Isáček a paní Barbora. Teprve potom se budějovičtí dozvěděli, jaké tajemství Jerodymův dům skrýval. Zbožné duše se tomu ani mnoho nedivily, neboť Bůh přikazuje: „Má je msta!“ Jíra dle úsudku rozumných lidí neměl svého vraha nemilosrdně pronásledovati, Isáček neměl se mstíti vraždou a paní Barbora — — —

Duše paní Barbory, jinak šlechetná a milosrdná, také neměla pokoje, jak vytřeštěné oči obyvatelů jejího bývalého domu viděly. Teprve, když za velikého ohně r. 1641 její dům lehl popelem, jeho tři nepokojné stíny rozplynuly se v dým a tehdy snad konečně vystoupily do neznáma.

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres r. 1926 v Chicagu.

(C. d.)

Časně ráno 19. května byli jsme už na nohou. O 6. hodině měli jsme odplouti. Siréna lodní mocně zahučela. To bylo první znamení k odplutí. Zahoukla ještě jednou. Můstky, spojující pevninu s lodí, byly odstraněny. A po třetím signálu náš kolos „Rotterdam" dal se do mírného pohybu.

Nuže, „s Bohem", pevná zemi, „s Bohem" Rotterdame!... Naše duše pozvedala se v tiché modlitbě k nebesům!...

Poněvadž náš plovoucí kolos by se sám těžko pohnul od břehu, byl z přístaviště tažen dvěma silnými „pomocníky" (loděmi), až se dostal do hlubších vod.

Pomalu, vážně, majestátně rozrýval kalné vody široké Mósy, po níž motorové čluny téměř létaly a nákladní lodiska pozvolna, ale těžce oddychovaly...

Z lodi byl pěkný pohled na Rotterdam. Bylo lze přehlédnouti velikost tohoto důležitého přístavu pro obchod zámořský.

Celé půldruhé hodiny trvala plavba, než jsme z Mósy vepluli do vln Atlantického oceánu.

Počasí nám přálo: Slunce jas plašil mraky, sem tam se objevivší. K desáté hodině se vyjasnilo úplně, ale na palubě provával dosti chladný vítr. Moře bylo celkem klidné, a ne divu, když tě jsme nebyli ještě na širém oceánu. Pluli jsme mezi Anglií a Francií.

Každý je jistě zvědav, jak vypadá ten náš „plovoucí kolos" a jak je obsazen. To se teprve dozvíme, a budu o tom psáti podrobněji, jen tolik nyní mohu podotknouti, že mnoho obsazen není, ačkoli celá loď při této plavbě zaměstnává 300 osob!

Z tohoto počtu dovedete posouditi, jak ohromná je to loď, ačkoliv jsou ještě větší lodi, jako „Majestic" a „Leviathan", patřící státní americké paroplavební společnosti.

Já s bratrem jedeme II. tř.; máme velikou kabinu sami, určenou jinak pro čtyry osoby. Kněží je nás zde celkem jen 5. Mimo nás jeden 73letý stařec, ale pevný, rodem Švýcar, nyní žijící na odpočinku v Lucernu; jede do své bývalé osady ve Spojených Státech v Arkansasu, aby tam oslavil svoje 50leté kněžské jubileum. Jeho bývalá farní osada, ve které postavil také kostel — celkem jich postavil 17 za svého 43letého působení ve Spojených Státech. — ho chtěla míti mezi sebou při zlatém jeho jubileu kněžském. Mluvil plynně německy, francouzsky a anglicky. S ním z Lucernu jel na eucharistický kongres starší kněz-

katecheta, jeho přítel. Oba měli plnovous, tento velmi dlouhý a dlouhé vlasy, tak že vypadal při své mohutnosti tělesné jako nějaký patriarcha. Třetím našim společníkem u stolu byl německý misionář, asi čtyřicátník, vracející se z jižní Afriky, kde pobyl půldruhého roku, do Spojených Států. V New-Yorku se teprve dozví, kam ho jeho představený pošle. Všichni tři byli svým způsobem — originály!

U téhož stolu, určeného pro 28 osob, na druhém konci sedělo 6 řeholnic, 3 byly z Filadelfie a 3 z Chicaga.

Jídelna naše táhne se nedaleko středu lodi přes celou lodní šíři, a je tam místa pro 300 osob najednou.

Odpoledne o půl 6. hodině stanula naše loď nedaleko francouzského přístavu Boulogne sur mer. Z přístaviště k naší lodi dovezly dva parníky jednak poštovní náklad, jednak asi 100 cestujících, mezi nimi také jednoho mladého amerického kněze, vracejícího se z Říma ze studií ze zdravotních ohledů na dovolenou do své vlasti.

Obloha se chmuřila a chladna přibývalo.

V pěkné a prostranné písárně bylo příjemné posezení. Tam se musilo — topit! Ačkoli znaven, psal jsem hodně dlouho do noci, abych mohl poslední poštu z Evropy ještě expedovati v anglickém přístavu Southamptonu.

Dne 20. května o 4. hod. ráno přistál náš parník nedaleko přístavu Southamptonu. Tam jsme čekali až do 11. hod. dopol. na příjezd ostatních spolucestujících. Bylo jich také na 100. Počasí bylo pošmúrné a chladné.

Celkem je nás zde 6 kněží, ale máme jen jednu lodní kapli (kufr). Místnost ku mši sv. bývá písárna II. tř. Té však lze použíti jen od půl 7. do půl osmé hodiny, jak nám bylo úředně sděleno. Dříve jí nelze použíti k vůli čištění a později po půl 8. též k vůli jinému všeobecnému používání. Rozhodli jsme se tedy, že každého dne budou sloužiti mši sv. dva kněží, v neděli však všichni (také v I. a ve III. tř.). Dnes tedy o půl 7. měl mši sv. bratr Alois a já po něm. Ostatní kněží a všechny řeholní sestry přistoupili ku sv. přijímání.

O půl 8. hod. jest snídaně daleko vydatnější a vybranější než u nás. Co mne jaksi překvapilo, byl prvým jídlem pomeranč nebo vařené „kadlátky", to prý zahání horkost a čistí útroby. Kdo chtěl, mohl si pomeranč dáti vymačkat, tak že z něho měl příjemnou šťávu. Tím tedy začíná snídaně.

Při této příležitosti hned podotýkám, že plavba jest unavující a vysilující, jelikož celé tělo je stále, abych tak řekl, jako elektricky masírováno — stálými otřesy lodními, jimž se nelze nikde vyhnouti, i když loď se nekymácí. To pochází od lodních šroubů, jimiž je loď hnána. Chuti k jídlu dodává také mořský

vzduch a mořské koupele ... Z těchto důvodů musí býti strava na lodi vydatná a hojná. Proto o 11. hod. jest opět něco k snědku: hovězí polévka a sandwiche (obložené chlebíčky).

Před Southamptonem bylo zakotveno více zámořských lodí, které nás předjely, mezi nimi také „President Harding", jedoucí z Brém do New-Yorku, pak německý parník „Wangori", jedoucí do Jižní Afriky, který bude tři měsíce na cestě.

Po 11. hod. jsme konečně opustili Southampton. O půl 1. hodině byl oběd (lunch), bez polévky, ale též jídla hodně a dobrého. Vína (francouzského neb rýnského) lze dostati, co kdo chce, ovšem hodně drahé, pivo měli holandské dosti dobré. Čaje nebo kávy bílé nebo černé může každý vypíti, kolik chce.

Po poledni se vyjasnilo. Po levici kynul nám proslulý ostrov Wight, jehož zakončení tvoří tři pitoreskní skalní fesy.

Celé odpoledne bylo většinou slunečno, ale chladno. O třetí hodině byl v naší jídelně koncert lodní kapely: Hrá pět výborných hudebníků: jeden na piana, pak 1 housle, violu, čelo a basu. O 4. hod. po koncertě podávají se cakesy (zákusky) a čaj, zatím co kapela jde koncertovati do I. tř.

Opět se objevily břehy Anglie, které s večerem zmizely, a my octli se na širém Oceánu!

Večeře — dinner — byla o půl 7. hodině. Večeře jako hlavní jídlo byla velmi vydatná a dobrá: Polévka, ryba, dvoje maso, moučník, ovoce, zmrzlina a čaj nebo káva.

Po večeři pozorovali jsme vzácné divadlo: Západ slunce a kroužící racky, kteří nás dosud doprovázeli. Každý parník má, řekl bych, tuto „čestnou stráž", jinak řečeno „ptačí kavalkádu", s parníkem letící až do širého oceánu.

Tato naše čestná stráž pozůstávala asi z 50 obratných velkých racků chechtavých. Svoji úlohu zahráli dokonale. Doprovázejí parník z přístavu až na širý oceán. Přes oceán si již netroufají. Při tom obveselují cestující svými reji kol lodi a svým — hltounstvím. Jakmile loď vypustí odpadky — všeho druhu — hned se na ně chvatně vrhnou, při čemž se „chechtají", a proto onen název „racek chechtavý". Dělají však při tom zdravotní policii, zvláště poblíž pevniny.

Na širém oceánu jich již není potřebí, proto tam ani nejsou. Jejich úkol čestné stráže převezmou mořské vlaštovky...

Nádhernou podívanou připravili nám tito milí strážcové — rackové — právě dnešního dne při západu slunce.

Tento nám skýtal jedinečnou krásu, nikde se tak neopakující, svým seskupením barev. Nebe nebylo bez mraků. Slunce napřed zapadalo do podélného mraku, z něhož zářilo v podobě velké, růžově červené lodi...

Paprsky bleděrůžové ozařovaly i náš parník. V nich pak poletující bílí rackové objevovali se růžově zbarveni jako ně-

jací ptáci — ohniváci... Věru, toto vzácné divadlo bylo tak úchvatné, že našlo velmi mnoho nadšenců...

Zmínil-li jsem se o raccích jako o mořské „zdravotní policii", stojí za zmínku i jiný druh této policie, jenže „trochu" silnější, totiž žraloci. Jak mi právě očitý svědek vykládal, provázel loď od pobřeží anglického až do oceánu po dva dny takový chlapák, číhaje, „koho by pohltil". Ale nadarmo... Živým pasažérům se nechtělo do nějaké nedobrovolné mořské koupele, a mrtvých tam nebylo... Odtáhl tedy s nepořízenou!

O 9. hod. večerní se podává čaj a cakesy. Od čtvrt na 11. do 11 hodin v noci jest opět v jídelně koncert. Před tím hráli v I. tř. — Po koncertě kýžený odpočinek. Loď se trochu kymácí a praská, ale bez následků...

21. května: Zářný jas sluneční nás vyvábil záhy z kabiny na palubu.

O půl 7. hod. byly dvě mše sv., jež sloužili dva kněží švýcarští. My ostatní jsme přistoupili ku Stolu Páně. Po snídani jsme se „slunili" na horní palubě a vyháněli „nádchu", uhostivší se u mne v nosu a hodně hluboko v trubici, kde mne důkladně „polehtávala", nutíc mne k úpornému kašli...

Většina pasažérů se sluní též, jiní hrají všeliké hry, u nás nezvyklé...

Pěkná pohoda, bohužel, dlouho netrvala. K večeru začalo pršet, a loď se hodně kymácela a ještě více popraskávala... Moře bylo „mosso" (pohnuté). Z hejna racků, provázejících nás od Southamptonu, zůstali nám věrnými do odpoledne jen dva. K večeru však již ani těch nebylo viděti. Zatím jsem zpozoroval poletovati na palubě pozemního ptáčka, který se k nám někde z pevniny přidružil a nyní byl odsouzen — k záhubě...

Hledal svoje štěstí jinde, a zatím nalezl jistou smrt. Zda mnozí lidé nepodobají se tomuto zbloudilému ptáčku?!...

O 5. hod. odpol. dostali jsme své lodní noviny „The Ocean Post", tisknuté na lodi, ovšem většina jest již vytisknuta v Rotterdamu, zde jen se tisknou radiové a lodní zprávy. Z ČSR tam nebylo nic.

Všichni spáči a též celý lodní personál jest na tom dobře, že denně o půlnoci se pošinují hodiny asi o 30 minut až celou hodinu zpět, takže zde má den a noc téměř 25 hodin.

22. května. Ráno pršelo, a dul silný jihozápadní vítr. O půl 7. a 7. hod. měli jsme opět mši sv. jako včera. Na řadu přišel onen německý misionář a americký kněz. Po snídani se ukazovalo slunce. Vítr však neustával. Moře mírně bouřilo... Loď naše — kolos — neodolával vlnám, z levé strany do ní bijícím... Slunce stávalo se čím dále pánem situace... Odpoledne však nastal obrat — k horšímu. Nebe se zatahovalo, vítr dul ostřeji,

takže na otevřené palubě nebylo lze se zdržovati... moře se zdýmalo. Večer a v noci loď se kolébala důkladně...

23. května. Svatodušní neděle: O čtvrt na 7. nás všecky „vzpružil" — nemohu říci vzbudil, jelikož jsme již nespali — notný otřes celé lodi. Poněkud nás to na chvilku znepokojilo, ale jeli jsme stále, proto jsme usuzovali, že se nemohlo státi nějaké neštěstí. A také ne, neboť jsme zjistili, že byl parník vysokou vlnou tak „pozdvižen", že šroub se motal ve vzduchu a pak dopadl vší tíhou zpět do vody...

Dnešní slavnost sv. Ducha, oslavili jsme důstojným způsobem: Ve všech třech třídách zaranžovali jsme mše sv., a sice: o půl 7. a v 7 hodin byly dvě mše sv. ve III. tř., také s kázáním v řeči německé a anglické, což vykonali naši dva spolukněží švýcarští. O půl 9. a 9. hod. měl bratr Alois a já mši sv. v II. tř. Při této mši sv. hrála lodní kapela vážné chorály. Návštěva byla slušná i přes mořskou nemoc, zmocnivší se mnoha spolucestujících, hlavně dam. O 10. hod. pak byla mše sv. v saloně I. tř., již sloužil náš americký kněz. I zde byla návštěva poměrně dosti dobrá. Pravím poměrně, neboť nesmíme zapomenouti, že v I. třídě jede mnoho cestujících — z vyvoleného národa a pak i mnoho nekatolíků. I při této mši sv. hrála lodní kapela, jejížto produkce hodně přispěla k zvýšení slavnostní a nábožné nálady. — Bratr i moje maličkost byli jsme velmi rádi, že se nám tak dobře tyto služby Boží vydařily, zvláště považíme-li, že dnes vůbec po prvé účinkovala při katolických službách Božích lodní kapela. — Inu, musí člověk uměti — vymýšleti, a výmysl svůj, lépe zde řečeno, důmysl svůj — provésti! — Stálo nás to — a sice nás dvou — pět dolarů, které jsme kapele věnovali, ale nelitovali jsme toho, jelikož jsme tak učinili ku větší cti a slávě Boží, a pak ku dobrému jménu českých kněží, které jsme zde representovali! — Ovšem nesměli jsme ty dolary přepočítávat na naše korunky, jelikož v těch by to znamenalo asi **170 Kč!** Aspoň ti hudebníci se mohli přesvědčiti, že nejsme žádní — škrobi! Zmiňuji se o tomto předmětě proto, že při takových příležitostech, kde se má někomu dáti nějaká diškrece, český člověk se obyčejně nepředá, ba mnohdy se činívá až směšným svým — držgrešlovstvím! — Slyším snad k této větě poznámku: „Kdo má, ať dá! Když jste měli, tak jste mohli dáti!" —

Jen pomalu! Ne že jsme měli nadbytek, jsme dali, ale dali jsme proto, že jsme měli porozumění pro zásluhu a cit hudebnický! — Taková „almužna" konečně nás nikdy neochudí!...

Moře bylo po celý den jako — zběsilé. Vlny jako hory pohrávaly si naším plovoucím kolosem jako kočka s myší... Loď byla v předu i vzadu mnohdy pozvednuta o 6—8 metrů! Na palubě nebylo lze prodlévati v nekrytých částech... Jen „mrtvoly" — postižení mořskou nemocí, hlavně „něžného" pohlaví) — ležely

za větrem, zabaleny — na židlích, majíce v kabinách — málo vzduchu!

Jeli jsme dnes kolem ostrovů Azorských, které nám zůstaly po levici. (V září 1926 zde bylo velké zemětřesení.)

24. května. Noc byla ještě bouřlivá. Hned časně z rána mohli jsme zjistiti, že loď se také kymácí se strany, což působí na žaludek ještě neutěšeněji. Mimo to stálý pocit, jako by někdo do žaludku vrtal — toť otřesem šroubů lodních — celou situaci tělesnou i duševní ještě zhoršoval. Ale to nás dva — bratra a mne — neodstrašilo sloužiti mši sv. Za to 3 kněží a dvě řeholní sestry dnes při mši sv. scházeli.

Teprve později probleskovalo slunce a rozzuřený Oceán se uklidňoval, který také trochu oživl mořskými vlaštovkami, nás část doprovázejícími.

Celý den se slunce mnoho neukázalo, jen k 5. hod. odpolední, ale opět zmizelo. Vítr dul stále. Teprve večer se moře „ustřásnilo". Bylo to také pozorovati již při večeři, ku které se již dostavila většina oněch „mrtvol".

25. května. Noc byla časem měsíčná a celkem klidná. Ráno bylo mlhavé, ale dosti teplo. Moře jen poněkud pohnuté. Mše sv. sloužili dle řady oni dva švýcarští kněží, a my jsme přistoupili ku sv. přijímání. Po 8. hod. mlhy zmizely, a mile zazářilo slunce, které všechny jako by bylo elektrisovalo a vyvábilo na palubu. Teplota i jinak stoupla, jelikož jsme pluli Golfským proudem. Na palubě jsme se však dlouho neslunili, neboť nás z ní zahnal — deštík, který dlouho nepotrval. Oceán halil se opět v mlhu. Pak se dalo do deště. Mlha houstla. Právě v poledne zahučela lodní siréna, asi za pět minut opět, a tak to šlo v 5minutových intervalech dále. Cestující se hrnuli na palubu, nevědouce, co že se to stalo. Ptal jsem se lodníka, co že to znamená. „Tady je cesta parníků (Dampferstrasse), proto se v husté mlze dává výstražné znamení." Tak to trvalo do 4 hodin odpoledne, kdy mlha zmizela.. Je-li mlhavá noc, tu pracuje ohromný reflektor, vrhající světlo před loď. Pravda, zní to neuvěřitelně, že by se na širošírém oceánu mohly sraziti lodi, ale mohlo by se tak státi. V noci jsme také potkali dvě lodi.

O 9. hodině večerní byl u nás „bál" se vším komfortem, hlavně jazz-bandem, t. j. nejmodernější bálovou hudbou, ovšem čistě americkou, čili přeloženo do češtiny „kočičí muzikou". Jen ještě k ní scházely vyjící divé šelmy. — Litoval jsem jak hudebníků, jinak výborně hrajících, tak i „nemoderního" posluchačstva, ale tancující párky si to moc libovali, všeliké ty černošské tance... To prý je „very nice" (velmi pěkné)!? Inu, rozvrácený svět!

Podávala se při bálu místo denního čaje zmrzlina, dorty a limonáda. Ještě dobře, že ten ples trval jen do 11 hodin, což bylo jeho nejlepším — zakončením.

26. května. Konečně jsme se opět dočkali slunečního jasu, ale teplo mnoho nebylo, za to opět více větru.

Dnes již se blížíme severoamerické pevnině, majíce po pravici nad sebou — ovšem dosti daleko, velký ostrov New Foundland. Ačkoliv jsme téměř ve stejné zeměpisné poloze s Messinou na Sicilii, ani dost málo nepociťujeme italského ohnivého slunce... Oceán jest jen poněkud vzedmutý, plavba je celkem klidná a rychlá. Náš parník doprovázejí již třetí den mořské vlašťovičky, dodávajíce tak našemu obzoru trochu změny. Před polednem zočili jsme ve velké dálavě asi 40 km velký parník, plující do Evropy. Odpoledne bylo střídavě pod mrakem. Vítr dul opět, takže na palubě bylo lze prodlévati jen na krytých místech. O 5. hod. odpol. potkali jsme v samé blízkosti anglickou nákladní loď „Margot", plující z Ameriky domů. — Dnes jsme objevili v lodním kapelníku, primhouslistovi, Slovana, rodem Poláka, jménem Karel Novák, tedy původu českého, čtyři ostatní jsou Holanďané.

Zajímavým zjevem dnes bylo, že mořská voda byla teplejší o dva stupně než vzduch. Voda 16 stupňů C, vzduch jen 14°. To v oceánu působí onen teplý Golfův proud. K večeru se úplně zamračilo. Večer jen chvilkami probleskoval měsíc, ozařuje stříbrným proudem temný oceán...

27. května. Noc byla klidná. Ráno jsme sloužili mše sv. Sluníčko dralo se z poza mraků... Chladno bylo dosti. Žádná známka jižního kraje. V písárně je dnes živěji. Připravuje se korespondence pro Evropu...

Před polednem prohlédli jsme si útroby našeho parniku. Je to věru plovoucí město se vším činem.

Prvá třída je luxusně zařízena, majíc místa pro 500 osob. Jedna cesta z Rotterdamu do New-Yorku v I. tř. stojí — dle kabiny — 250—2000 dolarů. To si ovšem mohou dopřáti jen peněžně silní jedinci. My jsme byli spokojeni s II. tř., která je pěkně „občansky" zařízena. Míst v II. tř. je pro 650 osob. Jedna cesta stojí obyčejně asi 140 dolarů. Pak je tak zv. turistická třída asi pro 300 osob a pak III. třída pro 2—3000 osob. Ve III. třídě stojí jedna cesta asi 100 dolarů (tedy 3385 Kč). Parník plně obsazen, jak tomu bývalo za války, může pojmouti přes 6000 osob! Všech lodních zaměstnanců jest — dle obsazeni — velký počet: 300—600 osob. — Parník má váhu 24.170 tun, pojme všeho nákladu 37.190 tun.

Strojovny jsou velkým dívem důmyslu lidského. — Denně shltnou jejich dva parní kotle 30 vagonů uhlí. Za 10 dní plavby z Rotterdamu do New-Yorku, tedy 300 vagonů uhlí, což činí 6 nákladních vlaků po 50 vagonech. 100 vagonů (2 nákladní vlaky) činí zálohu. Parník byl stavěn od r. 1904 do r. 1908. Sebe

důkladnější popis parníku není s to, aby si čtenáři učinili pojem o tomto plovoucím městě.

Personál parníkový je téměř všecek mužský, až na ženy, mající na starosti ženské kabiny. V kuchyních je zaměstnáno na 60—90 kuchařů, kuchařek tam není.

Po obědě naše obyčejná procházka byla krátká, poněvadž bylo chladno a větrno. Odpoledne od 3. do 5. hodiny byl u nás opět „ples", ovšem s „jazz-bandem".

Poněvadž ten „rámus" hudební byl velmi „melodický"(?), posílil jsem jej svým hodinkovým budíčkem, což se mně nevyplatilo, jelikož se při tom strhalo péro! Inu, „každý špás něco koštuje". — Ale tvrdil muziku velmi! —

Dnešní úřední zpráva lodního kapitána zněla, že zítra o 4. hod. odpol. budeme v karantenní stanici před Hoboken-em (Hoboken je newyorský přístav) a po 6. hod. že přistaneme v Hobokenu — New-Yorku.

Před večerem se vyjasnilo. Těšil jsem se na úchvatný západ slunce... Zatím se však opět nebe pokrylo mraky a ochladilo se, jako by byl únor. Moře však bylo dosti klidné.

Dnes také již mohu zodpověděti otázku zvědavých čtenářů, co vlastně cestující na parníku po těch celých deset dní dělají. Odpověď je kratinká: Celkem nic a přece i to nic je výsledkem — únavy.

Ovšem jsou zde i výjimky nějakého zaměstnání: Jsou zde celé rodiny s dítkami i těmi nejmenšími. Těmto se musejí rodiče věnovati jako doma, ba zde ještě více. Proto není divu, že zde viděti i dětské kočárky s „babymi". Na lodi pak je tolik místa, zvláště na palubě I., ale i II. tř., že se zde mohou s nimi podnikati celé projížďky, jako někde ve městě. Mají však tu výhodu, že tyto promenády jsou kryté.

Některé dámy věnují se ručním pracem, jiní cestující také hodně píší, do kteréžto kategorie patříme i my dva. Jiní cestující hrají společenské hry, ale většina neděla ničeho a přece bývají všichni unaveni, což se jeví v častém a dlouhém spánku a vůbec v nutném odpočinku, jemuž by se mohlo také říci — lenost. Není to však lenost z lenosti, nýbrž z potřeby. Vždyť celý den a celou noc jest tělo v nuceném pohybu buď kymácením lodi, nebo alespoň otřesy lodních šroubů. Kdyby si to silně nervósní člověk vzal do hlavy, že toho nevydrží, pak by se na lodi jistě mohl — zblázniti.

Náš kněžský stůl oslavil včera 36. narozeniny onoho švýcarského katechety P. Raebera, pro jehož vážné vzezření dlouhé vlasy a dlouhý vous dostalo se mu v Italii velmi čestného názvu „Il Padre celeste" — „Nebeský otec". Dnes pak jsme ještě důstojněji oslavili 74. narozeniny a zlaté kněžské jubileum onoho druhého švýcarského kněze, děkana Weibla, jenž po 43 roky působil jako misionář v Americe.

28. května v pátek. Poslední den na lodi. Noc byla chladná, a parník se moc drkotal, což značilo, že jedeme velmi rychle. Doháněl, co při rozbouřeném moři zanedbal. O půl 7. a v 7 hodin sloužili mši sv. onino dva jubilanti. — Slunce se ukázalo, ale převládají mraky. Je chladno. Před námi objevily se dva parníky, jeden na blízku, druhý v dálavě. K poledni se vyjasňovalo a oteplovalo. Na lodi panoval nervósní ruch, vždyť za několik hodin budeme — v Americe.

O 11. hod. dop. spatřili jsme po pravici americkou pevninu, ostrov Long Island. Bylo již pěkně, jasný rozhled... Nuže Amerika... Též po levici objevila se pevnina. Po obědě začaly hned přípravy k vylodění, vždyť kvapem jsme se blížili ku svému cíli.

Ke 3. hod. odpol. loď zastavila. Přijela k nám parníčkem karantenní a pasová komise americká.

Lékařská prohlídka byla velmi krátká. Každý cestující prošel mezi lodním a americkým lékařem, a bylo po — karanténě. Přísnou byla komise politická. Kdo neměl všech dokumentů v pořádku, nebo byl již zaznamenán, že do Ameriky nesmí, byl jednoduše zadržen a poslán zpět. Tak byl postižen i jeden americký občan, který sem přijel z Vídně. Úředník, čta jeho jméno, ptal se ho, odkud přijíždí. „From Vienne" („z Vídně"), odpověděl. Na to úředník suše: „You go back!" („Vy se vraťte!") — Oslovený vyvalil naň oči, ale úředník se vší rozhodností opakoval: „You go back!" — Občan vzal klobouk a rychle se vzdálil. Jeho osud byl těmito třemi slůvky zpečetěn. Do Ameriky se nedostal. Jaká toho byla příčina, jsme se nedozvěděli. Ale je jisto, že Američané nechtějí za žádnou cenu — bolševiků!

Zatím jsme se pomalu blížili Hobokenu a New-Yorku. Po levici zočili jsme velikánskou sochu „Svobody", po pravici objevují se již mrakodrapy newyorské! —

Loď se zastavila. Přijímá „sukurs" čtyř „tahounů" — parníků. To proto, jelikož v mělčích vodách řeky Hudsonu, vlévající se zde do moře, nemůže náš kolos tak menévrovati jako na širém oceánu. Jeden parník táhne loď z prava a tři jiné ji tlačí z levé strany.

Hukot sirén všemožných lodí a parníků zde křižujících jest naším — uvítacím koncertem... Již objeví se po levici před námi naše přístaviště... Tam pomalu loď menévruje... New-York — New-York leží před námi po pravici...

Za tiché modlitby „Bože, chválíme Tebe"... přistáli jsme o 5. hod. v přístavišti holandsko-americké linie... Se zvláštními pocity vkročili jsme na půdu americkou... (P. d.)

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

(C. d.)

Habsburkové, odvolávajíce se na svoji povinnost „ochraňovati církev", omezovali práva nunciatury.

Toho dokladem je výnos Karla VI. ze dne 30. IV. 1715, v němž se zakazuje konsistořím „extra causas pure spirituales" odvolati se k nunciatuře, ježto tím je ohrožena „landesfürstliche Hoheit". Uvážíme-li, že v Rakousku v oněch dobách nebylo vlastně ani případů „pure spiritualium", ale císařové — vlastně rádcové císařští — znali jen „causas profanas a mixtas", není nesnadno viděti snahu císařů znemožniti konsistořím styk s nunciaturou.

Císař Leopold zakazuje reskriptem ze dne 30. listopadu 1670, aby cizozemci byli dosazováni za představené klášterní. Výnos sám sebou dobrý, ač měl se státi v dohodě s ap. Stolicí. Ale jednalo se o řády, které neměly dostatečný počet členů, a to znamenalo rozvrat duchovního života. Pak byli voleni nebo dosazováni po řadu let titíž řeholníci, pro nedostatek schopných lidí, a prelatury staly se vlastnictvím několika osob.

Císař Karel V. poroučí 12. ledna 1521 biskupu vídeňskému, aby ihned odvolal svoji žalobu, kterou v otázce patronátní podal v Římě proti universitě vídeňské. Vše, co se týká fundací a jus patronatu, patří rozhodnouti knížeti a ne Římu. Neuposlechne-li biskup, vyhrožuje se mu přísnými tresty. Biskupu pasovskému, který chce zaslati do Říma seznam duchovních ve své diecési, klášterů, kostelů, nemocnic, počet komunikantů, jest to zakázáno císařem Leopoldem v dubnu 1675. Císař v tom vidí porušení práv „arcidomu" rakouského a věc politickou.

Již r. 1641 vydal císař Ferdinand III. reskript, že žádná papežská bulla nesmí býti v monarchii publikována, nesvolí-li k tomu císař. Proto je povinen biskup každou bullu papežskou napřed předložiti císaři (genugsame und umständige Anzeige) a říditi se pak jeho rozhodnutím.

Toto rozhodnutí potvrzuje císař Leopold r. 1681 a dovoluje bullu uveřejniti teprv tehdy, až sám se přesvědčí, že jedná „o věcech čistě církevních..."

Co považovali císařové za záležitosti „mixtae", vidno z reskriptu císaře Josefa v červnu r. 1706. Císař zapovídá arcibiskupu pražskému a biskupu litoměřickému použíti církevní censury v případu sochy P. Marie v Karlshofu. Biskupové, odvolávajíce se na Tridentinum a Bullu papeže Urbana VIII., chtějí odstraniti „zázračnou" sochu. Císař však staví se proti biskupům a vidí v počínání biskupů porušení privilegií a práv „arciďomu rakouského"!

Byla prý to péče o zdraví „motivum sanitatis", která pohnula císaře Karla VI., že zakázal r. 1732 pohřbívání na hřbitově u sv. Štěpána a poručil, aby založen byl hřbitov za městem. Mrtvoly měly býti posypány vápnem. Je to počátek překládání hřbitovů od kostelů za města — hodně daleko, aby myšlenka na smrt neznepokojovala velké pány. Ač v některých málo případech jednalo se skutečně o důvody hygienické, ve většině případů o zamezení znepokojování myšlenkou na smrt a o „saekularisování" hřbitovů.

Dekretem císaře Ferdinanda III. z r. 1644 vzato klášterům a kostelům právo asylu.

Znemožnění svobodné volby opatů a abatyší stalo se reskriptem císaře Karla VI. r. 1710. Týž nařizuje, že císařští komisaři stanoví dobu volby, připomenou voličům jejich povinnosti, přesvědčí se o stavu jmění klášterů a dohlížejí, aby volba dála se správně.

Nejvíce dekretů vydáno o jmění církevním. Od r. 1518 do doby vlády Marie Terezie 1740 vydáno neméně než padesát reskriptů, z nichž vidíme, že císařové řídili se v otázce církevního jmění těmito zásadami:

Církevní majetek je vlastně majetkem státním. Císař jej propůjčuje k užívání osobám církevním. Tyto nemohou jím svobodně vládnouti. Každé zmenšení majetku bez vědomí vlády podléhá přísným trestům. Duchovním je zakázáno používati církevního majetku bez dovolení vlády ke stavbě kostelů, klášterů, nemocnic nebo jakékoliv stavby, nutné pro ně. Duchovní nesmí bez vědomí vlády ani přestavovati, ani měniti budovy na církevním majetku. Jedním slovem: vlastním majetníkem církevního jmění je vláda.

II.

Nařízení ve věcech církevních, vydaná za vlády císařovny Marie Terezie od r. 1741—1767 nesou se stejným duchem, jako reskripty panovníků předcházejících. Ale v nařízeních Marie Terezie, třebas bylo znáti v přemnohých omezování svobody církve, jeví se přece její zbožná mysl a upřímná snaha o rozkvět náboženského života. Ku příznivým církvi nařízením možno počítati hlavně tato:

Nařízení, že v době odpoledního křesťanského cvičení a požehnání nesmí se konati obecní porady, ježto tím je znemožněna účast věřících v kostele. Učitel, který je zároveň obecním písařem, musí pak zanedbati dozor nad dětmi v kostele. (Dekret z 2. prosince 1755.) V témže nařízení se poroučí úřadům, že musí bdíti, aby pozůstalí také dali sloužiti mše sv. za zemřelé, kteří v poslední vůli si je poručili a peníze na ně zanechali.

Některé kláštery zpečovaly se dovoliti biskupu pasovskému, aby visitoval fary řádové. Týž obrátil se na císařovnu (!), aby vydala dekret, jímž je rozkázáno klášterům podrobiti fary

řeholní biskupské visitaci. Dekret je datován 21. prosince 1765. V témže dekretu schvaluje rozhodnutí pasovské konsistoře, že farářem může se státi jen ten kněz, který před tím byl aspoň 2 roky v duchovní správě.

Některé patronátní úřady presentovaly konsistoři nehodné a nezpůsobilé kněze, a z toho vznikaly velké nepříjemnosti jak pro biskupa, tak i pro věřící. Císařovna nařizuje dekretem z 2. září r. 1752, že patron může presentovati jen takové kněze, kteří se podrobili u Ordinariátu zkoušce, byli seznáni i co do vědomostí i co do mravů způsobilými pro úřad faráře.

Kněžstvo si stěžovalo, že často mezi bohoslužbami a hlavně mezi kázáním a křesťanským cvičením zdržují se věřící v hospodách, konají se trhy a jejich napomínání nemá valného účinku. Císařovna zakazuje konání trhů v době bohoslužeb a křesťanských cvičení, zakazuje výčep lihovin, nařizuje, aby neposlušní byli udáni u světské vrchnosti a úředníci předcházeli ostatní dobrým příkladem (dekret z 21. II. 1761).

Dekretem ze dne 26. listopadu 1745 obnovuje císařovna všechna nařízení svých předchůdců, kterými se nařizuje svěcení neděle a svátků a zakazují se práce služebné.

Pod trestem zabavení všeho zboží zakazuje se obchodníkům prodávati jarmareční zboží v neděle a ve svátky a obnovují se dříve vydaná nařízení, týkající se obchodování ve dny sváteční. (Dekret z 8. XI. 1751.)

Zákaz výčepu lihovin a omezení her v hostincích ve sváteční dny je obnoven dekretem z 8. března 1753 a znovu zdůrazněn 25. dubna 1753. Zakázán též prodej tabáku. Zákazy zmírněny téhož roku v červenci a dovoleno v neděle a svátky prodávati požívatiny a na venkově v době trhů i zboží jarmareční. — Na opětované stížnosti duchovenstva vydán v červnu 1754 dekret, jímž se zakazuje úřadům v neděle a ve svátky povolávati strany k úřednímu řízení a zakazuje se výčep lihovin. Hostince musí býti v době bohoslužeb zavřeny. Dekret obnoven a zdůrazněn v dubnu 1763.

Dekret ze dne 28. srpna 1762 nařizuje, že zaměstnavatelé jsou povinni v neděle a ve svátky posílati čeleď na bohoslužby.

Z dosavadních výnosů vidíme, že císařovna obnovuje pro náboženský život prospěšná nařízení; také odůvodnění těchto nařízení svědčí o zbožné mysli císařovny.

Císařovna vydala též řadu nařízení, týkajících se věcí církevních, která neomezují svobodu církevní, a která jako rozumná opatření jsou ku prospěchu církve.

V mnoha krajích konaly různé světské i duchovní osoby, většinou z ciziny, sbírky pro různé náboženské účely. Císařovna nařizuje okresním hejtmanům dekretem z 27. února 1751, že sbírky mohou konati jen osoby, mající dovolení od politické kanceláře, jinak mají býti sbírky zakázány a sběratelé vypovězeni.

Vojenští desertéři zneužívali práva asylu v kostelích. Tak dopomohli Františkáni v Hájku u Prahy dvěma desertérům, z nichž jeden byl obviněn z vraždy, k útěku. Císařovna ruší dekretem z 18. listopadu 1750 právo asylu pro desertéry. O desertérech vydán patent v únoru 1751, kterým se hrozí tresty všem osobám duchovním, stavu řeholního nebo kněžského, kdyby jakýmkoliv způsobem byly nápomocny desertérům.

Mimo desertéry vyloučeni jsou z práva asylu defraudanti a duchovní jsou povinni je předati světské vrchnosti. (Dekret z května 1751.)

Císařovna vydala řadu dekretů, týkajících se sňatků vojenských osob. Zákonná tato ustanovení byla opravdu časová a praktická. Též stanovila přesně, jak veliký „honorář — štolu" mají platiti duchovním osoby vojenské.

Zajímavým jest dekret z 15. února 1765 o únosu a křtu židovských dítek. — Dovídáme se z něho, že hlavně v Čechách a na Moravě mnozí věřící, hlavně porodní asistentky, z přemrštěné horlivosti náboženské „kradou" židovské děti a dávají je křtít. Na stížnosti židů odpovídá v tomto reskriptu císařovna, že jest její povinností chrániti židovstvo její ochraně svěřené, proto pod nejpřísnějšími tresty poroučí zachovávati tato pravidla:

Nikdo nesmí pokřtíti židovské dítě, leč by bylo úplně jisto, že toto brzy zemře, nebo je-li zavrženo a úplně opuštěno od svých rodičů, nebo poručníků. V prvém případě může býti pokřtěno od křesťanské báby porodní, v druhém od duchovního správce. Jestliže dopustí se někdo protizákonného skutku a pokřtí dítě židovské i mimo nebezpečí smrti stojící a od rodičů neopuštěné: v tom případě jest platným křest, dítě budiž odebráno rodičům, vychováno ve zbožné rodině křesťanské na útraty toho, kdo je bezprávně pokřtil, nebo, je-li chudým, v některém sirotčinci; otcovský podíl budiž dítěti zajištěn.

Chce-li ale dítě židovské, které došlo k užívání rozumu, dáti se pokřtít, nikdo jemu nesmí v tom bránit; za dobu užívání rozumu pokládá Její Veličenstvo stáří sedmi let; žádá-li dítě o křest před sedmým rokem svého věku, nechť zkoumají vrchnosti světské a duchovní, zda dítě došlo již užívání rozumu. V kladném případě může býti pokřtěno, dáno k vychování do sirotčince a rodiče jemu vyplatí jeho podíl. — Dá-li se pokřtít jeden ze židovských manželů, mohou býti pokřtěny všechny děti z tohoto manželství vzešlé, pokud nemají ještě užívání rozumu; jsou-li ovšem starší sedmi let, záleží na nich, chtějí-li býti pokřtěny.

Toto nařízení o křtu židovských dětí nedospělých platí též tehdy, přestoupí-li ku katolickému náboženství dědeček: týž může žádati, aby pokřtěni byli jeho vnuci, totiž děti jeho dosud žijícího nebo již zesnulého syna, nedosáhly-li dosud užívání rozumu. (P. d.)

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(C. d.)

Jednou jej poslouchal ředitel kůru a jeho učitel v hudbě Kattinger. Byl pln obdivu a zvolal: „Tento bude mým důstojným nástupcem", což se skutečně stalo roku 1848, kdy se stal Bruckner skutečným varhaníkem. Nyní mohl si zahráti kdykoliv chtěl i na velké varhany.

Tehdy (roku 1848) byly proměněny patrimoniální úřady ve veřejné. Úředníci, kteří žádali o přijmutí do státních služeb, byli převzati. Učinil tak i Kattinger, žádal do Kremsmünsteru k bernímu úřadu a byl přijat. Na jeho místo byl jmenován jako skutečný varhaník Bruckner. Nyní měl 80 zlatých ročního platu a volný byt. Měl krásný klavír od Bösendorfa, zdědil ho po klášterním úředníku Seilerovi, užíval ho až do smrti.

Zdá se, že i nyní nepřestal vyučovati ve škole a nebyl rozhodnut, má-li zůstati učitelem či státi se varhaníkem.

Ještě roku 1851 chtěl se státi státním úředníkem, vypomáhal v kanceláři odbočky lineckého hejtmanství ve St. Florian, při čemž se velmi osvědčil, což mu písemně potvrdil soudce Mauter slovy: „Lze jej co nejlépe doporučiti za kancelářského úředníka". Měl až do smrti krásné písmo, právě učitelské. Dvě leta (1850 a 51) studoval reálku v Linci, což bylo předepsáno pro ty, kteří chtěli složiti zkoušku pro hlavní školy. Též se učil pilně latině, tanulo mu na mysli, že by se věnoval profesuře hudby na střední škole. 25. a 26. ledna 1855 podrobil se v Linci zkoušce za učitele pro hlavní školy, což odpovídalo naší měšťance. Ale všechny tyto plány se zbortily koncem r. 1855, když zemřel varhaník dómu v Linci Václav Pranghofer.

Místo bylo vypsáno k prozatímnímu obsazení. Bruckner se nehlásil, ač byl již daleko široko znám jako výtečný varhaník. Přišel toliko do Lince ze zvědavosti, kdo se asi hlásí. Žádný z přihlášených se komisi nezamlouval. Tu uviděli dole v kostele někteří z pánů na kruchtě shromážděných Brucknera. August Dürnberger, profesor harmonie a dřívější Brucknerův učitel šel k němu a vybízel jej, aby šel na kruchtu. Nechtěl. Dlouho se domlouvali, až Dürnberger zkrátka poručil: „Toníčku, musíš jíti!" Šel a zvítězil. Dostal za úlohu zpracovati théma ve fugu a dle pravidel kontrapunktu. Hned druhý den po zkoušce 26. ledna 1856 byl ustanoven za prozatímního, rok později za skutečného dómského varhaníka s platem ročních 448 zlatých.

Toto vypravuje Brucknerův životopisec Max Auer. Jiní tvrdí, že ihned po úmrtí Pranghoferově povolal biskup s kapitolou Brucknera za prozatímního varhaníka. Místo bylo vypsáno, den 25. ledna 1856 určen ku zkoušce, k níž se přihlásili čtyři žadatelé. Jediný

Bruckner obstál tak dobře, že den na to potvrzen jako prozatímní varhaník.

Teprve nyní nastal v životě Brucknerově, v jeho 32. roce, naprostý obrat. Rozhodl se, že se cele věnuje hudbě a skladbě hudební, k níž se cítil celou duší povolaným. Až do své smrti byl mu velkým příznivcem biskup František Josef Rudigier. Má neocenitelnou zásluhu, že byl vůbec první, který poznal a ocenil geniálnost Brucknerovu. Když míval mnoho starostí a křížů, prosíval Brucknera,[1]) později i z Vídně si ho vyprosil, aby mu zahrál na varhany; ten vždy ochotně tak učinil. Hrával s takovým zápalem, že svlékl kabát, sdělal límec s nákrčníkem a hrál i půl druhé hodiny. Když jednou zase „uzdravil" biskupa svou hrou, jako kdysi David krále Saula, a loučil se u dveří s biskupem, spěchaje k vlaku do Vídně, vzal ho za ruku a žádal, aby chvíli měl strpení. Zavedl ho na jedno místo v domě a pravil:

„Milý Brucknere, jak často dříve i dnes jste mne osvěžil, ozdravil svou hrou. Jak bych vám mohl lépe svou vděčnost ukázati? Zde toto místečko ve svaté půdě je vaše; věnuji vám je za pohřebiště!"

Bruckner dobře vycítil úmysl biskupův, hluboce dojat děkoval za tuto laskavost.

O hře Brucknerově při pontifikálních mších říkával biskup Rudigier, že se nemůže modliti, že vždy mimovolně naslouchá a podivuje se jeho obrovské fantasii.

Podporoval jej, jak mohl v jeho uměleckých snahách. Každoročně mu dával třínedělní dovolenou o velikonocích a o vánocích (v letech 1856—61). Bruckner jezdil do Vídně na studia ku Sechterovi. Sechter brzy poznal velké nadání svého posluchače, a již roku 1858 vyznal při zkoušce, jíž se Bruckner podrobil:

„Pan Anton Bruckner dokazuje kromě obyčejného, přirozeného hudebního nadání při své veliké píli, při své praktické hře na varhany obrovskou zručnost v preludiu i v provedení théma, čímž jej nutno zařaditi mezi nejvýtečnější varhaníky." Podivno, že uznávali sice všichni jeho neobyčejný úspěch ve hře na varhany, ale ani tentokráte ani později nikdo se nezmínil ani slůvkem o původnosti jeho hluboce procítěných hudebnich myšlenek při improvisaci.

Šimon Sechter učil podle své knihy, o níž řekl docela případně dr. Decsey, že, když vyšla, byla již zastaralá. Při maturitě konservatoře (1861) zkoušelo pět profesorů. Sechter napsal théma o čtyřech taktech. Herbeck je doplnil na osm. Dali je kandidátovi; dlouho se na ně dívá, stojí zamyšlen, přemýšlí, v du-

[1]) Pěkně to líčí Adam Müller-Guttenbrunn v románu »Es war einmal ein Bischof.« (1912, Staackmann, Lipsko.)

chu si je rozvrhuje a komise jest již nepokojna, netrpěliva. Konečně zasedá k varhanům v kostele Piaristů. Počala předehra, pak zavzní théma, rozvíjí je ve fugu, počínají nejrůznější formy, vše hyří radostně, to již nesedí u královského nástroje kandidát, ale mistr mistrů. Herbeck byl tak dojat, že zvolal: „Ten by měl nás zkoušeti, a nikoliv my jej! Kdybych uměl desetinu toho, co umí tento kandidát, byl bych šťasten."

Ale ani nyní, dokončiv studia u Sechtera, nebyl Bruckner spokojen. Cítil, že není jeho vlastním povoláním, zůstati po celý život varhaníkem. Byl přesvědčen, že je povolán zjevovati své hudební myšlenky, jimiž překypovalo jeho nitro, nikoliv toliko kruhu několika vyvolenců na varhanech, ale nejširším kruhům obecenstva, čehož však mohl dociliti jenom orkestrem. Po něm toužil, orkestr byl jeho nejzamilovanějším předmětem. Prahl touhou seznati dokonale instrumentaci, jakož i nauku o hudebních formách. Za učitele zvolil si o deset let mladšího Ottu Kitzlera, ředitele lineckého divadla. Chodil k němu po dvě leta, počínaje podzimem 1861.[2]) Především studovali spolu instrumentaci a partitury oper. Ponejprv byl upozorněn na nejnovější hvězdu hudební na Richarda Wagnera, jehož „Tannhäusera" provedl Kitzler ponejprv v Linci 13. února 1863 jako své a své nevěsty Marie Krejčové benefiční představení, k čemuž mu zapůjčil Wagner zdarma všechen potřebný rukopisný materiál.

Stal se sice Bruckner ctitelem Wagnerovým, ale nikoliv jeho následovníkem. Uchoval si svou úplnou samostatnost hudební. Kitzler se hlásil za ředitele hudebního spolku do Brna a místo obdržel. Bruckner se ho tázal, kdy bude vyučen a z učení propuštěn? Odvětil, když si přeje, že může ihned obdržeti propouštěcí vysvědčení, že ho nemůže již ničemu přiučiti, protože jej již žák ve všem předstihl.

Bruckner pozval Kitzlera i s chotí, aby učinili společně vozmo výlet do myslivny v Kirnbergu, kde přiměřeně oslaví vyučenou. Na svou žádost obdržel písemní vysvědčení s výbornými známkami. (P. d.)

[2]) Otto Kitzler narodil se 16./III. 1834 v Drážďanech, kde byl žákem Richarda Wagnera, který tam byl divadelním kapelníkem. Hudebně se vzdělal na konservatořích v Drážďanech, Bruselu a Praze. Zastával ve více městech místo kapelníka, až se na podzim 1863 odstěhoval do Brna, kde působil do roku 1905, kdy odešel do výslužby, již trávil u dcery, provdané za profesora kreslení ve Štyrském Hradci, Pazdírka, rodáka brněnského. Tam zemřel 1915. Písatel sezdával dceru jeho u sv. Jakuba v Brně, ač byla nevěsta protestantka, byli oddáni po katolicku, protože slíbili katolickou výchovu dětí.

Tomáš Picha:

Něco z morfologie a biologie červů.

Č. d.

Červi tvoří sice rozsáhlý kmen živočišný, ale širší veřejnosti málo známý. Vždyť i lidé, kteří jinak za intelligentní a vzdělané pokládáni bývají, mívají vědomosti o červech velice kusé a představy až příliš nejasné. Širši veřejnost zná sice dle jména některé červy, po výtce ty, kteří v člověku a domácích zvířatech cizopasíce, jsou příčinou chorob u člověka a domácích zvířat. Ale ne všecky, jejichž jména zná, za červy v pravém slova smyslu pokládá. Pijavka na př. jest skutečný, pravý červ, ale málo jest těch, kteří ji za skutečného červa mají.

Červi, když ne jinak, tedy aspoň po stránce morfologické a biologické jeví mnohé zajímavé zvláštnosti. Jest málo skupin živočišstva tak mnohotvárných a ve způsobu života tak rozmanitých jako červi. Oni jsou jedním z dokladů, jak ohromná jest rozmanitost v říši živočišných ústrojenců.

Tvar mnohých červů jest tak zvláštní a organisace jejich tak různá, že se dříve na podkladě toho z jednoho druhu různé druhy ano i rody dělaly, jak nám toho doklad, na př. mořský červ kroužkovitý Opryotrocha puerilis*) poskytuje. Mnohé tvary jejich dosud neustálené místo v soustavě mají, poněvadž systematické vztahy jejich k jiným skupinám živočišným ještě málo známy jsou. Na př. Gastrotricha, skupina to drobnohledných, v sladkých vodách žijících červů, jsou posud nejistého postavení v soustavě, taktéž hvězdovci (Gephyrea), skupina to mořských červů, zejména rod Phoronis. Rod mořských červů Echinoderes, jediný zástupce skupiny Nematorhyncha, jest rovněž záhadného systematického postavení. Rod Branchiobdella, dříve k pijavkám počítaný, nyní klade se do příbuzenstva červů sporoštětinatých (Oligochaeta), atd. — U mnohých červů jsou pouze samičky známy.

Tělo červů jest souměrné, oblé (u některých vakovité) neb ploché (sploštělé neb pasovité), nečlánkované neb zevně článkované (skládající se pravidlem z četných článků (segmentů neboli metamerů) — nikdy však nemají červi článkovaných okončin, jako mají členovci (Arthropoda). I když mají tak zv. komolce nožní (parapodie) — jaké shledáváme u mořských červů štětinatých (Polychaeta) — nejsou komolce tyto článkované.

Veliká různost jeví se často u červů co do velikosti těla. Někteří jsou drobnohledně malí, jako na př. vířníci (Rotatoria), druhy rodu Aeolosoma**), druhy rodu výše dotčeného

*) Rozšířen jest četně při březích Atlantického oceanu.

**) Rod sladkovodních červů štětinatých — žije na bahnitém dně řek a potoků.

Echinoderes, skupina rovněž již výše dotčených červů sladkovodních (Gastrotricha),*) mnohé ploštěnky (Turbellaria) a z háďátek (Anguillulidae) hlístek řepní (Heterodera Schachtii).

Jiní červi vyznačují se zase značnou velikostí, resp. délkou těla. Jak velká jest na př. naše žížala obecná neboli dešťovka (Lumbricus agricola = terrestris), jest každému z autopsie dostatečně známo. Avšak na Madagaskaru žije dešťovka Geophaga Darwinii, která jest 70—80 cm dlouhá a 2 cm tlustá, v Australii pak domovem jest dešťovka Megascolides australis, která jest 1.2—2.5 m dlouhá. Některé druhy rodu Eunice (rod mořských červů štětinatých — jeden z nejobyčejnějších červů mořských) dosahují 100—150 cm délky a 2 cm tloušky. Mezi pásnicemi (Nemertini) jest druh Cephalotrix linearis pouze 5 mm dlouhý, zato však druh Lineus longissimus (pásnice tkalounitá**) jest 4·75 až 27 m dlouhý. Mezi cizopasnými červy jsou někteří mikroskopicky malí, mnozí však jsou přes metr dlouzí. Tasemnice lidská (Taenia solium) na př. bývá 3·5 m, tasemnice bezbranná (Taenia mediocanellata = saginata) až 8 m dlouhá a škulovec lidský (Bothriocephalus latus) až 10 m dlouhý.

Zažívací soustava červů.

Zajímavé poměry pozorujeme u mnohých červů v příčině zažívací soustavy. Většina čtenářů jest asi toho názoru, že červi, aby se na živu udrželi, musejí, jako jiná zvířata, přijímati potravu, že musejí tudíž míti ústní otvor, rouru zažívací a řiť. — Není však tomu tak u všech červů.

Některým červům schází i ústní otvor i zažívací roura a řiť. Tak tomu jest u tasemnic (Cestodes), u vrtějšů (Acanthocephala) a u samečků vířníků (Rotatoria). U skupiny ploštěnek Acoela vyvinuta jsou sice ústa, ale zažívací roura chybí. Rovněž tak u čeledi Mermithidae (čeleď hlístů oblých) jest ústní otvor vyvinut, ale zažívací roura (resp. zadní část její) a řiť schází.

Ale jak tedy mohou červi tito býti živi? — otáže se snad někdo. — Takoví červi přijímají živné šťávy endosmoticky celým povrchem těla. Samečkové vířníků pak, kteří nemají možnosti, živné šťávy povrchem těla přijímati, žijí pouze krátkou dobu — asi dva dni. — Strunovci (Gordiidae) mají sice v mladistvém stavu ústa a zažívací rouru, dospělé však mají pouze řiť — ústa a zažívací roura jim zakrňuje. Žijí však v dospělém stavu jen krátkou dobu — jen do spáření a nakladení vajíček.

Jiní červi mají sice ústa a zažívací rouru, ale nemají žádné řitě. Tak tomu jest u ploštěnek (Turbellaria), u motolic (Tre-

*) Žijí v našich vodách, zvláště stojatých, nejčetněji zastoupeni.
**) Žije na pobřeží Anglie.

matoda a u vířníků z čeledě Asplanchnidae (rod Asplanchna a Ascomorpha).

Ale také v příčině umístění otvoru ústního a řitního nacházíme u mnohých červů — pokud ovšem ústní otvor a řiť mají — zajímavé zvláštnosti. Dle běžného názoru každý by měl za to, že u červů všech jest tomu tak, jako u jiných zvířat, že totiž otvor ústní umístěn jest na předním konci, řiť pak na zadním konci těla (na břišní straně). Ale v té věci shledáváme u mnohých červů od tohoto pravidla pozoruhodné výjimky.

Tak pokud se týče umístění otvoru ústního: u ploštěnek z čeledě Monotidae umístěn jest otvor ústní v zadní polovině těla, u ploštěnek z čeledě Tricladidea v zadní třetině těla. U ploštěnek rovnostřevních (Rhabdocoelida) užito umístění otvoru ústního jako soustavného znaku k rozlišování čeledí. Tak na př. čeleď, jejíž příslušníci mají otvor ústní na zadní části těla umístěný, nazývá se Opisthomidae a čeleď, jejíž příslušníci mají otvor ústní uprostřed těla umístěný, nazývá se Mesostomidae.

Pokud se řitě týče, bývá řiť umístěna nejčastěji na zadní části těla, u hlístů oblých na břišní straně, avšak u většiny červů kroužkovitých (Annulata) na hřbetní straně. U Sipunculid a Phoronid, čeledí to hvězdovců (Gephirea*), jest řiť na přední části těla na straně hřbetní umístěna.

(P. d.)

Velvarský.

Anneta.

Anneto, dítě jiskřících očí
z černavých vlasů záplavy
často se zjev tvůj v moje sny stočí
o moři když se vypráví.

K svatému Pavlu ty jsi nás veda
v Benátkách s růží na tváři,
kloníc se pak ses odletět zvedla
jako ti vaši komáři.

Anneto, dítě jiskřících očí
s nevinnou růží na tváři
budeš tak hodná až tě svět zočí,
a ti běh žití zazáří? —

*) Skupina mořských červů.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Shakespearova společnost. Britská společnost pro umění básnické, která založila Shakespearovu společnost, usnesla se uspořádati konkurs na nejlepší přednes úloh z děl tohoto básníka.

Úmrtí Bertholda Litzmanna. Berthold Litzmann, profesor literatury, zemřel v Mnichově ve věku 69 let. Proslavil se hlavně svým dílem „Das deutsche Drama in den literarischen Bewegungen der Gegenwart.“ I jeho díla o dramatech Ibsenových a o Goethově lyrice byla přijata nadšeně.

Ústav pro studium buddhismu v Petrohradě. Přípravy k otevření ústavu pro studium buddhismu v tomto městě jsou v plném proudu, tak že ústav začne pracovati ještě v tomto roce. Bude se skládati ze čtyř oddělení, a to japonského, čínského, indického a mongolského. Budou v nich pracovati stále čtyři vynikající badatelé sanskritští. Z Japonska přijde učenec Ochichara, z Indie Sarasvati, z Mongolska znalec středoasijského buddhismu Dabdanov. Vedle těchto vedoucích učenců budou pracovati v ústavě i vynikající pracovníci sanskritští z evropských universit a akademií. Také holandský profesor Jan Rader byl vyzván k spolupráci. Hlavní vedení budou míti profesoři Oldenburg a Ščerbatskij. Sovětská vláda dá peníze k založení a udržování tohoto nového ústavu.

Nové národy na temném severu. Profesor ruský Zolotarev konal bádání v severním Rusku, v Karelii a Laponsku a znova objevil kmeny Estů, Vepsů, Ižorů a Vodjů, kteří byli považováni za vymřelé. Tyto národy mají po 10 až 15 tisících obyvatelů a mluví jazykem podobným jazyku národů západofinských. Všichni žijí velmi zastaralým životem. Tak Vepsové, žijící souvisle v újezdě lodejnopolském, neznají dosud povozů s koly a dopravují náklady na prastarých vlečných předmětech, které se podobají saním. Vodjové žijí v domcích uvnitř úplně temných nebo dokonce ve světnicích, které si vyhrabali v zemi. Tyto národy žijí, jak se žilo před tisíci roky.

Cikánské národní divadlo v Moskvě. Všeruský svaz cikánů se rozhodl založiti v Moskvě cikánské národní divadlo. K tomu konci ustavil se výbor, do kterého byli zvoleni významní divadelní činitelé.

Sňatky dětí v Indii. Roku 1925 vdalo se v Indii 49.000 dívek méně než devítiletých, 261.000 od 5 do 10 let, 643 000 od 10 do 15 let. Vdov méně než pětiletých bylo 2000, 13.000 méně než desetiletých, 34.000 méně než 15letých. Úmrtnost dítek v Indii jest velmi velká. Na tisíc jich zemře 411.

Útok na kostel. V San Franciscu byl na kostel sv. Petra a Pavla podniknut bombový útok, kterým bylo vnitřní zařízení kostelní značně poškozeno. Na štěstí byl kostel prázdný, tak že nikdo nepřišel k úrazu. Na tento kostel byl spáchán již třetí útok v krátkém čase.

Vliv židů v literatuře. Nedávno byla vydala Henriette Charasson knihu francouzskou s názvem „M. de Porto-Riche ou le Racine juif.“ Spisovatelka promlouvá o literární činnosti židovského básníka a dramaturga Porto-Riche a ukazuje názorně, kterým způsobem židovské názory na mravnost opanovaly umění, literaturu a divadlo. „Jsme svědky,“ píše spisovatelka, „jak od konce 19. věku rozhostilo se u nás jakési cizí smýšlení, vyhrožující násilím, požírající, nedadoucí se smířiti s naší obvyklou vzdělaností duchovní. Toto smýšlení, kdysi zcela obmezené co do místa, rozšiřuje se stále více ve francouzské zemi; smýšlí nízko, píše nízko, postupuje nízko a naopak vychvaluje to, co dávno s odporem bylo tupeno. Vítězoslavně jde nyní rozkoš smyslná, přivádějící až ke zběsilosti, ano i k ukrutnosti.“ Spisovatelka udává, jak v tom poblouzení mravního názoru hlavní úlohu hrají židé. Novověký semitismus bez katolické mravouky, která předpisuje tak důrazně čistotu, přivádí nás ke stále většímu barbarství.

Do Spojených Států severoamerických může býti přijato od 1. července 1926 do 30. června 1927 podle dvou procent všech přistěhovalců pouze 3073 osob narozených na půdě nynější republiky československé, nechť jsou národnosti kterékoli a nechť cestují na pas, vydaný kterýmkoli státem. Při tom se dává určitým osobám přednostní právo. Přistěhovalecký zákon tamní je platný do 30. června 1927 a v roce 1927 až 1928 má býti snížen počet přistěhovalců z Československa na 1850 osob Dokonce se tvrdí, že na toto období mají býti Spojené státy severoamerické přistěhovalcům vůbec nepřístupny.

Jubileum prof. Eichelmanna. Dr. O. O. Eichelmann, profesor ukrajinské university v Praze, oslavil koncem ledna 1926 50tiletou památku své literární činnosti. Sepsal přes 50 vědeckých děl. V Praze působil v letech 1922—1925 a napsal svou „Soustavu směnečného práva." Ve svém věku 72 let je tělesně a duševně čilý

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Bělorus. Běloruská universita v Miňsku vydala nový díl prací vědeckých (číslo 6 a 7.) Kniha obsahuje 354 strany tisku, při čemž 307 stran je v jazyku ruském, ostatek v jazyce židovském. Zmíněný sborník má název: „Práce vědecké státní university v Bělorusi". Tato dvě čísla nemají příspěvku v jazyce běloruském.

Vlastní národní církev. Podle zpráv běloruského tisku a lidových schůzí lze míti za to, že pravoslavní Bělorusové si vytvoří vlastní národní církev. Bělorusů pravoslavných jsou dvě třetiny, katolických třetina

Chorvatsko. Orelský ruch. Marij Orelovský, jeden z nejnadšenějších šiřitelů chorvatského Orelstva, napsal brožuru o úkolu chorv. Orelstva do „Nové Revije" a vydal ji ve zvláštním otisku. V ní vyzývá všecky katoliky, aby se ujali ještě více šíření orelské myšlenky. — Dr. Ivo Protulipac, předseda chorvatského orelského svazu, napsal knihu „Hrvatsko Orlovstvo", která líčí ráz a rozvoj chorvatského Orelstva.

Lužice. Lužičané dělí se na dvě větve, totiž Hornolužičany a Dolnolužičany. Čítají celkem na 200.000 lidí, to jest tak počet obyvatelstva většího města. Při tom však jsou rozděleni ještě do dvou zemí; Hornolužičané jsou v Sasku, Dolnolužičané v Sasku a většinou v Prusku. Hornolužičané se pak liší dále také vyznáním, katolíků je na 20.000, na 80.000 evangelíků; Dolnolužičané — počtem asi 100.000 — jsou vesměs evangelici augšpurského vyznání. A aby pověstné dělení bylo úplné, mají dvojí pravopis, totiž skladný, jako máme my, jenže s dvojitým w, tím píší katolíci, Matica Serbska a vědcové vůbec; evangelíci píší švabachem. Lužičané jsou zbytky Slovanů polabských, kdysi mocných, ale vyhynulých vlastní nesvorností. Horní Lužičané mají své středisko v Budyšíně, Dolnolužičané v Chotěbuzi; obě města jsou velkou většinou německá. Katolíci hornolužičtí vydávají týdeník „Katolski Posol" (Posel), mají svou tiskárnu sv. Cyrila a Metoděje. Vydávají každoročně kalendář „Krajan". V Budyšíně je katolická kapitula, v níž obyčejně zasedá většina Hornolužičanů. Počet katolíků hornolužických zůstal stejný od dob reformace. Největší zásluhu o to mají katoličtí kněž. lužičtí, kteří studovali v Praze na německých školách, ale bydleli v lužickém semináři, kde se cvičili a upevňovali v řeči, naučili se česky a stali se tak velmi dobrými vlastenci. Němci na to žebrali a nynější biskup postaral se o zrušení tohoto semináře a kandidáti kněžství pro Sasko studují nyní na fakultách v Německu. Neženatý stav katolických kněží hornolužických přispěl značnou měrou k tomu, že počet katolických far hornolužických zůstal stejný. Jinak je tomu u evangelických Hornolužičanů a zvláště Dolnolužičanů, kde jejich

pastoři se ženili s Němkami a tak přispěli největší měrou k poněmčení svých farností; neboť pro německou paní pastorovou zaváděly se německé bohoslužby vedle lužicko-srbských a pak zůstaly pouze německé, poněvadž vlády duchovní velmi rády dávaly na taková místa pastory německé, aby dílo poněmčení dokončili.

V různých zemích založeny jsou spolky k studiu řeči a literatur lužicko-srbských a k ochraně národnosti Lužičanů. V Praze je od r. 1908 českolužický spolek „Adolf Černý", (Praha I., Náprstkova ul. 8), nazvaný tak podle Adolfa Černého, dříve učitele, pak cvičného učitele, potom úředníka Národopisného musea v Praze a nyní ministerského rady, který napsal mnoho děl o Lužičanech a také píše a básní hornolužicky. Tento spolek vydává měsíčník „Ceskolužický Věstník", jenž seznamuje naše krajany se všemi důležitějšími událostmi v Lužici Horní i Dolní. Někdy tento časopis není dosti nestranný ke katolickým Hornolužičanům, zvláště v otázce účasti Lužičanů na sokolském sletu v Praze r. 1926. Poláci založili spolek „Piátel Lužice" a podobný spolek jest i v Paříži. Roku 1923 vydal belgický spisovatel August Vierset francouzskou knížku s názvem: „Un peuple martyr. La question des Wendes (Serbes de Lusace) devant l'opinion publique". Národ mučednický. Otázka Vendů (Srbů lužických) podle veřejného mínění. Knížka čítá 70 stran, má dvě mapy a 11 reprodukcí českého malíře Ludvíka Kuby.

Lužický seminář v Praze a jeho likvidace. Jiří Šimon, hornolužický katolický kněz, založil r. 1706 v Praze nadaci pro studující bohosloví z Lužice.*) Z ní vznikl belgický seminář. Seminář prožil různé bouře a boje; saská vláda jej zamýšlela častěji zničiti, poněvadž nemile nesla, jak katoličtí kněží lužickosrbští nabývají v českém prostředí národního a nepoddajného ducha; ale seminář přece zůstal v Praze až do r 1922. Roku 1906 oslavil seminář své 200leté trvání způsobem vynikajícím. Saský zemský sněm od r. 1846 přispíval na udržování šesti stipendií po 150 markách. Seminář měl vlastní stanovy. R. 1846 bylo založeno literární družstvo „Serbówka", které trvalo až do zaniknutí semináře. V něm cvičili se studenti lužickosrbští ve svém jazyce a ve vzdělání národním. Z lužického semináře vyšli obětaví a vytrvalí pracovníci na národním poli lužickosrbském, jako jsou Hórník, Dučman, Luščanski, Česla, Skala, Bart Čišinski, Libš, Andricki a jiní.

Roku 1922 byl lužický seminář prodán zemskému správnímu výboru v Praze a od té doby nehostil studentů ve svých ponurých zdech v Lužické ulici pod mostem Karlovým. Také neměl žádného správce. Majetek byl v dubnu r. 1924 přiřčen zemskému správnímu výboru. Nadace byla zachována naší vlasti, knihovna ústavní byla dána do pražské universitní knihovny.

V „Katolském Poslu" z 2. října 1926 a v „Serbských Nowinách" z téhož dne byla vypsána zemskou správou politickou v Praze stipendia s ročním požitkem úhrnem 4.00 Kč. V této částce je zahrnuta nadace zakladatele Jiřího Šimona pro 12 studentů s ročním požitkem po 2000 Kč pro studenty, kteří se chtějí věnovati duchovnímu stavu. Uchazeči musejí býti vyznání římsko-katolického, národnosti lužicko-srbské a studovati na některém českém ústavě v Praze nebo v Čechách. Dále je v hořejší částce i nadace Jakuba Antonína Kiliána s ročním požitkem 270 Kč a nadace M. Ferdinanda Brücknera ročních 264 Kč a nadace Jana J. Ježovky s požitkem ročních 74 Kč. Konkurs byl vypsán do 10. listopadu 1926. Jest naděje, že katolický dorost lužickosrbský bude se moci vzdělávati z těchto stipendií k slávě a prospěchu národa podle lužickosrbského hesla: „Bohu k češci a Serbam k wužitku".

*) Dějiny lužického semináře jsou podány v mé statí: Michal Hórnik a jeho doba" ve „Vlasti", roku 1895 až 1896.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Vláda Švehlova předložila oběma sněmovnám státní rozpočet na rok 1927. Ministr financí při tom zdůraznil, že obraz, který podal není zrovna růžový, ale jeho předností jest, že jest pravdivý. Uvádíme položky příjmů i výdajů. Příjmy jsou o 20 milionů větší, jest tedy rozpočet aktivní aspoň na papíře. Jednotlivé položky zaslouží bedlivé pozornosti poplatnictva i pánů poslanců, kteří by chtěli a mohli a směli ve sněmovně mluviti podle svého přesvědčení a — pravdu! Nemusím snad laskavému čtenáři připomínati, že demokracie je sice diskuse, ale v demokracii nesmí demokratický poslanec mluviti, co a jak by mluviti měl, nýbrž jen to, co mu dovolí klub, vlastně předseda.

	Výdaje	Příjmy
Pres. republ. a kancelář pres. republ.	16,446.495	2,654.527
Zákonodár. sbory	39,665.288	202.000
Předsednictvo minist. rady	32,904.677	18,545.450
Ministerstvo zahran. věcí	136,004.660	30,005.000
Ministerstvo národní obrany	1.370,000.000	43,716.500
Ministerstvo vnitra	554,363.850	7,820.830
Ministerstvo spravedl. s Nejv. soudem	286.881.280	15,874.833
Agenda min. pro sjednocení zákonův a organisace správy	1,573.693	—
Nejv. správní soud a Volební soud	4,944.774	64.000
Ministerstvo školství a národní osvěty	782,382.452	21.190.093
Ministerstvo zemědělství	204,600 000	29,224.077
Státní pozemkový úřad	26,691.355	27,126.355
Ministerstvo průmyslu, obchodu a živností	34,129.085	11,924.860
Ministerstvo veřejných prací	662,373 549	48,349.620
Ministerstvo pošt a telegrafů	15,282.300	15,282.300
Ministerstvo železnic	25,978.030	25,978.030
Ministerstvo sociální péče	838,204 611	14,730.139
Agenda minist. pro zasobování lidu	10,994.748	580.000
Agenda minist. veř. zdrav. a těles. vých.	126,726.606	25,625.366
Pens. a zaopatř. požitky	620,880.000	86.087.000
Ministerstvo financí	483,746.085	7.674,961.030
Všeobecná pokladna správa	3.424,359.979	1.623,972.455
Nejv. účetní kontr. úřad	4.371.681	—
Úhrn . . .	9.703,405.151	9.723 914.485

Všimněme si, kolik stát dává na vojáky a kolik na školství a osvětu, kolik potřebuje ministerstvo zahraniční. Škoda, že nevíme, jak veliké jsou dispositční fondy tohoto ministerstva, abychom mohli posouditi, kolik stojí dělání nálady u různých zahraničních novin i doma. Mluvilo se, že dispositční fondy zmizí, že strany chránící poplatníky budou naléhati na přesné zjištění výše těchto fondů a nepovolí je, ale sotva se tak stalo a stane. Moc zlata ve všech dobách byla velikou a velikou zůstane!

Nejvýnosnější daní jest daň z obratu a přepychová. V předloženém rozpočtu jest její výnos preliminován částkou 1084 mil. Kč a k tomu 787 mil. Kč, jež připadnou samosprávným svazkům. Poněvadž platnost zákona o dani z obratu a přepychové končí letošním rokem, předložilo ministerstvo financí zajmovým korporacím vládní návrh zákona o prodloužení této daně s některými změnami vyhovujícími oprávněným požadavkům poplatnictva bez citelného snížení výnosu této daně. Poněvadž daň tato hodně vynáší, což jest pro státní finance rozhodujícím, bude jistě odhlasováno její prodloužení i když v ohledu národohospodářském citelně poškozuje.

Státní dluh vyžaduje ročně 1904 millony Kč na úroky a 615 mil. Kč na úmor. To znamená 2519 mil. Kč čili přes čtvrtinu výdajů. Přípočteme-li úroky zemí. okresů a obcí částkou 617 mil. platíme ročně přes tři miliardy na úrok a úmor. Z toho ovšem hodně jde do ciziny. Státní dluh činí asi 35 miliard, přes půltřetího tisíce Kč na hlavu. Jistě slušné nadělení, které vzroste ještě reparacemi. A šetří se u nás? Budou rozmnožovati místa místopředsedů ve sněmovně i v senátě, ale vláda nemá několik milionů pro chudé, sestárlé provisionisty k zlepšení jejich bídného postavení. Dobře píše „Rozmach": Naše domácí politika není nic jiného, než boj o příjmy. Tím ostatním se nenechte šálit.

Vklady u tří pražských spořitelen v měsíci září neobyčejně poklesly. V srpnu bylo vloženo 13.3 mil. Kč, v září jen 1,665.556 Kč. Příčina toho? Zbytečně utrácíme spousty peněz za hranicemi. Dnes je módou jeti k moři nebo aspoň do Paříže. Statistický úřad vypočítal, že našinci utratí každoročně 600 mil. Kč v cizině. I když se zdá číslice ta přehnanou, musíme se přece pozastaviti nad tím, co peněz našich jde do ciziny. Ovšem zase na druhé straně cizinci utrácejí u nás. Co však si může dovoliti národ veliký a finančně silný, nemůžeme si dovoliti my.

Sir Robert Horne, bývalý kancléř anglického pokladu, odhaduje ztráty způsobené stávkou národnímu hospodářství v uhelných dolech na 400 mil. liber šterlinků, t. j. asi 64 miliard Kč.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Zeyloun: **Na trati.** Román zamilovaných. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvot. obálce J. Gotha, za Kč 12·—.

Známý redaktor „Národ. Listů". který vždy v neděli svými „týdenními táčky" poutá čtenáře a vydal již několik oblíbených knih, ve svém nejnovějším románě „Na trati" líčí nemnoho dosud literárně všímané ovzduší života železničního na male stanici, tak barvivě a vystižně, že kdo zná trochu život na malé stanici, takřka poznává jednotlivé osoby ze skutečného života vzaté. Autor spředl poutavým líčením v horské stanici a v horském městečku historii několika mladých srdcí, jejich ráj i peklo. Lehce přístupný, jasný sloh autorův činí knihu zajímavou pro všechny čtenáře, rychlý spád děje upoutá, tak že čtenář neodloží knihu, dokud ji nedočte celou. Milostné zápletky, radost i smutek mládí podány zajímavě, život na malé stanici a ve venkovském městě podán věrně a těžká, zodpovědná služba železničářů. dobře vystižena a oceněna. V kruzích těch jistě kniha bude hledána a mile pobaví. —K.

Henri de Régnier: **Přelétavá kouzla.** Přeložil Jan Sajíc. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvot. obálce Fr. Smatka. Kč 9·—.

Jeden z nejváženějších francouzských akademiků pokusil se svou jemnou vtipnou a při tom neobyčejně hbitou rukou sáhnouti do dojmů svého mládí a z nich napsal románek dvou mladých, studentských srdcí, odvážný románek, líčící lásku gymnasisty s veselou mladičkou dívčinou. Elegantní seladon de Régnier do svého pera jistě vložil veliký kus svých zkušeností z útlého mládí svého rozbouřeného srdce, neboť přelétavá kouzla jsou podána s takovou věrností a svižností, že plně vystihují začátky studentských lásek.

Václav Kašpar: **Na břehu řeky.** O lidech, zvířatech a věcech. Nákladem Jos. Birnbauma v Brnici 1926. Cena 7 Kč, str. 94.

Naše opravdu humoristická literatura je malá. Autor snaží se ve 24 drobných povídkách této sbírky pobaviti a rozesmáti čtenáře Tu a tam se mu to podařilo, ale není to ten pravý humor, po kterém toužíme. Vítáme. však knížečku pro její snahu, snad později autor podá něco důkladnějšího

J. M. Hladnovský: **Zastavený herec a jiné klepy o lidech a nesmrtelných.** Nakladatelství Jos. Birnbauma v Brtnici. Cena Kč 6·—.

Na 90 stranách sneseny tu různé drobné příběhy a anekdoty, s nimiž často se stýkáme v zábavných přílohách a pod čarou různých časopisů. Výběr je dosti pěkný a knížečka poslouží k zábavě.

Trpaslíček Kulihrášek mezi zvířátky. Obrázky od Artuše Scheinera, verše Marty Voleské. Nakladatel Gustav Voleský, Praha-XII., Fochova tř. 15.

Podnikavé nakladatelství pana G. Voleského na Král. Vinohradech přináší v posledních letech téměř každého podzimu zajímavou novinku z oboru literatury pro mládež. Svému programu zůstalo nakladatelství věrno i letos, kdy opět pro ty nejmenší v trojí úpravě předkládá roztomilé leporelo „Trpaslíček Kulihrášek mezi zvířátky". Je to cyklus barevných obrazů od mistra Artuše Scheinera, jež mají vtip i humor a svojí svěží pestrotou zaujmou jistě i ty, jimž textové veršíky musejí býti ještě předčítány. Napsala je tentokráte slečna Marta Voleská a na poprve projevila v nich podivuhodnou rytmickou zralost, vtipnost podání i dobrý smysl pro to, co může dítě zaujmout, rozesmát i obohatit jeho názory na nejbližší okolí. S prostoduchým humorem provází mladistvá autorka svého Kulihráška na jeho výletu po stráni, po lukách i po dvoře, aby ho posléze vrátila opět do náručí matičky, která ho již zle prohřešovala. Rozkošné obrázky Scheinerovy doplňují tu hodně text a s verší slečny M. Voleské tvoří souladný celek, jenž slouží ke cti autorům i nakladatelství. Přátelům dobré knihy pro mládež doporučujeme vřele. Q. V.

LITERÁRNÍ OBZOR.

V Literárních Rozhledech" (XI. 2.) píše Fr. Sekanina o „vzácném a poctivém spisovateli," který do svých knížek rozdává „zlaté vyzrálých fondů, že se opravdu musíme s úctou a podivem poklonit té jeho dosavadní produkci." Je to moravský lékař a spisovatel-belletrista **Dr. Josef Svítil**, který už čtvrt sta let píše pod literárním pseudonymem **Jan Karník**. Píše o jeho literární činnosti, o jeho lásce ke Slovensku a Polákům, uvádí bibliografii jeho spisů. Nejnovější kniha, která vyšla nákladem J. Khuna v N. Městě na Moravě: **Listy z kroniky** (cena Kč 5·—) obsahuje vzpomínky na M. Jana Štursu, učence-lidumily MUDra Maydla a MUDra Fr. Michla, vzpomínky ze světové války a jinou drobnou belletrii a feuilletony. Je to kniha sedmá vzácného autora, o němž prof. Sekanina píše na konci svého článku: „Karník, který neopomene jediné příležitosti, aby nás nepoučil o dobrotě, nadání a prosté kráse slovenského člověka, o jímavé citovosti slovenské literatury, o potřebě česko-polského navazování přátelského, a který pro tyto ušlechtilé idee rozdává všem, kdož chtějí slyšeti, celou svou duši i mozek i srdce, vždycky mi bude stát vzorem spisovatele, který má co říci, ví, co říci a dovede to říci s největší ušlechtilostí." Redakce Vlasti i její čtenáři radují se; že tento „dobrý, drahý a zlatý člověk," jak o něm psal právem V. Bitnar, náleží mezi autory, kteří ve Vlasti své práce otiskují.

Román z kanceláře oblíbené spisovatelky **B. Bečvářové** počne vycházeti v čís. 3. Vlasti. Spisovatelka ukazuje na chyby dnešních žen z kanceláří, kárá jejich sobeckost, lehkomyslnost a volnější nazírání na život. Román časový, který dobře vystihuje poměry a je příležavě líčí. — V tomto ročníku vyjde první část velmi zajímavé práce **JUDr. Michala**

Navrátila: Za českou stopou v Italii, jehož „Průvodce po Italii" ve Vlasti těšil se zasloužené pozornosti čtenářů. — Časopis pro spolkovou práci mezi katolickou mládeží „Hvězda" v č. 6. otiskuje s udáním pramene článek: G. Ronaje: Naše divadlo (Vlast č. 12.) — Obrázkový týdeník „Letem světem" (vychází v zeměděl. knihkup. A. Neubert) přináší v čís. 2. K památnému výročí úmrtí J. Š. Baara (25. X. 1925) obrázek: tři literární přátelé — J. Š. Baar, archivář Fr. Teplý a Ivan Kitzberger, včelař. — V nových laciných vydáních sešitových počaly vycházeti Spisy Václava Beneše-Třebízského a Spisy Julia Zeyera. V novém překladě, bohatě illustrovány V. Černým, počaly vycházeti Spisy Henryka Sienkiewicze, nejslavnějšího polského spisovatele; spisy zahájeny románem „Křižáci". — Prof. dr. Aug. Štancl napsal a vydal: Dílo salesianské, kus sociální práce církve katolické. — Nákladem olomoucké Jednoty duchovenstva vyjde kniha **Dr. F. X. Nováka**: „Církev a stát". Kniha rozebírá otázky církevně-právní i politické dnešní doby. — Matice Cyrillomethodějská vydala svazek Studií a Textů k náboženským dějinám českým, v němž **P. Aug. Neumann** otiskuje doklady o českém kněžstvu před Husem. — Ze staré literatury islandské (ze 13. stol.) přeložil a pomocí České akademie vydá **dr. Karel Vrátný** zajímavou knihu: Saga o Egilovi, synu Skallagrimovu", která bude vypravena kresbami Jana Konůpka. — Nová kniha **dr. J. Rehulky** (V. Vincórka) hanácké humoresky „Stréci", vyjde nákladem „Družiny literární a umělecké". — Modlitby za v Pánu zesnulé. Dle nových překladů sestavil **Dr. J. Hejčl**. Věnováno památce hrdinů padlých ve světové válce 1914–1918. Knížka tato obsahuje veškery pobožnosti, jimiž církev katolická tak láskyplně uctívá památku zesnulých. Jsou to modlitby provanuté úchvatnou poesií, plné blažívé útěchy a nezdolné naděje. – Cena úhledné knížky jest pouze 5 Kč, poštou 6·—. Objednávky vyřizuje Administrace Dědictví Svatojanského v Praze-IV. Vikářská ulice číslo 35. — K výročí 200letého svatořečení sv. Aloise vydalo Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gust. Francla 14 úvah věnovaných sv. Aloisiu, vzoru a patronu mládeže. Autor knihy té: „Za pravdou a krásou", **P. Josef Rybák T. J.** představuje světce způsobem praktickým, nabádaje mládež k úvaze, modlitbě a sebezáporu. Vkusně vypravená kniha je velmi vhodným dárkem mládeže. Cena Kč 7. —

Státní ceny. Ministr školství a nár. osvěty udělil k 28. říjnu k návrhu poroty, jejímiž členy byli František Götz, Albert Pražák, F. X. Šalda, Antonín Veselý a Jindřich Vodák státní cenu literární takto: Karlu Tomanovi za sbírku básní „Stoletý kalendář", Boženě Benešové za román „Úder", F. V. Krejčímu za román „Poslední", Janu Hrušovskému za román „Muž s protézou" i za sbírku drobných próz „Dolorosa", Zdeňku Nejedlému za II. díl díla „Bedřich Smetana" a Antalu Staškovi za knihu „Vzpomínky". K návrhu poroty, jejímiž členy byli Karel Engelmüller, Josef Kodíček, Stanislav Lom, Karel Elgart Sokol a Jindřich Vodák státní cenu pro umění dramatické takto: Jaroslavu Hilbertovi za hru „Prapor lidstva" ve spojení s hrou „Druhý břeh", Fráňu Šrámkovi za hru „Ostrov velké lásky", Janu Bartošovi za hry „Vzbouření na jevišti" a „Hrdinové naší doby". Karlu Dostálovi za režijní výkony, Bedřichu Karenovi a Zdeňku Štěpánkovi za výkony herecké. -- K návrhu poroty, jejímiž členy byli Jan Branberger, J. B. Foerster, K. Hoffmeister, Zdeněk Nejedlý a Boh. Vomáčka státní cenu pro hudbu takto: Vítězslavu Novákovi za operu „Dědův odkaz", Otakaru Zichovi za operu „Preciézky", Janu Levoslavu Bellovi za operu „Kovář Wieland", Karlu B. Jirákovi za cykly písní „Probuzení" op. 27 a „Duha" op. 29, Vladimíru Helfertovi za knihu „Hudba na jaroměřickém zámku" a Otakaru Ostrčilovi za řízení Fibichova cyklu. — Skladatel Vít. Novák nepřijal — jak oznámila „Pr. Abendzeitung" — státní cenu, která mu byla udělena za operu „Dědův odkaz". Novák vidí v tom snížení svého uměleckého významu, jestliže porota hodnotí „Dědův odkaz" stejně, jako hudebně i dramaticky problematické Zichovy „Preciézky".

Moravské zemské ceny literární. Zemská literární dotace na r. 1926 pro spisovatele české národnosti byla rozdělena po návrhu poroty, v níž zasedali universitní profesoři Arne Novák, M. Hýsek a zástupce spisovatelů Elgart Sokol tak, že cenu 6000 Kč dostal spisovatel F. Táborský jako poctu za celé životní dílo a po 3000 Kč obdrželi spisovatelé J. Demel za knihu „Mohyla". R. Těsnohlídek za básně „Den" a V. Nezval za knihu básní „Menší růžová zahrada".

Neobvyklého počtu vydání během několika let dostalo se knize, **Vojtěcha Rakouse: Vojkovičtí a přespolní („Modche a Rezi")** která právě vychází v 7. vydání, v pěkné grafické úpravě s 12 tří- až čtyřbarevnými celostránkovými obrazy akad. malíře A. Justitze, v nakladatelství „Obelisk" v Praze II. V novém vydání jsou povídky V. Rakouse rozděleny do třech úhledných svazků a doplněny vzpomínkami na „Dědečka a babičku". Jsou to obrázky ze života židů na českém venkově, asi z konce minulého století. Jejich svět, dosud nepřístupný, jest tu vylíčen dobrým perem. Cena knihy ve 3 dílech více jak 800 stran Kč 60·—.

Bibliografie české historie. Jako 32. ročník Pekařova Čes. časopisu historického vyšla právě obsáhlá „Bibliografie české historie za léta 1920 až 1924" uspořádáním Jos. Kazimoura. Zaznamenává do poslední časopisecké zmínky vše, co se kde česky nebo o Čechách v uvedeném pětiletí napsalo a vztahuje se k dějinám nejen politickým, nýbrž i jednotlivých uměn, věd, církví, vojenství, školství, sociálních i hospodářských poměrů atd.

Nově objevené dílo Komenského. Příští měsíc vydá Vlad. Zikeš v Plzni redakcí dra J. Hendricha nově objevené dílo Jana Amose Komenského: „Angelus Pacis". Originál vyšel v květnu r. 1667 k jednáním o vestfálský mír v Bredě a nebyl dosud nově vydán.

Neznámá skladba Křížkovského. Profesor J. Jeřábek, věnoval spolku pro postavení pomníku P. Křížkovského v Brně dosud neznámou Křížkovského skladbu, prokomponovanou národní píseň „Zahučaly hory", s průvodem klavíru. Skladba je Křížkovským vlastnoručně podepsána.

Velká slavná trilogie největšího německého romanopisce H. **Manna „Císařství"**, začíná vycházeti v nakladatelství „Obelisk" v Praze II., Karlovo nám. 15 ve 14denních sešitech. Trilogie líčí dokumentárním způsobem únavy, pýchu a pád německého Kaiserismu; jest rozvržena na tři mohutné díly: I. Poddaný II. Chudáci a III. Hlava. Pan president Masaryk zařadil se zájmem tyto knihy do své knihovny.

Masarykova „Světová revoluce" vydána nákladem ministerstva školství ve zvláštním vydání pro slepce. Prozatím ovšem jen první kapitola, poněvadž je pravděpodobno, že se náklad uhradí z rozprodeje.

Nový román Kukučínův dostal trnavský nakladatel Bežo. Nápis zní: „Mať volá" a obsahuje pět svazků. Uloženy jsou v této práci světové názory spisovatelovy, též obrázky ze života slovenských zámořských Slováků.

Paul Claudel, známý francouzský katol. básník, který byl prvním vyslancem francouzské republiky u nás, má býti nyní poslán v zastoupení své vlády do Berlína. Claudel je nyní vyslancem v Tokiu. Ale Němci proti jmenování Claudelově činí námitky. Bojí se diplomata-básníka, který pro své básnické tvoření čerpal látku ze zemí, v kterých působil. Za svého diplomatického působení v Číně napsal knihu „Poznání Východu", z pobytu v Brasilii „Muž a jeho touha", z pobytu v Japonsku „Poslední úděl". Za svého pobytu u nás zdramatisoval středověkou legendu „Zvěstování", která byla hrána též v našem Nár. divadle.

V Paříži zemřel 21. října náhle po záchvatu srdeční mrtvice ruský básník **P. P. Potěmkin** ve věku 41 let. Byl dobře známý i v Praze, kde žil v letech 1922—23. P. P. Potěmkin byl blízkým spolupracovníkem A. T. Averčenka v časopise „Satirikon", v jehož redakci byl sekretářem.

Švédská Akademie udělila dne 11. listopadu **Nobelovu literární cenu** za rok 1925 anglickému spisovateli **Jiřímu Bernardu Shawovi.** Zároveň

usnesla se Akademie, že o literární ceně pro rok 1926 bude rozhodnuto teprve napřesrok.

Ruský spisovatel **Vasilij Ivanovič Němirovič-Dančenko** u nás hojně se překládá. Podnikavé nakladatelství Jos. Birnbauma v Brtnici vydalo v překladě jeho trojdílný román „Zpověď ženy.“ Cena Kč 12·— — V nakladatelství „Obelisk“ v Praze II. počíná právě vycházeti Souborné vydání spisů V. I. Němiroviče-Dančenka v sešitovém vydání (seš. 2·40), jež zahájeno dosud netištěným románem „Válečná Golgota“. Němirovič-Dančenko byl osobně účasten bitev jak v Rusku, tak i na Balkáně a jeho spisy jsou českou kritikou příznivě přijaty a doporučovány.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Hynek Dostál, redaktor amerického katol. „Hlasu“, který před nedávnem přijel léčiti se ze své vážné choroby do své vlasti, podrobil se v brněnské nemocnici operaci, kterou se zdarem provedl kol. jeho ze studijní doby, profesor dr. Petřivalský. Redaktor Dostál náleží mezi přátele našeho Družstva a přejeme mu úplného uzdravení. Ze St. Louis došla zpráva, že papežská vysoká škola čili akademie Tiberiana jmenovala Hynka Dostála svým skutečným dopisujícím členem a udělila mu titul doktora. Radujeme se z tohoto vyznamenání, kterého se mu dostává za jeho veliké zásluhy literární, apologetické a vědecké a za jeho horlivou činnost charitativní. Srdečně mu gratulujeme, prosíce Boha, aby mnohá léta mohl se z tohoto zaslouženého vyznamenání těšiti.

Opat kláštera emauzského ndp. **Arnošt Vykoukal** slavil dne 11. listopadu 25. výročí svých řeholních slibů.

Sv. Otec Pius XI. propůjčil českému umělci, Mistru **Josefu Cyr. Sychrovi**, rytířský řád sv. Řehoře Velikého. Jméno našeho slavného hudebního skladatele jest úzce spjato s českou duchovní písní. Prof. J. B. Foerster se o něm vyslovil, „že jest to náš nejlepší církevní kontrapunktik.“ Jeho skladby dýchají hlubokou vroucností a zároveň velebností — dva hlavní požadavky u církevního zpěvu.

Ministr školství a národní osvěty potvrdil usnesení profesorského sboru bohoslovecké fakulty university v Praze, aby adjunkt **dr. František Dvorník** byl připuštěn za docenta církevních dějin na této fakultě. — Ministr školství a národní osvěty dr. Hodža zaslal slovenskému básníkovi, poslanci dru Inž. **Bottovi** (Ivanu Kraskovi) vlastnoruční blahopřejný list k jeho padesátinám a jako čestný dar původní plastiku sochaře Lištáka, provedenou v porculánu keramickou odbornou školou v Karlových Varech, kterou básníkovi 28. t. m. odpoledne odevzdal v zastoupení ministra přednosta školského referátu dr. Maule.

Spisovatel M. B. Böhnel doporučuje ve „Več.“ úvaze veřejnosti i kuratoriu Náprstkova musea návrh, aby museum odstoupilo městu **Vodňanům Zeyerův odkaz** nebo alespoň ty věci, jež mají vztah k Vodňanům, aby byly umístěny v „Zeyerově domě“ ve Vodňanech. Návrh podporuje mistr Fr. Herites.

V Národním divadle v Praze uctěna byla památka geniálního tvůrce hlavní opony prof. **Vojtěcha Hynaise** postavením jeho poprsí, odlitého v bronzu dle originálu prof. Jakuba Obrovského. — V Čes. Budějovicích byla v 7. listopadu odhalena pamětní deska na úmrtním domě **Frant. Skuherského**, péčí „Českoslov. jednoty hudebních stavů“. — K uctění památky **Fr. Jaromíra Rubeše**, prvního kolínského buditele, byla péčí osvětového sboru v Kolíně 7. listopadu zasazena pamětní deska na domě č. 63 v Rubešově ulici v Kolíně.

Osmdesátky dožil se 16. listopadu **František Jaroš**,m čestský důchodní a spisovatel z Čes. Brodu, nyní žijící v Kolíně. V mladých letech psal divadla pro mládež, v době, kdy posud u nás toto pole leželo ladem. Od něho jsou pohádky a báchorky; Dědouškovy sny, Krakonoš, Otesánek, Krakonošova píseň, Sen o štěstí, Štědrovečerní pohádka, Vodní královna, Tři haliře (5 vydání). Tato hra pronikla za hranice. Pro dospělé napsal hry: „Ředitel" a „Nevěsta z inserátu".

V Příbrami zemřel prostý muž, bývalý horník **Leopold Havelka**, jeden z prvních pracovníků křesťanského sociálního hnutí. V Příbrami vydával „Hornické listy" a později „Spravedlnost". Proti proudu bezbožeckým socialismem zachváceného hornictva staví se Havelka a hájí práv dělnictva ve smyslu encykliky Lva XIII., jde ze schůze do schůze a pro hnutí na těch zásadách stává se apoštolem. Na mnohých sjezdech, schůzích a manifestacích katolických promlouval Leopold Havelka, vždy ve svém hornickém kroji. I na sjezdech Družstva Vlast býval řečníkem nadšeným a horlivým. R. i. p.

Znamenitý chirurg, český vědátor a veliký lidumil prof. **Dr. Rudolf Jedlička** zemřel 26. října ve své vile na Novém Světě v Krkonoších. Jeho stěžejní dílo životní, Jedličkův ústav pro zmrzačené ztratil svého zakladatele a starostlivého vůdce a ochrance. — V Turnově zemřela náhle dne 7. listopadu spisovatelka **Abigail Hedvika Horáková**. Vynikla hlavně na poli dramatickém, kde některé její práce odměněny i literárními cenami. Dramatickou práci „Hoře" a knihu humoresek o „Káči Drkotné" tiskne právě naklad. Šolce a Šimáčka, její celovečerní hru ze života našeho buditele Marka („L i b u ň s k ý j e m n o s t p á n") chystá právě Nár. divadlo.

XLII. valná hromada Družstva „Vlast" byla četněji navštívena než minulé valné hromady a také venkovští členové v hojnějším počtu použili svého práva posláním plných mocí. Všichni byli prodchnutí jedlným přáním: povznésti Družstvo Vlast, aby zase bylo tím, čím bývalo dříve. Zemřelo 25 členů, přibyli tři členové noví. Předsedající ředitel vldp. Suchoradský podal přehled o vykonané práci a financích Družstva. Družstvo probíjí se za neutěšených poměrů svízelně, máme dosti nepřátel mezi vlastními lidmi, kteří se Družstvu vyhýbají, že jim nevyhovuje náš směr přísně katolický. Od toho směru ovšem neustoupíme a ani ustoupiti nesmíme. Půjdeme v intencích zakladatele věrně s Církví a s oddaností k Svatému Otci a episkopátu. Názory jednotlivcův nejsou nám směrodatnými, neboť i naše doba potřebuje katolíků rozhodných, nekompromisních! S názory předsedy projeven plný souhlas a rozpředla se delší debata o tom, jak Družstvo povznésti. Přijaté návrhy má provésti výbor.

Družstvo má 864 členů a to z Čech 667, z Moravy 158, ze Slovenska 9, ze Slezska 6, z Ameriky 8, odjinud 16. Z členů jest 723 kněží, spolků a jednot 40, laiků 101.

Družstvo vydávalo všecko časopisy a sbírky jako léta minulá až na „Naše Listy", které jsou majetkem senátora Dra G. Mazance. Brožury časové vydávány podle potřeby.

Družstvo má veliké pohledávky mezi odběrateli. Kdyby tito vykonali svou povinnost velice by Družstvu prospěli. Prosíme o to snažně, aby družstvo mohlo vyvinouti větší akci ve směru katolickém.

Příjem činil 590.438 Kč 71 h., vydání 579.391 Kč 85 h.

Družstvo obnovilo letošním rokem „Vzdělávací četbu katolické mládeže" a prosí příznivce a přátele družstva i všecky, jimž na zdárné výchově mládeže záleží, aby sbírku tu doporučili. Mnozí tak učinili a jiní jistě učiní.

Valná hromada skončena za povznesené nálady provoláním slávy Svatému Otci, episkopátu a republice.

Prosíme o podporu hojným přistupováním za členy a doporučováním a odebíráním našich tiskovin. O činnosti výboru budeme referovati na tomto místě pokud bude třeba, aby členové a příznivci poznali, že opravdu pracujeme a chceme Družstvo přivésti k rozkvětu. Nikomu nebudeme překážeti a nikdo jistě nebude překážeti nám. A. Oliva, t. č. jednatel.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. února.)

Časopis katol. duchovenstva 1. — Československá žena 1. — Hlídka 1. — Naše doba 4. — Naše omladina 2. — Pán přichází 6. — Pax 1.—2. — Rajská zahrádka 6. — Růže dominikánská 10. — Růže lurdská 2. — Serafínské květy 2. — Serafínský prapor 2. — Selské hlasy 5.—8. — Šťastná rodina 1. — Události 12. — Věstník Jednot duchov. 1.—2. — Věstník katol. duchovenstva 5. — Vychovatelské listy 1. — Zasvěcení 2. — Zeměděl. družst. listy 4.—7. — Ženský obzor 1.—2.

Z nakladatelství **Elzevír**, Praha II.: **Antická kultura.** Slovem i obrazem. Zpracovali Ivan Bureš, Prokop Bureš, Jan Landsman, František Prykner. Se 24 vyobraz. 2 mapami a 2 plány. Str. 150, cena 30 Kč. — Kniha psána svěže a obsahuje vše, co o antice dosud známe, ať je to z oboru umění, života soukr. či vojenského, filosofie, literatury, mythologie, náboženství, výchovy, vědy. Na konec shrnuje poměr dneška k antickému životu.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.: Dr. Frant. Kulhavý: **Z lékařových zápisků.** Řada I. Populárně vzdělávací knihovna. Sv. IX. Cena Kč 6. — Antonín Thein: **Klerikální vydra.** Symfonie hnčvů a různic. Díl II. Cena 15 Kč. (Viz oddíl: Literatura.)

Z nakladatelství V. Kotrba, Praha II: Anna Frussová: **Ze života pro život.** Dvě povídky. „Ludmila" ročník 27. čís. 3. (Viz oddíl Literatura.)

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze.: Josef D. Konrád: **Bouřlivácl.** Román. Druhé vydání. Sebrané spisy Josefa D. Konráda sv. XIV. (Viz oddíl: Literatura.) — Alexander Dumas: **Leon a Leona.** Páže vévody Savojského. Historický román ze XVI. století. Přeložila Karla Šeflnová. V barvot. obálce V. Čutty. Díl I. Díl II. V románu tomto líčí Dumas život slavného vojevůdce tehdejší doby a jeho lásku k dívce, kterou naleznuv pokládal za hocha, z něhož učinil svého přítele a když objevil v něm ženu, svou milenku a nade vše milovanou bytost. Autor věnuje pozornost vřavě válečné, životu pod válečnými stany, tehdejším spletitým poměrům veřejným, válečným dobrodruhům a jejich veselému životu. Je to četba velmi poutavá.

Z nakladatelství Ostrov na Žižkově. **Alkifron.** Listy hetér a milovníků. Přeložil Al. Žipek. (Viz oddíl Literatura.)

Z nakladatelství J. Svátek, knihkupec v Praze II. Sešit 2.—6. George Sand: **Consuelo.** Román lásky. Sešit po 1 K 90 h. — V těchto sešitech líčí spisovatelka světového jména mládí chudičké Consuely, dcery španělské cikánky, její pobyt v Benátkách, výcvik na zpěvačku, která se těší všeobecné přízni a je obdivována. O tomto románu po jeho ukončení bude ve Vlasti šířeji promluveno.

Z nakladatelství Alois Wiesner, knihtiskárna v Praze II.: Hanuš Kuffner: **Tataři na Moravě.** Byla či nebyla bitva u Olomouce? S 21 mapkou a náčrtem. Cena Kč 19. — (Viz oddíl: Literatura.)

NOVINKA! PRÁVĚ VYŠLO! NOVINKA!

Vzdělávací četba katol. mládeže roč. XX., seš. 1-2.

„Spasitel přichází"

Vhodná četba pro dítky připravující se k prvnímu sv. přijímání

Cena Kč 4·—

Nákladem Družstva Vlast, Praha II., Žitná ulice číslo 26. n.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 II. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Novinka! Jedinečné! Novinka!
Vhodný knižní dárek pro dítky.
Stran 152. **Dětem i rodičům.** **Cena 10 Kč**
Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.
Upravil AR. OLIVA.
Objednávky přijímá a vyřizuje
administrace Družstva Vlast v Praze II., Žitná ul. 26.

Prosinec 1926.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

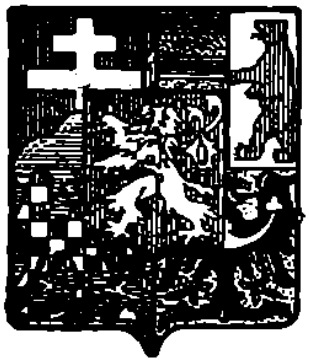

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vybrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 3.

	Str.
České jesličky Mikoláše Aleše	97
Předchůdce Páně. Báseň. Napsal Frant. Kyselý	98
Koleda. Napsal Q. M. Vyskočil	99
Vánoce. Báseň Napsal Vladimír Hornov	103
Hoši u jeslí. Napsal Frant. Kyselý	104
Malíř Josef Führich, jesličkářem. Napsal Antonín Šorm	106
Šalmaje vánočních vzpomínek. Napsal Q. M. Vyskočil	111
Ghazel. Báseň. Napsal F. Taubic	113
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová	114
Pod Bílým Křížem. Napsal Antonín Hrůza	119
Srdce umučené. Napsal Vladimír Strojil	124
Dědkovy rýmy. Báseň. Napsal Jan Karník	128
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	129
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	131
Hlídka sociální.	133
Literatura	135
Literární obzor	138
Z našeho života	142

ČESKÉ JESLIČKY MIKOLÁŠE ALEŠE.

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 3.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

PROSINEC 1926.

České jesličky Mikoláše Aleše.

(K obrázku.)

Málokterý z našich českých malířů po Führichovi kreslil tolikráte a tak šťastně jesličky i celé betlémy, jako Mikoláš Aleš. V životopise umělcově se dovídáme, že již v nejútlejším věku kreslil první jesličky, jichž reprodukce jest v knize dra Svobody „O Alešovi“ zařazena. Za pobytu svého u příbuzných v Praze viděl malý Aleš o vánocích archy jesliček, které si bratří jeho vystříhali a zastrkali do krabice, naplněné drtinami. Jesličky tyto utkvěly mu v mysli, a nemaje doma v Miroticích možnost jich koupiti, kreslil si je o vánocích roku 1858 jako šestiletý hošík s pozoruhodným zachycením pohybů a postojů.

Kreslíval potom častěji vánoční scénu, kde nejraději uplatňoval motivy z českých koled, a tak podával nám radostnou událost betlémskou zcela prostě, ale svérázně. Největším dílem jeho jsou jesličkové archy, z nichž tři komponoval v roce 1902 a později přikreslil čtvrtý. (Podrobněji viz: Karel Procházka, „O betlémech“, str. 42—43.) Autor této obsažné knihy a pracně sebraného materiálu o jesličkách cituje zde vzpomínky mistrovy, který při jejich tvorbě znovu prožíval dětské radosti jesličkářské:

„Bylo mně asi pět let, když mne napadlo udělati si betlém. Ale před tím urobil jsem si rozmarnou hračku. Malého Mojžíška jsem si vymaloval, vystřihl jsem ho, vzal jsem ořechovou skořápku, Mojžíška jsem do ní položil a odnesl jej na louži před chalupu... Když jsem robil“ — píše Aleš — „pro Dědictví Komenského betlém, poslal jsem listy malým, chudým klučíkům. Hoši zůstali jako zařezaní, figurky očima zrovna nakusovali, stáli jako z kamene a najednou jeden z nich povídá: „To si necháme až do smrti.“ A když mně o tom povídal, všecko se ve mně rozesmálo, já si zamnul ruce, chodil po světnici, na svůj betlém jsem se několikráte podíval a měl jsem velikou, čistou, pravou radost...“

Na jesličkové výstavě před třemi roky v Klementinu byly soustředěny všechny kresby Alešovy vánoční, ovšem jen v reprodukcích, ale byla jich sbírka slušná. Většinu jich vydalo nakladatelství Štencovo ve dvou seriích vánočních pohlednic. Náš obrázek přináší jednu z nejlepších jeho vánočních kreseb, bohatou nejrozmanitějšími motivy a ladnými skupinami koledníků. —m.

Frant. Kyselý:

Předchůdce Páně.

Alžbětě čas drahný v tichém domě
Maria se věnovala skromně
a jí sloužila, až zletilá
teta její syna zrodila."

K návratu se panna připravila:
„Posloužila jsem ti, teto milá;
nyní propusť mě, neb zakrátko
zrodím rovněž útlé robátko."

Řekla teta teskem prochvívána:
„Propouštím tě, matko mého Pána;
ale než se vzdálíš navždy snad,
mému dítěti rač požehnat."

Něžná Maria se nezdráhala,
v náruč Alžbětina syna vzala;
v nitru jejím vzplanul svatý žár,
když naň s nebe svolávala zdar.

Děťátko se mile usmívalo,
k ní se tisklo, ručinky k ní pialo,
pod srdce jí upíralo hled,
jak by chtělo dovnitř pohlížet.

Údiv jevila tvář Alžbětina
nad námahou maličkého syna;
Maria však měla tušení,
proč tak úsilně se vine k ní.

Jako v křišťálu zřel v jejím těle
nenarozeného Spasitele,
před nímž v duchu Eliášově
lid měl připravovat k obnově.

Jemu činil hlavinky své kyvy
bohopocty projev pohnutlivý,
jemu mlčky celou duší svou
oddával se v službu horlivou.

A Pán v lůně, jeho božský vůdce,
který si jej zvolil za předchůdce,
maje sladké zalíbení v něm,
laskavé mu kynul navzájem.

Koleda.

Na slova Q. M. Vyskočila složil Boh. Fidler.

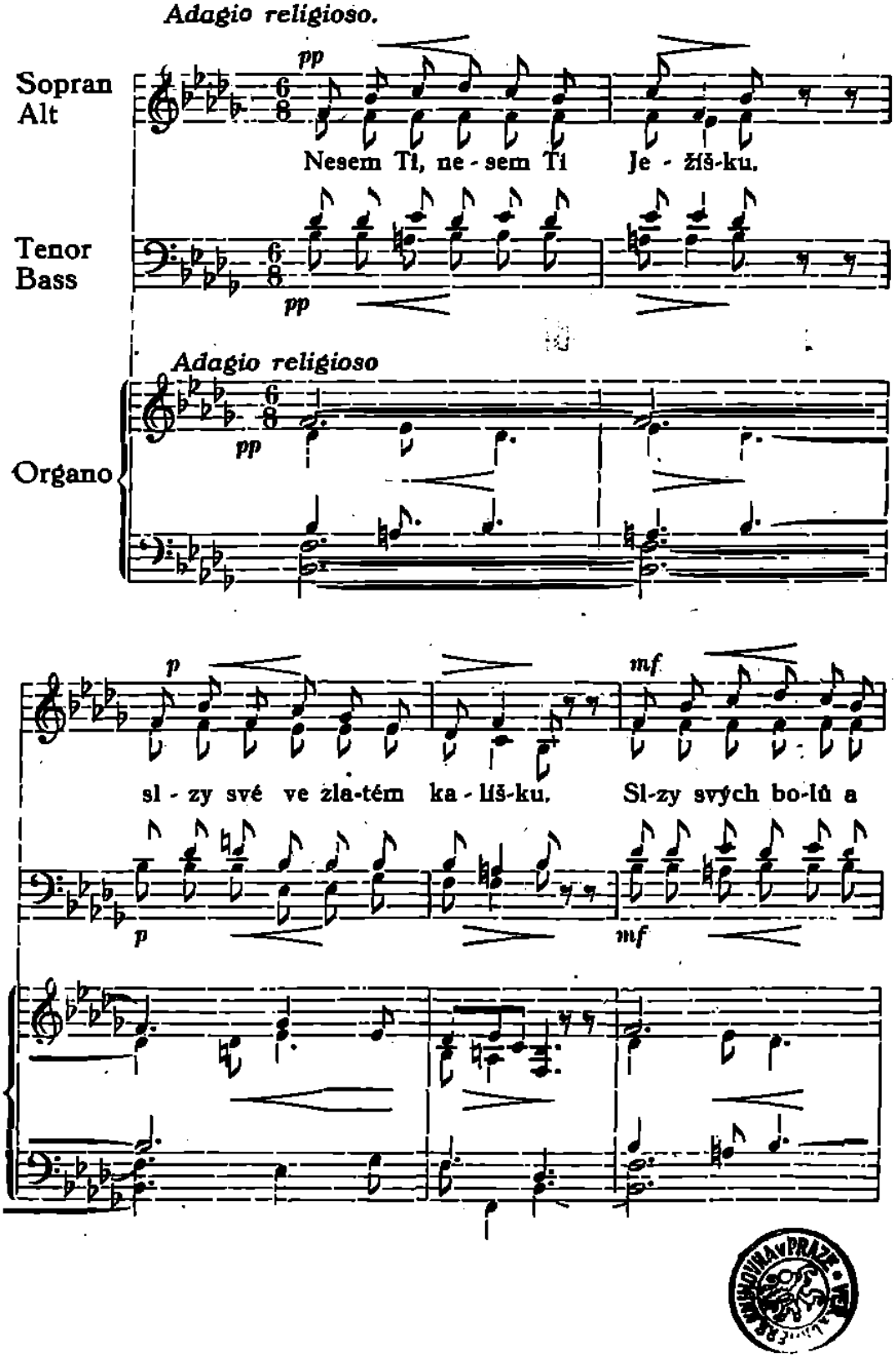

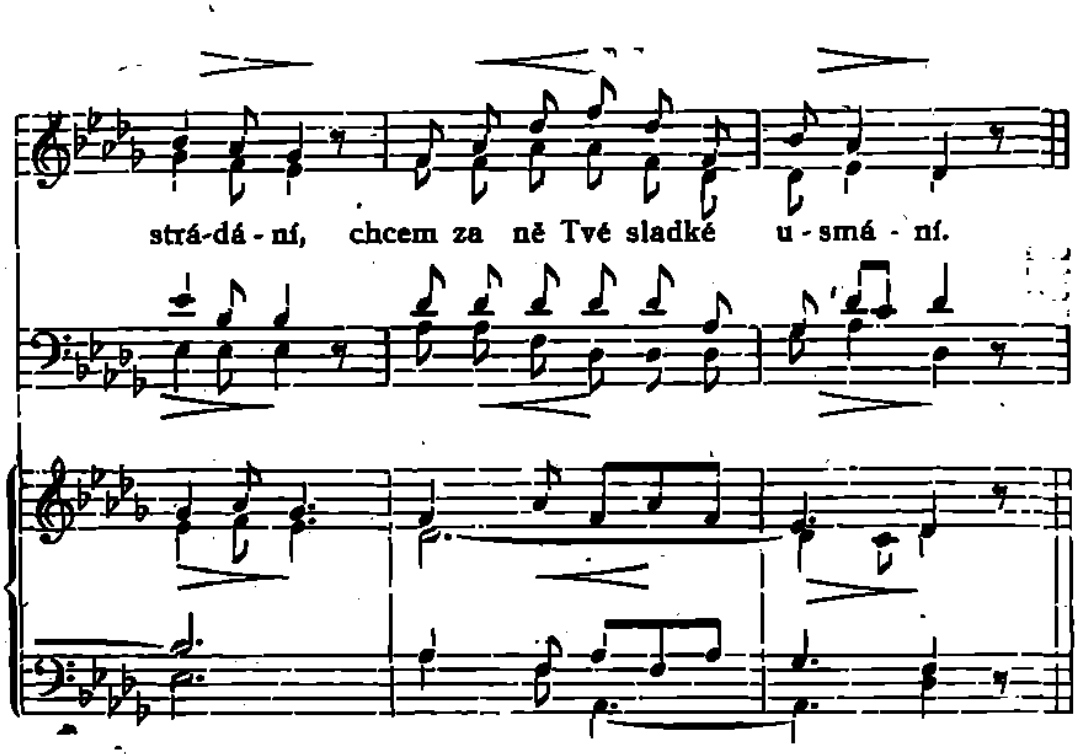
strá-dá-ní, chcem za ně Tvé sladké u-smá-ní.

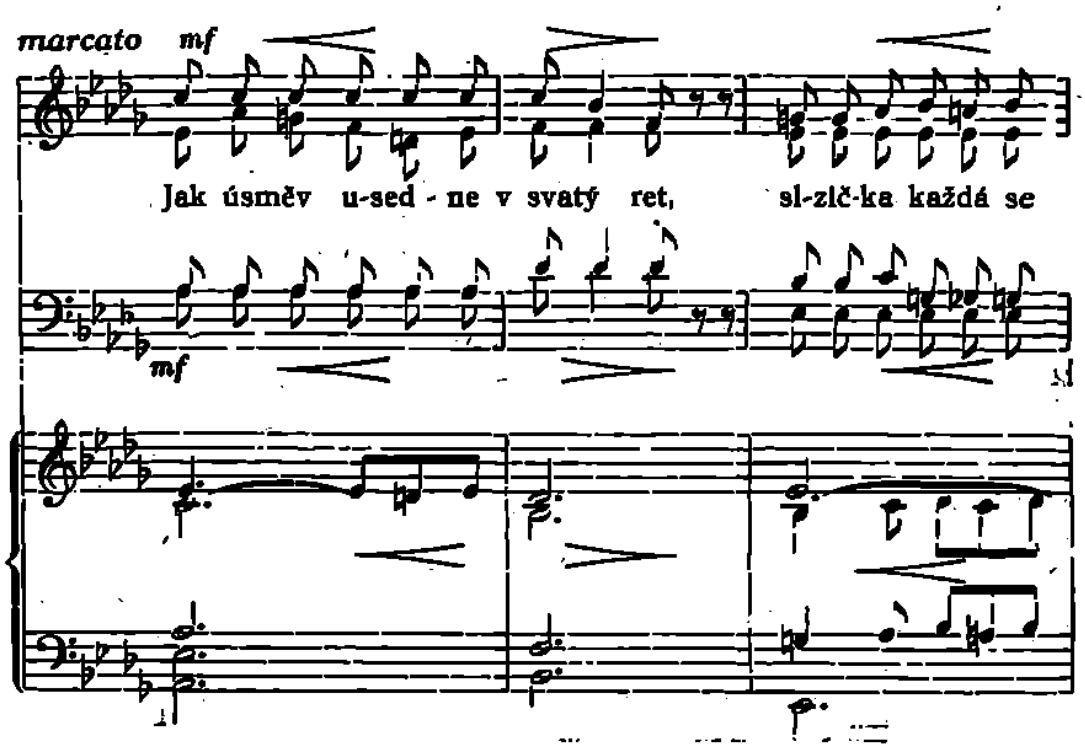
marcato mf
Jak úsměv u-sed-ne v svatý ret, sl-zič-ka každá se
mf

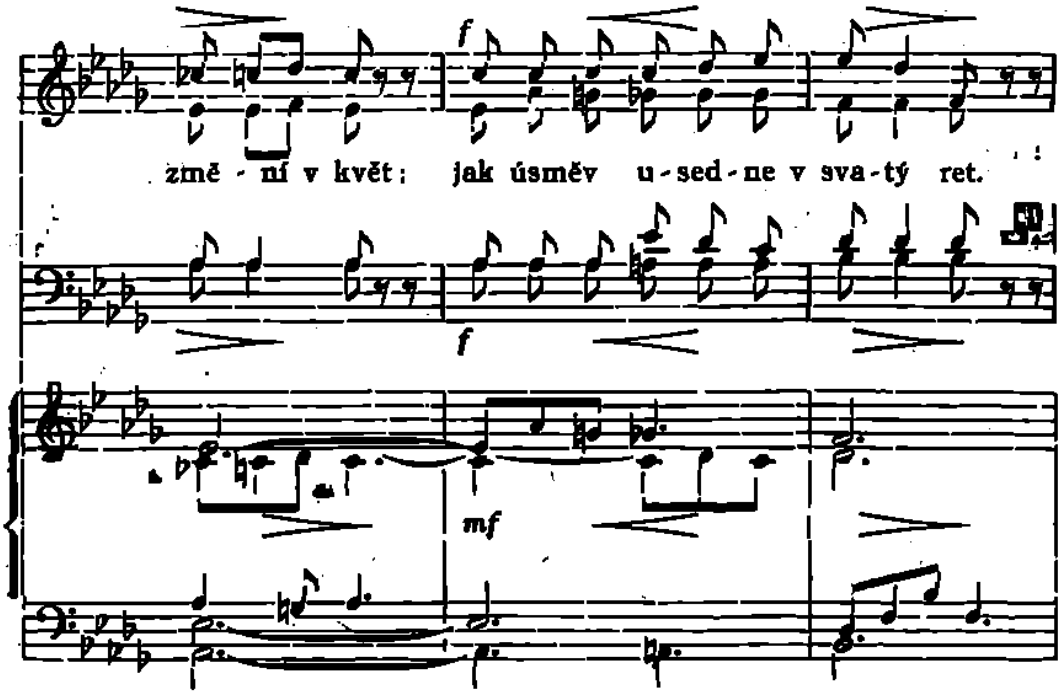
změ - ní v květ; jak úsměv u - sed - ne v sva - tý ret.

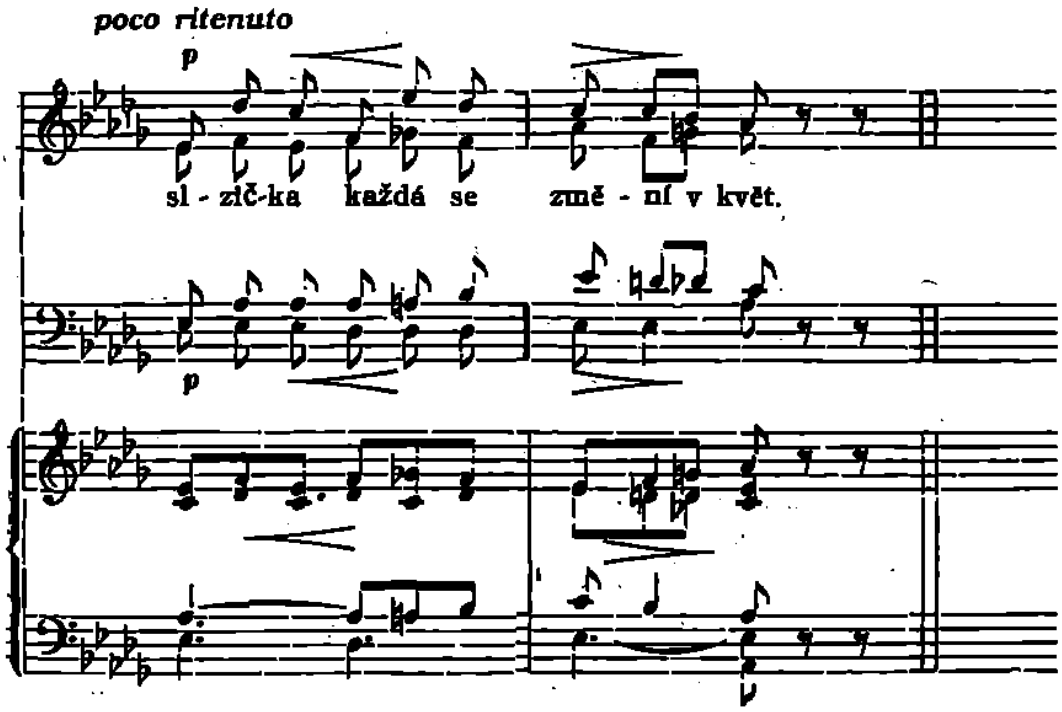
poco ritenuto
sl - zič-ka každá se změ - ní v květ.

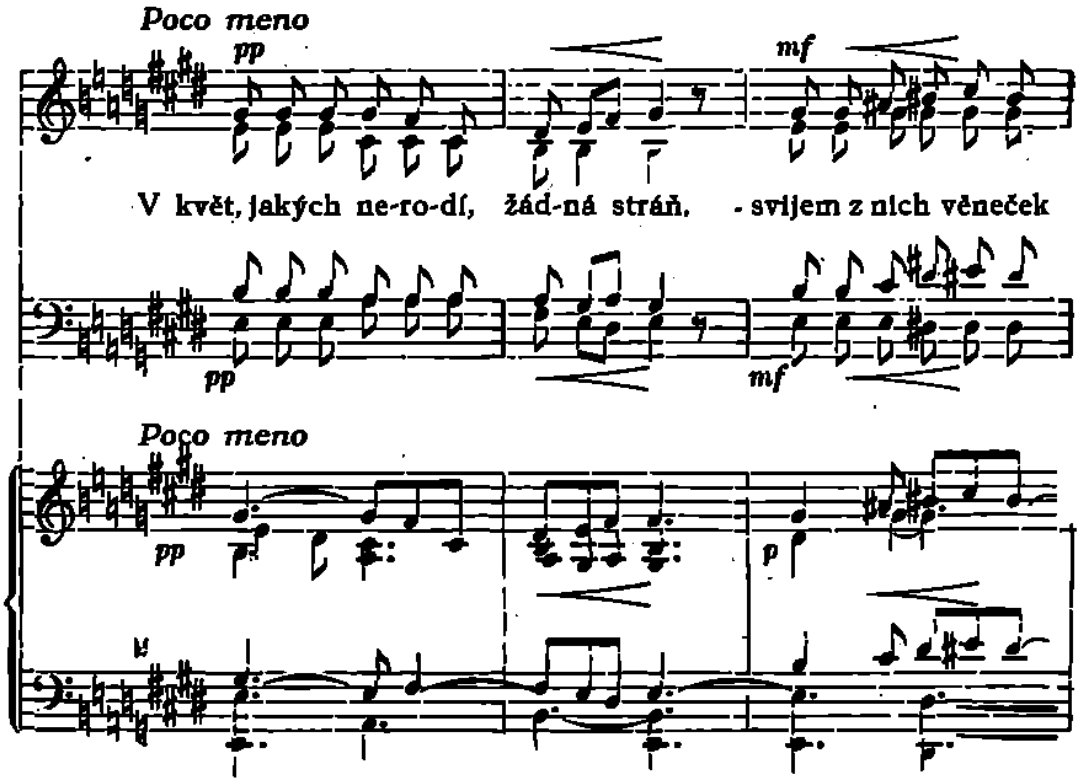
Poco meno
pp
mf
V květ, jakých ne-ro-dí, žád-ná stráň, - svijem z nich věneček
pp
mf
Poco meno
pp
p

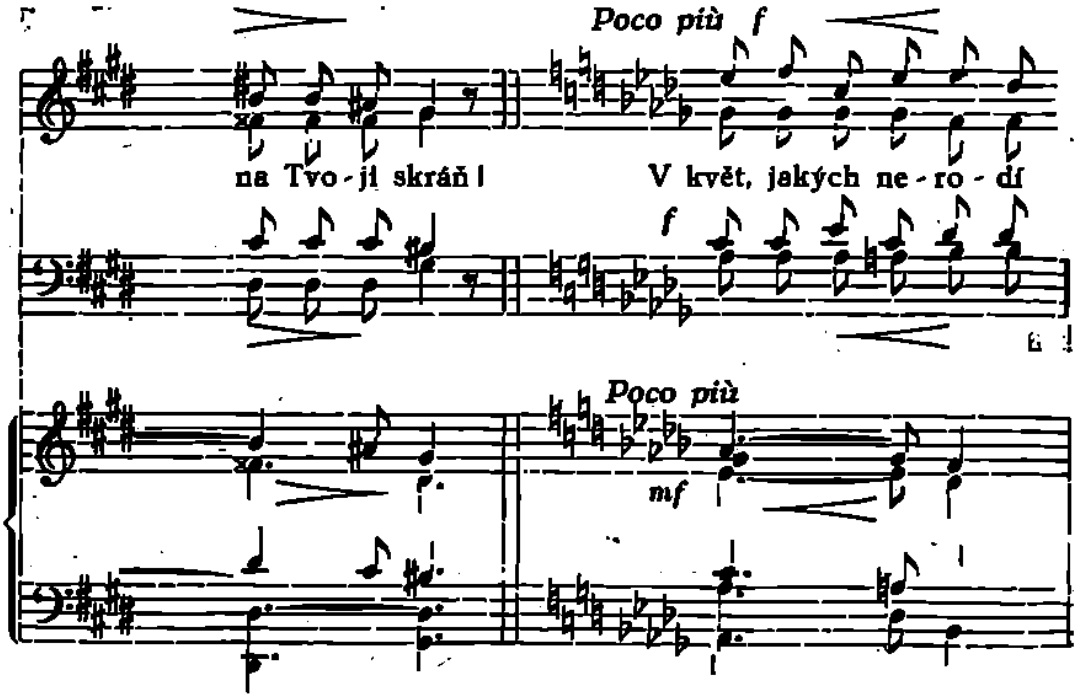
Poco più f
na Tvo-ji skráň! V květ, jakých ne-ro-dí
f
Poco più
mf

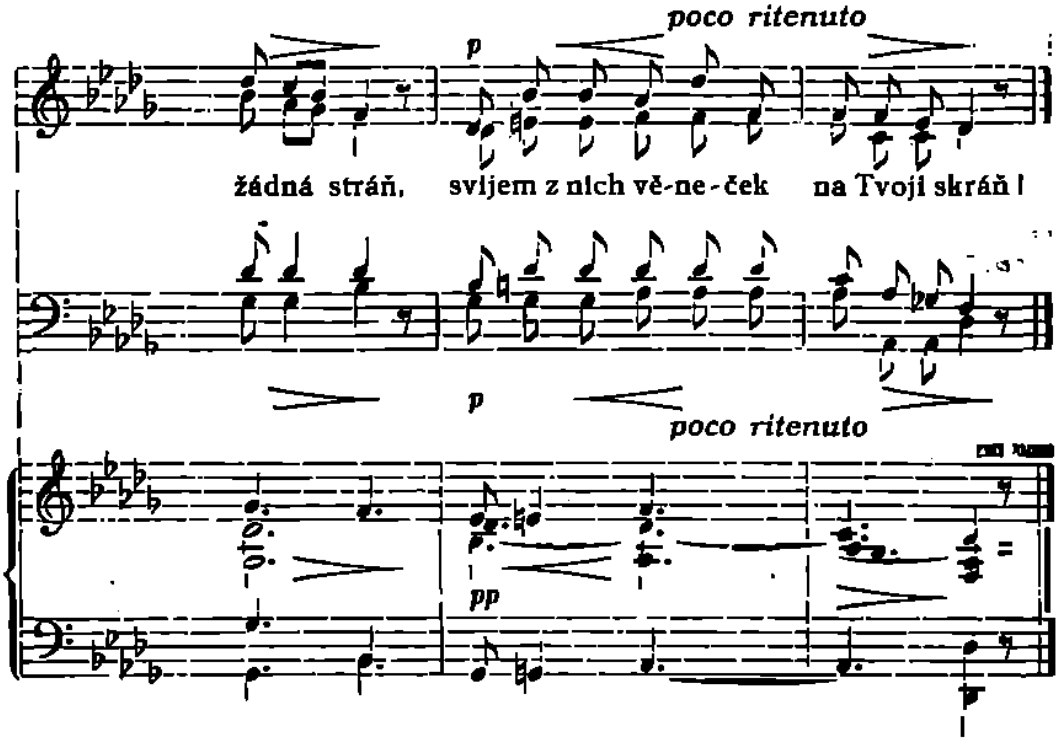

Vladimír Hornov:

Vánoce.

Nad betlemskou krajinou
temné noci hlubinou
hvězda zlatá zahořela
nebes výšinou.

V pastýřské tam jeskyni,
jako v rajské svatyni,
září světlo čarokrásné,
chvalozpěvy zní.

Král, jenž v nebi vévodil,
světu se dnes narodil,
chudobu a strasti jeho
přijal za podíl.

Ó, kéž duše zaletí
k nebeskému poupěti,
s Matičkou je k sobě vine
v lásky objetí.

Poslán jsi byl od Otce,
spásy naší Původce,
připrav nám též v nebi jednou
šťastné vánoce!

František Kyselý:

Hoši u jeslí.

Paní Karle Bočkové.

S dary svými před jeskyní
prodlévali nesměle
Kubík, Šimon, Matějíček,
nerozdílní přátelé.

Matějíček hrudu fíků
Jezuleti toužil dát;
chudobni prý jsou ti lidé
a to dítě trpí hlad.

Šimon chlubně spočítával
dírky nové píšťaly;
k uspávání Ježíška prý
přináší dar nemalý.

Kubík něžně choval v rukou
bělorouné jehňátko;
bude prý si jezulátko
hrávati s ním zakrátko.

Tuze rád by Ježíškovi
každý z nich svůj dárek dal,
ale Kubík druhy děsil:
»Milí braši, to je k r á l«.

Trapně byli pacholíci
pochybností zmítáni,
zdali slovo přísné vstoupit
před krále jim nezbrání.

Tu k nim vyšel pěstoun Josef;
usmál se jich rozpaku,
vítal je a vlídnost hřejná
zářila mu ze zraků.

Za ním tiše ve stáj vešli
všeho strachu zbaveni;
nebralo tam konce jejich
koukání a divení.

V bílé plachtě v jeslích obrys
děťátka byl nastíněn;
nový král, jejž navštívili,
dřímal pod ní libý sen.

Maria stáj poklízejíc
mlčky sem tam chodila;
žádná matka, co jich znali,
nebyla tak rozmilá.

Náhle jehně, zatouživši
vesele si poskočit,
vytrhlo se Kubíkovi;
měl co dělat, by je chyť.

Švandě té se Matějíček
rozesmál a byl by zkřik';
kdyby sobě nebyl maní
vstrčil do úst velký fík.

Z navyklosti na píšťalu
kypré rtíky Šimon vtisk,'
vyloudil z ní mimovolně
pronikavý dlouhý pisk.

Něžňounký vzlyk pod přikrývkou
matku k jeslím přivolal;
Kubík v jesle nahlédaje
zeptal se jí: »Je to k r á l?«

Odestřevši bílé plátno
s Ježíškovy tvářičky,
blažená máť usmála se:
» B r a t ř í č e k váš maličký.«

Antonín Šorm:

Malíř Josef Führich, jesličkářem.

O jesličkové výstavě, uspořádané o vánocích 1923 Lidovou Akademií k sedmistému výročí památné noci v Grecciu, vystaveno bylo několik kreseb a obrazů, jichž povšimli si jen nejvyškolenější jesličkáři a potom malíři a řezbáři jesliček z povolání. Výstavním pracovníkům totiž, ne bez překážek, podařilo se vypůjčiti od em. ředitele Uměleckého-průmyslového musea v Praze, p. F. A. Borovského, několik původních akvarelů a kreseb Führichových; na jednom z nich bylo tímto vroucím křesťanským umělcem poznamenáno: „Že tyto jesličkové archy jsou práce v mém mládí, potvrzuji tímto vlastnoručně. Führich." Kdo ale povšimli si těchto kreseb blíže, zůstávali před nimi státi se zvláštním zanícením a nejednou se k nim vraceli. Vzpomínám horlivého betlemáře, p. inž. Papírníka z Vysočan, který byl přímo zamilován do Führichových kreseb jesličkových, a prosil, aby si je směl ofotografovati nebo obkresliti. Ale jaké bylo jeho zklamání, když jsem mu sdělil, že vystavovatel si výslovně obé zakázal. Byly to zvláště kresby Führichovy z doby pozdější, darovníci, odvádějící dary, i skupiny pasoucích se oveček, u nichž pan inženýr ještě později stával.

Když otištěna byla v novinách stručná zmínka o jeslích Führichových na výstavě, docházely i dopisy přátel jesličkářů, aby jim byly fotografie Führichových jeslí zaslány. A jistě ojedinělé jesličky, ba i jednotlivé figury toho zaslouží měrou nejoprávněnější, neboť žádnou událost z biblických dějin, tak něžně, radostně a dojemně v tolika nesčetných variantech neznázorníl dosud žádný malíř, jako Josef Führich. (Narozen 9. února 1800 v Chrastavě na Liberecku, zemřel 13. března 1876.)

Nikdo ovšem nemohl také malovati jesličky procítěněji a vroucněji, neboť nebylo asi u nás malíře, který s takovou láskou k Betlémskému Dítku sám každoročně o vánocích si stavíval svůj betlém, osvítil jej lampičkami a svíčičkami, a jak životopisec Führichův píše, „zde před jesličkami sedával, pohroužen jsa v hlubokých myšlenkách. Čím byly ty probdělé hodiny před jesličkami? Odpočinkem, sněním, modlitbou, viděním, prací...?"

Listuji soupisem Führichových děl,*) jež jsou téměř jen obsahu náboženského a jichž mistr namaloval a nakreslil 871, při čemž konstatuji, že z tohoto počtu nejvíce motivů zabírají jesle a kříž. Narození Děťátka, z něhož se stane Vykupitel lidstva, tento právě ve své prostotě tak dojemný výjev ve sluji neb betlémské stáji, provanutý duchem nejčistší zbožnosti, zobrazuje nám s výjevy bezprostředně Narození Páně provázejícími více — než sedmdesátkráte; a mezi těmito díly jsou celé cykly o více obrazích, jako „Cesta betelémská" a „Svatí Tři Králové".

*) Heinrich v. Wörndle: Josef Führich's Werke, Vídeň 1914.

Láska k jesličkám a zobrazování scény Narození Páně bylo již v rodině Führichově tradicionelní. Otec mistrův Václav Führich ve svém deníku poznamenával si co nejstručněji důležitější události rodinné, a tu čteme 8. prosince v roce 1811 poznámku o 11letém jeho synkovi. „Pepíčkovi připravil k malování jesličky a trochu maloval s ním.“ Tak začal Führich malířskou dráhu jesličkovými motivy. V prosinci o dvě léta později opět poznamenává, jak Pepa pomáhá malovati krajinu k domácím jeslím.

V prosinci 1814 již nadějný malíř-synáček prodal jednu malbu svých jesliček. Později často vyskytují se poznámky, že Josef maloval na jesličkách nebo obraz Narození Páně. V červnu r. 1816 navštívil jej patron kostela z Fridlandu, který si od Führicha odnášel „sedícího a troubícího pastýře, tři darovníky a pět ovcí“ a patrně objednal si celý betlém, neboť v prosinci téhož roku zapsána jest poznámka: „Že Fridlandský patron 7. XII. odnesl si betlémskou krajinu a další datum 31. XII. prozrazuje, že maloval pro Fridland se synem svaté Tři Krále.

Když bylo Führichovi 17 roků, dostal za jedny jesličky již 10 zlatých. Dosti pozdě dostalo se Führichovi přízně a doporučení na malířskou akademii v Praze, kde tehdy byl ředitelem Bergler. Zatím co byli s otcem v Praze navštěvou, aby řediteli ukázali kresby, vyhledal mladý Führich u Colloredo-Mansfelda obrazovou galerii, v niž okopíroval si Narození Páně od malíře Mengsa. Když po roce opět se do malířské akademie chtěl dostati, při jakési návštěvě uviděl po prvé Corregio-ho Narození Páně, které si takřka letmo a hravě pro sebe okopíroval.

Sledujíce takto i dále v umělecké cestě Führicha životem, z různých rodinných dokumentů můžeme sledovati jak jeho láska k jesličkám provází jej celým žitím a uměleckou tvorbou. Všimněme si alespoň několika význačnějších jeho děl vánočních. Tak krásný cyklus tvoří 13 obrazů, zvaných „Cesta Betlémská“, kterou vydalo v r. 1862 Rudolfinum v Praze a jež dočekala se několika vydání v Innsbrucku, Drážďanech 1863, v Lipsku 1867, ve Vídni a jinde, s texty nejen německými, ale i francouzskými a anglickými. Führich sám k tomuto vánočnímu cyklu vydal rozjímání (podle Bavoniho) a úvahy k jednotlivým obrázkům, které nejlépe tlumočí jeho hluboké city náboženské. Alespoň malá ukázka budiž tuto citována k obrázku 2., 3. a 4.:

„Je doba vánoc. Před našimi zraky duševními otvírá se pohled na Betlém, který Církev svatá v této době staví na oltář. Umělec zve naši duši k cestě do Betléma. Chce cestou vykládati všechny důležité momenty. Co žádá od nás, jest planoucí víra. Vezměme hořící kahan s oltáře a tiché rozjímání, jež bylo by oporou a základem citů náboženských, jako je poutnická hůl na cestě...

Poslušni rozkazu císařova putovali Maria a Josef do Betléma. Viz, jak oba svatí potomkové Davidovi vstupují do města

svého praotce. Ale, ach, druhou branou vycházejí zarmouceni z města. Obyvatelé betlémšti nemají pro ně místa. Prozřetelnost Boží však připravila jim před branou místečko — skalní chlév. Duše křesťanská, padni na kolena a světlem víry, jako poutnice na obrázku, osviť si temnotu tohoto chudičkého útulku. Na seně a slámě zříš tu děťátko ležící v jeslích. Maria a Josef patří na ně s nebeskou rozkoší. Osel a vůl dechem svým je zahřívají. Ke cti jeho rozvíjejí se květy a pramének bublá píseň chvály, neboť zde leží ten, kterýž je stvořil — Syn Boží v podobě malého Děťátka. Chval jej také ty a pros o jeho milost.

Nastaly první starosti o život dítěte. Sv. Josef odložil vrchní roucho, mošnu, klobouk i hůl, připravuje na ohništi na rychlo chudou posilu pro Matku Marii. Panna Maria usednuvši na kámen mezi tím utišuje hlad Ježíškův. Jaká to pokora! Ten, jenž živí a udržuje všechno tvorstvo, sám odkázán na starost jiných. Když byl malý, dovedli ukonejšiti jeho hlad, kéž bychom i my, kteří tuto intimní scénu rodinnou pozorujeme — dovedli ukonejšiti hlad Jeho, který má po našich duších.

Zbožná poutnice patří v tichém zanícení přes skalní stěnu do jeskyně. Nemůže se nikterak nasytiti toho pohledu. Maria zavinula Děťátko v plénky, Josef pohřížen jest v tichý úžas. — Plénkami svázán leží zde bezmocně Ten, který v ruce své celý svět drží. Jak hluboká to pokora! Nebudou-liž Božské Dítko milovati též dítky maličké a pokorné? Ano, pokorní pastýři byli první, jež k jeslím svým Pokora povolala. Popatř ze stáje betlémské do dálky! Viz, jak andělé pastýřům zvěstují radostnou zvěst, pějíce: „Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ Pastýři spěchají do Betléma, aby pozdravili Božské Dítko a přinesli mu své skrovné dárky. Spoj se s nimi, křesťanská duše, pozdrav Jezulátko a obětuj mu srdce své...“ — Tak vřele a vroucně promlouvá umělec slovem i obrazem k lidstvu!

Druhé krásné dílo vánoční od Führicha jsou „Svatí Tři Králové“, které kreslil kolem roku 1868 pro Akademii umění ve Vídni, jež ale tiskem bylo vydáno až v roce 1900 k stému výročí narození umělcova. Mnohé vánoční obrazy Führichovy jsou chloubou některých muzeí domácích jako v Liberci, jiné jeho vánoční scény došly ocenění ve světě uměleckém a zařazeny do sbírek ve světových obrazárnách v Mnichově („Klanění pastýřů Jezulátku“).

Z mnohých viděti, že nejsou pracovány na objednávku, ale že umělec je tvořil, poněvadž cítil k nim vnitřní inspiraci, jiné, aby jimi prokazoval dobro a štědrost. Tak roku 1842 maluje obraz „Pastýři k jeslím spěchající“ ve prospěch svých rodáků v Chrastavě, kteří postiženi byli velikým požárem. Na sklonku svého života věnoval svému domácímu lékaři Dru Baltazarovi Unterholzerovi obraz „Klanění svatých Tří Králů“, který podle něho dal v Tyrolích ve farním chrámu Páně v Ultenu zhotoviti votivní

okno. Veliký obraz al fresco „Narození Páně" dal baron Rudolf Drache-Wartinberg o rozměrech 200×200 zhotoviti podle Führichovy malby ve své zámecké kapli v Ebreichsdorfu v Dolních Rakousích. Veliký oltářní obraz z roku 1826 (160×100) „Narození Páně" mají na jednom ze tří oltářů Führichových v Hodkovicích. Jiný oltář „Svatá Noc" podle návrhu Führichova z jeho nejmladších let (z roku 1818) mají na úpatí Ještěda v Křižanově, jehož původní náčrtek rozměrů 38×24 dosud vlastní Führichova nakladatelská firma Wörndle v Innomostí v Tyrolsku. Také v Železném Brodě mají z roku 1817 ve farním chrámu veliký obraz (214×125) „Narození Páně" od Führicha. Ale shledáte se s Führichovými vánočními náměty i v Londýně v Britisch Museu), ve Frankfurtě, Stutgartě, Bozenu a jinde.

Jak tento vyhraněný malíř „Narození Kristova" sám památnou noc Štědrovečerní slavíval, zmínil jsem se již na začátku tohoto článku. Z deníku otce umělcova víme, jak jesličky sám již jako malý chlapec maloval. Když na svých uměleckých cestách trávil vánoce v roce 1829 v Římě, líčí nadšeně ve své korespondenci rodičům, jak staví se římské jesličky, popisuje vánoční zvyky a přikládá kresbu, jak římské jesličky vypadají. Po vánocích pak sděluje do pojizerské své domoviny, jak si na Štědrý den udělal sám malé jesličky a jak za hodinu po večerním Ave Maria navštívili jej pozvaní přátelé a krajané v Římě též dlící, s nimiž společně před jesličkami se radovali do 10 hodin, aby potom společně odebrali se do kostela S. Maria Maggiore, kde sám papež měl zahájiti slavnost jesliček, jejichž částečka z původních jesli Kristových se v tomto chrámu chová, a popisuje obšírně účast a nadšení lidu římského při všech slavnostech vánočních ve věčném městě.

Nelze tu vyčerpávati všechny dojemné doklady, jež dosvědčují o zvláštní lásce Führichově k jesličkám, avšak také nelze vynechati líčení jeho syna Lukáše, který ve svých „Vzpomínkách z uměleckého ovzduší" *) tklivě zaznamenal o svém otci, jak každoročně svým dětem jesličky stavěl. Týž píše:

„Když blížila se doba vánoční, kreslíval nám otec figurky i zvířata, a maminka snesla s půdy bedničku a prkénka, na nichž se měl betlém stavěti. Otec připevnil na stěnu pozadí pro scénu jesličkovou, s nivami, pastýři, ovečkami a ptáky, vykreslil na tuhém papíře vznášejícího se anděla, což jsme později my děti s maminkou vystřihovaly, načež je potom otec před našimi zraky „šatil" svým štětcem; to byly radosti adventu, kterých snad děti v žádné jiné rodině našeho domova nepoznaly. Potom rostly jesle, jejichž stavba trvala celý týden; práce ta zabírala otci celá odpoledne i večerní hodiny, aby vše co nejkrásněji uspořádal. Vystavěl město na skálu příkrých stěn, pod městem stáj s jeskyní,

*) „Historisch - politische Blätter", 1883, str. 675. Führich bydlel tehdy v Salzgriesu u Vídně.

v pravo otvíral se pohled do krajiny, která plastickou část jeslí doplňovala a prodlužovala do dálky, v milé široké údolí s bělostkvoucími stády oveček a modravým kouřem pastýřských ohňů na okraji lesa. Pak přišla hlavní část. Asi dva dny před Štědrým večerem přicházela žena z trhu a ochraptělým hlasem a od mrazu zkřehlýma rukama nabízela krásný mech, který měl často ještě stopy sněhu a ledu na sobě. Vykládala kus po kuse z koše, neustávajíc jej vychvalovati; jím potom maminka tak čistě dovedla uspořádati okolí jeslí a vytvořiti z něho nejkrásnější luka. Konečně dopoledne o Štědrém dnu vznášely se nad pastvinou milí andílkové, připevnění na neviditelných hedvábných nitkách. Pastýři se svými stády leželi na rohožích a anděl zvěstující radostnou událost postaven mezi ně. Také svatá rodina s klanícími se pastýři byla postavena, ale až do večera zůstalo vše přikryto látkou. Když konečně se přiblížil večer a rozsvíceny lampičky u jesliček, otec předčítal nám před jesličkami vánoční evangelium svatého Jana, a my pohlíželi do krásné tváře Božského Dítka a na plesající skupinku nebeských duchů ve vzduchu se vznášejících; tušili jsme cos z kouzla a hloubky slov písma: „Viděli jsme nádheru..."

Jistě ne bez zajímavosti jest, že napsal úvahu jesličkovou „Jesle: žádná jesličková hra, tím méně jesličkové divadlo" roku 1853 o dioramatu Betléma malíře Jakuba Ginzla, tehdy ve Vídni vystavovaném. Studie tato byla otištěna v „Gralu" roku 1913.

Kterýs výrok Führichův: „Chcete-li ostříhati dětství, pomozte nám stavěti jesličky" — stal se heslem mnohých jesličkářských spolků v zemích alpských a mottem k pěkné knize Jos. Kreitmaiera T. J.: **„Jesličky zdrojem radosti"** (Mnichov 1922).

Velice se prý Führich rozčiloval, když někdo mu chtěl tvrditi, že jesličky jsou jenom hračkou pro jeho malé děti; tu odporoval resolutně: „Nikoliv, ty stavím si pro sebe!" Děti svoje pak často napomínal, aby, až třeba on nebude už mezi nimi, stavění jesliček nezanedbávaly a každému také odkázal jedny krásné úplné jesle.

Kdysi obdivoval jej někdo, že koliksetkrát snad jesle maloval, a že nikdy se u něho neopakuje obrázek Narození Páně tentýž. Tu pravil prý Führich s úsměvem: „Kdybyste si přál, namaluji vám ihned opět nové." („Krippenfreund", 1926, str. 39.)

Kreitmaier z T. J. v knize „Jesličky zdrojem radosti" začíná Führichem a končí opět Führichem svoji knihu.

V pravdě měl Führich srdce dětské a dobře rozuměl lidské duši. Dej Bůh, aby jesličky také dnes, kdy potřebujeme více radosti a spokojenosti — slavily svůj vítězný vjezd do kostelů a domů. Válka ochudila nás o statky pozemské, ale v jesličkách máme tajemství zasnoubení se bohatství s chudobou.

Q. M. Vyskočil:

Šalmaje vánočních vzpomínek.

Za mého dětství, jakmile se z dálky ozvaly zlaté vánoční rolničky, chystali se moji rodičové s moji baculatou maličkostí do Lišné, malebné to dědiny nedaleko Zbiroha, v níž byl otec mé drahé matky a můj dědeček tehdy před čtyřicíti lety řídícím učitelem. Přes to, že je tomu již hezky dávno, pamatuji si velmi dobře, že můj děd vysoké, statné postavy čekal nás obyčejně se saněmi v Cerhovicích, které nás pak štědře zavějenou lesní cestou dovezly do Lišně, kde vítali nás má babička a prababička s ostatním ženským personálem. V bílém pokoji vesnické školy oslavoval jsem v dětských letech vánoční svátky, zprvu sám, později též se svým černovlasým bratříčkem Oskarem. Zavřený parádní pokoj se skleněnou polovicí úzkých dveří, bílými záclonkami zastřenými, soustředil již od rána Štědrého dne naši pozornost, neboť v něm naděloval Ježíšek. Když se pak setmělo, nebylo s námi k vydržení. Aby nás trochu upoutal, můj otec, profesor-historik a z Litomyšle druh mistra Aloise Jiráska, usedl s námi do koutka, aby nám tu vyprávěl své nejmilejší pohádky o bloudění Odyseově, o dobývání Tróje, o Romulovi a o mnohých bájných recích řecké a římské historie. Naslouchali jsme jim ovšem pozorně, ale přece jen s očima upřenýma k zastřeným dveřím. A když se tyto náhle rozzářily a za nimi se zasmál stříbrný zvoneček, pospíchali jsme tam jako divoši, třebaže jsme tušili, co nás tam očekává. Uprostřed pokoje stál veliký strom s pozlaceným andělem na vrcholu, štědře ozdobami a cukrovinkami ověšený a kolem něho hojnost dárků — pro nás všechny. Místo anděla najednou jsme tam ovšem zahlédli jen svoji milovanou mamičku, ale já brzy pochopil, že nabylo krásnějšího anděla nad mojí pečlivou matku.

Když si všichni poblahopřáli a políbili se, můj děd, Vojtěch Belšán sedl ke starému dlouhému pianu a zanotoval: „Narodil se Kristus Pan...“ Teprve po této písni usedali jsme k večeři, obyčejně právě ve chvíli, kdy na měsícem postříbřené návsi se ozval roh obecního pastuchy.... Na stole zvlášť svátečně upraveném stálo kromě lampy tolik svíc, kolik nás bylo u stolu; po hlasité modlitbě otec ještě jedenkráte přál všem radostné hody vánoční, načež jsme konečně počali s jídlem, u kterého dle starého zvyku nesmělo nás býti lichý počet (proto později též často sedávala s námi naše věrná služka Ema) a od něhož po trvání hostiny nesměla má matka povstati. My děti zvláště jsme vždy spěchaly s rybí polévkou, neboť jakmile jsme ji snědly, mohly jsme se podívati pod talíř, kde nás čekal vždy nějaký ten stříbrňák.

Pořad jídel při večeři byl vždy stejný: polévka, pečená ryba, čočka (aby se prý peníze držely), ryba na černo, jablkovec

a smažená ryba s muzikou. Po večeři, když byl stůl pouklizen, svíčky zhašeny a kosti ryb a drobty chleba a vánočky spáleny, pil se punč a obyčejně hrála i nějaká nevinná hra v karty. O několik hodin později, když se ozval vesnický zvonek, všichni, kromě nás dětí, jež přes náš protest záhy uložili ke spánku, odešli na půlnoční, při níž má matka zpívala vždy onu starou českou koledu o anděli, sestupujícím s nebes, kterou též doma nejednou ráda zanotovala.

Na půlnoční dostal jsem se teprve mnohem později v rodné Příbrami, kde blízkost Svaté Hory a Březových hor svatou noc předpůlnočním zněním několikanásobného hlaholu zvonů učinila skutečně hodinou slavnostní, zvláště když se v určitých letech nad klášterem objevovala veliká hvězda nazelenalého svitu, zvaná „betlemská". V Příbrami, kde hudbu vesnických šalmají nahradil jsem obyčejně nějakým klavírním kouskem, pracně nacvičeným v hudebním ústavu u Svobodů, chodíval jsem na půlnoční již o jedenácté, kdy počínali hodinky, neboť později nebyli bychom se s otcem dostali na chor, kde jsem vypomáhal jako nadšený zpěvák v cyrilském sboru známého církevního skladatele, intimního druha mistra A. Dvořáka, ředitele choru Boh. Fiedlera, varhaníka daleko široko proslulého. Jeho zásluhou církevní zpěv a hudba v Příbrami našly své ctitele mezi zpěváky a hudebníky po celém okrese a ve všech vrstvách, takže často ani chor účastníkům nestačil. Tak bývalo též o půlnoční, kdy se v osvětleném chrámě rozjásaly varhany mistrným dudlováním, připravujícím náladu k některé ze starých vánočních figurálek. Již při této mši se ozvaly také české koledy z pera Fiedlerova, ale teprve o velké na Hod Boží rozvinula se pod vedením neunavného ředitele kůru veškerá vánoční nádhera. Vzpomínám, že bývalo nás při tom na choru tolik, že někteří muzikanti, hlavně tympanisté se museli odstěhovat do výklenků s velikými okny, aby mohli účinkovat. Dávala se obyčejně některá ze slavných pastorálních mší Fiedlerových s vložkami českých koled, které tak podmanivě zpívaly sestra skladatelova Božena a tehdejší člen Nár. divadla, sl. Kubátová, rovněž příbramská rodačka. A když ty dvě začaly v přeplněném kostele ztichlo vše, dle i starý pan vikář Vojáček u oltáře s čestnou asistencí na chvíli se zastavil a naslouchal... Škoda, přeškoda, že tyto koledy a jiné významné skladby Fiedlerovy, tak dobře známé i z církevních slavností pražských, nenašly dosud svého nakladatele. Zasloužily by toho jistě!

Půlnoční mši poněkud jiného, ale stejně zajímavého rázu poznal jsem za svého několikaletého pobytu v Rakovníce, kde tamnější ředitel kůru O. Omáčka o této příležitosti oživoval starou českou pastorálku, začínající tím, že mistr budí chasníka, aby se šel podívat na tu jasnost velikou, která se nad zemí právě rozestřela. Také tato vánoční mše tklivě podmaňovala svojí českostí a prostotou.... Scházelo tu jen jediné, aby tato půlnoční

slavnost byla úplná. Myslím obnovení starého zvyku, udržovaného dlouho v Starém Sedle, otcově to rodišti, kde při významných částech obřadu jeden z nejstarších zpěváků zanotoval: „Až já řeknu hou, ať ty všechny píšťaličky jdou! Hou — Hou!“ načež všechny děti, opatřené píšťalkami, trubkami atd., spustily k poctě Ježíškově symfonii málo nebeskou.

Z Rakovníka přestěhovali jsme se do Kostelce nad Orlicí, ale ani zde se naše zvyky a obyčeje nezměnily. Jako jinde, také tu o Štědrý den podnikali jsme s bratry daleké procházky do zavěšených lesů a zasněžených hor, večer pak bratři Lev a Oskar zazpívali rodičům za dvořmi drátenickou koledu. Když se ozvaly zvony, šlo se na půlnoční poslechnouti operní pěvkyni sl. K. Tichou, jež o ní stříbrným svým hlasem zpívala koledy.

A konečně přišla Praha. Osvobozená a plná naději, která opět pevně sevřela náš rodinný kruh. Bohužel ne na dlouho. Již o třetích pražských vánocích, kdy tolik lesů připutovalo do pražských ulic, scházela mezi námi ta, která nám byla vším na světě. Ale já věřím, že v svaté noci cherubové naplnili její bílý pokoj v pražském sanatoriu, aby utlumili mučednické její bolesti, jejichž ohněm procházela do slunečných bran ráje. A věřím, že i nyní je u mne, kdy v samotě naslouchám vzdáleným šalmajím vánočních vzpomínek, neboť andělé neumírají a má zbožňovaná matka byla opravdu andělem tím nejspanilejším.

Fr. Taubic:

Ghazel.

Mám opěvat jak mocný jsi náš Králi?
a každý tvor je nekonečně malý?
a jeho moc je jako bzukot včely
a Tys tak velký, mocný, neskonalý?
jak průzračni jsme s nicotou a zlobou
co Tebe skvostná aureola hallí?
mám pět o čase, jehož Ty jsi vládcem
o Osudu, jenž zlobivě se valí?
Já pěti budu stále Tvojí slávu,
nechť stáří očí slepotou mi zkalí,
a zmlknu jenom pak až anděl Smrti
mi žití kámen posléz s beder svalí!

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

I.

V čekárně oddělení interní kliniky vyčkávali pacienti. Byli to nemocní, na nichž byla nemoc skutečně patrna, ale pod vysokým oknem v záři dopoledního listopadového slunce krčily se v králičích kožišinkách také dvě mladé dívky, kterým dovádivost svítila v očích. Brzy se tu okoukaly, brzy si na chorobné tváře a shroucené postavy svých sousedů zvykly a pak je opustil i ten zbytek přirozených rozpaků, jemuž podlehne i nejostřílenější povaha v nezvyklém okolí.

Dívky dělaly dojem studentek. Bruneta, jejíž oči zasluhovaly přirovnání s očima dnešní filmové divy Lya Putti, jmenovala se Otyla Štrambergová, její kamarádce, urostlé, jemné blondýně říkalo se Libuše Krátká. Otyla byla Němkyňka z Prachatic. Její otec byl železničním úředníkem. Byl to však rozumný Němec a dceru poslal do české obchodní školy v Praze, aby si pro kancelář osvojila též češtinu. Na řeči Otylině, na jejím přízvuku byla němčina, jako mateřský jazyk, vždycky patrná. Byla to však veselá Němkyňka, tak veselá, že si její nevlastní matka z hloubi srdce oddychla, když ji do světa vypravila a bohužel více se o ní již nestarala.

V Praze na studiích nebylo Otyle ještě tak zle. Bydlela v pensionátě na Novém Městě, který spravovaly řádové sestry, takže chovanky nesměly se po městě toulat a musily být poslušny ústavního pořádku. Otyla musila se své nevázanosti hodně slevit, ovšem, činila tak jen před očima ct. sester. Jakmile se však ocitla s kamarádkou spolubydlící v jejich úzkém pokojíku za „mandlem“ o samotě, vymýšlela jedno čertovství za druhým, dlouho do noci papouškovala s případnými gesty a postoji kuplety od zkušenějších spolužaček ze školy odposlouchané, tančila na posteli a pašovala zamilované romány. O rok starší Libuše byla v jejím vleku. Nemohla jinak, zamiloval si každý to rozkošné pokušení. Otyla byla veselost vtělená a přinášela romány, na které se po lásce roztoužené sedmnáctileté Libušino srdce jen jen třáslo. Proto, kde byla Otyla, byla Libuše. A když Otyla, u které se vzdor jejímu veselému temperamentu začala poslední dobou objevovat silná nervosa, která propukala v záchvatech bezdůvodného pláče a nespavosti, Libuše se nabídla, že kamarádku místo ct. sestry do nemocnice doprovodí. Ct. sestra měla ten den mnoho práce, byla tomu skutečně povděčna, ačkoliv Otyle navrhovala, aby s návštěvou tou jeden den počkala, že ještě neumírá. Leč nervosní Otyla si umínila, že půjde „dnes“, a máme-li mluvit pravdu, byla jí společnost Libušina milejší, než přísný dozor řeholnice a tak šly. Otyla se na to ustrojila do Libušina okrajkovaného prádla a také její šaty i klobouk si vzala. Libuše byla

jediná dcera zámožného chalupníka z bohaté vesnice za Prahou. V Praze se učila šít, vařit, proto měla parádní prádlo a více pěkných obleků. Otyla se svojí toaletou, druhou matkou macešsky vypravenou, vypadala vedle ní jako otrhánek. Libuše ráda jí vypomohla, šaty na rychlo zkrátila, plášť vhodně pasem stáhla.

A nyní seděly pod oknem nemocniční čekárny, vdychovaly atmosferu karbole a jodu a pokukovaly po lékařích, kteří kolem nich v bílých svých pláštích přecházeli. „Ó, ti být ještě mladí!" divila se Otyla svou chybnou češtinou. „Otylo, budou-li tě tak vyšetřovat, takoví mladí lidé! Já bych utekla," ostýchala se Libuše. „To já zase ne. To být přece doktor," pohazovala kurážnější Otyla hlavou.

Dlouho by to však bylo trvalo, než by byla přišla na řadu a venku bylo tak krásně. Do školy ani do šití dopoledne obě dívky již nešly, byly by tedy zbývající hodiny do oběda prochodily v opadalém parku v krásném podzimním čase pod zsínale modrou oblohou a to bylo lákavé. Otyla měla nápad: „Já poprosit slečnu, že mít kancelář, že spěchat."

„Budeš lhát," připomenula Libuše, „ctihodná sestra by ti to asi sotva schválila."

„A já to ctihodné sestře nepovědít a ty mlčet. Ty oslíku! To musí být člověk číman," vysmívala se lehkomyslná Otyla, která pojem hříchu nebrala na lékárnické vážky a již vstávala.

Podařilo se jí. Zalichotila ošetřovatelce, když tato z ordinační síně vyšla, aby nemocné po řadě k ordinaci odvolala; oslovila ji: „Slečno, vy být tak tůze dobrá, vy dovolit, abych já přišla na řadu a nedostat v kanceláři; že být tak laskava?" Ošetřovatelka, jindy neoblomná jako skála, tomu lichotivému cizineckému přízvuku a roztomilému zatrhování popřála sluchu. „Pojďte," řekla jí po krátkém rozmýšlení a ti, kteří po právu měli před Otylou vstoupiti a nyní se zdrželi, reptali: „Má tak někdo štěstí! Taková žába! Ať čeká. Co má kde na práci? A dohromady jí nic není."

Otyla se ocitla před třemi nebo čtyřmi lékaři. Galantně ji nepřivítali. „Rychle, rychle!" volal na ni jeden netrpělivec vzdor iejímu modernímu plášti a klobouku s peřím. Otyla se odšpulila. Takoví mladí lidé a takoví nezdvořáci! Potom však k ní přistoupil nejstarší z nich, urostlý, hezký brunet, tak osmadvacetiletý, assistent. Všiml si, že má báječné oči, jemnou, bílou tvářičku a zjemněl. „Co pak je vám?" začal se vyptávati s přívětivým pohledem a ona, jak byla před chvíli zakříknuta, tak na ráz po přívětivém slově skrotla, důvěry nabyla a pohledem svých dosud nevinných, krásných očí přilnula k lékaři, který byl stále vlídnější a vlídnější.

Bylo to na štěstí v nemocnici, lékař byl pamětliv svých povinností a nedovolil si více krom významnějšího stisknutí ruky. To však stačilo. Otylino srdce bylo lehce vznětlivým srdéčkem,

které jedině klášter držel na uzdě a to ještě ztěží. Otyla v ordinační síni po boku převlídného lékaře byla stále důvěrnější a důvěrnější. Mezi jiným se též vyslovila: „Bojím se, abych se nezbláznit, moje maminka zemřít v blázinci.“

Utěšil ji galantní poznámkou: „Majitelka takových veselých očí se nezblázní, ale pobláznì.“

Otyla opouštěla ordinační pokoj s receptem v ruce, plna nadšení. Táhla Libuši z čekárny a vzdychala: „Libuše, já být zamilovaná, nikdo jiný, než on, být mého srdce král,“ deklamovala. „Kdo pak?“ Libuše se vyptávala. Otyla tedy začala vykládati o assistentovi, popisovala, jak ji přijal, když v tom byla přerušena objevením se elegantního pána, který šel proti děvčatům do schodů. Byl to bratr assistenta Hrona, akcionář železářské společnosti, inženýr Kamil Hron, který šel doktora navštívit. Byl svému bratru, jehož Otyla tolik obdivovala, nápadně podoben a toliko o dva roky starší. Libuše dobře si ho všimla, lépe, než vzrušená její přítelkyně. „To je také fešák,“ pochválila ho po způsobu pražských děvčátek, když zašel. Otyla otočila se za ním teprve když již za roh do chodby zacházel. Jeho chůze šestnáctileté divošce připadala příliš usedlou. „Hm! Takový pan chéf,“ kritisovala ho, majíc plnou hlavu jeho svižnějšího bratra a zase se o tomto rozpovídala.

Již byly obě dívky na osluněném nemocničním nádvoří. Již vycházely na chodník před nemocnicí. Ale Otylina ústa ještě přetékala chválou o vlídném assistentovi na interní klinice.

II.

To bylo Otylino první dobrodružství. Do té chvíle byl její láskou rodný kraj. Vzpomínala a líčila město Prachatice a jeho horskou překrásnou krajinu s nadšením hluboce zamilovaných. Dovedla tak vypravovat, že Libuše, nebo ten, kdo ji poslouchal, měli dojem, že vidí to čtvercové náměstí se starou i novou radnicí, s bývalou sladovnou, s domem u Zdiarských, Rožemberskou bránu, ty skvosty renaissančního stavitelského umění. a freskových maleb. Pak ten starý kostel ze XIV. století s minaretovou věžičkou nad massivní povšechnou gotikou. Ten tmavý Libín s bílou rozhlednou. A všechno to nyní vstoupilo do pozadí před kasárnickou stavbou všeobecné nemocnice a před zahrádkou na „Skalce“, kde stál Faustův dům, bydliště některých nemocničních lékařů.

Otyla byla zamilovaná. Ale uličnicky zamilovaná, protože to byla dovádivá Otyla. „Já se utrápit! Já ani nevědět, jak se doktor jmenovat,“ smála se večer po návštěvě v nemocnici v pokojíku „za mandlem“, když se s kamarádkou vrátila z ústavní kaple, kde byly přítomny večernímu modlení. Dnes té pobožnosti neudělala mnoho ani jedna ani druhá. Libuše, rozčesávajíc své plavé dlouhé vlasy, vyslechla Otylu s úsměvem. Když tato

zmlkla, odpověděla jí: „Nevíš, jak se doktor jmenuje? Vždyť je podepsán na receptu.“

„Podpis! To být podpis pro kočku, jako z egyptské mumie, to být hieroglif, na to aby být universita. Tu máš! Rozlouskej, co umíš,“ ušklibovala se nešťastně zamilovaná a strkala recept Libuši pod nos. Libuše musila dát družce za pravdu. „Podpis je skutečně nečitelný,“ uznávala, charakterisujíc jej následovně: „Jako když švába namočíš v inkoustu a on se pak rozběhne po papíře.“

Po půl hodině společné námahy dívky přece uhodly, co kliky háky Dra Hrona znamenají. „Buď to být Hron, nebo Hrom,“ rozhodla Otyla.

„Hron to bude. Vím od ctihodné sestry, že nějaký doktor Hron v nemocnici ordinuje,“ vzpomínala si Libuše. Otyla byla tak o krok doktorovi blíže. A když vyzvěděla jeho jméno, našla i cestičku, jak se s ním domluviti.

„Já mu napsat. Já pořád nestonat, to být mrzuté a nechutné, ale já mu dát vědět, že uschnu láskou,“ líčila svůj plán. Mírnější Libuše ji z toho zrazovala „Otylo, to se pro děvče nehodí, aby pánovi samo první psalo. Co, když ti neodpoví? Nezadávej si tak.“ Otyla byla však děvče, které pro tu svoji neskrotnou povahu mělo v budoucnu nejvíce trpět, neměla nikoho rozumného nad sebou, jehož rady by byla respektovala, neboť řádová sestra nemohla za každou chovankou chodit a nenaučila se dosud číst v jejích potřeštěných hlavičkách. Otylu by byla dovedla vyzpovídat jedině matka. Otylu by byl v čas vzpamatoval nějaký odstrašující jejímu podobný případ, tenkrát byla by se ještě dala odkázat do určitých mezí. Libuše, sama blázínek, nakonec se jí zasmála a její nápad jí více nevymlouvala. Otyla jí odpověděla: „Chlupáčku! Já se přece nepodepsat, já dělat legraci. Počičkej! My se nasmát, až všechno bolet.“ A udělala to, jak to dělali ti všichni zamilovaní blázni před ní a jak to budou dělat po ní.

Napsala přepjaté vyznání lásky, které bylo také dobrým výsměchem a drážděním na plano. Vyžádala si odpověď poste restante na značku na hlavní poštu a vyčkávala. Takhle si psaly se svými studenty, o nichž rozumní rodiče nesměli, neb nemusili vědět, všechny Otyliny spolužačky z obchodní školy. Otyla byla chápavé stvoření, zdarně je následovala.

Někdo by si snad pomyslil, že rozumný lékař by ta takové uličnictví neodpověděl. Ale chyba lávky! Ku podivu samotné Otyly Dr. Hron odpověděl. Vyzval známou-neznámou na návštěvu do všeobecné nemocnice s upozorněním, že v tu a v tu hodinu je na klinice „k vidění“. Byl to velkoměšťák, chtivý dobrodružství.

Otyla vycházela z poštovní budovy v Jindřišské ulici zamyšlena. Byla víc zamyšlena, než rozradostněna. Lichotilo jí, že se doktor na tu „pitomost“ chytil. Leč pak se její kuráž zarazila v polou cestě. Byla ještě nezkaženým dítětem. Stačilo jí stropit uličnictví. Stačilo jí, že se vykřičela se svojí láskou, že se s psa-

ním mohla ve škole a Libuši pochlubit. To budou holky koukat, že jí doktor o návštěvu píše! „Ale nepůjdu, nepůjdu k němu!“ umiňovala si zardívajíc se, aniž věděla dobře proč. Jen znamenala, že se cítí pro doktorovo otevřené pozvání také trošku rozdurděna, zdravý dosud smysl pro slušnost v ní promluvil, protestoval a ona hlasu jeho poslechla. Ještě mu naslouchala, ačkoliv byla tak mladá a nezkušená. Pochlubila se s dopisem, kdo o to jevil zájem, vysmála se doktorovi, že sedl na lep, ale právě, že odpověděl, bylo u ní po lásce. Bylo po nadšení.

Když se dost nachlubila, psaní uložila a po čase ani nevěděla, kde ho má. Doktora také již nespatřila. Udělala si „známost“ se studentem gymnasistou, který s ní běhal před babkou výběrčí v parku se židle na židli, z jednoho konce sadu na druhý, aby dva krejcary, vlastně čtyři ušetřil a to bylo něco pro rozpustilou Němkyňku. To bylo něco jiného, než milkování v ovzduší karbole, jodu, na blízku utrpení a smrti. Studentovi vykládala o svém milovaném, překrásném prachatickém kraji, plném barev, vůně, plném poesie v náruči Šumavy a student Lamač poslouchal.

III.

Poznali jsme Otylu, když jí bylo šestnáct let. Podívejme se na ni po devíti letech, kdy vlastně začal román jejího života, počátek smutného konce.

Vrací se z venkova opět do Prahy. Ale již to není ta svěží, bezstarostná, veselá, nezkušená brunetka. Vyrostla, vytáhla, takže se zdála být hubenější, i v obličeji, jakoby pohubla, pleť o odstín sežloutla, oči o stupeň zapadly. Ty oči a kudrnaté vlasy s nádechem kaštanu zůstaly jí věrny. Byla stále hezká, leč na pětadvacet let dosti sestárlá.

Měla hodně za sebou. Otec jí zemřel, sotva se uchytila na prvním místě u advokáta v Budějovicích; vypukla světová válka. Otyla, nemajíc nikoho, kdo by jí přilepšoval, zakusila dosti hladu a neměla příležitost stloustnout. Po dvou letech v Budějovicích, v té české Florencii strávených, dostala se do bankovního závodu v Plzni. Ve válce vydělala hodně peněz, byla dobrou kancelářskou silou, leč za všechny ty peníze nevěděla co kloudného by koupila. Tedy utrácela. Otyla k zbláznění ráda tančila. Již v Budějovicích navštěvovala kde co a v Plzni protančila každou neděli. Byla hledanou tanečnicí a vtipnou společnicí. Muži rádi ji vyhledávali a ona s nimi zapřádala přeletavé známosti.

Se studentem Lamačem se rozešla, sotva z Prahy odjela, co také se studentem. V Budějovicích ucházel se o ni učitel-vdovec. Chybila, že ho nechtěla. Připadal prý jí jako pantáta, příliš kantorský a radši se stuchala s kollegou z kanceláře. V Budějovicích; její srdce ještě mlčelo. (P. d.)

Antonín Hrůza:

Pod Bílým Křížem.

(C. d.)

„Ne, panímámo!“ pravil lékař laskavě, ale přísně. „Teď je Tonička svěřena mně a mně musíte nechati na vůli, jakým způsobem jí mám léčiti a do či ochrany ji odevzdati. Sestřička zde,“ ukázal na mladou jeptišku, „má každou nemocnou tak ráda, jako každá maminka, a vyzná se v ošetřování těchto nemocí lépe než kdokoli jiný!“

„Je to mé jediné dítě, sestřičko,“ zaúpěla mlynářka a zalomivši sepiatýma rukama, zahleděla se na milosrdnou sestru očima plnýma bolestných slz.

„S pomocí Boží ji zachráníme, panímámo. Budeme se za její uzdravení obě modliti,“ pravila sestra důvěřivě, tisknouc sepjaté ruce mlynářčiny.

„Jak bych se vám odměnila, sestřičko, za tak velkou, nezaslouženou oběť!?“ děkovala panímáma.

„Modlitbou, milá panímámo, aby Pán Bůh uzdravil každého nemocného, kterého ošetřuji,“ pravila sestra, loučíc se milým úsměvem s mlynářkou na prahu pokojíku Toniččina.

— — Nemoc jediné dcery jednoho z nejbohatších mlynářů vnesla jak do mlýna, ve kterém se Tonička léčila, tak i do mlýnů hořejších i dolejších chmurnou náladu. Mlýn otce Toniččina jakoby byl osiřel. Meliva bylo sice dosti, protože zdejší pantáta měl nejlepší stroje a sám také na mletí dohlížel, ale nad nemocí Toniččinou truchlili nejen rodiče, nýbrž i četní mleči a známí celé rodiny. Také složení, jindy vesele řehtající, teď jaksi tlumeněji zpívala, neboť pantáta dbal o to, aby ani jediným zbytečným zvukem nebyla dcera obtěžována. Pan otec sice neplakal ani nelomil rukama, ale přece každý viděl, že mu vážná starost leží na ramenou, shýbajících se pod její tíží. Chtěl zapomnět v práci, ale přece z každého koutu mlýnice jakoby naň kdos volal: „Dcera je nemocná.“

„Jediné dítě!“ vzdychl vždycky mlynář a již cítil v očích palčivost slz, které ne a ne se rozproudit a zaliti je svým přívalem, aby se stísněnému srdci ulevilo.

Zato panímáma plakala, kudy chodila. Její štěstí a jediná radost byly v sázce, v Božích rukou, a nesměla ani k dítěti vstoupiti, aby mu ulevila slovem lásky v jeho mukách. Všechny odvážné plány, jež měla s Toničkou, se touto nemocí zaviklaly, a panímáma div si i proto vlasy nevyrvala.

Měli s Vrbovými již všechno smluveno a sjednáno, svatba s mladým mlynářem měla býti již na podzim a teď? Jak se těšila,

že jedinou její dceru povede k oltáři nejbohatší ze zdejších mlynářských synků, Otík Vrbů, hezký hoch a študovaný, třebaže zůstal doma při řemesle.

Říkali o něm sice, že si rád zahýří i karty prý hraje a o posvíceních ani jedné muziky nevynechá, leč panímáma nehleděla na tyto kazy povahy Otíkovy příliš černě, soudíc, že se Otík změní a polepší, až si vezme Toničku. To mělo býti potom již úlohou Toniččinou, aby muže připoutala k domovu.

Slyšela sice od lidí, že Tonička mluví se synem vrchnostenského zahradníka z města Františkem Stehlíkovým, ale nepřikládala těmto pověstem valného významu, jsouc skoro přesvědčena, že dcera nemůže a nebude míti ráda hocha z rodiny panských služebníků, když ví, že se o ní uchází mladý Vrba, jehož postavení a majetek jsou již dostatečnou zárukou šťastného a radostného manželství.

Stehlíkovům by se ovšem velmi líbilo, kdyby syn dostal bohatou nevěstu ze mlýna. Je mimo Františka ještě půl tuctu dětí a celá rodina, třebaže chudá, je načichlá panskou pýchou. Stehlík chce ze všech míti pány, dorostlejší hoši studují na reálce, jen Františka si otec nechal u sebe, aby jej vyučil zahradnictví a tím zároveň svému rodu zachoval místo v panské službě. Děvčata — Jožka a Anna — nosí nosejčky také velkopansky hodně vysoko, šatí se jako komtesky ze zámku a loví ženichy. Jožka, prý blázní za nějakým profesorem—básníkem a sama prý již také básně skládá, ačkoli, nebýti starší — Anny — nesvedla by v kuchyni ničeho.

Panímáma taky jednou viděla Františka s Toničkou, bylo to letos na jaře po Vzkříšení, když je s panímámou Vrbovou dohonily u Bílého Kříže. Františ uctivě obě pozdravil a když slyšel, že maminka Toničku vybídla, aby s nimi šla, že už se teď nemusí nikoho bát, podal dívce ruku a rozloučil se s ní po pansku: „Má úcta, slečno!“

„Myslela jsem, že půjdeš domů s ostatními děvčaty!“ řekla jí tehdy maminka a připomínka tato nebyla bez ostnu utajené výčitky.

„Šla jsem s nimi, ale ony nás předběhly, když nás Františ dohonil,“ řekla dcera. A dobře, že bylo již tehdy hodně šero, jinak by byla panímáma viděla, jak se Tonička při této odpovědi začervenala.

„Otíka jsi neviděla?“ ptala se hned na to maminka.

„Na Vzkříšení ano, ale cestou domů nikoli,“ odpověděla Tonička pevně.

„Říkal, že si zajde po Vzkříšení k Černému Orlu na piliár; chodí tam páni ze zámku a on je se všemi velmi za dobře,“ připomněla trochu vychloubavě panímáma Vrbová.

„Proč by se nešel povyrazit — však je taky študovaný jako oni. Zdejší chasa není pro něho!“ souhlasila se sousedkou matka Toniččina a již se tehdy v duchu těšila, až i její dcera bude navštěvovati tuto společnost paniček ze zámku.

„Pan Stehlík tam taky někdy zajde a slyšela jsem, že i s ním se páni rádi pobaví,“ podotkla trochu nesměla Tonička.

„Tomu, ty děvče ještě nerozumíš. Když se někdo vtírá, kam nepatří, hledí se naň přece jinak, nežli na člověka rovného. Když už mezi ně přijde, nemohou ho odbejt, ale po straně se o tom přece mluví,“ povídala paní Vrbová.

„Frantík je příliš citlivý a chápavý a postřehl by, kdyby naň hleděli úkosem. Je výborný hudebník a krásně zpívá, proč by ho tedy nemohli mít rádi mezi sebou?“ hájila Tonička neohroženě svého hocha.

„Pro tu muziku a pro trochu zpěvu snad ano, když je obveseluje a tím si něco přivydělá. U nich doma je každý krejcar dobrý a proto, chce-li Frantík také míti nějaký groš pro své vyražení, musí i po večerech v hospodách vyhrávat. Kde pak by na to u Stehlíků brali při tolika dětech!“ mínila maminka Toniččina.

„I kdepak, maminko!“ zasmála se dívka. „Ty o něm mluvíš, jako by byl vesnickým šumařem a chodil hrát k posvícenským muzikám. Kdo pak ti tohle všechno řekl a tak ti ho vymaloval? Kdyby byl takovým, jak ty míníš, neztratila bych s ním ani slovíčka. Ale on je příliš pyšný, nežli aby se někoho doprošoval o nějakou přízeň nebo podporu. Já ho znám!“

„Neznáš, Toničko a darmo mluvíš! Před tebou — to věřím — že dělá pána, jakoby by on pánem pana hraběte a ne naopak. Takoví nezkušení mladíci mají vždycky plnou hlavu velkých plánů a chtějí s nimi omráčit kde koho a tím více nezkušené venkovské devče. Ty myšlenky na něho musíš pustit z hlavy a dobře že o tom tatínek ještě neví. Moc by se zlobil a nepochodila bys!“ řekla matka výstražně, nic se při tom neohlížejíc jak zraňuje srdce svého dítěte před panímámou Vrbovou. Ale jednou se to říci musilo, aby Vrbovi věděli, že Tonička pro jiného než pro Otíka nevyrostla.

„A já si, maminko, jiného nevezmu!“ řekla dívka odhodlaně, když rozloučivše se s panímámou Vrbovou, šly samy po hrázi rybníka.

„Toničko,“ řekla matka přísně a zastavila se, jakoby jí byla tahle slova zatížila nohy olovem. „To bys nás neměla ani tolik ráda, abys poslechla, když chceme jen tvoje štěstí?“

„To bude, maminko, moje neštěstí. Když ne Frantíka, tak radši žádného. Proč jiného, jen k vůli penězům? Což jich potřebujete?“ zaúpěla dcera.

„Ale mlýn je tu, dítě a to přece nedáme do cizích rukou! Tatínek by ž toho měl smrt!“ zahrozila mlynářka.

„A ten, kterého mi namlouváte bude zase příčinou mého neštěstí a snad také smrti. A co se potom stane s mlýnem?“ doléhala dcera na matku.

„Pro Boha, dítě, nemluv tak přede mnou, jako bych tě neměla ráda!“ děsila se matka. „Což ty víš, co jsem se Pána Boha naprosila, abych měla aspoň jedno dítě, a co jsem přetrpěla strachu a úzkosti, abys nám neumřela; a teď se mnou mluvíš tak tvrdě, jako bych neměla pro tebe srdce a chtěla tě přivést do neštěstí!“

„Moje maminko zlatá a dobrá,“ chytla tehdy Tonička matku okolo krku a dala se do kvílivého pláče. „Když ty nechceš uvěřit, jak mám Frantíka ráda a jen jeho, jen jeho!“ štkala na prsou matčiných a roztřásala se bolestí.

„Nech, Toničko, všechno vůli Boží — ale před tatínkem o tomhle nemluv. Já už tě k ničemu teda nutit nebudu, abys na mne nenařikala, ale tatínek, co tatínek?“ děsila se panímáma. „On už se vším počítal, jako s jistým, Otíka má rád, protože je mlynářem, a považ jen, co by řekl ,kdybys mu přišla že chceš zahradníka! Těch pár růžiček v naší zahradě si sami ošetříme, zeleninu nasázíme i vyplejeme a ty naše stromky za humny beztoho nic nenesou — jsou to jen pláňata a darmo stíni obilí. Tak k čemu zahradníka?“

„Vždyť Frantík může dostat místo u vrchnosti buď zde, nebo na jiném panství. Zdejší pan hrabě jich má několik a Frantíkovi by jistě místo dal!“ bránila se dcera.

„Chtěla bys do takové nuzoty, když máš s Otíkem zaručeno dobré bydlo?“ pochybovala matka.

„Co do dobrého bydla bez lásky? Ostatně se o Otíkovi všelicos povídá a není to zrovna hezké!“ namítla Tonička.

„Kamarádky ti snad něco namluvily, Toničko, ale nevěř jim; mluví z nich závist, protože ti ho nepřejí. Ta, která o něm nejhůř mluví a nejvíce ho haní, olízla by všech pět, kdyby u nich zaklepal!“

„Ba ne, maminko — slyšela jsem jednou mleče o něm hovořit. Seděli večer na lavičce před zanáškou, o mně nevěděli, že jsem v zahradě a že je poslouchám. Bylo jich tenkrát několik pohromadě a vesměs sousedé z města. Tam viděli Otíka s některými úředníky ze zámku hýřit, pak zapadli všichni do vinárny Rezinčiny a co se tam provádělo, o tom prý je hanba mluvit. Ale domyslíš si to, maminko; vždyť víš, že žádné ze zdejších děvčat nechce k Rezince za sklepnici a že má k obsluze pánů děvčata z Brna nebo z Vídně. Tam prý měla Rezinka za mladých let mnoho známostí,“ mluvila Tonička jedním dechem, aby matku přesvědčila.

„Děvče, co ty se všechno nedoviš!“ žasla mlynářka.

„Bylo mi hanba, maminko, poslouchat takové řeči, ale když mluvili o Otíkovi, nemohla jsem se přemoci a vyposlechla jsem všechno. A nebyli to žádní mluvkové, co o něm tak mluvili,“ přiznávala se dívka.

„Mládí se musí vybouřit, Toničko — a líp, vybouří-li se za svobodna, nežli potom. Někdy bývají z takových bouřliváků nejlepší manželé,“ pravila matka v rozpacích.

„Sama říkáš, maminko, že jen někdy. A to by u mne tedy bylo jako sázka do lutrie,“ usmála se dívka.

„Neznáš ještě život, Toničko. Ani za nejhodnějšího muže se nemůžeš zaručit, že zůstane pořád hodným.“

„U toho, kdo je za svobodna hodný a má mne rád, dá se však spíš očekávati, že hodným zůstane, nežli čekati polepšení od hýřila, který by si mne vzal snad jen proto, aby měl dva mlýny.“

„Inu, dítě, všechno ráda věřím, věřím,“ povzdychla si matka. „Ale co tatík? Byla by to jeho smrt, kdyby měl dát mlýn do cizích rukou. Visí na těch svých verkách jako roj včel na rozkvetlé lípě, všechno pěkně zařídil, že mlýn běží jako hodiny — a ty teď takhle!“ děsila se.

„A což kdybych umřela, maminko?“

„Nedopouštěj Pán Bůh, Toničko! Takhle nemluv a nevolej na sebe a na nás boží trest. Vždyť i tatínek chce jen tvoje štěstí, pro ně pracuje a ve dne v noci se stará, a všechno jen pro tebe a k vůli tobě,“ ulekla se panímáma.....

„Vítám vás slovem božím!“ vyrušil je pantáta křesťanským pozdravem a vynořil se ze tmy. „Vy dnes ne a ne se dost nadýchat jarního vzduchu!“ zasmál se a uvolniv klín u stavidla, zarazil vodu. „Je pořád ještě moc vody, a kdyby nebyl zítra Boží hod, ani bychom nezastavili. Musím ji pustit na jalovo,“ politoval a pospíchal k jalovému splavu.

Když Tonička s maminkou šly síní do světnice, mlýn již doklepával. Viděly stárka, jak nadlehčuje složení a slyšely ho, jak pokuckávaje, klepe na stěny moučné truhly, aby ji čistě vymetl.

„Všecko čistě zameť, Václave, ať i tady je vidět, že je zítra Boží hod,“ poroučel pantáta vesele, ukládaje za dvéře sochůrek k vytahování stavidel. Pak svlékl kabát a oprášiv s něho moučný prach, pověsil ho do skříně a převléknuv se do lehčího kabátu, šel za ženskými do světnice. (P. d.)

Vladimír Strojil:

Srdce umučené.

Památce mé drahé babičky.

(Č. p.).

Denně, když stál přede dveřmi pokoje, v němž odpočívala, si umiňoval:

„Dnes pokleknu před ní a vyznám jí vše, co vře v mém nitru. Svěřím jí lásku svou, doznám velikost svou, vypovím muka hrozná a prose ji na kolenou o odpuštění, budu volat po pokání...“

To vše si umiňoval, to vše si říkal, stoje přede dveřmi jejího pokoje. Avšak, jakmile vstoupil — neměl síly, neměl odvahy.

A ještě jedna myšlenka ho mučila neméně. Co je s jeho dítětem? Co dělá jeho Ida? Zda žije? Nemluvili o ní dosud vůbec. Bylo to hrozné napětí. Vždyť ani nevěděl, smí-li se k ní dosud hlásit jako otec.

Ano, což jestli Nataša, a k tomu měla plné právo, vyprávěla se sugestivní mocí slova matky na dítě, Idě o otci, jakým byl? Jak v mládí dvaceti let hýřil, stal se hejskem a prázdným dandym, uboze blaseovaným, který neměl ničeho na práci, než rozhazovat matčin podíl. Jak ona, Nataša, s ním se potkala v hlavním městě a on se jí zalíbil. Jak ona vzplála k němu vroucí láskou a přes všechna příkoří, přes všechny urážky, kterých se vůči ní dopustil, nepřestala jej milovati a dokonce i universitních studií se vzdala, aby mohla jemu se věnovati. A jak nakonec získala jej, přivedla na dobrou cestu, vrátila do kolejí čistého života.

A on, jak zamiloval se do ní, a když byli svoji, kterak dovedl oceniti ušlechtilost její duše. Když pak Ida se jim narodila, jak šťastným byl otcem a dobrým a pozorným manželem. Za večerů hvězdných kterak zpřádali plány budoucího života v kolébce odpočívající Idy. Což, zda jí vyprávěla o slavných jeho přísahách, o všech těch velkých slovech, jež denně šeptal jí v malé, narůžovělé ouško a když pak slova ta v tak přesvědčivý akord se spojila a jako nejčarnější symfonie v slavnostním maestosu a grandiosu šíří své linie je opájela oba — jak potom přišlo jitro, kdy probudila se a slunce proudem lilo zář svého zlata do ložnice, ji líbajíc, a ona netušila, že zrazena je nejhroznějším způsobem podlým, ohavným...

Nechal jí jenom lístek na stolku v budoiru, s banální, profanní omluvou svého činu a zatím, co ona zmírala zármutkem, bolem a zoufalstvím, on plnými doušky pil zkažené víno lásky z číše, již nabízela mu žena, nehodná pohledu poctivých a čistých očí, jako byly oči Natašiny.

Zdaž nemusela ho potom Ida nenávidět, zda nezhnusil se jí ten, jenž zval ji svým miláčkem a ona jej svým drahým tatíčkem. Zdaž nebyla v právu Nataša, když přijdouc z posluhy, denně večer říkala Idě:

„Hle, moje ruce! Pohlédni na tyto mozoly, patř na naběhlé žíly, na nažloutle špinavé nehty! Hleď v mou strhanou tvář, v mé pláčem vyhadlé oči, na vráskami zbrázděné dívej se čelo a starostí na bílé dívej se vlasy!“

Zdaž může jej milovati jeho dítě, když matka na sebe ukazujíc, zvolá:

„Patř, to učinil ze mě tvůj otec, můj muž!“

Tyto všechny myšlenky jej mučily a štvaly, nedávajíce mu chvíli klidného oddechu. Nemoha těchto muk snésti, poklekl u její postele a smáčeje slzami upracovanou její ruku, žaloval na sebe a prosil o odpuštění.

„Roberte, t yvíš, že milovala jsem tě vždy a pro tebe že jsem jen žila. Když onoho hrozného dne jsem zvěděla o tvém útěku, smutna jsem byla, zoufalá, neb bolelo mne, žes nepoznal, jak velká byla láska má. Než odpustila jsem ti již tehdy, a chceš-li slova ta slyšeti z mých úst znova, budiž:

Odpouštím ti!“

Zahrnul ji, šíleje štěstím, polibky. Věděl, že lékař naporučil Nataše největší klid, varoval ji před rozčilením. Než on, ač viděl, že Nataša rozrušením téměř omdlévá, cítě tak veliký nával štěstí v nitru, nedovedl se ovládnouti, aby nevyřkl otázku:

„Ida?“

„Ida, Ida — Ida je...“ Neměla víc sil a omdlela.

Zavolali lékaře. Domlouval Robertovi a zakázal mu vůbec přístup po ten den i noc do Natašina pokoje.

Ještě jednu noc prochodil Robert po svém pokoji, nemoha spáti starostí o Natašu, neb lékař mu řekl, že stav její je velmi vážný. Pak ona myšlenka, ona věta nedořeknutá o Idě.

„Což zemře-li do rána a ty nikdy nezvíš ničeho již o svém dítěti?“

Tato strašná myšlenka usadila se mu jako úpír v hlavě a vyssávala mu mozek děsem pojmu, že navždy by odsouzen byl žíti v nejistotě.

Robert byl blízek šílenství.

Dlouhé hodiny naslouchal se zatajeným dechem u dveří Natašina pokoje, dýchá-li dosud. Ó, jak se zaradoval, když zaslechl v jeden okamžik Natašu zasténat.

Takový je člověk v neštěstí.

Teprve třetího dne mu dovolil lékař vejíti do Natašina pokoje. Viděl ji před sebou bledou, téměř sinalou, s hluboko vpadlýma očima a s trpitelským úsměvem kol uvadlých, bledých rtů. Něco mu pravila na pozdrav, porozuměl rovněž, že se ptá po příčině jeho bledosti, než v hlavě mu hučela jediná myšlenka —

Ida — Ida, a jen s velikým přemáháním dovedl Natašu poslouchat a málem by se jí byl zapomněl zeptat po jejím zdravotním stavu.

Již po druhé jej vyzývala, aby přisedl k ní, když on pojednou, uchopiv ji za rozpálené ruce, zvolal:

„Ida, kde je Ida? Pověz Natašo, pověz! Vím, že mě nenávidí, ale přece chci vědět ,kde je."

Její mrtvolně bledé líce polily se slabým nachem a oční víčka s dlouhým obrvím se slabě přivřela.

„Probůh, Natašo, vzpamatuj se, neomdlívej. Nechci dnes nic věděti, povíš mně vše až zítra, pozítří, za týden, kdy budeš chtít, jen zůstaň klidna."

Upřela naň své pohaslé oči:

„Ó, nikoliv, Roberte, hned ti to povím, neboť není času na otálení, věř, cítím to, že jen málo hodin mně zbývá."

Vykřikl bolestí a hrůzou při jejích slovech.

„Nuže slyš, Roberte," řekla tichým hlasem. „Neztratil jsi svoji dceru, neztratil jsi své dítě, třebas jsi je opustil v osmi letech, a dnes má Ida již třiadvacet roků. Nikdy, slyšíš, nikdy, Roberte, jsem Idě neřekla, co se mezi námi stalo. Neučila jsem jí nenávisti vůči tobě, ba naopak lásce. Až sejdeš se se svojí dcerou, seznáš, jak tě miluje. Vyprávěly jsme si dlouhé večery o našem tatíčkovi, který odejel pracovat do ciziny a vrátí se jednou bohatý k nám zpátky. Ano, v těch chvílích i já úplně zapomínala veškerého žalu a vžívala jsem se s ní v tu dětskou vroucnost lásky k otci, to přimknutí k němu, velkému, milému, drahému..."

Robert hlasitě vzlykal mezi Natašinou řečí.

„Ó, kolik modliteb my po jasných posílaly hvězdách za tatíčkem tam ve vzdálené zemi. Ó, jak jsme cítily, že chvění hvězdy je jen jeho láska, jeho myšlenka na nás, jež víže v jeden celek nás. A kolik síly mohutnosti bylo v těch slovech dvou, jimiž po léta se její, ba i moje srdce živilo, těmi dvěma slůvky: — V r á t í s e! — — Než bída, hlad — to vše nás bylo silnější. Já nechala ji vystudovat a pak — Ida v cizině si místo našla á já jsem osiřela... Roberte, víš, co to bylo být sama!?"

„Natašo... Natašo!" vzlykal Robert.

„Ida odejela," pokračovala po malé chvíli Nataša, „s počátku se měla dobře, psala mně často, než potom počala si stěžovati na nedostatek a teď — rok, snad víc, ano mnohem víc je tomu, co o ní nevím."

Robert bolestí zaúpěl.

„Buď silný, buď zmužilý. Ida byla dobré děvče, a na cestu do života dala jsem jí všechny rady i zkušenosti, které jsem měla. Můj mateřský cit mně praví, že obstojí, že vrátí se, že se s ní shledáš..."

„Shledáme, řekni!".

„Ne, shledáš, neboť až Ida přijde, já nebudu již mezi živými...“

Hlas její stal se pojednou zvučnějším:

„Víš, Roberte, vždy jsem si přávala a v duchu jsem tolik toužila, spatřit Idu po boku muže, jenž povede ji životem, jenž bude ji chránit, milovat i ctít. Než cítím, neříkej ničeho, Roberte, že se toho nedočkám. Mé dny, ach, co dcny, mé hodiny jsou sečteny. Smrt čeká. Vidíš ji, tady sedí, tam u mých nohou. — Budiž, požehnám jí — mé Idě, v duchu a zemru šťastna, vždyť ty jsi se ke mně vrátil. Ale Roberte, drahý můj, slyš, slib mně, že až Ida přijede, že půjdete spolu na hřbitov k mému hrobu, a tam, až ona ti řekne: — tatíčku — vzpomeň si, Roberte, na ně, jak velice jsem tě milovala, když jsem ji učila to slovo říkat, tomu slovu rozumět a je ctít. — — Vzpomeň, vzpomeň si na mě a polib chladný mramor, jenž bude krýt můj hrob a polibek ten setře anděl matek svými křídly a jako důkaz tvé lásky zanese mně jej tam k hvězdám...“

Na dveře pokoje bylo zaklepáno a v zápětí vpustil lokaj do pokoje domovnici z šedivého činžáku.

„Milostpaní, milostpaní,“ — volala líbajíc Nataše ruku, — „slečinka Ida telegrafuje, tady je telegram, že prý dnes za půl hodiny přijede...“

Robert chvěl se na celém těle.

„...já jsem ten telegram, ráčejí odpustit, otevřela, on byl adresován k nám do domu, do podkrovního bytu...“

„Ó Bože, byl bys tak milostiv a dopřál mně spatřiti svou dceru...“ byla Natašina slova.

Robert rozbaliv složený telegram četl:

„Milovaná mamičko! Přijedu dnes o půl jedenácté. Jsem šťastna, jedu si s ním, jenž ve chvíli nejhorší ruku mně podal — pro tvé požehnání. — Ida.“

Byla to hrozná chvíle. Přivolali lékaře.

„Umírá,“ šeptal lékař Robertovi.

„Jen abych ji viděla — ó Pane! — Ido — kde jsi?“ volala zmírající Nataša.

Před palácem zastavil kočár. Ida přijela... Starý hrabě, jenž na ni dole čekal, řekl jí jen:

„Tvůj otec se vrátil — pospěš!“

Ida následována svým soubencem vyběhla s lokajem širokým schodištěm, když tu náhle se otevřely dveře jednoho pokoje a v nich stanul Robert. Ač Idu patnáct let neviděl, poznal ji svým srdcem:

„Ido, Ido,“ zvolal, stoje na prahu.

„Tatíčku, tatíčku,“ zvolala Ida, chtíc jej obejmout.

Uchopil ji za ruku i jejího snoubence a vedl je rychle předpokojem — beze slova otevřel dveře protějšího pokoje.

„Mamičko — mamičko!“ vykřikla bolestně, zoufale Ida, klesnouc u matčina lože a vedle ní poklekl i ten, jenž zachránil ji ve chvíli, kdy stála na okraji propasti.

„Ido — buďte šťastni“ — polohlasitě pronesla Nataša a s nadlidskou silou pozvedla své, již tuhnoucí ruce na jejich hlavy.

Pak rozevřevši své pohaslé oči, jež naposled zaplály v ten okamžik, zvolala hlasem jasným, zvučným, takovým, jakým volávala v dobách úplné tělesné i duševní svěžesti:

Roberte!“

Tak velice jej milovala. V tu chvíli dotlouklo její umučené srdce...

Jan Karník:

Dědkovy rýmy.

III.

Jako babky na trh mraky
nad strniska vylezly —
a mně teskno kalí zraky,
že mi vnoučka odvezli.

Zbylo tu jen prázdné lože
bez pokladu zlatého,
co si počít, Pane Bože,
co si počít bez něho?

Strážných duchů mocné voje
osamělý prosí děd:
chraňte pacholátko moje
v křižovatkách lidských běd!

IV.

Opuštěn je pokojíček,
klícka, z které zmizel pták,
kde náš dlíval pacholíček,
gumový zbyl pajdulák.

A ten panák, jenž tu kdysi
skákal hopsa, hopsasa,
smutně šklebí ztuhlé rysy
gumového fulpasa.

„Kde jste milá, kde jste, očka,
kdy vás skok můj upoutá?
Ruka zlá mne odhodila
v haraburdí do kouta!

A děd — třeba z gumy není,
chtěl by v lásky závrati
pro vnoučkovo potěšení
také k stropu skákati!

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(C. d.)

Roku 1863 ukončil tedy Bruckner svá studia, stár 39 roků. Teprve nyní lze vlastně mluviti o jeho skladbách; cele se jim oddal, skládav po své chuti i vůli, kdežto dříve skládal, byv okolnostmi donucen, buď pro potřebu kostelní nebo spolkovou. Bývá zvykem, že žáci utekou pokud možno nejdříve učiteli, aby se dále sami vychovávali. Bruckner se učil tak dlouho, že není podobného příkladu v dějinách umění: každý sice ví, že se nikdy nevyučí, ale Bruckner to dokázal svou zrovna bezpříkladnou pevnou vůlí. Připravil se nejdůkladněji theoreticky ku svému dobrovolně zvolenému životnímu úkolu.[3])

Jak již zmíněno, seznal Bruckner Wagnerovy skladby prostřednictvím Kitzlerovým roku 1861. Osobně se seznámili oba tito mužové roku 1865 v červnu v Mnichově, kam si zajel Bruckner, aby byl přítomen prvnímu představení „Tristana a Isoldy". Zůstal čtrnáct dní, denně se scházeli. Předložil mu úryvky ze své I. symfonie. Bruckner byl po celý život skromným, pokorným, nadmíru zdvořilým; jistě se tak také choval k Wagnerovi, jinak velmi ješitnému a domýšlivému,[4]) což Wagner blahovolně kvitoval a odvětil několika pochvalnými slovy o jeho velkém hudebním nadání. Bystrozraký Wagner jistě poznal jeho nadání, neboť přijal později věnování jeho III. symfonie, nebyl jím však nijak okouzlen, jak prý Bruckner často vyprávěl přátelům. Ani

[3]) Šef dvorní hudby ve Vídni a skladatel hudební Jan Josef Fux (žil 1660–1741) říkával: An nescis musicam esse mare, nec Nestoris annis possit exhauriri? Či nevíš, že je hudba moře, jehož nevyčerpáš, i kdybys dosáhl let Nestorových?

[4]) V zimě roku 1863 měl se hráti v Paříži příčiněním kněžny Pavlíny Metternichové ponejprv Wagnerův »Tannhäuser«. Ku zkouškám dojel Wagner; čím více se blížil den provedení, tím více byl rozčilen. Seděli večer u Metternichů (rakouský vyslanec v Paříži), mluvili o blízkém představení; Wagner všecek rozčilen vyprávěl, jak se nemohou herci i hudebníci vpraviti v jeho hudbu, tak na příklad nedovede kapelník vžíti se v jeho pochod, když vychází Tannhäuser z Venušiny hory; aby znázornil jak má se pochod hráti, skočil ku klavíru, otevřel ho a »tloukl« dosti neohrabaně pochod. Přítomný Liszt se nezdržel, vyskočil se sedadla, odstrčil Wagnera a hrál pochod svým geniálním, ojedinělým způsobem. Liszt dovedl hudbu oduševnitl, hrál dramaticky. Když dokončil, přistoupil k Wagnerovi a pravil: »Hrám přece trochu lépe než ty!«, čímž ho však urazil. Wagner se obrátil ku přítomným a pravil lítostně: »Liszt vždy snižuje moje hudební nadání.« K tomu dokládá autorka: »Wagner byl přepjatě ješitným, nesnesl žádné kritiky, kdyby byl měl opravdové přátele, kteří by mu byli někdy vytkli jeho chyby, byl by všelicos lépe, srozumitelněji napsal a jenom získal; stálé nakuřování způsobilo, že se měl za neomylného v hudbě a za něco bohupodobného. Viz: »Geschehenes, Gesehenes, Erlebtes von Paula Metternich-Sandor 1920, 4.—7. Tausend, str. 96.

ve svých vzpomínkách ani vůbec ve svých spisech nezmiňuje se Wagner o Brucknerovi, čehož by jistě nebyl opomenul, kdyby byl viděl do budoucnosti a cele vystihl význam Brucknerův. O Brahmsovi píše častěji. Myšlenka, že jej pochválil Wagner, velmistr hudby, byla Brucknerovi po celý další život mocným vzpružením k další skladatelské činnosti.

Po druhé se setkali počátkem září 1873. Bruckner byl jako lázeňský host v Marianských Lázních. Dopsal Wagnerovi do Bayreuthu, zda by mu byla mila jeho návštěva? Ač nedostal odpovědi, jel k němu. Předložil mistrovi partitury své II. a III. symfonie. Druhou letmo prohlédl, u III. se ihned zastavil déle u první věty a pravil: „Nechte mi tu partituru, po obědě ji prohlédnu.“ Bruckner prosil, zda by přijal její věnování. „Přijďte o pěti, promluvíme si o této věci,“ odvětil Wagner.

Čas byl Brucknerovi dlouhý. Stál u stavby Wagnerova divadla a tak se zakoukal, že bylo pět pryč a Bruckner stále přihlížel ku stavbě. Wagner poslal sluhu, aby vyhledal Brucknera. Našel ho uprostřed mezi dělníky. Upozornil ho, že již dávno bilo pět hodin a že má Bruckner vápnem pošpiněný frak, nad čímž se velmi rmoutil.

Když přišel do Wagnerovy villy „Wahnfried“, byl přijat nadmíru laskavě. Wagner jej několikrát objal, líbal a pravil: „Velmi mne potěšíte, když mi věnujete svou symfonii.“ Společně nyní prohlédli celou III. symfonii, pro niž se Wagner rozhodl. Pak šli do zahrady, kde byl v chladném stínu připraven sud piva. Wagner sám načepoval, podal první sklenici Brucknerovi se slovy: „Nyní pijte, Brucknere, na zdar svých skladeb.“ Překvapen zvolal: „Mistře, takový sklepník!“

Brzy na to byl pozván k obědu u Wagnera. Když vstupoval do jídelny, dohonil ve dveřích dámu, která se mu sama představila jako princezna z Meiningen. Pojmenovav se, uchopil ji srdečně za obě ruce, potřásal jimi a všecek rozradostněn volal: „Děkuji, že se račte ujímati tak nadšeně našeho mistra,“ čemuž se princezna srdečně zasmála.

V červnu 1874 poslal Bruckner z Vídně opis partitury své III. symfonie Wagnerovi s věnováním. Jeho choť Cosima děkuje listem ze dne 14. června. Píše, že Wagner prošel celou partituru s Hansem Richterem, velmi se potěšil a upřímně děkuje, zve jej ku představením, která — Bůh snad dá — budou v Bayreuthě roku 1876. Do té doby nabude manžel volnou chvíli, aby sám řekl, co se tuto snažila nedostatečnými slovy naznačiti.

Na jaře r. 1875 přijel Wagner do Vídně. Vítali jej přátelé, mezi nimi ovšem též Bruckner. Sotva ho uviděl, šel k němu se slovy: „„Symfonii provésti!“ Srdečně se oba vítali a potřásali si vzájemně ruce. Ku kolem stojícím pravil Wagner: „Tu jest Bruckner, je můj muž!“ Již dříve žádal Wagner písemně, aby

provedli filharmonikové za jeho pobytu ve Vídni některou Brucknerovu symfonii. Odmítli, bojíce se tehdy všemocného kritika dra Hanslicka.

V Bayreuthu byl Bruckner skoro každý rok. Naposledy se viděl s Wagnerem v létě 1882. Když tu chodil po městě, míval přes ramena přehozený „frak" pro případ, kdyby měl potkati mistra, aby ho měl po ruce. Při poslední návštěvě držel ho churavý mistr, ležící v posteli, dlouho za ruku a pravil mu: „Spoléhejte na mne! Provedu symfonii mně věnovanou i ostatní vaše skladby." Bruckner hluboce dojat, klekl a líbaje ruku Wagnerovu, zvolal: „Mistře, zbožňuji vás!" Odvětil: „Jenom pomalu, Brucknere, dobrou noc!" To bylo poslední slovo, jež slyšel z jeho úst. Wagner zemřel 13. února 1883 v Benátkách.

Z Brucknerova pobytu v Bayreuthu roku 1892 vypravuje kritik Marsop: Bruckner vstával časně ráno ,šel na procházku do parku a navštívil hrob Wagnerův. Tiše, skromně přistoupil blíže, u náhrobku smekl uctivě klobouk, sepial ruce a modlil se tak vřele, tak vroucně, až mu tekly slzy z očí po tvářích. Byl bolestně dojat, potom jako by mu přišlo zjevení s hůry, rozjasnil se mu obličej, smutek zmizel a z jeho očí zářila nová naděje a odhodlanost. Či cítil, že tu dlí naposledy? (P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Polsko. Z Polska do Palestiny vyjelo r. 1925 celkem 17.740 osob. V tomto počtu bylo 1558 turistů, ostatní se vystěhovali za živobytím. Mezi vystěhovalci bylo 1433 rolníků, 1923 kupců, 1500 dělníků, ostatní byli řemeslníci. Roku 1926 očekává se zmenšení vystěhovaleckého ruchu do Palestiny pro nemožnost najíti existenci v této zemi.

Poláci na Litvě. Litva pronásledovala dosud Poláky. Zakázala dokonce objednávati knihy z Polska. Nová vláda litevská je však příznivější Polákům. Uznala, že počet Poláků na Litvě činí 10 procent. Polské opatrovny dostanou 10 procent jako náhradu výloh. Ministerstvo osvěty dá povolení ke zřízení polské školy, přihlásí-li se o ni aspoň 30 osob. Na polských školách budou moci vyučovati i učitelé, kteří nemají podmínek, předepsaných litevským ministerstvem osvěty.

Pomník Sienkiewiczův. V Bydgošti byl slavnostně položen základní kámen k pomníku Henryka Sienkiewicze. K slavnosti poslali pozdravné telegramy president dr. Masaryk, předseda poslanecké sněmovny Malypetr a Klofáč jménem Národního shromáždění.

Tři katolické deníky mají v Polsku: „Postemp" vychází v Poznani, „Glos Narodu" v Krakově a „Polak Katolik" ve Varšavě. Nejstarší je „Glos Narodu," neboť vychází letos v 33 ročníku. V Poznaňsku a na Pomoří vychází několik katolických obdeníků a týdeníků. V Katovicích vydává Korfanty národní deník „Polonii," která je též psána v duchu katolickém. Katolíci ve Lvově se chystají založiti vlastní deník. Celou řadou článků v „Gazetě Kosčielnej" uveřejněných dokázali jeho potřebu a význam.

Podobný podnik jako je naše Družstvo Vlast mají v Poznani, ovšem v daleko větším rozsahu. Je to nakladatelská firma svatého Vojtěcha, dílo to nezištných poznaňských kněží. Původní malá tiskárna a malé knihkupectví svatého Vojtěcha povstalo z podnětu arcibiskupa Štablevského. Prodávalo školní příručky, knihy náboženského obsahu a devocionálie. Právně byl závod majetkem arcibiskupa Štablevského a prvním jeho správcem byl prelát Petr Vavřiniak. Poněvadž byla obava, že po smrti arcibiskupa a změnou na arcibiskupském stolci by mohl polský národní ráz závodu vzíti za své, byla mu roku 1903 dána právní forma společnosti soudně zanešené. Nynějšími podílníky čili majiteli závodu jsou: Biskup Lukomski, prelát Jos. Klos a prelát Stanislav Adamski, Stanovy obsahují předpis, že po smrti kteréhokoliv z podílníků připadá jeho podíl závodu, který má právo jmenovati podílníka nového. Jiný paragraf stanov zapovídá dělení zisku mezi podílníky a tvoření reserv. Všechen zisk má býti věnován buď na rozšíření závodu nebo na podporu jiné katolické instituce dle rozhodnutí podílníků a pod kontrolou hnězdensko-poznaňského arcibiskupa.

Z malých počátků rostla tiskárna a nakladatelství svatého Vojtěcha, až se stala jednou z největších vydavatelských firem v Polsku. Její Poznaňská centrála skládá se nyní z několika samostatných oddělení, jako: 1. Oddělení vydavatelské, jehož šéfem a literárním správcem je Štěpán Jeleński. 2. Grafické závody se všemi dnes známými druhy grafiky pod správou Fr. Kuše. 3. Knihkupectví pod správou Štěp Gonšerovského. 4. Oddíl pro zhotovování kostelního náčiní a devocionálií, řízený Vincencem Klingem. 5. vydavatelství Převodníka katolického, jehož vrchním redaktorem jest prelát Jos. Klos.

Závod má teď vlastní dům na poznaňském náměstí s rozsáhlými obchodními místnostmi a filiálky ve Varšavě, Vilně a Lublíně. Též má rozhodující podíly v jiných nakladatelstvích ideově sobě blízkých. Před několika měsíci započal s výrobou papíru ve vlastní továrně na Maltě pod Poznaněm.

Správa celého závodu spočívá nyní v rukou ředitele Žulkovského a preláta Josefa Prondzyńského. Počet všech zaměstnanců obnáší přes 500 osob. Hlavním oborem nakladatelské činnosti je vydávání knih náboženského obsahu a beletristických. Školní příručky se vydávají stále pro vyučování náboženství a je snaha tisknouti takové pro všechny školy od obecných až po university.

O počtu vydaných knížek a o výši nákladu poučuje tento výkaz z posledních let: Roku 1921: 102 knihy v 645.000 exemplářích, roku 1922: 107 knih v 965.000 exemplářích, roku 1923 86 knih v 590.000 exemplářích, roku 1924: 92 knih v 750.000 exemplářích a r. 1925: 150 knih v 1,086.000 exemplářích.

Kromě příruček vydává nakladatelství svatého Vojtěcha i pomůcky pro vyučování náboženství, na prvním místě serii biblických obrazů dle projektu malíře profesora St. Stavičevského. Je to v Polsku první vydání toho druhu.

Znamenitě se také uplatňuje „Sv. Vojtěch“ vydáváním „Převodníka katolického“, ilustrovaného to týdeníku, určeného pro lid a vycházejícího ve 130.000 kusech. Je to nejrozšířenější časopis v Polsku.

Majitelé a správcové závodu používali zisku většinou k rozšíření podniku, majíce za to, že katolicismu nejlépe poslouží, když hojným vydáváním děl literárně a kulturně cenných budou působiti na ducha a smýšlení celého Polska. Podnik také plní svůj úkol hravě, stojí na takové výši dokonalosti svým technickým a obchodním zařízením, že se mu sotva některá jiná firma v Polsku vyrovná, ideově zas stal se hlavním sloupem katolického ruchu. Žádný knihkupec v Polsku nemůže ignorovati knihy nakladatelstvím svatého Vojtěcha vydávané.

Rusko. Maksim Gorkij pracuje o novém díle, ačkoli jeho stav zdravotní jest velmi neutěšený.

Slovensko. O slavnostech Slovenské Matice, konaných v Turčanském Sv. Martině v srpnu 1926, napsal kanovník dr. J. Hanuš zprávu do katolického francouzského deníku „La Croix" ze dne 10. září t. r. Zpravodaj vyličil význam Matice slovenské, zdůraznil úřední účast na slavnostech a zaznamenal řeči presidenta republiky a biskupa Blahy.

Katolická literární společnost. Katolíci bratislavští se usnesli založiti v Bratislavě katolickou literární společnost. Předsedou přípravného výboru jest dr. L. Francisci.

Konkurs redakce „Slováka" na nejlepší román ze slovenského života potkal se s nemalým úspěchem; přihlásilo se šest románových prací.

Slovinsko. Sebrané spisy Ivana Cankara. Vycházejí „Zbrani spisi Ivana Cankarja" (Sebrané spisy Iv. Cankara); byl vydán 3. svazek, nákladem „Nové založby" v Lublani. Tento svazek obsahuje spisy, jichž jinak není možno v knihkupeckém trhu dostati. Tyto sebrané spisy jsou nejznamenitější novinkou belletristického trhu slovinského. Redakci těchto sebraných spisů vede dr. Izidor Cankar.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Státní rozpočet na r. 1927 byl poslaneckou sněmovnou schválen vládními stranami. „Státotvorné" strany: čsl. soc. demokracie hlasovala proti rozpočtu, čsl. soc. strana prohlásila, že bude hlasovati pro rozpočet vyjma položku na kultus. Pozměňovací návrhy opposice v počtu 400 byly zamítnuty. Je to možné chlubiti se státotvorností a nehlasovati pro rozpočet, jehož stát nutně potřebuje?

Zmínili jsme se minule o státním dluhu. Jako dodatkem uvádíme z řeči Dra Hnídka: Na r. 1927 činí státní dluh 35 miliard Kč a je trojího druhu: Dluh vnitřní, zahraniční a dluh, vyplývající z mírových smluv, jenž jest rovněž trojího druhu: Dluh předválečný, jehož část převzali jsme ze starého Rakouska a jehož výše bude ve skutečnosti činiti asi 4 miliardy Kč, dále dluh 750 milionů zlatých franků a dluh za státní statky, jehož výše stanovena bude po dohodě s reparační komisí. Všechny obavy, že tento dluh dosáhne fantastických cifer, jsou neodůvodněné a zbytečné. Je samozřejmé, že zaplatíme, k čemu jsme se mírovými smlouvami zavázali. — Zaplatíme, ale kdy? Řekněme, že to bude jen 15 miliard. Není to trochu mnoho na poplatnictvo?

Dr. Drachovský mluvě o tomto břemenu, které snadno může porušiti rovnováhu s velikými obětmi dosaženou, soudí, že jest třeba včasné a obratné propagandy a energické práce v zahraničí, aby dluhy byly sníženy na obnosy snesitelné. Podařilo-li se to Německu, podaří se to i nám, bude-li postupováno obratně a houževnatě.

Že by se dalo šetřiti, vidíme z těchto číslic: v r. 1925 měla naše armáda 74 generálů, 269 plukovníků, 525 podplukovníků, 527 majorů, 1860 štábních kapitánů, 3362 kapitánů, 1444 nadporučíků, 1445 poručíků a 24 podporučíků.

Odborové organisace zaměstnanecké v republice čsl. měly podle zprávy statistického úřadu dne 31. prosince 1925 úhrnem 1,693 891 členů a to:

1. Odborové sdružení československé	347.923	členů
2. Československá obec dělnická	307.152	„
3. Říšská všeodborová komise křesť.-soc. dělnictva čsl.	113.669	„
4. Odborové ústředí „Čsl. svaz úředníckých a zřízeneckých organisací"	87.799	„
5. Republikánské ústředí zaměstnanecké	47.722	„
6. Združenie slovenských odborových organizacií	46.363	„
7. Národní sdružení odborových organisací dělníků a zřízenců všech kategorií	25.759	„
8. Ústřední svaz čsl. čsl. veřejných úředníků s vysokoškolským vzděláním	11.279	„
9. České odborové organisace zaměstnanecké bez odborové ústředny	155.773	„
10. Zentralgewerkschaftskommission des deutschen Gewerkschaftsbundes	226.911	„
11. Reichsvereinigung der deutschen Gewerkschaften	49.690	„
12. Verband der christlichen Gewerkschaften für das Gebiet der čechoslowakischen Staates	20.185	„
13. Verband der deutschen Staatsangestellten-Vereinigungen in der čechoslowakischen Republik	8.058	„
14. Německé odborové organisace zaměstnanecké bez odborové ústředny	44.373	„
15. Mezinárodní všeodborový svaz	201.035	„

Vláda povolila pět milionů Kč na pomocnou akci stravovací pro děti nezaměstnaných přihlížejíc k těžké situaci zaviněné průmyslovou stagnací a nezaměstnaností.

Stávka anglických horníků po půlletním trvání končí fiaskem. Anglické listy odhadují počet dělníků, kteří již v dolech zaměstnání nenajdou, přes 200.000.

Při projednávání státního rozpočtu prohlásil poslanec Stašek, generální tajemník čsl. strany lidové; má-li býti docíleno ve školách náboženského klidu, musí býti malý školský zákon opraven a ustanovení o odhlašování se z náboženského vyučování odstraněno. — Není tedy malý školský zákon fenomenální vymožeností, neobyčejným úspěchem, neosvědčilo se Credo katolických rodičů? To bylo jásotu a kaceřování těch, kdož měli odvahu postaviti se proti malému školskému zákonu! A po čtyřech létech? Jsou lidé, kteří nemusí býti politiky na vůdčích místech a mohou také něco věděti, proč se přehlíží jejich názor? Tomu všemu zlu mohli jsme se vyhnouti, kdyby se byl přijal jistě praktický návrh: pro děti bezkonfesní laická morálka, pro ostatní náboženství jako předměty povinné.

Pan president přijal šefredaktora křesť. soc. „Deutsche Presse" dra Rud. Schaffera, s nímž rozmlouval o některých vnitropolitických problémech. Zaznamenáváme názor p. presidenta o rozluce církve a státu: „Jsem pro rozluku státu a církve, ale přimlouvám se pro tuto rozluku ne z antipatie proti náboženství. Právě rozpad Rakouska musí každého myslícího člověka poučit, že spojování církve a státu a zvláště podřizování církve politickým zájmům neprospívalo náboženství a církvi — církev nemohla zachránit Rakousko před rozpadem. Dějiny všech a zvláště katolických států ukazují, že všude v nové době rozluka státu a církve postupuje v různých stupních a formách. Nemůžeme se této všeobecné tendenci vymknouti. Vím, že církev, t. j. Vatikán, rozluku v žádném státě neuznal a neuzná, ale prakticky je možno tolerari posse. Snad by mohli v tomto směru křesťanské strany postavit positivní program. Samozřejmě znám nesnáze, které se tu vyskytují na př. v rodinném právu atd. Přes to považuji rozřešení úlohy bez t zv. kulturního boje za žádoucí a možné.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Na Hyjtě. Díl III. Nová kniha chodských pohádek, dílo trvalé ceny od Jana Fr. Hrušky právě vyšlo, v bohaté výzdobě prof. Schustra. Stran 164. Čtyři barevné celostránkové přílohy, 16 uměleckých křídokreseb. Hojnost dvoubarevných iniciálek, bezvadná typografická úprava na pěkném papíře. Svérázná umělecká vazba. Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II., Panská ul. č. 1. Cena pouhých Kč 36·—.

Chodské pohádky Hruškovy byly přijaty příznivě nejen všestrannou kritikou (univ. prof. Dr. Jiří Polívka, univ. prof. Dr. Fr. Žákovec, prof. K. B. Mádl, M. Gebauerová, prof. V. Suk), ale hlavně čtenářstvem, které rozebralo prvý díl dříve, než mohl býti vydán druhý, kterého jest také jen málo výtisků na skladě. Nyní vychází díl III., kterým celé Hruškovo dílo „Na Hyjtě" jest dokončeno. V této nové knize vedle rozkošných pravých pohádek, naleznete zejména pověsti báchorkové, skladby legendární, mythické stručné povídky humoristické a satirické i také bajky a báje zvířecí. Všechno jest vypravováno v přesném podřečí chodském, jež bylo autoru, vychovanému ve staré chodské rodině, podle přesně zděděných řádů, pravou mluvou mateřskou a má tedy všechny přednosti vypravovatelského umění lidového Doporučujeme novou knihu Hruškovu přátelům lidové poesie, zejména těm, kteří již mají ve své knihovně díly předcházející Příležitostný a opravdu vítaný dárek vánoční pro mládež československou

Joe Hloucha: **Pohádky japonských dětí.** S 50 obrazy dle fotografií a starých dřevorytů. Str. 88. Cena Kč 80 —. Obálku kreslil F. X. Procházka. Zemědělské knihkupectví A. Neubert, v Praze 1926.

Nakladatelství Neubertovo na letošní vánoční knižní trh připravilo knihu, jaká nebyla dosud tak nádherně a originelně v Evropě vypravena. Je určena rodičům a dospělejším dětem. Slavný cestovatel Joe Hloucha, který je v Japonsku častým hostem, za svých návštěv nasbíral tam hojně krásných předmětů, proslulých barevných dřevorytů, obrázků a těmi nejkrásnějšími vyzdobil z bohatých pramenů lidového básnictví vybrané japonské staré pohádky a pověsti, které nazval „Pohádky japonských dětí" V první polovici knihy seznamuje poutavě a mile se životem japonských dětí, kreslí život rodinný, krásy přírody a život celého národa. Líčení své proplétá pověstmi a vypravováním těch lidí, o nichž hned na počátku píše: „Hodní lidé mají mnoho dětí, říká staré japonské přísloví a kdybychom měli soudit podle velkého množství dětí, s nimiž se všude v Japonsku shledáváme, musili bychom věřiti, že Japonci jsou ti nejhodnější lidé na světě." V druhé polovici knihy je 15 pohádek, které svou tendencí tvoří velmi případnou četbu pro mladež. Kniha vypravena je přímo nádherně v čistě japonském stylu, tištěna, vázána i upravena docela věrně dle vzorů nejkrásnějších knih japonských. Vyzdobena je padesáti barevnými obrazy dle vzácných původních obrázků provedena offsetem a tiskem z hloubky. Cena vzhledem k výpravě je nízká. Nežli se rozhodnete pro knižní dar dejte si knihu předložiti u knihkupce, nebo si vyžádejte prospekt. Vzácnou knížku tu vřele doporučujeme. —o—

Rudolf Medek: **Česká pout do Italie.** Knižnice nové cíle sv. 189. Stran 202. Cena 26 Kč. Nákladem „Sfinx" (B. Janda) v Praze 1926.

Plukovník čs. armády, básník R. Medek za určitým posláním byl r. 1924 v Italii. Tuto cestu svou popisuje v uvedené knize jako voják, legionář a básník. Není to cestopis v obvyklém slova smyslu, vždyť nalezne tu čtenář místa, kam obyčejný turista nikdy nevkročí ač nejsou vynechána obvyklá místa, která cizinec v Italii navštěvuje Jako voják vzpomíná Medek, kdy a za jakých okolností česká vojska vkročila do Italie, jako legionář navštěvuje města, kde trpěli, byli opraveni a odpočí-

vají čeští lidé, jako básník poddává se dojmům přírodní a umělecké krásy, jež strhují ho k nadšeným líčením. Zajímají jeho bystré postřehy o Rakousku, Německu i o české povaze. V Itálii cítí se pohanem, horuje pro pohanství a touží po něm, „jako po nejvhodnější formě života pro ducha neodvislého, moudrého a laciného krásy" (193), přece však náboženství křesťanského neuráží, ač tu a tam kritisuje zřízení katolické církve, ale uznává „nejsem ostatně ten, který by nevěděl, že Alexandr Šestý nebylo křesťanství, ani církev, ani katolicismus" (162). Na konec však dochází i na pohany, když v Assisi „u hrobu svatého Františka vystoupil smysl křesťanství, nejsrozumitelnější, a bylo to nejsilnější a nejvroucnější křesťanství, jež promluvilo z Italie. . ." „zde zjihne a zatouží každý po laskajícím přivinutí božím, neboť zde se ukáže býti svět teskným a Bůh nepostradatelným." (195.) — Kniha pěkně vypravená, dobře se čte a upoutává vzdělaného čtenáře, který z ní mnohé získává a poznává z dějin světové války. —o—

Špaček Stan. inž.: **Vývoj technického hospodářství Spoj. Států Amerických.** S úvodem do historie a ústavy S. S. A. Univ. prof. dr. Břet. Foustky „Duše Ameriky". Předmluva Dexter S Kimball, děkan univ. Corellovy v Ithace N. Y. 1 příloha a 117 illustr., XLIV. a 156 str. osmerky. Nakladatelství: ELZEVIR v Praze, cena Kč 36·—. Vyšlo jako 1. svazek Knihovny Obzoru Průmyslového. Rediguje Bedřich Moser.

Kniha, již jsme opravdu potřebovali. V širší veřejnosti jest z velké míry zkreslen názor na americké poměry. Buď vše „americké" se přijímá nekriticky, ač na naše poměry se vše nehodí, na druhé straně se slovem „americké" spojovány jsou pojmy, které v Americe jako jinde jsou výsledkem doby poválečné a z ní pochodící povrchnosti života. Autor, po převratě náš první atašé při Washingtonském vyslanectví, podává zde žeň ze svého intensivního působení ve Spoj. Státech. Ve zhuštěném obsahu a množství krásných illustrací ukazujících solidnost stavby veřejného života amerického, opravdovost a odvahu velkorysého tvoření technického, dokazuje svou úsilnou snahu ukázati své vlasti vše, co by mohlo sloužiti za vzor a cíl. V knize této najde hojně poučení a podnětů k tvůrčí práci každý, kdo chce svůj horizont rozšířiti. Opravdu duchaplná studie Foustkova pak umožňuje nám skutečně vniknouti k duši obdivuhodného ústrojí státního i intelektuální Ameriky vůbec. Nakladatel slibuje i další nové knihy Špačkovy (autor se nalézá touto dobou v Americe, organisuje tam exposici na Filadelfské výstavě) a těšíme se vskutku právem na ně.

Ivan Klicpera: **Jindra.** Obraz z našeho života. Upravil a životopisem autorovým opatřil Bohuslav Folt. Páté vydání. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Za Kč 30·— ve skvostné přepychové vazbě Kč 46·—. Ve sličném opravdu rouše dostává se do rukou českého čtenářstva páté vydání jedné z nejoblíbenějších našich knih a to „Jindry" z pera Ivana Klicpery Tisíce a tisíce čtenářek zasnilo se nad tímto románem dívčího srdce, jež talentovaný, bohužel záhy zesnulý autor dovedl tak zachytit ve všech nejjemnějších odstínech touhy, lásky, očekávání. Avšak kromě poutavého milostného děje, seskupeného kolem hlavních hrdinů: uvědomělého doktora Lípy, rozkošné Jindry, nepochopené Amálky a celé řady ostatních osob, kromě plynného a svěžího podání a lyrického podmalování celého příběhu musí nás v prvé řadě zaujmouti její vroucí vlastenecká osa, kolem níž a pro níž pásmo dějové jest utkáno. Tyto ušlechtilé i národně vybraněné věty, stávají se dnes v době ne mnoho odlišné od doby vzniku díla opětně časovými a nebude jistě čtenáře, jenž by se nad nimi nezamyslil a oprávněnost jejich neuznal. Proto také Jindra není jen knihou zábavně vzrušující, vysokou mravní tendencí a vlasteneckými motivy, stává se tak epištolou všem uvědomělým českým ženám vůbec, a nebude knihovny, kde by toto láskou prodchnuté a nejkrásnější dílo kdysi zbožňovaného spisovatele Klicpery chybělo. Není též lepšího a vhodnějšího dárku vánočního a příležitostného pro každou něžně cítící duši. Cena knihy je velmi levná.

HUDEBNÍ.

Kniha o české notaci. V dnešním naprostém nedostatku odborné literatury vědecké nutno s povděkem uvítati, že min. školství a nár. osvěty v mezích rozpočtu přispívá na vydávání cenných publikací. Zvláště odborná literatura hudebnědějepisná jest velice chudá a odborníci jsou odkázáni na díla jinojazyčná, hlavně německá. — Hudební závod A. Neubert v Praze založil edici „Hudební věda", redigovanou univ. prof. Dr. Zd. Nejedlým. V ní budou vydány postupně monografické práce a příručky z celého oboru hudební vědy, takže tím na český knižní trh budou uvedeny i odborné speciální spisy i příručky pro posluchače hudební vědy, neméně i pro praktické hudebníky. Sbírka připojuje se k stolici hud. vědy na Karlově universitě. Jako prvý svazek vyšla prvá část systematického spisu: „Česká notace" a sice „Neumy",*) z pera známého odborného spisovatele hudebního Dra J. Huttera. Kniha ta jest prvou ve svém oboru o české literatuře a jest pro nás tím významnější, že jedná o české neumové notaci, která se vyvíjela samostatně. Poukazem na prameny, z nichž čerpáno, na dosavadní badatele v tomto oboru, jejich díla a statěmi ze všeobecných dějin neum vůbec, jimž nebylo možno se vyhnouti, stává se kniha zajímavější. — Kniha bude vítaným a krásným doplňkem vědomostí nejen interessentů dějin hudby, ale i chovanců a absolventů varhanických škol i kněží hudebníků. Všem ji vřele doporučujeme. Psána jest formou poměrně přístupnou. Po přečtení části první těšíme se právem na brzké dokončení díla, jsouce přesvědčeni, že jím bude naše budební literatura obohacena o dílo významu mimořádného, které nám mohou odborníci jiných národností právem záviděti. Výprava a celková úprava knihy velmi pěkná, na pěkném papíře. Kniha protkána četnými fotografickými snímky neum, čímž vnitřní cena knihy velice získává. Cena Kč 15·—. —ov.

NĚMECKÁ.

Marie Eugenie delle Grazie: **Die weissen Schmetterlinge von Clairvaux.** Novelle. Herder, Freiburg 1926. 176 str., cena 3·30 h. — Táž: **Unsichtbare Strasse.** 1926. Herder, str. 426, cena 6·40 M. —

Není známo, co bylo příčinou, že vážená německá spisovatelka, žijící ve Vídni, Marie Eugenie delle Grazie, změnila lipského nakladatele a přešla k Herderovi, čímž je též označeno, že píše upřímně po katolicku. Dosavádní četné její romány a novely, především dvousvazkové epos z doby franc. revoluce: „Robespierre", chválila liberální kritika jako prvotřídní spisy. Nyní vydala brzy po sobě u Herdera dvě knihy. Prvá pod názvem: „Bílí motýlové z Clairvaux". Zpracovala méně známou episodu ze života sv. Bernarda, něžně, elegicky líčen světec po lidsku, září jako hvězda prvotřídní svou láskou, kterou především dokázal ku zločinci odsouzenému ku smrti. Vlastně jemu věnuje autorka více místa než sv. Bernardovi. Je to báseň psaná v próse. Druhý spis je obsáhlejší román z doby ihned po válce. Má název: Neviditelná cesta. Autorka obrala si postavy sester z kláštera a vojáky z nemocnice, již spravují, děj je z Tyrolska. Všecko, co souvisí s převratem, tu vzpomenuto. Vytvořena celá řada osob, ze staré doby šlechtické i klášternic, raněných vojáků, ku konci i rady vojenské. Nechybí přátelé umění, umělec houslí, prodavač antikvit, velmi zdařile líčení. Autorka píše něžně, umělecky, vábivě, zajímavě. Zajisté neodmítí se a podá další důkazy své umělecké vyspělosti. Ign. Žháněl.

Sizilien. Wanderbilder von Josef Weingartner. Mit 15 Illustr. Freiburg i. B.

*) Neumy jsou nejstarší hudební značky, kterými se vyznačovalo stoupání a klesání hlasu. Jsou podobny našim těsnopisným značkám a byl jimi notován chorál gregoriánský.

Na jaře bývá 60procentové snížení v Italii od hranic do Palerma, kde bývají každoročně jarní závody. Josef Weingartner použil této výhody a jel na Sicilii s dvěma přátely. Cestu duchaplně popisuje. Tvrdí, že kdo neviděl Monreale nedaleko Palerma, neviděl pravého divu umění stavitelského, že shlédnouti tento jediný drahokam stojí za cestu do Sicilie. Kniha ozdobena 15 vyobrazeními. Každý ví, jak těžko psáti cestopisy, aby neunavily suchopárným líčením nebo dlouhánskými rozbory uměleckých děl a popisy krajiny. Těchto úskalí se vyvaroval autor, jde střední zlatou cestou, u ničeho dlouho nepobude, několika črtami odbude i nejslavnější umělecká díla. Navnadí, aby čtenář též si Sicilii zamiloval a navštívil.

Ign. Zháněl.

Emmerich Ferdinand: **Unter den Indianern in Matto Grosso.** Freiburg, Herder 1926. 3 M. — Týž: **Hütter der Wildnis.** Herder 1926.

Spisy Mayovy jdou dosud všude dobře na odbyt, i u nás vycházejí stále překlady jeho knih. Komu je příliš fantastický, milovník nejnemožnějších dobrodružství, z nichž však vždy šťastně vyklouzne, sáhne s uspokojením po knihách Ferdinanda Emmericha, jež vydává Herder. Vyšly dvě a obírají se výzkumnou cestou autorovou ku pramenům řeky Amazonky. Vzájemně se doplňují. Líčí barvami odkoukanými mistru Mayovi prales, jeho obyvatele, Indiány, kteří do té doby nepřišli do styku s bělochy. Dovedně uvádí do svého popisu všechny památnější zvyky těchto divochů, názorně se zmiňuje o obtížích, které měl na této obtížné cestě se svými dvěma průvodčími i s národy, s nimiž se setkal. Měl po každé štěstí, že vzdor mnohdy dle zdání nepřekonatelným překážkám vyvázl ze všeho.

Přátelé cestopisů s radostí sáhnou po těchto dvou knihách, ač jsou určeny vlastně pro školy odrostlou mládež. Emmerich má krásný sloh, nikdy neunaví ani popisem cesty ani dobrodružstvími, jež prodělal.

Ign. Zháněl.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Archa v čísle 11. oznamuje, že ve schůzi Družiny literární a umělecké 11. listopadu bylo rozhodnuto, aby pro budoucí rok „Archa“ byla vydána v jednom větším svazku. Tím „Archa“ není zastavena ani nezanikká, ale očekává až zájmy naší katol. veřejnosti o kulturní potřeby vzrostou. Přejeme „Družině literární“ i našemu „Družstvu“, aby to bylo co nejdříve. — Mladý básník Antonín Mazanec vydal sbírku svých básnických prvotin z let 1922—1926 pod názvem **„Hluboko v noci.“** — Vilém Bitnar vydal **„Bibliografii díla Miloše Martena.“** — Jan Fr. Hruška vydal v československé akciové tiskárně třetí díl chodských pohádek **„Na Hyjtě“** v bohaté výzdobě prof. Schustra. Oblíbených **„Fragmentů“**, sbírky úvah na jednotlivé doby a dny roční prof. Em. Žáka, začal vycházeti díl třetí, počínající dobou adventní. — „Družina literární a umělecká“ v Olomouci vydala pro své členy knihu **„Střécl“**, obsahující jedenáct povedených humoresek ze života Hanáků od Jar. Rehulky. Kniha vyšla ve velmi pěkné úpravě s obálkou mistra Jana Köhlera. Rozesílá se jako premie členům (roční příspěvek člena přispívajícího 24 Kč), kteří ještě obdrží obsáhlý román Frant. Odvalila, jenž se tiskne a „Marianský sloup“ Frant. Střížovského. Přistupováním za člena „Družiny“ nebo našeho „Družstva“ podporuje se dobrý, katolický tisk. — Redakce „Našince“ připravila svým odběratelům příjemné překvapení, darovala jim na rok 1927 **„Ročenku Našince.“** V části textové jest literární studie Viléma Bitnara: **Našinec v období Černochově;** článek, v němž o proroctvích vztahujících se na osudy Evropy až do konce

světa pojednává a je vykládá Fr. Hrubý: Bukovec: **Kniha se sedmi pečetěmi**; a komedie o 2 jednáních Fr. Valoušky: **Jsou všeci jednací.** Opravdu pěkný literární dárek a propagační spisek. — Občanská tiskárna v Brně vydala nový spis autora „Páteřního dítěte" Josefa Pavlovického Nezvedenci. Jest to druhá řada povedených humoresek, opatřená obrázky K. Rélinka. Kniha vyšla v „Knihovně našeho lidu" a bude jistě hojně čtena. Do lidových knihoven ji vřele doporučujeme. — Ve 3. svaz. „Ludmily" vyšly dva obrázky **Ze života pro život**, napsala Anna Frusová. — Nákladem Konventu Dominikánů v Praze vyšlo: **Sv. Jiljí a jeho klášterní a farní chrám na Starém městě v Praze**, napsal Jos. V. Kratochvíl. —

Zemědělské nakladatelví Neubertovo chystá k sedmdesátém výročí narození spisovatele JUDr. Emanuela Zítka velmi rozsáhlý historický román „Pomsta" z období předbělohorského. — Nákladem města Pardubic vydává pozoruhodné monografické dílo Dr. Josef Sakař: **Dějiny Pardubic nad Labem.** Dílo dospěvší k dílu III. části 1. líčí život náboženský do r. 1900. — Zajímavou knížečku vydal Jan Vavřík pod názvem: **„Co psaly děti strýčku Václavovi o lásce ke zvířatům."** Je to soubor drobných a roztomilých dětských dopisů, dojmů a zpráv, které psaly děti z nejrůznějších končin naší vlasti redaktoru „Dětské besídky" nedělní to přílohy „Národní Politiky" a které se týkají lásky ke zvířatům. Knížka ozdobena několika obrázky Jos. Pavlíka, obsahuje 175 stran. V komisi má Frant. Hansekr, knihkupec v Dobříši.

Nákladem B. Kočího v Praze vyšly **„Povídky z Pražského ovzduší"**, které napsal dosud neznámý autor C. Urbanov. Je to cyklus čtyř kreseb, líčení života v pražské společnosti nynější i starší generace. Děj upoutá a čtenář mně vzpomíná, že s podobnými příhodami v životě se setkal, že jsou pravdivé, ze skutečného života vzaté. Jsou psány zajímavě a odkrývají bolavá místa naší společnosti; spisovatel kárá přepiatost a nepravdivost mnohých moderních názorů, povrchnost a nevážnost celé dnešní výchovy a ukazuje na nebezpečí, která tyto poklesky v sobě skrývají. Kniha byť trochu naturalistická dobře ukazuje, že provinění bývá trestáno a zaslouží, aby byla hojně čtena. — Spisovatelka Růžena Jesenská napsala divadelní hru **„Je velká láska na světě"**, která s úspěchem sehrána ve Stavovském divadle. — **„Román dítěte"** je první kniha „Spisů Růženy Jesenské", které bude vydávati Pražská akciová tiskárna. — Velké dílo **„Hrady, zámky a tvrze moravské"** z péra spisovatele V. Pinkavy z Litovle, s krásnými barevnými přílohami počne vycházeti. Díl první bude obsahovati kraj olomoucký a severomoravský. — Ve vycházejících Arbesových spisech u B. Kočího v Praze vyšel svazek 17.: **Agitátor** (Cena Kč 10·-). Tento román dává nahlédnouti do názorů a zásad autorových, do způsobu, jakým sledoval politické poměry, jejich vývoj a vliv na intimní stránky lidského života. — V laciném vydání spisů Breta Harta v nakl. B. Kočího vyšel ve sv. 15. román „Susy" samostatné pokračování románu „Ztracení v pustině", líčící střetnutí se dvou silných povah s ironickým klidem a přímo osudovou jistotou. Bret Hart osvědčuje se tu neodolatelným vypravovatelem a mistrným znalcem povah. Veliká trilogie Bret Hartova románu ukončena je ve svazku 16. románem „Clarence", v němž hrdina a střed všech tří romanů, vystupuje jako generál severní armády ve válce Sever proti Jihu. Dramatické popsání veliké bitvy působí jako monumentální historický obraz klassického mistra. Tato románová trilogie patří k nejmistrnějším výtvorům amerického spisovatele. — V pátém vydání vyšel nákladem zemědělského knihkupectví A. Neubert oblíbený román Ivana Klicpery: **Jindra.** Knize připojen pěkně napsaný životopis autorův od Boh. Folta. — V nakladatelství B. Hynka v Praze vyjde v druhém vydání román Olgy Fastrové: **„Okovy"**, nový román téže spisovatelky **„Poručík Buchar"** tiskne nakladatel F. Obzina ve Vyškově. — V Králově nakladatelství, Praha-Smíchov vyšlo: Karel Hradec: **Messi-**

áčský příběh inženýra Graye. Historie světového konfliktu a dvojdílný román J. Haise Týneckého: **Upír.** Tamtéž vyjde v nejbližší době původní román Fr. Kropáče: **„Bláznivý měsíc"** a román **„Bludiště lásky"** od Sonji Špálové, autorky úspěšných veršů „Černý motýl", před Vánoci vyjde sbírka pros **Stichlýma očima"** od A. C. Nora, řadící se svou genesí mezi Bürkental a Rozvrat rodiny Kýrů. Na leden 1927 připravuje se román Maříánkův: **„Břichomluvec v Okarině".** Z krásné literatury přijato k vydání: román Landův, Meineckové, Miška, Bára, nové vydání Goethova Werthera, překlady z Mikszátha, Stiftera, Weisse. — Zemědělské oddělení Králova nakladatelství připravuje Němcovu knihu: **Ušlechtilý kanár a jeho chov a Standard všech druhů holubů;** díla v naší literatuře odborným zpracováním ojedinělá! — Klasické dílo naší literatury K. J. Erbena: **Kytice z pověstí národních** vyšlo právě ve 3. vydání s poznámkami dr. Fr. Simka v nakladatelství J. Svátek, Praha II., ve sbírce „Ráj srdce", výboru souvislé četby domácí i cizí. — Filmový román Otakara Hanuše: **Láska slečny Věry** ve třetím vydání vydalo Zemědělské knihkupectví A Neubert v Praze. Nákladem téhož knihkupectví vyšlo jedinečné dílo v naší literatuře cestovatele Joe Hlouchy: **Pohádky Japonských dětí.** Sběratelé krásných tisků a knih upozorňujeme na toto dílo. V Evropě nebyla dosud tak nádherně a originelně kniha vypravena. Je to skvostný dar dospělejším dětem.

Antická kultura slovem i obrazem, již zpracovali prof. J. Bureš, Prok. Bureš, J. Landsman a F. Prykner, vyjde, jak nám oznamuje nakladatelství Elzevir v Praze 820-II, těsně před vánoci. Dílo, založené na nejmodernějších poznatcích a vědeckém studiu starověkých památek, vybavené asi 80 skvělými illustracemi, slibuje býti obohacením popul. liter. věd. z oboru Antiky, protože vskutku originálně, ve formě svěží podává vývojově pojatý přehled kultur řecké a římské, jež se staly vedle křesťanství jedním z nejslavnějších pilířů evropské vzdělanosti moderní. Bude to dílo opravdu plné skvělých postřehů v přehledně utříděných XIII. statích, jež karakterisovati budou jak historické pozadí slavné epochy řecko-řím., její vývoj a pád i přechod v nesmrtelné dědictví novověké, tak specielně všecky druhy vzdělanostní, jak se projevily v literatuře, filosofii, vědě a umění, životě společenském a soukromém, státním a vojenském, náboženském, bájeslovném, školství, výchově a mnoha jiném. Upozorňujeme na tuto krásnou publikaci, která vyjde jako 2. svazek Knihovny Poznání. Levná cena Kč 30·— (odběratelé Poznání mají slevu 10%), umožňuje každému dílo si pořídit.

Terstské nakladatelství „Parnasso" vydá překlad Ralsovy knihy **„Kalibův zločin",** kterou přeložil do italštiny dr. Wolfgang Giusti, italský stipendista československé vlády, který jest znatelem všech slovanských jazyků. Matka jeho pochází z Horní Lužice. Giusti přeložil do italštiny řadu povídek Kukučínových.

Třída IV. České akademie udělila tyto výroční ceny v oboru literárním: I. Janu Vrbovi za román „Chodské rebelie", II. Rudolfu Medkovi za lyrickou sbírku „Láska a smrt", III. Jos. Jahodovi za román „Náš dědeček." Dále ceny z fondu L. Schmidta A. M. Píšovi za knihu lyriky: „Hořící dům", Alf. Breskovi za výpravné básně „Dvojí království"; z fondu Zd. Hlávkové cenu Elg. Sokolovi za povídku „Veselý sllák."

Říšský sněm německý projednával předlohu proti oplzlé literatuře a literárním škvárům. Boj bude veden tak, že z jedné strany bude mládež od literárních škvárů chráněna, z druhé strany pak jí bude dodávána literatura hodnotná. Tato ochrana mládeže neznamená ovšem žádné ohrožení svobody literární, umělecké nebo vědecké. Jedná se jen o potírání protikulturních a nesvědomitých kšeftovních podniků, zamořujících německou mládež.

Katolický tisk německý. Podle právě vydaného drem Dornelchem »Katholischer Literatur-Kalender" mají katoličtí Němci svých 550 revuí,

22 deníků, 16 zpravodajských listů pro žurnalisty, 11 encyklopedických lexikonů, 23 společností vědecko-literárních, 197 katolických vydavatelstev.

V Buchaře byly objeveny rukopisy talmudu, jichž stáří se odhaduje na 1000 let. Akademie petrohradská poslala do Buchary profesora Kokovceva, aby rukopisy ty prozkoumal a je případně do Petrohradu přivezl.

Knižní aukce. V londýnské knižní aukci z vyvolávací ceny 9 tisíc liber za ručně psanou anglickou bibli s ručně malovanými iniciálkami dostalo se 14.400 liber. Kniha ta není unikátem, její dvojník je ve vídeňské státní knihovně. U nás s úspěchem zavedl knižní aukce Karel Zink, knihkupectví Praha II. a vydává k nim nádherné katalogy. Sedmá Zinkova aukce pod heslem „Pro každého něco" konala se 31. října v hotelu Beránkově na Vinohradech. Tamtéž ve dnech 3., 5. a 19 prosince koná se osmá aukce, v níž vydražena první část **„Knihovny Arnošta Procházky"**. Katalog, nádherná publikace s obrazem A. Procházky obsahuje 432 čísel. — „Knihomol" (L. Bradáč, Kr. Vinohrady) pořádal v listopadu IV. aukci písemnou, katalog obsahuje 700 čísel zajímavých tisků.

Americký učenec, který pracuje v národní knihovně washingtonské, dokazuje, že dílo „Rules of Civility," které jest připisováno velikému Washingtonovi, bylo vlastně složeno **francouzským Jesuitou** a Washington ho užil a rozšířil.

Jón Svensson. Ač jest autorem toliko několika málo knih, je přece znám jako prvotřídní vypravovatel po všem katolickém literárním světě. Pochází z Islandu (nar. 16. listopadu 1857). Obírá se všech spisech touto zemí, uvedl ji do literatury. Své mládí popisuje v knize „Nonni", což je jeho jméno, tak jej jmenovala v mládí matka. (Dosud vyšlo dvacet vydání, 236 stran, váz. 2·30 M.) S popisem pokračuje v knize nadepsané „Slunné dny" (Sonnentage, dosud patnácte vydání, str. 276, váz. 2·50 M.) Třetí menší spisek „Z Islandu", popisuje předem přírodní krásy ostrova a vypravuje jednu příhodu ze života Nonniho (84 str., dosud vyšlo 15 tisíc výtisků, 1·50 M.) Všechny tyto knihy vyšly u Herdera. U Habbela v Řezně vydal roku 1914 „Nonni a Manni" (jeho bratr). Všechny tyto čtyři knihy dokazují nadmíru velkou lásku k rodné zemi, podávají plasticky krásná líčení z dětského života i nádherné popisy přírody islandské. Stár třináct let odejel na plachetní lodi na studie do Avignonu, ale pro válku zůstal rok v Kodani, což popisuje v knize „Město na moři" (Die Stadt am Meer, dosud čtyři vydání, str. 360, váz. 3·60 M. u Herdera.) Mnoho zkusil i mnoho zažil, což podává způsobem jemu vlastním. Koncem roku 1871 odjel do Francie, kde pobyl na studiích sedm let, čehož dosud nepopsal, též neznámo kde a kdy konvertoval a za jakých okolností vstoupil k jesuitům. O této knize píše autor na zámku v Porýnsku, kam jej poslali představení na zotavenou jako zámeckého kaplana. Pak by byl tento v celé katol. literatuře ojediněle krásný svéživotopis ukončen. Tolik je jisto: kdyby nebyl Svensson knězem a jesuitou, byl by dávno prohlášen za klassika. Všechny spisy byly by rozšířeny ne v tolika tisících, ale v desítitisících výtisků. Všechny knihy vyšly v němčině, toliko jednu vydal v islandštině, která vyšla v německém překladě u Goerlicha ve Vratislavě pod názvem: „Mezi ledem a ohněm" (Zwischen Eis und Feuer, 1919, 1.40 M.), popisuje jízdu na příč přes Island. Dosud přeloženy tyto spisy do španěl. a portug., česky vyšel „Nonni" u grafické společnosti v Praze ve sbírce „Země a lidé" jako 18. svazeček. (Stran 276, cena 17 Kč.) Ign. Zháněl.

V listech anglických a německých je přetřásána otázka, byl-li **Shakespeare** katolík nebo protestant. Valná většina kloní se k názoru, že Shakespeare byl rozhodný katolík, ale za královny Alžběty, největší odpůrkyně katolické církve v Anglii, musil se se svým náboženským přesvědčením tajiti. Známý kulturní historik, dr. Rich. Králík, v týdenníku „Schönere Zukunft" uvádí mnoho dokladů o Shakespearově katolicismu. Jedny čerpá z rodopisu jeho, jiné z jeho děl. Z těchto dokazuje, že Shakespeare sym-

paticky staví na scénu katolické kněze, a při žádné příležitosti neuráží katolicismus; zjev, který za současných poměrů by každého protestantského spisovatele sváděl k pohaně nebo sesměšnění tehda pronásledované víry. — V „Hamletu“ vidí kritik obraz tehdejších neblahých náboženských poměrů. Shakespeare praví, že Hamlet studoval ve Wittenberku, kolébce a baště protestantismu, a tím prý naznačuje, že hrdinná mysl bystrého jinocha, nakažená protestantismem, zvrátila se v onu nerozhodnost a rozpačitost, která mu bránila provésti akt pomsty na nevlastním otci. „Hamlet podle tohoto názoru jest tragedií protestantského ducha, onoho dějinného rozvratu, líčeného v uchvacující allegorii. Tragický konec Hamletův, o kterém dánská pověst nemluví, je napsán právě pod dojmy rozkladné reformace.

Polský spisovatel **Przybyszewski**, jak sděluje jesuita Jan Pawelski v „Kurjeru Warszawském“, vrací se do lůna katolické církve.

Dánský spisovatel **Joh. Jörgensen**, konvertita, který po léta již bydlí v Assisi a napsal tři knihy o sv. Františku (Životopis sv. Františka, Poutnická kniha a In excelsis, kde líčí tři Františkánské světce), chce se ku svým 60. narozeninám vrátiti do svého rodného města Svendborgu. Město chystá mu slavnostní uvítání. K návrhu měst. zastupitelstva vytvořil dánský sochař Skikkild, který sám nedávno v Beuroně přestoupil do katol. církve, krásné poprsí slavného spisovatele. Je to tím pozoruhodnější, že Svendborg je město ryze protestantské.

Sedmisté výročí smrti sv. Františka bylo v tisku francouzském velmi oslavováno. Jiří Batault věnoval sv. Františku v „Mercur de France“ velmi obšírnou úvahu. V „Correspondent“ psal Alexandr Masserin o založení a významu františkánského řádu. Isabella Riviére přeložila do francouzštiny Chestertonův velký životopis sv. Františka. Henri Gheón, nám známý svojí dramatickou legendou Hyon z Bordeaux, zdramatisoval život světcův pro scénu. I sám liberální „Temps“ přinesl článek o světci z Assisi z péra Paul Soudaye, v němž prohlašuje, že duch františkánský je právě za našich dob k tomu vhodným, aby široké vrstvy lidu získal pro hlubší mravnost. V „Revue hebdomadaire“ známý vlašský spisovatel Giovanni Papini uveřejnil článek, v němž ohražuje se proti tomu, aby se protestanté a volnomyšlenkáři zabývali osobou sv. Františka, poněvadž ethika Františkova je výhradně ethikou katolické církve.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

V tomto vánočním čísle Vlasti přinášíme na prvním místě dvě básně našeho nejstaršího katolického básníka, básníka, který od prvního čísla, prvního ročníku, zůstal věrným a laskavým přispívatelem Vlasti. Letos slavil básník **Frant. Kyselý** padesáté výročí své básnické činnosti, neboť r. 1876 otiskl v dnes již zaniklé olomoucké „Koledě“ své básnické prvotiny. Dne 12. ledna příštího roku bude pak slaviti své sedmdesátiny. Frant. Kyselý, vlastním jménem **Bruno Sauer** O. Praem., narodil se 12. ledna 1857 v Kudlovicích na Moravě, po studiích gymnas. v Olomouci vstoupil do semináře budějovického (psal tehdy do „Musea“) a přešel do kláštera strahovského, byl r. 1883 vysvěcen, byl kooperatorem v Jihlavě, r. 1900 novicmistrem a ředitelem kůru na Strahově, od r. 1908 administratorem fary strahovské, pak byl (1909) děkanem v Milevsku, farářem (1914) v Jihlavě a od r. 1919 je inspektorem velkostatku strahovského na Hradištku u Strakonic. Jeho básnická činnost je velmi bohatá. Z počátku psal do „Osvěty“, ale když založena byla „Vlast“ začal psáti do ní a v prvém ročníku otiskl čtyři básně: Česká koruna, Píseň zvonu, Víra v kalich,

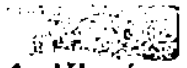

Anděl míru. Literární posudky psal do „Hlídky literární". Pak psal do „Nového Života", „Obrázkové Revue", do „Meditací" a „Archy". Samostatně vydal lyrické básně „Akkordy" (V. Kotrba, Praha 1903) a básně epické „Z říše světla". Legendy. Cyklus o Kristu a Eucharistii, cyklus o Královně nebeské a cyklus o přátelích Božích. (Družina literární a umělecká v Olomouci 1925). Že chystá sbírku básní „Matka Boží" a legendy o sv. Norbertu, bylo již ve Vlasti referováno Radujeme se, že jemný a nadšený básník, nejstarší dnes z katolických básníků, náleží v kruh spolupracovníků Vlasti a přejeme mu se všemi čtenáři hojnost zdraví a Božího požehnání k jeho výročí a prosíme, aby i dále obohacoval Vlast svými krásnými básněmi.

Jubileum tisícstých narozenin sv. Cyrila. Staroslověnská legenda o Konstantinu-Cyrilovi naznačuje svým způsobem datum úmrtí sv. Cyrila těmito slovy: A tak zesnul v Pánu ve věku 42 let čtrnáctého dne měsíce února, indikce druhé, od stvoření pak všeho světa r. 6377. (hl. XVIII.) Podle našeho letopočtu znamená to, že sv. Cyril zemřel dne 14. února r. 869 po Kr. — stár 42 let. Připadá tedy na příští rok 1927 (ne-li už koncem roku letošního) tisícsté výročí narozenin velikého apoštola našeho a zakladatele křesťanské kultury slovanské vůbec.

V Trnavě konala se 21. listopadu slavnostní otevření katolického domu, který vysvěcen byl biskupem Jantauschem.

Pátý unionistický sjezd mezinárodní na Velehradě bude o prázdninách příštího roku, kdy připadá tisící sté výročí sv. Cyrila, slovanského apoštola a prvoučitele. Na Velehrad se první přihlásili již Slovinci a Chorvaté, očekává se účast ostatních slovanských katolíků.

Karpatoruští poslanci Kurtyak, Vološin a Gagatko žádají, aby **podkarpatoruská hymna** byla zpívána a hrána v celé republice jako třetí hymna.

Kaplan pražský **K. C. Klement**, sekretář mládeže a její vůdce, vstoupil do řádu sv. Benedikta.

Jaroslav Durych, povoláním lékař, slavil 2. prosince čtyřicáté narozeniny. Jest plodným spisovatelem se živou vírou v Boha, která jeví se v jeho dramatech, románech, povídkách, baladách i essayích. Většina jeho knih vyšla v nakladatelství „Rozmachu" u Lad. Kuncíře v Praze II.

Hlučínský vlastenec kons. rada **P. Josef Otava** oslavoval v Kobeřicích 1. ledna čtvrtstoletí práce na Hlučínsku. Velikých zásluh získal si jako zakladatel a redaktor „Katolických Novin", jediného to časopisu vydávaného pro moravsky mluvící obyvatele Hlučínska.

Spisovatel a právník český **JUDr. Emanuel Zítek**, dožil se dne 25. listopadu 70 let. Jest rodákem z Brandýsa n. L. Po dokončení studií usadil se v Praze a proslul jako znamenitý obhájce. Je literárně velmi činný, přispívaje hlavně do „Světozora", „Zlaté Prahy" a „Květů". Samostatně vydal řadu povídek a románů. Jako romanopisec je zvláště šťasten v lidovém románě milostném a v románě historickém. (Nedávno u A. Neuberta čtyřdílný román „Cizáci" z doby Rudolfovy.) Napsal i některá dramata a vynikl i jako překladatel Rittnerova „Církevního práva katolického" z polštiny. — **Ladislav Tůma-Zevloun**, zodp. redaktor „Nár. Listů" slavil 3. prosince padesátiny. Zevloun je populárním feuilletonistou (Týdenní táčky) a napsal řadu oblíbených, vážných i veselých knih, z nichž uvádíme: O mé ženě Zuzance. Týdenní táčky (I. a II. díl), Karmanovo rigorosum, Její čest, Chodí mezi námi, Jizvy (Na trati), Známost z veletrhů, Zlatý strejda a jiné.

Padesátin dožil se 4. prosince moravský spisovatel **Josef Fr. Karas**, valašský redaktor, básník, romanopisec, dramatik a všestranný publicista, rodák z Tišnova u Brna. — Šedesátiny slavil 6. prosince básník **Xaver Tejřov** (JUDr. Fr. X. Teyrovský) advokát, rodák z Pacova. Básně své otiskuje ve „Zvonu", je jemný lyrik vybroušené formy. —

Spisovatelka **Gabriela Preissová**, autorka veliké řady knih románových i povídek z našeho života, ze Slovenska a ze slovinských Alp, byla na návrh městské rady jmenována čestnou měšťankou své rodné Kutné Hory.

Vynikajícímu národohospodáři a politikovi **Dru Al. Bráfovi** odhalena bude v létě 1927 na jeho rodném domě v Třebíči pamětní deska. — Ze Štýrského Hradce převezeny budou ostatky **Františka Sasinka**, slovenského spisovatele do jeho rodiště, do Uherské Skalice. Stane se tak pod záštitou spolku sv. Vojtěcha v Trnavě. —

Ve Vídni zemřel 16. listopadu akad. malíř **K. Klič**, jenž byl proslaveným illustratorem a vynálezcem moderních metod reprodukčních. — V Prostějově zemřel spisovatel **František Bobek-Sedlčanský**. — V klášteře Emauzském v Praze zemřel 19. listopadu ve věku 65 let **P. Methoděj Vojáček**. Volný čas věnoval spisovatelství, vydal řadu článků a asketických spisů, hlavně překladů. — Ve Vídni zemřel v požehnaném věku 86 let apoštol Vídně a vůdce katolických mužů **P. Abel S. J.** — Nejstarší česká básnířka **Eliška Krásnohorská** (vl. jm. Pechová) zemřela dne 26. listopadu ve svém bytě v pražské Černé ulici č 13. Práce jejího života byla veliká. Vyvolala do života české dívčí gymnasium Minervu, organisovala a vedla „Ženský výrobní spolek", dlouho redigovala „Ženské Listy", české literatuře dala jemnou lyriku, dala jí nedostižné překlady a české hudbě vzorná libreta. Napsala tyto hlavní spisy básnické: Z máje žití (1870). Ze Šumavy (1873). K slovanskému jihu (1880), Vlny v proudu (1883), Vlašťovičky (1883), Letorosty (1887), Šumavský Robinson (1887), Bajky velkých (1889), Na živé struně (1895), Rozpomínky (1897), Báje a zvěsti (1916) a j. v. Napsala i dramata Pěvec volnosti a Harantova žena Z Byrona zrovna geniálně přeložila „Childe Haroldovu pout", z Mickiewicze „Pana Tadeusze", z Puškina výbor menších básní a „Borise Godunova". To jsou jen díla největší. V hudební stránce Elišky Krásnohorské tkví i její zájem o českou operu a její spolupracovnictví se Smetanou libreto „Hubička", „Tajemství", „Čertova stěna"), s Bendlem („Lejla", „Břetislav", „Karel Škréta", „Dítě Tábora") a s Fibichem („Blaník"). Krásnohorská byla ženou, které každý čin diktovala veliká láska k národu.

Z Družstva „Vlast". Ve výborové schůzi dne 27. října vyslechnut názor odborníka o finančním stavu Družstva a učiněny potřebné kroky pro další práci. Konstatováno, že někteří dlužníci začínají si uvědomovati svou povinnost a nahlížejí, že i my musíme platiti. Prosíme znovu, aby i ostatní nám práci usnadnili. Dopíše se redakci „Archy", že nebylo a není úmyslem „Vlast" zastaviti. Na místo vdp. kons. rady Šprongla, který z důvodů zdravotních nemůže volbu do výboru přijati, nastupuje první náhradník vdp. Jos. Hronek. Schůze budou se konati o 5. hodině, aby se jich všichni členové mohli účastniti. — Ve schůzi dne 1. prosince podány zprávy o stavu tiskárny a nakladatelství za listopad a debatováno o nich a učiněny dispositce další. Konstatováno, že Svaz katolických spolků ženských a Sdružení přátel křesť. výchovy v provolání k rodičům, nezmínily se ani o jediné publikaci Družstvem vydané. Je-li to katolické, ať posoudí katolická veřejnost sama. V našich publikacích oznamujeme katolické věci bez ohledu, kdo je vydává. Očekáváme, že se to po druhé nestane. Všecky domněnky a zprávy o pronájmu tiskárny jednotlivci jsou nesprávné a nepravdivé. Účel jest jasný: poškoditi Družstvo.

Poznámka redakce: *Toto číslo na žádost některých čtenářů vypraveno bylo jako číslo vánoční a proto pokračování některých prací odloženo do čísla 4.*

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. ledna.)

Archa 12. — Časopis katol. duchov. 10. — Český lid 3—4. — Hlídka 12. — Hvězda 1. — Museum 2. — Naše doba 3. — Naše omladina 23—24. — Pán přichází 5. — Rajská zahrádka 4.—5. — Růže dominikánská 9. — Růže lurdská 1. — Serafínské květy 1. — Serafínský prapor 1. — Selské hlasy 51. 52. 1—3. — Slovenský ochotník 10. — Slovenské pohľady 12. — Události 11. — Úsvit 1. — Věstník jednot duchov. 12. — Věst. díla šíř. víry 6. — Věstník katol. duchov. 4. — Vychovatelské listy 10. Zasvěcení 1. — Země 3. — Zeměděl. družst. listy 1.—2. — Zeměděl. politika 6. — Ženský obzor 9—10.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.: Jos. Deželič: **Pout za bludičkou.** Přeložil O. S. Sýkora. Chorvatský román. — Viktor Roubal: **Zákon.** Veselohra. — Henri Ghéon: **Jednání Nikolazikovo mezi Svatou Annou a rektorem.** Div. hra.

Z nakl. Dědictví Svatojanského v Praze-IV. 33.: **Nový zákon.** Evangelia. Páté vydání. Cena 3 Kč. Hodí se za hromadné rozšiřování. (Viz str. 189.)

Z nakladatelství Herder & Co. ve Freiburgu v Badensku: **Jahresbericht 1926.** Seznam knih, které v tom roce byly u Herdera tištěny.

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupce v Praze: Arbesovy spisy sv. 18.: Knihy novel a povídek. Cena Kč 10·—. — Lacné vydání spisů Breta Harta. Sv. 17.: **Cressy.** Sv. 18.: **Zasněžení v orlím dvoře. Růže tuolumneská.** Svazek za 6 Kč. (Viz „Vlast" str. 188.)

Z nakladatelství V. Kotrba, Praha-II.: Lad. Kulhánek: **Květiny u Ježíška.** Vánoční hra. — Charles Dickens: **Nicholas Nickleby.** Z angličtiny přeložila Marie Charbuská. Díl I. a II. (Viz „Vlast" str. 187.)

Z nakladatelství A. Král, Praha-Smíchov: Sonja Špalová: **Bludiště lásky.** Román. Cena Kč 10.

Z nakl. Kropáč a Kucharský, Praha. Pierre Gilles: **Fanfan králův kavalír.** Přeložil E. Havránek. Román. (Viz „Vlast" str. 185.)

Z nakl. Družstva Máje v Praze: V. Beldessari-Plumlovská **Krakonoš.** Divad. hra pro mládež. — Fr. Ad. Šubrt: **Jan Výrava.** Drama. — Karel Želenský: **Nová Mafie.** Veselohra. — Juhani Aho: **Elli.** Román z finštiny. (Viz „Vlast" str. 185.)

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze: Viktor Hánek: **Nedostavěná hnízda.** Str. 328. Cena Kč 20·—. Tři románky o rozvráceném manželství. S velkou zručností působí tu autor na cit čtenářův. — Viktor Hánek: **Živé rány.** Str. 304. Cena 20 Kč. Román líčící zápas selského synka o rodný statek, jeho nezřízený život na vojně a smutnou smrť. Hluboká psychologie je významným činitelem v tomto díle. - **Naše kniha.** Literárně bibliografický měsíčník. Roč. VII. (O časopise tom v příštím čísle „Vlasti" bude pojednáno.)

Z nakladatelství Občanské tiskárny v Brně: Spisy Fr. K. Křena. Svazek X. **Obrázky k Desateru.** (Knihovna našeho lidu.) Str. 360. Cena Kč 13·—. — Knihovna našeho lidu. Spisy Fr. K. Křena. Sv. XI. **Obrázky ze života.** Cena Kč 12·50.

Z nakl. Růže dominikánské v Praze: Josef V. Kratochvíl **Sv. Jiljí a jeho klášterní a farní chrám na Starém městě v Praze.** Str. 156. Cena 10 Kč. (Viz „Vlast" str. 184.)

Z nakladatelství Jan Svátek, knihkupec v Praze: **Nejkrásnější pohádky české, moravské a slovenské.** Sebral Fr. Hrnčíř. 35 původních vyobrazení s barev. obálkou. Cena 10 Kč. Pěkné pohádky, které děti vždy ady budou čísti. — Josef Braun: **Vítův robenec. V cizím poručenství.** Historické povídky. Ilustroval J. Šebek. Stran 182. Cena Kč 15. — Nové

pěkně ilustrované vydání Braunových povídek ze 13. a 14. stol., které vedou k soucitu a lásce k vlasti. — Dr. Justin Prášek: Na hradecké rychtě. Obrozenské obrazy. Ilustroval F. X. Procházka. Str. 256. Cena 32 Kč. — Známý historik kreslí obrazy z XVIII. a XIX. století z Brandýsa n. L. na základě archivních pramenů a spojuje je milostným příběhem. V knize vystupují postavy mnohých českých vlastenců. Kniha doporučení hodná. (Viz „Vlast" str. 188.)

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"**:
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Novinka! Jedinečné! Novinka!
Vhodný knižní dárek pro dítky.
Stran 152. **Dětem i rodičům.** Cena 10 Kč.
Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.
Upravil AR. OLIVA.
Objednávky přijímá a vyřizuje
administrace Družstva Vlast v Praze II., Žitná ul. 26.

Leden 1927.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII. *ČÍSL*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Kanlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 4.

	Str.
Primas český, arcibiskup pražský, Dr. Theol. a Phil. Fr. Kordač	145
Vzlet. Báseň. Napsal Q. M. Vyskočil	146
Z vypravování starého Juoza. Napsala Lazdynu Peleda	148
Pod Bílým Křížem. Napsal Antonín Hrůza	151
Matce. Báseň Napsal A. S. Chudobka	155
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová	156
Memento mori. Baseň. Napsal K. B. Medik:	162
Z dopisů Vlasty Pittnerové. Napsal Dr. J. Svítil-Karník	136
Píseň o moři. Báseň. Napsal Václav Vajs	165
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek	167
O břize. Báseň. Napsal A. S. Chudobka	171
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal J. Skácel	172
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	175
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha	178
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	180
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	182
Hlídka sociální	184
Literatura	185
Literární obzor	188
Z našeho života	192

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 4.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

LEDEN 1927.

Primas český, arcibiskup pražský,

Dr. Theol. a Phil.

FRANTIŠEK KORDAČ,

dožil se dne 11. ledna 1927

sedmdesátéhopátého roku.

Vyzbrojen hlubokým vzděláním filosofickým a theologickým, byl vždy věrným a nekompromisním hlasatelem i obráncem církve slovem i pérem. Z bohaté činnosti jeho literární shledáváme se s články jeho v »Bohovědném slovníku«, »Časopisu katol. duchovenstva«, v »Čechu«, v »Křesťanské škole«, »Vychovateli« a j.

Boží požehnání
do čtvrtého čtvrtstoletí provázejž
milovaného arcipastýře!

Q. M. Vyskočil:

Vzlet.

Epická báseň ve třech obrazech.

Osoby. *Horymír, vladyka neumětelský, Svantava, jeho nevěsta. Kníže Křesomysl. Posel. Čeled. Havíři. Lechové. Lid atd.*

Děj v době mythické.

Obraz střední.

(U stříbrných jam Libušiných.)

Zpěv havířů: Za světlem nejistým do tmavých bání
vede nás tajemná stříbrná žila,
odvěké skály k práci se sklání,
podzemní božstva kde střehou nám dila.

Nad vše nám dražší jest kovu lesk šedý,
štěstí jenž přináší do každé chaty,
do temnot vede vždy světa pruh bledý,
tajemný bání duch, veliký, svatý . . .

Kovkop: Nejdražší země nám dává
stříbrnou svoji krev,
největší čeká nás sláva,
nejvyšší moci zjev.

Přemocní vládci jsme světa,
každý z nás pán svých sil,
duch náš, jenž z hlubin vzlétá,
u hvězd až má svůj cíl.

Nejdražší země nám dává,
naše je moc a sláva.

Sbor žneček v údolí: Mladá luka samé kvítí,
keř i stromy samý květ,
země velí žíti . . . žíti . . .
naposled, ach naposled.

Jásej, písni, kde jsi která,
vlasti oslav smavý vděk.
Věrni jsou ti syn i dcera,
prostý muž i slavný rek.

Na všech stranách jaro voní,
práce pouhá slavnost jest,
hlasy země v srdci zvoní,
snoubí duši s kouzlem hvězd.

Mladá luka samé kvítí,
keř i stromy samý květ,
země velí žíti . . . žíti . . .
naposled, ach naposled.

Horymír: Běda vám, když jste se odrodili,
za země úsměv vzavše bání temnotu,
zlá odplata vás stihne v chvíli.

Na věky zavalím vaše díla
a smrti zasvětím, co cizí životu,
neb pouze život je moc a síla.

Havíři: Běda nám! Běda! V žití klid
dopadly osudu rány,
o štěstí zloupen horní lid,
uštvaný, utýraný.

K pomstě teď sevřít paže čas,
knížě nám jistě dá radu,
než dneška shasne teskný jas,
spějeme k Vyšehradu.

Čeleď Horymírova: Za klasy zneuctěné, za zemi zhrdanou
draze teď splatily vše vlastní krví svou.

Na věky žíti tak bez květu, bez ptáka,
hoří již doly a rudá jsou oblaka.
Marně nám hrozili knížecí odvetou,
na hrobech stříbrných květy teď pokvetou . . .

Horymír: Ke svému knížeti sám se chci odvolat,
zlovolným útokům hrudí svou odolat,
nade mnou vězení oblouk svůj nezklene,
nebe se nad zemí rozzáří zjasněně.
A bude v Čechách zas jak jsem vždy toužíval,
kdy v boji s temnotou srdce jsem vyzýval.
Pod modrem skřivani jásavě romoní
na polích srp s klasem souladně zazvoní.
O bozi, k jichž poctě chory ty splývají,
kéž oči vaše nám v lásce všem žehnají.

(Konec středního obrazu.)

Lazdynu Peleda:

Z vypravování starého Juoza.

Z litevštiny přeložil *O. S. Vetti*
(Vzato z II. svazku Sebraných spisů autorových.)

1. Páni a sedláci.

Našim prarodičům, když je Bůh z ráje vyhnal, nastal klopotný a trudný život, jaký jest i teď náš.

V potu tváře vzdělávali černou zemi, aby sebe a svou rodinu uživili a ošatili.

Jak tomu u nás, že chudáci nejvíce dětí mají, tak tomu bylo i u nich: sotvaže jim s bídou jedno dítě umřelo, bác! už tu bylo jiné.

Než což o to, kdyby vždycky jenom jedno, ale kdež pak!... Eva mívala najednou i trojčata, dvojčata — to nebylo nic zvláštního! Bratři, ne tak, jak u našich „rob“ (= žen) — než jedno vystoná a vyheká, to, kolikrát abysis uši zacpal, ne tak u Evy, u ní nebylo to nic!

A nemyslete si, že děti našich prarodičů byly jako dnes naše: hola, sotvaže se narodilo, honem mu dej hrnec mléka, a když jej vypilo, ještě chtivě po druhém pošilhávalo!

Z toho můžete pochopiti, že jich ani potom nemohli ničím „naprat“; jejich děcko nemělo — jako naše — dost na pár „jablouškách“ (= zemácích) s cibulí.

Ani leta se jim nepočítala, tak jako dnes našim dětem: mužský o třiceti letech nenosil poctivic, pokládán byl ještě za děcko, třebas hlavou do podlahy vrážel, a děvče ve čtyřiceti letech — jedva začínalo husy pást: inu, našich deset let počítalo se u nich za — rok. Ach, bylo se Adamovi otáčeti, nehty pořádně si rozdírati, aby takovou rodinu zaopatřil: dřel se, darmo povídati, pot se s něho jen lil, a nicméně přece nemohl bídy a nedostatku od své chalupy vzdáliti; dost často těžké chvilky prožíval.

Jednou zjevil se starostlivému Adamovi, když oral, Hospodin. Ulekl se náš oráč, neboť od svého vypuzení z ráje s Bohem se nepotkal; a tož padl Mu k nohám, mysle si v duchu, co že z toho pojde — aby jenom hněv Všemocného nepadl na hlavy jeho dětí!

Než Bůh laskavě jej zdvihl, neboť třebas, když třeba bylo, jej pokáral a potrestal, jak otec neposlušné děti trestá, přece nepřestal ho milovat, a tož se tázal: — Nu, Adame, jak se máš?

— Zle, — odpověděl smutně Adam, — zakoušíme všeljakých útrap...

Hledí Hospodin na Adama, a slzou zarosily se Mu svaté oči, tak bídně Adam vypadal: vychrtlý, ruce samý mozol a až strach od práce rozpukané; inu, bratři, nemá tu člověk oddechu!

I dí mu dobrý Pán Bůh: — Zajdu k tobě, požehnám tvým dětem a hřivnami je podělím!

Zaradoval se Adam a vděčně Hospodinovy nohy objal, než hned se také zarmoutil, kterak bude moci tak znenadání u sebe přijmouti hosta tak vznešeného; proto pravil: — Děkuji ti, Pane, za tvou milost a přízeň, ale prosím, abys mi popřál nějakého času, bych se připravil na tak vzácnou návštěvu.

— Dobře, — na to Hospodin, — dávám ti lhůtu: až slunce dvakrát zemi oběhne, potom mne čekej.

To pověděv, zmizel.

Adam i koni z radlice vypřáhnouti zapomněl, nýbrž o překot; ani cesty nedbaje, rovnou přes zoranisko klopýtaje, pádil povědět doma, jaké štěstí jich čeká.

Eva rovněž se zaradovala, než nemalá také starost ji přepadla: co si počne, do čeho děti obleče. Kdyby jen bylo běželo, spíchnouti na sebe nějakou květovanou „šerku", by ji po témdni svlékla, a dětem utkati na kacabajky, ale co teď jí čekalo, to si nelze ani představiti, třeba bude také něco uchystat a barák poklidit, a času tak málo!

Zasedla Eva za stav, chopila se škrabliskla; udrhla stůl, lavice, umyla okna, podlahu vyškrabala, pískem pěkně posypala, za trámce chvojí nastrkala; potom belešů a lívanců napekla; a aj, tak tak že s tím hotova byla, už tu i čas Hospodinem ustanovený!

Jen co se rozbřesklo, prostřela Eva na stůl bílý ubrus, nakladla naň, co měla: belešů a lívanců, talířek medu a mísu ořechů, potom usednuvši ke kolovrátku předla a čekala slušně ohlášeného hosta.

Na dvoře u vrat stál Adam sám jeden: inu, ani „robám", ani děckám nepatří se na oči lézti pořádnému člověkovi, kdež pak teprve — samému Pánu Bohu!

Netrvá dlouho, Adam hledí: aj, Hospodin už se k němu bere, opíraje se o hůl — inu, řekl bys, praobyčejný stařeček, jenom že s Ním jde taková světlost, že celé okolí zrovna plane, jako by druhé slunce bylo vyšlo.

Adam běží naproti vzácnému hostu, radostí se zrovna rozplakal; však už i Eva svaté nohy objímá!

Hospodin laskavě je zdvihl, jako svoje děti objal, do jizby vstoupil, za stůl se posadil, a 1 belešů, nepohrdaje, okusil, Evino předivo pochválil a mu požehnal, aby ho hodně nabylo.

— A kde jsou vaše děti? — zeptal se Hospodin, když byl pojedl.

Na slovo to jenom čekaje, celý houf jich vrazil do jizby. Jako hejno ptáčat stanuli nesměle, jeden za druhého se scho-

vávajíce, před Pánem Bohem. Hospodin přivolal je k Sobě blíže, všem po řadě požehnal, každého hřivnou podarovav. Když pak všechny tak obdaroval, zeptal se Adama: — Jsou to všecky tvoje děti?

Adamovi s Evou bylo úzko, neboť neukázali Pánu Bohu všech svých dětí, nýbrž pouze ty, jež se jim poštěstilo jakž takž obléci, většinu jich do komory zavřeli a do zápecí vhečmali, protože byly úplně nahé jako Adam a Eva, dokud v ráji žili.

— Jsou to už všecky tvoje děti? — tázal se opět Hospodin.

Adam jen jen hořel. Co říci? Lháti — věděl ze zkušenosti, že Boha obelhati nelze, říci pak pravdu — bylo ho zase hanba. Mlčel tedy, jenom slzy jako veliké hrachy válely se mu po opálených tvářích a kanuly jedna za druhou na zemi... Klesl znova k nohám Hospodinovým.

— Co pak ti, Adame, srdce tak skličuje? — tázal se ho přívětivě Bůh. — Jen to pověz, nic se neboj!

— Pane! — pravil Adam — které z mých dětí vejdou do království nebeského, až přebudou strasti tohoto světa? Které z nich budou věčně s Tebou žíti?

— Adame! — odpověděl Pán — jedny z tvých dětí, ty, co jsi mně ukázal, štědře jsem obdařil dobry a statky pozemskými: nepoznají nedostatku a nouze, neokusí ani hladu, ani zimy, budou vždy syty a teple ošaceny. Svoje pak království určil jsem těm nahým a hladovým, jež jsi přede mnou schoval. Ony budou se tu bídačit a nuzovati, neužijí tu — na světě — žádných radostí, za to však bude jejich království nebeské.

To pověděv Bůh, zmizel, Adam pak s Evou přemýšleli o tom divném rozhodnutí Božím.

Po čase rozptýlily se Adamovy a Eviny děti po širém světě, jak ti nazí ubožáci, tak i ti od Boha na tomto světě požehnaní.

Ti nazí se tu plahočí a trou nouzi, slouží těm bohatým, pevně věříce, že je jim strádat a trpěti jenom chvilku, neboť co jiného je tento život proti onomu — leč okamžik proti tisícům let?!

*

Hle, jak se tu vzali sedláci a páni, — pravil děda Juoza, — sedláci — to jsou ty nahé děti Adamovy, páni — ony na tomto světě obdařené, — všichni děti jedněch prarodičů. — Ale já bych s největším boháčem svého postavení neměnil! Co ta chvilka proti věčnosti?

Šťastný děda Juozas! Toho večera pochopila jsem, proč je stále tak veselý. (P. d.)

Antonin Hrůza:

Pod Bílým Křížem.

(C. d.)

„Což kdybych umřela, maminko?“ — Tahle otázka dceřina zatanula panímámě teď, když Tonička tak těžce stonala, několikrát denně. Jako vetřelec čekala u rojících se myšlenek v hlavě mlynářčině a vždy, kdykoliv se jen trošičku uklidnily, vřítila se mezi ně, jako hladový vlk do vyplašeného a ustrašeného stáda ovcí, a rozehnala je, až zavířily v překotném zmatku a nezklidnitelném nepokoji.

„Bože můj dobrotivý!“ zaháněla modlitbou tyto urputné výpady úzkosti a bolesti. „Je možno, abys nás tímto neštěstím trestal?“ tázala se klečíc před Bílým Křížem v polích a svíjela se téměř strachem o život dítěte.

„Nezemře!“ slyšela kteréhos dne sladký, útěchyplný hlas svého nitra. Slitovný Bůh ustrnul se nad její pokorou a vyslyšel její modlitby. A k duši její promluvil tato slova, plná štěstí, nebeské blaženosti a rajské radosti.

„Nezemře!“ přijala toto radostné zvěstování a oči zatonuly jí v přívalu sladkých slz. Obejmula svatý kříž a líbajíc nohy Spasitelovy, děkovala mu radostně vzkypělým srdcem za tak bohaté vyslyšení svých proseb. Oči zaplanuly jí tímto radostným vznícením, duše se rozplesala a srdce překypující štěstím vzbouřilo krev k prudčímu varu. Rozeběhla se ke mlýnu, kde i jeho zvuky pozdravily ji radostnou, veselou písní. Ve dveřích nad zanáškou očekával ji pan otec, a jeho modré oči smály se jí v ústrety jako za dnů, když po svatbě ji vítával při návratu od rodičů. I dnes ji popadl do náruče a zvednuv ji mladickou silou, jakoby by byla děvčetem, přitiskl ji na svá statná prsa.

„Tonička nám neumře!“ vykřikl radostně, leč hned, jako by si byl uvědomil, že zprávu tak velkých milostí plnou nutno sděliti ženě s posvátnou úctou, smekl uprášenou a moučným kvasem zalepenou čepici, a teprve teď, s obnaženou hlavou, zvěstoval znovu ženě slavnostním hlasem: „Tonička nám neumře!“

„Před chvilkou mi to sestřička řekla!“ dodával, když viděl, kterak po bledých lících jeho panímámy kanou velké slzy. I jeho oči v nich zatonuly, že se mu zdálo, že slunce nad západem roztřískло do vesmíru tříšť ostrých, oči oslepujících paprsků. Stříkaly jako dlouhé jiskry; tu jakoby v jedné nepřetržité linii vytryskly ze vzdáleného zdroje, tu zas jako krátké šípy jen se zamihly, jakoby vždy byl kdos do slunce křísl.

Krásný západ rozhořel se nad mlýnem i nad celým údolím. Pole vydechla svou omamující vůni, koruny stromů koupaly se v jejich vlnách, pokorně a sladce se zasnívajíce k tichu

noci; slunce zlatilo posledním polibkem vrcholky vysokých topolů a zažehnuvši na lesklé hladině rybníků velký plamen, jenž trhal se v pospíchajících vlnkách potoka a mize v útulném zášeří, nad nímž líbaly se větve olší a vrb, také zlatem jeho až k oslnivosti prozářené, topilo se znenáhla za daleký lem vzdorných a ve vážné dumy pohřížených hvozdů.

I do pokojíčku Toniččina poslalo svůj sladký, kouzlaplný pozdrav.

„Sluníčko", zasmála se nebohá trpitelka a sepnula ruce.

„Přináší vám radost i zdraví, Toničko. Vzdejme za jeho poselství díky Bohu!" řekla sestřička a poklekla k lůžku uzdravující se dívky. Ve zvoničce na tiché návsi zazvonil zvonek Anděl Páně. Zvuky zvonku lehce poskakovaly a laškovaly s klepáním mlýna a snoubíce se s ševelem vody, vylévající se z vodního kola, utíkaly do dálek západem ještě zarůžovělých a do výšek již v tmu se halících. A k nim a výše ještě nad ně vznášela se zbožná modlitba obou dívek, modlitba jejich vděčných srdcí za milost, že i na jejich ponížení a za odměnu víry jejich čistých duší shlédl Bůh, této milosti hojný a štědrý rozdavatel.

A s modlitbou na rtech a s velkou radostí v srdcích vcházeli do mlýna také pantáta s panímámou . . .

Nemoc Toniččina znenáhla míjela, nebezpečí smrti bylo zažehnáno. Ale neodešla od prahu mlýna, aniž by byla nezanechala bolestných a trvalých stop na krásné dřív tváři své oběti. Když se neštovice vyloupaly, zbyly po nich v obličeji Toniččině hluboké dolíčky, a zejména krásná druhdy brada dívčina byla jizvami velmi znetvořena. Není tedy divu, že mlynářka omdlela, když Toničku po nemoci po prvé spatřila. Lékař však oba rodiče ujišťoval, že znetvoření toto se v několika měsících zmírní a že Tonička nabude opět plné oblosti obličeje.

Rodiče se obávali zděšení dceřina, až uvidí v zrcadle, jak ji nemoc připravila o krásu. Ale Tonička se jen bolestně usmála, když ji milosrdná sestra šetrnými slovy připravovala na tento pohled. „Aspoň mne teď Otík nebude chtíti," zatanulo jí myšlenkami a byla ráda, že ji Bůh tímto způsobem pomohl od sňatku s nemilovaným mužem.

„Leč co Frantík? Zdaž i on se nezalekne, až ji uvidí?" ptala se, ale hned se zas potěšila, když si připomněla, jak ji ujišťoval svou láskou a že nemiluje ji proto, že má mlýn, nýbrž pro její šlechetné srdce a pro krásnou duši.

Pomyšlení toto ji posilňovalo a také uklidňovalo nepokoj jejího srdce. Tato duševní rovnováha a radost, že je zase zdráva, pomáhala jí překonávati následky těžké nemoci. Vděčností prochvěna poděkovala milosrdné sestřičce za laskavé ošetřování a rozloučila se s ní slzíc pohnutím. Pak již mládí a láska rodičů přispěly na pomoc vracejícím se silám do jejího zmučeného

těla, takže Tonička očividně okřívala. Již i ven vyšla, aby na teplém sluníčku, ve vůni přírody a na čistém vzduchu se osvěžila.

Její první delší procházka byla k Bílému Kříži. Jak tu bylo krásně ve stínu lip a u paty kříže, který byl svědkem zoufalství jejího srdce, její bolesti i jejích úpěnlivých nářků. Poklekla na kamenný schůdek pod křížem a děkujíc Bohu za své uzdravení, zahrnula své modlitby i prosbu za šťastný návrat Frantíkův a za požehnání jeho snahám a tužbám. Nad ní klenula se čistě modrá obloha, ani jediný mráček nebránil paprskům slunečním v jejich hře na rozvlněných nivách uzrálého obilí, v jejich polibcích lukám, zazelenávajícím se otavou a šumným vlnkám v potoku i klidně se pohybujícímu proudu křišťálné vody.

Ve hře slunečního světla hořely nachem prejzové krytiny mlýnův, omšelé střechy stájí a stodol, buď pod doškem nebo šindelem, zazelenávaly se jako patinou fialovými neb narůžovělými skyrnami mechu. Hladiny rybníků leskly se jako velká benátská zrcadla v rámcích smaragdově zeleného trpíku, jehož mečovité listy šířily svěží kořennou vůni. Občas vymrštila se z hlubin stříbrná rybka, jako by se i jí zachtělo tepla slunečních paprskův, nebo vůně travin a luk i bílým světlem nasyceného vzduchu. Její barevné šupiny zahrály ve slunci duhovými barvami, pak se ještě několikrát převalila na zteplelém povrchu prohřátého rybníku a zčeřivši jeho hladinu, zmizela jako krásný přelud v tajemné hloubce.

Ze střech mlýnů vznesla se co chvíle hejna holubův, a pleskot jejich křídel zvířil na okamžik posvátné ticho přírody. Zaútočili výbojně proti bílým dálkám, vznesli se do modrých výšek, v nichž se chvíli mihali jako barevné tečky, labužnicky se koupajíce v průhlednu vzduchového oceánu. U kalužin na návsích popásaly se husy a ukusujíce trávu, štěbetaly nebo kejhaly. Pak kterási z nich vykřikla, a na tento povel zvedly všechny křídla a jimi se nadnášejíce, rozpádily se v divokém úprku a za divokého křiku k hlubší a širší tůni za vsí.

Pes kdesi u boudy zaštěkl, ale jen tak do vzduchu a ne výbojně nebo ostražitě — toliko jako by se byl chtěl svým hlasem přihlásiti do radostného výkřiku hus. Všechny tyto zvuky i ojedinělé se ozvavší lidské hlasy, přitlumený zpěv čížkův a stehlíků v olšinách byly lačně pohlcovány tichem.

Koruny lip nad Toničkou šeptaly si sladkou pohádku o kráse přírody, o radosti pokojných čistých srdcí a o štěstí věrné lásky.

A zatím, co zde kraj ležel v tichém zasnění, probouzela se za dalekými obzory strašlivá bouře. Hrůza a příšernost její šířila se kraj od kraje, od země k zemi, od obzoru k obzoru, až její černý mrak zahalil téměř celý svět. Před bouří, která tu Toničku nedávno přistihla, přestrašila a na lůžko uvrhla, bylo lze aspoň se ukrýti pod bezpečný krov mlýna. Ale před líticí, jejíž zatemnělý lem zvedal se jako černý rubáš smrti daleko odtud, nebylo

možno nalézti ochrany ani doma, ani v poli, ani v roklinách hor. Její hromové rány chrlené jícny děl, a neslyšitelné dosud v tomto idylickém zákoutí, otřásaly již základem měst, paláců, královských hradů, trůnů vladařův i tichým klidem vesnických chaloupek. Do vesnic v okolí mlýnů přinesl první zvěst o ní úřední sluha z nedalekého města.

Na domku starostově objevila se hrůzná zpráva o ní v podobě vyhlášky mobilisační. A již houfec vesničanů se tu seskupil. Ženy s dětmi v náručích slabikovaly ji řádku za řádkou, stařeny i dědoušková se přibelhali a vyšeptalým hlasem sdělovali si tuto hroznou novinu. Pak přiběhli muži i jinoši, tak jak od práce buď v poli, maštali nebo ve stodole byli odběhli, plni ještě potu od těžké práce, a již ozývaly se z houfu ojedinělé výkřiky: „Já taky musím", „já taky", „snad já taky", hádali někteří; jimž výzva nebyla pochopitelna.

A již ženy zaštkaly, rukama zalomily a zabědovaly: „Pro Boha živého, co si tu já sama počnu? Ježíši ukřižovaný, pro svých pět bolestných ran, pro svatou ránu Tvého přesvatého boku, smiluj se nad námi." Pláč dětí se ozýval, úpěnlivě a naříkavě a ustrašené jejich obličeje hledaly úkrytu před nepovědomou hrůzou na prsou matek. Ženy je tiskly k svým ňadrům, hladily jejich vlasy vonící sluncem i mateřídouškou, v níž po mezích a stráních se povalovaly a osušujíce jim hrubými zástěrami slzami zalité obličeje, líbaly je polibky vášnivé mateřské lásky,

I Tonička se tu zastavila. Příšerná ohromnost neznámého dosud neštěstí sevřela jako kleštěmi její ještě ustrašené srdce. Pak se rozběhla ke mlýnu, ale ve dveřích srazila se s otcem, pádícím taktéž na náves.

„Tatínku — je válka, a tam už je všechno v pláči!" vykřikla.

„Už jsem slyšel, Toničko! Jdi k mamince!" řekl otec, ale hlas jeho byl jakoby cizí, jak ho úzkost přiškrtila. Vběhla tedy do síně, nesouc ve svých vlasech i v šatech světlo slunce i vůni léta, ale zde již ji chlad ovanul a strach podlomil její lehký, pospichající krok. Až se zalekla té změny, která ji tu náhla obklopila. Mlýn sice hrál všemi zvuky svých strojů, ale hudba jeho nebyla jako jindy, ukolébávající, sladká a vábivá. Paleční kola skuhrala, vzpružinka chřestila, jakoby se kostlivec byl ve mlýně zimou roztřásal, zalomené hřídelíky žejber tloukly dutě, jakoby kdos kladivem bušil do rakve. Voda v odpadním potoce pod vodním kolem syčela a vřela, jako by byla padala do rozžhaveného jícnu sopky, jejíž výbuchy ji dávily z jejího jícnu.

„Václave, je válka!" vykřikla vysokým, leknutím do neobvyklé výše vybičovaným hlasem, jehož ostrý tón projel všemi prostorami mlýnice a podmanil si na okamžik rachocení strojů.

„Pro Boha, Toničko, to jsem se lekl, jakoby mi někdo nůž vrazil pod žebra!" udesil se stárek, až se mu násypka s moukou vysmekla z ruky. Bílý obsah nádoby se rozběhl po podlaze a la-

hodná vůně ještě teplé mouky dotkla se chřípí Toniččina.

„Honem to seberte, Václave, tatínek by se zlobil," vzpamatovala se dívka a běžela k matce.

„Zadělávám na chleba," usmála se nic netušivší mlynářka na dceru a obracela silným kopistem vonné těsto v díži.

„Maminko, je válka!" řekla Tonička a vydechla prudce, jako by se byla zbavila těžkého břemene.

„Jdi do pecidla, Toničko! Co to mluviš?" zastavila se mlynářka na svém pochodu kolem díže a podepřela se o kopist, vězící v tuhém těstě.

„Na návsi jest už Boží dopuštění a pláče, jakoby v každém stavení někdo umřel. Tatínek už tam taky běžel!" opakovala Tonička hroznou zvěst.

„Aby nás Pán Bůh chránil od takové metly!" pokřižovala se panímáma, ale hned utěšila dceru i sebe poznámkou: „Však tatínek bude vědět, co a jak, když už tam šel. — Připrav mi slamněnky, Toničko, musím válet, aby vykynul, než pec prochladne!" vybídla dceru připomínkou starostlivé hospodyně, aby chléb, který se chystala péci, nepozbyl své výživné síly a lahodné chuti. (P. d.)

A. S. Chudobka:

Matce.

. . . A naposledy dal jsem Tobě s Bohem.
Vím, krve nával stoupal do hlavy.
Nedělní jitro bylo tiché, světlé
a nervosní já, tvrdý, svéhlavý.

V zahradách květy koupaly se v rose.
A slunce východ vše dal do barev.
Radostný jas o nikde neuzřel jsem,
ni na rty nesed bujný léta zpěv.

A naposledy kynul jsem ti rukou . . .
Vím, že mě volal nazpět něžný hlas.
Ty, trpitelka, zůstala jsi sama
a tvrdý sen tak dlouhý prosnilas.

Jsi daleko. A denně letí k Tobě
mé vroucí, něžné syna objetí. —
V snech častých uzřím zkostnatělou ruku,
jak v dálku žehná svému dítěti.

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

(Č. d.)

Za to v Plzni, během jednoho nedělního protančeného večera zamilovala se překotně do aktivního důstojníka, který si ji arci vziti nemohl a tak svou pověst k vůli němu zbytečně dávala lidským řečem na pospas. Ulpěla na něm, jako na prvním milenci, celým svým osiřelým srdcem, věřila v pohádky, věřila, že Arnošt po válce vystoupí z vojska, dostane místo úředníka a že se s ní ožení. Umiňovala si tehdy, že v životě řádné manželky napraví, v čem jako dívka lehkomyslně chybovala. Leč Arnošt odejel do pole a jakmile měl Plzeň za zády, přestal Otyle psát. Ubohá Němkyňka vystřízlivěla.

Trpce pak želela své nerozvážlivosti, navzpomínala se teď na učitele-vdovce z Budějovic, jak jinak to s ní smýšlel, jak jinak, slušně se k ní choval oproti horkokrevnému důstojníkovi, jak jinak dbal její pověsti, než jí dbala ona sama, a jak si tehdy nerozumněla. Co to bylo platné, že byl Arnošt hezčí, zábavnější, mladší, když o to byl nesvědomitější, věrolomnější.

Když ta rána poněkud přebolela, začal se o dívku ucházet redaktor jednoho plzeňského listu. Počínal si docela jinak, ne jako důstojník, a ani ne jako učitel. Nemluvil o svatbě, nýbrž o řádné známosti, o vzájemném poznání, a potom, že se uvidí! Uvidělo se. Redaktorovi kdosi napovídal, jak si Otyla s Arnoštem zadala, za Rakouska chudá dívka skutečně si zadávala, když měla známost s aktivním důstojníkem, neboť bylo na bílednì, že si ji tento vziti nemůže, že ji má jen pro svoji rozkoš, a redaktor, více úzkoprsý než zamilovaný, se s Otylou rozešel.

Otyla nebyla do redaktora zamilována. Byla by se však ráda vdala, toužila po domově, kterého neužila, vzpomínala stále na Prachatice, na život v malém městě v horách s láskou až dojemnou, a proto s radostí použila návrhu jednoho plzeňského známého, který ji prostřednictvím svého bratra doporučil do Prahy do kanceláře železářské společnosti a stěhovala se.

Otyla, zdánlivě ubita dvěmi ranami, jaké jí způsobilo plané milkování s Arnoštem a odmítnutí redaktorovo, všecka zas ožila. Vrátí se do Prahy, opustí nevlídnou Plzeň, kde zažila jen zklamání, kde přišla o pověst slušné dívky, rozdrásala se trpkými zkušenostmi ženy. „V Praze začnu nový život“, umiňovala si. A jak již byla v jádru nepolepšitelně lehkomyslná a nervově dosud nevyčerpána, zase ji těšil svět, těšila se na Prahu jako dítě, a těšila se, jak si tam zase zatančí! A kdož ví, snad se tam i jejímu srdci lépe povede, než se mu vedlo na venkově.

V Praze sotva se kdo někdy dozví o její známosti s důstojníkem, který dívčí čest a zachovalost necenil více než hračku.

Nikdo nebude pátrat po její minulosti, tím méně, bude-li tak opatrna, jako byla v šestnácti letech s Drem Hronem. Konečně Pražáci nejsou tak úzkostliví jako byl plzeňský redaktor, ať již byl tak skutečně, nebo nechť se takovým pouze tvářil. „Přepjatec, pokrytec!“ ulevovala Otyla své vzpomínce na něj. Docela však svému nitru přece neulevila. Ničím si ze svědomí nevymluvíme to, za co se sami před sebou stydíme. A protože Otyla nebyla nikdy tak špatná, aby zabila v sobě všechen stud, červenala se nad některými okamžiky ze svého pobytu v Plzni.

Pršelo jen se lilo, když Otyla vyskočila z elektrické dráhy na předměstí a odtud zamířila do ulice, kde se kanceláře Železářské společnosti nalézaly. U vrátného se zeptala na ředitele Doušu, jemuž byla doporučena. Vrátný ji usadil do zdviže a označil poschodí, kde měl ředitel svoji kancelář. Otyle imponovalo zařízení závodu, na jaké nebyla na venkově zvyklá. Zde se to bude úřadovat! Ale také se podle toho bude muset ustrojit. Teď přejde sedat u stroje v sepráné blůzičce a v odřené sukni. Nyní byly moderní šaty v celku šité. Otyla měla jedny takové, tmavomodré, na neděli. Pražské kanceláři je obětuje. Také nehty bude muset více pěstovat, po rozchodu s Arnoštem valně o ně nedbala. Takové starosti honily se Otylinou nepolepšitelnou hlavou za jízdy ve zdviži.

Ředitel Douša mile ji překvapil. Byl to sice již starší pán, pomenší, obtloustlý, dosud však hezký; poněkud posměšný tah kolem malých úst hezky mu slušel; byl tmavovlasý, zde asi přírodě napomáhal. Nosil skřipec. Přivítal dívku velice zdvořile, takže nebyla o jeho galantnosti k slabšímu pohlaví ani trochu v pochybnosti. Byl starým mládencem, „Don Juanem na pensi“, jak říkal, leč nevěřící Tomášově (kde ti nejsou!), si ho dobírali, že je to pense pouze dočasná, anebo spojena s vedlejším zaměstnáním.

Otyle se rozhodně lépe líbil nežli budějovický učitel, ba lépe než redaktor. „Tak pojďte, slečno,“ vybídl ji Douša, když spolu vyměnili obvyklé fráse na uvítanou. „Uvedu vás k našemu centrál-direktorovi, ten vás přijímá. Budete přidělena jako písařka panu akcionáři inženýru Hronovi.“ Otyla si vzpomněla na Dra Hrona ze všeobecné nemocnice. „Budou možná příbuzní, to by byla náhoda,“ pomyslila si o inženýrovi a o svojí první neprožité lásce. A srdce jí zvědavostí zabušilo. To nevyléčitelné srdce!

Centrální ředitel Knaur byl již méně galantní než Douša. Vypadal jako zamračený Maďar, nescházely mu ani kníry, ani blýskavé oči za staromodním skřipcem. Vlasy nechal prokvétati, jak se jim líbilo. Do elastické chůze také svoji padesátku nenutil. Zeptal se Otyly na její rodinné poměry, zeptal se jí, má-li v Praze již byt a zabručel cosi o štěstí v dnešní zat . . . . mizerii, když

mu ohledně bytu odpověděla, že bude nepochybně bydlet v klášteře, ve kterém bydlela před devíti léty. Ředitel Douša, který s ní u ředitele Knaura zůstal, všechno to slyšel.

Od Knaura, doprovázena Doušou, který sám se k tomu nabídl, a Knaur mu tu funkci rád přenechal, scházela Otyla o poschodí níže k svému příštímu chefovi. Tentokráte nejela zdviží, protože Douša chtěl s ní déle mluvit. Zrazoval ji po cestě, aby bydlela v klášteře. „To již není pro dospělou slečnu, co nejdříve dala byste mně za pravdu. Věděl bych však o pokoji, a to laciném, v podnájmu. Mám kolegu ze studií, profesora na obchodní škole Amra, jeho paní se živí pronajímáním pokojů. Jistě vás vezme, když řeknete, že jdete ode mne. Amrovic bydlejí na Karlově v Lipové ulici číslo . . .“

Otyla přijala nabídku ředitelovu s otevřenou náručí. Ovšem, že radši bude bydlet v podnájmuu, kde si bude moci dělat co bude chtít, než v klášteře, kde by ji ctihodná sestra zpovídala z každého kroku a kde již dávno Libuše nebydlela. Libuše dávno byla vdaná, dávno nezvěstná, Otyle by bylo neškodilo, aby jí byla uzda opět pořádně přitažena, ale již to pro ni přec jen nebylo. Již znala svět a čím hrneček navře . . . Otyla si také dovedla vysvětliti, proč je k ní ředitel Douša tak pozorný. Uhodla, že se mu zalíbila. Nebyla přece dnešní. V tančírnách se brzy naučíme čísti jeden druhému v očích i v myšlenkách. Otyla se v duchu ušklíbla: „Bude-li se mně Douša lépe zamlouvat než jiní, proč ne, budu s ním mluvit, vypadá dost dekorativně, kdož ví, zda by se se mnou i neoženil. A ne-li, nebude přece mým chéfem, nějak mu uhnu.“ Po zkušenostech stala se vypočítavou, vychytralou.

Poděkovala proto řediteli Doušovi s koketním úsměvem, zapsala si adresu profesora Amra a přede dveřmi inženýra Hrona se rozloučili. Loučil se s ní slovy: „Tedy na shledanou, zítra, slečno!“ — A ona kývla na něj jako na starého známého: „Ano, zítra!“ To byla nová chyba. Kdybychom byly my ženy vůči mužům upjatější, zabránily bychom tak všelijakým jejich myšlenkám; muži nejsou tak neodbytní, jak by se myslelo. Výbojnější muž byl by Otylino otevřené chování charakterisoval drastickými slovy: „Zobe z ruky.“ Na štěstí byl to tentokrát Douša, pán ze staré galantní školy a čím byl starší, tím byl opatrnější, aby si nezadal. Rád se dvořil, rád si zažertoval, byl krajně ochotný, leč známosti nenavazoval, až když se přesvědčil, že dáma dovede mlčet. Ženit se nechtěl. Bůh uchovej! Bylo mu takhle více, než dobře. Proč by si byl vázal kámen na krk? Ale Otyla se mu zalíbila. Nehněval se, že se nezdráhala přijmouti byt, který jí nabízel, leč vcházeje za ní do pokoje akcionářova, řekl si jako plzeňský redaktor: „Uvidíme, co se dá dělat!“

U inženýra Hrona představil Otylu jako novou kancelářskou sílu, Hronovi přidělenou, a hned se poroučel. Otyla s novým

chefem osaměla. Zvedla oči a porovnávala, je-li podoben Dru Hronovi. Po devíti letech s vybledlou vzpomínkou bylo porovnání arci bezvýsledné, akcionář byl nyní čtyřicátník. Byl to však velice hezký, nebezpečně hezký člověk. Byl velký, statný, snědý a v jeho černých, zapadlých očí číhalo stále cosi vyčkávajícího, něco, co nikdy neodpovídalo a luštitele rebusu přivádělo k zoufání. Měl pěkná, duchaplná ústa, hezkou bradu, souměrný obličej, měl vůbec hezky utvářenou hlavu, jenom poněkud větší, protáhlý Wagnerovský nos. Ale právě ten nos s výrazem svítivých očí pod uhrančivým obočím dodávaly mu výrazu dravčího. Nebylo co věřit korektnosti s jakou vystupoval; člověk, pod ledem. Právě to, co by se bylo mohlo nazvati v jeho tváři totiž žena, která se mu přibližovala, měla dojem, že se blíží k ohni vadou, činilo jej zajímavým, jinak byl jeho hezký, pravidelný obličej podoben filmovému milovníkovi. Byl nesporně zajímavý, jeho hlas poněkud zastřený, hezky se poslouchal, vlasy předčasně šedivěly. Ruce, bohužel, byly plebejské, příliš hmotné. Ale taková ruka, pohladí-li, je to jako projev sympatie zkrocené šelmy. Tedy ani ty ruce mu nevadily.

S počátku Otyla nevěděla, jak se pro inženýra rozhodnout. Na ni působilo vlídné slovo, úsměv. Hron přijal ji však s laskavostí, která byla polo studená, blahosklonná, která byla laskavostí pána, akcionáře. Hned si povšiml jejího dialektu. Otyla mluvila již perfektně česky, leč cizinecký přízvuk zůstal jí věrný. Zeptal se jí, není-li Němkyní. Přiznala se: „Jsem z Prachatic, otec byl Němec matka Češka, měla jsem vychování německé, matka zemřela hned po mém narození.“ Při jméně krásného šumavského města její oči zněžněly. „Umím však česky jako Češka, ovládám český pravopis zcela dobře, obchodní školu mám českou,“ dokládala.

Pokývl hlavou: „To se nám hodí, potřebuji německou korrespondentku právě tak, jako českou. Píšete na diktát?“ pokračoval ve svém výslechu. „Píši rychle. Také stenografuji česky i německy,“ pospíšila si s odpovědí.

Audience byla u konce. „Nastoupíte až zítra, dnes si zařiďte, co ke svému ubytování potřebujete. Zítra začneme“, propouštěl ji, povstávaje. Podali si ruce, v jeho dlani ztratila se její docela a více si ji nevšímal. Odcházela, ohrnujíc nos: „Jeden z těch, co zobou hvězdy,“ ulevila si, nejsouc spokojena s úředními způsoby nového pána. Ještě na ni jeho kouzlo neúčinkovalo. „To nebude příbuzný Dra Hrona. Kde pak Dr. Hron, ten byl jako sluníčko, kdežto tenhle —. Erink na své medvědí tlapě neměl, ale pro mne za mne . . . Ne, toho člověka si nedovedu představit, jak by vypadal, kdyby vyznával lásku. To je takový nemastný, neslaný patron.“

IV.

Otyla se ubytovala u profesorů Amrů. Panička pro ni vyprázdnila takový kumbál, čistě jen na přespání se hodící, s oknem na chodbu. „Dělám to jenom k vůli panu řediteli Doušovi," ještě se natahovala a řekla si sto korun za nájem, jakoby se nechumelilo. Pořádné pokoje měla pronajaty pánům, kteří mohli platit krev— peníze. Otyle se její nové apartmá nechtělo líbit, byla za ně panu ředitelovi málo vděčna. V klášteře by byla bydlela jako člověk. Řekla to řediteli Doušovi a tento ji těšil: „To je jen pro začátek. Hledejte a najdete jistě něco lepšího."

Hledala doopravdy. Pobyt u Amrů nemohl být na dlouho. Kumbál byl vlhký, tmavý, v posteli se hemžila „sluníčka". Paní Amrová, hezká nervosní bruneta svým podnájemníkům také vařila. Otyla se však najedla o mnoho levněji v hostinci a to bylo také trnem v očích zištné paničky. Též na Otylu žárlila. Ráda se bavila, ráda pozornost mužů jen na sebe obracela, ačkoliv svému muži nevěrná nebyla. Leč dopalovalo ji, že Douša, který jindy div necukroval, když ji viděl, nyní svá sladká slova rozděloval stejným dílem mezi ní a veselou dívkou. Paničku mohl čert vzít. Ký tedy div, že než se sešel měsíc s měsícem, obě dámy se nekřesťansky pohádaly. Paní Amrová Otyle vyčítala koketnost a nepořádnost. Pomlouvala ji, že se s pány podnájemníky zastavuje, a do pokoje k nim dobíhá. To nebyla pravda. Otyla podnájemníky paní Amrové vůbec neznala. Ne, že by byla o to nestála, že by bývala tak v sebe uzavřena, to by nebyla směla být Otylou, leč styděla se představit se jim blíže jako sousedka z ubohého kumbálu. Do pokojů vklouzla, když nebyli doma. Šla tam ze zvědavosti. Ale konečně také jí nebylo milo bydlet pod jedním uzavřením v bytě, obývaném samými pány a sotva jim na pozdravení poděkovala.

Horší to bylo s dodržováním pořádku. Otyla nestonala na pořádek. Ten bývá slabou stránkou úřednic, a která si na něj přece potrpí, bývá, s odpuštěním, protiva. Jak to jen udělat, aby úřednice pořádku milovná nezkysla a nezvrátila smysl pro pořádek v protivné pedantství? Otyla byla z těch kancelářských tvorů, kteří znají pořádek leda podle jména. Její postel byla skladištěm všeho obnošeného a špinavého šatstva, v kufru se vyznala jenom ona, co roztrhla, to si na zašití svatě počkalo, co vylila, neutřela, však to také uschlo. Bývá kříž s takovými lajdáky. Nejsou všechny úřednice takové, Otyla však takovou byla. Scházel jí talent dobré hospodyně, vždyť nebyla k domácnosti vedena. Pořádek, který v klášteře musila zachovávat, zachovávala také jen v klášteře. Bylo s podivením, že si troufala myslit na sňatek. Ona! Její lehkomyslnosti bylo však všechno podobné a pak si namlouvala, jako všechny ženy, že až se vdá, jinak si vše zařídí, na pořádek že vybyde více času. Otyla si troufala myslet, že by zvyk zlomila přes koleno.

Byla jinak dovedná. Ušila si šaty, zhotovila klobouk, aniž se učila krejčovině neb modiství. Nikdy neměla dluhy, peníze si dovedla rozpočítat. Scházela, scházela jí ta matčina ruka. S nevlastní matkou po otcově smrti rozešla se nadobro. Věděla o ní pouze tolik, že se po čase vdala za kupce do Volar. V Budějovicích, v Plzni, měla Otyla alespoň byty. Slušně bydlela a spokojeně tam přespávala, klidně se najedla. Bytné v obou místech byly flegmatické osoby, které se s jejím nepořádkem tolik nekousaly, naopak, mnohdy se nad tímto i smilovaly. Jenom v Praze, právě v Praze neměla Otyla ani přibytku. To bylo špatné uvítání po devíti letech, po přestálých trampotách a po dobrém předsevzetí. Dokud bydlela u Amrů, ani si nezatančila. Neměla se kde ustrojit, neměla velkého zrcadla, všechno jí tam mrzelo.

Již byla odhodlána, že se přece jen odstěhuje do kláštera, a samostatnost, do které beztoho nic nebylo, vymění za kázeň mezi prostornými ústavními zdmi. Měla již těch klepů, které jí poslouchovačka paní Amrové, patnáctiletá Tonka Sommrovic přinášela, po krk. Tonce dělalo dobře, když mohla paničku se slečnou rozeštvat. Ale právě ta Tonka zastavila Otylu jednou na schodech a natahujíc krk jako čáp, slídíc šilhavýma očima dopředu, dozadu, není-li někde ucho paní Amrové, šeptala: „Slečno, moje maminka by vám pronajala náš parádní pokoj. To by bylo něco jiného, než tahle lucerna.“ Ukázala pohrdavým gestem k oknu Otylina kumbálu. Otyla zatajila dech. Najít po převratu, zvláště v roce dvaadvacátém v Praze příhodný pokoj, bylo výhrou z loterie. A takový pokoj byl jí nabízen. Byla by Tonku hned políbila.

Ach, pokoj! Alespoň jasný, prostornější pokoj kéž by našla po té kancelářské nudě u inženýra Hrona, pokoj, kam by utekla před opatrnými lichotkami ředitele Douši, jenž se jí zprotivil již za to, jak ji „královsky“ na poprvé ubytoval, a že se k ní měl jen v kanceláři a u Amrů. Na procházku neb do kavárny ji dosud nevybídl. Ubožák! nemohl. Pomalu vypřahoval ze známosti s poslední svojí láskou, která měla jednu velice přitěžující okolnost; byla právě tak šeredná jako zlomyslná. Jak se s ní mohl bývalý Don Juan napálit, sám nevěděl. Poznal prý ji večer, když svítila elektrika jako když chce a nechce a kráska měla závoj na obličeji. Otyla byla řediteli Doušovi arci lépe po chuti. K vůli ní již rád kousl do toho jablka a řekl své lásce, že jí má po krk. Procházel se s ní beztoho jen jednou za čtrnáct dní. A až se s ní vůbec nebude procházeti, pak teprve měla přijíti na řadu Otyla. Tak byl ředitel Douša opatrný a k dámám šetrný. Mluvil se dvěmi najednou jen v dobách své mladosti. (P. d.)

K. B. Medik:

Memento mori.

(Dialog se svědomím.)

(Svému bratrovi.)

Tak černo kolem . . .
Jak opilý, jenž nemůž cestu najít k domovu,
já tápám rukama,
a chytám se všeho,
čím bych opřel svou niterní rozháranost.
Je strach to z něčeho . . . či utajená bolest,
či myšlének to tlak nevyjádřených,
snad touha po velikém činu . . . oběti,
či je to výsměch duše zbloudilé?
Tak k čertu . . . co to je?
A dálky mlčí.
Jen hudba větrů fortem v mračnech hučí
a chlad proniká šaty . . .
a listí padá . . . zdá se jakby všecko mřelo . . .
Hle, . . . počkej . . . není to snad Smrt,
jež nitrem hýbe jako vichřice
na holém vršku štíhlým topolem —
Proč zrovna Smrt by to být musela?
Proč Život ne . . . ne . . . přec jen Smrt
a myšlénka mi na ni nejde z mysle
ať dělám cokoli . . . ať hýřím . . . píši,
ať třeba spím.
Ne je to k smíchu
tak na smrt myslet . . . mlád a silen, zdráv.“ —
„Jen počkej, tím mládím není všechno řečeno.
Smrt číhá všude.“
„Ne . . . tak nekřič to,
vždyť víš, že o Smrti z nás každý nerad slyší.“
„Však slyšet má.“
„Též je to pravda — ano,
a, merci . . . budu o ní přemýšlet.
Bát nesmí se přec člověk Smrti,
ač je to velký konec Života,
jenž tolik lesklou strakatinou láká,
by mělo tělo požitek.
Jak však to vyrovnat . . ? Já myslím: Život — Smrt?
„Žij duševně!“
„Ne, to je ubohé . . . žij duševně . . .
to řekne mi snad každý filosof.
Tak nějakou mi zvlástní radu dej.“ —
„*Žij s Bohem!*“

Dr. J. Svítil-Karník:

Z dopisů Vlasty Pittnerové.

Když Vlasta Pittnerová letos v březnu odešla na věčnost, napsal jsem do „Archy" posmrtnou vzpomínku, ve které jsem vylíčil svoje osobní styky se zesnulou zasloužilou spisovatelkou. Článek tento má býti doplněním tehdejší stati, chce přispěti k duševnímu reliefu zvěčnělé povídkářky, která už tím, že valnou většinu svého rozsáhlého díla tiskla v listech směru katolického a správnou tendencí svých povídek přispívala k udržení a utužení křesťanského ducha, křesťanské mravnosti i katolické zbožnosti v kruzích svých hojných a věrných čtenářů, zaslouží, aby osobnosti její dostalo se pečlivějšího osvětlení, než jakým se spokojují stručné novinářské nekrology.

Úvodem sáhnu na okamžik do vlastních vzpomínek.

Počátkem let devadesátých byl jsem již jako mladičký student pražské university literárním nadšencem a neušlo mi nic, co tehdy vycházelo veršem i v krásné próse, ať z duševní dílny starších spisovatelů či z péra nových, dosud neznámých autorů. Nebyl tehdy ještě takový chaos jako je dnes, kdy už laviny špatně či dobře potištěného papíru nemožno věru ani přehlédnouti. Tehdy začala vycházeti v Brně redakcí Frant. Roháčka „Niva", belletristický čtrnáctidenník, v němž debutovalo hojně literárních hvězd prvního, druhého i třetího řádu tehdejší významné generace, a v části kritické ozvaly se první strohé hlasy s přísností zhusta upřílišněnou reagující na dosavadní sousedskou a kamarádskou idylu českého Parnassu.

Nuže, v této „Nivě", kde sám mezi „Verši mladých básníků", jak zněl název dotyčné rubriky, tiskl jsem svoje primitivní pokusy, spatřil jsem ponejprv jméno Vlasty Pittnerové jako autorky povídky „Ze Žďárských hor". Lačně pustil jsem se do četby a zájem můj stupňoval se od čísla k číslu. A zároveň rostla i skutečná radost nad potěšitelným zjevem, že i náš odlehlý a zapomínaný kraj stal se konečně předmětem básnířské záliby, na důkaz, že i u nás odehrávají se poutavé i dojímavé životní osudy a v lidu rodí se i umírají osobnosti té zemité vůně a jadrné hranatosti, jak jsme je už tehdy zvali a oblíbili si z líčně jiného krajinného prostředí a z díla předem Jiráskova a Raisova.

Od té doby pídil jsem se po všem, co vyšlo z péra Vlasty Pittnerové, maje opravdové potěšení ne jenom z toho, že tu zobrazen známý milý kraj mezi Tisůvkou a Zelenou Horou nad žďárským klášterem, ale ještě více z toho, že jeho lid vylíčen je správně se svými dobrými i špatnými vlastnostmi, se zřejmým sklonem k líčení těch lepších a bez zbytečného podškrtávání toho, co mu nebylo ke cti. Celým dílem vanul pak opravdu lidový duch, na-

sycený odkazem staleté katolické zbožnosti a mariánské úcty. Týž duch, který nám činí tak milou Babičku Bož. Němcové.

Přirozeně ozval se i zájem o osobnost autorčinu. Doma jsem doslechl, že byla provdána za ovdovělého lesníka v nedaleké Polničce na českých hranicích, že však manželství bylo nešťastné pro ustavičný rozpor mezi vyššími, duševními zájmy mladé paní a prostoduchou nechápavostí manžela, jemuž jen nižší hmotné požitky způsobovaly potěšení. To jsem také zvěděl, že Vlasta konečně po několikaletém utrpení odešla z rodinného pekla do Prahy, spoléhajíc jen na vlastní síly a dovedné péro své. Záhy také pochlubil se mi přítel S., právník a rodák přibyslavský, že se s Pitnerovou osobně zná a že se s ní občas stýká v Národní kavárně, tehdy na rohu Vodičkovy a Školské ulice. Hned mne také vyzval, abych s ním příště šel do spisovatelčiny společnosti — „vždyť jsi přece jako mladý básník z „Nivy" takřka její kolega."

Ale k tomu jsem zrovna nebyl poskočný. Vyváznuv nedávno z gymnasijní škamny, odnesl jsem si odtamtud velmi vysoké mínění o spisovatelích. Moje fantasie, nasycená již tehdy dobrým výborem ze světové poesie, zahalovala mi osobnosti básníků do tajemného šerosvitu, v jakém asi středověký člověk spatřoval magistry, černé magie, astrology a alchymisty. Proto jsem se opravdu bál přiblížiti spisovateli v jeho lidské tělesnosti, jsa věru přesvědčen, že takový polobůh v hovoru trousí jen samá zlatá zrnka, od čehož by velmi trapně se odrážela moje duševní chudoba. Ale bylo v tom strachu také kus předtuchy, že by můj ideál dotykem se skutečností mohl utrpěti na své čistotě a výsosti. Vedle toho styděl jsem se za své první veršovnické pokusy kryté pseudonymem, který nešťastnou náhodou důvtipnými přáteli velmi brzy byl prokouknut, načež v kavárně i v studentském spolku bavívali se kamarádi na můj účet, znesvěcujíce city, které jsem ostýchavě svěřoval tisku, spoléhaje na masku svého pseudonymu.

Bylo tedy důvodů dosti, abych své oblíbené spisovatelce se nepřibližoval. Marně lákal přítel S. vzkazy samotné Pittnerové, dle níchž ráda by poznala mladého krajana, který si už také v Nivě, v Pelclových Rozhledech a v Novém Životě literárně zapytlačil. Jenom k tomu jsem se odhodlal, že jsem si troufal jíti kolem okna kavárny, kde Pittnerová besedovala s přítelem, a velmi devotně jsem pozdravil. Tvář spisovatelčinu jsem při tom jen letmo zahlédl.

Přišla potom léta intensivního odborného studia, služba v nemocnicích a počátky lékařské praxe venkovské. V té době jsem literaturu dle možnosti sledoval, ale sám mimo několik mimoděk vytrysklých veršů psával jsem jen do denních listů, považuje svou veršovnickou nemoc již za šťastně odbytou, ale znáte přísloví o hrníčku, který do stáří zavání, čím v mládí navřel. A tak také u mne dostavila se recidiva. Když po prvních obtížných

letech dostavila se žádoucí jistota v praxi a s ní také ustálená duševní rovnováha a sem tam i volná chvíle se ušetřila, dostavila se recidiva mladického literárního zápalu. Množily se verše a vznikaly literární studie jako ovoce prohloubeného a oživeného zájmu. Tehdy podstatně vzrostl počet listů, do nichž jsem přispíval, a přibyla mezi ně i Vlast. V ní pak r. 1908 otiskl jsem cyklus veršů „Ze Žďárských Hor", věnovaný Paní Vlastě Pittnerové, kterou jsem také v úvodu patřičně oslovil.

To byl počátek našich bližších styků, s počátku dlouho jen písemných. Krátce po otištění věnovaného cyklu obdržel jsem od spisovatelky velmi srdečný list děkovný, v němž se netajila potěšením, které jí moje pozornost způsobila. Tento první dopis, svědčící o vděčnosti za každou maličkost, bohužel nemohu nalézti.

(P. d.)

Václav Vajs:

Píseň o moři.

V duši chuť a síla
v srdci mládí vzlet,
usedli jsme na loď,
poplujeme v před.

V širou dálku hledí
na sto smělých hlav,
sto ruk mává šátkem
k břehu na pozdrav.

Vzadu smutná země,
v dálce nový svět,
vlnky bílý v koráb,
větřík do plachet.

Sněžnou řasou vlny
mořem koráb šel,
racek běloperý
stožár provázel.

Široké je moře,
daleká je zem',
a loď plula volně
v dálky za mořem.

Po hlubinách širých,
v moře sivé, v dál —
dokud do ní burně
vichr nezavál.

Přiletěla bouře.
Mraky. Vlny. Kal.
Vichr stožár zlomil,
plachty roztrhal.

Temnomodré hory,
bouře dlvé kvil.
Racek běloperý
loď již opustil.

Plavec na palubě
rozhlédl se bled,
ruce k nebi splaté
křečovitě zved . . .

Moře si však vyrve,
co chce míti v plen.
Zabučely vlny,
koráb utopen.

Loď již utonula
— postřelený pták —
po vlnách se houpá
s trosečníkem vrak.

A tam, kde loď spala
v moři hlubinách,
nocí temnou chví se
píseň na vlnách:

Nes mne moře, nes mne,
kam mne nésti chceš,
dokud s trosečníkem
nitro nezavřeš.

Nes mne vlnou svojí
jak ti zákon dán,
tak ti velí chudý
vraku kapitán.

Vrakem měkce houpej
hola, hola, hou,
s utonulým plavcem
vlnou sinavou.

A Ty, Bože silný,
kormidlo mi veď
tam, kde ostrov tichý,
neb kde kotví loď.

Někdo na mne z dálky
kývá ke vraku,
někdo mává světlem
v jasném majáku

Mává bílým světlem
bledý lodivod,
snad mi hodí kotvu
do příboje vod.

Svatozář kol hlavy,
jak by k sobě zval:
„Pojďte ke mně každý,
kdo jsi ztroskotal."

Tam mne dones tiše
vlnou po vlnách,
dříve, než mne pohřbíš
v siných hlubinách . .

„Ave maris stella",
dej mi spásný břeh,
dříve, než mne pohřbíš
v kalných jezerech.

Vztáhni bílé ruce
nad ječící proud,
nedej trosečníku
v moři zahynout. . .

* * *

Zahučela mocná
vlna nad vrakem.
Shasło bílé světlo
s tichým majákem.

Zmlkla náhle píseň,
oceán si vzlyk —
marně k světlu vstal
vraku trosečník.

* * *

Blízko bylo k ránu,
blízko maják stál.
Ale s trosečníkem
vrak už nepřistál.

Pod majákem zmlkla
bouře sivých vod,
v němou tůň se dívá
smutný lodivod.

Z rána ku záchraně
člun se v moře hnul,
ale bylo pozdě —.
Vrak již utonul.

A to moře sivé
šumí píseň svou;
racek běloperý
bloudí nad vodou. . .

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres r. 1926 v Chicagu.

V Americe. V New Yorku.

Po výstupu z lodi odebrali jsme se přímo do veliké síně celní k písmenu K, kam jsme si dali dopraviti svoje zavazadla. K vůli pořádku totiž, odeberou se cestující z lodi k celní prohlídce do celní síně, kde si najdou svoji abecední písmenu (začáteční svého příjmení) a tam si shromaždí svoje zavazadla. Když je tam mají, oznámí to celním úředníkům, kteří cestujícího „vezmou do své práce", která je velmi důkladná!

Právě jsme měli zavazadla všecka pohromadě, když v tom nás oslovil čs. konsulátní sekretář p. Suk, jenž nás (dva bratry) přišel uvítat jménem newyorského čs. generálního konsula p. Dra Nováka. Za chvílku přišla také paní Rozalie Kavanová, přivítat nás jménem Národního Svazu českých katolíků sev. amerických v New Yorku. Tato je v New Yorku úřední jeho zástupkyní pro slovanské přistěhovalce. Oba dva zástupci byli nám ve všech věcech velice nápomocní.

Celní prohlídka je v New Yorku velice přísná. Nám dělal obtíže lurdský film, jejž jsme museli ze železné krabice vydělati, ačkoliv jsme udali, že nám bude sloužiti k náboženským přednáškám. Konec konců nám z něho nadiktovali 45 dolarů cla, čili 1530 Kč! Další obtíže jsme měli s „vlajkou", již nám svěřil dp. katecheta Strnad z Třebíče, bychom ji při euchar. sjezdu v Chicagu dali posvětiti samým papežským legátem kardinálem Bonzanem při „dětském dnu". —

Pan konsul. tajemník S. k vš. k smlouval ono clo na 15 dolarů. Majice celní a pasovou revisi šťastně za sebou, vsedli jsme my tři do auta, — paní Kavánová zůstala ještě zde — a jeli z Hobokenu do New-Yorku, kde nám byl obstarán byt v hotelu Nassau v 56. čísle East (východ) 59. Street (ulice), nedaleko kostela a kláštera Českých Redemptoristů na č. 323 East 61. Street.

Tam je také nedaleko na 66. Street slovenský kostel a fara, kde působí slovenský farář St. Krasula. Tento se také chystal nás uvítat, ale přijel pozdě, jelikož naše loď přijela o hodinu dříve, než jak ve čtvrtek, tedy den před tím byl náš příjezd avisován.

Prvý dojem New Yorku je skutečně ohromný svým hroznným rámusem a shonem a svými mrakodrapy. Však má New York také přes 7 milionů obyvatel, s okolím pák na 8 milionů.

Do hotelu jsme jeli celou hodinu, a stála nás ta doprava z přístaviště 7 dolarů čili 238 Kč. V hotelu nás již očekával zdejší

generální konsul ČSR. p. Dr. Novák, který nám dal o všem dobré informace. Zůstal s námi v hotelu i při večeři. Tam se ještě dostavila paní Kavánová, která pak odešla oznámit českým Redemptoristům, že zítra tam přijdeme sloužit mši sv.

Hotel Nassau je na jedné z hlavních ulic. My jsme měli jeden pokoj v 7. poschodí. Každý pokoj má svoji koupelnu s celým jiným zařízením (W. C.). Elektrická dráha a auta nadělala v ulici mnoho hluku. Při této příležitosti podotýkám, že pokoje ve vyšších poschodích jsou dražší, než v nižších (u nás je tomu naopak), jelikož ve vyšších je čistější vzduch a hluk je tlumenější.

V sobotu, 29. května ráno zajeli jsme si autem, — jinak bychom byli snad bloudili, — do kostela k českým redemptoristům. Tam nás uvítal vldp. rektor P. Petránek, rodilý Američan, na jehož české výslovnosti to bylo již znáti, a zvláště náš krajan misionář vdp. P. Bohumil Matějů. K vůli rozpoznání mentality americké sděluji, že nám mimo jiné řekli: „Máte-li peníze, můžete v Americe všecko viděti, ne-li tedy nic!" My na to: „Máme peněz dosti." — „To vidět, že ti Kolísci jsou praktičtí lidé," podotkl s radostným úsměvem P. Matějů. A my jsme si totéž, ba ještě více pomysleli o — Američanech.

Kostel českých Redemptoristů je veliký a pěkný. Ačkoliv to byl všední den, přece bylo mnoho lidí v kostele a mnoho jich přistupovalo ku sv. přijímání, též hodně školních dětí.

Po mši sv. a po snídani zavedl nás vdp. P. Hornung do slovenské fary k Rev. Krasulovi. Kostel, zasvěcený sv. Janu Nepomuckému i fara jsou nové, teprve rok staré a pěkné. Rev. Krasula právě přijel z katedrály se zprávou, že je nyní v kathedrále svěcení na kněze a že mezi novosvěcenci se také nachází Slovák, jménem Vincenc Čech, a že chceme-li, můžeme si tam autem zajeti. Byli jsme tomu rádi, neboť taková pěkná příležitost se tak brzy nenaskytne. Rev. Krasula, maje svůj automobil, dar to svých farníků, zasedl k volantu a zavezl nás do kathedrály. Přišli jsme tam právě před posledními mešními obřady, Svěcení konal sám tamní arcibiskup kardinál Hayes. Kathedrála, která pojme přes 8.000 lidí, byla plna velmi vybraného obecenstva. Je to pěkná gotická stavba, ale celkem nehonosí se uměleckými pomníky. Výzdoba však byla nádherná. Co se mně nezamlouvalo, bylo veliké množství lavic, vypadajících jako posady. Co mně však imponovalo, byla zbožnost věřících. A dle zevnějšku, byla to — inteligence.

Již nyní dlužno mi konstatovati, že v tomto směru se musíme učiti od Američanů. Nechci tím říci, že by zde nebylo neznabohů, ale katolíci, seřadění ve svých farních osadách, jsou s celými rodinami praktickými katoliky, t. j. katolíky ne dle jména, nýbrž i dle života duchovního.

Též zde se již zmiňuji o tom potěšitelném zjevu, že nás mnoho lidí, mládeže i dospělých, pozdravuje, vidí v nás katolické

kněze, požívající zde vážnosti a úcty. Zvláštní pak pozornosti těší se tu katol. kněží policemanů, kteří nejen že většinou kněze zdraví, nýbrž je i respektují, dávajíce jim přednost při přechodu na křižovatkách, kde jde téměř o život.

Tak mnohý policeman, vida nás v tom nezvyklém shonu bezradnými, zastaví celý provoz a nechá nás přejíti. Katoličtí (irští) policisté mají zde také svůj spolek „Holy Name" (Nejsv. Jméno). Jak nám důst. Otcové Redemptoristé vykládali, chodívají ku společnému sv. přijímání. Tak jich bylo nedávno 3000, pravím t ř i t i s í c e mužů policistů z 13.000 celkového počtu. A prosím, to je v New Yorku, v Babyloně sedmimiliónovém, kde je hrůza rozličných sekt nekatolických!

Po kněžské ordinaci blahopřáli jsme hned ovšem novokněži Čechovi a vyžádali si hned — po příkladu jiných věřících — novokněžské požehnání.

Po té jsme si zajeli k našemu generálnímu konsulovi na nejhlavnější ulici Broadway, 41 Str., složit mu svoji poklonu a poděkovat mu za jeho laskavé služby. Dům, ve kterém je náš gen. konsulát, jest takový rozsáhlý mrakodrap s asi 24 poschodími, kde je umístěno na sta úřadů, jimž je k disposici několik zdviží a na půl druhého tisíce pokojů. Náš gen. konsulát je stále obléhán, a jeho úřednictvo je prací přetíženo, o čemž jsme se sami přesvědčili. Jeho plat pak, jak nám bylo sděleno, není právě přiměřen newyorským poměrům.

Na oběd, i když později, vrátili jsme se do svého hotelu. Před tím jsme si zašli k holičovi, jenž má svoji velkou oficinu v budově hotelní. Většina personálu jsou — V l a š i. Jakmile jsme se posadili do fotelu, ihned bez říkání přisedl si k nám — c i d i č b o t. Zatím co holič nám krášlil obličeje, krášlil cidič naše boty. Ku vysvětlení této procedury podotýkám, že v Americe není zvykem jako u nás, někomu v hotelu neb i doma, cídit boty. To je věcí zcela soukromou. Ale za to jsou cidiči bot u holičů neb i na ulicích. Většina všech lidí si cídí boty sama! Také s nimi není tak velká práce, jelikož na ulicích, skrápěných olejem, se tolik nezamažou. Ve spacích vozech cídí boty sluha — černoch. K tomuto bodu podotýkám, že služební personál v hotélích, jak tomu bylo i v našem hotelu, rekrutuje se z Černochů i Černošek, poněvadž jsou lacinějšími silami než běloši. Holení i cídění bot se zpropitným stojí za osobu 50 centů čili 17 Kč.

Oběd (lunch), dosti dobrý menu, stojí obyčejně 70 centů, ale podotýkám, že ta naše hotelní restaurace nepatřila do režie hotelní, nýbrž to byl samostatný občanský hostinec, kam chodilo hodně občanského obecenstva, hlavně úředníků a úřednic. V hotelích prvořádových je všecko — prvořádově drahé! — Náš hotel byl druhořádový, ale dobrý a čistý.

Odpoledne věnovali jsme dopisům. Na večeři jsme byli pozváni u p. faráře Krasuly. Celá neděle, 30. května byla pro nás velmi zajímavou a poučnou.

Ve slovenském kostele sv. Jana Nep. u Rev. Krasuly měl bratr Alois v 9 hod. mši sv. O půl 11. hod. byv farářem Krasulou požádán, měl zde slovenské kázání u příležitosti prvého výročí posvěcení zdejšího chrámu Páně. Po té jsem měl já slavnou „hrubou" s asistencí. Asistoval mně far. Krasula a jeho kaplan (též Slovák, ale rodilý Američan), Rev. Špilar.

Po ní nás hned far. Krasula zavezl svým autem do Yonkersu u New Yorku na primici onoho novosvěcence Slováka Rev. Čecha. Jízda trvala $^3/_4$ hodiny. Projeli jsme velikou část New Yorku a město Yonkers. Primice byla v tamním pěkném slovenském kostele. Přijeli jsme ještě na kousek primiční slavnosti. Primiční oběd byl u yonkerského slovenského faráře Rev. Kubáška. Řečňovalo se tam slovensky (též hralo, já česky, jeden kněz polsky a jiný anglicky. To jest, každý význačnější host — kněz musel řečniti. Já jsem pointoval československou dohodu. Celkem jsme se tu mohli zdržeti jen asi $1^1/_2$ hodiny. Odtud nás zavezl Rev. Krasula zpět do New Yorku k našim krajanům, shromážděným u důst. Otců Redemptoristů, kam jsme dorazili o $^1/_2$5. hod. odpol. — Cestou mohli jsme shlédnouti neobyčejný ruch nedělní: na hřištích, v parcích a na vodě na periferii newyorské. Bylo hodně teplo; proto miliony — ne statisíce — New Yorčanů všemi možnými vozidly upalovali z města do okolí. — Zde jsme měli aspoň příležitost shlédnouti rušný život v neděli odpoledne. —

U Redemptoristů uspořádal nám náš agilní krajan vdp. P. Boh. Matějů srdečné přivítání. Ačkoli všechno z New Yorku pádilo ven, přece se zde shromáždilo mnoho našich krajanů, by nás ve svém středu upřímně a vřele uvítali.

Učinili tak na pozvání vdp. Matějů, jenž ve svém týdenníku „Týdenní zprávy" (t. j. farním věstníku) ze 27. května napsal: „Uvítání bratří Kolísků": Důstojní páni Karel a Alois Kolísek, z rodiny, z niž pochází 6 bratří—kněží, přijedou do New Yorku dne 28. května. Budou uvítáni v neděli dne 30. května o 4. hod. odpol. v basementu (kapli pod kostelem, pozn. pis.) chrámu Páně. K uvítání obou jsou všichni krajani zváni. Podrobnější zprávu o rodině Kolísků přineseme." —

Byvše uvedeni do kaple vdp. p. P. Matějů a P. Hornungem, byli jsme mile překvapeni naší mariánskou písní „Tisíckrát pozdravujeme Tebe", již všichni účastníci stoje zapěli. Vdp. P. Matějů nám po té představil předsedu Svazu českých katolíků v New Yorku p. Horáka, p. tajemníka Roubíčka a mnoho jiných funkcionářů katolických spolků. Po té se ujal slova vdp. P. Matějů, jenž nás uvítal vřelou řečí, vzpomenuv také naší zesnulé

maminky, kterou znal osobně ze svých misií, konaných v Brně. Pak nás uvítal jménem Svazu českých katolíků v New Yorku předseda p. Horák. Bratr Alois poděkoval vroucně všem za velikou jejich pozornost a lásku k nám. Byv pak vdpanem Matějů vyzván, by sám ku četnému shromáždění promluvil, učinil tak, též i já.

O tom pak napsal vdp. Matějů ve svých „Týdenních zprávách: „Po uvítání.... promluvil ndp. Monsignor Dr. Alois Kolisek. V řeči své velice zajímavé, ukázal, jak Prozřetelnost Boží si z jejich rodiny (bylo jich celkem 12 a sice 8 bratří a čtyřy sestry) vybrala 6 kněží. Jak jeden za druhým vystudoval, ač otec byl jen chudý tkadlec na Moravě. Můžeme směle říci, že litovati mohou, kteří nepřišli. Pak zmínil se o tom, jak bratří Kolískové započali české pouti do Lurd a kdy se ty konaly.... Pak se zmínil o eucharistických sjezdech, zejména o sjezdu v Lurdech. Veledůst. pan Karel Kolisek mluvil pak o tom, co konal pro české vojáky za Rakouska a co při převratu a co po něm a jak organisoval duchovní správu ve vojsku na Slovensku. Řeč byla velice zajímavá. Na to jim poděkoval vdp. Matějů, podotknuv zejména, že jejich život by se mohl nazvati „Podivuhodné cesty Prozřetelnosti Boží“... Veled. pánové poctili také svou návštěvou piknik Sokola—Orla a pak si prohlédli město.“ —

Věru nečekali jsme zde v Americe a to v prvém světovém 7milionovém městě, tak pěkného a srdečného uvítání našimi hodnými krajany. Mimo jiné přihlásily se k nám po přednášce také naše užší krajanky sl. Kateřina Pištěkova z Polešovic a sl. Marie Miklošková ze Slovenska od Trnavy, obě to význačné katolické pracovnice národní v New Yorku. -- (P. d.)

A. S. Chudobka:

O bříze.

Do kraje přišla zima — lehla na zemi
a kolem sebe tloukla vichru pěstěmi.

Kdos na vzdor vyšel v košili jak v koupališti -
však ostré prsty tělo bodly lednou tříští.

Z ran tryskla krev a zhnědla na košili
a z člověka pak bříza strom byl bílý.

A za to, že měl člověk k zimě nenávist,
za to s ní musí bříza do nejhorších míst.

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

(C. d.)

Smýšlení proticírkevní projevuje se v reskriptu 18. března r. 1746. Tehdy vydali někteří biskupové pastýřský list, v němž stanovili též postní řád. Odvolávali se v něm na některé bully papežské.

Toto jednání, které je přece rázu čistě církevního a nemá ničeho společného se správou státní, velmi nelibě se dotklo okolí císařovny.

V dekretu pak ukazuje se otevřeně smýšlení habsburské o věcech církevních.

Prohlašuje se v něm, že v c. k. dědičných zemích jest ustáleným pravidlem, potvrzeným starobylostí, dvorními výnosy: aby nezrušitelným a pevným zůstal svazek mezi Sacerdotium a Imperium, jsou povinni biskupové vždy napřed předložiti bully papežské státním úřadům a pak teprve s jejich svolením smí bully ty publikovat. Rovněž nesmí býti vydán pastyřský list bez schválení státního tisknouti církevní nařízení.
náboženský život katolický; ale kdyby biskupové v této věci neposlechli, bude přísně proti nim zakročeno.

Žádný knihtiskař nesmí se v budoucnosti opovážiti bez svolení státního tisknouti církevní nařízení.

14. května r. 1763 obnovuje zákaz, daný již minulého roku: že totiž soukromé pobožnosti, konané v oktáv sv. Jana Nepom. nebo jiných svatých, nesmí déle trvati než do 9. hod. večerní. Je zakázáno zpívati při těchto pobožnostech jiné písně než schválené duchovní a je zakázáno při nich konati sbírky.

Několik dní na to vydán dvorní dekret proti terciářským knihám.

Provinciálům františkánskému, kapucínskému a minoritskému zakázáno užívati příruček třetího řádu, které nemají approbaci. O terciářských knihách píše se v dekretě, že obsahují věty nesprávné, částečně nesmyslné a podvodné, odporující církevní i světské jurisdikci.

Velikou starost měla vláda, aby se nepoužívalo bez důvodů exorcismu. 1. března 1755 vydán dekret, v němž čteme, že císařovna ku své nevoli zjistila, že její poddaní věří ve strašidla a čáry a že často bývají v této víře utvrzováni některými duchovními Tak prý na Moravě došlo to tak daleko, že na rozkaz některých kněží bývají vykopány ze hřbitova některé části mrtvol, které prý podléhají t. zv. „magia posthumo“ a bývají

spáleny. Vyšetřováním těchto částí těla ale zjištěno, že se jedná o zjevy zcela přirozené. Takovéto pověrčivosti nebude císařovna trpěti a bude ji v budoucnosti přísně trestati.

Proto nařizuje císařovna pro budoucnost: případy strašidelné, čáry, hledání pokladů, posedlosti ďáblem nesmí duchovní vyšetřovati o své újmě, ale napřed ohlásiti světským úřadům; vyšetřování vede rozumný lékař (physicus), zjistí, o jaký podvod se jedná a podvodníci budou přísně potrestáni. Každý případ budiž oznámen dvorní kanceláři.

V červnu r. 1758 nařizuje císařovna, že nesmí žádný kněz bez svolení politického úřadu vykonati exorcismus. Jedná-li se o posedlou osobu, musí věc napřed vyšetřiti polit. úřad a teprve, když je poznáno něco nepřirozeného, případ se předá duchovenstvu. Původem tohoto nařízení je exorcismus, který vykonal jistý kněz řádu františkánského nad jistým mladíkem v hostinci a tím dal podnět k různým nepřístojným věcem.

Výnosem ze dne 21. ledna 1754 prohlašuje Marie Terezie, že jsou zrušeny (či zdobrovolněny) některé svátky, že tak učinil papež Benedikt XIV. na její žádost. Odůvodňovala své rozhodnutí tím, že dny sváteční přes přísné nařízení nebyly slaveny v duchu církevním, že lidé oddávají se lenosti atp. Breve papežské je celé citováno v tomto výnosu. Velikou péči věnovala císařovna rozkvětu vysokých škol. Proto vydán 1. února 1754 dekret, jímž se poroučí klášterům, ab ysvé bohoslovce posílaly na státní university.

Císařovna zdůrazňuje, že velikou snahu věnuje rozkvětu universit a tu, k nemilému překvapení se dovídá, že mnohé kláštery posílají kandidáty kněžství na cizí university.

Císařovna přikazuje, že bohoslovci řeholní smí studovati jedině na universitě zdejší, nesmí býti posíláni na cizí, ani ne na studie do jiných klášterů.

Větší kláštery mají posílati na universitu dva ze svých studujících duchovních, menší kláštery po jednom. Není-li to vůbec možno buď pro malý počet duchovních nebo pro jinou velmi důležitou příčinu vyhověti tomuto rozkazu, pak klášter ten musí vydržovati na své útraty jiné dva duchovní resp. jednoho a to do té doby, dokud nesloží doktorátu theologie. Kněží studující na jiných universitách mají býti ihned zpět povoláni.

Řád něm. rytířů a maltézských rytířů obsazoval některé své fary světským duchovenstvem. Ježto počal po úmrtí některých světských farářů dosazovati kněze řádové, vydán 17. května 1766 dekret, kterým se zapovídá jmenovaným řádům dosazovati na své fary kněze řádové.

Jeden z „nejdelších reskriptů“ císařovny obírá se pečlivě slavnostmi pohřebními. Byl vydán 26. dubna 1747.

V úvodu stěžuje si Marie Terezie, že v případech úmrtí příbuzní velmi často s takovým nákladem vypravují slavnosti pohřební, že převyšují majetkové prostředky jejich a slouží hlavně k ukájení ješitnosti a dávají podnět k závisti. Tím bývají poškozeni pozůstalí, hlavně dítky.

Poroučí především, že nejbližší příbuzní nemají déle nositi smutek, než šest měsíců. Za hochy mladší 18 let, za děvčata mladší 15 let nedrží se smutek, za vzdálenější příbuzné nosí se smutek 3 měsíce. Za příbuzné v třetím stupni nosí se smutek 8 dní.

V dalším předpisuje se přesně, jak se má jeviti smutek v oděvu, zakazuje potahování světnice a nábytku černým suknem; šlechtici nemají odívati služebnictvo černým úborem a kočární koně nemají míti černých ozdob. Slavné rekviem může se konati jen první den po úmrtí další dva dny tiché mše sv.

Kostel nemá býti černě vyzdoben — jen hlavní oltář — rovněž nemá se používati tumby — místo ní rozprostříti černé sukno a u něho jen dvě svíce. Peníze na zbytečnou parádu mají raději býti věnovány na mše sv. za zemřelé.

Rovněž upraví císařovna poplatky štolové. Kdo by se neřídil těmito předpisy, bude potrestán peněžní pokutou od 100—1000 zlatých.

Přehlédneme-li všechna nařízení císařovny Marie Terezie a srovnáme-li je s nařízeními její předchůdců, vidíme, že projevuje v nich více mysl opravdu zbožnou, toužící po rozkvětu náboženského života — ale vidíme též, že stála mnohdy pod vlivem svého okolí, které nebylo přátelsky nakloněno katolickému náboženství.

Jeví se to hlavně v častém zdůrazňování práv dynastie ve věcech církevních, v placetu bull papežských a hlavně v nařízeních týkajících se církevního majetku, která jsou právě tak bezohledná, jako nařízení předchůdců.

Není divu, že císař Josef II., sám smýšlení liberálního, ve špatném toho slova smyslu zašel tak daleko, že může býti počítán za úhlavního nepřítele a poškozovatele církve katolické v Rakousku.

(P. d.)

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(C. d.)

2. Ve Vídni. Vrchol umění dosáhnut.

Profesor harmonie a kontrapunktu na vídeňské konservatoři Šimon Sechter[1]) zemřel 10. září 1867. Herbeck,[2]) ve vídeňském hudebním světě mocný pán, měl Brucknera v dobré paměti pro vzácný dar improvisace na varhany, což dokázal při zkoušce (1861). Nezapomněl na něho a dopsal mu, zda by neměl chuti hlásiti se o toto místo. Bruckner dlouho otálel, až zvítězilo jeho vlastenecké uvědomění. Herbeck dojel totiž do Lince, aby vše s Brucknerem osobně vyjednal. Odmítal. Tu vyprávěl Herbeck:

„Odmítnete-li, budeme nuceni vyjednávati s odborníky z cizozemska, a bylo by přece pro naše domácí umělce nesmazatelnou skvrnou, kdybychom byli nuceni tak učiniti."

Vyjeli si s Herbeckem odpoledne na výlet do St. Florián. Tu zasedl Bruckner za varhany a zahrál svému příznivci podle okamžité své nálady, prosil vlastně Ducha svatého za osvícení. Když dohrál, byl již rozhodnut; prohlásil Herbeckovi, že jeho návrh přijímá, což oznámil též linecké biskupské konsistoři se žádostí, aby mu jeho dosavadní místo bylo tři leta reservováno, kdyby se mu snad nelíbilo ve Vídni, aby se mohl navrátiti.

Rok 1867 byl pro Brucknera neutěšený. Onemocněl neobyčejně velkou nervositou, proto se odebral počátkem května na léčení studenou vodou do Bad Kreuzen u Greinu. Starostlivý biskup dal mu průvodčího kněze, aby jej ošetřoval a aby nebyl nikdy sám sobě ponechán. Měl fixní ideu, že se často zastavil a čítal listí na stromech, hvězdičky na nebi. Lékař mu zakázal všechnu duševní práci. Neuposlechl, pravil, že nemůže lenošiti; obíral se skladbou své II. mše F-moll. Proto se asi také tak

---

[1]) Šimon Sechter narodil se 11. října 1788 ve Friedbergu v jižních Čechách; otec byl bednářem. Měl od mládí zálibu v hudbě, v níž jej vzdělával domácí učitel Jan Nep. Maxandt. Stár čtrnáct let stal se učitelským pomocníkem ve Pfarrkirchen v Hor. Rakousích. 1803 prodělal preparandii v Linci, po níž přijal místo vychovatele u dvorního rady Kováře, s nímž odjel do Vídně. Na jeho přímluvu stal se 1811 učitelem hudby na ústavě slepců. 1851 profesorem harmonie a kontrapunktu na konservatoři.

[2]) Jan Herbeck pocházel z chudé vídeňské krejčovské rodiny, když povyrostl byl fundatistou v klášteře Heiligenkreuz, kde vystudoval gymnasium. Studoval práva ve Vídni, ale brzy jich zanechal a věnoval se cele hudbě. Byl dítětem Štěstěny, již se 27 let byl profesorem na konservatoři, s 32 vrchním ředitelem dvorní kapely, s 38 kapelníkem ve dvorní opeře. Nehynoucí jeho zásluhou je, že naučil Vídeňany a tím také celý hudební svět správně oceňovati Schubertovy skladby. Zemřel v mladém věku 46 let (1877); kdyby byl déle žil, byl by v mnohém pomohl Brucknerovi a ušetřil mu mnohá zklamání.

těžce rozhodoval jíti příštího roku 1868 do Vídně; obával se, aby se mu nevrátila nervosita, kterou i tohoto roku v létě léčil.

Na podzim 1868 odstěhoval se do Vídně a vzal s sebou sestru Annu, která mu vedla hospodářství. Měl roční plat 800 zlatých. Aby si mohl zaopatřiti aspoň nejnutnější pomůcky k přednáškám, vymohl mu Herbeck u ministerstva vyučování stipendium 500 zl. Bruckner nemohl vyjíti se svým malým platem; slíbili mu, že se stane brzy dvorním varhaníkem. Obdržel také ihned titul „čekatele" (aspiranta) varhan při c. k. dvorní hudbě, ale teprve 10 let později stal se jejím skutečným členem, čímž se zvýšily jeho příjmy o dalších 800 zl. ročně. Původní jeho plat, jejž měl jako učitel na konservatoři, byl mu zvýšen na 1040 zl. ročně, když byl roku 1871 jmenován profesorem téhož ústavu. Vyučoval týdně 12 hodin theorii a 4 hodiny hře na varhany.[3])

Nestál si nikdy peněžně dobře; lze tedy pochopiti, že bolestně dojat pravil jednou přátelům, když se mluvilo o skladateli Hugo Wolfovi, který žil ve výborných peněžních poměrech: „Ten člověk nedělá nic jiného, než že komponuje celý den, kdežto já (tehdy šedesátiletý) trápím se soukromým vyučováním." — Bral honorář tři zlaté, v Linci toliko jeden zlatý za hodinu.

Ve Vídni poznali ponejprv skladby Brucknerovy v koncertě v únoru 1867, kdy provedl Herbeck jeho mši v D-moll ve dvorní kapli. Brzy proslul jako výtečný improvisator na varhany. I cizina o tom zvěděla, hlavně Angličané a Francouzi, kteří přišli do Vídně, vyhledávali příležitost podivovati se jeho velkému umění hry a improvisace na varhany. V dubnu 1869 byl pozván do Nancy, aby s jinými proslulými varhaníky zkusil nově pořízené varhany při nově vystaveném kostele St. Epore. Nejvíce se líbila jeho improvisace, pak variace a fuga na rakouskou hymnu. Časopisy psaly co nejchvalněji o něm, proto jej pozvali do Paříže, o čemž píše z Vídně ze dne 20. května 1869 svému příznivci Janu Kř. Schiedermayerovi, kapitulnímu děkanovi v Linci:[4])

„Právě jsem se navrátil z Paříže. Ve Francii jsem byl od 24. dubna. Hrál jsem na varhany v Nancy při dvou koncertech

[3]) Rozhodovati o otázce, zda bylo ve prospěch Brucknera, že se dostal do Vídně, zda teprvé Vídeň dala hudebnímu světu genia Brucknera, což tvrdí dr. Louis, je příliš těžko ba nemožno. Naopak se podobá, že by byl více komponoval v ovzduší lineckém, maloměstském, kde se mu jako muži milujícímu ve všem jednoduchost, více líbilo, než ve velkoměstě Vídni, kde mu vše připadalo strojené, neupřímné. (Srovnej: Dr. Rudolf Louis, l. c. str. 83 a nn.) Bruckner odcházel nerad z Linze, Herbeckovi vyprávěl cosi „že odchází ze světa", Herbeck však mínil, že jde naopak „do světa" — což se ovšem nesplnilo.

[4]) Byl synem Jana Kř. Schiedermayera (23. 6. 1776—6. 1. 1840) i u nás v dřívějších letech velmi oblíbeného a nadmíru plodného skladatele církevních skladeb.

28. a 29. dubna a vynikl nade všechny hráče. Výsledek byl pro mne obrovský. Noviny z Nancy, Lyonu, Paříže a jiné velmi mne oslavovaly; byl jsem proto pozván do Paříže, kde jsem dvakráte koncertoval, jednou u varhanáře Merklina, potom v kostele Notre Dame, při čemž byli přítomni nejčelnější umělci pařížští i odjinud. Ku konci jsem žádal, aby mi dali théma; dal mi je přítomný nejproslulejší varhaník. Když jsem je provedl na varhanách, rozděliv je ve tři části, byl výsledek ojediněle velkolepý. Takové oslavy jsem dosud nezažil. Jeden pařížský list psal: „Varhany v Notre Dame proslavily se jako nikdy před tím; pod rukama německého umělce Brucknera slavily pravý triumf.“ [5])

Podobně se proslavil v Londýně, kam jej poslala v dubnu 1871 na světovou výstavu vídeňská obchodní komora. Hrál na varhany při výstavě v South Kensington a v křišťálovém paláci v Londýně opět s nejskvělejším úspěchem. Zase vynikl nade všechny soupeře jako improvisator. Hrál též skladby Bachovy a Mendelsohnovy. Tak se líbil, že byl požádán, aby uspořádal samostatné koncerty, což učinil, pořádaje pět dalších koncertů. Byl vyzván, aby podnikl v příštím roce uměleckou cestu po Anglii, slibován mu honorář sto tisíc zlatých — odmítl.[6]) Jinak docela chladné obecenstvo v Anglii, bylo tak nadšeno pro něho, že ho nosili po sále na ramenou a donutili ku čtyřem slíbeným přidati pátý koncert. Když odjížděl, volali: „Odjíždíte, když je vám otevřena celá Anglie?“

Podivno! Všichni velcí světoví hudební skladatelé byli virtuosy klavíru, jediný Bruckner byl virtuosem varhan. A ještě podivnější jest: Ač byl takový ojediněle proslulý mistr tohoto královského nástroje, neuchovala se krom čtyř preludií z jeho dětských let a jedné fugy žádná jiná skladba, čehož ovšem nutno co nejvíce litovati. (P. d.)

[5]) Deník v Nancy psal o Brucknerovi, jako o umělci „jakého referent dosud neslyšel; má nejvybranější vkus, nadmíru hluboké vědomosti i přešťastnou fantasii“. Jako kuriosum se sděluje, že byl mezi jeho posluchači v Nancy též později proslulý maršál Bazaine, v Paříži Auber, Frank, Gounod, Saint-Saens.

[6]) Vystižný článek podává Max Auer v „Musik“ září 1924 (Stuttgart) str. 869—884 „Anton Bruckner, der Meister der Orgel“. Ku konci jest otištěno 65 thém jeho fug, jak si je jeho přátelé zaznamenali nebo zapamatovali. Auer chválí především Brucknerovu přímo fenomenální techniku v ovládání pedálů. Často říkával Bruckner: „Nejsem vlastně varhaníkem — jsem skladatelem,“ proto důsledně odmítal hráti na koncertech, což odůvodňoval slovy: „Co hrají moje prsty přejde, bude zapomenuto, co však napíši, zůstane“.

Tomáš Picha:

Něco z morfologie a biologie červů.

Č. d.

Nervová soustava červů.

Nervová soustava jest sice u všech červů vyvinuta, ale u různých skupin červů bývá různého stupně dokonalosti. Obyčejně skládá se z jednoduché neb dvojité, v přídě těla umístěné mozkové zauzliny (ganglie), z níž obvodní vlákna vycházejí. U dokonalejších červů táhnou se tělem od mozkové zauzliny dvě postranní nervové větve, většinou na břišní straně.

Nejjednodušeji bývá soustava nervová vyvinuta u tasemnic a vířníků. U tasemnic tvořena jest dvěma postranními větvemi nervovými, jejichž poněkud ztlustlé konce v hlavičce kommissurou (spojkou) mozkovou spojeny jsou. Vířníci mají jednoduchou neb dvojitou mozkovou zauzlinu, z níž vlákna nervová ke svalům a smyslovým ústrojům vycházejí. U motolic a ploštěnek z dvojité mozkové zauzliny vycházejí ku předu a po stranách kratší větve nervové, do zadu pak táhnou se tělem z uzliny mozkové dvě větší větve na břišní straně (u některých motolic táhnou se mimo to tělem až na zad též dvě mnohem slabší větve postranní a dvě mnohem slabší větve hřbetní).

U vyšších ploštěnek a pásnic (Nemertini) spojeny jsou postranní podélné, z mozkových zauzlin vycházející větve příčnými větvemi nervovými, hlavně pod jícnem, takže vytvořují větve tyto kolem jícnu tak zv. nervový prstenec jícnový. — U hlístů oblých (Nemathelmianthes) táhnou se tělem z prstence jícnového podélné větve nervové: břišní a hřbetní pásmo, kteréžto větve spojeny bývají příčními kommissurami.

Nejdokonalejší soustavu nervovou nacházíme u červů kroužkovitých (Annuleta). Skládá se z velké zauzliny mozkové nad jícnem ležící, jež kruhem kol jícnu spojena jest s pásmem z řady dvojitě založených zauzlin složeným a středem podél vnitřní stěny břišní se táhnoucím. Zauzliny jsou po segmentech rozděleny (každý segment má jednu zauzlinu — u mořských červů štětinatých bývají dvojité zauzliny)*) a spojeny jsou nervovými vlákny (kommissurami) podélnými i příčnými.

Smyslové orgány červů.

Ze smyslových orgánů nacházíme u četných červů oči. Pravidlem nacházíme oči u mořských červů štětinatých (Polychaeta), dosti četně rozšířeny jsou oči u ploštěnek, u motolic zevně cizopasících (někdy vyskytují se oči i u larev, na př. u druhu

*) U mořských červů štětinatých nervová soustava vykazuje též nervstvo útrobní.

Polystomum integerrimum), velmi rozšířeny jsou u pásnic, dále nacházíme je skoro u všech pijavek, u některých sladkovodních červů kroužkovitých sporoštětinatých a velmi často u vířníků a hvězdovců.

Ovšem nejsou oči u všech červů stejné dokonalosti. Jsou to buď jednoduché pigmentové skvrny buď červené nebo hnědé (tak u hvězdovců, některých pásnic, některých ploštěnek a některých červů sporoštětinatých (Oligochacta), neb pigmentové skvrny s tělísky světlo lámajícími (tak u motolic, některých pásnic, některých ploštěnek a u vířníků). — U skupiny mořských červů Chaetognatha skládají se oči ze 3 čoček, u čeledi Alciopidae — mořských to červů štětinatých — nacházíme již tak pozoruhodně dokonalé oči, že se podobají očím nižších obratlovců. Oči jsou význačně veliké, polokulovité a mají rohovku, duhovku a sítnici.

Úplně scházejí oči tasemnicím, vrtějšům, cizopasícím škrkavkám a mnohým červům kroužkovitým sporoštětinatým, k nimž náleží též dešťovka.

Avšak pravíme-li, že ti neb oni červi mají oči, nesmí se čtenář domnívati, že každý z těchto červů bez výminky má vždy jen dvě oči. Skutečnost jest jiná. Jsou-li oči u červů vyvinuty, tedy jsou buď nepárové, neb párové aneb bývají u větším počtu vyvinuty. Nejvíce ovšem rozšířeny jsou oči párové, ale vyskytují se také oči nepárové — pouze jedno. Tak na př. u vířníků bývají oči párové, ale nezřídka vyskytuje se u nich pouze jedno oko v podobě x.

Mořští červi štětinatí ze skupiny Errantia mají 2 oči, ale u téže skupiny v čeledi Nereidae mají 4 oči. Také pásnice Tetrastemma obscurum a rod motolic zevních Polystomum mají 4 oči. — Ploštěnky z rodu Vortex*) mají dvě oči, avšak ploštěnky ze skupiny Digonopora z čeledi Stylochytae mají nikoli dvě, nýbrž (na tykadlech a na hlavě) četné oči. Četné oči poblíž předního okraje mají též ploštěnky z čeledi Euryleptidae. Ploštěnky z rodu Polycelis**) mají na hlavě a po stranách těla 14—22 párů očí. U druhu Myxicola aesthetica (mořský červ štětinatý) nacházíme oči na každém článku tělním.

Zajímavé jest někdy i umístění očí. Tak u rodu Dasychone (červ rournatý z čeledi Serpulidae) umístěny jsou oči na dýchacích přívěscích rozdělených makadel. Rod Fabricia (rod mořských červů štětinatých) má kromě očí na hlavě též pár očí na posledním (řitním) článku tělním.

Zajímavý jest počet očí u pijavek v našich českých vodách žijících. Pijavka Clepsine bioculata má jeden pár očí, Clep-

*) V našich rybnících a tůních velmi hojné.

**) Žije v našich vodách.

sine (Hemiclepsis) marginata a Piscicola (Ichtyobdella) piscium*) mají dva páry očí, Clepsine complanata 3 páry očí, Clepsine tesselata a Nephelis (Herpobdella) vulgaris (pijavka bahenní) 4 páry očí, Hirudo (Helobdella) medicinalis (pijavka lékařská) a Aulostomum gulo (pijavka koňská) 5 párů očí.

Ústroje sluchové jsou u červů méně rozšířeny a vyvinuty jsou jako váčky sluchové. Umístěny jsou buď na uzlině mozkové (tak u některých ploštěnek, na př. u rodu Monocelis a u některých pásnic, na př. u rodu Ototyphlonemertes a u druhu Oerstedtia pallida), aneb jsou umístěny párově na prstenci jícnovém (tak u červů kroužkovitých a některých červů žábernatých, na př. u rodu Arenicola, Fabricia a u některých Sabellid (štětkovců).

Také ústroje hmatové u červů nacházíme. Jako nejjednodušší ústroje hmatové vyvinuty a všeobecně rozšířeny jsou u červů brvy hmatové. Vyšším červům (kroužkovitým volně žijícím) slouží jako čidla hmatová tykadla a zhusta vláknité přívěsky, tak zv. vlákna cirrová (citová). (P. d.)

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Chorvatsko. Divadelní kus z orelského života. Anton Matasović napsal divadelní hru v jediném dějství s názvem „Pobjednik“ (Vítěz). Jest v ní představen ideální názor chorvatského studenta Orla který snáší největší nepříjemnosti pro své přesvědčení, ale na konci přece vítězí. Zajímavá stavba a dobrá rozmluva činí tuto hru velmi vděčnou k představení. Je psána pouze pro mužské úlohy. Vydala ji „Društvena nabavna zadruga“ (Akciová dodávací společnost).

Divadelní kusy pro orelské jednoty. „Društvena nabavna zadruga“ vydala pro orelské jednoty divadelní hru „Ponocka“ (Půlnoční výjev), jejž upravil volně Ilja Jakovljević podle francouzských mysterií. Hra vyžaduje na režii pouze nepatrné námahy. Hra má čtyři hlavní osoby a několik statistů. Zpívají se v ní národní vánoční písně, takže orelské jednoty mohou použíti této hry k vánočním představením. — Zmíněné vydavatelské družstvo vydalo též nově upravenou hru „Zlatna odluka“ (Zlaté rozhodnutí) a dá v brzce do tisku I Alligerovu hru „U znaku otkrivenja“ (Ve znaku odhalení.)

„Nova Revija“ k Františkánskému jubileu. Koncem listopadu vyšlo jubilejní číslo „Nove Revije“. Obsahuje 350 stran. Vedle encykliky papežovy o sv. Františku z Assisi přinesla tyto články: Dr. Fra D. Mandić: Pobyt sv. Františka v chorvatských zemích, dr. S. Zimmermann: Pohled na františkánskou filosofii, Dr. J. Kršnjavi: Sv. František a střídmost, Dr. Fr. Binički: Františkánští učitelé, O. P. Vlašić: Duch sv. Františka v biblické práci, Dr. Fra J. Božitković: Evangelická chudoba v životě sv.

*) Podobá se co do pohybu housence píďalkové. Žije na našich rybách, zvláště na štikách a kapřích a působí veliké škody v hospodářství rybničném, jestliže se příliš rozmnožila.

Františka, Dr. Fra B. Radonić: Duns Scotus a svátek Krista Krále, Dr. Fra O. Knezović: Sv. František, organisátor misií, Fra K. Križanić: Sv. František a italská literatura, Dr. Fra J. Jelenić: Otázka příchodu františkánů do Bosny a založení bosenského vikariátu, O. L. Bajić: Duchovní nauka sv. Františka Assiského, Dr. Fra A. Crnica: Sv. František Assiský — sociální reformátor, Dr. Fra A. Guberina: Franciscus catholicus et totus apostolicus; Dr. Fra R. Rogošić: Literární práce chorvatských františkánů 19. věku, Dr. Brkašev: Současná františkánská ideologie, Dr. Fra K. Eterović: Jihosl. františkáni a duch sv. Františka, F. S. Milovanov: Bratru Františku. Cena tohoto svazku je 30 dinárů.

Úspěch agitace. Administrace časopisu pro mládež „Mladost" oznamuje radostně, že může snížiti předplacení na tento list na 24 dináry pro mládež a 30 dinárů pro ostatní. Umožnila to pak velmi obsáhlá práce, která získala mnoho nových předplatitelů. V této práci se pokračuje. List nežádá milodarů, nýbrž pouze obětavé práce a lásky pro dobrou věc. „Kdo chce býti důvěrníkem a šiřitelem „Mladosti", nechť nám to oznámí, a koho my sami vyhledáme, nechť nám neodepře své pomoci". — Administrace „Mladosti" je v Záhřebu, pošt. pretinou 109.

Strossmayer i hrvatstvo. Profesor Filip Lukas vydal nákladem Matice Hrvatské u příležitosti odhalení Strossmayerova pomníku v Záhřebu brožurku „Strossmayer i hrvatstvo". Z ní nejlépe se vidí, jakým vlastencem byl zesnulý velký biskup đakovský, který již za svého požehnaného života pracoval pro Jihoslovanstvo.

Brazda. Na podnět lidí z křesťansko-sociálního hnutí dělnického bylo usneseno vydávati měsíčník kulturní a sociální „Brazda". Na vyzvání k podpoře listu jsou podepsáni kněz Josip Felicinović, jednatel dělnického odborového svazu, a Božo Dulibić, právník, spolupracovník listu „Socialna Misao" (Sociální myšlenka). Peněžní příspěvky přijímá Gospodarska banka v Šibeniku. Bude-li dosti porozumění, bude list vydáván již od Nového roku.

Zlatarevo zlato. August Šenoa vydal r. 1872 ve „Vijenci" velký román dějepisný „Zlatarevo zlato", jenž byl do češtiny přeložen s názvem „Zlatníkův zlatoušek". Spisovatel představuje v něm tragickou lásku hrdinského šlechtice Pavla Gregorijance a krásné Dory, dcery záhřebského zlatníka Krupiće. Jejich spojení i štěstí překáží Pavlův otec Stjepko Gregorijanec, pyšný majitel Medvjedgradu. Nástrojem jeho jest Čokolin, záhřebský holič, též nápadník Dořin a vdova Klára Grubarica, majitelka hradu Samoboru, jež sama by si ráda vzala Pavla. Proto otráví nakonec Doru. Pavel zahyne v bojích proti Turkům. Klára skončí život svůj v šílenství, starého Gregorijance pak zlomí porážka ve veřejném životě a spor se synem. Na smrtelném posteli smíří jej s Bohem jeho nevlastní syn Jerko, který vstoupil do řádu pavlánského. — Ivanov upravil podle této látky dějepisné drama v 6 obrazích, jež bylo hráno v Národním divadle po prvé 23. listopadu 1926. Avšak toto zpracování nemá v sobě neodolatelné síly, poněvadž je to jen výňatek z bohaté látky Šenoovy. Návštěva premiéry byla velká a též nadšení pro Šenoovu výbornou látku bylo nemalé. Lze se tedy nadíti, že hra tato i přes vady své toto zpracování najde oblibu u obecenstva.

Lužice. Lužickosrbská výstava v Čechách. U příležitosti výstavy v Mladé Boleslavi r. 1927 bude uspořádána, která podá úplný obraz tohoto nejmenšího národa. Přípravy k výstavě byli již zahájeny. Mají býti na ní vystaveny i obrazy Ludvíka Kuby, které se vztahují k Lužici.

Podkarpatská Rus. Jazykový zmatek „Podkarpatskaja Rus" se dovídá, že mezi Vološinem a přívrženci velkoruského směru bude ujednán kompromis, podle něhož na středních školách v Podkarpatské Rusi se bude přednášeti jazykem velkoruským dějepis, zeměpis a přírodopis. Mimo to bude vyslána komise do Ruska a na Ukrajinu, aby mohla prozkoumati na místě tamní jazykové poměry.

Spojení časopisů. Týdeník bývalého tajemníka Kurtyakovy strany, Demky, „Podkarpatskaja Rus", oznámil, že od 1. ledna 1927 pře-

stane vycházeti samostatně a spojí se s listem Kurtyakovy strany „Ruským Vistnykem". Nový list budou říditi Andrej Brody a Michal Demka. List bude deníkem a bude vycházeti s názvem „Ruskij Vistnyk". Hlavním redaktorem jeho má býti dr. Kaminskij. Dr. Homičko chce rovněž vydávati od Nového roku deník „Ruskij kraj". Avšak Podkarpatská Rus nemůže vydržovati dvou deníků. Bude asi tedy třeba, aby vydavatelé se dohodli.

Polsko. K poctě Ořeškové. Pamětní deska k poctě Elizy Orzeszkové byla odhalena a posvěcena 21. listopadu 1926.

Pomník Žeromského. Ve Varšavě sešli se 3. prosince zástupcové družstva spisovatelů a novinářů za přítomnosti zástupců úřadů a pozvaných hostí, aby se poradili o postavení pomníku Stefana Žeromského. Schůzi předsedal Lorentowicz.

Slovensko. Nový místopis Slovenska. Komise pro ustanovení úředního názvosloví na Slovensku končí již své práce vzhledem k ustanovení úředních názvů slovenských míst. Nový místopis vyjde počátkem r. 1927.

Olšovský: Laco a Bratislava. „Slovenský Východ", deník vycházející v Košicích, počal uveřejňovati od 5. prosince 1926 román mladého, nadaného spisovatele Ivana Horvátha Olšovského s názvem „Laco a Bratislava". Olšovský je dosud málo známý spisovatel, ale projevil rázovitost podáním látky nové, poutavé a zajímavé v kratších povídkách, uveřejněných v časopisech „Vatra", „Svojeť a j. V novém románě představuje syna slovenského zemana, bydlícího v starodávném kaštelu nedaleko Váhu. Román odehrává se v Bratislavě, kam se vydal zemanský syn. Setkává se tam se spisovateli, novináři, studenty, s dcerou zámožného advokáta, do které se zamiluje; ale všecko opustí, aby šel za vybraným cílem, jejž mu představuje láska k otčině.

Srbsko. Nový srbsko-chorvatsko-český slovník. V listopadu 1926 vyšel v Praze v knihkupectví J. Otty nový srbskočeský slovník, tištěný cyrilicí, od Dušana Dajičiće, místokonsula jugoslávského v Praze, a Franja Šobry, profesora gymnasijního. Slovník obsahuje 920 stran středního formátu a jest nejúplnější ze slovníků dosud vydaných.

Ukrajina. Nový list. Ve Varšavě bude vydáván nový týdeník „Nova Niva", který bude šířiti heslo poukrajinštění pravoslavné církve ve východních zemích Polska.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Starý hrob vznešené Římanky. Při kopání na pozemcích kláštera řádu sv. Kříže v Linci přišlo se na 79 starých hrobů římských. V 78. hrobě našli ostatky vznešené Římanky a bronzovou konvici s bohatým, ozdobným reliefem, kulatou a jednu dlouhou láhev, hliněný džbán a j. Zlato se však nenašlo.

Sixtinská kaple ohrožena. Světoznámý klenot Vatikánu, sixtinská kaple, je v základních zdech ohrožena; průčelí směrem k bráně Matky Boží vykazuje trhliny a především se odklánějí opěrné pilíře, které byly zřízeny. Aby vnější pilíře byly upevněny, bude nutno vystavěti několik opěrných oblouků.

Obraz Mony Lisy padělkem? Pařížský deník uveřejnil zprávu, podle níž světoznámý obraz Mona Lisa od Leonarda da Vinci v Louvru je padělkem, jak prohlásil vynikající odborník. Tento obraz byl před deseti lety ukraden; a když byl nalezen, neobrátili mnoho pozornosti k okolnosti, zda nalezený obraz je skutečně pravý. Tato zpráva rozrušila veškeré pařížské obyvatelstvo.

Claude Farrere v Polsku. Francouzský exotický spisovatel Claude Farrere přijel do Polska a konal tam přednášky o postavení ženy v dávnověku a nynější době.

Škola Svazu národů. V Ženevě byla založena v říjnu 1924 škola Svazu národů. Chodí do ní 105 žáků 18 národností, mezi nimi též několik Čechů. Hlavním úkolem jejím jest vypěstovati u žáků smyšlení opravdu mezinárodní; národnost každého žáka jest předmětem úcty všech jiných. U žáků od 6 do 10 roků nemluví se o mezinárodnosti, ale teprve od 10. roku se vštěpuje žákům úcta ke každé národnosti. Po prostudování zeměpisu vlasti jednou týdně, vypravuje žák o své vlasti a doplňuje jej obrázky. Při dějepise béře se zřetel na vynálezy, z nichž má prospěch veškero lidstvo. Žáci a žačky na stupni naší první a druhé třídy gymnasijní jsou poučováni o úpravě Svazu národů. Denně se mluví o věcech majících důležitost mezinárodní, jako o výpravě Amundsenově, o Locarnu; žáci jsou voděni do skladu zboží té které země, aby se přesvědčili o výměně plodin a výrobků Starší žáci jsou hlouběji poučováni o mezinárodní politice, poučují se o běžných otázkách, jako o vystěhovalectví, o burse práce. Vyučuje se jazykem francouzským a anglickým. Vyučování předmětům školy obecné a střední provádí se důkladným způsobem, metodou práce samočinné, kde škola připravuje ke všem zkouškám. Mládež od 6 do 16 let je tu vyučována. Správcem školy střední jest Pavel Dupuy, bývalý tajemník „École normale supérieure" v Paříži a celý ústav je v živé souvislosti se slavným ústavem Rousseauovým. Učitelé jsou prvotřídní. Ve škole této jest uskutečněna hluboká myšlenka šlechetná a křesťanská. Evropa představuje jedno území kulturní, je tedy třeba pracovati o posílení sounáležitosti všech národů.

Nobelova cena. Švédská akademie věd udělila Nobelovu cenu pro chemii na rok 1925 Richardu Zsigmondimu. Cena pro fysiku byla rozdělena mezi prof. Granka z Gotink a prof. Herzla z Hallu. Dvě ceny pro chemii a fysiku za rok 1926 byly dány Perrinovi, profesoru Sorbonny v Paříži, a Svedbergovi, univ. profesoru v Upsale. Cenu pro literaturu na rok 1925 dostal Bernard Shaw. Na rok 1926 bude cena ještě udělena.

Nobelova cena činí asi 100.000 Kč. Fond Nobelovy ceny činí na 20 milionů Kč. Fond byl založen r. 1901. Od té doby do roku 1925 obdrželi cenu Nobelovu zasloužilí lidé ze všech zemí: Z Německa 26, z Francie 21, z Anglie 14, z Ameriky 9, ze Švédska 7, z Dánska 6, z Nizozemska 6, ze Švýcarska 5, z Rakouska 1, z Belgie 1, z Norvéžská 1, z Italie 1, ze Španělska 3, z Polska 2, z Ruska 1, z Indie 1, celkem 105 lidí. — Dosud dostali literární cenu asi po 100.000 Kč tito spisovatelé: Sully Prudhomme (r. 1901), Theodor Mommsen (1902), Björnstjörne Björnson (1903), Fréderic Mistral a José Echegary (každý polovici, r. 1904), Henrik Sienkiewicz (1905), Giosue Carducci (1906), Rudyard Kipling (1907), Rudolf Eucken (1908), Selma Lagerlöf (1909), Paul Heyse (1910), Maurice Maeterlinck (1911), Gerhart Hauptmann (1912), Rabindranath Thagore(1913), Romain Rolland (1915), Werner Heidenstamm (1916), Karl Gellerup a Henri Pontopidan (1917, každý polovici), Karel Spitteler (1919), Knut Hamsun (1920), Anatole France (1921), Jacinto Benovento (1922), William Butler Yeats (1923), Stanislav Reymunt (1924) a Bernard Shaw (1925(. V letech 1914 a 1918 Nobelova cena pro literaturu nebyla vůbec rozdělena. Je to začátek a konec světové války.

Obrácení německé spisovatelky. Známá německá spisovatelka Marguerita von Gottschall, která napsala mnoho zdařilých dramat e románů, přestoupila v ženském klášteře ve Švýcarsku z protestantství na katolickou víru. V Římě přijala sv. biřmování od kardinála Frühwirtha. Za slyšení věnovala sv. Otci své nové dramatické dílo: Cesta boží", v němž znázorňuje své obrácení.

Neznámé ostrovy. Ruská akademie věd poslala výpravu, která měla přezkoumati různé ostrovy, jež jsou skoro neznámy. Jsou to ostrovy: Sibirjakov, Mimsi a ještě ostrov, který nemá dosud jména. Na nich nenašli

lidí ani stop života lidského. Na ostrově Sibirjakově bylo nalezeno mnoho sobů.

Ústav sv. Jeronyma v Římě. Katoličtí Chorvaté jsou vděčni těm, kdož přispěli k založení ústavu sv. Jeronyma v srdci křesťanstva. Kostel sv. Jeronyma je krasný. Škoda, že věřící nechodí do něho častěji. Je zavřen celý den kromě několika ranních hodin, kdy v něm slouží mši sv. kardinál Lucidi a chovanci ústavu. I budova je nádherná. Diecese chorvatské nemají dostatek duchovenstva, proto nemohou biskupové poslati většího počtu kněží, aby tito pokračovali ve studiích v ústavě sv. Jeronyma. Tohoto roku je v ústavě pouze pět chovanců-kněží, z nichž jeden je řecký katolík. Všichni tito kněží docházejí do různých bohosloveckých ústavů v Římě. Správu domu vede rektor msgr. Baniamin Nardone a spiritual Benko Zgombič, Chorvat. Místo vicerektora ještě není obsazeno. Tato záležitost je ve spojení s řešením veškeré otázky ústavu sv. Jeronyma mezi Bělehradem a Vatikánem. Kuchyni řídí milosrdné sestry ze Záhřeba. — Do ústavu častěji přichází Čech, dr. Vajs, profesor bohosl. fakulty v Praze, který pracuje o tisku hlaholského misálu.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Poslanecká sněmovna konala v minulém roce 54 schůze plenární, které si vyžádaly 300 hodin času. Promluvilo v nich 219 zpravodajů a 503 řečníků. Výbory konaly 142 schůze, subkomitéty 22. Vládních předloh projednáno 47, mezinárodních smluv 18, jedna změna jednacího řádu. Pan předseda sněmovny konstatoval, že sněmovna vykonala „značný kus dobré práce.“ — Předseda senátu podal bilanci pouze za poslední období konstatováním, že i senát vykonal „kus opravdu důležité a vážné práce pro stát i lid.“ — Jest dobře, že oba páni předsedové jsou plně spokojeni, lépe by ovšem bylo, kdyby byli plně spokojeni poplatníci a voliči vůbec. Zákony odhlasované — i sociální — jsou jedněmi vychvalovány, druhými odsuzovány, na př. kongrua, která má dosti přátel, ale snad více nepřátel. O tom nechceme rozhodovati, ale chceme jen ukázati, že by otázkám a zákonům rázu sociálního měly kluby věnovati více pozornosti a raditi se o nich s odborníky. Má-li zákon několik paragrafů a prováděcí nařízení spoustu paragrafů, jest zákon ukvapený a nepromyšlený.

Dr. Hotowetz, býv. ministr, odhaduje n á r o d n í d ů c h o d na 76—83 miliard Kč a pevný úrok uložených peněz na tři a půl miliardy. Jen tento poslední důchod bez práce je trvale zhodnocen zvýšením kursu Kč, kdežto ostatní důchod je na delší dobu rozvrácen a poškozen. Ani deflací ani restrikcí nebylo nic ušetřeno na osobních výdajích rozpočtových našeho státu, státní dluh stoupl od r. 1922 z 19 na 35 miliard Kč, zatím co dluh v Německu klesl z 24 na 19 miliard Kč. Vítězné státy nedovedly zvítěziti i hospodářsky, poražené Německo rychle se zotavilo. Musíme se snažiti o zvýšení exportu a snížení importu rozšířením domácí produkce. Proto musí býti odstraněny překážky soutěživosti našeho průmyslu v cizině.

Podle zpráv statistického úřadu bylo v oblasti republiky dne 31. prosince 1925 celkem 13 (v roce 24 jen 12) ú s t ř e d e n odborových organisací z a m ě s t n a n e c k ý c h: 8 čsl., 4 něm. a 1 komunistická. V nich bylo sdruženo 319 odborových organisací: 238 čsl., 66 něm a 15 komunistických. Vedle těchto organisací sdružených v ústřednách, bylo mimo ústředny 113 čsl. a 46 něm., tedy 159 nesdružených. Všech odborových organisací bylo 478. Ze zaměstnanců odborově organisovaných 1,708.598 bylo v ústřednách čsl. 988.967 (t. j. 57·88%), něm. 506.087 (t. j. 17·91%), komun. 201.055 (t. j. 11·77%).

Od počátku účinnosti zákona o stavebním ruchu, tedy od 1. června 1921 do 30. listopadu 1926, byly projednány projekty na postavení 26.352 domů o 56.645 bytech stavebním nákladem rozpočteným úhrnem částkou 4479 mil. Kč, pro něž byla navržena státní podpora 3278 mil. Kč.

Předlohy prodlužující platnost zákona o dávkách za úřední úkony a zákona o daních z obratu a přepychu schváleny.

Hranice příjmu, vylučující z nároku na důchod válečných poškozenců stanovena na 5000 resp. 10.000.

Spořitelen v republice jest 376 a to: v Čechách 246 s vklady 10.584 mil. Kč, na Moravě 95 s vklady 2.128 mil., ve Slezsku 25 s vklady 395 mil, na Slovensku 8 s 96 mil. a na Hlučínsku 2 s 1,800.000 Kč. Ze spořitelen jest 205 českých s vklady 8.118 mil., německých 169 s vklady 4.314 mil. a dvě spolkové se vklady 773 mil. Kč.

Pojišťoven se sídlem v republice bylo 18 vzájemných a 23 akciových. Rozděleny podle hlavních odborů 22 životní a 35 proti škodám a úrazům. Vedle těchto podniků existuje v Čechách, na Moravě a ve Slezsku asi 200 místních spolků pojišťujících proti požáru nebo pádu dobytka a asi 42 okresních pojišťoven požárních.

Novoroční úvahy odborníků z řad obchodnictva, živnostnictva i průmyslových vyznívaly pro uplynulý rok celkem nepříznivě. Odmyslíme-li si, že každý na svůj obor pohlíží černým sklem, nebudeme vše to bráti příliš vážně, ale přece jenom musíme doznati, že v jistých oborech byla krise, což nejlépe dokazovaly číslice nezaměstnaných. Bude povinností povolaných činitelů postarati se o nápravu.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Sv. Jiljí a jeho klášterní a farní chrám na Starém městě v Praze. Napsal Jos. V. Kratochvíl. Nákladem konventu dominikánů v Praze I. 234. Cena 8 Kč.

Josef V. Kratochvíl sepsal monografii kláštera a chrámu sv. Jiljí v Praze, v níž poutavým způsobem líčí historii tohoto slavného chrámu a kláštera, o němž dějiny národa našeho tak často se zmiňují. Chrám sv. Jiljí, původně kolegiátní chrám kapitoly, jejímž členem byl po nějakou dobu i milý náš český světec a mučedník zpovědního tajemství Jan Nepomucký. Známý mravokárce Jan Milič z Kroměříže tu kázal „Slova ohňová“. V té době byl chrám sv. Jiljí v největším rozkvětu své slávy. Spisovatel uvádí poutavým způsobem jména slavných mužů, kteří tu působili. Neblahá doba husitská a po ní doba vzmáhajících se sekt protestantských připravila slavnému chrámu všestranný úpadek, který trval přes 200 let. Nový rozkvět počal teprve r. 1626, když chrám odevzdán byl řádu dominikánskému. Horlivou činností tohoto řádu, z něhož vyšlo v té době několik mužů slavných a celá řada horlivých apoštolů, dosáhl chrám ten i klášter bývalého lesku a osada farní k němu přifařená se v duchu katolickém znovu probudila. Spisovatel popisuje podrobně vzácné historické památky a líčí věcně náboženský ruch a život na osadě panující, všímá si i zajímavého okolí chrámu i kláštera a provádí čtenáře celou farní obcí svatojiljskou. Celá řada krásných obrázků zdobí Kratochvílův spis a jest mu k nemalé ozdobě. Výprava knihy jest co nejlepší. Spis Kratochvílův můžeme co nejvřeleji doporučiti každému milovníku dějin církevních a starých památek historických a uměleckých.

Ivó Déželič: **Pouť za bludičkou.** Román. Z chorvatštiny přeložil O. S. Sýkora, S barevnou obálkou akad. malíře H. Patočky. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze 1926, stran 261, cena Kč 13·--.

V mohutných a barvitých liniích vyvolává v tomto románě chorvatský autor živý a rušný obraz z doby prvního chorvatského krále Tomislava, osvoboditele svého národa z otroctví maďarského a velikého sjednotitele království. Starý hrdinský svět národních bohatýrů, boj za zděděnou víru a starý slovanský jazyk bohoslužebný, vstává tu znovu před duševním zrakem čtenářovým. Vířivé otázky, veřejné i skryté hnutí duše jednotlivcovy, zápletky politické, státotvorné a vojenské, stejně jako problémy náboženské, vřava válečná i tichá idyla lásky, šum a ruch veřejných slavností a hostin i odlehlé zákouti horské, život na Duvanjském poli i v přímořním Splitu, stará poctivá věrnost i černá zakuklená zrada, láska i nenávist — to vše spojeno jest v kapitolách napínavého románu, jenž založen na podkladě historických dokumentů, dovede čtenáře strhnouti a odnésti do dob X. století, jež se zdá jakoby přítomné.

Juhani Aho: **Elli.** (I. Ellino mládí. II. Ellino manželství.) Z finštiny přeložil K. Turnwald. Praha 1926. Nakladatelské Družstvo „Máje". Str. 408. Cena Kč 30·-, brož. váz. Kč 40·—.

Literatura finská je u nás velmi málo známa. Významným představitelem jejím je Juhani Aho (vlastně Brofeldt), jehož povídku „Nes svůj kříž" přinesla „Vlast" (r. 42. str. 29) ve výborném překladu O. S. Vetti-ho. Z nejlepších děl tohoto autora je dvojdílný román „Elli", vydaný právě „Družstvem Máje" s uměleckými obrazy akad. malíře V. L. Salače. Hlavní děj je zpestřen několika vedlejšími příhodami, které přispívají k věrnému vykreslení severského prostředí. Pro dokonalou psychologickou prohloubenost a živé, barevné a názorné líčení nutno tento román zařaditi mezi prvn tvorby světového písemnictví. Rozmanitost děje, jednou klidné a poučné úvahy, jindy konflikty, stupňující se do výbuchu zoufalé beznadějnosti, jindy zase veselý průběh vrcholící v jasném štěstí, činí četbu svrchovaně poutavou. Roztomilé příběhy z mladých let, střídající se s vážnými momenty života rodinného, působí na dospělého čtenáře zábavně, na mladého a vnímavého čtenáře pak poučně, skýtajíce mu cenné zkušenosti životní.

Pierre Gilles: **Fanfan králův kavalír.** Přeložil Edgar Th. Havránek. Illustrace dle stejnojmenného filmu. Praha 1927. Nakladatelství Kropáč a Kucharský. Str. 324, cena 25 Kč.

Doba krále Ludvíka XV. byla výhradní literární doménou Dumase, ale v nové době tohoto předčil Pierre Gilles, když začal v nejpřednějším pařížském deníku „Le Matin" vydávati historický román, který ještě před ukončením byl zfilmován a měl obrovský úspěch ve filmu, předváděn byl i u nás. Děj románu jest neobyčejně rušný: Prostý venkovský nalezenec (hrdina francouzské, dnes již zlidovělé písně), pro lásku k venkovské krasavici dává se naverbovati a svou bystrostí a obratností vyznamenává se v bitvě ve Flandřích. Jest maršálem de Saxe povýšen na králova kavalíra a stává se chráněncem markýzy de Pompadour. Oslňující nádhera dvora a intriky dvorského zákulisí, láska, dobrodružství a humor, uchvacují čtenáře. Český překlad knihy, pořízený J. Heřmanem, dobře vystihuje originál. Úprava knihy (324 stran) je velice vzorná; četné filmové illustrace činí dojem fotografií. Nové nakladatelství projevilo snahu dáti čtenářům za levnou cenu knihu pěkně vypravenou.

H. Mniszková: **Mladý statkář.** Přeložil Václav Kredba. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvotiskové obálce V. Čutty Kč 24·—, ve skv. vazbě Kč 35.

Autorka, znamenitá znatelka polských šlechtických salonů, tentokráte sáhla k jinému prostředí: k idylickému zátiší polského venkova, k bohaté, krásné přírodě, selskému lidu a jeho pánům. Uměleckou rukou vybrala

z tohoto prostředí celou řadu zajímavých figurek a postav, předvádějíc je s velikou životností a pravdivostí. Hrdina románu Richard Denhoff, je ukázkou bystrookého, lehkověrného, ač v jádru dobrého mladíka, který hřeší přílišnou důvěrou v cizí poctivost a záhy proto octne se na mizině. Ale zhroucení jeho hmotného blahobytu neznamená konec vlastní existence nebo úpadek jeho ducha. Nešťastný mladík odhodlaně začne opět pracovati na ukrajinském venkově, za tvrdých začátků, a v jeho duši mocně plá nezvratná víra v lepší budoucnost, ano i v opětovný návrat ztraceného jmění. —

NĚMECKÁ.

Christliche Sekten und Kirche Christi. „Ut omnes unum sint", Von dr. Konrad Algermissen. Zweite und III. neu bearbeitete und stark vermehrte Auflage. III. bis VIII. Tausend. Das Handbuch über das Sektenwesen. Verlag u. Druck von Joseph Giesel, Hannover, 30. Imprimi permittitur. Hildesii, die 19. m. Novembris 1924. Episcopalis vicarius generalis: I. Hagemann. Stran 532. Cena 56 Kč.

Po světové válce nejrůznější protestantské sekty, jež až do té chvíle většinou živořily v nejodlehlejších končinách Ameriky, náhle vpadly do všech evropských zemí v přesvědčení, že nyní, za rozháraných sociálních společenských a státních poměrů tamže, budou moci získati si nového rozmachu a přílivu nových členů. Při tom zcela důsledně v první řadě vrhly se na Německo, kdež „reformací" Lutherovou půda pro sektářství byla zvláště zkypřena a v druhé řadě na země bývalé rakousko-uherské říše, ježto tu při nové politické orientaci dalo se velmi snadno vnikati mezi lid. I nedivu tedy, že zvláště v Německu katolické kněžstvo americké sektářské výpravě náboženské proti katolické Evropě věnovalo náležitou pozornost a hledělo sorganisovati věrné katoliky v mohutný protisektářský šik nejen slovem či kázáním, ale zvláště tiskem. Tím stalo se, že v posledním čase tak zvaná protisektářská literatura nabyla tam dosti značných rozměrů a že spisy, obhajující katolickou církev proti sektářské propagandě, došly tam velkého rozšíření. Alespoň spis dr. Algermissena, ač stojí značnou částku peněz, přece za jediný rok dožil se již druhého a třetího vydání v mnoha tisících exemplářích.

Spis sám, sepsaný na základě 98 solidních pramenů katolických, protestantských a i sektářských, dělí se ve dvě části, z nichž první jedná o křesťanských sektách a druhá o církvi Kristově. Z křesťanských sekt v deseti kapitolách podávají se vznik, dějiny, učení, bohoslužba, organisace a zvyky baptistů, kvakerů, methodistů, mormonů, katolickoapoštolské obce, novoapoštolské církve, adventistů, vážných badatelů v bibli, scientistů a různých menších sekt, jako mennonitů, darbystů, templářů, svatodušníků, evangelických bratří atd. Potom v druhé části uvedená jsou s náležitou obranou v jedenácti kapitolách všecka katolická themata a dogmata jednotlivými sektami upíraná, učení totiž o Bohu, nejsvětější Trojici, božství Ježíše Krista, úctě marianské, pravé církvi Kristově, neomylném úřadě učitelském v církvi Páně a o Písmu sv., papežství, svěcení neděle, ústavě apoštolské církve, sedmi svátostech, posledních věcech člověka a o konci světa. Úvodem pak k oběma zmíněným částem je pojednání o působení moderních sekt a příčinách jejich rozšíření. Konečně v kratším doslovu obsažen je návod, kterak možno v praktické duchovní správě se zdarem různým sektám čeliti.

Dle toho, jak samozřejmo, uvedená práce Algermissenova vymyká se postupu všech dosavadních podobných spisů a znamená ve svém oboru značné plus hlavně tím, že připojuje k dějinně náboženskému pojednání o moderním sektařství ihned obranu katolických pravd či že podává zároveň zbraň a lék proti nezdravým výhonkům chorobného protestantismu, jenž naší době stal se tím, čím kdys v prvních dvou stoletích byl církvi Páně židovsko-pohanský gnosticismus. Z té příčiny sluší spis odporučiti.

Václav Oliva.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Nedávným revolučním převratem stala se zajímavou Litva, u nás známá ze Sienkiewiczových „Křižáků" a z jeho trilogie „Ohněm a mečem". Také J. Zeyer o ní psal v básni o chudém litevském rytíři Olgerdu Gejštorovi. **Literaturu litevskou** stihla r. 1864 žalostná pohroma tím, že ruská vláda zakázala vydávati knihy litevské. Teprve po válce začala literatura litevská opět rozkvétati. Vydávány knihy a časopisy (o školském časopise „Lietuvos Mokykla" psáno bylo ve „Vychovateli" 1924). „Vlast" přináší v tomto čísle v překladě O. S. Vettiho povídku litevské spisovatelky, která píše pod pseudonymem „Lazdynu Peleda" (Lísková sova) a jejíž pravé jméno je Sofija Ivanauskaite-Pšibilauskiene

Ant. Šorm uspořádal a vlastním nákladem vydal pečlivý výbor 42 františkánských legend, vřele tlumočících lásku světcovou ke tvorstvu: **„Svatý František a příroda"**. Kniha ozdobena 30 krásnými obrázky prodává se za nepatrnou cenu 6 Kč. — Alois Dostál vydal nový román **„Těžká vojna"**. Ředitel škol v Hlučíně Karel Hynek Ježek vydal vlastním nákladem svou první knihu **„Světla a stíny"**, lidové povídky ze současného života. — Lud. Kulhánek vydal u V. Kotrby vánoční hru: **Květiny u Ježíška**. — Spisů Frant. K. Křena, které vydává nakladatelství Občanské tiskárny v Brně vyšel sv. XI. **„Obrázky ze života"**. — Nakladatelství J. Svátka v Praze vydalo v pěkném vydání s obrázky akad. malíře Fr. K. Procházky, krásný román z doby probuzenecké Dr. Justina Práška: **Na hradecké rychtě**. Kniha tvoří část kroniky Brandýsa n. L. — Spisovatel Dr. Jaroslav Řehulka, jehož před Vánoci vydané humoresky „Stréci" jsou skoro rozebrány, má v rukopise připravený protějšek **„Tetky"** a cyklus **„Z advokátské kuchyně"**. — Známý spisovatel Dr. A. Fuchs rediguje pražský „Abendblatt". — Lidová spisovatelka Vlasta Javořická vydala čtyřdílný román: **Mezihoří**. — Spálenopoříčský rodák, spisovatel Josef Fořtel, který si již v pražských literárních kruzích získal jméno, otiskuje v plzeňském „Českém Západě" román **„Hvězdy a bludičky"**, v němž opěvá brdské lesy. — V prvém svazku nové edice bibliofilských tisků „Hlasy" v Olomouci, vydal Otto Fr. Babler sbírku veršů **Rainer Maria Rilke; Modlitby dívek k Marii**. (Básník Rilke zemřel v Montreux 29. prosince 1926.) — Kroměřížský vikář Dr. Al. Richter tiskne svoji první knihu, pomůcku pro kazatele: **„Prameny duchovního řečnictví"**. — Kanovník Msgre Jan Pauly počíná vydavati ve Sbírce praktických spisů bohoslovných: **Kněžské exercitie**. — Probošt-farář v Bojnicích na Slovensku K. A. Medvecký sebral paměti svého živola a vydá knihu **„Příspěvky k dějinám převratu na Slovensku"**. — Slovenský spisovatel Martin Kukučín sotva napsal román „Mať volá" již zaslal z Dalmacie dvě nové práce. Jedna jest uveřejněna ve „Slovenských Pohladech" a druhá vychází v „Nár. Novinách". — Slovenský básník Petr Kompiš vydal knihu básní: **Stroskotanec sférických letov**.

Vyznání svatého Augustina. Mimo Heršíkův překlad z roku 1858 vydán u nás ještě překlad téhož díla drem V. Stoklasem. V chystané sbírce „Sto nejkrásnějších knih" zařadil do svazku III. Vyznání. Dostal se však pouze ke knize deváté. Smrt mu zabránila dokončiti překlad, jehož se ujala vdova Stoklasova Dokončila však pouze knihu desátou, čímž překlad ukončila (roku 1920). Dnes dostává se nám z nakladatelství Kuncířova vzorný překlad celého díla, totiž všech třinácti knih. Manželé Stoklasovi překládali z vydání turinského r. 1906, Kuncířův překladatel Mikuláš Levý použil šestého vydání edice P. H. Wangnerecka S. J., jež vyšlo v Turině u Petra Marietiho, tiskaře svaté Stolice roku 1919.

Marie Charbuská dobře a pěkně přeložila z angličiny román Char. Dickense: **Nicholas Nicleby**, který ve dvou dílech vyšel právě

nákl. V Kotrby. (1476 str. cena Kč 30.—). Dickens (1812—1870) byl první z velkých romanopiscú XIX. stol. V románech svých líčí život skutečný s jakýmsi sobě vlastním humorem a vnáší do svých románů zdravé zásady sociálně-humanistické. Jeho velké romány reformovaly anglické soudnictví, školství, stavěly na zdravou základnu veřejný humanismus, břitce káraly a odstraňovaly nejhorší hříchy společnosti. Dickens měl přímo ohromný vliv na ozdravění anglických poměrů. Tato kniha Nicholas Nicleby je satirou na majitele soukromých pensionátů a dala podnět k reformě anglického školství. Poutavá kniha Dickensova připraví každému vzácný požitek a doporučujeme ji do všech knihoven pro dospělejší čtenáře.

Zajímavý spisek a to již ve druhém vydání vydal Karel Laštovka: **Jak poznám povahu svojí a jiných podle písem?** Úvod do tajů grafologie, praktické pokyny k rozborům a návod k porovnávání rukopisů se zvláštním zřetelem k zjišťování pisatelů anonymních dopisů. Je to praktický spisek, který ve zhuštěné formě snaží se podati vše; co o podstatě grafologie by mohlo zajímati nejširší okruh čtenářstva, podává návod jak podle písma lze rozpoznati povahu pisatelovu a vede k tomu, jak těchto poznatků lze využíti při zjišťování anonymních pisatelů, tohoto zla v životě tak zhusta se vyskytujícího. Jest tu ovšem třeba veliké prakse a veliké znalosti lidských povah. Ke studiu tomu vybízí autor své čtenáře, aby obohativše se vědomostmi se zdarem mohli se věnovati další práci v oboru písmozpytu, která je bude jistě těšiti. Knížku prodává autor, (Biskupská ul. č. 13 Praha-II.) za 10 Kč.

Národní rada československá v Praze vydala redakcí Fr. Táborského: **„Paní Renáta Tyršová.** Památník na počest jejich sedmdesátých narozenin". Obsahuje články, které napsali Fr. Táborský, Č. Zíbrt, F. A. Borovský, J. Kabelík, K. Bolina, M. Emlerová, K. Vaníček, Aug. Seifert, Fr. Pastrnek a Ad. Prokůpek. — Péčí rodiny Heidlerovy a Lva Borského vyšlo: **„In memoriam Jana Heidlera.** Jeho politický boj za války i po válce". — V nakladatelství Fr. Borového vycházejí souborná díla těchto žijících českých autorů: K. M. Čapka-Choda, Josefa Hory, J. Jahody, V. K. Jeřábka, K. St. Neumanna, Ivana Olbrachta, Fraňi Šrámka, A. M. Tilschové, Karla Tomana. — Sebrané spisy R. J. Kronbauera začaly vydávati českomoravské podniky tiskařské. — Souborné vydání spisů Henrika Ibsena asi ve dvaceti svazcích vydá s úvodem, poznámkami a črtami z míst, kde se dramata odehrávala Dr G. Pallas, v nakl. Sfinx (B. Janda) v Praze. — **Matice opavská** oslaví letos padesátiletí své práce, o níž vydá památník. — O Elišce Krásnohorské vyjde monografie ve sbírce „Zlatorohu". — Nakladatelství B. Kočího v Praze připravuje velké dílo s 210 celostranovými obrazy a 21 barevnými tabulkami **Palestina a Zajordánsko** od Ludvíka Preisse a Pavla Rohrbacha. — Pav. Papáček přeložil nově pro Ottovou Světovou knihovnu **„Píseň o pluku Igorově".** — Ustředí Masarykovy ligy proti tuberkulose vydalo knihu: **„Slunce, voda, pohyb, vzduch, v zdravém těle zdravý duch"**, illustrovanou malířkou Fischerovou-Kvěchovou. — V zemědělském knihkupectví A. Neubert v Praze vyšly dva nové romány Viktora Hánka: **Živé rány. Nedostavěná hnízda.** — F. X. Svoboda napsal nový román **„Mezi jednou a pěti".** — Básnickou knihu **Strom poznání** od Marie Calmy vydal V. Petr. — **„Ženy ze života a díla J. A. Komenského"** jest název spisu R. Vonky. — Spisů J. Arbesa vydávaných naklad. B. Kočí vyšel svazek 18: **„Knihy novel a povídek"** Tato čtvrtá řada obsahuje sedm novel, které přesto, že vzaty jsou z prostředí patřících minulosti, jsou i dnes moderními. — V témže nakladatelství v lacinem vydání spisů Breta Harta vyšel sv. 17.: **Cressy.** Román líčící dívčí typ zdravé psychologie, jejíž osudy odehrávají se na dalekém západě. Sv. 18.: **Zasněžení v orlím dvoře. Růže tuolumneská.** Dvě povídky, v nichž krásně líčeny přírodní krásy Kalifornie, kdy teprve začínala tam vnikati kultura.

K. Želenský, který vydal Mošnovy vzpomínky. „Jak jsem se měl na světě", je mistrem ve vyhledávání a budování humorných situací, jak

ukázal ve veselohře o třech dějstvích: **Nová mafie**, vydané v Divadelní knihovně Máje svazek III. — V této knihovně vyšlo právě šesté vydání: Fr. Ad. Šubrt: **Jan Výrava**. Drama o pěti dějstvích. — Městské divadlo vinohradské oznamuje, že z původních novinek počíná se studovati tříaktová veselohra „Grandhotel Nevada" od Fr. Langra, autora „Periferie", načež vypraví drama „Kající Venuše" od Stanislava Loma a komedii „V závojích" od Karla Scheinpfluga.

Nové latinské kapesní vydání evangelií právě vyšlo nákladem Dědictví Svatojanského; jest to úhledná knížka čítající 290 stran. Značným darem nejmenovaného dobrodince umožněno bylo stanoviti její cenu pouze na 3 Kč (poštou 3 Kč 80 h). Naskýtá se tu vhodná příležitost k hojnému jejímu šíření, aby se čelilo nesprávným textům, jež různé nekatolické společnosti mezi naším lidem propagují. Objednávky přijímá Administrace Dědictví Svatojanského v Praze-IV, Vikářská ul. čís. 35.

Očekávané prvé číslo nového ročníku **„Na hlubinu"**, časopisu pro náboženskou obrodu a prohloubení, úplně splnilo očekávání, hýří bohatstvím a rozmanitostí, která však není na újmu jednotnosti. Z obsahu dlužno jmenovati klasické perly hluboké náboženško-morální psychologie. Rozkošná jest studie Dlouhé o matce kněžově. Řada nových spolupracovníků obohacuje revui, která obsahuje systematický kurs duchovního života. Časopis jest tištěn typem Bodoni, který jest velmi elegantní a čitelný, zachoval formát sešitku. Novinkou je umělecká obálka. Předplatné 25 Kč za deset sešitů po 56 str., jest opravdu nízké a umožňuje všem objednati si tento jedinečný časopis. Přihlašte se u administrace v Olomouci, Dominikánský klášter, Slovenská 14.

Naše Praha v cizích románech objevuje se dost často, zejména francouzských a německých, poněvadž oplývá vzácnými krásami, jejichž náladové líčení přichází básníkům velmi vhod. Nyní americký list „The Washington Post" přináší seriový román známé americké spisovatelky Mabel Herbert Urnerové, nadepsaný „The Married Life of Helen and Warren". Četné postavy románu dostanou se mezi jiným rovněž do Prahy, čehož spisovatelka využívá k popisu architektonických pražských krás. Na jiném místě pak humoristicky líčí nedostatky pražských hotelů a restaurací.

Americká novelka o Dvořákovi. Dětský časopis americký „Child Life" (Dětský život) — nakl. Rand Mc Nally & Company, Chicago) přináší v zářijovém čísle letošního ročníku pod názvem „The Story of a Butcher's Boy" („Povídka o řezníkovu synkovi"), životopisnou črtu o Antonínu Dvořákovi, psanou s velkým nadšením pro českou hudbu a obsahující hlavně vypravování o povstání „Humoresky" a symfonie „Z Nového Světa" (v níž se v Andantu ozývají reminiscence na americkou píseň „Swing Low, Sweet Chariot. . .") O této symfonii stojí tam větička: „Byl to nadšený dar dobrého člověka tomuto kraji. . ." Autor článečku je Henry Purmort Eames, hudební skladatel, profesor konservatoře v Chicagu a předseda sdružení amerických hudebníků. — O. F. B.

Dne 6. ledna bylo tomu **sedmdesát let** co založen byl nejstarší humoristický list český **„Humoristické listy"** Jos. R. Vilímkem st. za účasti Nerudovy.

Vzácný rukopis získán do českých rukou. Sbor pro postavení pomníku B. Smetanovi v Praze zakoupil pro Smetanovo museum prostřednictví pana vyslance dra K. Krofty Smetanův rukopis ouvertury klavírního výtahu Prodané nevěsty, který byl 7. t. m. vydražován v aukci v Berlíně. Rukopis, oceněný v aukčním katalogu na 600·— zl. marek, dosáhl ceny 2300·— zl. marek (18.400·— Kč). Rukopisný klavírní výtah ostatní části Prodané nevěsty je v majetku Národního musea v Praze.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Národní divadlo s divadlem Stavovským má prý býti převedeno do rukou soukromého podnikatele. O pronájem Stavovského divadla uchází se chef činohry Dr. Hilar. O Národní divadlo uchází se tak zv. Spojené družstvo Národního divadla v Praze, v jehož čele stojí tyto osoby: dr. K. Marek, dr. Mlíčka, dr. Fuksa a továrník Prokopec.

Dr. František Dvorník, docent bohoslovecké fakulty Karlovy university, předložil pařížské Sorbonně dvě vědecká díla: první o Slovanech v 9. století, druhé kritické pojednání o řeckém rukopise z 9. století. Díla byla vydána Slovanským institutem v Paříži Dne 23. prosince hájil Dr. Dvorník své these na Sorbonně a promován jako docteur des lettres. Nový doktor Sorbonny, Fr. Dvorník, narodil se 14. srpna 1893 v Chomýži, byl na kněze vysvěcen v Olomouci a dne 9. října 1926 habilitoval se na. universitě Karlově z církevních dějin.

Opatem klášterů Benediktinských v Broumově a Břevnově zvolen byl 15. prosince PhDr. a prof. P. Dominik Prokop. Narodil se v Ottovicích okr. broumovský, dne 6. srpna 1890. Slavné sliby složil 11. října 1914 a vysvěcen byl na kněze 4. července 1915. Jest rodem Němec, češtinu ovládá však dokonale a přednášel ji na gymnasiu broumovském. Má pověst velice zbožného kněze a člověka přímé povahy. V českých kruzích činěna byla před volbou nálada, aby volen byl básník P. Sigismund Bouška.

Děkan olomoucké cyrilometodějské fakulty bohoslovecké, spisovatel prof. dr. **Tomáš Hudec**, slavil 8. ledna padesáté narozeniny. Jest rodákem z Věrovan u Tovačova a všeobecně oblíben. Literárně činným je z dob bohosloveckých (psal do „Musea"). Jest význačným pracovníkem Vychodilovy „Hlídky", kde otiskl mnoho důkladných prací. Psal do vídeňské revue „Kultur" a přispívá do „Poutníku jerusalemského". Knižně vydal: Sv. Jan, apoštol v Efesu (Brno 1909), Obrazy z Východu (1912), Za časů Kristových (1915).

Koncem prosince dožil se šedesátin prof. dr. **Josef Sterzinger**, jehož literární činnost záleží zvláště v publikacích linguistických a v překladech; z oněch uvádíme: Německočeský slovník 1891—1899; Encyklopedický slovník německo-český (o 4 dílech): Kapesní slovník německo-český a českoněmecký, vydaný v Lipsku; Slovníček německočeský a českoněm.; Konversace řeči české a něm., ve vydání velkém, pak ve vydání zkráceném, mimo to ve vydání nejmenším a vyd. pro Němce. Z hojných překladů vynikajících románů a povídek těžko jmenovat aspoň část — neboť i tu jsou jeho zásluhy veliké. Dr. Sterzinger je též básnicky nadán, hojně zdařilých básní uveřejnil v různých časopisech a k tisku připraven má cyklus: „Zlatý prach". — Em. finanční rada inž. Jos. Zdeněk Raušar dovršil 4. ledna 65 let života. V mladších letech přeložil veliké množství povídek a románů ze srbštiny a jiných jihoslovanských jazyků. — Padesátiny oslavil **Dr. Vojtěch Birnbaum**, profesor dějin umění na české universitě Karlově v Praze. Narodil se 7. ledna 1877 v Grienzingu u Vídně. — Autor velkých děl: „Král. mincovna v Kutné Hoře" a „Umělecké řemeslo v Kutné Hoře", jakož i množství drobných článků, **Emanuel Leminger**, oslavil své osmdesátiny.

V Praze budou postaveny pomníky: **Masarykův** před parlamentní budovou, **Wilsonův** v sadech Vrchlického, **Arnošta Denise** na ploše nově upravovaného Klárova. **Smetanův** snad na nábřeží. Definitivně není rozhodnuto o umístění hrobu **Neznámého vojína** (buď Staroměstské nebo Václavské náměstí.) — Spisovateli **Jos. Merhautovi**, rodáku ze Švábína u Zbiroha, bude postaven v Brně pomník na náměstí Komenského. — Občané Lázní Bělohrad zamýšlejí svému rodáku **Karlu V. Raisovi** po-

staviti důstojný památník. — Ve Staré Pace na rodném domě spisovatele **Josefa K. Šlejhara**, hodlají jeho přátelé na jeho rodném domku dáti zasaditi pamětní desku.

Vojenský biskup **v. v. Thdr. Josef Bombera** zemřel dne 2. ledna v Praze v křižovnickém klášteře. Pozůstatky převezeny do jeho rodiště Jesence u Konic na Moravě. — V Brně zemřel 18. prosince prelát **dr. Josef Pospíšil**, sídelní kanovník a gen. vikář, ve věku 81 let. Vydal veliké dílo „Filosofie podle zásad sv. Tomáše Ak v." (1883—1897) a napsal mnoho článků z filosofie do „Časopisu katol. duchovenstva". — Ve Mšecí u Nov. Strašecí zemřel 6. ledna v 58. roce věku oblíbený vikář **Jiří Čadek**, pilný organisátor a sociální pracovník.

†

Msgre Dr. Rudolf Horský.

Na své faře v Šárce u sv. Matěje v Praze, zemřel dne 22. prosince 1926 arcib. vikář, zakladatel křesť.-sociální strany v Čechách dr. Rudolf Horský, dlouholetý předseda Družstva Vlast, předseda a spoluzakladatel všech jeho odborů a dlouholetý zodp. redaktor „Vychovatele". Není možno líčiti zde podrobně jeho sociální a politickou činnost. (byl poslancem na říšské radě 1907—1911), jeho život a zásluhy, to učiní jistě péro povolanější. Jen několik črt z jeho života a činnosti literární. Dr. R. Horský narodil se v Kejích u Prahy 23. září 1852 a prožil, ztrativ záhy otce, trpké mládí. Toto mládí své popsal krásně a humorně v kalendáři přátel opuštěných dětí na r. 1927 „Sv. Josef" ve článku, kde píše o sobě samém: „Jak jsem se učil muzikantem". Studoval na akad. gymnasiu v Praze, r. 1872 vstoupil do pražského semináře a byl r. 1876 na kněze posvěcen. Kaplanoval do roku 1897, kdy se stal farářem u sv. Matěje. Původně věnoval se ve svém úřadě kněžském studiu filosofie a chtěl vydati kritické dějiny filosofie se stanoviska katolického. Když byl kaplanem v Praze u sv. Mikuláše, získal jej zakladatel Družstva Vlast Tom. Škrdle za spolupracovníka. R. 1889 byl zvolen za předsedu a byl jím až do polovice r. 1911. O svém předsednictví ve Družstvu Vlast píše ve své brožurce „In causa mea" (kap. XII., vyšla 1926 u Kotrby). Do „Vlasti" napsal první článek r. 1891: „Syllabus Jeho Sv. Pia IX." Ale brzy potom získán byl T. J. Jiroušek a T. Škrdlem pro činnost sociální a zahájil intensivní činnost žurnalistickou a řečnickou. Nabyv horlivým studiem velkého rozhledu po filosofii a křesťanské sociologii a sleduje vývoj katolického hnutí sociálního v Německu a Rakousku, stal se hlavním přispívatelem „Dělnických Novin a tvůrcem programu litomyšlského (1894). Napsal celou řadu článků socialních do „Děl. Novin" „Našich Listů", Kat. Listů", „Čecha," Vlasti", „Nového Věku" a mn. j. Samostatně vydal spisy: „Májisté" (1893), „Liberalismus, socialismus a anarchismus" (1894), „Desatero sociální demokracie" (1898), kázání „Boháč a Lazar", „Vlastenecké homilie", „Po stopách pravdy" a několik svazků brožur „Epištoly". Psal do poslední chvíle a „Čech" ještě po smrti jeho přinesl dva před smrtí napsané články. Smrtí dra Horského uzavírá se v dějinách katolického hnutí v národě našem kapitola o vytrvalých bojích a nadšené práci prvních buditelů křesťansko-sociálního hnutí, jehož byl Dr. Horský spolutvůrcem a v němž vykonal práci obrovskou. Jméno dra Horského zůstane v dějinách katolického hnutí v našem národě zachováno trvale ve vděčné paměti. R. I. p.

Z družstva Vlast. Ve třetí výborové schůzi dne 21. prosince pojednáno o tiskárně a usneseno sděliti veřejnosti, že všecky pověsti o pronajmu tiskárny konsorciu neznámých osob jsou neoprávněny. Výbor ani jednotliví jeho členové nemohou a také nesmějí v tom smyslu jednati bez valné hromady. Toto prohlášení snad dostačí našim členům, které žádáme, aby vyrovnávali nedoplatky členských vkladů a nové členy získávali a pamatovali na naši tiskárnu i družstvo.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 8. prosince.)

Archa 11. — Časopis katol. duchov. 11. — Hlídka 11. — Naše doba 2. — Naše omladina 21—22. — Pan přichází 4. — Rajská zahrádka 2—4. — Růže lurdská 12. — Selské hlasy 48—50. — Serafínské květy 12. — Serafínský prapor 12. — Slovenské pohlady 11. — Události 10. Věstník jednot duchov. 10—11. — Věstník katol. duchov. 3. — Zeměděl. družst. listy 47—49. — Ženský obzor 7—8.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II: Jan Fr. Hruška: **Na Hyjtě.** Kniha chodských pohádek. Díl III. S bohatou výzdobou. Cena Kč 36·—.

Družina literární a umělecká v Olomouci: Jar. Řehulka. Stréci. Viz str. 126.

Z nakladatelství Elzevír v Praze: Knihovna Obzoru průmyslového sv. 1. Ing. Stan. Špaček: **Vývoj technického hospodářství Spoj. Států amerických.** Viz str. 156

Z nakladatelství Herder & Co. ve Freiburgu v Badensku: Joh. Thiel u. Wil. Matthieszen: **Karlemann und Flederwisch oder was zwei lustige Gesellen auf ihrer merkwürdigen Weltreise erlebten.** S 15 barev. obrazy. Váz. 6·50 mar. Krásný vánoční dárek pro dítky, o dobrodružstvích „Dlouhého" a „Širokého" v sedmimílových botách.

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupce v Praze-I., Lacině vydání spisů Breta Harta. Sv. 15. **Susy.** Přeložila L. Baštecká. Sv. 16. **Clarence.** Přeložila táž. Svazek po 6 Kč. — Arbesovy spisy. Sv. 17. **Agitator.** Cena Kč 10·—. C. Urbanov: **Povídky z pražského ovzduší.** Str. 126. — Viz Vlast str. 139.

Z nakladatelství A. Král, Praha-Smíchov: K. Hradec: **Mesiášský příběh inženýra Graye.** V obálce A. L. Salače. Str. 164.— Jos. Hais-Týnecký: **Upír.** Román. Dva díly. — Posudky v číslech příštích.

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze: J. P Müller: **Můj systém pro ženy.** Podle 11. zrevidovaného vydání z němčiny přeložil Dr. Prokop Bureš. — Jest to světoznámý system domácího tělocviku bez nářadí, pomůcek a přípravků, který byl přeložen do 24 světových řečí. — Otakar Hanuš: **Láska slečny Věry.** Filmový román. Třetí přepracované vydání s filmovými obrázky. — H. Mniszkowá: **Mladý statkář.** Román. Z polštiny přeložil V. Kredba. Str. 302. Kč 24·—. — Joe Hloucha: **Pohádky japonských dětí.** S 51 obrázky. Úprava dle vzoru japonského. — Ivan Klicpera: **Jindra.** Obraz z našeho života. Upravil a životopisem autorovým opatřil Bohuslav Folt. Páté vydání. Str. 390. — Viz Vlast str. 136.

Z nakladatelství Občanské tiskárny v Brně, Josef Pavlovický: **Nezvedenci.** Řada druhá. (Hlas krve. Matěj Nezdara. Hříšek stréčka Křápka.) Str. 374. Cena Kč 19·—. Tři dobré humoresky od autora „Pátečního dítěte". —

Z nakladatelství Jan Svátek, knihkupec v Praze: Ráj srdce. Výbor souvislé četby domácí i cizí. Sv. 2.: Karel Jaromír Erben: **Kytice z pověstí národních.** Upravil a poznámkami opatřil dr. Fr. Šimek. Ill. nově přehlédnuté vydání. Cena Kč 6·50. — Svátkova sbírka zákonů a nařízení republiky československé. **Úvod do československého práva soukromého.** (Právo manželské, rodinné, zástavní, vlastnické a dědické). Pro potřebu všech vrstev napsal dr. Ant. Klosse, rada vrch. zem. soudu v Praze. Přehlednou, snadně uživatelnou knihou o zákonech tak důležitých a spleti-

tých dostává se veřejnosti cenné pomůcky a jest v zájmu všech, kdož považují za svou povinnost býti obeznámenu v základních rysech o tak důležitých právech občanských, aby si tuto knihu opatřili a pročetli. Zvláště vhod přijde čtenáři věcný rejstřík. Kniha o 104 stranách Kč 9·50.

Z nakladatelství „Družstvo Vlast" v Praze: **Dětem a rodičům**, upravil Arn. Oliva. Str. 152. Cena 10 Kč. Osmnáct pěkných povídek ze života P. Ježíše a sv. apoštolů. Velmi pěkný vánoční dárek naší mládeži.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny.

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"**!
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Novinka! Jedinečné! Novinka!

Vhodný knižní dárek vánoční pro dítky.

Stran 152. **Dětem i rodičům.** Cena 10 Kč.

Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.
Upravil AR. OLIVA.

Objednávky přijímá a vyřizuje
administrace Družstva Vlast v Praze II., Žitná ul. 26

Únor 1927.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

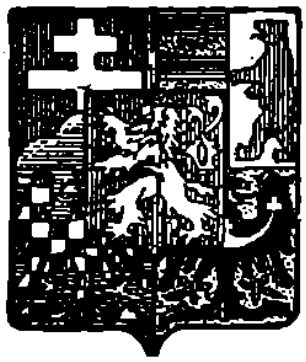

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII. *ČÍSLO 5.*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy budtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 5.

	Str.
Vzlet. Báseň. Napsal Q. M. Vyskočil	193
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová	197
Z vypravování starého Juoza. Napsala Lazdynu Peleda	203
Pod Bílým Křížem. Napsal Antonín Hrůza	206
Naše víra. Báseň Napsal J. Ježek	210
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek	211
Z dopisů Vlasty Pittnerové. Napsal Dr. J. Svítil-Karník	215
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal J. Skácel	218
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	223
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha	226
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	229
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	231
Hlídka sociální	232
Literatura	234
Literární obzor	236
Z našeho života	239

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 5.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ÚNOR 1927.

Q. M. Vyskočil

Vzlet.

Epická báseň ve třech obrazech.

Osoby. *Horymír, vladyka neumětelský, Svantava, jeho nevěsta, Kníže Křesomysl. Posel. Čeleď. Havíři. Lechové. Lid atd.*

Děj v době mytické.

Obraz závěrečný.

(Na Vyšehradě.)

Chor zemanů: K cíli přicházíš, kdo bereš se kamennou cestou,
spravedlnost sídlí zde, strážci jsme její síly;
jsi vítán každý, kdykoli se blížíš s prosbou svou,
důvěru maje v své právo a v svoji pílí.

Svantava: Dík mocným bohům, šťastně že zde jsem
ve chvíli osudné stát jemu po boku.
Za jeho lásku zášť ho žene sem,
že slunce chtěl dát darem otroku.

O lide tvrdý, jak té země kov,
zda pochopíš kdy snah svých marný, bludný cíl?
Je beznadějný v temnotách tvůj lov
a darmo ubíjíš v něm přebytek svých sil.

Jet pouze láska soudcem věcí všech,
jež vedla též mne sem na tento svatý hrad,
jak já, o lide, rozsudek jí nech —
Je blažen ten, kdo v její sladké jařmo pad.

Sbor lechů: Zas právo volá, zákon káže bdít.
Kde požár plane? Kde se bouří lid?

Před svatým ohněm zmlkniž každý svár . .
Má právo mladost soudit, kdo je stár.

Lip květy voní . . Zákon káže bdít . .
Jak byli jsme, chcem zůstat práva štít.

Moc bohů kéž se vlídně skloní k nám.
Vítězství právu. Úctu k šedinám.

Křesomysl: Byl přítel můj to, jehož soudit mám
a jehož srdce vždy jen dobro chtělo,
snad správně tuším, proč dnes proti nám
to dobré srdce tolik zanevřelo.

Soud krutý bude. Hlavu žádá lid
a těžká svízel neposlechnout nitra.
Kéž býti moudrým je též dobrým být —
za dnešek abych nelitoval zítra.

Havíři: Pro právo, pro čest, pro mír svých chat,
spějeme všichni na Vyšehrad;
ze šachet zrazených výš stoupá dým
k oblakům nízkým, šedivým . .
O kníže, k tobě se nese prosba tvých hor,
nám právo dopřej a zhoubný potlačiž vzdor.

Křesomysl: Já zastrašit se nedám přítelem ni davem,
Nuž, mluvte, každému nechť z vás se stane právem.

Mluvčí havířů: Tak bylo to, náš kníže veliký:
Noc v hvězdné roucho kryla spící zem,
když náhle ozvaly se výkřiky
a celý kraj náš zrudnul plamenem.

To s chasou svojí lstivý vladyka
pod pláštěm temna k nám se přiblížil
a roků dlouhých díla všeliká
zlovolnou rukou na ráz zavalil.

Jsme žebráci dnes, dříve zámožní
a bída štve nás jako lišku chrt -
Kdo vinen zkázou pracných našich žní,
nic nezaslouží, nežli . . .

Zástup: Smrt! Smrt! Smrt!

Horymír: Jak velký blud to mysli vaše zmát!
Je pravda. Poskvrnil jsem lůna skal,
leč proto jen, by sluneční svit vlád
ve vašich srdcích i zde, vůkol . . v dál.

Vždy zemi kvetoucí jsem miloval,
vzlet čistý, strání květ a vůni mát:
za nejvyšší jsem život v sázku dal,
teď vítěz, třeba v poutech, zemru rád.

Mé Čechy kvetou, sladce zazní klas,
prameny budí naších bohů hlas,
svobodná vlast teď září v stínu Brd.

Je blaho žíti, krásno pracovat,
za mnohým toužit, po nejvyšším plát.
Hle, toť má vina, k níž se znám teď hrd.

Lechů mluvčí: Co zaslouží si bohů rouhač?

Sbor: Smrt.

Svantava: Zadržte výkřik. Ztlumte mocný hněv,
zášť místo lásky v nitrech vašich sídlí,
své srdce otevřete. Ztište krev.
Jí lásky pouze osvěžujte zřídly.
Jak ten zde činil . . . Světlo nesl vám,
v kvetoucí háj vás vedl pružným krokem.
Výš vzneste srdce. Výhost dejte tmám —
a druhem buďte mu, jak dříve sokem.

Horymír: My vždycky společně jsme cítili a žďáli,
co prosté děti země, bratři květů všech.
Žít bude proto věčně, co jsme vykonali,
v proudění mízy, v klasech, větvích, v poupatech.

Nechť zemru. Ty však věrná moje družko snivá,
mé dílo osvěž, k nové síle zdvihni zas.
Já změněn v lípu — duše věčně živá —
ti vzpomínat chci minulosti naší krás . . .

Snad časem národ pochopí, že jednal křivě
a mému jménu vrátí zase ryzí zvuk —
pak i mé srdce zachvěje se dovádivě
a zmládlou zemí zazní jemně jeho tluk . . .

Sbor lechů: Kdo k násilí se kloní, násilím též schází
a ve své vlastní léčce nachází svůj znik.
Tak i tvá smělost sama sobě hlavu srazí
a spravedlnost právem šeptne lidstvu: dík.

Lid: Odsouzen. Odsouzen. Je zasloužený trest,
jenž zkrátí život zlovolnému běsu.
Tak skončit musí každá lživá lest
a utonouti v trýzně tmavém plesu.

Křesomysl: Kruh přátel mých opouští věrný druh,
však dříve než si stisknem ruce naposled
nechť vysloví své přání přemítavý duch,
já splniti je věrně slibuji mu hned.

Horymír: Na Šemíku chci kolem hradních valů jet.

Dav: Nechť jede si jen kolem. Volný je jen vzduch.

Horymír: Můj Šemíku, vždy věrný příteli,
jak často jsme se krajem toulali,
bez strachu v duši, šťastni, veseli . . .
Dnes neseš mne můj druhu naposled.
Kéž bohové by tobě křídla připjali
a ty jsi k modru podnikl svůj vzlet.

Lid: Hle, jaký zázrak! Do oblak se vznes.
Kůň křídly mává, jako hvězda letí,
jak slunce září v země děs i ples —
k nebesům míří od bran do podsvětí.
Miláček bohů. Proti němu boj
by marný byl, neb bohové ho chrání.
Kdos poražen, teď k návratu se stroj —
lze pouze prositi o slitování.

Finale: Moc a sílu země dala těm, kdož jí věřili,
z míz a pramenů nabídla sílivý doušek,
bezpečně vedla je rudou zátopou zkoušek
a hrdé a odvážné přivedla je ku cíli.

Nad zlato a stříbro cennější je žloutnoucí klas,
nad štoly odvěká, pestrá, kvetoucí luka —
pozdraveno buď každé poupě, které puká,
po bouřích a neshodách slunný teď vzchází nám čas.

O vítej nám modro i vlny, květ i oblaka.
Nad krajem v lásce smířeným skvělá plá duha,
posila slabým, útěcha kleslým, všem vzpruha,
a záruka v budoucnost, štěstí že k nám přiláká.

Zdar vlasti buď! Vzkvétej a sílí. Ku hvězdám až rosť.
Buď šťastna láskou synů svých, mocna jich silou.
Buď přísná k viníkům, nám však buď dobrou vílou —
vždyť všichni chcem jen pracovat pro tvou velikost.

Zdar vlasti buď.
Vzkvétej a sílí
Ku hvězdám až rosť!

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

(C. d.)

Do té doby Otyla teď nevěděla, jaké štěstí na ni čeká. Proto chodila po stopách své ranné minulosti jako Hamlet, uvažujíc: „Být, či nebýt — tady!“ a Tončina nabídka svitla jí světlem červánků na zamlženém úsvitě. Ještě týž den na večer rozběhla se k Somrovům do Kateřinské ulice pod všeobecnou nemocnicí, kde před domem čekala na ni Tonka. Zavedla ji do průjezdu, kde byla tma jako o půlnoci, a klopýtala s ní po schodech, které byly úzké jako pro slepice, a stejně, jako průjezd, tonuly v přepychové tmě. Dům byl úctyhodnou starožitností a nezasvěcenec dobře udělal, když si zuby spočítal, než do jeho zákoutí nahlédl. Otyla se v prvním poschodí kousla do jazyku, jak si na jednom stupni proti své vůli poskočila, ve druhém, tlukouc se o schody do nohou, si pomyslila, že udělá lépe, zůstane-li v Amrovic „lucerně“, kde své údy zachovala alespoň celé.

Leč říká se: „Dočkej času, jako husa klasu.“ Ve druhém poschodí bydlela pradlena Sommrová, z tmavé kuchyně šlo se do pokoje, kde svítilo po celý den slunce, odkud bylo viděti na malebné seskupení prejzových střech, dřevěných pavláček a nad těmi do zelených korun německé botanické zahrady. Pokojík byl prostě, skoro chudě vypraven. Jeho paráda omezovala se na růžový nátěr stěn, na potrhané záclonky v okně, na zezelenalé zrcadlo ve skleněném rámu a na klec s kanárem na prkénku okenním mezi pelargoniemi a fuksiemi. Ale slunce, ten čaroděj, které sem od Vyšehradu posílalo zardívající se podvečerní pozdravy, vyzlatilo odřený nábytek, vyšlapaný kobereček u postele, laciné obrázky-barvotisky horských, fantastických krajin a jedné, nemožně kypré krásky v plesové, carménsky zbarvené toiletě z let devadesátých, rozvěšené poblíž zaprášených, popraskaných kachlových kamen.

Otyla byla tím sluncem oslněna. V pražských příbytcích bývá tak vzácné a pak ta vyhlídka do zelena! Přestala uvažovat o tom, za jakým úmyslem ji Sommrová k sobě třeba vybízí, neptala se, jaké bude její příští okolí, jaké jsou pradleniny rodinné poměry a najímala pokoj oběma rukama. „Sto osmdesát korun měsíčně mně za něj a za snídaní zaplatíte,“ řekla Sommrová a Otyla požadovaný obnos s radostí přislíbila.

Pak ji pradlena seznamovala s poměry, jaké v její domácnosti panovaly. „V kuchyni bydlí s námi bratr mého nebožtíka muže, je kočí v pivovaře. Toho zahlédnete sotva večer. Po večeři chodím s ním do hospody a někdy vezmeme děti sebou. Mám Tonku a mladšího chlapce Pepíka. Pepík, jak je rok dlouhý, lítá po celý den na ulici, domů jde se leda najíst a vyspat. Já, neperu-li

doma, chodím k panstvu. Při prádle musím mít arci dvéře do pokoje otevřeny, abych viděla, a abych se párou nezadusila. Proto jsem pokojík nepronajímala, leckdos by na to bručel, kdyby měl dát stoosmdesát korun a ještě čichal mydliny. Ale vy jste u Amrů byla zvyklá na horší věci, a konečně, když peru, nebudete doma, jste v kanceláři. Jinak se můžete v pokoji třeba na hlavu stavět, krom úklidu k vám nevkročím; celou Prahu si můžete pozvat, mně je to lhostejné. A lidí v domě si nemusíte všímat, je to pakáž."

Na důkaz o té pakáži vylétla ze dvorečka do druhého poschodí nadávka paní domovnice, kterou tato častovala jednu nájemnici, přes zábradlí pavlače nakloněnou: „Oni jedna otravo!" To bylo ještě mírné slovo z bohatého slovníku titulatur paní správcové domu. V sousedství Sommrovic bydlela ošetřovatelka nemocných, která však nemocné nikdy neošetřovala a přece se jí vedlo tak, že kvetla jako pivoňka, jako ta krasavice z let devadesátých na obrázku u Sommrů a chodila báječně ustrojena. V přízemí poprali se ob den hospodský šumař se svojí hospodyní, povoláním modelkou. Otyla již věděla, kam zařadit dům, pod jehož střechu se chtěla uchýliti. Byla to velkoměstská žumpa, ve které se život vařil. Její obyvatelé byli lidé mimo zákon a nedbali ani lidských, tím méně božských zákonů.

Ještě jednou mihla se Otyle myšlenka na klášter, na klášterní kapli s obrazem Madony. U Sommrů nebylo ani jediného svatého obrázku. Jenom slunce bylo jediným jasným zjevem v příbytku, kde se člověk skláněl pod svoji úroveň, kde se dobro stávalo proti své vůli špatností a slunce, to pohanské božstvo, vrátilo lehkomyslné děvče na stezku pokušení. Našeptávalo jí: „Což musí být všichni lidé v tom domě špatní? Nemůžeš právě tak snadno hřešit v klášteře jako zde? Před devíti lety nebyla by ctihodná sestra nic věděla, kdybys byla doktora Hrona navštívila. Záleží jen na tobě, aby sis zařídila život podle svého vkusu, ať jsi kdekoliv." A Otyla dala pradleně závdavek.

Až se sem přistěhuje, zavěsí nad své lože obrázek města Prachatic, obrázek toho gotického kostela s minaretovou věžičkou, kde byla křtěna, kde byla prvně u svatého přijímání, kde bylo slouženo requiem za její rodiče a pohled na to staré, renaissanční město v horské kotlině zachrání ji před pádem do hlubiny. Po paprsku slunečním a měsíčním bude posílati pozdrav vzdálenému, nezapomenutelnému kraji. Bude si vzpomínat. Vrátí se na perutích snění do let dětství, vybaví ze své mysli obraz otce, který sice chybil, že jí nevybral lepší macechu, ale byl to přece jen otec; podle vybledlých podobizen představí si maminku, kterou neznala, a v ozářeném pokoji, bez společnosti, nebude více sama. Světla slunečního a měsíčního bude nejen plná světnice, ale bude jej plna Otylina duše, a stín hříchu nebude mít kde se schovati. Druhý Arnošt z Plzně nenajde k ní cestu.

Hezké bylo Otylino předsevzetí, hezké, bohužel, zůstalo jen při dobrém úmyslu, neboť: „kdo chce s vlky býti, musí s nimi výti“ a „pověz mi, s kým zacházíš, a já ti povím, kdo jsi.“ Sommrová ne naďarmo nadhodila Otyle, že si může přivést na návštěvu celou Prahu. Slyšela od Tonky o řediteli Doušovi, který prý po Otyle u Amrů pokukuje a kula své plány. Nezapřela ženskou z velkoměstské ulice. Nevyplnilo se jí vše tak, jak si to zosnovala. Otyla si před ní v pravém slova smyslu nezadala, leč její důvěrnicí se pradlena stala a do záhuby ji svým našeptáváním přivedla. Demokratické chování je krásné chování, jenže není vždy na místě. Sommrová, která Otylu vysvobodila z Amrovic „lucerny“, stavěla sebe o stupínek výše nad slečnu, která se tak uboze representovala a byla šťastna, že přišla do její domácnosti. Otyla byla až příliš důvěřivá, otevřená, se srdcem na dlani, které darovala za pouhý úsměv. Odcházela od Sommrů tak bezstarostně, tak lehce, že by to bylo toho, kdo by do její budoucnosti byl viděl, za srdce popadalo.

Týž večer šuškala Tonka s paní Amrovou: „Slečna Strambergová se od vás, milostpaní, odstěhuje. Bude bydlet v našem parádním pokoji.“ „To jste jí ho jistě nabídly, viďte?“ utrhla se panička. Tonka zapřela. „Slečna sama přišla, že prý ji mohou štěnice u vás sežrat, no, a nám je každá koruna dobrá.“ Na paní profesorové rozčepýřila se i ta hromádka, které se jinak říká drdol. „Ať si jde, ať jde třeba na hodinu, však vím, odkud vítr vane. Ten pokoj pro ní jistě vyštrachal Douša. Je to pěkná slečinka, tahle slečna Štrambergová!“ křičela.

Za týden stěhovala se Otyla k Sommrovům. Do konce čtrnácti dní to nemohla u Amrů vydržet.

V.

Teplé září nahlíželo do otevřených oken železářské společnosti, kde vládl pravý kancelářský ruch. Na chodbě se přeli o mimořádný výdaj ředitel Knaur s akcionářem Steinerem. Steiner byl joviální starší pán, drobné postavy, živých pohybů, pronikavých černých očí za sovími okuláry v zardělé tváři. Vlasy měl jako stříbro. Byl to Němec, ale s hezkými slečinkami Češkami rád se zasmál. Jedna z nich před chvílí si mu právě stěžovala, že ředitel Knaur dává do umývárny mýdlo, které ani nemydlí. Steiner na to, sraziv se s ředitelem, žertem tomuto proto domlouval, aby tolik neškrtil, řka: „Kupte mýdlo jak se patří, však to společnost unese. Kupte voňavé, slečny budou mít radost.“

Knaur se ušklíbl: „Nechtěly by naše slečny do umývárny také pudr, kolínskou vodu a pyjama? To by tam byly teprve pečené vařené, takhle se tam ob tu chvíli některá z nich ztratí, když cítí diktát v kříži,“ odpověděl. Tak šli vedle sebe chvíli, Steiner s Knaurem, a Steiner vyčítal řediteli lakomost. Knaur se hájil,

že kdyby se nedržel, ta kancelářská branže by ho roznesla jako písek; a nakonec se umluvili, že se večer sejdou na Malé straně u Tomáše.

Ve své kanceláři vytýkal ředitel Douša svému písaři, že když ho pro něco pošle, nemůže se jeho návratu dočkat: „To jste byl jistě u slečinek, viďte?" končil svoje kárání, a písař, nekonečně dlouhý mladík, uhrovitého, jinak příjemného obličeje, měl na jazyku: „Místo vás, pane řediteli."

V písárně solidárně pomlouvaly slečny slečnu Strambergovou: „Viděla jsem ji včera večer v parku u Wilsonova nádraží s ředitelem Doušou," prozrazovala slečna Olšová, dáma mezi třicátým a čtyřicátým rokem, která začala na ta leta případně kulatit a jejíž zjev charakterisoval utrhačný jazyk některých pánů: „Pod nůši".

Její kolegyně, která své první mládí měla také dávno za sebou, a v upomínku na ně zbylo jí v obličeji několik vousatých, protivně věrných bradavic, pohodila světlovlasou hlavou, očička jí za skřipcem zešpičatěla a ústa se zkroutila úsměvem, který měl být pohrdavým. Slečna Toníčková opravdu pohrdala novou korespondentkou akcionáře Hrona, protože se její neunavné píli podařilo vyzvědět Otylin román z Plzně, měla tam známé (ta slečna měla po celé Evropě známé), a v jejích očích klesla Otyla ještě níže, když se rozneslo, že bydlí u pradleny v takovém odřeném domě, a klesla docela, když Olšová prozradila, že Strambergovou potkala s Doušou.

Slečny byly na nejlepší cestě nepřestat ve svém klepání, když se otevřely dveře a vlasatý sluha Apfl připomínal: „Slečny, kde máte podpisy pro centrál-derektora?" Slečny zmlkly, a místo jazyků rozpovídaly se jejich prsty na klávesnici strojů, jako na poplach. Jediná slečna Hůlová nevyšla z konceptu. Ona byla ze všech dam v Železářské společnosti nejdéle, byla účetní, také to při každé příležitosti svým podřízeným a jejím rozkazům vzdorujícím kolegyním hlásala: „Já, účetní, vám poroučím, abyste udělala to — neb ono." A slečny ji za to říkaly: „Já, účetní." A když si slečna účetní dala na krátko přistříhnout svoje ryšavé vlasy, jedno bakvišle, které od ní nejvíc zkusilo, rozneslo o tom vtip, který se rychle ujal. Maličká, štiplavá holčička se tehdy zasmála: „Zdali pak vlásenkáři nezrezavěly nůžky?"

Slečna Hůlová si sluhy Apfla velkopansky nevšimla, ale do hlubokého nastalého ticha pronesla své mínění o slečně Strambergové: „Já jsem jí nikdy nevěřila. Tváří se jako průhledná studánka, a zatím je to tichá voda, která břehy mele." Pohledem žahla po Olšové, která ve své komůrce také nebývala sama.

A ta, již z těch řečí mohlo znít v uších k ohluchnutí, smála se právě v umývárně s rozčepýřenou blondýnkou, kolegyní od akcionáře Steinera, slečnou Radovou, na niž volala „myšičko".

Házely po sobě pecky ze švestek a krmily hlemýždě na květináči pod listem kapusty, který „myšička" ráno bábě na Uhelném trhu pod ošatkou zvedla. Ještě se jim do práce nechtělo, když všudy přítomný Apfl vstrčil k nim svoji vlasatou hlavu a oznamoval: „Slečna Radová se hledá."

Dívky vyšly společně a na chodbě potkaly ředitele Doušu. Otyla, u vědomí své započaté známosti s jeho maličkostí, chtěla mu cosi povědít, tvářila se, jako z večera, když s ním byla na procházce, leč Douša dával jí znamení, že nejsou sami. Otyle zkysl úsměv na rtech a více se za ředitelem neohlédla. U svého stroje v kanceláři inženýra Hrona místo do referátu, zahleděla se oknem do modra. Kyselost, kterou Douša svojí úzkostlivostí způsobil, ji neopouštěla. Trvala.

Douša si její svolení k navázání známosti konečně vylichotil, konečně se se svojí poslední láskou rozešel a Otylu den co den na procházce doprovázel. Ujišťoval ji, že ji má rád, ruce líbal, ale nechtěl, aby o tom známí mluvili. „Bylo by po respektu v kanceláři, mohlo by se mně vytýkat, že svojí důvěrností s vámi porušuji kancelářskou disciplinu," omlouval se. To Otylu strašně dopalovalo. Ona se nedovedla přetvařovat a také přetvářku nenáviděla. Konečně chování ředitelovo vysvětlovala si pravděpodobněji. V kancelářích železářské společnosti byla zaměstnána též neteř Doušova, nastrojená, rozkošná, věčně mladá, hopkující Hermína, a nepochybně před ní nechtěl se ředitel se svojí známostí z kanceláře vytasiti. Neměl v úmyslu se ženit, nechtěl mít s příbuznými, u kterých bydlel, mrzutost.

Otyla do Douši zamilována nebyla, líbil se jí toliko, zvykala mu rychle, měl lichotivé, milé jednání. Že si ji nevezme, nahlédla; vždyť se tím netajil. Přece mu nedovedla říci, aby s ní tedy nechodil, když se za ni stydí.

Nebylo jen to. Ředitel rád se chlubil svým bývalým vítězstvím u žen, vychvaloval svou rodinu, tu měl nade vše rád, netajil se tím, že neteře pokládá za nejhezčí a nejelegantnější dívky, které zná. Taková zábava však není pro uši ženy, které muž se dvoří. Otyla připadala si spíše takovým ženským kamarádem ředitele Douši, který, dokud ji neměl, neohlížel se na to, co disciplína řekne a projevoval jí spoustu zdvořilůstek i před ředitelem Knaurem. A nyní se ohlížel i na přítomnost vlasatého Apfla a rozjívené „myšičky".

Ne, Otyle se nelíbila taková povaha. Dívka byla odhodlána přilnout k Doušovi třeba bez horoucí lásky, důvěřovala mu, když o ni tolik stál, a zatím zase se zklamala. Jen jak mu to říci? Přicházel na schůzky takový usměvavý, nic netušící, bylo na něm vidět, jak je rád, že ji má na místo poslední šeredy, a Otyla-oslík nemohla ho zklamat, znajíc sama bolest zklamání: „Již za to nemůže, že je takový," povzdychla si. A potom byl to jediný člověk,

který se o ni tím svým způsobem doopravdy zajímal, jemuž se se svými starostmi mohla svěřit, jenž jí někdy otcovsky poradil a slušně se k ní choval. Jen jednou chtěl ji navštíviti. Přišel však, když nebyla doma. Nahoru se ještě došplhal, ale dole byl dříve, než býti chtěl, proto se spokojil se schůzkami pod nebem. Otyla si se smíchem tehdy řekla, že mu asi není pochuti okolí, ve kterém ona bydlí, vyjádřil se o vzhledu „jejího" domu, že vypadá jako odřený šuplík. Odbyla ho, aby si vzpomněl na „lucernu" u Amrů.

Ale zvykla Doušovi, zvykla mu rychleji, než by si byla myslila. Trápila se s ním již, aby měla alespoň někoho, ke komu by se třeba jen tak pokoutně utekla, s kým by se mohla srdečně zasmát, smál se rád a upřímně. Sama děsila se sirého staropanenství, omrzel ji, jak se dalo předvídati, prázdný, třeba oslunění pokojík pradleny Sommrové, musila mít, jako v Budějovicích a v Plzni, společnost. Zařala rty a nerozcházela se se svým novým, k ní ne vždycky upřímným přítelem. Neměla nikdy dostatek ženské hrdosti, neměla ji tedy ani nyní. Musila mít Doušu, když netančila. A tanec jí v Praze zakázal pokladniční lékař. Rozběhla se brzy po svém nastěhování do Kateřinské ulice na jakýsi přírodní věneček do Krče, odkudž, když se vrátila, doma omdlela a v noci dostala horečku. Bylo po tanci! Musila se šetřit.

Mávla tedy rukou, setřásla kyselost a vracejíc se duchem ke svým povinnostem u stroje, řekla si: „Vytahám dnes večer řediteli uši a nedám mu hubičku." Takhle oplácela Doušovi jeho nešetrnost. Zadostiučiněním bylo jí vědomí, že se Douša bojí prozrazení v kanceláři a že si přece o jejich známosti již i vrabci na střeše budovy železářské společnosti štěbetají. Vytušila to ze zlostných, uštěpačných pohledů stárnoucích kolegyň a ze žertovných poznámek těch mladších, přejícnějších. Otyla i Douša byli krátkozrací, neviděli, koho na ulici potkávali, nedovedli uhnout. Konečně Otyla necítila nutkání vyhýbat se. Byla svobodna a mluvila se svobodným člověkem. To jen Douša byl tak vysokomyslný a před příbuznými bojácný. Vem to ďas!

Dala se do psaní ,když inženýr, vyrušen ze své práce jejím klepáním, vzpomněl si: „Slečno, dejte nový papír do stroje, budu vám diktovat." To byla první slova, která krom pozdravu za odpoledne na ni promluvil. Otyla od prvního představení na Hrona nedržela. Co však o něm později slyšela, vzalo jí zbytek zvědavé sympatie, kterou pro něj s počátku chovala.

(P. d.)

Lazdynu Peleda:

Z vypravování starého Juoza.

Z litevštiny přeložil O. S. Vetti.

(Vzato z II. svazku Sebraných spisů autorových.)

2. Lidé a pes.

Mockrát divili se lidé, že starý Juozas, byť byl nevím jak hladov, přece vždy nějaké to sousto napřed hodil psovi, jenž se téměř nikdy od něho nehnul.

A nedej Bůh, aby byl Juozas někdy spatřil pastuchu nebo koho z jiných lidí dvorských bíti dobytek: natřel mu uši, že mu dlouho v nich znělo! Dvořští přezdívali mu proto „dobytkových patronů".

— Děde, co to tu tropíš? — s takovou obrátili se jednou dvořští na něho, když ho viděli opět napřed psa krmit. — Sám na robotě vyhladoví a zemdlí, a přece první sousto pro Huňáče má!...

— Kdo tím vinen, že nic nevíte? — na to děda. — Co by také platno bylo něco vám říkat: pansťákům-li co povíš, jenom smích si z tebe ztropí, užitek však — jako když hrách na stěnu hodíš. Nicméně, chcete-li, tož vám to přece povím, vy pak, jak vám libo, buď si to v paměť vštipte nebo z hlavy pusťte.

Všichni rádi poslouchali Juozovy výklady; v čeledníku nastalo ticho, Juozas pak začal:

— Kdysi vypadalo to na zemi jinak než dnes. Kdysi na tom našem obilí visívaly klasy zdéli půl lokte; z jednoho zrna, na jednom stéble houpalo se takových klasů několik.

Inu, Pán Bůh, stvořiv lidi, také se o ně vydatně postaral, chtěje, aby se jim tu pěkně žilo, vše jim opatřil a upravil, že sám z díla svého radost měl.

Tak krásný, tak milý byl svět!

Dav člověkovi rozum a svobodnou vůli, požehnal svět, a jako by Ho nebylo, v nebi se uzavřel.

To chtěl zkusiti, co budou lidé dělati, jak budou žíti — víme, jako matka, když se někam vypraviti chce, řekne dětem, co smějí a co ne, potom však, když odejde, přece štěrbinou kouká, jak děti její příkazy plní.

Tak i Pánbíček*): třebas se v nebi zavřel, přece na lidi nezapomněl, ale staral se o ně dále, neboť měl rád svoje děti.

Proto za nočního ticha, když svět usnuv odpočíval, otvíral Všemocný okénko svého paláce nebeského a díval se na svoje tvory, patřil na jejich srdce, pozoroval jejich práce a žehnal jejich oddechu raduje se, že pěkně žijí.

*) V litevštině (jakož i v lotyštině) velice oblíbená jsou zdrobnělá slova na důkaz zvláštní úcty, lásky atd. Tu v orig. stojí »Dievulis«, proto tak překládám. (P. překl.)

Jednoho však večera, když nastalo noční ticho a Bůh se opět díval na zemi, jež se v nekonečném prostoru tetelila jako třpytná krůpěj rosy, zakabonila se náhle tvář Boží, a Hospodin jal se pozorněji naslouchati. Se země vystupovalo klení, kvílení a hrozný, žalostný pláč.

— Co pak se tam stalo? — myslil si Pán Bůh. — Kdo to tam pláče? kdo to tam a proč naříká?

I povolav bělostného anděla, pravil mu: — Slétni na zemi a viz, co se tam děje, co pak uslyšíš a uvidíš, vrátiv se, povíš Mně!

Nebeský duch rozpial svoje křídla a snesl se na zemi. Na úsvitě se vrátil a smuten stanul před Božím trůnem.

— Nu, cože tam? — tázal se Pánbíček.

— Zle, Hospodine! Viděl jsem uplakané siroty: lačné, nahé, dovolávali se Tvé pomoci. I hrozné křivdy jsem zřel — lidé zapomněli na Tvoje přikázání; srdce jejich v kámen se obrátila! Není již na světě lásky, není tam ctnosti!

Zamyslil se dobrotivý Bůh. Uváživ, zavolal dva vyšší anděle, i pravil jim: — Spravte se za ubožáky a jděte k lidem a vejdouce k zámožným i chudým, proste jich ve jménu mém o přispění!

Poslušní andělé vyplnili rozkaz Boží a jako dvé nuzáků šli zkoušet dobroty lidských srdcí. Večer vrátili se nebeští posli a stanuli před trůnem Božím.

— Nu — tázal se Pánbíček — co jste viděli, co jste zkusili?

— S prázdnými mošnami vrátili jsme se, Hospodine. Ani lžíce jídla nepodařilo se nám nikde vyprositi: jedna žena má prasátko, druhá zase že prý raději psovi dá zbytky od jídla, bude se alespoň u dveří zdržovati, nám pak se nedostalo nic, leda hrubých, ošklivých slov a po zádech švihanců zabláceným koštětem a ran shnilou řepou.

A andělé jali se ukazovati patrné známky lidské lásky: tu modřiny, tam hrudy přischlého bláta na roztrhaných hábech.

Hněvem zachmuřila se Hospodinova tvář, i opřev se o dlaně, dlouho ,dlouhotánsky přemýšlel, pohlížeje na milý svět, jenž tak okázale svého Boha se zříkal a na Něho zapomínal.

Konečně usoudil Bůh, že třeba potrestati neposlušných, ale — tak usoudiv, sám zaplakal. Inu, zabolelo Hospodinovi srdce nad nevděkem a nepravostí lidu, bylo mu žalno trestati, než co dělati?... I zavolal opět dva světce a sám třetí s nimi sešel se podívati k lidem. Ale také je tak laskavě přijali zemští obyvatelé; toliko v jedné chaloupce pěkně je přijala chudá vdova, dozvěděvši se, že přicházejí z daleka, všecka se zarmoutila, že nemá, čím by je počastovala.

Nicméně poprosila jich, aby se za stůl posadili, a uvařivši zemáků, předložila je svým hostům, její pak synáček vzpomněl si, že asi již dost šťávy (mízy) do hrnce, jejž měl postavený pod javorem, nakapalo, pln radosti jej donesl a počastoval hosty tím osvěžujícím nápojem.

Jedl Pánbíček i svatí andělé, když pak pojedl, požehnal jim s přáním, aby nikdy bídy ani nouze nepoznali, a poděkovav, bral se dále svou cestou.

Jdouce, brali se ohromnými, nepřehlednými lány vlnícího se zralého obilí; klasy, bratři, na půl lokte, zrna pak jak oříšková jádra z nich trčí; bijíce o sebe, jak jimi vánek klátil, jen praští, jen praští — prask, praask! prask, pra—ask!

Brali se mimo zahrady, plných všelijakých křů a stromů; jahůdkové bobule kře k zemi ohýbaly, větve pak stromů ovocem zasypány byly — —

Došli řek, plných ryb, rybky na slunci sebou mrskají — plusk — plesk!

Luhy plné dobytka a všelijakého „statku", přerozmanitého kvití — —

I zamyslil se Pán Bůh a uvažoval, pročže svět, když všeho na něm tolik, nemá ani krajíčka černého chleba pro hladového bližního...

I vytrhl kopec žita, utrhl klas, cosi potichu říkaje, a vhodil jej do vlnícího se lánu.

A tu stala se divná věc: dlouhé svíťavé klasy jaly se se stébel pršet a na zemi padat; na celém poli zůstalo jenom tolik klasů, kolik jich Pánbíček v ruce držel.

Smutně patřil Pánbíček na zbylé klasy a jako by se roztazoval, má-li ty poslední strhnouti. — — —

Pojednou — kde se vzal, tu se vzal — bums! padne k nohám Božím pes a jme se Mu nohy olizovat, ocasem vrtět a kňučet a výti tak lítostivě, tak žalostivě; a kňuče hledí Pánbíčkovi do očí a na zbylé klasy v ruce.

Při pohledu na psa i svatí se rozžalili a lítostivě rozplakali.

— Hospodine všemohoucí, spravedlivě tresceš prohřešilé, nemilosrdné lidi, nezasluhují Tvé milosti, než proč trpěti má to zde ubohé stvoření; slituj se, Hospodine, aspoň nad ním!

I shlédl Bůh na psa, i bylo mu líto zvířete: sehnuv se, pohladil psa, požehnal klasy řka: — Rostež se a odnožte se, klásky hovádkem vyprošené, lidem k užitku a zdaru, neboť i nářek zvířete, jemuž se blíží, obráží se v sídlech mých!

Hle, proč se dnes nic už tak nerodí, jako kdysi! — pravil Juozas. — Patrně, čehosi nedostává se Pánbíčkovi od lidí... — A snad, možná, slyší křivdu... A to, co se urodí, to — možná říci — dává Pánbíček pamětliv zvířat.

Proto, vy mladí, chraňte se blížiti zvířatům: pro nás jsou ona — němá, ale Pánbíček, nebojte se, rozumí jejich žalobám, i může snadno na našich polích poslední klásky strhat!

— Snad má děda pravdu — pravil kterýsi z posluchačů. — Vždyť, ať jsi takový nebo makový — vše jeden a týž Bůh stvořil: i lidi, i ptáky, i ty chundeláče. — — — (P. d.)

Antonín Hrůza:

Pod Bílým Křížem.

(č. d.)

Svět hořel a požár jeho trávil nejen majetek lidí, nýbrž i jejich zdraví, životy, radosti, štěstí i lásku. A pořád ještě nebylo dost obětí, vrhaných v zoufalém zápasu do jeho žhavého jícnu. Polykal je nenasytně, mizeli v něm jinoši statných a vzdorných těl, padali do něho muži otrlí proti všem hrůzám a útrapám, a kdo vyvázl a vrátil se, byl zříceninou nebo troskou, zbavenou toho neb onoho údu nebo smyslu.

Hrozný příval tohoto neštěstí strhl do svého víru i Otíka Vrbu. Panímáma Vrbova plakala, kudy chodila a zapřisahálá pántátu, aby zakročil, kde může proti povolání jediného syna na vojnu — leč ani její prosby, ani různé přísliby pantátovy ničeho nezmohly. „Pláčou všechny matky, pláčou kněžny i hraběnky, pláčou chudé vdovy, páčou ženy chudáků i vekostatkářů...“ — odbývali vojenští páni její nářek a prosby o smilování a Otík musel jíti.

Litovali ho všichni, i Tonička se s ním rozloučila se slzami v očích. Na mysli zatanul jí při tom osud Frantíkův, neboť neslyšela o něm ničeho.

„Kde asi jest?“ šeptala každého večera, „kde trpí a strádá?“ namanula se jí tato otázka, při časté vzpomínce na něho. Doslechla se, že i jeho bratří byli povoláni, o osudu Frantíkově však nikdo nemluvil — snad ani o něm nevěděli, když odešel z domova ještě před válkou.

Leč ani tyto dny hrůz a válečného běsnění nebyly prosty radostí a šťastných chvil. Bylo jich sice pořídku, jen tak na okamžik projasnily těžké chmury dnův, měsíců i dlouhých roků, ale přece přišly, jako předzvěsti blahého pokoje a krásných dob míru.

I mlýn otce Toniččina stal se jejich sídlem, jakoby náhradou za přestálou již bolest s nemocí Toniččinou.

Mamince Toniččině narodil se chlapeček. Po dlouhých letech vyplnilo se přání pantátovo, aby měl syna, dědice svého jména a dá-li Bůh, také příštího mlynáře a majitele mlýna.

„Toničko,“ plakala mlynářka radostí, „sám Bůh všemohoucí přinesl nám pomoc a tobě naději, že si budeš moci vzíti Frantíka.“

Tonička se jen bolestně usmála.

„Vrátí-li se, maminko!“ zapochybovala.

„Věř, Toničko, v pomoc Boží, které ti Bůh neodepře za bolestné utrpení a za všechno, co jsi již přestála,“ živila matka slovem víry i útěchy, čas od času poklesávající naději dceřinu.

Za tento štědrý dar z rukou Božích byl pantáta vděčen Bohu a snažil se uleviti hladu a bídě všech ubožáků, kteří dlouhými průvody táhli od mlýna k mlýnu, aby si nakoupili pro své rodiny trochu mouky, krup nebo krupice. Pantáta poskytl, co mohl, zvláště těm nejubožejším nikdy pomoci neodepřel. Odcházeli pak ze mlýna, hlasitě žehnajíce dobrému mlynáři a vyprošujíce mu srdci vděčností přeplněnými odplatu již zde na zemi za jeho soucit s bídou a hladem zejména dětí, které ve válce pozbyly svých živitelů.

Přímluvkyní vytrvalou a velmi vlivnou byla všem dobrá Tonička, a pomocnicí, která příděl pantátův ještě ze svých zásob rozmnožila, byla také panímáma.

Mlýn běžel ve dne v noci, a jeho kameny drtily zlaté zrno, vymílajíce z něho mouku na vezdejší chléb! Ó, kterak si všichni vážili tohoto daru nebeského, jak skrápěli jej vděčnými slzami, jak líbali každé sousto, nežli je pozřeli! Jak voněl sladce, když panímáma všecka prací a štěstím zrůměnělá vyndavala z teplé pece zlaté bochníky a když křížem žehnala každý pecen, aby se jím nasytil každý, kdo hynul téměř hladem a jemuž skýva z něho byla snad jedinou potravou za kolik dnů hladu a která prodlužovala život a překouzlovala bídu jeho ve sladkou radost!

A přinesše jej domů, do chudých, prochladlých a smutných světnic, položily jej matky na stůl se slovy žehnání a díků, jako když kněz klade hostii na oltář před jejím proměněním v Nejsvětější Tělo Páně. A matka s uslzenýma a od stálého pláče zarudlýma očima, obklopena dětmi jako kuřaty, pohlédla na kříž a již její tvrdá, mozolovitá ruka zvedá se k čelu, žehná je křížem a vděčné srdce se modlí ústy vypráhlými horečkou bolesti a hladu: „Oči všech doufají v Tebe, Hospodine, a Ty dáváš všem pokrm a nápoj. V času příhodném otvíráš, Pane, štědrou ruku svou a naplňuješ každý živočich požehnáním. Pane Ježíši Kriste, požehnej nám tohoto daru, který z Tvé štědrosti bráti a požívati budeme!"

A matka žehná pecen, odpočívající na stole a pak — ó, jak krásná, šťastná a blažená chvíle! Nůž vjede do bochníku, křehká kůrka odprýskne jiskrami zlatých úlomků, po nichž hned vztáhnou se ručky dětí jako zobáčky hladových ptáčat, aby ani nejmenší drobet nepřišel na zmar — a již krajíc za krajícem, skýva za skývou, putuje do jejich dlaní. A vůně chleba naplňuje světnici a s ní vchází sem radost, štěstí — radost, štěstí — tito tak vzácní hosté za oněch smutných dob!

I matčina ustaraná tvář se zjasní, oko zajiskří sladkým upokojením a rtoma pozachvěje úsměv! Radostná a svatá večeře chudých, ubohých sirotků a vdov!

Bratříček Toniččin dorůstal již do čtvrtého roku, když světový požár dohořel. Tonička byla dítěti nejen upřímně milující sestrou, ale i pečlivou pěstounkou. Pantáta mlynář lnul k němu neméně vroucí láskou, vždyť viděl v něm příštího dědice svého mlýna a budoucího mlynáře. Přestal již mluviti o nutnosti sňatku mladého Vrby s Toničkou, nenaléhal ani na panímámu, ani na dceru, aby provedly jeho vůli, dřív tak houževnatě projevovanou.

Oba rodiče narozením dítěte očividně omládli. A jestliže si mlynář přece někdy posteskl, že už mu dech neslouží, jako za mladších let, těšila ho panímáma, že nesmí stárnout, pokud Jarolávka nevychová a svému řemeslu nevyučí.

„Beze mne byste to také už dokázali!" těšil zas pantáta svou ženu a napomínal ji, aby se šetřila, že už jí není teď třeba, aby byla všude první, když má Toničku, která mileráda vzala vládu v domácnosti do svých rukou.

O mladém Vrbovi ani o Frantíkovi nikdy nemluvili. Podle zpráv matky Vrbovy byl syn její nezvěstným, nevědělo se, zemřel-li, či padl nebo přišel do zajetí.

A Frantík?

Tonička naň vzpomínala s upřímnou účastí, a kdykoli zašla k Bílému kříži, zabloudila smutnýma očima do širošírých dálek, a všecky její myšlenky vracely se k onomu dni, kdy se s ní tu rozloučil.

„Vrátí se?" ptala se vzpomínkami těch neznámých krajů, kde zanikl beze stopy, a když jí nikdo neodpovídal, poklekla na stupeň pod křížem a zbožnou, z hloubi doufajícího srdce vycházející modlitbou prosila za jeho návrat.

„Za koho se modlíš?" ptával se jí bratříček, když viděl v jejích dobrých pomněnkových očích záplavu bolestných slz. „A proč pláčeš, Toničko — vždyť já tě nezlobím a mám tě hodně moc rád!" těšil ji a ovinuv své něžné ručky kolem jejího hrdla, líbal ji, pokud se na něho neusmála.

„Za tebe se modlím, Slávečku, za tatínka i za maminku!" odpovídala na jeho zvědavé otázky.

„Vidíš," rozumoval malý zvědavec, „maminka nikdy nepláče, když se modlí, ani tatínek! Jenom ty, a vždycky jen tady!"

„Já už před tebou taky nikdy nebudu plakat," schvátila Tonička svého bratra do náručí a aby odvrátila jeho myšlenky od svého smutku, jala se ho poučovati a seznamovati s okolím jejich společného domova.

„A co je tamhle?" ptal se Sláveček, ukazuje na silnici, vedoucí k městu, jež všecka bílá vinula se širem polí, vlnících se úrodou.

„Tam je za hradbami město, krásné jako z pohádky a bílé, jako by je někdo postříbřil. A zámek je tam a v něm komnaty vykládané zlatem a drahým kamením. Bydlila v něm hodná

a krásná paní kněžna, kterou měl kde kdo rád. Když umřela, pochovali ji v kostele před hlavní oltář a přikryli její hrob kamenem, v němž je celá vytesána — jako by byla živá. Její duch přichází každého roku do zámku, říkají lidé, že obyčejně o Zeleném čtvrtku. To se jde paní kněžna přesvědčit, neubližují-li úředníci ze zámku chudým lidem a dávají-li žebrákům v ten den sladkou kaši," vysvětlovala Tonička.

„Já bych ji chtěl vidět, tu paní kněžnu," zatoužil Sláveček.

„Zvědavcům se neukazuje, ale můžeš uviděti aspoň její obraz. Mají ho v zámku ve velké síni a je tam těch kněžen i knížat mnoho!"

„A kudy tam půjdeme?" ptal se hošík.

„Silnicí, jak jsem ukazovala!" řekla Tonička.

„Tamhle tou, co po ní jde ten pán?" žádal o bližší vysvětlení Sláveček.

„Ano — jenže on jde od města, a my půjdeme k městu," usmála se Tonička trpělivě a pohlédla do dálky, kam ji bratříček ukazoval.

„Nevíš, kdo to jde? Není to raubíř nebo zloděj?" tázal se hošík a chytil ze strachu Toničku za ruku.

„Ty se bojíš, viď?" zasmála se sestra úzkosti chlapcově a vzala ho na ruku.

„A ty ne?" hledal u ní odvahy.

„Kde pak — sem raubíři nechodí — ti jsou jen daleko v lesích."

„Já chci domů!" zatoužil náhle, když viděl, že vzdálenost, která je dělila od cizince, očividně se menší, a chytiv Toničku okolo krku, přitiskl se k ní úzkostlivě.

„Václav i tatínek by se ti vysmáli, říkají přece, že se nemáš nikoho bát. Pojď, půjdeme tuhle po mezi na chrpy a pak z nich upleteme věneček pro Pána Ježíše," stavěla Tonička chlapce na zem.

A dali se pak po mezi u dvou polí, vysokým žitem se mírně vlnících. Natrhavše chrp krásně modrých, usedli na mez, že je žito úplně ukrylo, a Tonička jala se plésti věneček, aby jím ozdobila nohy Pána Ježíše na kříži.

Nad nimi zpívali skřivani, a žitné klasy pokyvovaly, jako by souhlasily s každým tónem zpěváčků, nad nimi vesele poletujících. Motýli tu bloudili, jakoby opilí teplem a vůní úrody i květů svlačce, k nimž se přissávali, mizejíce na chvíli v jejich vonných, sladkých kalíšcích. Střevlík vyběhl z úkrytu pod suchou hroudou a zajiskřiv krovkami do bronzova vyleštěnými, dal se úprkem brázdou podle meze. Po stéble šplhalo sluníčko, a když vylezlo až ke hrotu klasu, rozepialo křidélka a jako bludná tečka zmizelo v moři vůně a světla. Z usýchající trávy na mezi vyskakovali koníčci a zachytivše se štíhlými nožkami buď

listu na stéble nebo otevřeného klásku, pohoupávali se na nich, anebo odvážnějším skokem zmizeli v bohatém porostu poli. Dále kdesi na mezi, skloněné svahem k slunci, vykřikl cvrček vysokým, ale bezpečným tónem. A již jiný se ozval a zas jiný, a konečně celý sbor spustil svou veselou hudbu. Teplý vánek nesl jejich píseň po mezi i po polích a zčeřiv při tom celé záhony květů mateřídoušky a lány, oseté jetelem, také v plném květu, rozvál jejich sladkou vůni po celém kraji.

Všechna příroda hýřila krásou a jásala písněmi. Každé stéblo žitniště zdálo se býti strunou, zvučící tónem určité výšky. I paprsky slunce jako by byly strunami hrajícími v závanech vzduchu, prosyceného sladkou vůní květů na mezích i stráních.

A zpívala všechna příroda velký, slavný hymnus Všemohoucímu dárci své krásy i svých sil.

Jen srdce Toniččino teskllilo a topilo se v moři bolestí. Co už jich přetrpěla za těch dlouhých let! Šest roků napočítala, co takto hynula touhou a láskou.

„Vrátí se? Můj dobrý Bože! Jsem hodna tak velkého daru, aby přišel?“ ptala se, povstávajíc s meze, aby se dala se Slávečkem k Bílému kříži, a zas několik slz vytrysklo jí z očí a zachytilo se na kvítkách věnce.

A vstoupili se Slávečkem na palouk, na němž stál kříž. Ale nežli k němu došli, chytil hošík Toničku za ruku a zašeptal bojácně:

„Sedí tam pán, kterého jsme viděli před chvílí na silnici!“

„Neboj se,“ napomenula Tonička chlapce, ale jí samé zatetelilo se srdce úzkostí, neboť v celém širém kraji nebylo živé duše. A do mlýna bylo daleko. Také by tam ani byla nedoběhla, jak se všecka roztřásla leknutím. (P. d.)

J. Ježek:

Naše víra.

Naše svatá víra
jako květ na růži,
radost skýtá děcku
a útěchu muži.

Jenom tvor bezcitný
růži v bláto tlape,
jenom nešlechetník
po své víře šlape.

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres v Chicagu r. 1926.

(Č. d.).

V pondělí 30. května měli jsme mši opět ve slovenském kostele; já dokonce zpívané rekviem a při druhém rekviem jsem s Rev. Špilarem asistoval Rev. Krasulovi.

Ten den byl velikým svátkem ve Spoj. St. sev. amerických, t. zv. „Decoration day" čili „den zdobení hrobů", hlavně na vděčnou památku padlých hrdinů ve válkách za svobodu a samostatnost Spoj. St. sev. amerických. Ten svátek připadá na 30. května, kterýžto den byla neděle. Poněvadž však dělníci a vůbec zaměstnanci nechtějí přijíti o prázdno, což je úplně v pořádku, slavil se ten den tedy až v pondělí. Dopoledne, i ještě odpoledne pršelo. Mimo jiné navštívili jsme také františkánský (irský) chrám, velmi pěkně ozdobený mosaikovými obrazy. Je to zároveň farní chrám. Také jsme navštívili vedle františkánský klášter, kde nám dal potřebné informace kněz-františkán, dobře mluvící německy.

Odpoledne byli jsme pozváni do schůze slovenských kněží, kde se také rokovalo o slovenské otázce a o pittsburské smlouvě. Bratr Alois, byv požádán, ujasnil jim svoje stanovisko o těch věcech. — Nálada několika autonomistů byla velice bojovná. Rev. Kubášek se vyjádřil, že nedostanou-li Slováci doma autonomii po dobrém, že to půjde — revolúciou. Bratr jim pak při našem odchodě řekl: Non revolutione, sed caritate, t. j. nikterak revolucí, nýbrž — láskou!...

Večer podívali jsme se též do blízkého kina, kde se dávala Amundsenova výprava na severní točnu. Tento film byl pěkný, ale ocitli jsme se nedaleko dvou slečen, které před námi „bánily" jako dragouni. V Americe se vůbec velmi mnoho kouří! Každému hostu, dělá-li návštěvu, nabídne domácí pán jako nejpěknější pohoštění — doutníky, méně cigarety. A je kuřivo americké povětšině velmi dobré.

V úterý 1. července sloužili jsme mši sv. u Redemptoristů. Dopoledne byli jsme na nádraží „Pennsylvania" pro informace pro další cestu do Filadelfie. Nádraží je ohromné. Tam jsme si již koupili lístky do Filadelfie na čtvrtek 3. července. Uprostřed velikánské síně nádraží je kancelář informatorská. Každému zájemníku sdělí, co mu třeba věděti. Zajímavo je, že jízdní řády (složené v knížečku), jsou tam vyloženy volně, takže každý si jich může vzíti — zdarma — kolik chce! Tak se v Americe rozumí reklamě.

Odpoledne nás v hotelu vyhledal český kapelník new-yorský pan Faltys, dobrý známý bratrův. Seznámil se s ním v r. 1905 v Kahýře u pyramid v Egyptě! Tam byl kapelníkem Khedivovy kapely. Zde je činným též jako hudební skladatel! Nyní se mu daří velmi dobře. Ale prodělal v Americe doby krušné, zlé . . . O tom by byl celý román! Nyní střádá „bondy", a až jich bude bude míti hodně, vrátí se jako kapitalista ku své rodině do Prahy.

Provedl nás podzemními i nadzemními drahami důkladně.

V podzemí je velmi rušný život. Tam se odehrává pokračování chvatného shonu nadzemního . . . Za 5 centů možno podzemní elektrikou projeti New York křížem krážem.

Jízda těmito drahami je — šílená . . . Nervosní lidé buď při tom musejí sešíleti nebo se vyléčiti v tom pekelném rámusu a shonu. . . . . O tom nezkušenec nemá ani ponětí . . . Věru, v pravdě americánské . . . Ale žádný humbuk, všecko pravdivé.

Pan Faltys nám ukázal také význačné mrakodrapy a hlavní třídu největších obchodních domů milionářů new yorských a vůbec amerických. Tam se pyšní obrovské mrakodrapy! Tam se také bourají mnohé vysoké budovy, by tam postavili místo 20 poschodí třeba 50 poschodí! Zní to pro Evropánky neuvěřitelně, ale je tomu tak.

V tu stranu „State Streetu" je za parkem oceánské museum. Je umístěno v bývalé pevnosti. Něco tak podivuhodného a věru také krásného jsem dosud neviděl, ačkoliv jsem něco podobného viděl v Neapoli. Ale to neapolské mořské museum je proti tomuto jako mákové seménko oproti — slonu.

Žádný člověk, který nebyl v tomto museu, nemůže si učiniti dost malinké představy o tak bohatém, tak rozličném a tak podivuhodném životě ryb a jiných živočichů v tůních oceánu . . . Zkrátka úžasné!

Toto museum je věru úchvatným hymnem, chvalozpěvem na samého Stvořitele . . . Tu v němém úžasu musíme zvolati s Napoleonem, podivujícím se krásám hvězdnatého nebe u pyramid egyptských: „Qui a fait tout cela?" — „Kdo všecko to učinil?"

Chtějíce také se projeti po největším newyorském mostě, spojující New York s Brooklynem, zajeli jsme si tam. Je to ohromný kolos, asi 2 km dlouhý. Má 1 až 2 poschodí, a v každém jsou elektrické dráhy: zemní, podzemní i nadzemní.

V dopravních prostředcích je New York jedinečný na celém světě. Mimo pouličních drah a autobusů jezdí dráhy podzemní, kolikráte dvoje nad sebou, nadzemní pak dráhy bývají také často dvoje nad sebou. Autobusy pak pouliční mívají též 1 poschodí. Celkem se tedy může jezditi v pěti poschodích. Na křižovatkách jsou policemeni, kteří jsou zde neobmezenými pány. Vždy se může jezditi jen jedním směrem. Policeman dává k tomu znamení píšťalkou. Jinde jsou na křižovatkách osvětlené elektrické semafory s nápisy: „Stop" s červeným osvětlením, t. j. „Zastavit".

Po několika minutách se objeví „Go" se zeleným světlem, t. j. „Jeďte" (jděte). Tyto semafory fungují automaticky. A každý, jak „jezdec" tak „pěšák" velmi ochotně poslouchá, sice jinak by mohl přijíti o život neb aspoň býti důkladně potrestán. Takové nedodržení znamení značí pro auto po prvé 10 dolarů (340 Kč) pokuty a případně i arest; po druhé následuje větší trest a konečně se mu sebere povolení jezdit autem.

Taková zařízení jsme později viděli ve všech větších městech. Pro našince, dosud „demokraticky" — nevychovaného, bylo by to kolikráte velmi svůdným, aby nepřejel na druhou stranu, když tě z příční ulice nikdo nejede, a musil by tak „na prázdno" čekati i několik minut. Ale Američan je již demokraticky vychován, a proto nikdy se neodváží přejeti silnici neb ulici, vidí-li výstražné znamení „Stop".

Pan Faltys nás také zavezl až do svého bytu v Brooklyně. Bydlí u vdovy, mající u sebe starého otce. Její manžel býval havířem. Byt, v malém vlastním domku, byl útulný. Uměla trochu německy. Připravila nám také bohatou svačinu. Což, to by nebylo nic divného. Ale přinesši svačinu, připomněla nám hned: „Pánové jsou kněží, tedy se napřed pomodlíme." Podotýkám to proto, že ona paní jest methodistkou, tedy ne katoličkou, ale dbá na modlitbu. My jsme se pomodlili stojíce, ona pak sedíc, se sklopenou hlavou. Tak je to u methodistů zvykem.

Poté nás pan Faltys zavezl zpět do hotelu, jinak bychom se v tom pod- a nadzemním Babyloně elektrik byli domů nedostali. Při této příležitosti viděli jsme ohromné spousty lidstva, jedoucího po zaměstnání a po práci domů, do předměstí... Kdo tohoto divadla neviděl, neuvěřil by, odkud se ti všichni lidé najednou berou a s jakým chvatem spěchají do nacpaných elektrik.

Ve středu, 2. července, sloužili jsme mši sv. ve slovenském kostele. Poté jsme se rozloučili s oběma slovenskými kněžími.

V hotelu na nás čekala již paní Rozalie Kavanová, aby nám byla průvodkyní. Napřed jsme jeli na čs. generální konsulát, rozloučit se a poděkovat za laskavosti, nám v New-Yorku prokázané. Poté jsme jeli autobusem na Coney Island za New-York až k širému oceánu.

Co je Stromovka pro Prahu, a ještě lépe řečeno — pro Vídeň Prater, to je pro New-York Coney Island.

Tam jsou zábavní podniky a hlavně atrakce věru americké, všeho možného druhu v Luna-Parku. Tam také se produkuje naše „valašská kapela". Právě hrála na balkoně nad vchodem do Lunaparku.

Toho dne jsme byli hosty paní Kavanové, která svému úkolu dostála — s „výtečným prospěchem".

Vedlo by mne daleko, vylíčiti, co jsme zde všecko viděli a zažili, zhuštěně amerikánského! Jen zmíním se o tom, že právě toho odpoledne bylo zde 3000 dětí — bělochů i černochů —

ze sirotčinců newyorských, které zde byly zdarma počastovány a obdarovány. Vodily je řeholní sestry. Pro tuto celou společnost bylo také uspořádáno zdarma cirkusové představení. — Ovšem jiní návštěvníci platili vstupné. Cirkusní společnost, slony i koňstvo uváděli do arény právě naši švarní muzikanti, celá valašská kapela v krojích.

Před produkcí jsme je navštívili v jejich „palácí" (dřevěných barácích, ale slušných). Daří se jim celkem dobře...

Ale, jak jsem je viděl zahajovat cirkusovou promenádu — víte, za nimi ti sloni atd. — bylo mi jich jaksi líto... Než v Americe nesmí býti člověk mnoho citlivý... Konečně poctivá práce

A ještě něco o těch sirotcích. Každý a každá měl na krku páni a dámy a museli dělat všelijaké — krkolomné kousky...

A ješt ěněco o těch sirotcích. Každý a každá měl na krku vinětku se svojí přesnou adresou, aby v případě odloučení se mohlo býti postaráno o jeho správné dodání do ústavu. A přece někteří vinětku ztratili a po odchodu všech nebylo lze zjistiti, kam který patří. Ty si vzali na starost policemeni, s takovými věcmi již obeznámení. Však si pro toho sirotečka někdo přijede, až doma bude scházeti!

K tomuto bodu podotýkám ještě, že v Americe jsou policisté pro skutečnou ochranu chodců oproti autům a jiným vozidlům. Zvláštní pak jejich ochraně se těší děti školní, jimž jsou skutečně také — anděly strážnými...

Po 4. hod. odpolední opustili jsme Coney Island a jeli podzemní i nadzemní drahou do české čtvrti, kde jsme též navštívili místnosti „Sokola". Má tam také českou hospodu, pravou českou hospodu s celým prostředím, i s knedlíky s omáčkou...

Tam mně hned připadla na mysl slova: „Po čem se pozná u nás „Národní dům" čili „Beseda"? — Odpověď (ne však moje): „Po „vůni" ze záchoda a po všehovůni gulášové". — Někdy také po ušpiněných neb natrhaných stolních přikrývkách! — Každá věc má zajisté svou — karakteristiku!

Večer byli jsme již rádi, že jsme byli opět v hotelu. Ale pokoje jsme tam dlouho neměli, jednak s „pakováním" svých zavazadel, jednak s nutnou korespondencí.

Ve čtvrtek 3. července časn ěráno odslouživše mši sv. u Redemptoristů, rozloučili jsme se s nimi a dali jim „s Bohem" a na šťastnou shledanou za měsíc, dá-li Pán Bůh.

Hotelový účet zněl na 24 dolarů za 6 dní za 1 pokoj — místo 48 dolarů. — Každý náš kněz, jedoucí na kongres, měl zde poloviční snížení. — Po 10. hodině dopol. odjeli jsme na nádraží „Pennsylvania", abychom jeli dále do Filadelfie. (P. d.)

Dr. J. Svítil-Karník:

Z dopisů Vlasty Pittnerové.

(C. d.).

K osobnímu styku mezi zvěčnělou spisovatelkou a mnou došlo teprve r. 1922 při ustavující schůzi Lidové Akademie ve dvoraně „Merkuru". V tomto shromáždění, které překvapilo imposantním počtem zúčastněné inteligence a po němž záhy Lidová Akademie scvrkla se na skromné přednáškové sdružení, představil jsem se jako krajan Vlastě Pittnerové, když se dostavila do odpoledního zasedání a byla Dostálem-Lutinovem vřele přivítána a usazena u předsednického stolu.

Nato dne 2. září 1922 poslala mi dopis.

Velectěný pane!

Jak bylo mi milým, že jste se ve schůzi ke mně přihlásil, tak bylo mi líto, že jste odešel, nežli jsme si spolu mohli pohovořiti.

Nesetrvala jsem též do konce, nucené místo v předsednictví mne rozčilovalo. Jednání vyznělo tak, že nemohla jsem k věci též promluviti, jak jsem hodlala.

Byla bych si s Vámi ráda pohovořila a požádala Vás za sebe kratší návštěvu ve svém bytu. A to za příčinou tou, byste mi naznačil, co bych ze svých věcí kdysi na památku pro Museum Horácka*) odkázati mohla. Moje rodné město přeje si můj psací stůl, jsou však ještě jiné, cenné i zajímavé věci, které by se hodily.

Nevím, jak dlouho tu potrvám, vypadám dobře, ale mám cukrovku. Léčba karlovarská snížila sice bílkovinu, ale nemoc úplně neustoupila.

To bych Vás byla potrápila otázkami, jsem z těch churavců, již rádi hovoří s lékaři, ač dobře vědouce, že jest jim jen úlevy, ne uzdravení dosíci možno.

Přijměte srdečný pozdrav a projev úcty, s nimiž na Vás vždy vzpomíná

Vlasta Pittnerová.

Rok na to navštívil jsem paní P. v bytu ve vinohradské Korunní třídě a nabídl jsem jí, že se pokusím, aby od ministerstva osvěty a moravského zem. výboru dostala podporu, seznav, že její finance delší chorobou a pobytem v lázních značně jsou vyšinuty z rovnováhy. Jelikož byl právě čas podzimních honů, poslal jsem jí, vrátiv se domů, zajíce jako pozdrav ze Žďárských hor. Nepovídám to tu proto, abych se chlubil. Napsati žádost úřadům a poslati zajíce, to nejsou žádné zázraky, a píšu o tom jen proto, aby bylo rozuměno následujícímu listu a ještě více proto,

*) Míněno Horácké Museum v Novém Městě na Moravě.

abych osvětlil skromné poměry, v nichž spisovatelka tak plodná a hojně čtená živořila.

Na Kr. Vinohradech, 15./11. 1923.

Velectěný pane doktore!

Kdybych neměla tu Vaši knížku,*) jejíž obsah mi lahodil jako vzácné víno, poděkovala bych za dostavivšího se hušáka ve verších — ale oproti takovým veršům se neosmělím psáti verše já. Sice si někdy veršováním ráda tu a ondy „zapytlačím", ale vím, že jest to právě jen tak, co se dovede a svede, žádné umění.

Děkuji Vám srdečně. Škoda, že jste si nepovšimnul mojí kuchyně za zástěnou. Jsou to veliká kamna s plotnou, která jsem nazývala litou saní, ana hltala uhlí a nevydala tepla. Koupila jsem si před několika lety reformní kamínka, která nazývám mladá kamna a která, spočívajíce na hřbetě té obludy, konají výborné služby. To se to tam bude hušákovi pect!

Promiňte, že píši takové hlouposti, ale mně je tak milou chvilkou, mohu-li býti někdy trochu dětinskou. Není mi právě do smíchu. Domácí paní zase mi přirazila na činži a k tomu jsem musela zaplatiti za malbu chodby Kč 62.— a za nový zvonek Kč 29.—, ty kvartály jsou věru zlověstnými mraky.

Za vše, co pro mne učiniti hodláte, děkuji Vám předem vřele, já bych si netroufala žádat a ani k Svatoboru žádat nebudu. Vyjdu s tím, co vydělám a dovedu-li býti trochu hrdou, tož tedy, že jsem nikdy od nikoho ničeho nechtěla, že jsem za 30 let svého v Praze pobytu nezůstala nikde dlužna, od nikoho si peněz nevypůjčila a ani ničeho nezastavila.

Arci uznávám své podřízené postavení mezi spisovateli — vím, že jsem a zvostanu spisovatelkou jen kalendářovou — ale přece jsem žila a pracovala.

Prombergrovi „Jindru" posud nezaslali, ač psali, že se tak stane koncem října. Prosím Vás, p. dr., nějak to nějakou bezdrátovou telegrafií popožeňte.

Promiňte, že tolik píši a přijměte atd. Vl. P.

Podotýkám, že P. obývala pouze kuchyňku s jedním oknem do dvora, příslušná světnice s vyhlídkou do Korunní třídy byla pronajata jinému nájemci. Zástěna v zadní třetině dělila místnost v kuchyni a ložnici s pracovnou zároveň.

Dne 23. listopadu 1923 na lístku:

Sděluji, že jsem přednášela v „Sdružení čes. žen" na thema K úctě matek a vložila do přednášky Vaši krásnou báseň „Balada-žaloba"**) což vzbudilo velké vzrušení a obdiv. Budu přednášku tu opakovati během zimy na Kladně. S projevem úcty atd.

*) Večery u krbu.

**) Z knihy červená a bílá.

Následuje dopis ze dne 15. XII. 1923.

Vld. p. dr.!

Že jsem Vám ještě nepoděkovala za Váš dopis a Vaši ke mně laskavost, mělo příčinu tu, že jsem zase těžce trpěla. Na lopatce v místě, kam nelze dosáhnouti, udělaly se mi dva vředy, podeschly a pod nimi utvořil se nádor, který mi působil 10 dní bolesti, než se protrhl. A pak tak krvácel, že jsem byla a jsem všecka oslabena.

Ale pracovala jsem, spěchám s odesláním práce do Ameriky, hlava jest jasnou a tvůrčí síla neumdlévá. Vím, že jest to od cukrovky a léčím se pitím Poděbradky.

Po dlouhém boji rozhodla jsem se podati onu žádost.*) Ty pány znám pouze z jejich praci, nejdu vůbec do společnosti umělecké, jsem ve svém koutku nejklidnější. Až jsem si s tím svým horáckým humorem řekla, že se mi nemůže nic horšího přihoditi, než odmítnutí a psala jsem, současně zasílajíc s tímto listem. Nedoufám v zdar, jsem z lidí, kteří mají málo štěstí.

Těšila jsem se na vánoce. Postavím si na psací stůl malý Betlém a kolem milé podobizny — to jsou pastouškové. Neměla jsem co dítě nikdy vánoční stromek, před 10 asi lety donesla mi ho přítelkyně a způsobil mi tolik radosti, že si nyní každej rok koupím, vždyť je to kousek lesa — dám ho do vody a vydrží mi svěží a vonný až do Hromnic. Nezdobím ho, jen trikoloru, kterou mám z let 80tých, připnu na vrcholek. A těším se jím.

Letos budu míti vánoce pokaženy, an...

No, snesu to také, ať se tedy více obohatí a vazme na se kletbu hrabivosti. Promiňte tomu výlevu, připadáte mi tak blízkým a milým, téměř přítelem.

Vše dobré k vánocům a Novému roku 1924 Vám přeji, budu na Vás vzpomínati u svého stromečku, jsem o Štědrý večer vždy sama. Pozdravte své milé i ty milé Žďárské Hory. S projevem atd.

Na listku dne 25. března 1924:

Vlct. p .dr.! Odpovídám obratem, že se mi nedostalo dosud odpovědi. Chtěla jsem Vám dopsati, čtouc ve Zvonu krásnou Vaši báseň, věnovanou Vaší dcerušce s upřímným blahopřáním k radostné novině rodinné. Ale jsem churava. V očích udělaly se mi nádorky a na levé tváři hlíza, která okem hnisala a mne polosleposu učinila. Nyní jest lépe, ale jsem stále ochablá a slabá. Do „Obzoru“ jsem psala, ale neposlali ani list, ani honorář. Díky za Vaši laskavost. V pátek jdu k ministerstvu žádati o bezplatný byt do Karlových Varů. S projevem atd. (P. d.)

*) Tuším Svatoboru.

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

(C. d.)

Nepřízeň vlády rakouské vůči katolickému náboženství dosáhla svého vrcholu za Josefa II. Ten rozšířil vše na práva, která si osobovali Habsburkové před ním, na všechna odvětví náboženského života katolického, rozhodoval libovolně a samostatně v interních, čistě náboženských záležitostech. Počínal si jako hlava katolické církve, jako protestantský panovník v protestantské zemi. Neuctivé a beztaktní přímo chování se vůči papeži a vůči duchovenstvu svádělo by k domněnce, že se Josef II. rozešel s katolickou církví: a přece tvrdil o sobě, že jest a zůstane věřícím katolíkem, přistupoval ku sv. svátostem a zemřel smrtí křesťanskou.

Nejlepším znalcem doby Josefovy, nestranným a veškerým aparátem vědeckým opatřeným dějepiscem jest prelát Sebastian Brunner. Bez znalosti jeho spisů, hlavně „Die theologische Dienerschaft am Hofe Josephs II.", „Correspondences intimes de l'Empereur Joseph II.", „Joseph II., Charakteristik seines Lebens, seiner Regierung und seiner Kirchenreform", „Der Humor in der Diplomatie und Regierungskunde des 18. Jahrhunderts" — není možno utvořiti si správného obrazu o počinech vlády Josefovy vůbec a zvlášť o jeho církevních reformách.

Čteme-li výnosy císaře Josefa II. „in publico-ecclesiasticis", velmi snadno jsme nakloněni nejen odsuzovati jeho absolutism, vlastně tyranii na poli církevně-náboženském, ale též odsouditi jeho povahu, jak se nám ve výnosech projevuje. Proto Brunner velmi správně upozorňuje na to, že přísní historikové nemají zapomínati pravidla: „jak si přeješ, aby jiní pozorovali tvůj život, až se s ním rozžehnáš a budeš položen do hrobu, tak máš posuzovati chyby jiných". Bezohledná spravedlnost jest tvrdá a trpká, křesťanská spravedlnost odsoudí sice chyby lidí, ale stále je pamětliva toho, že konečný rozsudek vyřkne Bůh, Jemuž jedinému znám jsou všechny okolnosti, které přiměly člověka k jednání námi odsuzovanému. Na tuto vševědoucnost a spravedlnost boží odvolává se konečně i umírající císař Josef sám.

Velkou vinu na císařově protikatolickém jednání nese jeho pochybená výchova. Jezuita Bittermann, který vedle náboženství vyučoval Josefa latině, země- a dějepisu, nedovedl jemu vštípiti lásky k těmto předmětům a nedovedl působiti na jeho srdce. Stařecký Bartenstein, nevědomý a nesvědomitý Batthyany znechutili mu vědy a umění tak, že historik Jäger správně poznamenává: Nedostatečnému vyučování, kterého se dostalo Josefovi, jest třeba připočísti, že jeho vědomosti byly velmi slabé, že pro vědy a umění neměl smyslu a porozumění. Celým srdcem

pohrdal historickým právem a holdoval tím více racionalistickým názorům právním: to bylo dílem jeho učitele Martiniho, zednáře, odchovaného francouzskými názory o přirozeném vzniku a vývoji práva.

Není divu, že císař vystupoval tak tvrdě a bezohledně proti svému okolí, hlavně vůči representantům katolické církve: vždyť podobně se choval vůči své matce Marii Terezii a vůči své ženě Josefě, dceři kurfirsta Karla Alberta bavorského. Jakého asi druhu bylo toto chování, vysvítá z výroku sestry Josefovy Marie Kristiny, která píše m. j.: „Myslím, kdybych já byla jeho ženou a on tak se mnou zacházel, že bych mu utekla a oběsila se někde v Schönbrunnu na stromě."

Císařovna Marie Terezie v nesčetných listcích zapřísáhá Josefa, aby upustil od svých laxních zásad náboženských a mravních — ale marně: tím ztrpčil život šlechetné své matky, a jeho lítost, kterou projevuje po její smrti, jest opravdu pozdní, ač upřímná. Správně píše císařovně kníže Kaunic, když si jemu stěžovala na Josefovu bezohlednost: „zažije (Josef) jednoho dne, čeho zasluhuje za své bezohledné jednání vůči matce, bratřím a celému okolí: nebude míti ani jednoho přítele, a za sluhy bude míti darebáky a nesvědomité lidi." (Ovšem, náležel k nim později i kníže Kaunic.) To se také splnilo — a ten neomezený, absolutní vladař byl hříčkou v rukou svého okolí, které bylo zednářské.

Největší vliv na Josefa měl vůdce zednářů vídeňských šlechtic Kressl, který rozhodoval v církevně-náboženských záležitostech mocnářství. Kressl spolu se zednáři šl. Swietenem, dvorními rady Bornem a Sonnenfelsem řídili politiku Josefa II. — ač císař sám zednářem nebyl. „Byl ubohou loutkou v jejich rukou". Není však jisto, kdo — vedle císaře samého — nese větší vinu na jeho církevních „reformách": zdá zednáři, nebo někteří členové katolického duchovenstva. Uvidíme v dalším, jak nepěkně, jak necírkevně chovali se i někteří preláti.

V r. 1784 vydalo nakladatelství Trattnernovo ve Vídni „Sammlung der k. k. landesfürstlichen Gesetze und Verordnungen in publico-ecclesiasticis" od r. 1767—1782. Vydal je Albrecht Huber, světský kněz a býv. katecheta c. k. normální školy ve Frýburku. Jest zajímavým pro posouzení smýšlení tohoto kněze a části duchovenstva čísti Huberův úvod do této sbírky. Předává v něm císařovy výnosy a „doufá, že kněžím bude tato sbírka po jejich sv. knihách (!) tou nejdůležitější." Jsou (prý) to moudré rozkazy zesnulé císařovny a Josefa, otce, milujícího všechny své poddané. „Neobávám se — tak píše — že by němečtí rozumní mužové nesprávným posuzováním těchto zákonů zneuctili právo panovnické: rozum a zkušenost řekne kněžstvu, že ten, kdo chce posuzovati zákony, nesmí býti jen učeným theologem, ale též zkušeným státníkem. Kněžstvo bude se říditi příkladem apoštola

plného lásky, sv. Pavla, a bude připomínati poddaným jejich první povinnost vůči vladaři, totiž poslušnost.“ — Potom cituje Huber výroky sv. Pavla z listu k Římanům o úctě ku vládě světské a dodává: „Tuto moudrou nauku sv. apoštola budete vštěpovati do srdce svých spoluobčanů svým vlastním příkladem a tím dokazovati, že bez poslušnosti vůči panovníkovi nikdo není dobrým křesťanem, tím méně hrdým členem toho stavu, od něhož jsou občané oprávněni očekávati příklad všech ctností.“ — Po tomto famosním prologu následuje hned reskript č. 1: Jak zabrániti přílišnému šíření se klášterů.

Ve svých výnosech císař osobuje si práva, která přísluší jen papeži; omezuje jeho pravomoc, přiděluje biskupům práva, kterých neměli, považuje biskupy a kněze za své zřízence, kteří musí i ve věcech církevních poslouchati císaře a ne papeže.

Proticírkevní smýšlení císařovo — a řekněme hned: smýšlení nekatolické, odporující víře — projevilo se v odpovědi císařově na memorandum, které nuncius Garampi zaslal státnímu kancléři knížeti Kaunicovi. Nuncius ve svém uctivě psaném přípise ujišťuje kancléře, že papež je ochoten spolupůsobiti s císařem při provádění reforem na poli náboženském. Byl to mírný pokyn, že císař má ne samostatně, ale v dohodě s ap. Stolicí řešiti otázky církevně-náboženské. Kníže Kaunic předal memorandum císaři, týž je zodpověděl, odpověď publikována a biskupům nařízeno, aby dle ní se řídili.

Císař hned v úvodě dopouští se beztaktnosti: nuncius má vyříditi papeži upřímné díky za jeho podporu — až císař jí bude potřebovati. Potom zodpovídá jednotlivé body memoranda:

Nuncius označuje některé reformy císařovy, hlavně rušení klášterů, za škodlivé náboženství, církvi a spáse duší. — Tento bod memoranda zavdává císaři podnět, že se šířeji vyslovuje o oprávněnosti svých reforem náboženských. Rozlišuje záležitosti čistě duchovní či náboženské a záležitosti nábožensko-disciplinární. Jeho reformy netýkají se prý záležitostí čistě náboženských, ale jen nábožensko-disciplinárních. Světský panovník, a jedině tento, má (prý) právo a povinnost zasahovati do těchto disciplinárních záležitostí, neboť tyto nejsou od apoštolů zavedeny, nemají s podstatou jejich nauky ničeho společného. Sem patří v prvé řadě zevnější disciplina kleru a zvlášť duchovní řady, o nichž, dle Josefa, je prý známo, křesťanská církev po celá staletí ničeho nevěděla a nevěděla by dosud, kdyby je nebyli zaváděli a podporovali světští panovníci. Tedy jedině světští panovníci mohou zasahovati do uspořádání klášterů, které nemají nic společného s věroukou a vnitřním životem duše. (Je vidět, že císař neznal nauky Spasitelovy o radách evangelických, které jsou podstatou života řeholního, neznal dějin církve a řádů řeholních zvlášť, že jeho katolické názory — které totiž pokládal za katolické — byly čerpány ze spisů zednářů a racionalistů.)

Nuncius poukazoval na to, že není dovoleno světskému panovníku rušiti stávající duchovní řády, které byly od církve slavnostně schváleny. — Císař k tomu ironicky poznamenává, že je dalek toho vzdálen, aby omezoval práva apoštolské Stolice. Císař nikdy nezrušil nějaký řeholní řád, a zrušil-li by nějaký řád ve své říši, bylo by mu úplně lhostejno, zda řád takový v jiných zemích trvá nebo ne. Ale jako císař neplete se do záležitostí apoštolské Stolice, která rozhoduje o věcech věroučných a týkajících se vnitřního života duše, tak nedopustí, aby někdo omezoval jeho pravomoc, která se vztahuje na vše, co není v církvi původu božského, ale lidského. Císař má právo takovéto lidské vynálezy opravovati a rušiti. — (Císař zapomíná, že není jeho věcí určovati, co je v církvi původu božského a původu lidského, a že toto rozlišování upravilo cestu protestantismu a konečně nevěře.)

Nuncius připomíná, že žádný z panovníků, kteří chtějí zůstati ve spojení s církví katolickou, neosvojoval si takových práv na záležitosti církevní a ani osvojovati si nemůže, jak to činí císař. Jinak by způsobil, že by mnozí z poddaných nemohli poslouchati císaře, ježto jeho nařízení odporují svědomí. Císař omezuje práva papežské Stolice, když přiděluje biskupům taková práva, která jedině přísluší papeži. — Císař prohlašuje, že nikdy ničeho nezavedl, co by odporovalo svědomí poddaných: a jestliže některý z jeho poddaných se domnívá, že nemůže poslechnouti, ať se tedy z říše vystěhuje. — Jestliže císař přidělil některá práva biskupům, kterých si dosud osobovala papežská Stolice, pak tím odstranil jen velký zlořád v církvi: papež totiž neprávem omezil pravomoc biskupů, teď jim císař uzmutá práva vrací.

Z tohoto reformátorského kreda Josefova vidíme, že byl smýšlení racionalistického, ovšem bona fide horlivým katolíkem.

Výnosy, kterými do roku 1783 zasahoval neoprávněně do záležitostí nábožensko-církevních a omezoval pravomoc apoštolské Stolice, jsou hlavně tyto:

Každé papežské breve, kterým se udělují odpustky, ať je určeno biskupům, řádům či farnostem, nebo jednotlivcům, musí míti placetum regium. (19. srpna 1782.)

Každý biskup má právo udělovati dispense od překážek manželských, ovšem mimo překážky božského nebo přirozeného práva. Proto netřeba se obraceti do Říma pro dispense. Biskup uděluje dispens jure proprio. Totéž právo mají biskupové, i když se jedná o překážku, povstalou z tajného zločinu. (25. října 1781.)

Papežská bulla „in coena Domini" nemá žádné platnosti v říši Josefově. Budiž odstraněna ze všech rituálií, všechny fakulty jí udělené nemají žádné váhy, její čtení a šíření je přísně zakázáno. Nesmí se psáti nebo disputovati ani pro ni, ani proti ní: pro říši neexistuje. Za to mohou čísti kněží všecky knihy, které jsou schváleny vídeňskou censurou a žádný biskup nesmí zakázati jim čtení a šíření knih censurou touto schválených. (4. květen 1781.)

Biskupům uděluje císař právo, že mohou dispensovati řeholníky od slibů. (25. ledna 1782.)

Císař zrušuje právo exempce klášterů a jiných sdružení i jednotlivců a podřizuje všechny kláštery pravomoci biskupů. Listiny papežské, kterými některý klášter byl vyjmut z pravomoci biskupa a podřízen apoštolské Stolici, mají býti odevzdány světským úřadům pod těžkým trestem. (11. září 1782.)

Biskupové musí vyžádati si placetum regium pro všecky fakulty jim papežem udělené. (26. srpen 1782.)

Císař nařizuje, že na slavnost porciunkuly nesmí býti na kostelích nápis „toties quoties" (odpustky plnomocné za každou návštěvu kostela při splnění obvyklých podmínek); biskupové a kněží mají poučovat věřící o správné podstatě odpustků, mají odstraniti zlořády spojené s odpustky porciunkulovými; zakazuje se nošení cingula sv. Františka, zakazuje se úcta Nejsv. Srdce. — (27. listopadu 1781.)

Všechny třetí řády prohlašují se za zrušené. (24. února 1782.)

Všechny theologické spisy a vůbec spisy náboženského obsahu, duchovní čtení, rozjímání, písně, musí míti schválení censury vídeňské, jinak se jich nesmí používati. (21. března 1782.)

Všechna klášterní studia filosofická a theologická prohlašují se za zrušená a klerici musí, právě tak jako světští theologové, po 6 let navštěvovati generální seminář. (30. března 1783.)

Po skončení šestiletého pobytu v gen. semináři vrátí se klerici do řádu, světští bohoslovci do semináře biskupského a pak po 1—2 letech přijmou vyšší svěcení. (24. srpna 1783.)

Pacovský biskup dostává rozkaz, že ihned musí sezdati snoubence, kterým nechtěl uděliti dispense od překážky příbuzenství, ač císař toto právo biskupům udělil. Podobné jednání v budoucnosti bude přísně potrestáno. (28. ledna 1784.)

Bulla papeže Klimenta VIII. neobdržela placetum regium, nesmí tedy býti promulgována. (24. srpna 1783.)

Císař přenáší biskupství Víd. N. Města do St. Pölten, přiděluje některé fary zrušeného biskupství arcibiskupství vídeňskému. Děje se tak ovšem bez dotazu a schválení ap. Stolice. (25. dubna 1785.)

Odstraněna přísaha poslušnosti pap. Stolici při udělování akademických hodností.

Ježto císař považoval řády řeholní za instituci, „o které církev řadu století ničeho nevěděla a která má za svůj vznik a trvání děkovati jen panovníkům světským", je samozřejmo, že zasahoval do vnitřního řízení klášterů, rušil je, s majetkem klášterů nakládal jako se svým. (P. d.)

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(C. d.)

Proslulý byl Brucknerův trilek na pedálu, rád ho co nejdéle prodlužoval, hlavní théma hrál pravou rukou, levou doprovázel akkordy v tromolo; často nemohli šlapači měchů stačiti. Když hrál v Londýně na největších tehdy varhanách celého světa, v Albert Hall, bylo nebezpečí, že parní stroj o dvaceti koňských silách, dodávající dech varhanům, bude zničen.

Karel Aigner, který řídil v St. Florian Brucknerovi u varhan rejstříky, vypravuje: Obyčejně počal hráti nejjemnějšími zvuky na čtvrtém manuále, pak teprve uvedl hlavní théma. Zpracování bylo co nejpestřejší, hrál veškerým uměním kontrapunktu. Stále užíval jiných a jiných rejstříků. Než užil plných varhan, učinil obyčejně kratší přestávku. Často zpracoval théma jako fugu, což v pozdějších letech opomíjel. Říkával, že mu připadá fuga jako početní úloha. Když ji provedl, byla nejvýše ženiální, všichni odborníci měli jeden a týž úsudek, že od dob Bacha a Händla nikdo fuze tak nerozuměl, jako Bruckner. Konec hry býval vždy ojediněle úchvatný. Nikdo nehrál podobně. Ač již tehdy vynašel kněz z kláštera St. Floriana přístroj, jímž se mohla hra varhan zaznamenávati, nebylo peněz na jeho pořízení, proto neuchovala se ani jedna Brucknerova improvisace.

Uměl se přizpůsobiti posluchačům své hry. Když ho poslouchali Angličané, hrál ve slohu Händlově, když přišli důstojníci z manévrů, použil vojenských signálů.[7]) Když byli přítomni učitelé, hrál v C-dur. Byl mistrem varhan, jejž někteří nazývají „posledním“. Náčrtek jeho preludia v den svatby arcivévodkyně Marie Valérie dne 1. srpna 1890 v Išlu se uchoval; ukazuje, že měl největší požadavky na královský nástroj varhan.

Bruckner se výborně osvědčil jako učitel na konservatoři; nahoře pověděno, že byl již r. 1871 vyznamenán názvem profesora, výnosem ze dne 8. listopadu 1875 byl povolán na universitu na filosofickou fakultu jako lektor nauky o harmonii, theorii hudby i kontrapunktu. První přednášku měl 30. dubna 1876. Nával k ní byl tak obrovský, že něco podobného neviděli do té doby na universitě. Promluvil o důležitosti svého předmětu, slíbil, že bude vždy volně přednášeti, vybere nejlepší věci, podá dobré příklady. Ihned se vepsal v srdce svých posluchačů. Posluchačů měl vždy dosti, ba let y jich přibývalo. Byl k nim laskavým, přednášel srozumitelně, nešetřil žertem, aby zpříjemnil předmět, žáci se mu stali přáteli, s nimiž zůstal ve spojení, i když opustili jeho posluchárnu. Mezi nejznámější přináležejí: Ernst Decsey, August Göllerich, Camillo Horn, Ferdinand Loewe,

[7]) Dle staré tradice pocházely vojenské signály starorakouské od Michala Haydn-a, bratra proslulého Josefa, ředitele dómského kůru v Solnohradě.

Gustav Mahler, Felix Mottl, Josef a Frant. Schalk. Ve Vídni byl brzy velmi populárním; studenti si vyprávěli o něm, že si v restauraci „U červeného ježka", kamž rád chodíval, poručí někdy i čtyřikráte po sobě nudlovou polévku, že mu výtečně chutná plzeňské. I ve Vídni smekl klobouk, když se zvonilo poledne nebo klekání, do dvorní opery chodil na místo k stání a pronášel někdy svůj úsudek příliš hlasitě. Vůbec se o něm vyprávělo mnoho anekdot. Ovšem rostly i v jeho životě růže s trním.

Zůstal po celý život dětinně naivním mužem. Jednou (v říjnu 1871) při zkoušce kandidátky na ústavu učitelek vylítlo mu z úst oslovení „drahý klenote". Vedle sedící kandidátka to zaslechla a udala jako urážku na cti k ministerstvu vyučování, které nařídilo přísné vyšetřování, jež dopadlo ve prospěch obviněného. Ale přece se vzdal dobrovolně tohoto místa, čímž pozbyl 500 zl. ročního příjmu. Psal o této věci příteli Schiedermayerovi, dómskému děkanovi v Linci, 21. října 1871: „Přijímám jako pokání tuto věc, kéž je mi Bůh milostiv!" Příteli varhaníkovi v Linci sděluje: „Raději ztrácím ročně 500 zlatých, než bych se vystavoval i na dále podobným uličnictvím, které činí život skutečným a opravdovým břemenem."

Nechyběly ovšem také radostné okamžiky, stůj tuto aspoň jeden z nich! Roku 1886 pořádal linecký pěvecký spolek „Liedersinn" koncert, k němuž složil, byv požádán, sbor „O půlnoci". Kromě tohoto mužského sboru byly na programu ještě následující jeho skladby: mužský sbor „Germanenzug", Adagio z D-moll symfonie a Te Deum. Po koncertě byl komers, při němž odpověděl Bruckner na přípitek; mezi jiným pronesl následující pozoruhodná slova:

„Je pravda, prožil jsem ve Vídni těžká leta; je pravda, že v metropoli naší říše obyčejně odsuzují domácí umělce a posunují je na stranu, je dále pravda, že nepřízeň a jiné věci, kterých si nepřeji, znepříjemňují mi tam život... Roku 1882 vzal mne za ruku náš nezapomenutelný mistr Richard Wagner a řekl mi: „Spoléhejte na mne, já sám provedu vaše skladby." Jako by mi dal ve své lásce ke mně za poručníky Nikische a Lewiho, k nimž jako třetí přistoupil nyní ve Vídni Hans Richter... Dnes ujala se mne má milovaná vlast, Horní Rakousy, a vzdor velkým ponížením, která mi připravily troje vídeňské německé noviny, ujala se mého „Te Deum" a provedla je před chvílí tak vzorně, že na toto představení nikdy nezapomenu."

Roku 1886 byl vyznamenán rytířským řádem císaře Františka Josefa,[8]) který mu odevzdal dne 1. července vrchní dvorní

[8]) Není špatný vtip, když se vyprávělo ve Vídni: Bruckner byl u audience u císaře, aby poděkoval, že obdržel řád; prosil prý zároveň, aby se ho císař ujal oproti hanlivým kritikám dvorního rady Hanslicka! Císař se uvolil platiti na jeho umělecké cesty a přispěti k tisku jeho skladeb. Prvého ve své skromnosti nikdy nepoužil, vydal tiskem III. a VIII. symfonii, což zaplaceno císařem.

hofmistr kníže Hohenlohe v Brucknerově bytu. Zároveň obdržel od císaře osobní příplatek 300 zl. ročně. Velkou radost zažil počátkem prosince 1889. Jako by se byli domluvili, hráli téhož dne ve třech velkých městech jeho symfonie. V Budapešti zahráli pod řízením F. Löwe pátou, ve Frankfurtě n. Mohanem pod Rottemburge sedmou a v Drážďanech pod Nicodé osmou. Kritiky zněly vesměs nadmíru příznivě.

Zemský sněm v Linci usnesl se dne 31. října 1890 na návrh biskupa dra Deppelbauera, nástupce Rudigiera, že mu byl povolen v uznání zásluh a velké cti, kterou prokazuje své rodné zemi, čestný roční dar 400 zl. až do smrti. 7. listopadu 1891 byl jmenován čestným doktorem filosofie vídeňské university. Jako dík věnoval universitě přepracovanou I .symfonii v C-dur. Při komersu, který uspořádali jeho posluchači, jimž v žertu říkával „moji gaudeamusové" (bylo přítomno asi 3000 osob), pravil rektor JUDr. Exner také toto:

„Kde je věda nucena zastaviti se, protože je před překážkami, jichž nemůže zdolati, tam počíná říše umění, které může vyjádřiti, co jest uzavřeno všemu vědění. Já, rektor magnificus vídeňské university, skláním šiji před někdejším výpomocným rechtorem ve Windhagu."

Děkuje, byl Bruckner tak dojat, že, ač měl jinak dar řeči, nemohl mnoho mluviti; ke konci pravil: „Nemohu poděkovati, jak bych si přál, kdyby tu byly varhany, řekl bych vám vše a důkladně." Jmenování toto měl za největší vyznamenání, které vůbec obdržel.

V září 1891 odešel, byv 22 let profesorem konservatoře, na odpočinek, a obdržel 440 zl. ročního výslužného. V létě r. 1894 dal mu císař František Josef zdarma byt v Belvederu, čímž obdržel až dojemně pokorný muž i co do zevnějšího života královský rámec, který příslušel jeho královskému, právě velekněžskému umění. Před tím obýval dvě světničky ve IV. poschodí naproti „Okružnímu" divadlu; měl jenom nejnutnější nábytek. Všude leželo plno not a notového papíru, měl ho i na nočním stolku. — Když mu v noci napadla pěkná hudební myšlenka, ihned rozžehl svícen s dvěma svíčkama a vše si zapsal. Návštěv nerad přijímal. Když někdo zazvonil u jeho bytu, prohlížel napřed okénkem ve dveřích, kdo je to? Když příchozího neznal, nastal dlouhý výslech, co chce, kdo jej posílá atd., pak teprve buď otevřel nebo návštěvu odmítl, neotevřev dveří.

Byla-li v bytě jeho posluhovačka, věděla, zda má návštěvu ohlásiti. Když pán „kombinoval" — tak nazývala komponování — byl pro každého nepřístupným. Nejraději pracoval ráno a v noci. Když přišla ráno posluhovačka a uviděla, že svíček mnoho uhořelo, vadívala se, proč nešetří pán více svého zdraví. Bruckner odpovídal: „Ty rozumíš hudbě! Musím psáti, když mám myšlenky." (P. d.)

Tomáš Picha:

Něco z morfologie a biologie červů.

Č. d.

Cévní soustava červů.

„Mají-li pak červi také nějaké cévy, v nichž proudí krev?“ — otáže se snad někdo. — Ovšem že mají, ale ne všickni. Cévní soustava vyvinuta jest pouze u pásnic, u červů kroužkovitých a hvězdovců (Gephyrea). Schází tudíž hlístům plochým (Platyhelminthes) mimo pásnice, hlístům oblým, vířníkům, skupině červů Gastrotricha, mezi červy kroužkovitými skupině Myzostomidae, mezi mořskými červy štětinatými čeledi Glyceridae a Capitellidae a mezi hvězdovci čeledi Priapulidae.

Nejdokonaleji bývá cévní soustava vyvinuta u červů kroužkovitých. Červi tito mají cévu hřbetní, cévu břišní a cévy postranní. Céva hřbetní pulsuje.

Tekutina krevní bývá buď bezbarvá aneb žlutavá, nazelenalá, častěji začervenalá aneb červená, v kteréžto případnosti obsahuje haemoglobin, barvivo to červených krvinek. Tekutina krevní obsahuje namnoze krvinky, mnohdy bezbarvé, ač tekutina krevní bývá červená (u Polychaet).

Krev červenou nácházíme u pijavek čelistnatých (Gnathobdellidae), mezi hvězdovci u čeledi Phoronidae (krev obsahuje velké červené krvinky), nejčastěji též u červů sporoštětinatých (k nimž náleží též dešťovka), jmenovitě u žížaly nitěnky růžové (Tubifex rivulorum), mezi pásnicemi u druhu Amphiporus splendens a Borlasia splendida (haemoglobin vázán jest na terčovitoovální krvinky.

V takové případnosti, kde cévní soustava úplně potlačena jest, mísí se tekutina krevní s tekutinou dutiny tělní. Avšak i když soustava cévní potlačena jest, může přes to tekutina krevní obsahovati krvinky. Tak u čeledi Glyceridae jest tekutina krevní, která dutinu tělní a dutiny žáberní vyplňuje, zbarvená červenými krvinkami.

Dýchací orgány červů.

Každý živočich musí dýchati, t. j. musí přijímati kyslík a vydávati (vydechovati) kysličník uhličitý. I namanuje se otázka, jakým způsobem červi dýchají? Mají též nějaké ústroje dýchací? Dýchací ústroje z největší části červům chybějí — to platí zejména o našich červech cizopasných, sladkovodních a v zemi žijících. A jak tedy dýchají? V takové případnosti děje se dýchání povrchem těla, po případě i rourou zažívací.

Jen výjimečně bývají vyvinuty ústroje dýchací jakožto zevnější žábry v podobě obrvených segmentálních přívěsků na přídě

neb na zádi těla (tak u některých sladkovodních červů sporoštětinatých) aneb ve tvaru lupenitých přívěsků (tak u pijavky rodu Branchellion a u několika jí příbuzných, na rybách žijících pijavek).

Jinak jest tomu u mořských červů štětinatých (Polychaeta). U těch bývají obyčejně žábry vyvinuty. Bývají to pravidlem přívěsky komolců nožních ve tvaru vláknitém, chumáčovitém, hřebenitém neb rozvětveném. Někdy také tykadla (po případě i makadla) slouží za ústroje dýchací. — Podobně mezi hvězdovci u čeledí Sipunculidae a Phoronidae činnost dýchací obstarávají tykadla kolem otvoru ústního umístěná. U čeledi Priapulidae (tykadla scházejí) děje se činnost dýchací řitními přívěsky, u čeledi Echiuridae (tykadla rovněž scházejí) silně vyvinutým rypáčkovitým lalokem na přídě těla. Jinak dýchají hvězdovci povrchem těla.

Pohlaví a pohlavní dimorfismus červů.

Pokud se pohlaví týče, jsou červi buď pohlaví různého (rozděleného), neb obojetného, t. j. obě pohlaví spojena jsou v témže jedinci. Obojpohlavnost neboli obojetnictví nazývá se hermaphroditismus (bisexualismus), česky cvikéřství.

Různého pohlaví jsou až na jisté malé výminky: hlístové obli (tudíž škrkavky, měchovci, tenkohlavci, vlasovci atd.), vrtějši, vířníci, pásnice (výminky jsou malé na př. u Borlasia hermafroditica), mořští červi štětinatí (s výminkou několika málo rodů štětkovců [Serpulidae: na př. Protodrillus, Spirorbis, Protula], a většinou hvězdovci (mimo čeleď Phoronidae).

Obojetného pohlaví (hermafroditi) jsou: skoro všickni hlístové ploší (tudíž tasemnice, ploštěnky [mimo čeleď Microstomidae], motolice [mimo rod Gynaecophorus]), pijavky (s výminkou rodu Histriobdella), červi sporoštětinatí (k nim náležejí naše žížaly a jiní, hlavně sladkovodní červi), skupiny červů mořských Chaetognatha a Myzostomidae a mezi hlísty oblými háďátka: Rhabditis nigrovenosa a Rhabditis stercoralis (u nich střídá se generace různopohlavná s generací obojetnou).

U červů různopohlavních ((rozděleného pohlaví) vyskytuje se značný, mnohdy až výstřední pohlavní dimorfismus (pohlavní dvojtvárnost). Tak u červů štětinatých (Chaetopoda) vyskytují se mnohdy samčí a samičí jedinci tak nápadně navzájem různí, že dříve za samostatné druhy zcela různých rodů pokládáni byli. Na př. sameček druhu Autolytus prolifer (z čeledi mořských červů štětinatých: Syllidae) popsán byl jako zvláštní druh pod jménem Polybostrichus Mülleri a samička jeho zvláštní druh pod jménem Sacconeris holandica. — Také samečkové vířníků odlišují se velmi značně od

samiček. Jsou vždy značně menší, jak již uvedeno, nemají otvoru ústního ani řiti. U některých druhů vířníků nejsou vůbec samečkové známi. Nemůže nás tudíž překvapiti, že následkem pohlavního dimorfismu na př. sameček vířníka bublanky obecné (Hydatina senta*) pokládán byl za zvláštní druh a pojmenován Enteroplea hydatina.

Pohlavní dimorfismus jeví se mnohdy nápadnou růzností co do velikosti samiček a samečků. Tak na př. samička roupa lidského (Oxyuris vermicularis) bývá 16 mm dlouhá, sameček však pouze 4 mm dlouhý. Samička měchovce Eustrongylus gigas**) dosahuje až 100 cm délky a 12 mm šířky, sameček však jest pouze 40 cm zdélí a 4 mm zšíří. Samička vlasovce medinského (Filaria medinensis) bývá až 80 cm dlouhá, sameček pouze 4 cm dlouhý. Samička vrtějše obrovského (Echinorhynchus gigas†) dosahuje 50 cm, sameček pouze 9 cm Samička tenkohlavce Trichosomum crassicauda††) bývá 17 mm dlouhá, sameček pouze 2·5 mm dlouhý a bývá zalezlý v pochvě a děloze samičky. Obyčejně se nacházejí 2—3 samečkové v pochvě neb děloze jedné samičky.

Nejnápadnější dvojtvárnost pohlavní shledáváme u mořského červa Bonellia viridis (ze skupiny hvězdovců — Gephyrea). Samečkové tohoto červa žijí jako drobnohledně malí, po celém těle obrvení, ploštěnkám podobní tvorové v pohlavních ústrojích samičky. Nemají ani úst ani řiti. Samička vzhledem k samečkům jest úplně různého tvaru. Má vakovité tělo, značně dlouhý (asi o dvě třetiny delší než ostatní tělo), na přídě dichotomicky rozeklaný chobot. Délka její i s chobotem činí 15—20 cm. Samečkové, nejprve na chobotu jejím žijící, dostanou se ústním otvorem do jícnu, kdež jich až 20 bývá, odtud pak vniknou do pohlavního otvoru a v ústí dělohy čekají, až samička vajíčka klásti počne, jež pak oplodňují.

Opačný úkaz pohlavního dimorfismu shledáváme u motolice Gynaecophorus ..(Bilharzia) ..haematobius .(Distomum haematobium). Zde sameček jest větší než samička, vyznačuje se silnými přissavkami a má na těle vytvořený žlábek (Canalis gynaecophorus), v němž samičku přechovává.

(P. d.)

*) V našich stojatých vodách z jara jest vířník tento velmi hojný.

**) Cizopasí v ledvinné pánvi psa, vydry a jiných ssavců (někdy i člověka).

†) V dospělém stave žije ve vepři, v mladém stavu v ponvravě.

††) Žije v močovém měchýři krysy.

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Chorvatsko. V Záhřebě skonal ve věku 82 let univ. prof. Iso Kršnjavi, výtvarník a kritik. Upravil též Strossmayerovu uměleckou galerii v Záhřebě a archeologické museum. V Římě pracoval v ateliéru Siemiradského. Biskupu Strossmayerovi se podařilo získat malíře pro Záhřeb, kde založil Spolek pro umění r. 1878. Mimo jiné přeložil Danteovu Božskou komedii a napsal román o sv. Františku z Assisi. Po válce opět maloval.

Strossmayerova galerie v Záhřebě. Strossmayerova galerie v Záhřebě byla reorganisována a její sbírky důstojně umístěny a učiněny přístupnými širší veřejnosti. V chorvatské veřejnosti vede se nyní agitace pro to, aby v díle Strossmayerově i po této stránce bylo pokračováno, a aby sbírky galerie byly doplněny i nejnovějšími ukázkami současného chorvatského umění.

Polsko. Památce polského básníka Kasprowicze konána 6. února slavnostní akademie v Poznani a v Inovrocławě, kde promluvil Przybyszewski.

Ve Varšavě zemřel vynikající polský architekt Josef Dziekoński, jsa 83 let stár. Četné chrámy v Polsku, paláce a soukromé budovy jsou jeho dílem.

Státní cena. Podle usnesení rozhodčí komise dostal cenu ministerstva nábož. vyznání a veřejné osvěty v částce 5000 zlotých polských, spisovatel Kornel Makuszyński za své dílo „Píseň o Otčině".

Protipolské hnutí Litvínů. Majitelé kin, klubů, kaváren jakož i kněží v Kovně dostali bezejmenné listy výboru k válce s Polskem. Listy obsahují pohrůžky a žádají, aby dvorany nebyly najímány Polákům, aby nebyly objednávány polské časopisy a aby kněží neměli kázání v jazyku polském. Také na venkově byly rozšířeny podobné listy. Byly také rozposlány v městečku Olitě, kde byli vyjmenováni četní Poláci, pracující v oboru sociálním a osvětovém.

Vykopávky archeologické v okolí Krakova. V okolí Krakova provádí krakovský archeologický ústav vykopávky ve vesnici Modlnici. Zjištěny byly stopy sídel člověka kultury neolitické z doby asi 3000 let před Kristem. Nedaleko objeveny zbytky osídlení Slovany v počátcích polské historie.

Rusko. Alexěj N. Tolstoj četl v Dramatickém divadle v Moskvě svůj nový kus „Azef", jejž napsal společně se Ščeglevem. Hlavní osobou hry je pověstný ruský revolucionář z r. 1905 až 1907, který dlouho hrál dvojitou úlohu člena podzemní teroristické organisace a současně agenta carské policie. Nakonec byl oběšen revolucionáři.

Novinky moskevského uměleckého divadla. M. Bulgakov předložil hru „Bílá garda", kterou upravil podle stejnojmenného románu. Je to první hra ze současného ruského života na moskevském divadle. Pro budoucí období je přijata nová hra Leonidy Leonova „Untilovsk."

Ještě o básníku Jeseninovi. V sovětských novinách se přetřásají příčiny samovraždy básníka Jesenina. Je to omrzelost života, vzniklá z nerovného manželství s Isabelou Duncanovou, dvakrát starší než on, dále z alkoholismu a vnitřního odporu k panující sovětské vládě. Sovětský tisk obchází tyto příčiny, ale přiznává, že Jesenin nikdy nebyl revolucionářem. Když v moskevském komorním divadle, pořádaném na památku Jeseninovu, zástupce komisaře vyučování veřejně prohlásil, že Jesenina nemožno považovati za básníka revoluce, zaznělo dlouho trvající pískání. Bylo voláno, aby odešli, kdož jsou spoluvinni smrtí Jeseninovou.

Vývoz sovětské literatury. Dnešní vývoz knih z Ruska činí pouze desátý díl množství, které se z Ruska vyváželo před válkou světovou. Budoucího správního roku bude vyvezeno z Ruska knih za 200

až 300.000 rublů. K největším kupcům knih z Ruska náleží Československo, které podle ocenění odborníků kupuje v Rusku každého roku za 50 tisíc dolarů knih, to jest asi ca 100.000 rublů. To je polovice celého vývozu nahoře naznačeného. Mnoho se kupují ruské knihy také na Litvě, Lotyšsku a v Estonsku.

Nový básník. Anton Prídavok vydal sbírku básní „Vrásky času". Knížka obsahuje 72 stran, je prvotřídně vypravena, tisk je na pěkném papíře s pěknou obálkou Sama Oravce. Je to první pokus nového básníka. Sbírka projevuje nadání více lyrické než epické. Charakteristikou její je přiznání pravého křesťana:

„Miesto komínov a fabrík
večne vytrvalý
staväl by som všade
veľké katedrály."

Nová sbírka byla kritikou příznivě přijata a jest naděje, že další sbírky Prídavkovy budou ještě dokonalejší.

Tolstoj a Čechov. Bývalý tajemník Tolstého Gusev přednášel v Moskvě o poměru těchto spisovatelů. Tolstoj rád vídal Čechova hostem u sebe a vyslovil se o něm: „Čechov, toť Puškin v prose."

Dne 1. a 2. března bude oslavováno 60leté jubileum moskevské konservatoře. Konservatoř byla založena skladatelem Rubinsteinem ve spojení s ruským hudebním spolkem. Rubinstein byl prvním jejím ředitelem. Na moskevské konservatoři působili nejvýznačnější hudební síly země: H. A. Hubert, K. Albrecht, V. I. Safonov, Čajkovský a dále komponisti Tanajev, Rachmaninov, Skriabin.

Četba a moskevské dělnictvo. Anketou zjištěno, že dělnictvo moskevské nevypůjčuje si z knihoven nové spisovatele, nýbrž staré, zejména Gončarova, Turgeněva, Tolstého atd.

Kijevsko-Pečerská lavra, jedna z nejstarších kyjevských svatyň, přivedena byla do hrozného stavu. Ruský „Rul" sděluje, že všechny nejcennější sbírky rozkradli všelicí komisaři, kteří je rozprodali. Větší část nábytku byla odvezena a zmizela. I kamenné budovy zbořeny. Záhadná individua se usadila na území klášterním. Teprve nyní, kdy zkáza dovršena, odhodlalo se ukrajinské náčelnictví sáhnouti k ochraně.

Slovinsko. Vynikající pracovník v otázce sjednocení církve východní se západní, dr. Fr. Grivec, přichystal do tisku velmi zajímavou knihu „Slovanska apostola sveti Ciril i Metod". Kniha má 180 stran a 42 pěkných obrazů. Je psána prostým slohem, ale přece „v přiměřeném spojení s vědou", že ji přečte rád i vzdělanec. Aby se lid vzdělal nábožensky i národně a tak upravil pravidelně svůj náboženský i národní život, jest potřebí, aby poznal život i práci svých světců i velkých lidí. Proto spisovatel podává slovanským národům tak důležité dílo u příležitosti 1100letých narozenin sv. Cyrila. Po obšírném vylíčení života i práce sv. Cyrila a Metoděje následuje přehled úctv jejich i pět článků k přednáškám i kázaním. Na konci je krátký úvod, vysvětlení o pramenech a popis literatury sem spadající, totiž chorvatské, české, bulharské, německé a francouzské. Zdařilé obrazy představují města a kostely na východě. Zvláště jsou případné obrazy ruských malířů Nestěrova a Vasněcova, umělecky provedené a prodchnuté nebeským prostředím. Kniha stojí 20 dinárů. Prodává ji „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda", Ljubljana, Rožna dolina 11.

Slovensko. Objev starého kostelíka. Bratislavský památkový úřad byl vyrozuměn o vzácném historickém nálezu ve Dvojkerestúru u Lučence. Nedaleko obce Dvojkerestúru, při orání, narazil rolník J. Nagy na kamennou stěnu. Za spolupomoci místního strážmistra Krullše a starosty Šebíka podařilo se jim odkrýti chodbu, dlouhou asi 40 m, ve které našli tři kostry obrácené čelem k východu. Na místo nálezu dostavila se zvláštní komise. Dle mínění znalců jedná se o objev opevněného kostelíka.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Nová cesta Svena Hedina. Švédské listy oznamují, že slavný cestovatel, ač již šedesátník, sé chystá na novou vědeckou cestu do střední Asie, která potrvá dvě leta. Vyrazí na ní z Číny, kde již meška a je podporován jak švédskými, tak čínskými úřady. Dokonce vezme s sebou dva čínské zemězpytce Vanga a Chao, kromě jiných odborníků Sbírky a nálezy, pokud jich bude docíleno, mají připadnouti na polovic švédským a čínským ústavům. Vyrazí se na jaře s velkou karavanou velbloudů a s několika osobními i nákladními automobily.

Nejrozšířenějším katolickým denníkem je zajisté francouzská „La Croix", která nyní vychází nákladem 400.000 výtisků denně. Dosavadní správce listu Pavel Forou-Vrou, který přejal list před 25 lety od Assumptionistů, aby jej zachránil při konfiskaci řádového jmění, nedávno ustoupil a jeho nástupcem se stal hr. Petr de l'Epinois.

Apologeta dr. Gutberlet devadesátníkem. Dne 10. ledna slavil ve Fuldě devadesátku známý apologeta dr. Konstantin Gutberlet. Svá studia absolvoval na Germaniku a gregoriánské universitě v Římě. Jeho profesoři Tongiorgi a slavný Palmieri, jej uvedli do apologetického studia na základě věd přírodních, kterýžto rys se vine všemi jeho apologetickými díly. Pracoval hlavně ve vědě biblické, filosofii a apologetice. Svá dogmatická díla uveřejňoval hodně pozdě.

Jiří Brandes slavný dánský literární kritik a essayista, býv. profesor kodaňské university, dožil se 4. února jubilea 85 let.

Polský ústav bude zřízen v Paříži, kde tamní Polská knihovna upravena bude jako základ jeho. Zároveň zřizuje se tu sekce vědecká a informační oddělení o současném Polsku, zvláštní čítárná pro informaci francouzských parlamentníků, činících část skupiny francouzsko-polské. Posléze bude zde Museum Adama Mickiewicze.

První katolický list v nářečí černošském založil P. Loogmann, misionář z kongregace sv. Ducha v Zanzibaru. List vychází již několik měsíců a je psán v nářečí východoafrického kmene Kisvaheli. P. Loogmann chce listem čeliti islamu List se nazývá „Rafiki letu" („Náš přítel").

Známá milánská knihovna Ambrosiana chystá na 20. březen t. r. odhalení bronzového pomníku papeže Pia XI, ve svém velkolepém sále. Knihovna má zvláštní oddíl tak zv. „Biblioteca europea", čítající na 20.000 svazků, což je odkazem býv. kaplana rakousko-uherské armády K. Mensigra, který za války r. 1859 přešel k Italům a usadil se pak v Miláně, kde zemřel. V řadě svazků je velmi mnoho bohemik (hlavně cestopisná a lexikografická díla, na př. Jungmannův slovník a j., slavistik a knih cizojazyčných).

Robinson zbaven kouzla. Profesor Rose, anglický dějepisec vydal knížku obsahující původní vylíčení života Robinsona Crusoe, Tato kniha zvoní umíráčkem celé robinsonovské romantice. Rose dokazuje, že hrdina příběhu o Robinsonovi Alexander Selkirk byl zachráněn při ztroskotání lodi, stal se námořním lupičem a byl dlouhý čas velitelem lupičské lodi. Při tom nashromáždil si velmi značný majetek, jejž však po svém příchodu do Anglie propil za několik dní. Aby si opět získal peníze, vypsal potom svůj životní příběh, který ostatně dlouhý čas byl velmi cenným podkladem zeměpisných výzkumů. Jeho rukopisu však se zmocnil podvodně Defoe, aby jej později uveřejnil ve svém mravokárném zpracování, když vlastní autor zbaven jsa svých nadějí, vydal se opět na moře. Selkirk sám od té doby zapadl do neznáma.

Jak se vede lékařům v Rusku? Studenti v sovětském Rusku vyhledávají si nyní nejraději obor inženýrský. Na universitě v Charbině byly učiněny případné zkušenosti. Tamní technologický ústav má místo jen pro

70 studentů, ale přihlásilo se jich přes 800. Na lékařské fakultě je místo pro 250 posluchačů, ale je jich tam pouze 140. Příčinou toho jest velmi špatný hmotný stav lékařů. V Moskvě je na 10.000 lékařů s dokončeným universitním studiem, kteří mají nejrůznější zaměstnání, jen ne svého oboru. Jen nejlepší lékaři v Moskvě si vydělají na živobytí. Ačkoli na venkově je velká poptávka po lékařích, je přece jejich plat tak nedostatečný, že nestačí k živobytí. Průměrný měsíční příjem lékařů činí 60 rublů.

Vynález inženýra Petersena. Norvéžský inženýr Petersen vynalezl krystalový aparát vysílací i přijímací, pomocí něhož bude možno vysílati radiem obrazy do dálky rychlostí 60krát větší než dosavadním přístrojem.

Kaple na automobilu. Hlasatelé náboženství v Americe podlehli též praktičnosti motorového vozidla, jak měsíčník „Širým světem", roč. II., str. 154 uvádí. Zřídili z vozů celé kaple, obsahující jednak skládací oltář, jenž se dá otevříti. A podlahu vozu tvoří často vyvýšený chór presbytáře, vížka nad střechou vyčnívající opatřena je zvoncem, zvoucím k modlitbě a někdy je tu i dost místa pro lůžko a pracovnu kněze řidiče, jenž při nedostatku chrámových budov amerického venkova snadno procestuje a opatří tak svou farní osadu.

Fara v automobilu. Southwartský biskup Amigo pověřil kněze Artura Dudleye zvláštní úlohou: má pravidelně navštěvovati roztroušené katolíky po diecési, kteří nemají fary, a obstarávati u nich duchovní správu. Pohyblivou faru tohoto faráře diaspory je automobil, zařízený tak, že se dá přetvořiti v oltář. Vše potřebné vozí ovšem s sebou. Všude byl dosud přijat s velkou vděčností.

Letadlo ve službách archeologie. Jesuita P. Poidebard scestoval letadlem Mesopotamii a Syrii, aby archeologicky probádal území vysokého Džesira. Odkryl při tom 13 starých silnic a 3 staré křižovatky sil.,c. Francouzská akademie nápisů vyzvala jej po tomto úspěchu k novému výzkumnému letu.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Vstup lidových zástupců do vlády posuzován levicovým blokem nepříznivě, což jest zcela pochopitelné, uvážíme-li, že tím padly všecky naděje toho bloku v rozpadnutí vládní většiny, tiskem vládních stran posuzován příznivě. „Lidové listy" vidí v této skutečnosti, byť očekávané, veliký význam proto, že vstupem lidové strany do vlády končí provisorium, které ochromovalo akceschopnost nového režimu. Vláda může nyní řešiti i vážné hospodářské otázky a vládní většina slávajíc se kompaktním svazkem jest schopna plánovité sanace škod, způsobených destruktivním vlivem socialismu. Ukáže se teprve nyní, že hospodářskou i sociální politiku jest možno bez socialistů dělati lépe než s nimi. Ludovecká účast v kabinetě jest i počátkem dobrého spolužití slovenského lidu s českým, což jest další krok ke konsolidaci republiky. — „Národní Politika" soudí, že jest i výhodou pro hospodářský život, že došlo ke vstupu lidové strany do vlády a že jsou pochovány všechny naděje ciziny ve vratkost našeho státu. — Uznává-li se ve vládních kruzích všeobecné význam vstupu lidové strany do vlády, jest opravdu s podivením, proč se tak nestalo dříve? Zase satisfakce těm, kteří dávno okazovali, že v zájmu republiky jest nutné sblížení s katolickými Slováky.

Náklad na jednoho trestance činí denně 24 Kč 95 h čili 9097 Kč 75 hal. ročně. Kolik jest pensistů, kteří poctivě státu léta sloužili a nemají takové pense! A ještě si z toho musí platiti byt, světlo, palivo atd.

Zprávy o zahraničním obchodu Anglie v roce 1926 ukazují těžké důsledky hornické stávky. Celkový vývoz z Anglie klesl o 121.5 mil. liber šterl. oproti r 1925. Dovoz klesl o 78 mil. liber šterl. Uhlí bylo vyvezeno méně o 30 mil., bavlny a bavlněného zboží o 45 mil., železa a ocele o 12 a třičtvrtě mil.

Z jmění Ústřední sociální pojišťovny dne 31. prosince 1926 uloženo u zemských ústavů, po případě v cenných papírech zemských v Čechách 85,990.000 Kč, na Moravě 25,250.000, na Slovensku s Podkarpatskou Rusí 13,410 000.

Prvé období činnosti Národní banky československé končí ziskem 31,519.247 Kč. Valné hromadě dne 24. února bude navrženo vyplácení dividendy a superdividendy v úhrné výši 6·75 dolarů na akcii o dolarů 100 jmenovité hodnoty, jež vyplácena bude zaokrouhleně penízem 230 Kč na akcii.

O provádění sociálního pojištění u nás přednášel v Sociálním ústavě prof. Schönbaum. Doznal že hlavní principy zákona o soc. pojištění se osvědčily. Některé skutečné vady jsou důsledkem politických kompromisů (nešťastné kompromisy!), ujednaných namnoze proti hlasům odborníků. Jiné námitky jsou založeny na úplném neporozumění intencím zákona, jako na př. námitky o vrácení premií při osamostatnění nebo provdání. Častou je i výtka drahoty pojištění. Reforma zatížení sociálním pojištěním jest možná i potřebná. ale nesmí se z ní činiti politicum; je nutno jí dáti čas a svědomitě ji připravit a proniknout duchem nestranného, odborného zájmu.

Podle Státního úřadu statistického bylo k nám za 11 měsíců ř. 1926 dovezeno z ciziny 543.837 kg mýdla, voňavek a kosmetických přípravků v ceně skoro 13 milionů Kč. Kolik nezaměstnaných našlo by práci, kdybybychom trochu více cenili domácí průmysl!

Vnitřní dluh Polska činí podle polských zpráv asi 350 milionů zlotých a zahraniční dluh asi 3.150 milionů zlotých. Dohromady asi 3.500 milionů zlotých. Zadlužení to jest v poměru k jiným státům nepatrné. V Polsku připadá na každou hlavu 117 zlotých státního dluhu. v Rakousku — dle polských zpráv — 567 zl., v Československu 693 zl., v Německu 1647 zl., ve Spojených Státech 1675 zl.. ve Francii 4800 zl., v Anglii dokonce 4800 zl.

V Československu jest k 31. prosinci 1926 hotelových živností 10.855, t. j. všech podniků zabývajících se po živnostensku poskytováním noclehů včetně zájezdních hospod a hostinců, požívajících oprávnění k ubytování hostů, turistických bud a nocleháren, jakož i všech podniků v lázeňských městech a pensionatů.

Píše se o krisi odborového hnutí dělnického. Kdo tím vinen? Kdo se dnes poctivě o dělnictvo stará? Odboroví sekretáři stali se poslanci jednotlivých stran a tu nemohou pro dělnictvo tolik pracovati jako se mu věnovali pokud poslanci nebyli. Dělnictvo to cítí a proto nemá více té důvěry. —

Rozpočet Obchodní a živnostenské komory pražské na r. 1927 činí 6,392.000 Kč.

Na pražské peněžní burse v měsíci lednu dosáhl obrat značnějšího rozsahu. V týdenním arrangement bylo učiněno 113.134 uzávěrek v hodnotě 1.050,405.756 Kč.

Kruhy obchodní naléhají na snížení poštovních poplatků, poněvadž jsou velmi značné a neodpovídají v mnohém případě poplatkům z dob předválečných a nákupní síle koruny.

U Městské spořitelny pražské vzrostl stav vkladů za leden o 5.,637.292 Kč. Stav vkladů koncem ledna 1927 činí 1.668,406.545 Kč 20 h

LITERATURA.

ČESKÁ.

Hanuš Kuffner: **Tataři na Moravě.** Byla či nebyla bitva u Olomouce? S 21 mapkou a náčrtem. V Praze 1926. Nakladatelství Aloisa Wiesnera. 100 str. cena Kč 19. —

Roku 1842 František Palacký upozornil na veliký význam porážky Tatarů na Moravě. Tehdy německá věda vrhla se naň a na české historické prameny a dějiny o vpádu Tatarů ve XIII. stol., úplně překroutila a zkreslila a všechny prameny sem spadající prohlásila za lež a výplod obrazotvornosti. Známý spisovatel v oboru staročeského válečnictví (O velikém pobití; Záboj a Čestmír, obrazy českého válečnictví doby předkřesťanské.) a vojenství husitského (Husitské vojny v obrazech.) a jiných vojensky historických spisů vydává nový spis, v němž jasným způsobem podává neklamné doklady, jak německá věda historické prameny falšuje, jak neštítí se ani ty nejvážnější prameny znehodnocovati a sesměšňovati, ba dokonce za podvržené je prohlašovati, vidí-li v nich nebezpečí vzrůstu slovanské autority. Svým jasným, názorným a přesvědčivým způsobem rozebírá Kuffner vojensky-historický obsah listin českého krále Václava I., o Tatarech i básně Rukopisu Královédvorského a ukazuje, že jsou tu známky dobového válečnictví a události, že jsou líčeny tak dobově, že o takových novodobý básník aneb falsátor prvních let devatenáctého století nemohl míti ani potuchy. Srovnáním událostí těch s německou kritikou vychází na jevo, že německé velikášství popírá historickou událost, že jedna z armád tatarských poražena byla na Moravě a tím i Německo zachráněno českými zbraněmi, a že věc našich rukopisů není věcí odbytou. Tím kniha Kuffnerova je knihou na výsost zajímavou a zároveň poučnou a každému opravdu upřímně smýšlejícímu muobčanu československého státu je nezbytnou potřebou, opatřiti svou knihovnu spisem Kuffnerovým, aby seznal jak „nemoudro a nechvalno jest v Německu hledati pravdu“ vůbec. Kuffnerův spis opatřen je plány a mapkami a uvádí nejvýznačnější část jubilejního spisu Fr. Palackého z r. 1842 u nás téměř neznaného, protože nikde neuváděného. Proč? Na to si dá čtenář po přečtení spisu Kuffnerova sám patřičnou odpověď. A proto: vezmi a čti! —K.

Antonín Thein: **„Klerikální vydra.“** Symfonie hnědů a různic. Díl II. S barevnou obálkou a illustracemi akad. malíře Patočky. Nákladem Československé akc. tiskárny v Praze 1926. Stran 260. Cena Kč 15·—.

V druhém díle této satirické kroniky pokračuje spisovatel v líčení popřevratové horečky v obci Blatovicích, kde kolem dějového jádra, oferního řízení pro prodej oltáře pohřebního bratrstva, shrnuje tolik životních episod, komických situací, nepřekonatelných hloupostí, provedených pokrokovou stranou, jakožto kulturní, že čtenář se živým zájmem sleduje satirický spád kroniky, které dnešní doba dává svědectví pravdivosti. Je tu kus skutečného života v postavách, v jejich řečích, skutcích i tricích. Thein má již svou četnou obec čtenářskou, která dychtivě sléduje jeho líčení dnešního života a kniha jeho bude jistě radostně uvítána a horlivě čtena.

Anna Frusová: **Ze života pro život.** Dva obrázky. Náklad. V. Kotrba v Praze 1926. „Ludmila“ roč. 27. svaz. 3.

Touha po domově, po rodném kraji a po velkém městě toť námět obou povídek. Sirotek po artistce z potulného cirku touží po domově v povídce „Tesknice“ a jeho touha se vyplní. Horák Vávra touží v povídce „Za sněhové vánice“ po horách a žena jeho po velkém městě. Sněhová vánice smutně rozuzlí přání. Obě povídky pěkně se čtou a jsou poutavou četbou, kterou vydavatelstvo “Ludmily“ svým čtenářům za levnou cenu poskytuje. „Ludmila“ pro svůj vybraný a ušlechtilý obsah zasluhuje, aby byla hojně odebírána (předplatné ročně 10 Kč). —k.

Jos. Hais-Týnecký: Upír. Román. Nakladatel A. Král. Praha — Smíchov 1926. Díl I. str. 363. II. 443. Cena 60 Kč. —.

Autor píše v úvodu, že chtěl zachytiti vybledlou vzpomínku na prostředí v němž žil. Děj odehrává se v Plzni, kterou autor také dokonale popisuje, jak její ulice, tak budovy (staré divadlo) a pohledy na ní. Kreslí osoby, které nedávno žili v Plzni a snad tam žijí podnes, ale tak, že z celé knihy patrno, že proti nim zanevřel a zahořkl a snad, aby této hořkosti se zhostil napsal tuto knihu. Smyslný požitek se ženami byl jim vším. Nejhoršími byli židovský továrník Friedmann, knihkupec Helmer a jeho účetní Hazard. Nejideálnější byl ubohý praktikant Hrazděra a jeho milenka kandidátka Zina, nejčistší paní Helmerová, která však na konci manželem prodána Friedmannovi, také klesá. Hnusu a kalu ze společnosti plzeňské sneseno tu hojně. Nespravedlivě zatahovány i osoby duchovní, které Hais líčí se zřejmou nenávistí ke všemu co souvisí s katolicismem, což patrno i z míst, která vkládá do úst a básní profesora Nejdla, který vydal u Helmera své Satyry. Hais kreslí příliš černě a přepíná naturalistické podání svých osob.

—o—

Alkifrón. Listy hetér a milovníků. Přeložil z originálu Alois Žipek podle vydání M. A. Scheperse. Vydal Oldřich Beneš. Nakladatelství „Ostrov" na Žižkově. Str. 160. Cena Kč 13·—.

Řecký sofista Alkifrón žil asi v druhé polovině druhého století po Kristu a náleží mezi t. zv. epistolografy, totiž skladatele smyšlených listů, v nichžto život a konání různých lidí jsou vylíčeny. Alkifrónovi přisuzuje se 122 listů, které vydavatelé rozdělují na čtyři knihy: na listy rybářů, listy rolníků, příživníků a na listy hetér. Jeviště vloženo do Athén a okolí. Český překladatel vybral z každé části několik, opatřil delším úvodem a vysvětlivkami. Listy ty jsou zajímavé ku poznání kulturních poměrů oněch dob. Obsahem jejich je rozkošnický život podaný obratným stylistou, mluvou výraznou, řečnickými obraty bohatou a řečí uhlazenou. V té příčině Alkifrón mohl by býti vzorem našim moderním spisovatelům, kteří neštítí se užívati řeči hrubé a na mnoze neslušné. —o—

Jos. D. Konrád: **Bouřlivácí.** Román. Druhé vydání. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvot. obálce Mik. Alše. Cena Kč 15·—, skv. váz. Kč 26·—.

Čtenář prožívá v „Bouřlivácích" rok v kroužku několika dobrých sousedů menšího městečka, jichž hlavou je starý mládenec, bouřlivák Chadraba. Tento muž, na pohled drsný, avšak srdce dobrého, útočí na každého, v němž vidí jen trochu nepoctivosti nebo neupřímnosti. Bedlivě sleduje finanční zápas mamonivého statkáře Hustolesa a lichváře Držmíška, kteří se spojili proti sládku Medunovi, důvěřivému dobráku a také členu Chadrabovy družiny. Když je Medunovi nejhůře a záhuba neodvratná a když má býti Meduna vyhnán ze svého pivovaru i s rodinou, zachraňuje jej Chadraba za pomoci svých kamarádů z nichž za to jednomu, mladému učiteli, dává svoji roztomilou a hezkou neteř za ženu. Děj tohoto románku líčen je umělecky, mile a poutavě. „Bouřliváci" jak obsahem, tak i formou podobají se románům Raisovým nebo Šmilovského. Čtenáři, znající Konráda z jeho jiných románů a spisů, poznají zase něco nového a bodrou postavu Chadrabovu si jistě zamilují.

Karel Hradec: **Meslášský příběh inženýra Graye.** Historie světového konfliktu. Obálka A. L. Salače. Vydal nakladatel A. Král, Praha-Smíchov 1926. Str. 162, cena 15 Kč.

Román líčí geniálního vynálezce anglického inženýra, který chce osvobodili svět od válek, kapitálu ale i veškerých vlád a tak doufá, že nastane všeobecný mír. Z tajného úkrytu podniká své dílo, podaří se mu zničiti Londýn, Berlín a j. v době druhé velké světové války. Nabývá slávy, ale je zamítnut tou, kterou miloval a to proto, že její rodičové zahynuly za zkázy Londýna jím způsobené a proto inženýr sám hyne neobvyklou sebevraždou, dává se roztrhnouti výbuchem. Je to slibný pokus o dobro-

družný román u nás, který však nedosahuje prací cizích v tomto oboru. Část prvá je lepší než druhá, jsou tu příliš přeplaty bolševické idee. —š—

Sonja Špálová: **Bludiště lásky.** Román. Nakladatel A. Král. Praha-Smíchov 1927. Stran 128, cena 10 Kč.

Pokus o moderní milostný román, který autorce se podařil. Student Pavlů, krasavec, hledá ženu dle své představy; zmítá se mezi láskou k matce a Slavce dceři lékaře, která ho miluje. Pavlů dvakráte ji svede a stává se pak milencem a manželem a tu otrokem hysterické Francouzky. Za svá provinění je trestán tím, že marně touží po svém a Slavky dítku. Ta provdá se za jeho přítele, který přijímá i jejího synáčka za svého. Autorka pěkně líčí duševní konflikty a hloubku ženské duše. Spisovatelka vydala u Krále již dříve sbírku veršů: „Černý motýl", které zpívají o smutku z dnešního rychlého a prázdného života. —š—

Dr. František Kulhavý: **Z lékařových zápisků.** Řada I. Vyšlo jako IX. svazek „Populárně vzdělávací knihovny" v nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze-II. Stran 60. Cena Kč 6·40 včetně poštovného.

Popularisování vědy vhodnou formou je nemalým uměním a má v literatuře vzdělávací významné místo. Platí to obzvláště o zlidovění medicíny, jež majíc za předmět svého pozorování naše tělo a co s ním souvisí, stává se účelným prostředkem preventivním proti mnoha nemocem. K řadě knih tohoto oboru přibývá brožura Dra Kulhavého. Psaná formou beletristickou podává zábavně a živě výklady o rozmanitých chorobách a stavech tělesných a duševních. Je to instruktivní knížka, jejíž přednost spočívá v tom, že tlumočí vědecké směry a nové objevy v lékařství a nenápadně rozšiřuje obzory čtenářovy, upoutávajíc zcela jeho pozornost. Spisky podobného druhu možno vřele doporučiti a těšíme se na další řady poučných těchto zápisků.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Nákladem družstva Vlast, ve „Vzdělávací četbě katol. mládeže", jejíž ročník 20. právě počíná vycházeti, vyjde v několika dnech knížečka pro neokomunikanty: „Spasitel přichází." Podle spisku H. Pagés a M. Krausera upravil Ar. Oliva. Výborný tento dárek, vhodný jako památka na první sv. přijímání zaslouží širší pozornosti v kruzích našich čtenářů.

Pod názvem „Nová legenda zlatá" počne vydávati Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství (V. Kotrba) v Praze, veliké dílo, v němž budou zahrnuty legendy staročeské i dob novějších, umělé i lidové, domácí i z literatur cizích. Název jest volen podle první světové sbírky legend dominikána a později arcibiskupa janovského Jakuba de Varagine (1230—1298), jenž svoji sbírku, roku 1270 latinsky vydanou, nazval „legendou zlatou." — Náš moravský katolický filosof Dr. Josef Kratochvíl vydá třísvazkovou knihu „Meditace věků", v níž podává v populární formě vývoj myšlenky filosofické od nejstarších dob do dnešních dnů. Ve Vlasti v předešlých ročnících otiskované pěkné dílo Dra Michala Navrátila: „Průvodce po Italii" a pak v otisku knižně vydané bylo přijato pro vatikánskou knihovnu v Římě. Jako druhý díl spisu vyjde: „Za českou stopou v Italii." — Presidiální šef v min. obchodu, Dr. Hanuš Voves, píšící pod pseudonymem Anatol Rubín vydal novou sbírku epických básní: Severské legendy." — Karel Weis má sebráno na půl třetího tisíce písní z Blatska, Třeboňska a Šumavy a hledá v novinách nakladatele k vydání stopadesáti harmonisovaných písní.

Slovenské poklady v novém ročníku, jehož dvojčíslo vyjde v druhé polovici února chystají odběratelům překvapení. Obálka bude bílá a každé

číslo bude zdobeno novou původní perokresbou. V obsahu budou uveřejňovati historickou pověst Martina Kukučina „Košulky" a překlad díla Romaina Rolanda: „Život Beethovenův," a jiné význačné práce. Vřele doporučujeme tento význačný a krásný časopis.

Spisovateli Václavu Benešovi-Šumavskému a šefredaktorovi „Národní Politiky" dostalo se při jeho odchodu na odpočinek čestného daru ministra školství.

Jak sdělilo „Národní Osvobození", vydá **ministr Beneš** vbrzku své paměti z válečné doby. Kniha prý jest už v tisku a vyjde ve stejné úpravě jako Masarykova „Světová revoluce". Druhý svazek bude obsahovati dokumenty.

Laichterova sbírka **„Čeští spisovatelé 19. století"**, která až do války vycházela Vlčkovou redakcí a ve které vyšly: Božena Němcová, Čelakovský, Erben, Havlíček, Přleger Moravský a j., bude opět vzkříšena. Sbírka je vydávána kriticky a má velmi cenné úvody o spisovatelích.

Československá akciová tiskárna v Praze začala vydávati sbírku vhodných divadelních her pro naše ochotnické spolky s názvem: **„Dobré divadlo"**. Dosud vyšla dvě díla. Známého francouzského básníka Gheona náboženská hra „Jednání Nikolazikovo mezi svatou Annou a rektorem" jest výborným kusem pro naše jeviště. Hra jest zpracována podle vzoru slavných středověkých „miraklů" (zázraků), jež v moderní tvorbě dramatické nalézají opět obliby. Plynný překlad B. Pečínkové-Dlouhé zachovává plnou svěžest originálu. Cena Kč 5·—. Současně vyšla i veselohra „Zákon". Jest to původní věc, děj čerpán z přítomné doby a líčí příběhy amerického Čecha, vrátivšího se do staré vlasti. Jemná tendence této dvouaktové veselohry Roubalovy jest, ukázati na stinné stránky „amerikanismu". Cena Kč 4·50.

„Události", měsíční kroniku celého světa začalo před rokem vydávat nakladatelství B. Kočího v Praze a 12. číslem ukončen je prvý a dle prohlášení vydavatelstva také prozatím poslední ročník tohoto seriosně vedeného časopisu. Jako již mnoho jiných i tento měsíčník nenalezl takového pochopení, aby bylo zabezpečeno jeho další trvání bez velikých finančních obětí nakladatelství. Ukončený ročník je velice podrobnou kronikou událostí celého roku, srovnanou dle měsíců a dní a zůstane vítanou příručkou v rukou každého sledovatele veřejného života. Zániku tohoto listu, vedeného naprosto nestranně, je opravdu litovati.

Vychází u nás několik časopisů, které informují o tom, co nového v literatuře. Nejlepší a nejdůkladnější je zajisté **„Naše Kniha"** literárně bibliografický měsíčník, který pečlivým vedením Bohuslava Foita seznamuje čtenáře důkladně se vším, co během měsíce vyšlo (bibliografie), přináší články literární a zaznamenává každý měsíc výročí spisovatelů (naši oslavenci), zprávy o úmrtí (náš Žalov), různé vzpomínky na živé a mrtvé, drobnosti literární a kulturní. Všímá si i novinek v literaturách cizích zvláště slovanských a nezanedbává i literaturu náboženskou a pilně sleduje i práce našich katol. spisovatelů. Redaktor pan B. Folt, věnuje mravenčí píli a bystrou pozornost tomuto přehlednému časopisu, který za nízké předplatné 10 Kč ve dvanácti měsíčních sešitech dobře informuje své čtenáře. Časopis vydává Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze a vřele jej doporučujeme.

Jako v Německu vydán byl **zákon proti nemravné literatuře** tak i u nás zamýšlí vláda podati osnovu zákona, na níž již se pracuje. Doplňkem k ní vypracoval prý již sen. dr. Procházka návrh zákona, jímž čeliti se má proti rozšiřování pornografii ve všech směrech, jak tiskem, tak obrazy pod zástěrou umění, divadlem a filmem. V návrhu hlavně jsou uplatňovány motivy náboženské.

Všeobecně mluví se u nás o krisi české knihy a naříká, že lid se přichyluje k jiným požitkům. Příčiny hledají a radí se čeští spisovalé,

nakladatelé a knihkupci a organisují ve spolku s vládou jakousi propagační a pietní slavnost české knihy, spojenou se sjezdem nakladatelů a výstavou. Slavnost má se konati na počest páně presidentových narozenin dne 7. března.

Jubileum Musejníka. Letos je tomu sto let, kdy redakcí Františka Palackého počal vycházeti Časopis společnosti vlastenského Museum v Čechách, nyní zvaný Časopis Národního Musea, před převratem Časopis Musea království českého. Redakce oslavila toto jubileum jednak tím, že v letošním ročníku jednotliví odborníci ukazují, co znamená sto let Musejníka pro jejich obor, jednak obrazovými přílohami s podobiznami redaktorů od r. 1827. Nad to vydala právě neobyčejně dokonalé facsimile celého prvního ročníku musejníka, při čem zachován podle možnosti i druh papíru a barva obálky. Je to zároveň jubileum Palackého, který má lví podíl na tomto prvním ročníku. Jeho obsah ještě nyní po stu letech působí sensačně.

Jediný nyní známý exemplář benátského vydání Danteovy Božské komedie z r. 1491 byl prodán v pařížské dražbě za 100.000 franků, koupil jej milánský sběratel Hoepli.

Ve Stockholmu v nakladatelství dra H. Gebera vyšel román K. Čapka „Krakatit“ ve švédském překladu paní R. Wedin-Rothsteinové. Jest to první švédský překlad z československého moderního písemnictví.

Velký počet význačných londýnských knihkupců a nakladatelů se usnesl jednomyslně bojkotovati spisy šesti známých anglických spisovatelů. Je to L. G. Wells, Shaw (jemuž se právě dostalo Nobelovy ceny). Anthony Hope, Arnold Bennot, W. B. Maxwella sir Henry Johnsone. K těmto šesti Angličanům druží se ještě Anatol France, jehož anglické překlady rovněž propadly klatbě. Na základě tohoto usneseného bojkotu byly knihy jmenovaných autorů ihned odstraněny z výkladů všech zúčastněných knihkupectví, zaneseny do sklepa, kde jsou uloženy pod přísným dozorem. Angličtí knihkupci, kteří učinili toto usnesení, chtějí tím uchrániti anglickou mládež před nákupem knih, jež „svým přehnaně realistickým líčením mohou mládež toliko mravně ohrožovati.“

V Praze vychází 41 deníků. Koncem r. 1925 vycházelo v Praze celkem 41 deníků, z nichž některé mají denně dvoje i troje vydání (odpoledník a večerník). Z tohoto počtu bylo 26 českých, 14 německých a jeden maďarský. Mimo všeobecně známé velké denní listy vycházejí v Praze i tyto deníky: Československé Noviny, Deník Plzeňský, Domovina, Lid, Moravské Slovo, Rudá Zář, Deutsche Landpost, Deutsche Presse, Die neue Morgenpost, Freiheit, Nordböhm. Volksbote, Volksfreund, Volksrecht a Volkszeitung. Řada listů jsou ovšem listy hlavičkové — otisky z pražských deníků pro venkov s datem příštího dne. (ÚTK.)

Německý básník Rudolf Fuchs vydal v mnichovském nakladatelství Kurta Wolffa: **„Erntekranz aus hundert Jahres tschechischer Dichtung“**, anthologii 17 význačných českých básníků od K. J. Erbena až po Wolkera. Nejsou to pouhé překlady, nýbrž jak upozorňuje v úvodě, dostává se čtenáři touto knihou básní německých. Kurt Wolff vydal zároveň jinou knihu převodů Fuchsových: **Petr Bezruč. „Lieder eines schlesischen Bergmanns“.** — V nakladatelství Meyerově vyšla německá anthologie lidových písní slovanských: **Volkslieder der Slaven.** Angewählt, übersetzt, eingeleitet und erläutert von Paul Eisner. Obsahuje v jedenácti oddílech písně všech slovanských národů.

„Istorija češskoj literatury“ od Jakubce a A. Nováka ve dvou dílech nákl. „Plamja“ v ruském překladu dra V. Kůsta a ruské spisovatelky-emigrantky J. N. Matvějevé. Je to ruské zpracování 2. vydání německého („Geschichte der tschechischen Literatur“) rozšířené rukopisnými dodatky, dané prof. Arne Novákem překladatelům k disposici. Překlad je vytvořen vzorně a pečlivě se zvláštními zřeteli k ruskému stylu.

Československá žena, která vychází již čtvrtý rok, nalézá stále více a více přátel v katolickém hnutí ženském. Prvé číslo letošního ročníku je

velmi pěkně vypraveno. Již titulní stránka překvapí. Jsou tu dále pěkné obrázky s doprovodem, politické úvahy a sociální články od předních pracovnic a pracovníků ženského hnutí katolického. Katolické ženy dočkaly se konečně časopisu, který je důstojně representuje. Doporučujeme jej svým čtenářům a vybízíme, by nelitovali práce a času k rozšíření tohoto listu. Předplatné obnáší Kč 20 — ročně. Objednávky vyřizuje administrace ČESKOSLOVENSKÉ ŽENY, PRAHA II., Spálená 15.

Ilustrovaného časopisu „Šťastná rodina" vyšel 1. sešit pátého ročníku. Je to jediný časopis katolický toho druhu. Řada zajímavých obrázků pestří obsah listu. Najdete v něm všecko, co od rodinného časopisu očekáváte. Odbírejte jej a doporučujte! Předplatné obnáší pouze Kč 15·— ročně. Objednávky vyřizuje administrace „Šťastné Rodiny, Praha II., Spálená 15.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Litoměřický biskup J. Gross čestným doktorem theologie. Úřed. list přinesl vyhlášku ministerstva školství, kterou ministr školství potvrdil usnesení profesorského sboru bohoslovecké fakulty německé university v Praze, aby biskupovi v Litoměřicích Josefu Grossovi byla propůjčena hodnost čestného doktora theologie něm. university v Praze.

Pomník sv. Cyrila a Metoděje v Bratislavě. „Ludová politika" navrhuje, aby v Bratislavě na místě pomníku Petöfiho postaven byl pomník sv. Cyrila a Metoděje, a na místě pomníku Marie Terezie pomník velkomoravského krále Svatopluka. — Ústřední spolek českých žen chce zasaditi pamětní desku spisovatelce Boženě Němcové v Praze na domě „U tří lip" na Příkopě, kde před 65 lety dotrpěla autorka „Babičky". — V Plzni bude letos zbudován pomník národního osvobození nákladem 200.000 Kč. pomník býv. starosty města Petáka, pamětní deska Národnímu výboru, pamětní deska ve válce padlým obecním zaměstnancům, busta ředitele divadla Vendelína Budila a pomník spisovatele a býv. poslance Fr. Schwarze.

Rodiště Nerudovo zbořeno. Spisovatel Jan Neruda narodil se v Praze v Újezdských kasárnách, kde jeho otec před 95 lety jako bývalý dělostřelecký poddůstojník měl v nájmu kantýnu. Kasárny se nyní boří a došlo i na kantýnu.

Vlastivědné museum Ph. dra Augusta Sedláčka pro vlastivědu Prácheňska v Písku zakládá ve svých sbírkách grafické oddělení tisků, litografů a pod. všech tiskařů z Písku a okolí.

Rodinný obraz sv. Václava vydá „Výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava" v Praze-IV., Kanovnická 13. Bude to barevná reprodukce známého obrazu Karla Škréty nalézajícího se v obrazárně Rudolfina. Reprodukce bude velmi nákladnou a výbor zahajuje subskripci do konce března t. r. Cena obrazu nezarámovaného na tuhém křídovém papíře, formátu 48 krát 60 cm pohybovati se bude mezi 10 až 20 Kč podle počtu přihlášek.

Dr. Vincenc Zapletal, dominikán, universitní profesor starozákonní exegese na kantonální universitě ve Fryburku ve Švýcařích dovršil 15 ledna šedesátý rok věku svého. Dr. Zapletal je Moravan, rodák z Vilímova u Litovle. Během 36letého působení na jmenované universitě vydal mnoho vědeckých knih ze svého oboru a poslední léta biblické romány: „Jeftova dcera", „David a Saul", „David a Bethsame", „Mojžíš hledající Boha", „Mojžíš, vůdce národa", a v tisku má: „Josef egyptský a jeho bratři". Román „David a Saul" vyšel v českém překladě nákladem „Dědictví Svatojanského".

Poslanec dr. Jos. **Buday**, trenčanský rodák slavil 28. ledna 50. narozeniny, je kanovníkem nitranské kapitoly a profesorem bohoslovecké fakulty univesity v Bratislavě a je literárně činný. Také poslanec lidové strany katecheta Al. **Roudnický** slavil své padesátiny. — Životního jubilea šedesáti let dožil se 5. února český monografista a historik, em. jindřichohradecký archivář **František Teplý**, nyní na odpočinku v Malenicích nad Volyňkou, kde píše veliké dílo: „Dějiny Jindřichova Hradce, jeho starobylého zámku a jeho uměleckých i historických památek". První díl je právě dotiskován nákladem obce. Mnoho prací historických archiválních uložil ve „Sborníku historického kroužku" při Vlasti. Napsal četné monografie míst z okolí svého působiště. Z velkých jiných historických prací jubilantových uvádíme ještě jeho „Nářky husitské 1438–1443", jeho „Příspěvky k dějinám českého zemědělství", jeho „Dějiny archivu jindřichohradeckého" jeho „Slavatovské palatináty" atd. Psal i o Češích a Němcích na Hradecku, o dějinách hradeckých rybníků, o vítorazské hranici, dokonale zpracoval dějiny Chodů („Chodové ve sporu s Lomikary"), jímž věnoval vůbec mnoho krásné a nadšené práce, bohatě doložené z archivů. Archivář Fr. Teplý je dnes (po smrti Augusta Sedláčka) nejvýznačnějším historikem českého jihu a západu (Domažlicko). Byl velikým přítelem J. Š. Baara, jemuž v lednovém čísle „Literárních rozhledů" věnuje krásnou vzpomínku. Přejeme mu hojně zdraví, aby historické písemnictví mohl obohatiti ještě hojně. — Dne 8. února dožil se 65 let zasloužilý spisovatel profesor **Julius Košnář**. Napsal a přeložil mnoho povídek, psal články z křesťanské sociologie a charity. Veliké množství je různých článků, referátů a črt z církevních dějin obecných i českých, z archeologie a církevního umění a j. oborů, uložených, resp. ukládaných do Časopisu katol. duchovenstva, Večerních Novin, Katol. Listů, Aletheie, Cecha, Křesť. školy, Kříže, Marie a j. pod plným jménem nebo pod pseudonymem J. B. Strejček nebo Strej. K. — Na Moravě dne 7. února slavil 80. narozeniny bisk. konsistorní rada **Karel Bezstarosti**, farář na odpočinku v Brně-Žabovřeskách. Rada Bezstarosti je též literárně činný. Brněnský „Obzor" přinesl pěkné jeho básničky, příležitostné verše, jakož i různé články, pěkné prosy, ušlechtilým humorem kořeněné. Rada Bezstarosti patří ke skupině moravských zasloužilých vlasteneckých pracovníků: Vladimír Šťastný, František Bartoš, Vincenc Brandl, Vilém Ambrož, Václav Kosmák a j.

Univ. docent **MUDr. Duchoslav Panýrek**, známý popularisátor lékařských věd a medicinský spisovatel, autor několika knížek cestopisných slavil 19. ledna jubileum šedesátých narozenin. — Spisovatel a básník **Fráňa Šrámek** slavil 19. ledna své padesátiny. Sebrané spisy jeho vydává nakl. F. Borový. — Populární spisovatelka **Popelka Biliánová** slavila 27. ledna své 65. narozeniny. — Básník **Petr Bezruč**, žijící v Brně jako poštovní úředník, dožije se 15. září šedesáti let svého života.

V Klášteře nad Jizerou u Mnichova Hradiště zemřel 12. ledna český spisovatel a politik, význačný organisátor české a slovanské stenografie **Josef Dürich**. Jeho „pokus o jednotný těsnopis slovanský" je dílo dlouholeté práce. Politikem byl školy Riegrovy, jehož byl spolupracovníkem. V době války světové ve spřátelené cizině pracoval pro dosažení státní samostatnosti našeho národa. Za práci tu skládil málo vděku, byl odstrčen, ale památka jeho nevymizí. — V podolském sanatoriu zemřel 3. února **PhDr. Rudolf Sokol**, docent geologie Karlovy university a vynikající badatel v oboru geologie. Seznam publikací dra Sokola přesahuje značně stovku. Je to řada prací o Polabí a o Šumavě a Českém lese, které vzbudily i v zahraničí značnou pozornost.

Oprava. V básni Karníkově na str. 128 v šesté sloce prvý verš má správně znítí: „kde jste, kde jste, očka milá" — a za čtvrtým veršem téže sloky chybí konečné uvozovací znaménko. — Na str. 159. v románě B. Bečvářové nutno přesunouti za řádku 11. řádku 13. a pak 12.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 15. listopadu.)

Archa 10. — Časopis katol. duchov. 8. — Český lid 1. — Hlídka 10. — Hvězda 6. — Letem světem 2. — Museum 1. — Naše doba 1. — Naše omladina 20. Pan přichází 3. — Pax 11—12. — Růže Dominikánská 7—8. — Růže lurdská 11. — Selské hlasy 44—47. Serafínské květy 11. — Serafínský prapor 11. — Slovenský ochotník 8. — Slovenské pohlady 10. — Věstník katol. duchoven. 2. — Věstník katol učitelstva 2. — Zasvěcení 11. — Země 2. Zeměděl. družst. listy 43-45.

Z nakladatelství Josefa Birnbauma v Brtnici. V. I. Němirovič-Dančenko: **Zpověď ženy.** Román. Přeložil M. Inževatkin. — Hardy Schilgen S. J.: **Mladí hrdinové.** Povzbuzení jinochů ku šlechetné snaze a čistému životu. Přeložil M. Soutor. Cena Kč 9·—. Hardy Schilgen: **Ty a ona.** Přeložil Dr. Karel Vrátný.

Z nakladatelství Dědictví Svatojanského, Praha-IV.: **Modlit by za v Pánu zesnulé.** Dle nových překladů sestavil Dr. J. Hejčl. Cena Kč 5·—. (Viz Vlast str. 93)

Z nakladatelství Herder & C. ve Freiburgu v Badensku: Joseph Albert Otto S. J.: **Der Fischer vom Kurange.** Se 4 obrázky. C. 1.70 M. — Karl Kälin S. J.: **Der Sieger auf Futuna.** Se 4 obráz. Cena 1·70 M. — Dvě povídky pro mládež, které tvoří 32. a 33 svazek sbírky illustr. příběhů vypravovaných hlavně misionáři. — M. Scharlau (Magda Alberti) **Siegt Kämpfe einer Konvertitin.** Str. 240, cena 3·80 M. — Jest to pěkná autobiografie, vzpomínky a vyznání, které tvoří druhou knihu spisovatelky doplňující její „Kämpfe." Spisovatelka pěkně líčí, jaké boje a nástrahy musí překonati katol. křesťan, žijící mezi jinověrci. Kniha poučná, plná hlubokých myšlenek. — Marika Stjernstedt: **Die von Sneckenström.** Roman. Berechtigte Übersetzung aus dem schwedischen von Rhea Sternberg. 3 6 str., cena 5·20 M. Marika Stjernstedt jest nejpopulárnější spisovatelkou švédskou. Tento román líčí tragické osudy katolické rodiny v protestantské zemi. Je to román rodiny, která mnoho vytrpěla za víru a své přesvědčení. Nakladatelství Herderovo jistě se zavděčilo všem katolíkům Německa, že vydalo tento román, který z počátku ve Švédsku byl podceňován, ale zvítězil.

Z nakladatelství Gustav Francl (Cyrillo-Methodějské knihkupectví) v Praze-I. **Za pravdou a krásou.** Aloisiánské třídenní o 14 promluvách. Napsal Josef Rybák S. J. Cena Kč 7·—. (Viz Vlast str. 93)

Z nakladatelství J. Khuna, knihkupectví v Novém Městě na Mor.: Jan Karník: **Listy z kronik.** Belletrie, feuilletony a vzpomínky. Kč 15·—. Str. 162. (Viz Vlast str. 92) Vřele doporučujeme nejnovější knihu našeho veleváženého spolupracovníka.

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupce v Praze-I.: Laciné vydání spisů Breta Harta. Sv. 14. Cena 6 Kč. **Ztracení v pustině.** Přeložila L. Baštecká. — První román z trilogie líčící divočiny americké, v níž spisovatel umísťuje velikou epopeji, která odehrává se v tomto drsném životě. Četba zábavná. Doporučujeme.

Z nakladatelství V. Kotrby v Praze: Ludmila r. XXVII. Sv. 1. a 2. František Čech: **Pan Roubíček.** — Již v prvním čísle Vlasti doporučili jsme povídku autora, který výborně zná prostředí maloměstské společnosti, z níž jednu figurku vybírá a poutavě líčí. Povídka čte se pěkně a je dobroou četbou. Vyšla ve sbírce zábavné četby pro český lid „Ludmila", která vzorně plní své důležité poslání. Proto doporučujeme „Ludmilu", tím vřeleji, že její pronikání do nejširších vrstev umožňuje i její mimořádná levnost. Za deset korun obdržíte celý ročník, obsahující řadu dobrých a poutavých knih. Přihlášky řízeny buďtež na administraci „Ludmily", Praha II. 200.

Z nakladatelství A. Neubert, zemědělské knihkupectví v Praze: Hudební věda. Sv. I.: Dr. J. Hutter: **České notace, část I. Neumy.** Kč 15·— Odborný posudek přineseme v 3. čísle Vlasti. **Literatura.** Bibliograficko-vzdělávací věstník R. IV. č. 2—4. Toto číslo přináší výběr 5000 her, vydaných do 1. srpna 1926. Ochotníci divadelní s ra-

dostí uvítají tento seznam, aby dle něho voliti mohli hru. Číslo obsahuje i řadu cenných článků o divadle a podrobný soupis slovenských her.

Z nakladatelství „Sfinx" (B. Janda) v Praze-II.: Škola vševědná. Redakcí univ. prof. Dra. O. Kadnera. Svazek 7. **Logika.** Napsali Dr. F. Pelikán, Dr. B. Dratvová. S 19 vyobrazeními. 25 str. Cena 18 Kč. Svazek 9. **Průvodce do života.** Rádce k volbě povolání. Napsal Ad. Vlček, ředit. m. ch. šk. v Poděbradech. Str. 176. Cena Kč 18. Populární spis jedná o tom, jaké tělesné i duševní vlastnosti jsou žádoucí v jednotlivých povoláních životních a jaké podmínky vzdělání obzvláště se vyžadují. V knize jsou i pokyny o zkouškách přijímacích do škol středních a poučení o studijních podporách. Spis zasluhuje největšího rozšíření!

Z nakladatelství Jos. Svátka, knihkupectví, Praha II., Spálená 8.: Výbor nejlepších knih. Sešit 10—17. V sešitě 16. dokončen román G. Sandové: **Valentina** a v sešitě 17. počíná román téže spisovatelky **Consuelo**, v němž líčí rozmarný život španělské cikánky, slavné zpěvačky, která se vdá za českého šlechtice, s nímž dostává se na dvůr císařovny Marie Terezie ve Vídni a krále Fridricha v Berlíně. Před čtyřiceti lety čítal se u nás tento román hojně, dnešní generaci je neznámý.

Listárna redakční.

Syr. Nelze uveřejniti. Několika. Co bylo jinde již otištěno, je zbytečno zasílati, nelze otiskovati ve Vlasti. — P. N. Račte vybrati něco lepšího.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Březen 1927.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII. *ČÍSLO 6.*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 6.

	Str.
Josefova smrt. Báseň. Napsal František Kyselý	241
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová	242
Z vypravování starého Juoza. Napsala Lazdynu Peleda	251
Pod Bílým Křížem. Napsal Antonín Hrůza	255
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek	259
Z dopisů Vlasty Pittnerové. Napsal Dr. J. Svítil-Karník	265
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	268
Jméno Tvoje. Báseň Napsal Fr. Taubic	271
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha	272
* * * Báseň. Napsal A. S. Chudobka	276
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	277
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	279
Hlídka sociální	281
Literatura	283
Literární obzor	284
Z našeho života	287

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 6.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

BŘEZEN 1927.

František Kysely:

Josefova smrt.

Práh věčností se před Josefem šeřil.
Již od bytostí, které Bůh mu svěřil,
pryč bral se choť i pěstoun milovaný.
Byl nadeň Ježíš skloněn s jedné strany
a na pěstouna těcha neskonalá
jak luny svit se z něho rozlévala.
Choť svatá s druhé strany, slzu v řase,
co nejněžněji k němu vinula se
a pozorlivě truchlivý hled její
tkvěl na přepadlém jeho obličeji,
v němž stínem stopa úzkosti se tměla,
až sehnula se k němu něhou jata
jak vánkem krásná haluz květošatá
a rty se dotkla stydnoucího čela.
Tu s duše Josefovy tíseň spadla,
zrak potrhaný vzplál mu živým jasem
a svěžestí se zaskvěla tvář zvadlá;
sil nabyv promluvil k ní polohlasem:
„Ó Maria, když mizely mé síly
a dotekly se mne rty tvoje vřelé,
jež celovati smějí Spasitele,
cos vniklo v duši mou jak záblesk bílý
a zjařilo mě jakés opojení,
jež smrt mou v rozkoš netušenou mění.
Mne vděčnost k tobě naplňuje vroucná
a duch můj s nadšením zří do budoucna.
Hle, velké množství ctitelů tvých zmírá
a smrtná úzkost úporně je svírá;
než provázena andělskými kůry
ty k ložím smrtelným se snášíš shůry
a tajně tiskneš, láskou rozvroucnělá,
rty přelíbezné na miláčků čela

a polibek tvůj maří pekla škleby,
by duše nebály se vzletět k nebi.“
To předvěstiv a rozplývaje blahem
již před samým se octl věčna prahem;
jen ještě s Ježíšem se oko střetlo
a duše vzlétla v nekonečné světlo.

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

(C. d.)

Inženýr byl dříč, zasedl-li k práci, nezvedl hlavu, dokud s ní nebyl hotov. Byl velice pořádný, jeho stůl byl jako uklizená kaplička i když pracoval; inženýr nekouřil, nepil. Pedantem na jiné však nebyl. Otyla mohla se s pořádkem u svého stolu potýkat jak chtěla, nevšiml si toho. Když jedla, nevyrušil ji, když odběhla a vrátila se později, když na ni s diktátem neb nějakým spěšným dopisem nečekal, nezeptal se, kde byla. Podřízení s ním vždycky vyšli, odevzdali-li svou práci úhlednou, byli-li spěšní a chápaví. Byl ženat, měl děti. Byl bohat, ale byl šetrný. K svačině snědl dvě suché housky. Jen když byla doba jitrnic, posílal si Apfla pro jitrnici, leč nakazoval mu: „Jen jednu, pane Apfl!“

„Jen jednu, pane Apfl!“ napodobila ho Otyla v umývárně před „myšičkou“. Myšička znala inženýra déle. Mávla vždy rukou, když byla o něm řeč a hanila ho při vší chvále, kterou o něm musila vzdáti: „Má nejlepší pověst ze všech pánů tady. Jiní mají baletky, subretty, vykládají divy, ale on ani se za ženskou neohlédne. Jednou sice si se Steinerem povídali, že by neškodilo, manželky někdy poslat na horoucí skálu, ale to by musila byt pro Hrona milenka papírová, aby nic nestála. Ten na groši sedí. Do zábav zřídka kam jde, je prý nejraději doma, a ta jeho paní hlídá s ním. Ona není právě pro representaci stvořena, také prý stále churaví, ale prachy měla. On se jí drží, leda že se s ní po světě nepromenuje. Ještě jsem ho s ní ani jednou nepotkala, chodí sám. Do kanceláře také za ním nepřišla, to si jiné paničky dají říci, rády se před námi pochlubí, nadnesou. Hronová není taková. Jen děti sem jednou přiběhly, dva černí klackové, jemu docela nic podobní, a ani dcera po něm krásu nezdědila.“

Otyla věděla dosti. Potom začala se vyptávat na jeho příbuzenstvo a byla utvrzena ve své někdejší domněnce o dru Hro-

novi. Byl inženýrovým bratrem. Léčil však na venkově a v kanceláři železářské společnosti znalo ho sotva několik pánů.

Hron vstal, postavil se za Otylu a začal diktovat. Nebyli však ani v polovici, když se otevřely dveře a vstoupil pán, inženýrovi podobný. Inženýr šel mu vstříc. „Tak již odjíždíš?" prohodil. Otyla rozevřela na příchozího oči dokořán. Poznávala v něm dra Hrona, zestárlejšího, leč veselejšího, příjemnějšího než jeho bratr. Otyle srdce v prsou vzpomínkou zabuchalo; jenom si spravedlivě řekla, že inženýr je hezčí, zajímavější. Byl.

Bratři se posadili a rozpovídali se. Inženýr hleděl doktorovi do tváře, lékařovy oči jezdily po světnici. Všiml si, že Otyla na něj hledí a že ho poslouchá. Zavedl tedy, jako galantní veselý muž, hovor tak, aby i dívka se ho mohla zúčastniti, a konec konců Otyla, osmělena jeho přívětivostí, prozradila se: „Já vás znám, pane doktore, ještě z těch dob, když jste byl asistentem ve všeobecné nemocnici." Oči jí při tom šelmovsky zahrály. „Léčil jsem vás?" vyptával se doktor. — „Jednou při ordinaci na klinice," zněla odpověď. Doktor se již na dívku nepamatoval. „To víte, slečno, v nemocnici mně proběhlo pod rukama sta a sta lidí." Dala mu za pravdu a o dopisu taktně pomlčela.

První její dobrodružství skončilo hned před devíti lety, když na doktorovo pozvání nereagovala. Nyní — byl také ženat, jako bratr, ani v Praze nebydlil, a již odcházel. Otyle podal ruku, prohodil galantní poznámku, že má oči jako Kreolka, a odcházel s inženýrem. Inženýr dnes po prvé přičiněním bratrovým se s Otylou rozpovídal. Se zájmem sledoval, jak se na židli u okna pod pohledem doktorovým rozehřívala, jak ochotně odpovídala a jak hezky se smála. Poznámka o jejích očích přivedla mu na paměť pověst, která i k jeho uším zalétla, že se do těch očí zahleděl ředitel Douša, známý Don Juan. A inženýr, ukláněje se na odchodu své korespondentce, zadíval se do nich také.

Dnes po prvé se Otyla se svým chefem pobavila. Ke svému údivu shledala, že to není taková „zmrzlá košile", jak ho negalantně titulovala. Ale zasmála se jeho vtipným poznámkám, podivila se jeho rozjiskřeným, krásným očím, překvapil ji jeho bezstarostný smích. Připadal jí omládlý, zcela jiný, jako svobodný, zkrásnělý, přístupný. Zastínil mladšího, veselejšího bratra. „Hezký člověk," usoudila, a dnes po prvé byla ráda, že sedí v jeho kanceláři.

Poněvadž se blížila šestá hodina, skládala práci a myslila na inženýra déle, než na doktora. Uvažovala o něm. Bývá takový doma, jakým se mně dnes zjevil, anebo byl takový v pravé své podstatě a zmrzl ve své domácnosti, rozmrzává jen, když se naskytne příležitost?

Byly to na pohled bezvýznamné, běžné nápady, kterým hověla chvíli, než se ustrojila a nežli kancelář zamkla, ale kdyby to nebývala lehkomyslná Otyla, byla by se jiná mysl již nad nimi po-

zastavila a byla by si dala pozor, aby se k ní nevrátily. Tím si však Otyla hlavu nelámala. Když si řekla o inženýrovi, že je hezký a zajímavý, tím ho podle jejího náhledu pro jeho ženu neubylo, a ona přece měla Doušu. Z kanceláře šla s ředitelem na procházku.

Byl krásný večer. Dnes dlouho vydrželo světlo, sluníčku jako by se za Petřín ani nechtělo, a když tam přece zapadlo, jeho družina, červánky, rozběhly se po celé obloze a svítily do ulic růžovou mlhou. Otyla procházela se s Doušou po nábřeží bývalého Podskalí. Vypravovala mu o návštěvě u inženýra Hrona, pochlubila se, jak jí doktor zalichotil, a ředitel, u vědomí své odpolední viny (všiml si na chodbě jejího protáhlého nosánku), vyslechl ji trpělivě, nežárlil dnes na pochvalu, která se netýkala jeho neteří a ochotně se o akcionáři Hronovi rozpovídal. Otyla svěřila se mu se svým podezřením: „Nevím, ale ačkoliv Hrona všichni chválíte, na mne dělá dojem člověka, který se do té ctnosti nutí. Nevěřím jeho kamenné škrabošce, bude to spíše sádra, kterou klepnutím rozbijeme," mínila.

„Jen vy se o to nepokoušejte," varoval ředitel. Leč nevěřil tomu, že by se to Otyle podařilo. Domníval se podle svých zkušeností, že by na inženýra musila být žena rafinovanější a ne větroplach Otyla. Ona sama v tom okamžiku se takovými plány nezabývala. Naopak. Zatočili s Doušou na procházce k všeobecné nemocnici, a ona mu začala povídati o všech těch všetečných kouscích, které s kamarádkami, zejména s Libuší a studentem Lamačem prováděla, když zde chodila do školy. Smála se znova a znova, jak dra Hrona dopisem dostala, a ráda si na tu dobu bezstarostnosti a dětinského veselí vzpomínala. Vypravovala to, zavěšena do ramene Doušova, vrtíc se celým tělem, neboť nedovedla bez gestikulování hovořiti, a podobala se spíše Doušově dceři než jeho zbožňované, neboť on ji poslouchal s tatíkovským úsměvem.

Otyla byla již jeho poslední láskou. První láska a poslední bývají platonické. Douša skoro někdy litoval, že ten nový poměr zestárlého muže k mladému děvčeti, jež k němu přilne třeba i srdcem, nikoliv však smysly, ruší polibky, objetím, že nedovede odolati mladistvému záchvatu, ačkoliv v tatíckém kamarádství jeho vybouřené povaze líbilo se již lépe. Také jí se lépe zamlouvalo pohlížet na něj, jako by byl jejím galantním, fešáckým strýčkem, líbilo se jí více zauličníkovat si, pozorována jeho shovívavým úsměškem, než hrát si na zamilovanou.

Jí se Douša líbil, hodně se jí líbil. Obdivovala jeho malá, posměšným úsměvem oduševnělá ústa a líbil se jí způsob jeho vzetí. Vypadal pansky a jiným ženám se také líbil. Ráda s ním chodila. Ale on přece jen vyciťoval roztržitost ve způsobu jejího laskání, lichotila se víc kočkovitě, než dravě, a proto byl tak úzkostliv toho, aby se mnoho nepovídalo o tom, že s ní má známost.

Byl, jako všichni bývalí Don Juanové, ješitný. Bál se, aby mu nepokojné děvče jednou za jiným mladším, ohnivějším neuteklo,

že by pak byl v kanceláři pro smích všem. Dnes večer měli oba podivní milenci štěstí, nikoho známého nepotkali. Douša se z toho radoval, Otyla si nevzpomněla. K jich spokojenosti utekla jim večerní chvilka v tmící se ulici pod zsinalým zářijovým nebem, na kterém nad věží ústavu choromyslných v Kateřinské ulici vycházel měsíc, jedna radost.

„Měsíčku na nebi hlubokém, světlo tvé zdaleka vidím,
po nebi bloudíš širokém, díváš se v příbytky lidí.
Měsíčku, postůj jen chvíli,
řekni mně, řekni, kde že můj milý?"

pobzukovala si Otyla píseň rusalčinu. Chodili ve stromořadí podél zdi zahrady blázince z Kateřinské ulice k Apolináři vedoucí. Listí již poletovalo ve vzduchu. V aleji procházelo se více zamilovaných lidiček. Otyla, svedena pohledem na ně a svedena vlahým dechem houstnoucího šera krásné jeseně, schylovala se důvěrně k rameni svého společníka, až se jí tento po chvíli zeptal: „Máte mne přece ráda?"

„Ovšem že. Což vám to musím opakovat, že jste mého srdce král?" zasmála se a po druhé udala tak výraz, kterým se po prvé před lety vyjádřila o dru Hronovi. Jak se časy mění! Dnes to říkala jinému, a zase se při tom smála. Bohudíky, po Arnoštovi se ještě smála a na Arnošta ani nevzdechla. Vždyť nevzpomínala ani na to, co ji u Douši mrzelo, co dobře nechápala a co by ji konečně bylo mrzelo, i kdyby to byla chápala.

Teď však si tím neotravovala večer, jakých je málo. Nyní jí bylo velice hezky, tak srdečně hezky, a on, hledě na ni skrze skřipec svýma posměšnýma a posmutnýma očima, myslil si: „Tvého srdce král! Ale nezůstal bych jím věčně, ani kdybych si tě vzal." Och, stáří! Můžeš být nevím jak omládlé, nevím jak zbarvené, zůstaneš stářím, ani ne tak pro toho, kdo se na tebe jen dívá, jako pro ty, kteří tě nosí. Dobře hádal bývalý Don Juan. Dobrá Otylina nálada byla ještě dozvukem odpolední zábavy s drem Hronem a jeho bratrem.

Vrátivši se z procházky do svého pokoje, byla dívka víc unavena než sentimentální, jako každý člověk, který byl se závěrkem dne spokojen. proto brzy usnula, nemyslíc na nikoho. Leč ve snu po prvé se jí zdálo o inženýrovi. Zdálo se jí, že jí diktoval do stroje, venku schylovalo se k bouři, v kanceláři bylo vzdor otevřeným oknům dusno, a pojednou inženýr ustál, políbiv ji.

Otyla procitla, když ještě bloudil měsíc po obloze a tma vládla ve vadnoucích korunách německé botanické zahrady. Otyla byla prchlým snem vzrušena. Po takovém snu bylo jí, jako by byla inženýrovi bližší a zalíbil se jí k zbláznění. To trvalo, než se vody napila a než obrátila podušku chladným povlakem navrch. Potom zabručela, protahujíc se: „Políbení ve snu znamená prý faleš. Musím si dát na toho studeného patrona pozor."

A klidně zavřela oči na témže místě, na kterém ji měsíc s čaromocí spánku vzbudil. — Měsíčku, řekni, kde že je můj milý?...

VI.

Otyla zase jednou po letech zajela o Všech svatých na hroby rodičů do Prachatic. Těšila se na shledání s drahým městem a se známými jako dítě, v létě tam nebyla, neměla letos vůbec dovolenou, protože na novém místě nebyla ještě rok, až ty dva dny na podzim na řediteli Knaurovi vyprosila. Přenocovat měla u macechy ve Volarech. Tato byla totiž v říjnu v Praze, podrobila se lehčí operaci a dívku před odchodem do nemocnice vyhledala. Navázaly nové styky, které nestály ani za navazování, nebyly na stálo, ale za to, že Otyla, to srdce, které rychle na chladnost zapomínalo a za nový úsměv ochotně se rozdávalo, macešе do nemocnice nosila cukrovinky, květiny, knihy, za to, že paní kupcová Jáchymová nebyla v nemocnici tak opuštěna, když muž nemohl se z obchodu vzdáliti, pozvala milostivě Otylu na Dušičky.

Cestu domů zlatilo jí slunce. Před odjezdem vybídla ředitele Doušu, jako by měla špatnou pamět, nebo jako by ho neznala, s celou svou otevřeností, aby jel s ní. Ale kde pak ředitel Douša, aby se byl před dívčinou rodinou tolik zavázal. Potom nerad a zvláště ne tak daleko cestoval, miloval již jen svoji Prahu a její pohodlí, a tak odřekl.

Otyla, jedouc den před Všemi svatými rychlíkem do Čičenic, nic si z toho již nedělala, ačkoliv ctitele za jeho neochotu po zásluze vyhubovala. Před tváří rodného kraje byla však nejradši sama, obklopena německými krajany. Byla nejradši bez lásky, s jedinou láskou k rodným horám. Do Čičenic voněla jí v ústrety otevřeným oknem oslabě osluněna, silně zamlžená Blata. Od Vodňan zdravily ji známé zrezavělé lesíky kolem Bavorova, potom celé pruhy zchladlých usínajících lesů na vrchách vyšších a vyšších, blížících se k Husinci, k Prachaticům, a Blanice rokotala občas podél trati.

V Prachaticích vyklonila se Otyla z okna s očima rozjásanýma, aby se hodně, hodně nadívala na jejich alpskou scenerii a na tu minaretovou věžičku starého chrámu ze 14. století. Trvalo to dlouho, než vlak z Prachatic znovu zabral, nechtělo se lokomotivě do horské výše, která za Markétinými Lázněmi začínala. Markétiny Lázně byly již ve stínu mohutného Libínu, když Otyla jela kolem jejich lázeňského domu a kolem četných, bílých vil. Pak ztrácela se Rudolfova rozhledna na vrcholu rulové hory Libínské v šedavých mráčcích víc a více, a partie krásných údolí, horských pasek a smrkových alejí, kterými a kolem nichž vlak pomalu uháněl, začaly se halit v listopadové temno. Otyla ohlížela se dlouho za bílou věží „Rudolfsturmu", která vévodila Prachatickým horám a se které za krásného let-

ního dne bylo viděti Alpy. Otyla se rozpomínala, jak tam co dítě se školními dětmi, než odešla na další vychování k prachatickým řádovým sestrám, podnikla výlet, a jak jí tam chutnalo mléko a sýr, který pojedla v hájovně, kde bylo postaráno i o noclehy.

Blíže Volarům v houstnoucí tmě začaly se objevovat charakteristické budky, stodůlky, dřevěné na rašelinu a na seno. Z temna vystupovaly ještě temnější kupy vykopané a sušené rašeliny, po močálovitých pastvinách zakřepčila si tu a tam bludička. Za tmy dorazil vlak do města, které začínalo hned u nádraží. Otyla byla doma.

Otyla-Němkyňka byla již od Husince ve svém živlu. Slyšela samou němčinu, tu horáckou, prachatickou němčinu. Usazena mezi Čechy, musila si přiznati, že jsou tito uhlazenější, chytřejší. Němci-horáci mluvili ve voze na celé kolo, nesmáli se, nýbrž řehtali se, až v uších píchalo, rozesmáli se vděčně pro vtip sebe ubožejší, sebe dětinštější, ale byli jinak úslužní, poníženě zdvořilí vůči člověku nastrojenějšímu, panštějšímu, a Otyla-Němkyňka nebyla nikdy zuřivou československou republikánkou. Proto měla své horáčky-prosťáčky stále ráda a potlačovala úsměv, jehož by se jinak nebyla zdržela.

Na nádraží ve Volarech nečekal ji nikdo. Trochu ji ta německá neomalenost jejích příbuzných zamrzela. Pak si však vzpomněla, že je macecha dosud churava, jistě že chystá večeři a otčím že obsluhuje v krámě. Konečně znala to ve Volarech právě tak dobře, jako v Prachaticích, jezdívala sem s macechou, která pocházela z Volar, k jejím známým, a nádraží bylo v městě. Otyla věděla, kterými cestami má se ubírati, aby přišla k domu kupce Jáchyma.

Volarské nádraží bylo již zbaveno květů, jimiž se v letní době pyšnilo, a místo visutých košíčků visely rozsvícené lucerny, když Otyla obešla jeho stavení a přišla na silnici. Přidala do kroku, neboť začalo pršet. Nerozhlížela se, neměla na co, ve tmě nebylo viděti hradby Volarského údolí a jejich souseda, Boubínu. Otyla proběhla uličku dřevěných stavení, zachráněných při požáru v druhé polovici minulého století, krásně vyřezávaných to hraček, pavlače samý sloupek, a vyhnula se hromadám dříví a chroští, které kryly celé přízemky.

To byly Volary, nyní chudé, horské město, založené po husitských válkách Petrem z Rožmberka a obydlené štýrskými Němci, které sem bývalý jihočeský král povolal, aby tu zavedli horský chov dobytka. Původně byla to česká osada. Ve Volarech, jako v Prachaticích, vyzváněl soumarský zvonec smutný los Zlaté stezce, která městem v dávných dobách probíhala, a jako Prachatice, zlatem obohacovala. Nyní do studeného, zesychravělého dušičkového večera voněl v ulicích truhlářský klih, fermeže, barvy truhlářských a soustružnických výrobků místního obyvatelstva, jež

rozváží své dílo nejen do Rakous, ale do celé Evropy. Poblíž kostela sv. Kateřiny nalézal se druhý domov Otyliny macechy, kamenný domek s cihlovou střechou, nezatíženou velikými kameny, jak tomu bylo na doškových střechách starých, vyřezávaných jeho sousedů. Byl to domov paní Jáchymové, nikoliv však Otylin.

Dívka nebyla přivítána tak, jako ona macechu v Praze přivítala. Ti cizí Němci a Němkyně ve vlaku byli k ní vlídnější, srdečnější nežli žena, která měla jejího otce. Kupec Jáchym byl lakotný Sasík, který proběhl celé Německo, než se ve Volarech usadil, a dobré časy popřál leda tak sobě a trochu ještě svojí manželce. Hned se Otyly zeptal, kdy odjede. Spražena ve svém nadšení, jež v ní vyvolala příjemná jízda krásným, rodným krajem, dívka zatrpkle se usmála a oba lakomé lidičky ujistila, že se nezdrží. „Zítra ráno již odjíždím. V Prachaticích přece vystupuji a musím hledět, abych stačila návštěvu na hřbitově vykonat a včas se vrátit k vlaku do Prahy," povídala.

Do Prahy se vrátí, ale ke komu? K pradleně Sommrové, která se svým bratrancem-švakrem bude památku Dušiček zapíjet někde v Jedové chýši, do sirého pokojíku, kde sotva bude zatopeno, za to jeho okno z venčí bude zalito přívalem déště. Jedinou Otylinou společnicí bude komicky nastrojená, komicky tlustá bálovnice z let devadesátých v odřeném, pozlaceném rámečku u kamen. Otyla vrátí se k Doušovi! Bude zas bez domova. — Vzdychla si. Ale ještě na ni čekaly Prachatice. Tam byl vlastně pravý její domov. K vůli hrobům rodičů sem přece trochu přijela a u nich se snad, byť si smutně, ještě potěší...

Ve Volarech nepochodila, to již bylo jisté. Škoda! Ve Volarech bylo by se jí také líbilo, byla by za to mnoho dala, kdyby v tom zákoutí, o vánocích po kolena zasněženém, s domečky jako z německého betléma, směla ztráviti Štědrý večer. Marná illuse. V domácnosti vystonané macechy usmívala se na ni plaše jediná služebná, stará osoba, také Němka, ale pravá Volaračka, samá pověra, samá pranostyka, volarskými Němci dochovávaná, jaké si přivezli s sebou ze štýrského domova před čtyřmi sty lety.

Stará Walpurka nosila ještě kroj šumavských Němkyň, černou řasnatou sukni, přilehlý sametový živůt, černý, cípatý šátek. Jáchym ji převzal i s domem, sloužila předešlému jeho majiteli a byla ochotna sloužit novému, šťastna, jako ta kočka, že mohla zůstat mezi známými zdmi, třeba při hubeném žlabu. Byla upřímně zbožná. Bez růžence nevyšla přes práh, křížek nosila na krku. Na poutě do okolí chodila a denně zaskočila na kousek mše. Posty přísně dodržovala, což se Jáchymovi nejvíce na ni líbilo. Ale při té až dětinské víře věřila zase až chorobně ve znamení, na strašidla, na sny. Věřila i na Meluzínu, a poněvadž dnes v předvečer Všech svatých rozeskučel se ve volarských komínech vichr, který volal do Boubínu na sníh,

Walpurka vyhodila hrst mouky oknem do černé noci, ačkoliv ji za to pokárání od lakomého Jáchyma neminulo. Věřila také v ohnivé muže, kteří prý po horách v létě po klekání pobíhají, a léčila každou nemoc střelným prachem, zaříkávajíc ovšem uhranutí i dobytčí nemoce.

Otylu viděla dnes po prvé, ale hned jí řekla svůj úsudek: „Děvčata s vašima očima nebývají šťastna. Dejte, panenko, pozor, aby ty vaše oči neměly tolik slz, kolik nyní mají jisker. Oheň jejich je jako na vodě"

„Walpurko, nevykládáte také karty?" napadlo Otyle. Služka zakroutila hlavou: „To neumím, ale vyložím vám bez karet, že jste chuděra bez domova." To věděla Otyla bez Walpurky.

Druhý den ráno dávala maceše a otčímovi „s Bohem!", aby se s nimi nikdy již nesetkala. Poblíž nádraží čekala na ni Walpurka, a na rozloučenou podávala ji škapulíř: „Noste ho s sebou, má panenko zlatá. Nevím, ale je mně vás líto, jako byste moji krví byla a jako by kdoví co smutného na vás čekalo. Noste ten škapulíř, je dotýkaný, dostala jsem ho před lety od ctihodné sestry z Prachatic." Otyla škapulíř přijala, ale větší ještě lítost ji pojala, když viděla, jak služebná, cizí, prostá osoba, s ní cítila, a macecha, která se přece počítala za vzdělanější paní, se k ní zatvrdila. Bylo jí to líto, protože by se jí ve Volarech bylo líbilo. Nemohla se tam vtírati. Skrblík Jáchym vypočetl jí i tu večeři a snídani, co u něho snědla, a Jáchymová po jejím odchodu se vyjádřila: „K čemu je nám to vydání a nepohodlí dobré pro osobu celkem cizí?"

Na dráhu šla Otyla ve sněhu. Z vlaku vyhlížela červenou, nyní pobělenou střechu macešina stavení, pod kterou na půdě stály ještě zaprášené kolovraty a tkalcovský stav. Pak mizely střechy volarských stavení v mlze a Otyla skrčila se ve voze na lavici. Po cestě nesvítily více růžové paseky, nerojily se houby, krotké tak, že za léta až k trati se rozbíhaly, všechno pokrýval ledový kožich. Otyla opatrovala po cestě dvě kytice, které nesla rodičům na hrob. Vyhlížela slunce, než nedočkala se ho.

Vystoupila v Prachaticích za soumraku, jaký se snášel ze zasněženého Libína i Skalky a s olověných oblaků, plujících těsně nad střechami. Cesta z prachatického nádraží mezi lučinami a ve stromořadí nebyla již tou smavou cestou, jakou byla v létě. Zbytky městských hradeb, bílé, zcelenější v slunci a v modrém vzduchu, nyní zešedly, rozpraskaly ještě více. Staré renaissanční domy: radnice, sladovny, kavárny Habsburg a Zdiarských dům, ba i ten Národní dům prachatické české menšiny vzdor četným českým nápisům z dávných let, kdyPrachatičtí psali své memoiry do archivu česky, vyhlížely teď v tom zimním nečase více německé. Chrám, se svojí pověstnou sakristií, kde dal Žižka nemilosrdně upálit měšťany, věrné víře římskokatolické, podobal se za šedivé, dušičkové tmy, hrobce, mříže

v oknech sakristie zohýbané pod tlakem rukou upálených mučedlníků, přímo strašila.

A přece vcházela Otyla do bývalého majetku pánů Rožmberků, Eggenberků a Schwarzenberků se slzami v očích, dýchalo se jí pod nebem, jež se choulilo nad bývalou Zlatou stezkou, tak lehko, volno, jako dítěti po koupeli. Potkávala známé, poznávala je a zdravila se s nimi. Leč když se jí vyptávali, zamlčela jim, že přijíždí z Volar. Nechala ty prosté Němečky v domnění, že přijela, jak odjede, z Prahy do Prahy. Styděla se za příbuzné.

A všechno si se zájmem jako cizinka prohlížela. To město pod sněhem připomínalo království pohádkové Sněhulky. Byla to illustrace z Grümmových pohádek. A Otyla, rodačka poněmčených Prachatic, ačkoliv mezi Čechy již usazená, zvyklá a po česku rozpovídaná, stala se obratem Němkyňkou, nemohla se dosti naposlouchat této řeči, nemohla se dosti vynadívat na rázovité figurky Němců z vůkolí a starých měšťanů, nemohla se očima dost nalíbat tu zkamenělou báseň rožmberského kralování pod bílým Libínem.

V Prachaticích zapomněla na Volary, na nelaskavost macešinu, která, ačkoliv byla také Němkyní, tudíž její krajankou, přece nelaskavě se k ní zachovala. V Prachaticích lehkovznětlivá a lehkomyslná Otyla na to více nemyslila, pozapomněla i na Walpurku, na její škapulíř, vytratily se jí z hlavy její předpovědi a jen se těšila z přítomnosti v Prachaticích.

Zašla na hřbitov, pokřižovala, ozdobila hroby a rozžehla na nich světla, učinila zadost svým povinnostem dítěte. Leč ze hřbitova utíkala mezi živé, do toho svého milého města, neboť beztoho jenom k vůli němu uctila památku matky, kterou neznala a otce, jenž se jí k vůli druhé ženě odcizil. K vůli hrobům a modlitbě za mrtvé ve starém Jakubském chrámu sotva by byla vážila tak dalekou cestu. Ona však, jako ta Mignon, dojemně milovala svůj kraj. Vždyť jen ve vzpomínce na něj se utěšovala, když jí Arnošt zradil, a když ji něco nemilého později potkalo, z čehož si ostatně ani tolik nedělala, jako jiní, vážnější lidé.

Jenom jí tak při modlitbě za matku napadlo, proč se tato vlastně zbláznila. Nikdo jí to jako dítěti nevysvětloval, jako dospělá přijížděla sem pouze na skok. Otec o tom rád nemluvil. Otyla do dnešního dne pokládala matčin případ za chorobu u některých žen porodem vyvolanou a s procesem tím související. Dodnes byla jí matčina duše tajemstvím. Nepátrala po něm, nehledala ho ani v krátkém jejím životě. A snad právě, že na ně nepřipadla, bylo jí odhaleno právě dnes a čirou náhodou.

(P. d.)

Lazdynu Peleda:

Z vypravování starého Juoza.

Z litevštiny přeložil O. S. Vetti.

3. Kdy je člověk šťasten.

Byl jednou jeden král, velice hodný král, a tož se velice staral o blaho a štěstí svých poddaných.

Než ač se nevím jak přičiňoval, ač vše dělal, aby lidem dobře bylo, přece nemohl nic spravit; lidé pořád nespokojeni jen naříkali a naříkali, v celém království ani jeden nebyl šťasten.

Král všecek malomyslný svěřil vládu svému synovi a sám že se vydá na pouť, z níž se nevrátí, dokud by nenalezl šťastného člověka a nedověděl se, čeho člověku třeba, aby byl šťasten.

Jak si král umínil, tak i učinil — vydal se na cesty.

Putoval, putoval, jak k chudým, tak i k zámožným zašel, bez počtu lidí obešel, ale ani jednoho šťastného najíti nemohl. Už mu brada až po pás narostla, už ani sobě král podoben nebyl, zbídněl, zmarněl, ale čeho třeba — nenachází.

Došel náš král velikého moře, rybáři tam ryby lovili, slovo k slovu — dal se s nimi do řeči.

Než ani mezi nimi ani jeden nebyl šťasten.

I jde král dále, hledí — na pobřeží děti cosi váží.

Podivil se král, neboť vážení to bylo věru divné: na jedné míse leželo cosi maličkého, a přec' ani kamením nebylo toho možná vyvážiti; položí na misku největší kámen — protější miska nestoupne!

— No, no — povídá si král — copak to tamti váží? — I pustil se blíže na to se podívat. Došel jich, slovo k slovu — do řeči se dali.

— Tak a tak — praví král, i vypověděl jim celé své hoře a trápení.

— Dobře, že jsi k nám přišel, dědouši; my ti ukážeme holou pravdu — na to děti. — Hle, viz: vážíme lidské oko, koukej, co toho na druhou misku klademe, a přece je to všecko málo, všecko málo — vyvážiti oka nemůžeme! Tak i člověka nikdy neuspokojíš; marno, dědouši, tvoje putování!

— Že nikdy, nikdy, praviteP — tázal se zesmutněv král. — Tož nikdy neuslyším, že je v mém království člověk — šťastný?

— Nikdy!... Starouši, víš, kdy se nasytí lidské oko? Hleď!

Tu děti nabraly s pobřeží bílého písku a posypaly jím oko a vážky okamžitě se převážily. — — —

— Rozumíš teď, kdy má člověk všeho dost, kdy je šťasten? Vrať se domů, netrap se podaremně!

A vše zmizelo — ani dětí, ani vážek už tu nebylo...

Král vrátil se smuten domů.

4. O Rakovi.

Stvořiv Bůh svět a všecky živočichy, sedl si, aby si odpočal a svým dílem se pokochal.

Sotva na ně popatřil, zpozoroval, že se dopustil chyby — všichni živočichové byli bez očí.

Vráželi do sebe, strkali, přes tu chvíli padali, velcí po malých šlapali, do kmenů „beranili". Strádajíce, jali se naříkati:

— Bože, ó Bože! proč jsi nás stvořil? Kéž bychom byli raději zůstali necitelnou hrudou hlíny, než abychom musili nyní se plazit a do sebe strkat!

— Nebědujte, tvorové moji! dám vám také světlo — pravil Stvořitel, a poněvadž mnoho času do šestého dne nezbývalo, pustil se hned do tvoření očí.

Všichni tvorové obstoupnou Boha, jeden přes druhého se k Němu tlačí, aby co nejdříve dostal světlo.

Kdo oči dostal, velebil Tvůrce a nemohl se ani s dostatek nabažiti krás přírody. Ti pak, co ještě očí neměli, tím dotěrněji tlačili se k Stvořiteli, křičíce: — Pane Bože, mně oči dej! Stvořiteli, nezapomeň na mne!

Ze všech živočichů nejvíce křičel rak. Bez ustání motal se kolem Pána Boha, na šaty se Mu věsil a zachytiv se, o oči vřeštěl.

Ač Boží trpělivost jest bezmezná, přece tentokráte Boha přešla; i vzav malá očka, hodil je rakovi.

— Tu máš — pravil — zasaď si je do ocasu!

Rak popadna oči, povídal si: — Což jsem hloupým, abych si oči do ocasu zasazoval?!

A podívav se na druhé živočichy, co již oči dostali, zasadil si je podle nich do předu, a ne do ocasu.

Než co z toho? Bůh poznav jeho úmysl, odňal mu schopnost choditi do předu, a od toho času začal rak lézti nazpátek. Ale ani teď se nepokořil, nýbrž začal šeptmo proti Bohu reptati. Nad tím velice se pohněvali všichni tvorové.

— Od té hodiny hlasu ze sebe nevydáš! — zvolal přísně Stvořitel. — A jako jsi teď suslil, tak susliti budeš ty i tvoji potomci po všecky časy.

Poděšen skočil rak do hlubiny vodní a utíkaje hněvu Božího, vklouzl do díry pod kámen, nechtěje se ani krásami přírody těšiti.

Zpozorovav to Bůh, pravil: — Jak jsi se dnes ode všech tvorů odtrhl, tak budeš navždy od nich odtržen a jako se povahou od nich liší, tak odlišný bude i život tvůj. Když vše stvoření bude odpočívati, tu ty žíti budeš; jakmile však slunce vzcházeti začne a všecko tvorstvo s radostí je vítati bude, ty zalezeš do své tmavé díry a tam noci očekávati budeš.

Tak se i stalo.

5. Chytrá kočička.

Žila v dědině dívka, krásná jako růže, oválových líček, sivooká, vlasů jako jantar, čisťounká, milounká a veselá.

Chodila si naparáděna, prsteny nosila, copy samá pentle, pravé pokušení pro lidi.

Nejednoho tím hocha v pokušení uvedla, hlavu mu popletla, takže nejeden tak láskou k ní zahořel, že si ji za ženu vzíti chtěl, nejeden také s námluvčími a pálenkou ke krasavici zašel, ale s prázdnou — odejel.

Inu, když starosvat svou přednesl, tu stará matka takovou mu dala odpověď: — Dobře, ale to ti pravím: mému dítěti žádné práce neuložíš, aby jí bílé ručky neočadly, vítr aby jí líček neošlehal a aby jí nikdy nechybělo najísti se, čeho by si přála; aby slůníčka vycházeti neviděla, žádných starostí aby neměla, jen aby si prozpěvovala, jako slunný den jarní se smála.

Vyslechnuv takovou řeč, ten i onen rameny pokrčil, povzdychl si: — Eh, — pravil — to není tabák pro můj nos — a odejel.

Toť, že by nikomu proti mysli nebylo míti takovou „panenku", aby si s ní — z práce přijda — pohrál, polaskal, než sama láska člověka neuživí, každý ohlížel se spolu po pomocnici, hledal pro svůj dům hospodyně, opatrovnice svého majetku — —

Leta plynula, Marytě dívčila, bezstarostně u matičky poletovala. Vyskytl se chasník, jenž pravil: — Eh, buďsi jak buď, vezmu si to pokušení.

I jel na námluvy, jak se patří, se starosvaty a pálenkou, a vyslechnuv matčinu řeč, na všecko přistoupil.

— Dobře, mamičko, nebojte se, mám já u sebe kočku tak vycvikanou, že sama všecku domácnost obejde. Uvidíte, až se na mé hospodářství přijedete podívat.

Zajela k němu matička s dceruškou. Opravdu: všude čisto, jakoby ze skla, všecky budovy jen se svítí. Veliká mourovatá kočka na peci sedí, přede, vrčí.

Všecko se jim líbilo: i budovy, i chasník, i kočka. Oslavili zasnoubení, a aj, po třech nedělích mladý hoch Marytin věneček v „faječce" spálil.

Potěšil, pokochal se; pokochav se, odešel muž do práce. Marytě zůstala doma, poprocházela se, prošedši se — bác! na postel.

Leží si, žádné práce se nechápe, podlaha nezametena, talířky od včerejška v koutě zakysávají, kotel neodrhnutý, na stole plno odrobinek, okna zarosená — učiněné hnojisko.

O polednách muž se vrátil, políbil žínku v posteli ležící, polaskav se s ní, ptá se: — Srdíčko moje, uvařen-li oběd? Před východem slunce bez snídaní odešel jsem, hrozně jsem vyhladověl.

Ona, protahujíc se, na to: — Zeptej se kočky, já nevím; mně se také chce jíst!

Muž ke kočce přiskočiv, zahoukl: — Kde jest oběd, lenochu?!

— Ach, nekřič tak, chalupa se sboří! — křičí žena. — Nejsem tomu zvyklá!

— Co pak s dobrou se zvířetem spravíš? hleď, jak si hoví, nic neudělavši; sedí si, mrcha, na peci a přede! Poslyš, srdíčko, pomoz mi ji chytit, vyprášim já jí kožich, aby si to pro podruhé pamatovala!

I jali se oba kočku honit... Konečně ji chytli. Muž pak dí: — Podrž ji, Marytě!

Žena kočku drží, muž pak bije, řemen vzduchem jen sviští. — Tu máš, lenochu! tu máš! tu máš! — rány však ženu zasahují. Žena vřeští: — Holoubku, jetelíčku, vždyť mne biješ! — on však, jako by neslyšel, jen řeže a mlátí.

— Nu, teď už dost! Jestliže po druhé se nepolepšíš, dostaneš dvojnásobně tolik — praví muž. — Inu co, pojezme aspoň krajíček suchého chleba a zapijme jej voděnkou. Co dělati, když kočka lenoch a není, kdo by jídlo uvařil...?

Vrátil se muž opět z práce, všude čisto, všude zrovna voní: za trámy trčí chvojí, stůl bělounký, talíře a mísy na stole — —

— Vidíš — praví muž — jak dostavši poučenou, všecko připravila. Hodná kočenko, pojď sem, ať tě pohladím! — s takovou obrátil se ke kočce.

— Ty si jako myslíš, ona že to všecko udělala? Ani se nehne, jen si na peci leží a přede. Já však, vědouc, že bude zle, chopila jsem se sama díla; po tom tvém výprasku dosud mám modřiny; když si naň vzpomenu, husí kůže po celém těle mi naskakuje. Neubližuj jí, ať si „čumí"!

Usmál se muž.

— Baf, ať si zvíře civí, tobě však, práci nezvyklé, bude asi těžko; co?

— I ne, naopak; víš co? den mi uběhl, jako když se zablýskne, a je mi také veseleji.

Po něčem zabrala se Marytě do práce, i byla z ní poctivá a rozšafná žena jako jiné.

Vzpomínajíc minulosti, často si muže dobírala: — Chytrý's ty, chytrý, můj jetelíčku!*)

— Kdo by také zpozdilce živil! — na to muž, a oba se smějí, kočka však na peci dřepí a přede. (P. d.)

*) Dobilas (jetel trojlistý) je líchůstka pro mužské, jako naše: miláčku, ruské: holoubku, německé: Herblättchen!

Antonín Hrůza:

Pod Bílým Křížem.

(C. d.)

Cizinec sedíci pod křížem jich dosud nezpozoroval. Seděl, jako by dřímal a sepiaté osmahlé ruce spočívaly mu unaveně na kolenou.

„Toničko, pojď, utečme!“ radil hoch šeptem, a ukázal na cestu k mlýnu a obrátil se zády ke kříži. Při tom však sklouzl nožkou s trávníku a upadl pod mez. Zasmál se hlasitě tomuto bezděčnému kotrmelci, zapomenuv rázem na svůj strach. Leč smích ho rázem přešel, když vedle něho hlučně začiřikala koroptev, vyplašená jeho pádem do žitniště. Zvedla se hlomozně do výše a křičíc letěla těsně podle kříže dolů do údolí.

Překvapen pozdvihl cizinec hlavu, a uzřev Tonička s chlapcem, povstal a vzav hůl a klobouk, které ležely na schůdku u kříže, chtěl odejít. Postřehnuv však, že dívku i chlapce polekal, usmál se a omlouvaje se, pravil:

„Nebojte se, chcete-li ke kříži. Jsem také zdejší a přišel jsem se po dlouhé době podívat na místo mně velmi drahé!“

A pokročil jim váhavě v ústrety.

„Ježíš Maria! Františku!“ vykřikla náhle Tonička a div se neskácela leknutím.

„Tak mne kdys nazývala moje drahá Tonička!“ zvolal cizinec překvapeně. Ale obava, není-li přeludem toto nahodilé setkání s milovanou dívkou, chvěla se v každém tónu jeho hlasu. To dítě vedle ženy, s níž tu mluvil, ženy statné a krásného vzrůstu, leč tváří zjizvených stopami po neštovicích — což klame-li se, třebaže mu vnitřní hlas pravil, že je to ona, Tonička!

Leč může-li ji tak nazvati, když, jsouc tu s dítětem, je patrně již ženou jiného!

„A ty mne, Františku, nepoznáváš?“ zaúpěla k němu. „Ach, Bože! Změnila jsem se, změnila, můj drahý, dobrý hochu!“ zaplakala lítostivě a zakryla si obličej oběma dlaněma. „Tolik let jsem sem chodila modlit se a prosit za tvůj šťastný návrat, tolik jsem se tu naplakala pro tebe!“ štkala a pláč lomcoval jí celým tělem.

„Neplač, Toničko!“ žebronil Sláveček a přitulil se k sestře.

„Bože můj! Toničko! Je to všechno možné? Přece jsem tedy marně nedoufal ve své štěstí a nadarmo nevěřil tvé upřímné lásce?“ mluvil Frantík a přikročiv k Toničce, sňal jí ruce s obličeje. „I ty jsi trpěla, má duše drahá, vidím, vidím! Ale čím jsou stopy tvých bolestí a útrap proti kráse a dobrotě tvého ušlechtilého srdce? Netroufal jsem si k tobě, vida toto dítě po tvém boku a maje za to, že snad již jinému náležíš. Vždyť nebylo naděje, že by láska má k tobě mohla někdy končiti tímto štěstím, štěstím tak závratným, že dosud myslím, že i tato chvíle je jenom

krásným, kouzlaplným snem! Toničko, či je to pravda, že můžeš, a smíš býti ještě mou? Mou jedinou? Toničko!?" a rozpřáhl proti ní obě ruce.

„Bůh pomohl, Františku, a po cestách plných bolestí přivedl mi tebe," vrhla se dívka na jeho statnou hruď. „A toto je můj bratříček — i toho musíš míti rád, vždyť on je tím prostředníkem našeho obapolného štěstí a jen jeho příchodem umožněna nám oběma cesta k němu," ukázala Tonička na chlapce, kterého Františk také upřímně zlíbal.

Sešli pak do údolí ke mlýnům, vedouce mezi sebou Slávečka, poskakujícího vesele, že Toniččin pláč změnil se v radost příchodem neznámého mu až dosud Františka.

Mlýny klepaly radostnou píseň práce. Soulad jejich zvuků chvěl se v bílém světle letního dne, vonícího úrodou polní, květy luk i výdechem zasněných, tichých lesů. Nad mlýny klenul se čistý blankyt oblohy a teplo slunečních paprsků rozezpívalo rozkvetlé koruny lip na záhumních mlýnů. Po cestě sjížděly povozy naložené moukou nebo obilím a mlečky je doprovázející zpívaly jasnými hlasy zamilované písně. A z úkrytu lesa nad svahem údolí překřikoval je kterýsi hoch plným, leč marnou touhou se zachvívajícím hlasem:

„Červená růžičko, proč se nerozvíjíš,
proč se nerozvíjíš, proč se nerozvíjíš?
Hopaj žup!"

A děvčata odpovídala:

„Pro tebe, synečku, že ty k nám nechodíš,
že ty k nám nechodíš, že ty k nám nechodíš!
Hopaj žup!"

Mladík jim:

„Kdybych já k vám chodil, třeba bys plakala,
třeba bys plakala, třeba bys plakala,
do bílého šátku oči utírala,
oči utírala, oči utírala.
Hopaj žup!"

A zas mlečky povzbudivěji:

„Proč pak bych plakala, když mne nic nebolí,
když mne nic nebolí, když mne nic nebolí,
milovali jsme se jako dva holubi,
jako dva holubi, jako dva holubi.
Hopaj žup!"

Na to mladík vyčítavě:

„Jako dva holubi, jako dvě hrdličky,
jako dvě hrdličky, jako dvě hrdličky,
dávali jsme sobě falešné hubičky,
falešné hubičky, falešné hubičky!
Hopaj žup!"

Děvčata:

„Falešné hubičky, falešná tvá láska,
falešná tvá láska, falešná tvá láska,
nebudu ti věřit, až bude ohláška,
až bude ohláška, až bude ohláška.
Hopaj žup!“

Pak hoch i děvčata:

„Až bude ohláška na té naší faře,
na té naší faře, na té naší faře,
tenkrát budu říkat tvému bratru švakře,
tvému bratru švakře, tvému bratru švakře!
Hopaj žup!
Tvému bratru švakře, matce panímámo,
matce panímámo, matce panímámo,
budu jí líbávat ruce každé ráno,
ruce každé ráno, ruce každé ráno.
Hopaj žup!
Ruce každé ráno a nohy každý den,
a nohy každý den, a nohy každý den,
to budu dělávat sedmkrát za týden,
sedmkrát za týden, sedmkrát za týden.
Hopaj žup!
Sedmkrát za týden, třicetkrát za měsíc,
třicetkrát za měsíc, třicetkrát za měsíc.
Hopaj žup!“

Frantík s Toničkou, nevědouce ani jak, octli se na hrázi rybníku nade mlýnem otce Toniččina. Mlýn mlel dnes na všech pěti složeních a všecek se otřásal v rachotu ozubených kol, v klapotu žejber a smál se veselou písní vzpružinek, řehtajících se u každého složení jiným tónem.

„Nedivím se tatínkovi, Toničko, že tak lpí na těch verkách, jak zdejší mlynáři říkají. Mlýny, tyto jsou typickou okrasou našeho domova, naplňují samotu jeho veselou písní práce a láskou k životu. Prošel jsem ve válce mnoho cizích krajů, byl jsem na horách i v údolích, na moři i na poušti, ve velkých městech i v zastrčených dědinách, ale nikde se mi tak nelíbilo, jako zde!“ promluvil Frantík hlasem, radostným steskem rozechvělým.

„Je to kouzlo domova, Frantíku,“ řekla Tonička a zadívala se očima radostí prozářenýma na otcův mlýn, stulený v úkrytu mohutných dubův, topolů i lip.

„Ale to kouzlo nemělo by krásného a srdce jímavého půvabu, nebýti tu tebe, má drahá Toničko!“ přiznával Frantík.

„Ale vrátím se!“ řekl, když došli k řadě povozů, stojících na hrázi. „Dnešek naplnil mé srdce již tak bohatými dary radostné a čisté krásy, že budu o ní uvažovati a s ní se těšiti až zase do příštího shledání. Kdy to bude, Toničko?“ zastavil se

před dívkou a hleděl tázavě do jejích dobrých blankytných očí, třpytících se také odleskem čistého štěstí a nevinné radosti.

„Přijď zítra, Františku, řeknu tatínkovi i mamince, že jsi se vrátil a že jsem s tebou mluvila," odpověděla Tonička a sklopila oči, když cítila, že proud vřelé krve valí se jí do obličeje a barví její tváře cudným uzarděním.

„Smím?" zaptal se ještě, ale v otázce této nebylo již pochybnosti o velkém štěstí, které ho tu očekává.

„Ano!" odpověděla Tonička pevným hlasem, ale již se jí hlas zlomil a oči zatonuly jí v přívalu radostných slz.

„Toničko, má drahá, dobrá, jediná!" šeptal, líbaje ji ruku.

„Na shledanou!" řekla mu ještě povzbudivě, když políbiv Slávečka, odcházel.

Když druhého dne přicházel Františk ke mlýnu, byl neméně krásný a jakoby sváteční den. Šel váhavým krokem, leč příčinou jeho pomalé chůze nebyla obava, že ho rodiče Toničiny snad odmítnou. Věřil Tonině, věřil, že by ho nezvala, kdyby byli proti její lásce. Ale jda tudy dnes, uvažoval o velké ceně štěstí, které si musili oba, Tonička i on, tak velkými obětmi vykoupiti. Kolik přívalů bolesti, zármutku i trpkých zkoušek převalilo se přes její dobré, ale statečné srdce! A jakými cestami bylo se ubírati jemu, nežli po dlouhých letech mohl nyní, i svým společenským postavením jí roven, vrátiti se k ní a připomenouti jí svůj i její slib! Odcházel před lety jako nezkušený jinoch, třebaže mu srdce překypovalo odvahou a pevným odhodláním — leč všední, praktický život chtěl boj, urputný zápas, trpělivost, pili a neohroženost, vrcholící až v oběť třeba i poslední kapky jeho mladé, nepokojné krve. Vrhnouti se do vřavy bitevní, jak ve skutečném boji muže proti muži na válečných frontách, tak i v zápase existenčním, kde šlo o primát v jeho odboru, nebylo nesnadno — ale hůř bylo vítěziti, zdolati všecky překážky a útrapy těchto válečných tažení.

V cizineckých legiích prošel tak mnoho krajů, ale síly jeho ustavičně jak tetiva napiaté a láskou k Toničce vždy k většímu a houževnatějšímu odporu podněcované, nezlomil ani úpal žhavých pouští afrických, ani vražedný chlad nocí tropických; neohrozila je také ani zima hor asijských a vyvzdoroval jimi i mrazům plání sibiřských.

„Co chci, to mohu, to musím zmoci!" pobízel se za dnů, kdy útroby jeho svíral hlad, že téměř padal vysílením. A když vražedná žízeň za horkých dnů hrozila vyssáti z jeho organismu poslední téměř krůpěj mízy života, vykreslil si v představách krásný kout svého domova, kde ve stínu, tak sladkém při těchto vzpomínkách, hrály mlýny svou kouzlaplnou píseň práce, kde potoky šeptaly jako roztoužené rty milenců a kde rybníky se leskly jako oasy v moři zelených luk — a tu si říkal: „Tam je můj cíl, k němu musím dojíti stůj co stůj!" (Č. p.)

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres v Chicagu r. 1926.

(C. d.).

Ve Filadelfii.

Dne 4. června.

Původně jsme chtěli v New-Yorku vyčkati příjezd společné výpravy československ. euchar. sjezdu, která měla dle původního plánu přijeti v pátek 4. června odpoledne do Hobokenu. Ale loď „Veendam" se opozdila, takže byl její příjezd hlášen napřed na sobotu a pak až na neděli. My dva, nemajíce tolik času k dalšímu pobytu v New-Yorku, kde jsme se beztoho hodně dlouho zdrželi, odjeli jsme do Filadelfie.

Krajina, jíž jsme jižním směrem projížděli, neskytala v oněch dvou hodinách rychlé jízdy nic zvláštního. Není ani mnoho úrodná, ani nijak jinak půvabná. Zde všude převládá t ě ž k ý p r ů m y s l. Sem tam bylo vidět sporá pole, osetá ječmenem nebo žitem, které však nebylo valné. Jinak jsou tam též pastviny. Lesů v našem slova smyslu tam není, jen jaksi roztroušené houštiny, většinou s listnatými stromy.

Po prvé jsme jeli americkým vlakem.

Vlaky jsou dokonalé, se vším pohodlím pro cestující. Třetí třídy tam vůbec není, jen druhá a prvá, tato t. zv. Pullmanovy vozy, v nichž se sedí jako někde v saloně. Takový americký železniční vůz II. třídy vypadá úplně jinak než u nás. Je to dlouhatánský vůz, do něhož se nastupuje se dvou stran jako u nás. K vůli pohodlí cestujících pak se k vchodům přistaví stoličky, aby si pasažéři nemuseli mnoho namáhat nohou. Taktéž je tomu při vystupování.

Každý vůz má po každé straně oken dvacet sedaděl — každé pro dvě osoby, každé u okna a každé je večer osvětleno intensivním elektrickým světlem. Celkem tedy 40 sedadel, ovšem pěkně polštářovaných, 40 oken a 40 elektrických lampiček. Prostředek je prázdný, průchod. Na jednom konci vozu je W. C. (záchod) pro pány (Men) a na druhém konci pro dámy (Women). Před záchodem uvnitř vozu je nádoba s pitnou vodou, do které se v létě dává led. Při tom je automat na papírové kornouty, nepromokavé, jichž každý použije k pití a pak jej odhodí do zvláštní schránky.

Ona sedadla jsou tak konstruovaná, že se mohou obrátiti k sezení směrem jízdy, anebo ze dvou se udělá „lóže", takže tam mohou 4 osoby seděti proti sobě. Vůbec velmi praktické a pohodlné zařízení. Rozumí se, že ve všech rychlících je také jídelní vůz. Mimo to chodí vozem prodavači všelikých občerstvení a

pamlsků. — Ale našich „párků s křenem“ a „plzeň“ bys tam marně hledal. Za to na stanicích hodně „Ice creme“, čili zmrzliny a kávy. Tato se podává v papírových pohárech a stojí celkem 10 centů (3 Kč 40 h.).

Zatím co u nás odstranilo se zvonění na stanicích a pískot lokomotiv, v Americe dělají vlaky mnoho rámusu, lokomotivy pískají mohutně a velmi mnoho, zvláště před každou křižovatkou silniční, u nichž po většině není žádných závor. U nás se musí dáti „Pozor na vlak“, kdežto v Americe musí dáti každý pozor n a s e b e, aby ho vlak nepřejel. Závory jsou jen na hlavních velmi frekventovaných silničních křižovatkách! Vlak vjíždějící do stanice dává znamení z v o n c e m, upevněným na lokomotivě. Zvoní samočinně. Představte si pak veliká nádraží, do nichž vjíždějí celé desítky vlaků, jaký to ze všeho pekelný rámus! V Americe se nikdo nestará o lidské nervy! Buď všecko vydržíš, a pak žiješ, a sice dobře, anebo — zhyň! Druhý tě mnoho nepolituje! Na tvé místo přijde — jiný! Tam je hrozně vyvinut individualismus, čili jinak se tomu také říká „sacro egoismo“. — Cestující nemusí ani přemýšleti, kde má vystoupiti. Za něho myslí konduktér, vyvolávající vždy ve voze příští stanici. Za cestující myslet, je třeba pohodlným, ale ne vždycky prospěšným.

Ve Filadelfii jsme zkusili sami na sobě, jak a co nepříjemného se může státi, když někdo nepřemýšlí. Bylo tomu tak: Pan farář Krasula v New-Yorku dal nám adresu na slovenského faráře ve Filadelfii, Rev. Yorka, který se dříve jmenoval Jurek. Rev. Krasula mu v naší přítomnosti telegrafoval, že do Filadelfie k němu přijedeme ve čtvrtek 3. června, a dal nám jeho adresu.

Ve Filadelfii vzali jsme si od hlavního nádraží auto a jeli jsme k Rev. Yorkovi. Jeli jsme hodně dlouho. Vždyť Filadelfie je veliké město s 2,500.000 obyvateli! Konečně jsme zastavili před pěknou budovou, po jejíž levici stál velký dostavovaný gotický kostel. Před budovou na chodníku u silnice procházel se nějaký starší kněz. Na první pohled jsme poznali, že to — není Slovák!

Oslovivše ho slovensky, dostali jsme anglickou odpověď: On že není Father York, nýbrž že jeho kaplan se jmenuje Edvard York, ale je Irčan, že je to tedy omyl s tou adresou. Ve Filadelfii že je ještě jiný York, a sice John (Jan), a to že je asi ten York, ke kterému chceme jeti. Poznav omyl, poslal tento duchovní onen telegram pravému Yorkovi. Tento však nebyl doma, odjel do New-Yorku vítat Slováky.

Co tedy teď s námi? Pan farář se dal do telefonování s farním personálem P. Johna Yorka, což má s námi činiti. Dostal v odpověď, že u nich sice nebudeme nocovat, ale že se můžeme ubytovat u Fathra Gejzika, jehož ulici a číslo udali. Abychom se pak přesvědčili, u jakého kostela Father Gejzik je, chtěli jsme tak zjistiti z „Directory“ adresáře. Tam jsme však našli

jméno Gazdzik, který byl v polské osadě. Jména Gejzik jsme vůbec nenašli. Řekl nám tedy, abychom jeli do čísla udané ulice, ať již je tam kdokoliv. To jsme také učinili. Jeli jsme opět hodný kus cesty. Konečně jsme našli onu ulici i číslo. Zastavili jsme. K vůli jistotě se však napřed bratr informoval u gazdinky (hospodyně) toho domu, je-li tam slovenský farář. Gazdinka, přívětivá Šaryšanka, odvětila, že již nás — čekají. Tedy jsme tam vystoupili a zjistili, že pan farář se jmenuje Gajžik. Velmi laskavě jsme byli od něho přijati. Teprve však při večeři jsme se dověděli, že Father Gajžik byl uvědoměn teprve půlhodinku před naším příjezdem, aby nás u sebe ubytoval. To šlo věru také po americánsku!

Tohoto omylu jsme však nelitovali, i když jsme za auto zaplatili přes 5 dolarů (170 Kč), jelikož Father Gajžik, mladý kněz, rodilý americký Slovák, který zde vystudoval i bohosloví byl vzorem kněžského gentlemena v pravém či nejlepším slova smyslu. Je zde teprve čtyry roky.

Trochu se zde občerstvivše „nearbeerem", t. j. „skoro (blízko)-pivem", bezalkoholovým americkým pivem, vydali jsme se na další objížďky Filadelfií. Rev. Gajžík svým pěkným autem nás zavezl do jubilejní výstavy, pořádané na 150. památ vyhlášení svobody či neodvislosti Spojených Států severoamerických. Město na hlavních ulicích, zvláště vedoucích k výstavišti, pestřilo se prapory a vlajkami a jinými ozdobami.

Celá výstava ,ačkoli byla již 31. května otevřena, nás velmi zklamala svojí — nehotovostí.

Jelikož měl bratr Alois zde zvláštní missi od Dunajského veletrhu, navštívili jsme zde hlavního administrativního ředitele Mr. Wilsona, který nás velmi laskavě přijal a dal nám k disposici svého sekretáře i s autem, aby nás provezl po výstavišti.

Hlavní brána, nad níž se vznášel obrovský zvon, (ovšem dřevěný) jako symbol „zvonu svobody", byla také teprve dodělávána. V hlavním výstavním paláci č. 2 našli jsme také „české oddělení", ale teprve tam byly bedny s čímsi. Správcem tohoto oddělení pro ČSR byl pan Moser, s kterým jsme však nemohli mluviti. Nebylo ho tam nikde.

Výstava, která má býti otevřena do 31. prosince, zajisté bude, až bude dohotovena, věru něčím obrovským, americkým.

Z výstavy nás zavezl Rev. Gajžik do arcibiskupského kněžského semináře, ležícího ve velkém parku několik kilometrů za městem, za nímž jsou vůbec veliké parky, řekl bych zahradní město.

Kněžský seminář byl pro nás velkým — překvapením. Jak sama budova, čistá a účelná, s velikými síněmi, s velikou krásnou kaplí, s útulnou, vzdušnou jídelnou a vůbec se vším hygienickým, tak estetickým zařízením, tak přívětivost řeholních sester, vedoucích kuchyň a celé domácí hospodářství, tak vzácná

laskavost pánů profesorů a jiných důst. pánů nás přímo — okouzlila... Sestry nás hned pozvaly k večeři, ale nemohli jsme této milé nabídky přijati... Museli jsme se vrátit do města.

Tam jsme ještě navštívili klášter řeholních sester sv. Ducha „Věčného se klanění Nejsv. Svátosti". A proč to? Na lodi „Rotterdam" totiž s námi jely čtyry sestry z tohoto kláštera, dvě rodilé Němky a dvě již rodilé Američanky, vracející se z mateřince ve Steylu v Německu. Byly to sestry: Akvináta, Benigna, Tadea a Mercedes. Když se s námi v New-Yorku loučily, slíbili jsme jim, že, bude-li nám možno, je v jejich klášteře ve Filadelfii navštívíme. A to se nám podařilo. Jejich klášter je v Green Street (v Zelené třídě). Je to přísný řád. Ohlásili jsme svoje jména, a že bychom si přáli mluviti se sestrou Akvinatou. Byli jsme uvedeni do hovorny. Za chvilku se odhrnula zelená záclona za mřížemi (mají přísnou klauzuru) a objevila se sestra Akvináta v průvodu své představené. Jaké bylo naše překvapení, když jsme uzřeli obě sestry ve zvláštním řeholním šatě, a sice v růžovém hábitě s bílým škapulířem a bělostným závojem. (Na lodi byly oblečeny černě jako naše řeholní sestry.) Obě sestry měly radost, že jsme přišli shlédnout jejich klášter a kostel. Bylo již dosti pozdě z večera, jejich kostel byl již zavřen. Ale otevřely nám ho zvláště.

Dojem, jaký jsme tam měli, byl úchvatně-něžný, věru již e u c h a r i s t i c k ý: V překrásné svatyňce tonul hlavní oltář v záři světel a květinové ozdobě. To všecko ku větší chvále Eucharistického Krista Pána ve vystavené zlaté monstranci! A před oltářem vedle sebe klečeli — dva andělé v lidském těle (jak je charakterisoval můj bratr), totiž dvě řeholní sestry v růžovém hábitě s bělostným závojem... Začaly právě noční adoraci, kterou zde vykonávají ve dne v noci... stále a neustále... Můj dojem byl, s kterým jsem se také nikde netajil, ba i v kázáních často uvádím: — tam bylo jako — v nebi... A aniž bych to byl věděl, považují tyto sestry svoje věčné klanění Nejsv. Svátosti oltářní za své — nebe, svůj ráj... Daly nám totiž na památku také knížku o svých klášteřích. V ní pak onu adoraci charakterisují slovy: „Das ist unser Paradies auf Erden". „To je náš ráj na zemi..." Mně mi tu na mysl připadla slova Božského Spasitele: „B l a h o s l a v e n í č i s t é h o s r d c e, n e b o ť o n i B o h a v i d ě t i b u d o u." —

S těmito hlubokými posvátnými dojmy vraceli jsme se domů. Lehkým to však nebylo, jelikož hlavní třídy jsou nacpány automobily atd.

V pátek 4. června ráno měli jsme mši sv. v jeho pěkném slovenském kostele. Po mši sv. na nás čekali již věřící, hlavně Šaryšanky, které byly velice rády, že jsme se s nimi „shovárali" slovensky. Litovaly, a my též, že nám nebylo lze déle se zde zdržeti.

K poledni rozloučili jsme se s Filadelfií. Nebyli jsme zde ani celý den, a přece dojmů jsme zde zažili velice cenných a velmi mnoho. Rev. Gajžik nás doprovodil až do vlaku, jedoucímu do Baltimore. Za všecku milou laskavost buďtež mu vřelé díky!

V Baltimore.

Z Filadelfie jeli jsme tedy do Baltimore, opět jižním směrem. Krajina cestou neskytá nic půvabného. Že všude trčí k nebi komíny průmyslových podniků, to není nic zvláštního. Co však přece poutalo moji pozornost, byly dlouhatánské železniční mosty, proti nimž náš proslulý železniční most ivančický jest dětskou hračičkou. Kraj byl tím zasmušilejším, čím více pršelo.

V Baltimore jeli jsme autem přímo do kláštera českých OO. Redemptoristů. Tam, dříve již byvše ohlášeni z New-Yorku, byli jsme velmi přátelsky uvítáni vdp. rektorem P. Josefem Šottem, jakož i ostatními důst. pány. Sám, jsa předsedou tamní odbočky Národ. Svazu českých katolíků amerických, plně se nám věnoval jak v pohostinství, tak i radou a cennými informacemi i jinými dobrými službami, též i v záležitosti našeho lurdského filmu, jejž jsme s sebou přivezli do Ameriky i sem do Baltimore, za velikých těžkostí a obětí.

Po obědě, ovšem již dosti pozdě odpoledne, provezl nás vdp. rektor Šott s jedním osadníkem, majitelem auta, po Baltimore, které má asi 700.000 obyvatelů a je čistější, řekl bych evropštější než Filadelfie. Je také přístavním městem. V okolí jeho se mnoho a mnoho staví, jako všude za městy, kde vznikají pěkné zahradní čtvrti.

Navštívili jsme zde též kněžský seminář S. Mary, kde měl bratr známého slovenského bohoslovce M. Goreye, jenž před třemi roky bratrovi dopsal — dosud neznám — o jeho knížku „Andrej Hlinka". Mimo to objednal si u bratra i jiné spisy — slovenské — z thomistické filosofie a theologie, kterých však vůbec — nebylo. I objednal si potom spisy české. Bratr mu poslal některé spisy dra Kratochvíla.

Bohoslovec Gorey byl doma, jeden představený ho přivedl. Jaké bylo jeho překvapení, když jsme mu řekli, kdo jsme, zvláště tedy bratr Alois! Vždyť tento mu vůbec nepsal, že přijede do Ameriky... Zavolal ještě jednoho kolegu Slováka, jménem Rúza. Když pak tento se objevil, nebylo „konca-kraja" radosti! Poté, ačkoli již pozdě před večerem, uvedl nás vdp. rektor k tamnímu ndp. arcibiskupovi.

Arcibiskup Msgr. dr. Michal Curley, ihned po ohlášení nás přijal, ačkoliv jsme věděli, že se již chystají k večeři (byloť k sedné hodině), beze všech evropských formalit, přátelsky, řekl bych demokraticky a — gentlemensky. Sám objevil se v hovorně jen v krátkém kabátě, jak je tomu v Americe všeobecně

u kněží zvykem, tedy i u biskupů a arcibiskupů. Studoval v Římě, proto mluvil také plynně vlašsky. Měl delší debatu o poměrech v naší republice. Některé pak jeho informace nebyly správné. Když pak to tratr musel zkorigovati, připomenul pan arcibiskup, že je tak informován z amerických novin. Z toho vidno, jak velikou důležitost má katolický tisk zahraniční. Zdá se pak, že zahraniční zpravodajství ČSR není na výši doby, a že by povolaní činitelé k a t o l i č t í z ČSR měli se více starati o zahraniční tiskovou službu! Jiní národové tak činí jistě, na př. Němci a Maďaři. — České kněze v Americe pan arcibiskup chválil. Pozval nás také k večeři, ale náš pan hostitel nemohl tohoto milého pozvání s námi přijati, jelikož měl pro nás již stanoven určitý program.

Poté jsme se ještě zastavili v kathedrále, kde byla právě vystavena Nejsvětější Svátost. Věřící se tam velmi zbožně modlili. Mezi nimi jsem uviděl v lavici o samotě jednoho pána v prostředních letech, modlícího se vroucně sv. r ů ž e n e c. A kdo to byl? Když jsme se vraceli z kathedrály, oslovil ho náš pan hostitel a představil nám ho: Byl to r e d a k t o r tamního diecesného Věstníku!

Po večeři v klášteře zašli jsme k tamním českým řeholním sestrám — učitekám. Měly z toho velikou radost. Jedna z nejmladších, Pecková, pochází z Čejkovic u Hodonína. Je to příbuzná vdp. profesora a spisovatele Dom. Pecky. Museli jsme jim mnoho vykládati o L u r d e c h. Byly velmi vděčnými posluchačkami. Též jsme jim ukázali onu v l a j k u, jíž jsme s sebou vezli k posvěcení do Chicaga. Velice se jim líbila.

Poté jsme šli do kostela, velmi pěkného a prostranného, nového, na sv. požehnání, po němž měl bratr promluvu, hlavně o Lurdech. Též i já jsem pronesl několik slov k vděčným českým osadníkům.

Na konec nás provedl vdp. rektor Šott školami a novým „Katolickým domem", v němž jsou dole tři kryté kuželny, v celém domě pak více spolkových a klubovních místností a v e l i k á d i v a d e l n í s í ň. Všecko vůbec velmi účelné, pěkné a veliké! — —

Zde jsme se na vlastní oči přesvědčili, co zmůže důvtip, iniciativa, energie a cílevědomost d u c h o v n í h o s p r á v c e — v tomto případě vdp. rektora P. Josefa Š o t t a — a velká obětavost českých farních osadníků! — Sláva jim všem! — Jako poznámkou podotýkám, že se mi velice líbila — malá j e s k y ň k a l u r d s k á, jíž si při kostele v zátiší zahrádky, do níž je pohled z klášterní chodby, vystavěl jeden český bratr — Redemptorista. Lurdský film jsme zde nechali, byl pak slavnostně předveden příští neděli. — Po mši sv. 6. června opustili jsme Baltimore. (P. d.)

Dr. J. Svítil-Karník:

Z dopisů Vlasty Pittnerové.

(č. d.).

Listem ze dne 8. dubna 1924 sděluje zvěčnělá paní, že došlo příznivé vyřízení její žádosti na ministerstvo nár. osvěty a zároveň jí poukázán obnos 3000 Kč.

Píše dále: „Jest to pro mne velký dar, žiji skromně a jen o to zdraví dbám. Byt bezplatný v K. Varech obdržím a 10. května pojedu. Ale musila jsem si opatřiti vysvědčení nemajetnosti, což mi nebylo příjemno, neb jsem měla co dělati na magistrátě vinohradském s úředníkem, jenž se nadnášel, jako by tu milost uděloval sám. Snesla jsem tu hořkou krůpěj a těším se na tu zeleň, vzduch a léčivé vody.

S očima mám lépe. Dr. Pečírka po mém návratu z K. Varů chce se mnou zajíti tam k odborníkovi.

Buďte hodně zdráv a těšte se životu a práci a štěstí rodiny, to přeje vám s projevem úcty

Vl. P.

Dne 17. dubna 1924 poslala lísteк s přáním všeho dobra k velkonocím a probuzenému jaru.

Téhož roku 26. července píše:

Těšila jsem se po celou zimu, že se podívám na tu výstavku do Žďárských hor, ale nadešlo zklamání.

Zlá choroba mne přepadla, šedý zákal oční. Trpím, ale nepozbývám statečnosti. Ještě v květnu jsem pracovala, nyní nelze mi již ani čísti a píši jen pomocí silných skel. A i to záhy přestane. V říjnu bude operace, která se prý jistě zdaří. Tož se chystám s tou důvěrou v pomoc boží a vědy, která mne neopustí.

A těm, již mi byli dobří, zasílám pozdravy, než budu i k tomu neschopna. Tak i Vám, jenž tak jste mi osvědčil přátelství.

Karlovy Vary účinkovaly jako zázrak, jsem téměř prosta cukru, svěží tělesně i duševně — až na ty oči.

Vzpomeňte na mne laskavě a pošlete mi pozdrav, který arci již jen lupou přečtu. Buďte zdráv. Posílám Vám a drahým Žďárským horám pozdrav nejvřelejší.

Vl. P.

Následující dopis ze dne 25. srpna 1924 píše už za spisovatelku ruka přátelská:

Velectěný příteli, chystala jsem se zaslati Vám přiloženou podobenku, čekajíc, až dojde mladá přítelkyně, jejíž ruka dopisuje místo mne těm, již na mne vzpomínají. A Vy, vzácný krajane,

příteli, nejen na mne vzpomínáte, ale též se o mne staráte. Děkuji Vám vřele se srdečným „Zaplať Bůh" za čin Váš, věřte, že umenší mi onen příspěvek starosti. (K tomu poznamenávám, že dík tento náležel vlastně prof. Frant. Drobnému, přísedícímu mor. zem. výboru, jehož zásluhou dostalo se Vl. P. většího peněžního obnosu.)

Vede se mi se zdravím úplně dobře. Snad dvacet roků jsem se tak necítila — až na ty oči! Dne 2. září jdu k přehlídce a budu míti sesílená skla na ulici. Psaní a čtení jsem zanechala úplně, neb po použití lupy mně bolívá hlava. Jedu ještě na 14 dní do Citolib, kde mne moji tamější čtenáři chtějí podržeti, abych se ještě více zotavila, ač mně Poděbrady, kde jsem také 14 dnů pobyla, velice prospěly. Mám se vůbec jako v hanáckém nebi, jím, spím a nic nedělám...

(Pozdravy a díky. Místo podpisu razítko Vl. P.)

Lístkem ze dne 23. září se mne radí, jakým způsobem má moravskému zemskému výboru poděkovati.

Lístek ze dne 26. listopadu 1924 zní:

Vlct. př.! Čekala jsem, že mne navštívíte a ovšem ani nevím, byl-li jste v Praze. Jsem posud doma, operace bude po Novém roce. Na druhém oku o půl roku později. To znamená pro mne rok nečinnosti a tu a tam chvíle duševního hladu. Jest mi časem velmi smutno. Vzpomínám na naše drahé hory, které se již asi stkví sněhovou bělí. — Pozdravte je ode mne! Jináče se mi vede dobře. Dostává se mi mnohých projevů přízně, ale práce, ta mi schází! Nezapomínejte na mne. Přednášela jsem opět Vaši působivou Balladu-žalobu. V tom smutném šeru, jež mne obklopuje, neměníc se v úplnou tmu ani v světlo, těším se opakováním si v duchu vážných prací. Se srdečným atd.

Z dopisu ze dne 9. prosince 1924 vyjímám:

Byla jsem vyzvána, abych podala žádost k sociální péči, která prý bude příznivě vyřízena. Operace se nebojím, jen si přeji, aby byla již odbyta, samota mne někdy tíží. Nevycházejíc, churavím takovými drobnými chorobami, které nic neznamenají a přec obtěžují.

Do spolku docházím, když si dámy pro mne přijdou, i přednáším — a sama nechápu, že ta oční choroba na mého ducha více nepůsobí.

Přeju Vám k blížícím se svátkům a Novému roku taktéž vše dobré — i těm našim horám! S přátelským pozdravem

Vl. P.

Po delší odmlce píše dne 27. července 1925:

Dlouho jsme o sobě neslyšeli. Když jsem obdržela zprávu o sňatku Vaší dcerušky, byla jsem pobytem ve všeobecné nemocnici. Známá dáma nabídla se, že dojde do Týnského chrámu a vyřídí Vám moje blahopřání. Stalo-li se tak, nevím, neb mne od té doby nenavštívila.

Jste zajisté přesvědčen, že moje nejupřímnější blahopřání provází vaši dcerušku na cestu života.

V nemocnici jsem pobyla od poloviny ledna plné dva měsíce, nebylo lze však operovat, any se přidružily zápaly vnitřního ucha, zvukovodu, lícních svalů a okostice. Od počátku března docházela jsem třikráte v týdnu, později denně do nemocnice. Činěny zákroky, ale marně. Byla jsem počátkem tohoto měsíce úplně připravena na operaci, leč pro nepříznivý stav cukru uznáno, že jest třeba několik týdnů přísné diety. Léčila jsem se dle návodu karlovarského dra Mixy. Dnes konečně ustanoven den operace na pozítřek. Snad povede Bůh ruku lékaře ku zdaru! Že nemohu přijet k Vám na výstavu, je mi velice líto, těšila jsem se Vašemu pěknému provolání. Posílám pozdrav, jak mohu po paměti verše složit, psát mi zhola nemožno. Srdečně Vás i celé hory pozdravuje atd.

Dopis ze dne 25. září 1925.

Otištěním básničky a Vaším dopisem učinil jste mi radost v tom smutném šeru, které mne obklopuje. Operace bude snad až příští měsíc a snad k ní ještě nedojde... Jsem nyní doma. Nemějte o mne více starosti, nejsem již sama, a ruka, která tyto řádky píše, mne vlídně ošetřuje. Těším se na vás a na vaši dcerušku, doufajíc, že tato mne pak častěji navštíví. Jináče jsem zdráva, až na ten hostec, který trápí, což v nynějším počasí není divu. Hušáka ráda uvítám, že mám nyní zase domácí kuchyni, jest mi ovšem prospěšno, neb jsem již hostinskou stravu těžce snášela. Strava v nemocnici mi přinesla opět žaludeční katar a kamínky.

Nevzdávám se naděje, že mi bude aspoň levé oko zachováno a že budu zase pracovat, neb práce jest to, co mi nejvíce chybí. Nedostatku nemám v ničem, jen mne mrzí, že nemohu více vycházeti. Až přijedete, učiníte si seznam věcí, které odkáži Museu Horáckému, aby ten můj koutek tam byl hezky vypraven.

Se srdečným pozdravem atd. (P. d.)

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(Č. d.)

Mnoho mrzutostí a nepříjemností způsobil Brucknerovi dr. Edvard Hanslick (žid), hudební referent deníku (židovského) „Neue Freie Presse", do níž psal od roku 1864. Byl osobně zaujat proti Brucknerovi, hanobil jej při každé příležitosti; sdílel stejný osud s Wagnerem, proti němuž též Hanslick někdy až přímo nepříčetně zlomyslně bojoval. Naopak zase, kde mohl, velebil a povznášel Brahmse.[9]) Bruckner se neozval proti této nespravedlivé kritice, mlčel a pracoval dále. Uplynulá léta dala za pravdu universitě, která Brucknera vyznamenala hodností nejvyšší, kterou může propůjčiti — doktorátem. Devět symfonií, které Bruckner zanechal, učinily jej světoznámým; jsou každému přístupným dokladem jeho geniálního hudebního nadání.

Jak byl citlivým, dokazuje popis návštěvy, kterou u něho vykonal počátkem ledna 1896 nově jmenovaný ředitel koncertní společnosti ve Vídni Richard Perger. Byl u Brahmse, aby se mu představil. Poradil mu — tedy se obrátil a neměl již žádného nepřátelství k Brucknerovi — aby dal na program koncertu, který měl býti 12. ledna a v němž se mínil Perger představiti vídeňskému obecenstvu, Brucknerovo „Te deum", což učinil, a zároveň jej vybídl, aby Brucknera osobně pozval, což provedl. Popisuje pak svou návštěvu následovně:

Mistr přijal mne jako známého ctitele Brahmsovy hudby poněkud zdrženlivě. Pranic jsem nepozoroval, že by byl nějak výstřední, že bych měl příležitost vysmívati se mu, jak mi vykládali známí. Naopak cítil jsem se v jeho přítomnosti velmi maličkým; byl jsem naplněn neobmezenou úctou za rozpravy, která byla brzy velmi živá. „Nuže, provedete mé „Te deum"," — pravil za řeči — „raději bych byl, kdybyste byl provedl některou mši." Perger prosil, aby měl Mistr trpělivost, že ji provede o příští sezóně. „Ó můj Bože," zvolal bolestně Mistr, „do té doby nežiji. Víte, mám srdeční vadu, cítím se nevolným! A zlosti — až příliš mnoho! V několika novinách stále mne škaredě napadají, což bolí! Vždyť jsem těm pánům pranic neudělal, proč

[9]) Zůstane neshladitelnou skvrnou v životě Brahmsově, že ač osobně správně oceňoval Brucknera, jako velikána-symfonika, nic nepodnikl u Hanslicka a neupozornil jej na omyl, že nesprávně stále snižuje cenu jeho skladeb. Jak šlechetně se zachoval Bruckner oproti Brahmsovi! Pravil za řeči ku dru Helmovi: Brahms je Brahms — všechna úcta! Já jsem Bruckner mé věci se mi více zamlouvají!" — Osobní urážky, které uvádí životopisec Brahmsův Kalbeck o Brucknerovi, byly asi pronešeny při veselé společnosti při rozjařené mysli, byly též asi toliko pro ni určeny, je proto právě židovský způsob, vzdor tomu přece je uveřejňovati; tak sprostě přece nechtěl Brahms Brucknera přece urážeti, aby jej jmenoval „Pfaffenknecht" a jinak nečestně.

jsou ustavičně proti mně? Proč mne nenechají pokojně psáti?" — Do tohoto okamžiku jasné a živě se dívající oči starcovy naplnily se slzami! Tu pocítil jsem v srdci, přiznal Perger, převelikou bolest, litoval jsem upřímně a hluboce každého zbrklého, nevlídného slova, kterých jsem před lety užil o jeho skladbách.[10])

Roku 1893 počal vážně churavěti. V březnu psal do Brna Kitzlerovi, že na radu lékařskou přestal píti zamilované plzeňské. Ač vážně churav, složil mužský sbor „Helgoland"; čítají ho k nejtěžším, ale i nejkrásnějším. Byl přítomen 8. října, když jej zpíval vídeňský mužský zpěvácký spolek. Bylo to naposledy, kdy slyšel v koncertě svou skladbu jako novinku.

Nemoc někdy polevila, mohl choditi na koncerty svých skladeb, mohl navštěvovati sobě tak milé kláštery. V lednu 1894 byl v Berlíně, kde 8. a 11. ledna dávali jeho „Te Deum". Byl přešťasten, protože ho obecenstvo velmi oslavovalo. Velkou radost zažil, že hráli jeho III. symfonii s velkým úspěchem 18. března v Paříži. Litoval, že nemohl jeti do Štyrského Hradce, kde hráli ponejprv jeho V. symfonii po 17 letech jejího dokončení. Vůbec ji neslyšel v orkestru. Byla přijata s velkým nadšením.

4. září 1894 slavil tiše 70leté narozeniny ve Štýru. Celý světový tisk jej velebil jako velikána, nyní byl ode všech uznáván jako genius. Obdržel přes 200 blahopřání z celého světa. Město Linec jej jmenovalo čestným občanem, mnoho spolků čestným členem. Koncem října nemoc se zlepšila, několikráte přednášel na universitě. Jako hrdina práce stále pracoval o své IX. symfonii, již započal na jaře 1889, III. díl „Adagio" dokončil 31. října 1894. Ještě v den úmrtí napsal několik taktů „Finale".

Na letní pobyt nemohl jeti, císař mu nabídl byt v Belvederu, kam se 4. července 1894 odstěhoval. Klid mu tu činil dobře, časně ráno chodil do parku. Na vánocích byl v Klosterneuburku, kde hrál 26. prosince naposledy v životě při velké na varhany. 12. ledna 1896 slyšel při koncertě naposledy svou skladbu „Te Deum". Celé léto živořil, někdy šel o holi do parku, naposledy v něm byl 10. října. Stále se modlil, nejvíce růženec. Dne 11. října odpoledne o třech hodinách rozrazila ho zima, žádal, aby mu pomohli do postele. Na jeho žádost ho položili na levou stranu, dvakrát silně vydechl a zemřel, byv raněn srdeční mrtvicí.

Pohřben byl jako král hudby. Vídeň mu uspořádala na městský náklad pohřební obřady v domě úmrtí; odtud šel průvod do kostela sv. Karla Boromejského. Podle jeho přání byla mrtvola odvezena do kláštera Sv. Florian, kde byl 16. října pohřben v katakombách pod kruchtou pod varhany, na nichž kdysi chválíval a velebil svou hrou Boha. Klášterní pěvecký sbor provedl jeho rekviem v D moll pro smíšený sbor s orkestrem. Je to práce z mládí, započal ji v prvních měsících roku 1846, ale odložil;

[10]) Viz Auer: Bruckner str. 329 a nn.

dokončil ji teprve v září a říjnu příštího roku 1847, když zemřel jeho příznivec, úředník Seyler. Jsa rozesmutněn a hluboce duševně dojat, dokončil tuto skladbu. Ponejprv byla provedena dne 4. dubna 1854 tamtéž při pohřbě preláta Arnetha; je v ní již pozorovati mnoho výlučně Brucknerovských myšlenek a zvláštností.

Nejdéle přežil Antona bratr Ignát, který zemřel ve věku skoro osmdesáti let teprve 4. ledna 1913 jako konventní sluha a šlapač měchů v klášteře St. Florian, kde ztrávil téměř celých šedesát let. Velmi se milovali. Jednou mu pravil Ignát: „Bratře, kdo z nás obou je větším velikánem varhan, ty nebo já?“ — „Já,“ odvětil s úsměvem Anton. — „Mýlíš se, bratře, jak pak, kdybych přestal šlapat měchy při tvé hře, co zmůžeš? Musil bys přestat hrát!“ — „Máš pravdu,“ smál se Anton.

Sestra Anna, která vedla Antonínovi hospodářství, zemřela brzy ve Vídni, a to již 16. ledna 1870 ve věku 34 roků. Bratr Ignát dopisoval si po celý život s Antonem, hlavně mu obstarával po všechna leta domácí uzené, jež Anton miloval nad všechna jídla.

Jako na přemnohých jiných velikánech, vyplnilo se i na Brucknerovi slovo básníkovo: „Es ist nun das Geschick der Grossen, auf Erden — Erst wenn sie nicht sind, von uns erkannt zu werden“. (Jest již osudem velikánů na světě, teprve když jich není více, poznáváme je.) Za živa nedošel Bruckner uznání, jakého zasluhoval, nebojovalo a neagitovalo se pro něho, ale více proti němu. Složil skladby nehynoucí slávy, vnitrně vyrostl ve Velikána Velikánoviče, ale uznáván byl za genia toliko od úzkého kroužku svých ctitelů; v této věci jest ojedinělým zjevem v dějinách hudby. Snášeti toto mučenictví mu pomohla jediná pevná víra, jíž byl všecek proniknut. Vše přijímal z rukou Božích.

Počínaje rokem 1885 — stár 61 let — došel Bruckner jako prvotřídní umělec jemu přináležející ocenění, jak již nahoře vyličeno. Úsilovněji obírá se jím odborná literatura vlastně teprve po jeho smrti. — Čtrnáctideník „Die Musik“ vypočetl již v ročníku XIV. (1914/15) na 24 stranách 700 prací o něm, počítají se samostatná díla i důležitější články v časopisech.

První Brucknerův životopis vydal jeho linecký přítel Frant. Brunner roku 1895, prvý vědecký napsal dr. Rudolf Louis. (Mnichov, Müller, str. 232, 1905; II. vyd. 1912). Fr. Gräflinger vydal dva životopisy, vespolek se doplňující (Řezno, Bosse, 1911 a 1912), týž autor vydá u téhož nakladatele dva svazky dopisů. I. sv. obsahuje 320 dopisů, jež psal a zaslal Bruckner a 80 jemu zaslaných (do konce 1924 nevyšel, ač ho nakladatelství ohlašuje). Řečí historicky vzletnou napsal Brucknerův životopis dr. Ernst Decsey (Berlín 1920, 13. vyd. 1924), stále zdůrazňuje jeho křesťanské stanovisko, lituje, že doposud obírají se jím skoro výhradně nekatolíci. Nejobšírnější a nejspolehlivější biografií bude dílo Augusta Göllericha, jejž splnomocnil k této práci již za živa

Bruckner a mnoho mu sdělil. Bohužel, autor zemřel, dokončiv toliko I. svazek (Řezno, Bosse, 1922, str. 348), dospěl ku září 1845. Materiál připravený pro další tři svazky převzal a pro tisk upraví Max Auer.

V cizích řečech vyšly do té doby životopisy Brucknerovy: 1913 anglický a švédský, 1914 francouzský a holandský. U nás psali o něm Hoffmeister v „Osvětě" 1908 č. 3 a Em. Bezecný v „Cyrillu" 1912 str. 23.

Stoleté jubileum Brucknerových narozenin vyvolalo celou řadu dalších biografií i podrobných prací, kromě zmíněných a citovaných jmenujeme toliko nejdůležitější. Biografie vydali: Georg Gräuer (Lipsko, Kistner a Siegel), dr. Erich Schwebsch (Stuttgart „der kommende Tag"), nazývá Brucknera „fenomenem", jejž nelze měřiti dle jiných. Oskar Lang (Mnichov, Beck) vydává knihu po dvacetiletém studiu Brucknerových skladeb, Max Auer (Curych „Amalthea"). Pisatel má za nejlepší spisy Decseye a Auera. Vyšly též oslavné spisy prósou i veršem. Založeny spolky, které si obraly za účel pěstiti jeho skladby. Vídeňský (VIII. okres, Lerchengasse č. 19) vydává od r. 1923 „Ročnici Brucknerovu". U nás katolíků vyšly při této příležitosti oslavné články v „Lidových Listech" a v „Čechu". Článek, zaslaný podepsaným „Našinci", nedošel milosti, zmizel v redakčním koši. (P. d.)

Fr. Taubic:

Jméno Tvoje.

Do ruchu práce, temna lidské strasti,
života bídy, zoufalství a vzteku
do slz a vzdechů, časů přes propasti
do rozkoše a blaha, rajských věků
přes osudy a časy věčně věků
a lidí mocných roje
v jich starostí i boje
od věčna k věčnu stále bude plátí
Jméno Tvoje.

Vše pomine, co na tom světě zříme,
hněv, bolest, mír a vášeň, milování,
jen krátkou chvíli na tom světě dlíme
kde vše se mění, mizí bez ustání
a již se každý dechem Smrti sklání
a zmizí lidí roje
jich starosti i boje
a věčnou nocí věčně bude plátí
Jméno Tvoje.

Tomáš Picha:

Něco z morfologie a biologie červů.

Č. d.

Ale ještě jiný zvláštní zjev vyskytuje se u červů v příčině pohlaví. Zjev ten záleží v tom, že u jednoho a téhož druhu střídá se generace různopohlavní, jež volně žije, s generací obojpohlavní (hermafroditní), jež cizopasí. Tak tomu jest mezi hlísty oblými u některých háďátek (Anguillulidae), zejména u druhu Rhabditis nigrovenosa*) a Rhabditis stercoralis**). Toto střídání se generace různopohlavní s generací obojetnou nazývá se heterogenie.

Zvláštní druh hermafroditismu (cvikéřství) vyskytuje se u škrkavky Allantonema mirabile. Červ tento jest hermafrodit, ale není současně obojpohlavní, nýbrž tak, že nejprve objevuje se jako sameček, pak teprve jako samička. Tomuto hermafroditismu se říká protandrický hermafroditismus. Protandrickými hermafrodity jsou též Myzostomidae (skupina moř. červů) a kroužkovitý červ Ophryotrocha puerilis.

Rozmnožování červů.

Rozmnožování červů děje se pohlavně, ale vedle toho též nepohlavně. Pohlavní rozmnožování děje se buď pářením a oplodněním vajíčka, aneb parthenogeneticky (samobřezně), t. j. bez oplodnění vajíčka. Při parthenogenesi vajíčka, jež oplodnění nepotřebují a v nichž bez oplození vývoj individua se děje, vznikají pouhým pučením.

Takovéto parthenogenetické rozmnožování vyskytuje se pravidelně u některých motolic ve stadiu zvaném sporocysta (bez úst a zažívacího ústrojí) a ve stadiu zvaném redie (s ústy a zažívacím ústrojím). Dále se vyskytuje u vířníků. Vířníci kladou vajíčka letní a zimní. Letní vajíčka vyvinují se parthenogeneticky, poněvadž v té době, kdy se vyvíjejí, samečkové ještě scházejí.

Avšak podotknouti dlužno, že ne všickni červi resp. samičky jejich jsou vejcorodé (ovipara), nýbrž mezi nimi jsou také mnozí živorodí (vivipara). Tak z našich vířníků živorodý jest dvojvířník obecný (Rotifer vulgaris)†), z motolic druh Monostomum mutabile,††), z háďátek háďátko pšeničné (Tylenchus scandens), dále trichiny čili svalovci, ze sladkovodních červů štětinatých (Oligochaeta) druh Chaetoga-

*) Cizopasník žab.
**) Cizopasník člověka.
†) Žije ve vodách a okapních žlabech střešních.
††) Cizopasí v tělní dutině a ve střevě různých vodních ptáků.

ster limnaei,*) z ploštěnek některé druhy rodu Mesostomum, z vlasovců Filaria medinensis a Filaria immitis.**)

Z mořských červů štětinatých (Polychaeta) jsou živorodí: Syllis vivipara, Nereis diversicolor a některé druhy rodu Eunice, z pásnic Tetrastemma obscurum (flavidum) a Prosorochmus Claparèdii.

Nepohlavní rozmnožování děje se (po předcházejícím podélném vzrůstu mateřského individua) pučením, odškrcováním a oddělením od mateřského individua. Záleží v tom, že se mezi dvěma segmenty těla — obyčejně mezi posledním a předposledním — vytvoří pučením druhá hlava, takže poslední segment těla mateřského individua stane se prvním segmentem nového individua, které se pak oddělí, stane pohlavním (buď samečkem neb samičkou) a samostatně žije.

Někdy se však stává, že se tento proces pučení několikrát opakuje, aniž se povstávající nová individua od těla mateřského individua odloučí. Tak utvoří se řetězec často až z 12—16 individuí různého stupně vývoje složený, z nichž každé individuum jen 4 segmenty má. Pak odloučí se jednotlivá individua od sebe a každé stane se pohlavně dospělým (buď samečkem neb samičkou) a obdrží větší počet segmentů. Pohlavní tato generace počne se nyní pářiti a rozmnožovati a vznikne generace nepohlavní. Máme zde tudíž živočišné tvary, které se po jistou dobu nejprve nepohlavně rozmnožují, dříve než počnou se pohlavně rozmnožovati. Generace nepohlavní dává vznik generaci pohlavní a generace pohlavní opět generaci nepohlavní. Toto střídání se generace nepohlavní s generací pohlavní — takže se vyskytují individua, která se pouze dělením množí, aniž se pohlavně dospělými stanou, kdežto potomci jejich pohlavně dospělými se stávají — nazývá se rodozměnou (metagenese).

Tento způsob rozmnožování vyskytuje se mezi našimi sladkovodními červy sporoštětinatými u rodu Aeolosoma,†) Nais,††) Chaetogaster a j., mezi ploštěnkami u rodu Mikrostomum, Catenula, Alaurina a j., mezi mořskými červy štětinatými u rodu Myrianida, u druhu Syllis vitata, Autolytus prolifer a j.

---

*) Cizopasí obyčejně uvnitř těla našich sladkovodních plžů.

**) Žije ve psu.

†) V době letní vyskytují se celé řetězce dělících se individuí na bahnitém dnu potoků a řek.

††) Také u naidek, jež jsou obecným zjevem našich vod, shledáváme celé řetězce z individuí složené. Pohlavní generace objevuje se až pozdě na podzim.

Vývoj červů.

Vývoj červů ze stadia embryonálního (zárodkového) až do stavu definitivního individua, t. j. do stavu dospělosti, jest buď přímý — bez metamorfosy (proměny) — aneb nepřímý, t. j. pomocí metamorfosy, jež se prostřednictvím stavu, který larva se nazývá, děje, při čemž ústrojnost prozatímní, jež larvu vyznačuje, ustupuje ústrojnosti trvalé, vyznačující červa dospělého. Ve stadiu larvy dějí se namnoze velmi rozsáhlé přeměny ve vnitřní organisaci. Larva bývá obrvená a volná.

Přímý vývoj, jenž bez metamorfosy probíhá, děje se tím způsobem, že z vajíčka vylíhne se mládě, jež, majíc již v hlubších rysech ústrojnost červa dospělého, vzrůstem dospívá v definitivního, dospělého červa.

Přímý vývoj nacházíme u vířníků, sladkovodních ploštěnek (také u některých mořských tvarů jejich), pásnic z podřadí Hoplonemertini. Červi sporoštětinatí a pijavky mají pouze nepatrnou metamorfosu, prodělávajíce rychle larvové stadium. Vajíčka uložena bývají v kokonech různě upravených — volná larva se tu nevyskytuje.

Nepřímý vývoj, jenž se prostřednictvím metamorfosy děje, záleží v tom, že z vajíčka vychází larva, útvar to dospělému individuu zcela nepodobný a z larvy metamorfosou vyvine se dospělý červ. Larvy četných červů vyznačují se jedním neb více předústními kruhy brv.

Nepřímý vývoj vyskytuje se u mořských červů štětinatých, hvězdovců, mořských ploštěnek větvostřevních (Dendrocoela), pásnic, cizopasných hlístů plochých: tasemnic a motolic a u některých hlístů oblých.

Vývoj cizopasných červů vyžaduje v nejjednodušším případě aspoň dvou míst pobytu. Tak na př. larvy škrkavek a tenkohlavců (Trichocephalus) žijí volně ve vodě, v bahně a j. Vodou neb znečištěnou potravou dostanou se do příslušného hostitele (na př. člověka) a v něm pak v pohlavně dospělé jedince dorůstají. Vajíčka těchto dospělých jedinců dostanou se s výměty z hostitele ven a cyklus se opakuje. — Opak toho shledáváme mezi hlísty oblými u zástupců čeledi Mermithidae. Mladá stadia těchto červů žijí v těle rozličných hmyzů a jejich larev, dospělí červi opouštějí těla svých hostitelů a žijí v zemi (zejména zahradní).

Složitější metamorfosou, než tito červi, vyznačují se tasemnice a motolice a také někdy i cizopasní červi oblí. Příčinou toho jest, že postembryonální stadia jejich průběhem vývoje v různých hostitelích žijí, takže k úplnému vývoji bývá někdy třeba postupného stěhování do dvou i více hostících zvířat. Na př. z oblých červů strunovci (Gordiidae) potřebují k úplnému vývoji dvou hostitelů. Z vajíček ve vodě vylíhlé larvy

zavrtávají se do larev hmyzu, na př. jepic, komárů a j., a žijí v jejich dutině břišní. Larvy těchto hmyzů stávají se kořistí potápníků neb jiného dravého hmyzu. Tímto způsobem dostanou se larvy strunovců do druhých hostitelů. V těchto stávají se pohlavně dospělými, vylezou z těla jejich a žijí nyní volně ve vodě, páří se a kladou vajíčka.

Metamorfosa stává se ještě složitější tím, že průběh její provázen bývá rodozměnou (metagenesí), t. j. množením nepohlavním s množením pohlavním (hlístové ploší), aneb heterogenií, t. j. střídáním se generace různopohlavní s generací obojpohlavní (mezi hlísty oblými některá háďátka).

Aby čtenář mohl si o komplikovanosti takovéto metamorfosy učiniti příslušnou představu, budiž to objasněno příkladem. Mějme zření k vývoji motolice ovčí (Distomum hepaticum). Tato motolice žije v dospělosti v žlučovodech a játrech skopového dobytka*) a jiných domácích zvířat (někdy též v člověku se objevuje a vniká do vrátnice a do oblasti duté žíly).

Vajíčka její dostanou se výměty z těla ven a octnou se náhodou ve vodě. Po delší době vylíhnou se z nich drobnohledné larvy, obyčejně obrvené, rejdí ve vodě jako nálevníci a vniknou do těla plže neb do larvy některého vodního hmyzu. V těle hostitele ztratí brvy, utvoří tak zv. sporocystu ve způsobě míšku. V této sporocystě povstanou sekundární sporocysty a t. zv. redie, mající zakrnělou rouru zažívací. V redích pak se tvoří t. zv. cerkarie, larvy to již dospělé, motolici podobné. Tyto cerkarie opatřeny jsou, jako žabí pulci, svalnatým, velice pohyblivým ocasem. Cerkarie opustí hostitele, pohybují se volně ve vodě, vniknou do nového vodního živočicha, na př. do hlemýždě (nebo červa aneb larvy hmyzové), ztratí ocas a encystují se a povstanou mladé nepohlavní motolice. Hlemýžď leze po trávě na břehu vody, bývá náhodou ovcí spolu s travou požřen a mladé nepohlavní motolice usadí se nyní v žlučovodu a v játrech ovce a vzniknou pohlavně dospělé motolice.

U motolice žabí (Distomum retusum) z vajíčka vylíhlá obrvená larva dostává se do jater plže plovatky bahenní (Lymnaeus stagnalis) aneb plže okružáku (Planorbis), zde stane se sporocystou, v níž se množství cerkarií vyvine. Cerkarie vnikají do vodního hmyzu. Pohltí-li žába takový hmyz, vzrůstají cerkarie v žábě v dospělé motolice.

U některých druhů motolic bývá metamorfosa zkrácena. Tak tomu na př. u motolice mnohojamky žabí (Polystomum integerrimum). Motolice ta žije v pohlavní dospělosti v močovém měchýři žáby skokana (Rana temporaria). Z vajíček této motolice, jakmile se do vody dostanou, vylíhnou se

*) Bývá jich někdy 100–600 kusů najednou v játrech nalezeno. Způsobují t. zv. hnilobu jater.

larvy, mající pásy obrvené, vniknou do žaberní dutiny žabích pulců, mění se v mladé jedince a stěhují se ze žaberní dutiny zažívací rourou do měchýře močového a zde, zatím co pulec v žábu se vyvine, pohlavně dospívají.

U mnohých motolic nejsou ještě přechodní hostitelé dobře známí, následkem čehož vývoj jejich není ještě dostatečně ve všech stadiích na jisto postaven. Známi jsou u mnohých jen poslední hostitelé, v nichž pohlavně dospělé motolice cizopasí. Dle těchto hostitelů víme, že motolice jsou cizopasníky ssavců, ptáků, obojživelníků a ryb. Na př. Distomum cygnoides žije ve střevě, plicích a močovém měchýři žab a mloků, Amphistomum subclavatum v tlustém střevě žab, Amphistomum verrucosum v konečníku hus, Amphistomum conicum v bachoru přeživavců, Monostomum mutabile v dutině tělní a oční (na vnitřní ploše očních víček) a ve střevě vodních ptáků, Gyrodactilus na žábrách četných sladkovodních ryb.

(P. d.)

A. S. Chudobka:

* * *

Jde světem bolest
slzou, krví potřísněna —
a komu zavěsí se pevně na ramena,
neb do srdce až vpadne
běda, tomu běda . . .

Není-li zde milosrdná ruka bílá,
aby místo chladné,
aby místo bolestivé
aspoň něhou otepilla —
běda, tam je běda . . .

A kde posměch, nebo lhostejnost se ještě vzníti
a kráčí kolem hrdě
a kráčí tvrdě
beze špetky kvítí —
běda, třikrát běda . .

Ale je tu ještě odhodlání . . .
A nechť svět i život zcela nevlídnou je pláni
jdi po ní aspoň ty s dobrotou Krista.

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Chorvatsko. Úmrtí dr. Jovana Cvijiće. Dne 16. ledna 1927 zemřel v Belehradě dr. Jovan Cvijić, universitní profesor a předseda akademie věd. Král Alexandr zaslal vroucí telegrafický soustrastný projev rodině zemřelého, ministři a diplomaté vyslovili rodině soustrast osobně. Pohřeb byl konán na státní útraty. Pohřbu se účastnilo na 40.000 lidí. Takového pohřbu v Bělehradě nebylo od pohřbu spisovatele Jovana Skerliće. Po obřadech v „Saborné crkvi" promluvil patriarcha Dimitrije, ministr Trifunović, rektor university Pavao Popović, dále rektoři záhřebské a lublaňské university a několik jiných řečníků. Prof. Cvijić je znám jako učenec v celé Evropě hlavně v zeměvědě a zeměpisu. Hlavní díla, která byla přeložena do předních jazyků evropských, jsou „Základy zeměpisu a geologie Macedonie a Starého Srbska" (1906) a „Balkánský poloostrov". Dr. Jovan Cvijić narodil se 29. září 1865 v Loznici.

Jugoslavie. Literární odměna. Čsl. jihoslovanská Liga vypsala cenu na původní práci českým nebo slovenským jazykem obsahu literárního nebo vědeckého, která by sledovala přímo cíle vytčené ligou: poznání Jihoslovanů a sblížení s nimi. Předmět práce se nevymezuje, rozsah: 2 tiskové archy. První cena je 1000 Kč, druhá 500, třetí 300 Kč. Lhůta do 31. ledna 1927.

Velkolepé dílo o Jugoslavii. Jihoslovanští novináři se usnesli sestaviti důkladný spis o království SHS., jenž má býti vydán ještě letos v bohaté úpravě a s obrazy jazykem srbskochorvatským, případně slovinským, dále francouzsky, anglicky a německy. Nejlepší odborníci byli požádáni o spolupráci. Spis podá úplný přehled o hospodářském, sociálním a kulturním životu Jugoslavie. Státní i jiná veřejná sdružení zabezpečilo podporu hmotnou, tak že vydání monografie jest zajištěno.

Polsko. Pětiletí katolického časopisu. Od r. 1922 vychází nákladem kláštera františkánského v Grodně měsíčník „Rycerz Niepokalanej" (Rytíř Neposkvrněné Panny) a slaví tohoto roku své první pětiletí. V tom čase nabyl nákladu 55.000 výtisků. Na velkou oblibu tohoto měsíčníku měl vliv bohatý obsah jeho a vnější podoba i nízka cena, totiž 1·50 zlotých na celý rok.

Obrození Polska. S názvem „Polsko musí se obroditi" napsal Kaz. Bisztyga T. J. případnou brožurku o cestách obrození Polska. Ani socialisté, ani komunisté, ani radikální lidové strany levice neprovedou díla obrození Polska. Dovozuje, že „v síle ctností jednotlivých obyvatelů polských záleží duchovní síla otčiny — Polska". Proto obrození všech jednotek živou věrou, čistými mravy, ctnostmi, kterými jsou poddanost, poslušnost k úřadům, služebovolnost všech, práce a pilnost, má býti základem obrození celého národa.

Kritické vydání arciděl polských. Knihkupectví Z. Jeleně v Tarnově vydává kritickým měřítkem hlavní díla literatury polské. Tak pořídil Viktor Doležan kritické vydání „Pana Volodyjovského" od Henryka Sienkiewicze, Stanislav Ježowski vydal „Gražynu" Adama Mickiewicze s kritickými poznámkami, Stanislav Lešniowski vydal „Návrat poslův" od Juljana Niemczewicze.

Slovensko. Slováci a Maďaři. Do převratu Maďaři slovenské literatury si nevšímali. Nyní nastal obrat k lepšímu. Farkas István, redaktor časopisu „Uj Társaság", zaslal redakci „Národních Novin" v Turč. Sv. Martině přípis, v němž vyjadřuje potěšení, že „Národnie noviny" uveřejnily

překlad novely Mikuláše Šurányiho. Dovozuje dále, že maďarský národ jako celek nemá viny na padělání cizích bankovek, maďarská literatura rovněž ne; pracuje k témuž cíli jako ostatní: pro všeobecnou vzdělanost lidstva. Redaktor jmenovaného časopisu maďarského v každém čísle uveřejňuje něco od slovenského básníka a spisovatele. Tak se obeznámili jeho čtenáři s Krčmérym, J. C. Hronským, Karlem Sidorem, E. B. Lukáčem a j. Čtenáři si chválili tuto vzájemnost. Redaktor Farkas poukazuje na to, že slovenské časopisy úplně pomíjejí maďarskou literaturu, ač nyní není obavy, že maďarská vzdělanost potlačí slovenskou. Odložme politiku v této otázce, podejme si ruku, nebude to na škodu slovanské literatuře, která i nadále bude lépe pěstována než literatury cizí. „— „Nár. Noviny" v úvodníku 25. března 1926 udává, že svého času básník slovenský Martin Rázus se obrátil básní na maďarského básníka Ondřeje Adyho, spravedlivého ke Slovákům, se svým básnickým odkazem maďarským básníkům. Arnošt Kázmér, maďarský kritik, napsal do košického deníku „Az Ujság" více článků o slovenském písemnictví. Prof. Schöpflin přeložil do maďarštiny nejslavnější dílo Hwiezdoslavovo „Hájnikova žena". S překlady ze slovenské beletrie shledáváme se v maďarských časopisech stále častěji. — Bylo by si přáti, aby i české časopisy všímaly si maďarské literatury; přispělo by to zajisté nemálo k odklizení různých nedorozumění mezi Čechy a Maďary. Zdařilý pokus učinil Slavíček překladem z maďarštiny ve „Vlasti".

Nové knihy Petra Kompiše. Spisovatel Peter Kompiš vydal v knižnici „Slovenského východu" v Košicích dva nové svazky povídek „Starý ženich" a „Cesta do kriminálu". Knihkupectví Trávníčkovo v Žilině vydalo jeho exotickou povídku „Lovec jaguárov".

Josef Škultéty o práci československé. Profesor Josef Škultéty napsal o významu lidovýchovných knihoven: „Duchovní rozvoj Slováků nejprve celé věky hatila latina, zakořeněná v Uhrách a hlavně na Slovensku, jako nikde jinde; i ve školách venkovských ještě v prvé polovici 19. století zněla latinská slovíčka. Toto ještě nepřestalo, již začali zaváděti maďarštinu a brzo došlo to tak daleko, že Slovák, chtěl-li se učiti, mohl se učiti jen maďarsky. K slovenské knize ho nepřipustili. Poštou, nad kterou měli stráž notáři (t. j. obecní tajemníci) a jiné úřední orgány, dostati se k venkovskému lidu bylo těžko. Zda mohly se šířiti populární novinky slovenské? Ale změnilo se to — velkou světovou vojnou. Československý stát již roku 1919 vynesl zákon o zakládání veřejných knihoven v obcích. Slovenským vesnicím byla kniha potřebna, jako hladovému kus chleba. Při Matici slovenské v Turčanském Sv. Martině byla zřízena výpravna knih která dává jako základ po devadesátideviti knihách do všech obecných knihoven slovenských; pro větší knihovny doplňuje se základ hned osmdesáti knihami. Obce, když o tom r. 1924 ještě nevěděly, nebyly povinny na rok 1925 dáti příspěvku na knihovnu, avšak přece zaplatilo tento příspěvek 1411 obcí. Na rok 1926 pro slovenské knihovny ze samých obecních příspěvků jest již celkem 1,145.389 korun. Přispívá, pravda, i stát. Do února 1926 bylo slovenských obecných knihoven již 2314 a v nich 150.728 svazků: Z toho 35.476 svazků je ze státní podpory. Když si představíme, v čem jsme byli, nemožno neradovati se."

Ukrajina. Paměti správy Ukrajiny. Bývalý člen direktoria ukrajinského po převratě, Atanasij Andrijevškyj, nyní profesor ukrajinské university v Praze, dokončil své vzpomínky na dobu ukrajinské správy. Tyto paměti jsou neobyčejně zajímavé a je v nich mnoho, čeho není vůbec v pamětech Dorošenka, Viktora Andrijevského, Nazaruka, Levyckého a jiných. Tyto paměti budou vydány v Americe.

Rukopis Mazepův. Mezi archivními památkami velikobudyščinského kláštera v Poltavštině byl nalezen rukopis universálu Mazepova.

Jubileum herce Levyckého. Dne 25. ledna 1926 bylo v Poltavštině oslaveno 40. výročí herecké činnosti veterána ukrajinského divadla

Levyckého. Sovět ukrajinský jej poctil při té příležitosti názvem národního umělce Ukrajinského.

Ukrajinské museum ve Lvově. Jaroslav Okunevškyj daroval museu Naukového tovaryšstva Ševčenkova ve Lvově obraz Ivasjukův „Kozák a dívka", mající cenu několik set dolarů, studentský spolek „Kamenjari" v Příbrami sbírku 918 nerostů, družstvo „Dnister" ve Lvově 200 zlotých a půjčilo peníze na zakoupení vlastní podobizny básníka Tarase Ševčenka z roku 1810.

Vypsány ceny na referáty. Družstvo „Prosvita" ve Lvově vypsalo cenu 35 až 40 zlotých na referáty ze všech oborů lidského vědění v rozsahu takovém, aby vystačil 45—50 minut, kdyby byl čten. Na konci referátu má býti udána odborná literatura ukrajinská i cizí. Doba podání referátu není obmezena.

Uctění památky Ivana Franka. Družstvo spisovatelů a žurnalistů Ivana Franka ve Lvové chystá sborník k desátému výročí úmrtí spisovatele Ivana Franka. K tomu konci vypsalo cenu 50 a 30 zlotých na báseň k oslavě Frankově a 100 zlotých na kritický životopis Frankův na delší než na arch. — Tovaryšstvo „Prosvita" ve Lvově vydalo vyzvání ke všem kulturním a osvětovým spolkům ukrajinským, aby byly pořádány sbírky na postavení důstojného pomníku na hrobě zesnulého spisovatele Ivana Franka. „Energie našeho obecenstva se nemůže rozptylovati, nýbrž musí se spojiti k jednomu cíli, aby pomník na hrobě předního vlastence se stal živým skutkem". Pomník má býti postaven v nejbližší době.

Učenci sovětské Ukrajiny a sovětský sjezd. Učenci sovětské Ukrajiny prohlásili na schůzích v Charkově a v Kyjevě, že se neúčastní ukrajinského vědeckého sjezdu, svolaného r. 1926 do Prahy. Předseda bývalé ústřední ukrajinské rady Hruševskyj, který se vrátil z Československa, podal prohlášení, že tento všeukrajinský sjezd v Praze sleduje politické cíle, a proto jej ostře odsuzuje.

Židovské nebezpečí pro Ukrajinu. Sjezd židovských studentů z celé Ukrajiny konán byl 19. února 1926 v Charkově. Jen v Charkově je přes 4000 židovských studentů.

Čeniha. Naukové tovaryšstvo v Charkově oslavilo 14. března 1926 30letou památku vychovatelské činnosti Čenihy, redaktora prvního ukrajinského vychovatelského časopisu „Svitlo" v Kyjevě a spisovatele důležitých vychovatelských děl a školních knih ukrajinským jazykem.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Oskar Wilde a pohana katolikem. Otázka navrácená slavného spisovatele anglického Oskara Wilda je stále předmětem podrobných badání a kritických studií. Ve stati věnované Wildovi napsal německý literární kritik Hagemann: „V poslední chvíli stal se (Wilde) katolikem. Jedině spasitelná církev učinila šťastným velkého pohana. Dal mu na konci života mír. Wilde koketoval s církví odedávna; nyní se jí poddal zcela. Nakrátko, než se rozžehnal se životem.

Jak se návrat Wildův stal, vysvětluje v „Germanii" katolický spisovatel Leonard Wolff.

Robert Ross, přítel básníka a vykonavatel jeho poslední vůle, vypravuje, že Wilde právě v posledních okamžicích života prosil o katolického kněze. Ross přivedl pasionistu O'Dunna. Řeholník udělil Wildovi křest sv. a poslední pomazání. Sv. přijímání nemohl mu již uděliti.

K této zprávě, kterou napsal na přání jednoho z přátel zesnulého básníka, jménem More Adey, dodal Ross ještě tyto pozoruhodné podrobnosti: „Jak víš, musil jsem mu (Wildovi) slíbiti, že mu přivedu katolického kněze, když se přiblíží konec. A cítím se vinen, že jsem mu stále zrazoval přestoupení na katolictví; ale znáš důvody mého postupu. Tento důležitý bod listu Rossova potvrzuje, že návrat Wildův nebyl přeludem vyčerpaného básníka, ale plynul z hlubokého přesvědčení. Wild do doby svého slavného procesu a uvěznění byl úplným pohanem. „Bledý Kristus se přežil," opakuje několikráte v dopisech z tohoto času. Činil si posměch se sebezapírání, ze soucitu k slabým, ze střídmosti. Podobně jako Nietzsche velebil svět smyslů, řecké krásy a fysické síly. Teprve vězení vytvořilo v něm nové myšlenky. Výsledkem těchto dojmů je list vydaný r. 1925 v Berlíně „Epistola in carcere et vinculis" (List z vězení a z pout). V něm vyznává svou vinu; budí se v něm vědomí viny, rozlišuje mravní dobro od zla. Nejmilejší knihou jest mu v té době kniha Jobova, evangelium a Dante. A bytostmi, které dojímají jeho obrazotvornost, jsou Kristus a sv. František z Assisi. Když vyšel z vězení, míjí tento nový svět myšlenek, ustupuje náporu smyslů světa. Ale nikoli bez hlubokého výsledku. Pochybí-li, hned potom toho lituje. Účinek míší se s dobrým předsevzetím Osnuje náboženská dramata; jedno z nich chce založiti na podnětu Krista jako ústřední bytosti lidské vzdělanosti. Za své cesty do Říma na jaře r. 1900 béře účast na slavnostech náboženských, skládá hold Lvu XIII., který mu uděluje požehnání ve zvláštním slyšení. A třebas v popisech cesty nešetří satyrickými úvahami o katolictví, přece prohlašuje, že nechce se v ničem dotknouti „církve a papeže", jen „těch jiných".

Všecko to svědčí, že obrácení Wildovo nebylo provedeno vlivem okamžité nálady. Básník studoval dlouho katolictví, šel k němu, přemáhal překážky na této dráze, ač často před nimi ustupoval. Vedl celý život boj s sebou. Teprve na konci života Kristus odnesl vítězství.

Bezpřístřeší a vraždy. V Ukrajině děti bez přístřeší zaplavují všecko. Toulají se v tlupách po 20—30 hoších, kradou, loupí a vraždí. Svlékají a olupují o šaty i ve dne. V malém městě byla nedostavěná škola; v ní našli lidé celé skladiště zavražděných. Nedávno byl surovým způsobem zavražděn jistý farář. Když byly dokončeny služby boží, přistoupilo k oltáři několik mladíků, zavraždili, kněze, sebrali cenné církevní předměty a odcházeli klidně. Stalo se tak před očima modlících se věřících.

Jubileum jesuitovo. V Bruselu bylo oslaveno 50leté výročí řeholního života jesuity Hipolita Delahaye, předsedy družstva bolandistů. Malé, ale slavné družstvo belgických bolandistů je zajímavou skupinou tovaryšstva Ježíšova. U příležitosti 300 letého trvání sdružení bolandistů (1615—1915) Delahay napsal knihu „L'oeuvre des Bollandistes" (Dílo bolandistů), v níž věrně líčí dějiny i práci belgických bolandistů za 300 let trvání jejich sdružení. Dali mnoho velmi vzácných pracovníků na vědeckém a literárním poli. K nejplodnějším a nejdůležitějším pracovníkům náleží právě P. Delahay; jeho práce jsou právě věnovány studiu apoštolských skutků a dokladů ze života světců z prvních věků církve. Za obsazení německého v Belgii P. Delahay byl odsouzen na 15 let do těžkého žaláře. Na zprávu o tomto odsouzení důvěrně svěřenou msgru Don Franji Bulićovi bolandistem Petersem Bulić, chorvatský kněz a badatel, požádal o zakročení prince saského Jana Jiřího, bratra králova. Ten se živě zaujal o osvobození P. Delahaye, který pak byl propuštěn ze žaláře v říjnu 1918.

Tunel pod Kapitolem. Guvernér Říma pozval si novináře a sdělil s nimi, že podle nového stavebního plánu, na nějž je věnováno 60 mll. lir, přichází v úvahu především uvolnění kapitolu a Tarpejské skály, jakož i provrtání tunelu pod Kapitolem. Potom bude uvolněno divadlo Marcelovo a vystavěno nové náměstí Augustovo. I hroby Scipionů na Via Appia mají se státi přístupnými.

Čím umřel Byron? Všeobecně se má za to, že slavný básník anglický, lord Byron, zemřel malarií za války o nezávislost Řecka. V Missolungách v Řecku, jíž se účastnil. Avšak z pamětí Angličana, který znal lékaře Byronova, Němce Treiberta, vysvítá, že se Byron nachladil, k tomu přistoupila pak zimnice, kterou zemřel. Tento lékař prohlásil o poměru Byronově k lékařům: „Nejlepší léky světa nebyly by vyrvaly Byrona od smrti, neboť nemocný byl největším protivníkem všech lékařů a jejich vědy. Jsem přesvědčen, že Byron neužil kapky léků, které mu lékaři předepsali."

Bezruký spisovatel. Jreneus Plater-Zyberki píše povídku, která bude první knihou polskou, „psanou hlavou, srdcem a nohama". Plater nemá totiž rukou a píše nohama. Pokusil se již dříve o stavbu aeroplány vlastní soustavy a pouštěl se s nimi do vzduchu, při čemž je řídil zuby a nohama. Jezdí na koni a při tom drží otěže v zubech. Také plová dokonale ve vodě.

Dva katolické časopisy v čínském městě. Jak se církev katolická stará o dobrou četbu svých věřících, o tom nejlépe svědčí, že na dalekém východě v čínském městě Šanghaji vycházejí dva katolické časopisy. Jeden z nich je psán čínsky, druhý anglicky. Katolický tisk jest nejlepší a nejvydatnější zbraní církve. Proti svobodně zednářským časopisům na celém světě je potřebí postaviti dobré časopisy katolické.

Učenec a víra. Ve vánočním zasedání papežské konsistoře byl za prohlášení blahoslaveným čten životopis Contanda Ferriniho. Doklady tohoto prohlášení byly předloženy kongregaci obřadů. Ferrini narodil se v Miláně r. 1859, byl profesorem práva v Messině, Modeně a Pavii. Velká učenost se v něm spojovala se svatostí života. Jednání o jeho blahořečení bylo započato r. 1922.

Vědecká práce misionářova. Před nedávnem byla v Kongu odhalena velká socha biskupu Prosperu Auzonardovi, misionáři z řádu otců sv. Ducha. V Africe ztrávil 46 roků v pilné misijní práci. Vedle toho pracoval i vědecky a získal si velké zásluhy zvláště v botanice.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Kanovník Světlík proslovil dne 10. února v zahraničním výboru řeč, kterou nazývají „Lidové Listy" skvělou řečí, která vzbudila velký zájem u všech stran. Rádi věříme, že to budí jistý zájem, mluví-li kanovník po všech těch hrozných útrapách ruského lidu pod vládou sovětů o **uznání Ruska de jure.** Světlík řekl: Naše strana vyslovila se pro uznání sovětského Ruska de jure. V další řeči uvádí, že se tak stalo z důvodů hospodářských. Postanec Stašek, když i jinak velice poslušný Klub duchovenstva protestoval a Rada čsl. katolíků rovněž nemlčela, organisace začaly se bouřiti, převzal úkol hasiče a v „Lid. Listech" ze dne 6. března píše: Strana lidová dosud zásadně otázku tu nerozřešila a nevyslovila se ani pro, ani proti uznání atd. Kdo z těch dvou poslanců-kněží mluví pravdu? Za důvody hospodářské se dá leccos skrýti, ale jest otázkou, zda z toho republika bude míti škodu či užitek. Anglická stávka nejlépe svědčí, jaký užitek mají z toho, že uznali sověty. Uznáním sovětů podpoříme jen sovětskou propagandu, která pracuje za jistým a určitým cílem. Této propagandy se sovětské mise nikdy nevzdají, znamenalo by to zříci se komunismu. I průmyslové kruhy naše mnoho nevěří v zlepšení hospodářské po uznání sovětů. —

Továren na tabák je v naší republice 19: v Čechách 7, na Moravě 6, na Slovensku 5, v Podkarpatské Rusi 1. Ústřednímu ředitelství tabákové

režie podléhá vedle těchto továren ještě 5 úřadů nákupu tabáku a 5 úřadů prodeje tabáku. V roce 1925 sklidilo 6.223 pěstitelů tabáku na Slovensku a v Podkarpatské Rusi 68·750 q tabáku. Za prodané tabákové tovary strženo v r. 1925 Kč 1.989,143.843. Kolik bychom mohli ušetřiti při mírnějším kouření.

Za rok 1926 vyrobilo se piva v naší republice 9,714.199 hl. tedy o 498.956 hl. více než v roce předešlém. Nejvíce piva se spotřebovalo v září. V roce 1925 pracovalo 552 pivovarů, v roce 1926 klesl počet pivovarů na 524. Piva se vyvezlo 221.945 hl.

Na povolený dovoz polského uhlí k nám většina dovozních lístků ministerstvem veřejných prací nedává se přímo obchodníkům s uhlím, nýbrž politickým stranám, které je prodávají obchodníkům a ani ne těm vždycky přímo. Jeden takový lístek opravňující k dovozu 17 tun (170 centů) prodává se za 200—250 Kč. Za leden přiděleno takto: Nár. soc. 3000 tun. soc. dem. čsl. 3000, nár. dem. 3600, čsl. živnost. 3600, lidovcům 3800, republ. 4000, něm. agrárníkům 3772, něm. živn. 269, němi křest. soc. 359, ludovcům 3600. Za lidovce prohlásil poslanec Rýpar, že zisků z uhlí bude použito na stavbu kostelů. (Hlídka.) Dovídáme se, že prosba o podporu na stavbu kostela zaslaná klubu lidových poslanců a klubu lidových senátorů zůstala bez odpovědi. Je prý těch žádostí mnoho! Za tolik měsíců by snad mohl už aspoň jeden kostel býti postaven!

Nové zadlužení nemovitostí činilo v historických zemích za rok 1925 Kč 3340 mil. Z toho připadlo na nemovitosti převážně venkovské 1835 mil., na převážně městské 1228 mil., na venkovské 258 mil. Největší podíl na tomto novém zadlužení mají hypotékární zápůjčky 2112 mil., exekuční vklady 576 mil. Knihovní stav hypotékárních dluhů v historických zemích vykazuje od r. 1921 stálý vzrůst; v r. 1921 činil 8573 mil. a roce 1925 již 18.202 mil., při čemž vzestup tento jest podstatně větší u nemovitostí venkovských.

Zpětná platnost daňové reformy od 1. ledna 1927 je zajištěna.

Národní banka snížila úrokovou sazbu z eskontu na 5 procent, z lombardu pro státní papíry na 6 proc. a pro ostatní cenné papíry na 6 a půl procenta. Také obchodní banky snižují úrokovou míru z dluhů i vkladů o půl procenta.

Státní závěrečný účet za rok 1925 jest podle nejvyššího účetního kontrolního úřadu oproti rozpočtu toho roku asi o 21 mil. příznivější. Na ten rok byly státní výdaje stanoveny částkou 9573 mil. a státní příjmy částkou 9301 mil., jevil se tedy rozpočtový schodek 272 mil. Ve skutečnosti dosáhly státní výdaje v r. 1925 cifry 10.950 mil; jelikož také státní příjmy ukázaly se oproti preliminované výši většími činíce 10.938 mil., jest tedy výsledek příznivější a skutečný schodek činí 251 mil.

Cena řepy z letošního osevu v Čechách bude Kč 18·50 za 1 q čisté váhy. Vedle toho dostane se pěstiteli při odběru semene příplatek 50 h na 1 q čisté váhy řepy, loni cukrovaru odevzdané. Jinak zůstává kolektivní smlouva tatáž jako loni, pouze dovozné z pole do cukrovaru se zvyšuje o 5 h za jeden km a 1 q, a množství řízků stanoví se nejméně na 55 proc. normálně lisovaných. Jednání toto týká se ceny pevné, o ceně pohyblivé platí dohoda mezi skupinami dříve sjednaná.

V jarním zasedání poslanecké sněmovny projednává se právě zákon o stavebním ruchu a některé finanční předlohy.

LITERATURA.

Antonín Kodýtek: Sestra Michaela. Kniha úzkostí a bludů lidské duše. Obálku navrhl akad. sochař V. Mach 1926. Vydalo péčí J. Jíchy Libušínského knihkupectví Kristy Jichové v Brně-Husovicích. Tiskem Krameria v Brně. Stran 552.

Rada vrchního zemského soudu v Brně Ant. Kodýtek vydal minulého roku poutavý román, Sestra Michaela, v němž zajímavě líčí život v ženském klášteře. Místo úvodu praví spisovatel: „Bůh jest u nás nezbytným orgánem. S ním jsme vše. Bez něho se rozplyneme v nicotu. Leč z téhož důvodu, že širý vesmír stal se zjevným, jest zapotřebí sil a potravy onomu nevýslovnému zárodku, aby rostl, oné jiskře, aby zářila." Autor, který věnoval svou poučnou knihu svým drahým dítkám, předvádí nám různé postavy sester a velebných matek, jejich životní názory, činnost, hloubání i utrpení, jejich touhy a snahy i styk se zevním světem. Se živým zájmem pročítáme jednotlivé kapitoly, jež opatřeny jsou filosofickými citáty z nejrůznějších dob, obdivujeme se sečtělosti spisovatelově, který s hravostí a dovedností potírá různé pochyby a souhlasíme s ním, když ke konci volá, že jen u Boha začíná – i končí lidské štěstí. A kdyby duch lidský, nevím jak bloudil, a kdyby svět proti Bohu, nevím, jak zuřil, přijde chvíle, co schladne var jeho a horečka zuření a co řev: „Ukřižuj!" se změní v nadšené: „Hosanna!" O, přijde chvíle, kdy víra pronikne nitrem lidstva jako kvas a změní srdce v oltáře, na nichž přinášena bude obět čistá v duchu a v pravdě. Tomu, kdo touží po dobré četbě, zajímavou knihu vřele doporučujeme. Dr. N.

John Buchan: Odvážná sázka. (John Macnab.) Román. Přeložil Josef Vorel, ilustroval Fr. Horník. Nakladatelství „Sfinx" (B. Janda). Praha 1927. Str. 286. Třicetikorunová serie, roč. 3., sv. 1.

Nakladatelství „Sfinx" zahajuje třetí ročník románů této serie, vybralo za první číslo, jako v obou ročnících předešlých, román anglického, oblíbeného spisovatele Buchana. Kdežto děj románu (Vyzvědači) v první seril vzat byl z doby války světové a v románu druhém dává nahlédnouti do tajů hypnotismu (Tři rukojmí), je děj tohoto románu vzat ze vznešené anglické společnosti. Tři gentlemani zastávající vynikající, ba exponovaná místa v Anglii, kteří žárlivě střeží starobylé a neuprosně kodifikované společenské a státní tradice, všichni politicky a národohospodářsky činní a všeobecně známí, cítí se unavení a znechucení. Tuto svoji hrozivou nudu kultury a znechucení z blahobytu rozhodli se vyléčiti tím, že na čas zřeknou se pohodlí života na osamělém zámku svého přítele a podniknou odvážnou hru o cenu sportovní: zastřeliti jelena a uloviti lososa na sousedních panstvích, ale při zachování gentlemanské a společenské cti. Všichni vystupují v této sázce pode jménem John Macnab. Krásná líčení přírody, zauzlené děje, líčení povah hrdinů a zápletky zamilovaných, udržují čtenáře ve stálém napjetí. Tento společenský a zároveň dobrodružný román pobaví a možno ho vřele doporučiti. K.

Viktor Hánek: Živé rány. Román. Str. 304. Cena Kč 20. — Viktor Hánek: Nedostavěná hnízda. Tři románky. Str. 328. Kč 20. — Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze.

Autor vydal již 12 knih v nakladatelství Neubertově a v tvorbě jeho je patrný stálý pokrok. V románě „Živé rány" i v povídkách „Nedostavěná hnízda" přiblížil se zanícený ctitel Zeyerův a d'Annunziův k realističtějšímu výrazu. To

jest značné plus, neboť některé knihy dřívější až přesycovaly přemírou sladkostí, přetíženy slovní dekorací. Nové dvě knihy jsou prostší a také účinnější; mají dobrou stavbu a dějový spád, zejména „Živé rány". Jsou obě čerpány z venkovského prostředí; první líčí hrdý zápas selského synka o rodný statek a strhuje svým pochmurným závěrem. Tři povídky druhé knihy jsou vkusnými drobnomalbami, zachycujícími krásu venkovského života, nitra prostých lidí, jejich lásky, nenávisti, zklamání a bázně velkoměsta. Přidušena Prahou je taková služka Terka utíkající z dobrého místa do sázavských lesů a posléze hledá vysvobození v samotě, kde sní o příštím dítěti, jež chce zachrániti od všech špatností; dokonale nasycena městem je v „Haluzce jehličí" krasavice-herečka, jíž se dostalo slávy a bohatství a která svým příchodem zachraňuje zchudnuvší rodiče. Třetí prósa „Modrá křídla" je jemná práce, líčící s pochopením záchvěvy probouzející se dívčí duše. Sympatické obálky k oběma knihám kreslil J. Goth.

Helena Mniszkowá: **Za hlasem srdce.** Román. Přeložil Václav Kredba. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. V barvot. obálce V. Čutty. Díl I. Kč 14·–, II. Kč 18.—, skvostně vázané v jednom svazku Kč 44. —

Polská spisovatelka Helena Mniszkowá, v této nové, velice zajímavé knize, vypravuje děj ze světové války, kde z daleka duní příšerný rachot děl, jen bledou září dopadají strašlivé požáry měst a vesnic ve válečném pásmu a jen tlumeně zaznívá všecka ta děsná vřava válečná. Románový děj odehrává se mimo bojiště, ale je hluboce vzrušující, neobyčejně napínavý. Spisovatelka předvádí pohnutý obraz ženské oddanosti a lásky, která se neleká žádného nebezpečí a žádné oběti, jde-li o drahou bytost. Milující žena ráda nastupuje dalekou, riskantní pouť za těžce raněným miláčkem, který v její přítomnosti okřívá a vrací se zase do vlasti po boku milované bytosti úplně uzdraven. Není pochybnosti, že stejně jako předešlé práce vynikající spisovatelky dojde i tento román vřelého přijetí u všech, kdož rádi mají poutavou a při tom duchaplnou četbu. —

LITERÁRNÍ OBZOR.

Měsíc březen — české knize. Pod tímto heslem počíná 13. března propagace dobré české knihy, která zahrnuje v sobě tři podniky: výstavu české knihy v Praze a v sedmi jiných městech; sjezd Svazu knihkupců a nakladatelů od 19. do 21. března; a vlastní týden české knihy od 20., v němž provedena bude za účasti knihkupců, žurnalistiky, škol, rozhlasu, spisovatelů, umělců a korporací široká propagace ve prospěch dobré české knihy. — Výstava bude míti pět oddělení, a to: Česká kniha probuzenská od dob Krameriových, Pantheon českých klasiků, Krásná kniha, Kniha pro mládež a Výběr české literatury v exposicích jednotlivých nakladatelských firem. V oddíle Pantheonu bude zvlášť zajímati oddíl, v němž bude vystaveno celé dílo literární presidenta T. G. Masaryka.

První sbírku eucharistických povídek, legend a příběhů jako vhodnou četbu pro mládež, zvláště k prvnímu sv. přijímání přistupující vydalo právě družstvo Vlast ve své „Vzdělávací četbě katolické mládeže". Knížečku tu „Spasitel přichází" podle spisků H. Pagés a M. Kreusera upravil Arn. Oliva. Knížka (cena Kč 4·) bude trvalejší památkou na první sv. přijímání než pouhý obrázek. Vřele doporučujeme. — Z Moravy se oznamuje, že v Přerově vyjde počátkem dubna sbírka 12 povídek eucharistických „Květy nejsvětější Svátosti" Na potřebu takovéto literatury pro mládež u nás bylo

několikráte upozorněno ve „Vychovateli". — V „Časových úvahách" vyšel spisek **„Biblické ženy a katolická dívka"**. Dle německého spisu M. Kreusera zpracoval Arnošt Oliva. Patnáct drobných úvah, které v Německu vyšly v pěti vydáních. — V homiletické knihovně „Živé slovo" vydávané nákladem československé akc. tiskárny v Praze vyšly jako sv. VII. **„Řeči podle Písma svatého starého Zákona"**. Napsal Jan Strnad, farář v Prádle. Jsou to výborné řeči (19.) budící zájem o „Slovo Boží" s případnými, časovými applikacemi a zasluhují hojného rozšíření. — Profesor reál. gymnasia ve Dvoře Králové n. L., František Komárek, vydal dvojitý cyklus postních kázání, jež napsal a kázal r. 1923 a 1925. V prvním probírá **Utrpení Páně** a v druhém cyklu **Kříž Pána Ježíše**, jako pramen křesťanských ctností. Oba cykly vynikají hojnými dobrými a časovými příklady. — Básník V. Svatohor, autor celé řady náboženských knih a životopisů našich světců, vydal k akci pro oživení památky blahoslavené Anežky v Československé akc. tiskárně **„Čtení o blahoslavené Přemyslovně"**. — Pro své přátele a čtenáře vydal, na památku svého 25tiletého jubilea kněžství, František Kašpar, novou básnickou knihu pod názvem **„Červánky"**. — Letos, kdy uplynulo dvacet let od smrti moravského povídkáře F. K. Křena (Zgody), blíží se dokončení čtrnáctisvazkového literárního odkazu jeho. Dvanáct svazků „Sebraných spisů" již vyšlo nákladem „Občanské tiskárny" v Brně. Svazek XII. obsahuje dvě povídky: **„Rozmyslí si, Mařenko, rozmyslí . . . Pro jedno slovo"**, které byly původně otištěny v „Našem domově" a v brněnském „Hlase". Poslední dva svazky vyjdou asi do půl roku. — Ve prospěch stavby pavilonu pro chudé zmrzačené dítky ve Vincentinu upravil a vydal Jul. Košnář pěknou knihu s obrázky L. Nováka: **Čtyřicet pohádek, báchorek a pověstí**, skvostných květů, nasbíraných na luzích slovanských národů. — Dr. Frant. Přikryl Č. SS. R. má v tisku knížku **„Z Říma"**, v níž hlavně vede čtenáře po stopách sv. Cyrila a Metoděje ve věčném městě. — V nakladatelství V. Kotrby vyšlo v českém překladu asketické dílo dra prof. Maxmiliana Hubera S. J.: **Následování svatých**. — Výbor ústředního apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje vydá svým nákladem překlad Grivcovy knihy: **„Slovanska apostola sv. Ciril in Metod"**.

Prací prof. dra Jana Heidera a redakcí prof. dra Josefa Šusty byly vydány **„Příspěvky k listáři F. L. Riegra"** ve 2 svazcích nákladem České akademie věd a umění. Historický odbor Matice Slovenské v Turč. sv. Martině sbírá materiál k **„Dějinám převratu na Slovensku"**. — Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze, pokračuje ve vydávání vybraných spisů dobrých autorů a vydalo právě svazek XXVIII. a XXIX. román: **„Za hlasem srdce"**. Napsala H. Mniszkowá. Z polštiny přeložil V. Kredba. Jako svazek XXX. vyjde román JUDr. Em. Zítka: **Pomsta**. — Totéž nakladatelství vydalo v překladu nový spis dnes hojně čteného a oblíbeného Alexandra Dumasa: **„Dobrodružství kněžny Monacké"**. Veselé i smutné příběhy ze zákulisí dvora Ludvíka XIV. Díl I. Přeložila Karla Šeřínová. — Nakladatelství A. Král, Praha-Smíchov, které vydává knihy mladých autorů vydalo román Frant. Kropáče: **Bláznivý měsíc** a sbírku prosy literárních začátků A. C. Nora: **Ztichlýma očima**. — Nový svazek 19. v nakladatelství B. Kočího vycházejících spisů Breta Harta v laciném vydání přináší dva romány: **Ďáblův brod** a **V klášteře sv. Karmela**, jejichž děj vzat z počátku druhé polovice minulého století na severoamerické půdě.

Časopis „Život" změnil vydavatelstvo a bude nyní vycházeti v jiné úpravě a také obsah listu jest nově uspořádán. Vydává jej spolek „Život" (předseda Dr. Nosek) ve lhůtách čtrnáctidenních. Časopis věnuje se řešení všech otázek kulturních s hlubšího hlediska, než jak je to možno v denních politických listech.

Nakladatelství Václava Petra (Praha-II., Lützowova ul. 27.) počalo vydávati literární měsíčník pro moderní kulturu **„Host"**.

30ti korunová serie románů a novel, která vychází v nakladatelství „Sfinx“ (Praha-II., Na Zbořenci 15.), jest široce založeným pokusem o lidovou a hlavně lacinou knihu. Dosavadní dva ročníky po deseti svazcích přinesly vyznačná díla předních spisovatelů světových i našich za cenu opravdu mírnou a za nejvýhodnějších podmínek. Kdo přihlásí se k odebírání celé serie obdrží za premiovou cenu 23 Kč výtisk vázaný, za Kč 16·50 výtisk brožovaný. Platí se za každou knihu až po obdržení. Totéž nakladatelství počne vydávati spisy nejpopulárnějšího romanopisce amerického Západu Zane Greye v levných svazcích. Ilustrovanou knížku o díle Greyově a o 30tikorunové serii možno obdržeti v každém knihkupectví.

Zajímavý časopis byl nám zaslán z nakladatelství L. Bradáče na Kr. Vinohradech: **Knihomol.** List pro knižní kulturu, bibliofilství a sběratelství. Z vybraného obsahu prvního čísla uvádíme článek Josefa Volfa: **Hrabovská knihtiskárna**, ve kterém líčí spisovatel činnost této tiskárny v náboženské literatuře v osmnáctém století. V čísle tom jsou hojné bibliofilské zprávy. Nakladatelství oznamuje vydání díla antického myslitele L. A. Seneky: **O krátkosti života**, které poprve do češtiny přeložil Dr. Jaromír Rašín a vydání moudrého Katona: **Mravná naučení** (ze IV. stol., v otisku prvního veršovaného překladu ze XIV. století v rukopise sv. Víta při Alanu a časoměrného překladu J. A. Komenského, v úpravě českého gramatika Václava Rosy z r. 1672. Obě knihy jsou vydány v úpravě bibliofilské.

Ve vojenské nemocnici ve Varšavě zemřel 3. února známý ruský spisovatel **M. P. Arcybašev**, jehož spisy i u nás jsou hojně překládány. — **Jiří Brandes**, literární historik a kritik světového jména, rodilý Dán, žijící poslední dobou v Norsku, zemřel 19. února. Byl to zapřísáhlý nepřítel křesťanství a katolictví.

Jak honorován byl genius Smetana za svá nesmrtelná díla operní přinesla v úryvku „Nár. Politika“ (23. II.): „Zachován jest vzácný historický dokument: „**Smetanovy vlastnoruční zápisky o honorářích**“. Ve svých zápiscích píše Bedřich Smetana jak následuje: Za premieru mé opery „Tajemství“ dne 18. září 1878 dostal jsem všeho všudy: 60 zlatých 64 kr. Za druhé představení „Tajemství“ bylo mně vyplaceno: 23 zl. 86 kr. Třetí představení „Tajemství“ — moje benefice — dostal jsem 451 zl. O dalších tantiemách za „Tajemství“ píše mistr: V červnu 1880 dostal jsem za „Tajemství“ honorář 17 zl. 17 kr. V srpnu jen 9 zl. 36 kr. V roce 1881 za tři představení „Tajemství“ bylo mně vyplaceno: Za prvé představení: 17 zl. 48 kr., za druhé: 12 zl. 50 kr., za třetí pak: 14 zl. 53 kr. — Další věrohodný doklad Smetanova boje o život jsou jeho vlastní slova, kdy v roce 1878 žaluje: „Již pátý měsíc nedostávám žádnou gáži. Dobře se mně, ti páni, odměňují za zásluhy, které „prý“ I mám o českou zpěvohru . . . .“

Bývalý profesor pražské něm. university **Dr. Aug. Rohling** žije v Solnohradě. Narodil se v Neukirchenu 15. února 1939, studoval v Münsteru, r. 1863 vysvěcen na kněze, pokračoval ve studiích v Belgii a v Paříži, r. 1866 stal se v Münsteru soukr. docentem biblického studia Starého Zákona, v létech 1873–5 působil jako profesor Salesiana v St. Francis ve státě Milwaukee v Sev. Americe, po té studoval a učil v Berlíně, pak cestoval po Egyptě, až r. 1876 stal se profesorem na něm. universitě v Praze. Z jeho spisů vzbudil zvláštní pozornost a ostrý boj „Der Talmudjude“. R. 1901 odešel do výslužby a odstěhoval se do Gorice, kde za války přišel o veškeren majetek a což nejvíce ho postihlo, i o celou cennou knihovnu. Přesídliv do Rakouska, byl nějaký čas hostem nyní již zesnulého děkana v Cáhlavě v Hor. Rakousích a pak usadil se v Solnohradě, kde dosud literárně pracuje.

Stát koupí pražskou knihovnu Lobkowiczskou? Vládě byla podána žádost majitelů Lobkowiczské knihovny v Praze, aby jim byl povolen od-

prodej a vývoz části této knihovny do ciziny. Žádost byla motivována nutností opatření finančních prostředků, mezi jiným též vzhledem k předepsaným daním. Žádost tato byla podle informací L. P. vládou zamítnuta, byl však dán podnět příslušnému ministerstvu, aby se pokusilo koupi této vzácné knihovny — odhadované na několik milionů Kč — zajistiti ji pro stát.

Kněz kustodem pařížského Louvru. Je jím katolický kněz abbé Drioton, učitel egyptologie na katolické université v Paříži významný svou bohatou literární činností na poli egyptologických badání. Dvakrát vedl dokonce už badatelskou výpravu z nařízení Akademie nápisů.

Nejrozšířenější německou knihou je v roce 1865 po prvé vydaná taškařice „Max und Moritz", historie dvou uličníků, která od té doby v nesčetných vydáních a v milionech nových a nových výtisků baví mladé i starší občany Německa i jeho sousedství.

Vzácnou, velkou sbírkou soukromých tisků může se pochlubiti Německá knihovna v Lipsku. Chová všecky výrobky soukromých tiskáren uměleckých, domácích tiskáren podnikových a tisk vydané k domácím slavnostem — jubileím a pod. — různých podniků.

Čínská velekniha. Čína si vytvořila encyklopedické dílo, které předstihlo podobné knihy všech ostatních národů. Ovšem, když dílo vznikalo ostatní národové ještě budovali svoje křesťanské kultury. Stará čínská říše se odvážila na dílo to hned ve 14. stol. Dílo bylo dokončeno roku 1407. Kniha má 22.877 svazků. V 60 svazcích je obsažen pouze seznam obsahu. Ke knize dal podnět císař Čing Dsu a pracovala na ní spousta čínských učenců a císařů. Kniha se zachovala do dneška v jediném exemplář, z kterého však chybí již 2422 svazky. Dílo má býti znovu tištěno, což bude vyžadovat času 10 let. Náklad je rozpočten na 13 milionů marek. Dílo bude mít 30.000 svazků. Stran bude 3 miliony. Jenom papír na 200 exemplářů bude stát 5 milionů marek.

Z NAŠEHO ŽIVOTA

Dne 6. března oslavil ve Vincentinu své 40tileté kněžské jubileum **Monsig. Jan Říhánek**, papež. prelát, děkan karlštejnský, bývalý dlouholetý ředitel arc. semináře, nyní duchov. správce ve Vincentinu v Břevnově. Veliké jsou zásluhy vsdp. preláta o výchovu kněžstva našeho, na poli charitativním, v nábož. životě (v rodišti svém Doubravce u Plzně dal postaviti kostel), k čemuž hlavně přispěly i jeho brožurky, jež vydával v počtu přes 20.000 exemplářů a které mnoho dobrého vykonaly. Vyšlo jich asi 12, (n. př.: Měsíc sv. Josefa, Hle, matka tvá, Mládeži, Znej se k Otci svému atd.) a jsou bohatým pramenem myšlenek k recitacím, kázáním a napomenutím ve zpovědnici. Napsal mnoho článků do Časopisu katol. duchovenstva a i j. Přejeme vsdp. prelátovi, aby ve zdraví těšil se dlouhá léta záslužné práci mezi dětmi-mrzáčky, jímž nyní celé se věnoval a které k němu lnou jako k otci.

Dne 13. února slavil své šedesátiny katecheta na školách u pražských Voršilek, **Dr. Karel Vrátný**, rodák hořovický. Dr. Vrátný vystudoval na České koleji v Římě. Odtamtud přinesl si porozumění a lásku k Dantovi a jeho dílu, o němž mnoho a důkladně psal a z něhož také pilně překládal. Ale nejen slunná Italie působila přitažlivě na dr. Vrátného. Jeho pozornost strhli na sebe severští národové a jejich literatury. Staré ságy zalíbily se dr. Vrátnému stejně jako moderní literatura dánská a švédská. Zejména Jörgensena k nám uvedl a teď uvádí konvertitku Sigrid Undsetovou. Dr. Vrátný je horlivým přispívatelem revue „Života" a „Lidových Listů."

Dne 15 dubna t. r. oslaví své šedesátiny **Msgr. Dr. Rudolf Zháněl**, pol. superior a přednosta duchovní správy při čes. zem. voj. velitelství v.v. nyní žijící v Jičínovsi n. P. Narodil se v Šebranicích, studoval v Brně, kde byl r. 1890 vysvěcen. Byl kaplanem v Pustoměřicích u Znojma u V. Kosmáka, r. 1896 vstoupil do služby vojenské, byl učitelem na vojenských školách a za války mnoho zakusil. Je pilným spisovatelem jak článků náboženských, zábavných, i cestopisů, které přinášejí vesměs všechny naše katolické časopisy. Od r. 1898 píše do Vlasti a v roč. XXII. (1905—6) otiskl velmi zajímavou práci „Vzpomínky na kukátkáře". V loňském ročníku četli čtenáři naši jeho práci „Aj, ty Betléme", líčící jeho návštěvu v tomto městě, za jeho cesty po sv. zemi. Msgr. Dr. Zháněl mnoho cestuje, a líčení z jeho cest, krásná a uchvacující, mají hojně čtenářů. Roku minulého popisoval v „Našinci" a „Čechu" cestu po Španělsku a Francii. Přejeme příznivci Družstva Vlast, aby mu dal Bůh hojnost zdraví a do nové desítky životní hojně síly k novým cestám, k novým pracem.

Dr. Václav Tille, profesor srovnávacích dějin literárních na Karlově universitě slavil 16. února šedesátiny. Prof. dr. V. Tille, český literární i divadelní kritik, kulturní historik a vynikající znatel naší národní pohádky je (pod pseud. V. Říha) přímým následníkem Erbena a B. Němcové. O Němcové napsal obsáhlou monografii. Dr. Tille je táborský rodák a na universitě habilitoval se r. 1901. — Dne 25. února dožil se 50 let **Karel Toman**, (vl. jm. Antonín Bernášek) básník a překladatel z francouzštiny. Narodil se 25. února 1877 v Kokovicích u Slaného. Jeho lyrika oprostila se záby od znaků literární dekadence, takže jeho novější tvorba obsahuje hlavně svěží a citově bohaté verše, formou zhuštěné a stručné, povahou téměř připomínající písně. Jeho básně mají velmi mnoho příbuzného s prvními básnickými projevy Fráni Šrámka a J. Mahena. Z jeho knih jmenujeme Pohádky krve (1898), Torso života (1902), Melancholická pout (1906), Sluneční hodiny (1913), Měsíce (1919) a j. — V Plzni slavil 8. března jubileum pětasedmdesátých narozenin archivář a historiograf, ředitel **Josef Strnad**, autor dvoudílného monumentálního díla: „Listář král. města Plzně" i a četných článků a úvah historických. — V Hoře Kutné dožívá se 15. března svých 85. narozenin básník samouk **Jos. V. Pokorný-Pikulík**, jehož práce jsou v Osvětě, Lumíru, Zlaté Praze.

Pomník **Fr. Palackého** v Novém Jičíně hodlá postaviti letos na prostranství před komplexem budov českých státních škol ministerstvo školství. — Pomník **B. Smetanovi** bude postaven ve Slaném. Vytvoří jej žák B. Kafky sochař V. Mejtek. Bude z mramoru a umístí jej v parku. — Pomník **Boženy Němcové** v Opavě bude odhalen letos v srpnu u příležitosti výstavy. Pomník bude na Kylešovském kopci. — V Praze má býti postaven pomník **Elišce Krásnohorské**. — Pamětní deska hudebnímu skladateli **Fr. Gregorovi** hodlá zasaditi na jeho rodném domku v Netolicích spolek „Gregora."

V Klatovech zemřel 10 února em. profesor university Karlovy a nezapomenutelný obhájce české menšiny vídeňské a dolnorakouské vůbec, **MUDr. Josef V. Drozda**. Byl literárně činným v oboru vědy lékařské. — V Plzni zemřel 14. února bývalý redaktor „Růže Dominikánské," **P. Konstanc Pechoč**, kněz řádu kazatelského, horlivý šiřitel katolického tisku. — Jedna z předních ozdob university české, řádný profesor psychiatrie a neurologie, **MUDr. Antonín Heveroch**, vrchní ředitel pražského ústavu choromyslných zemřel dne 2. března. Jeho odborné vědomosti, uložené do nesčetné řady studií, článků a knih, vzbudily zájem i v literatuře cizí. — V Brně zemřel 2. března pap. prelát a arcijáhen kapit. brněnské Msgr. **Jakub Hodr** ve věku 79 let. Byl literárně činný, hlavně ve „Hlídce." — V Čes. Budějovicích zemřel 2. března loutkář **Jindřich Kopecký**, potomek Matěje Kopeckého zakladatele populární loutkařské rodiny. —

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. dubna.)

Český lid 5—6. — Hlídka 3. — Hvězda 2. a 3. — Knihomol 2. — Naše doba 6. — Naše omladina 5, 6. — Pán přichází 8. — Pax 3—4. — Rajská zahrádka 7. — Selské hlasy 13—15. — Serafínské květy 4. — Serafínský prapor 4. — Slovenské pohlady 3. — Věstník katol. duchovenstva 7. — Věstník Jednot duchov. 3, 4. — Země 6—7. — Zemědělské listy 12, 14, 15. — Zemědělská politika 1. — Ženský obzor 3—4. — Život 3., 4.

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupce v Praze: Arbesovy spisy svazek 19.: Satyry a rozmarné hříčky. Cena Kč 10. — Z této knihy autorovy mluví jeho bolestná ironie, jeho humor, zbrocený krví marného zápasu. Mluví zde hluboký znalec života a lidského srdce. — Lacině vydání spisů Breta Harta. Svazek 20. a 21. Po staré cestě. Díl I. a II. — Řada povídek, v nichž líčen život, který se vztyčuje ve své kráse, jež nesmí býti zakalována, má drsnou příchuť silného zdraví, zvyklého dáti následovati činu po myšlence stejně jako následuje výstřel po stisknutí kohoutku. Charaktery vyrůstají z divoké, silné a štědré půdy, odměňující práci, a odvahu, a srdce mají svá dramata zdvihající se z přímého, málomluvného ale bohatého fondu citového. Toť společný znak těchto nádherných a kypících osudů, vycházejících z jedné a téže půdy kalifornské a ohnivě pestrých jako její květena.

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze: Antonín Špale: Kniha poutníková. Díl I. S 202 obrazy, 19 mapkami a nákresy. Str. 516. Cena 88 Kč. — Jos. Šach: Tři ženy Románek mladého srdce. Str. 152. Cena Kč 11. — Růžena Černá: Z kuchyní celého světa. Sbírka 540 vybraných a vyzkoušených předpisů pro domácnost. Str. 192. Cena Kč 13. — Autorka vybrala ze svého bohatého receptáře získaného na svých cestach po cizině jen ta nejlepší, výživná a levná jídla i lahůdky, která se hodí pro menší, střední i větší domácnosti. Jako zvláštní novinku uvádíme původní provençalské a turecké předpisy, chutné předpisy na úpravu cukrovinek, moučníků, dortů a polev, ryb, masitých jídel, polévek atd. Knížka jistě způsobí všade pochopitelný rozruch; doporučujeme ji co nejlépe. — Literatura. Bibliograficko-vzdělávací věstník. Číslo 21. přináší podrobný soupis knih pro živnostníky, obchodníky a řemeslníky. Zájemcům na požádání zasílá se bezplatně.

Z nakladatelství Občanské tiskárny v Brně: Knihovna našeho lidu: Josef Jullus Pavelka: Horácká svarba. Cena 18·— Kč. — Pěkný popis vzniklý ze sběratelské činnosti před Národopisnou výstavou v Praze a příprav k provedení „svarby horácké“ na výstavě, k němuž pro různé překážky nedošlo. Připojeny horácké tance národní. Kniha opatřená notami zalíbí se každému.

NOVINKA! NOVINKA!

PŘÍTEL KRISTŮV

PODLE SPISU M. KREUSERA

upravil

ARNOŠT OLIVA.

Vydalo

DRUŽSTVO VLAST V PRAZE II., ŽITNÁ UL. 26 n.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Spasitel přichází.

Podle spisků H. Pagès
a M. Kreusera
upravil Ar. Oliva.
Cena 4.— Kč.
Objednávky vyřizuje administrace Družstva Vlast, Praha II., Žitná 26.

Duben 1927.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 7.

Str.
Večer v Holandsku. Báseň. Napsal Anatol Rubín. 289
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová 290
Z vypravování starého Juoza. Napsala Lazdynu Peleda 296
Pod Bílým Křížem. Napsal Antonín Hrůza 300
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek . . 305
Z dopisů Vlasty Pittnerové. Napsal Dr. J. Svítil-Karník 309
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal Dr. Skácel . 312
Za českou stopou v Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil 316
Velikonoční Alleluja. Báseň. Napsal Dr. M. Kovář 319
Popěvky starobní. Báseň. Napsal Dr. M. Kovář 320
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl 321
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha 324
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek 327
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek 329
Hlídka sociální. 331
Literatura 332
Literární obzor 334
Z našeho života 336

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 7.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

DUBEN 1927.

Anatol Rubín:

Večer v Holandsku.

Z knihy básní »Na toulkách světem«.

Je modré nebe, sem tam oblak našedlý,
jak zůstal kouř by viset z chatek nad zemí,
a slunce deska jako lampa ohnivá
jde zvolna křivkou k moři do vln zelena,
a na luka, kde brav je ještě na pastvě,
a do polí, kde klas už žloutne vysoký,
jak rozhodil by zlato štědrou pravicí.
Po silnici, jež v dálce do par zapadá,
krok zrychluje si domů chodec zpožděný,
a smutné olše jako průvod pohřební,
co po kraji se drží pevným kořenem,
o příhodách dne tiše mluví v listoví.
Kde obruba je řídká lesů borových,
pár domků malých jak by rostlo na písku
a stíny měkké táhlo k oknům se střechy
a po zdech níže na práh, k malým zahrádkám,
kde tulipány kvetly, žluté krokusy.
A šedé mlýny, které křídly celý den
do vzduchu dlouze bily, naráz utichly
a jako strážci stály vůkol truchliví
a hlídaly kraj s mečem v ruce vztyčeným.

A slunce zatím došlo k rýze obzoru,
kde zčechralo si hebce rudé podušky,
a ku spaní si klouzlo pod ně pomalu.
A nad mlh šerem jak by ruka ohromná
se náhle zvedla, tiché hvězdy ve dlani
a s nimi sny, jež duši lidských záhadou.

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

(C. d.)

VII.

Otyla setkala se, vycházejíc z Jakubského kostela, s nadělanou Němkou, ženou z lidu. Sotva by ji byla poznala, ale tato sama se k ní hlásila. Odkojila Otylu, když paní Strambergovou po porodu do blázince odváželi. Kojná Otylina byla žena místního chudšího obuvníka, za svobodna sousedila s rodiči Otyliny matky. Tito se hlásili k české straně, byli čeští přistěhovalci z Hluboké. S Němci v Prachaticích se však dobře snášeli.

Otylina kojná pozvala dívku k sobě na kávu, aby prý se trochu zahřála, než zase odjede a stále opakovala: „Slečinka jde do podoby nebožky maminky, až to překvapuje. Takhle, zrovna takhle chudinka paní vypadala, když byla svobodna. Ten nešťastný člověk z Prahy neměl k nim přijít. Jistě by se pak bývala do vašeho otce zamilovala a jistě by bývala šťastna, nebyla by se zbláznila, byla by déle žila.“

Otyla rozevřela na povídavou ženu oči. Seděla již v její světnici za stolem a rozepínala kabát. Po slovech kojné klesly jí ruce v klín a podivila se: „Paní Lenoro, co mně to povídáte?“ Kojná se vzpamatovala: „Pravda, vy to dosud nevíte. Příbuzní nebožky paní jsou mrtví a cizí lidé na to nevzpomenou. Jako dítěti vám to vůbec nemohli povídati, nebyla byste tomu rozuměla. Ale teď jste veliká, znáte svět a konečně chuděrka maminka neudělala nic takového, za co by se byla musila styděti. Já vám to tedy povím.“

A než Otyla kávu vypila, dozvěděla se román svojí maminky. Paní Strambergová udělala si se svým mužem známost bez lásky. Bylo jí již čtyřiadvacet roků a chtěla se vdát. Stramberg jako železniční úředník a slušný jinak člověk byl dobrou partií a byl do hezké Češky zamilován.

Ale jednou v létě přijel do Prachatic na letní byt jakýsi profesor z Prahy, kojná nemohla si nyní na jeho jméno vzpomenout. Líčila ho však jako člověka hezkého, chytrého a smělého. Spíše vypadal jako hladký šlechtický vychovatel, než pověstně roztržitý profesor.

„Začal se bavit s vaší maminkou,“ líčila kojná dále, „a považte, byl ženat! Vůbec o tom nikomu neřekl, ženu měl někde v lázních, bohatě se oženil a tak se všeobecně myslilo, že je svobodný. Vždyť snubní prsten nenosil. A vaše maminka se do něj zle poplašila. Přestala s panem Strambergem chodit a jen se doma zdržovala po ten čas, co měli letního hosta. Ba, i na

výlety s tímto chodila. Jenže nic pod sluncem nezůstane utajeno, lehl jí také smutek na prsa a souchotiny v blázinci uspíšily slečno Otylko, jednou si je přečetla. A tak se dozvěděla pravdu. Již tenkrát se z toho rozstonala, tuze jí ten profesor s uhrančivýma očima do srdce zapadl, on pak odjel, pobavil se a o slzy nestál; vrátil se do Prahy ke své zotavené bohaté paničce; no, a vaše maminka, Otylko, vrátila se k panu Strambergovi. V masopustě měli svatbu. Pan Stramberg byl hodný a upřímně zamilovaný pán, hned jí její třeštění prominul, sotva mu vzkázala; myslil si, že po odjezdu neznámého hosta bude zase vše dobře.

Svatba se tedy schystala. Ale nevěsta nebyla veselá. Všem připadala taková neslaná, nemastná. Nu, nikdy se na vašeho otce netřásla, leč po svatbě bylo to ještě horší. Stávala se smutnou, zamlklou, ty její oči hleděly před sebe jako skleněné. Před vaším narozením po roce propadala již trudnomyslnosti a po porodu pobláznila se docela. Jak se po rozchodu s profesorem trápila ,lehl jí také smutek na prsa a souchotiny v blázinci uspíšily její konec. Tenkrát jsme všichni říkali, že ji má na svědomí jen ten ženatý hříšník. Ona byla nevinna. Myslila, že je svobodný, a tak se zakoukala. Jednou zde sice kázal velebný pan misionář, že poddávat se jakémukoliv zármutku, až tím na zdraví neb životě újmu trpíme, je prý také hříchem, ale já si myslím, že ledacos bývá člověku přeci jen souzeno a neuhne tomu, kdyby vzýval všechny svaté.

Vašeho tatínka jsme však také litovali. Měl nebožku tolik rád a takový smutný život s ní měl. Nedivila jsem se proto ani trochu, že dlouho vdovcem nezůstal a že ani k vám tak nepřilnul, jak by se bylo patřilo. To víte, byl také jen člověk z masa a kostí, a živí k živým, mrtví k mrtvým. A macecha se o další postarala. Pak jste byla chudinkou vy, ale také jste to přestála. Všechno má svůj konec a všechno přeboli."

Otyla vstávala od stolu všechna zamyšlena: „Proto jsem si tedy do Prachatic letos vyjela, maminčino tajemství zde na mne tentokrát čekalo. Chuděra! Takhle se trápit pro falešného člověka — to bylo opravdu staromódní. Ne, to bych nedokázala, — anebo snad jsem neměla Arnošta tolik ráda, jako ona svého profesora," řekla si.

Opustila domek vedle Dolní brány, obydlí to své kojné, vyprovázena dobrosrdečnou ženou až na náměstí k bývalé solnici. Zpět na nádraží ubírala se Otyla kolem domu, kde za svobodna její matka bydlívala, kde svůj román s profesorem prožila a představila si ji, jak ji znala z podobizny, v utaženém, po krk upiatém životě, způsobný, ztrnulý úsměv na rtech, napálenou ofinu nad čelem. Způsobná slečinka z let devadesátých. Bylo to skoro pravděnepodobné, že se taková mohla tolik zamilovat. Leč měla prý Otyliny ohnivé oči: „Jen abych také

nepoděděla její osud, dr. Hron je ženat," napadlo dívce. Dr. Hron jí přišel na mysl a vzbudil úsměv na jejích rtech. Toho měla již šťastně za sebou.

Zasněženou cestou mezi lučinami nemyslila teď vůbec na nikoho ze svých ctitelů, neobírala se již ani svojí láskou k rodnému městu, nýbrž před očima kreslila jí vzpomínka dva zasněžené hroby, v nichž klidně teď ležela v pokoji po boji dvě srdce, z nichž jedno druhé upřímně milovalo a milované srdce snad i po smrti snilo svůj přervaný a možná, že jediný sen lásky, umírajíce s pomatenou myšlenkou na nehodného cizince-krajana.

Po prozrazení matčina tajemství zahnízdily se v Otylině hlavě těžké myšlenky. Její nervy každý prudší dojem, byť na nedlouho, přece jen poplašil. Zesmutněla. Již to nebyla tklivá radost, se kterou vyhlížela minaretovou věžičku, odjíždějíc k Čičenicím, ale podivná úzkost se jí zmocňovala, aby matčin osud nebyl též jednou jejím osudem. Skoro byla teď ráda, že ze zasněžených hor odjížděla, že se vracela do zablácené Prahy, kde jest sice románů a tragičtějších za den na sta, ale kde nepanuje takové ticho, jako na malém městě, kde výkřiky zklamaných a umírajících srdcí přehluší smích šťastnějších, otrlejších, neboť ve velkém městě se lidé tolik nepozastavují, nezmlkají nad neštěstím svých bližních, jako lidé ze starého světa.

Teď Otyla skoro litovala otce, že její matkou vůbec milován nebyl, a on jí měl tak rád, že po tom všem v prvním návalu bolu nebožku si dal převézt z Prahy do Prachatic, aby ji měl i po smrti na blízku, ačkoliv jako železniční úředník neměl jistotu, zda dlouho na jednom místě zůstane. Náhodou setrval v Prachaticích až do své smrti. Po smrti své první ženy po roce se oženil, což však mu neměli ani rodiče nebožčiny za zlé, domácnost a dítě potřebovaly ženy. Po boku druhé, přítulnější manželky pozapomněl i na dítě-sirotka, odcizil se dceři. Teď však, když znala příčinu jeho chování, Otyla neměla mu více za zlé. Macecha se k němu hezky lichotila, byla pořádnou hospodyní, líbivou paní. Nebožka pak brala si ho s obrazem jiného v srdci, o čemž věděl. A přece se Otyla pamatovala, jak jednou, když si ho druhá manželka žertem dobírala: „Tak, která jsme ti milejší, já, nebo nebožka?", odpověděl: „To víš, že ty. Ty jsi teplá, ona studená." Zesnulou nepohaněl.

A dnes právě tak jako on pozapomněl na první choť a skoro po právu, tak nezaslouženě byl zapomenut druhou ženou: „Nebyl na šťastné planetě narozen," litovala ho Otyla, která mívala, třeba sama chybovala, o všem zdravý úsudek. „Vždycky víc dal, než bral."

K Vodňanům naplnil se železniční vůz zase samými Čechy. Jelo hodně studentů a studentek ze svátků do Budějovic a do Písku, Otyla, naslouchajíc jejich ztřeštěnému hovoru, opět se rozveselila.

Jen počasí zůstalo uplakané. Zeyerova planina kouřila jako vápenice a s jihočeského nebe cedilo. V kraji změnila se sněhová oblaka z hor ve špinavou vodu.

V Čičenicích na nádraží připadalo to Otyle, jako by již byla v Praze. Nádraží je veliké, je středištěm několika směrů. Otyla jindy, když bylo hezky, nenudila se v čekárně. Vyšla si do vsi, nebo se procházela po silnici pod švestkami před nádražím. Do toho bláta dnes se jí však nechtělo. Chvíli seděla na lávce a hledala v mlze obraz Vodňan, pak se však rozhodla, že půjde do restaurace, aby vypila trochu kávy.

V tom přešla ji známá postava, inženýr Hron. Přešel a neviděl ji. Otyla však byla jeho objevením jako elektrisována. Opuštěné od příbuzných a rozteskněné po návštěvě v rodném městě, po prozrazení tajemství zemřelých, zachtělo se jí uloviti vlídný pohled, koketní úsměv, žertovné slovo dobrého známého, zachtělo se jí a potřebovala se vymanit z nezvyklého, ji tísnícího pocitu a býti starou lehkomyslnou Otylou. Zachtělo se jí zahřát se v pohledu pronikavých očí zajímavého chefa. Rychle zavřela peněženku, ve které přepočítávala svoji hotovost, než vkročila do restaurace, a přeběhla inženýra, který mířil k pokladně. Sama ho pozdravila.

Zastavil se, mile překvapen. Muže vždy mile překvapí setkání s hezkou známou, jest to již jeho slabá stránka. „Do Prahy? Zase do Prahy?“ prohodil, zastaviv se s ní. „Ano, pane inženýre, zase do naší akciové,“ odpovídala, všecka oživena. Nato se ho tázala, odkud přijíždí.

„Byl jsem ve Vltavo-Týně, u kolegy, přece víte, že jsem tam měl jeti, abych si prohlédl jeho model. Proto jste dostala dovolenou, nebyla byste měla v mojí kanceláři mnoho na práci,“ upamatoval ji. Věděla to. „Nevzpomněla jsem si,“ omlouvala se a znovu se ho vyptávala: „Jak se vám model zamlouvá?“

Neměl nic proti tomu, že hovor prodlužovala. Času bylo dost a na cestách býváme ke svým známým, jež nahodile potkáme, sdílnější, laskavější, zvláště známý k známé. Inženýr se před Otylou o svém modelu rozhovořil, což by jindy v kanceláři sotva byl učinil. Ba, on učinil ještě více: „Proč vlastně stojíme na perroně a v zimě? Pojďme do restaurace. Vypijeme kávu.“

Kávu si zaplatila, leč když šel kupovat lístek, nabídl se, že jí ho také opatří. Vzal od ní peníze, pro jízdu třetí třídou, ale přinesl jí lístek jako sobě, do druhé třídy. „Bude nám oběma cesta lépe ubíhat a vy pojedete pohodlněji,“ řekl to, jako by se omlouval, pozoruje ji přimhouřenýma očima. Byl zvědav, jak se bude tvářit. Již v restauraci ji tak pozoroval.

Zarděla se. Měla radost z této jeho neočekávané pozornosti a také, že pojede druhou třídou. Ještě v ní nikdy nejela. Více jí nenapadlo. Můj Bože, vždyť to není celkem nic světo-

borného, ani nic nepřístojného, když napolo zaplatí bohatý akcionář cestu vlakem své chudé korespondentce. Byla to beztoho jeho obchodní cesta, kterou mu firma hradila, a on výdaj s ní spojený dovedně do své položky zařadí, takže jí vlastně žádný dar neudělal. Z něčeho takového měla Otyla již rozum.

Usadili se ve voze proti sobě a Otyla dbala, aby způsoby a vzezřením nelišila se od dam, které se v kupé nalézaly. Bohudíky, měla cestovní kostym, jako ty dámy s plnou kapsou. Jedna z nich dívala se na Otylu hodně neomaleně: „Panstvo popřevratové," napadlo dívku, a již se před nimi neostýchala, již ji sametové podušky neoslňovaly. Opřela se pohodlně ve svém koutě a pousmála se na hezkého chefa.

Inženýr nebyl překvapen tím, jak rychle se přizpůsobila. Jako chef kanceláře měl zkušenost z toho, jak kancelářské slečinky rychle se popanšťují, jak rychle si osvojují způsoby i nezpůsoby, které obdivují. Chytrý muž nedal ve voze vůbec znát, v jakém poměru k němu dívka je, tvářil se spíše kamarádsky. Měl rozmar, který Otyla pochopila a byla jím nadšena. To bylo něco jiného, než úzkostlivé napomínání Doušovo!

Otyla se na svém místě uvelebila jako v hnízdě a docela zapomínala, že má před sebou ženatého člověka. Proč by na to ona vzpomínala, když on se nikdy o své rodině před ní nezmínil? Nyní spolu mluvili jen o kanceláři, o svých cestách, vyptával se jí, jak se jí v Prachaticích dařilo a jemu nezapřela, jak byla ve Volarech přivítána. To již ujížděli krásnými, zde opět zasněženými lesy kolem Březnice. Již se silně šeřilo. V kupé zůstala s nimi jediná starší dáma, a ta spala. Pak se objevil průvodčí, aby rozžehl světlo u stropu.

„Domů, do Volar již nepojedu. Nepozvali mne, to víte, macecha a otčím! Jenom jejich stará služka mne vyprovázela a dala mi na památku škapulíř. Chudinka, jistě si myslí, že ho budu nosit. Slíbila jsem jí to, a konečně v peněžence nezabírá mnoho místa. Znáte škapulíř, pane inženýre?" Při zmínce o škapulíři pousmála se Otyla úsměchem moderní, nábožensky odrodilé slečinky. Zaměstnání v kanceláři, ctitelé, tančírny a nyní byt u pradleny Sommrové mezi spodinou velkoměstskou konaly pomalu, za to však jistě své dílo. Otyla, bývalá klášterní chovanka, pozbývala piety k tomu, co bylo spiato s modlitbou a myšlenkou na Boha.

S úsměchem otevřela peněženku, aby Hronovi škapulíř ukázala, ale najednou pobledla. Proti své vůli se zalekla. Škapulíře v peněžence nebylo. „Že jsem ho ztratila v Čičenicích?" napadlo jí.

Inženýr dal se do hlasitého smíchu. Nakláněje se nad její, nyní stále otevřenou, jakoby ztrnulou schránkou na peníze, vysmíval se: „Ztratila jste škapulíř! Potká vás neštěstí. Jak jste zbledla! Inu, žena se nezapře!"

Rozdurdila se žertovně, tlumíc nemilé překvapení: „Nesmějte se. Walpurka by měla lítost, jistě si škapulíře vážila, a já ho ztratila, sotva jsem ho dostala.“ Zase se odmlčela.

„Nejste ho patrně hodna. Škapulíř drží se jen u hodných lidí,“ vtipkoval inženýr po svém, a ona pohlížejíc do jeho rozjiskřených očí, přestala si ztrátu brát k srdci a zase, jak bylo jejím zvykem, lehkomyslně pohodila hlavou: „Co tam, to tam. Škapulíř je, nevím kde, a ztratila jsem ho, abyste věděl, k vůli vám. Právě jsem přepočítávala peníze, když jsem vás pozdravila,“ pravila s jakousi vyzývavostí.

Řekl si: „Pozor!“ a narovnal se. Naučená ctnost držela ho ještě na uzdě. Za těch několik hodin jízdy se ještě tolik nesblížili, aby zapomněl, čím jí má býti. Pojedli spolu z jeho zásob, dal jí napít ze svého koňaku, ona, krom ovoce a čokolády neměla nic jiného, leč zůstal chefem a ona jeho korespondentkou. Po episodě se škapulířem četl noviny a ona také. Tlumené světlo v kupé a tma za okny jí v blízkosti hezkého muže již nerozčilovala, když se tento taktně odklonil a zmlkl. Byla si přece jen toho vědoma, že je ženat. Jako výstraha zatrnula v její hlavě, nakloněné nad novinami, vzpomínka na Lenořino sdělení a na ztracený škapulíř. Ztráta jí mrzela více, než si chtěla přiznat. V čem jsme někdy vyrostli, to nás docela přece jen nikdy neopustí. Posléze, unavena, zavřela oči.

Usnula, jako její sousedka, s novinami v klíně, s hlavou na okenních zaprášených záclonkách. Na Smíchově ji inženýr probudil. Dotkl se jejího ramene a ona, probouzejíc se, otevřela oči přímo proti jeho, nádherně rozjiskřeným, hladově hlubokým. Z těch očí, mezi kterými vyčníval nos jako dravčí zobák, jí až zamrazilo a rozrazilo horko. Takové oči jeho bratr neměl, tak dravě a přece vkusně formovaný nos také ne, jinak by v těch tůních byla utonula již tenkrát, před desíti lety.

Nevěděla hned, co říci. Zůstala sedět s očima do jeho vpita, jako hypnotisována. A on, také váben jejími Lya-Puttinými zraky, tím jejím obličejíčkem dnešní filmové divě mnoho podobným, zněžněl, počínal si oproti ní jako šetrný, zamilovaný manžel. Tichým hlasem jí probouzel: „Budeme vystupovat, pojďte, pomohu vám do kabátu.“

Byli v kupé sami. Stará dáma na Smíchově vystoupila. Otyla vstala, ospalostí a jeho očima stále zmámena, a an se vlak právě hnul, zapotácela se. Zachytil ji a maně k sobě přitiskl. Potom odstoupil a sejmul se hřebíku její kabát. Oblékla se, tentokrát již spěšně, a dávala pozor, aby o svého společníka nezavadila. Ještě si podali ruce a on slabě jí je stiskl. Ale již se upamatovala na svůj sen před měsícem, jak se jí zdálo, že ji líbal, což prý znamená faleš. Rychle sbírala svá zavazadla a poroučela se. Vystupovala na Vyšehradě. On jel až na Vinohrady.

Utekla tentokrát před jeho očima, svítícíma v pobledlé tváři jako oči kočky. Ubíhala, leč ve dveřích neodolala. Ohlédla se a zamrzelo ji, že akcionář zrak svůj od ní zatím odvrátil. Že se opět halil v naučenou korektnost. Nesledoval ji, ten podivný, horoucně-studený, nebo studeně-vroucí patron. Ach, proč jen byl tak hezký, když nemohl být na místě ředitele Doušy? Proč jen měl takové utrejchové oči, když ji probouzel? Proč jí přišel do cesty právě dnes, kdy se dozvěděla matčino tajemství?

Či sbíhalo se vše k dnešnímu dnu již dříve, před desíti lety, či ještě dříve? Osudu prý člověk neujde. Je jí něco s inženýrem souzeno? Otylo, Otylo, proč jsi svému osudu sama na čičenickém nádraží nadběhla? Nebyla bys ztratila škapulíř! (P. d.)

Lazdynu Peleda

Z vypravování starého Juoža.

Z litevštiny přeložil O. S. Vetti.

(Č. p.).

6. Pomni, co jsi viděl, tatíčku!

Žil vám muž se ženou. — Pěkně se jim žilo: chaloupka jako z cukru, i dobytek si chovali, ani o nářadí a o háby zle nebylo. Mandlí, pravda, nekřoupali, ale chleba měli nejen pro sebe, nýbrž i pro žebráky dost.

Jen jednoho se jim nedostávalo: mnoho let prožili v manželství, aniž se mohli dočkati, kdo by k nim zašvitořil, s kým by se z práce přijdouce potěšili, komu by, odněkud se vrátivše, donesli čekané preclík nebo kornoutek cukroví.

Než atsi po mnohých prosbách a obětech, nebo že tak Pán Bůh už rozhodl, i u nich objevilo se konečně maličké, chlapeček, jako by ho z bláta upleskal.

Chovali ho šťastní rodiče ničeho nelitujíce, i byl Jiříček (Jurgelis) veliký, když tu znenadané nemoc naň přišla. Ponařikal si chlapec, týden se posvíjel a — shasl v náručí rodičů — — —

Byla to hrozná nemoc, co nejpřišernějšího jen jim radili, všecko mu — snesli, kde jen nějaký „vědomec" byl nebo rozuzná babka — všecky k němu přivedli. Poslední jen co vstoupil, hned prohlásil: — Hrozná to nemoc, ošklivá nemoc! ale ne vždycky dítě umoří; dostavuje se a zas' odchází kolem dvanácté v noci, není-liž pravda? — tázal se vědomec rodičů.

— Aj, jako bys tu byl a všecko viděl, opravdu o dvanácté se vrací, horečkou dítě rozpaluje, lomcuje a třepe jím... ach, co vše neděla... Na úsvitě jako by ustupovala — vykládají plačky rodiče.

Rozumec podrbal se v moudré hlavě, konečně prohlásil: třeba sehnati černou slepici!

Matka ji sehnala — nelitovala ani desítky!

Přišel večer, hodiny odbily jedenáct. Vědomec vzal nůž, nabrousil jej, sevřel slepici mezi kolena — šmyk, šmyk! a slepice dokdákala. Sešlo se i hodně sousedů. Stojíce kolem všichni hledí, co vědomec bude dělat.

On však, jako by nic neviděl, rozřezal slepici život a jal se z něho, neodřezav jich od hlavy, táhnouti střeva. Těmi střevy ovinul Jiříčkovi krk, pak mu zakryl hlavu, by ji odnikud viděti nebylo, a na polštář, nad Jiříkovu hlavu, položil slepičí hlavu a rozevřev jí ještě zobák, jal se vykládat: — Přijde bezzubá — mrkne, mrkne — nemocného nikde, místo něho slepice tam sedí, zamumlá a — snad — odejde hledat uprchlíka! Nemoc tu, když se do někoho obuje, jenom zřídka možná se sebe střepat; někdy podaří se smrt oklamat, pak je vyhráno!

Hodiny jaly se odbíjeti dvanáct. Chlapec sténal — — —

— Slyšíte? — pravil vědomec — už... přišla...

— Bože mocný! — šeptá matka zblednuvši.

Pokrývka prudce se zachvěla, jednou, dvakrát, potom se ozval ston... zakašlání... a ticho — — —

— — — — —

— Nepodařilo se smrt oklamati, za to nikdo nemůže — prohlásili sousedé — Bůh dal, Bůh vzal, tak se Bohu líbilo!

Umřel Jiříček, umřel chlapeček, v chalupě zase pusto, zase ticho, smutno, nudno rodičům... Matce je líto, hlavou o stěnu tluče, z domu-li vyjde, jen co ji kdo shlédne, rukama hrob děcka objímá, usedavě plačíc. Otec z hoře rovněž stání nikde nemá... I usmyslil si hledati zapomenutí v hospodě; zajde si tam, pije a pije, až má hlavu pod vichem, i vrací se domů a prozpěvuje si.

Hospodářství začalo hynouti; brzo to, brzo ono ztrácelo se z půdy, z komory, nikdo nedbá, nikdo zloděje nehledá — oba nic nepotřebují!

Jednou večer vracel se nešťastný otec, zaliv si tak dušičku, domů; jen co zahnul podle kříže, klopýtl jda po lávce a škobrt! spadl do járku pod křížem.

Járek zarostlý travou je měkký jako postel, noc teplá — odpočinu si trochu — povídá si Morkus — nač pospíchat domů — nikdo na mne nečeká!

Hledí do nebe — třpytí se tam hvězdičky, jen se jiskří, pojednou jedna hvězdička prask! utrhne se, zasvítí dolů letíc a — potuchne.

— Zrovna jako můj Jiříček... cmás! i nebylo ho, jako by ho vítr byl odvál — jako by nebyl býval!...

Najednou vyvalí oči — tam u kříže stojí Jiříček, běloučký, hezounký, jako živý!

— Ty jsi to, Jiříčku? — táže se Morkus, svým očím nevěře.

— Já, tatíčku — a sehnuv se, vzal otce za ruku a pravil: — Pojďme, tatíčku, chci vám něco ukázat!

Jen co se chlapec otcovy ruky dotkl, hned se oba od země zdvihli a hore ve vzduchu letěli.

Po nějaké chvíli letu stanuli — nevím, zda na jakémsi kopci, či jen na jakémsi neviditelném místě.

Chlapec dupl nohou — země se otevřela a ukázaly se schody jako do panského sklepu.

Jde Morkus chlapcem veden, i vstoupí do sednice, jež má neobyčejný vzhled: uprostřed sednice jako nějaká hora strmí velikánské křeslo ze samých hnátů a lidských lebek, podél stěn postaveny zrovna takové lavice.

Zavrzly dveře, i vstoupila příšera. Morkus zrovna ztrnul, — chtěl se na útěk dáti, jal se ohlížeti po Jiříčkovi, než Jiříčka nikde.

Zalezl do koutu, skrčil se tam, co jen mohl, aby ho zloduch nezpozoroval, i hledí, co bude dále.

Rarach vzal číš z lidské lebky, nalil do ní jakési vody ze džbánu a štířil se, pomrskávaje spokojeně svým strupatým ocasem — mám jí ještě jednou tolik! — zapištěl a hrozně se ušklíbl.

Zabušeno, zaskřípáno, i otevřely se jiné dveře, a podobný tam tomu ďáblovi vstoupil zvolna veden jsa a podpírán největší, nejsilnější ďas křivonosý, vypoulených očí, chlupatý, rohatý, hrozný, všech čertů náčelník, Luciper.

Vyškrabal se na svůj trůn. Ani se ještě pořádně na něm neuvelebil, už tu byl rarášek s číší, ukláněje se a štíře.

— No, čím pak mě dnes potěšíš, počastuješ? — ptal se pekla vládce.

— Hle, tu jsou slzy žen a dětí opilců!

Luciper vzal číši, vyklopil ji, pohladil si břicho a popleskal po hlavě chlupatou rukou svého číšníka s kopyty.

— Mám ještě třikrát tolik! — pochlubil se ďas, ukazuje svůj džbán.

— Dej vrchnosti! A ať se sejdou ostatní pochlubit se svou prací!

Po těch slovech ihned se otevřely dveře a do místnosti lezly potvory, jež těžko popsati. Byly to různé nemoci, jež lidi ve světě trápí.

Nejprvnější byla z i m n i c e, nazelenalá, hrozná, všecka se třásla a drkotala, zuby cvakala.

— Pořád více lidí umořuju; jsou místa, kde lidé, jen co tam zavítám, jako mouchy padají — velice mi pomáhá Opilství; ach, to je vzácná paní!

Usmál se vládce pekla.

— No, kdo dále?

Tu vystoupila h o r e č k a: — I já jich nemálo spálím, i mně pomáhá znejmilejší paní Opilství.

Luciper opět se usmál.

— Dále...

Z řady před trůnem stanou c h o l e r a, s o u c h o t ě a moc jiných nemoci.

— Já taktéž s přispěním Opilství lidi „smetám“ — mluvila cholera. — Kdyby ne opilství, ani polovice bych toho nedokázala, všem nám bylo by trudno. Ach, ach, zkusila jsem, co to je v zdravém životě pracovati! Vlezu tam, začnu pichati, drásat, „mužik“ honem tam naleje čaje, teplo začne ho projímat a nade mnou vrch bráti, a mně jest — utíkat. Paní Opilstvím však zesláblý člověk hned se poddává: jak by ne?! — vnitřnosti spálené, plíce nabobtělé, vše, všecinko jako prácheň; trošinku poškrabu, a aj — už je na hromadě!

Všecky nemoci tvrdily, že paní Opilství jest tvrzí pekla.

— Velectěná paní — zvolal pekla pán — prosím, posaďte se vedle mne!

Odkudsi z velikánského sudu vyvalila se pozvaná paní nabubřelého, žlutého obličeje, fialového nosu, uslintaná, pomžikávající zakysanýma očima a vrávoravým krokem brala se k trůnu.

Několik ďasů přiskočilo jí na pomoc a vedli ji, nepřirovnávaje, jako když žena vede opilého muže k vozu nebo děti otce — k trůnu, vysadili ji a posadili vedle knížete pekla.

— Moje družko nejmilejší — oslovil ji slaďounce Luciper — ty's všecka naděje má!

— Zdráva žila! — vzkřikly všecky nemoci spolu se všemi ďábli. — S tvou pomocí konečně přemůžeme světa Pána a dostaneme do své moci všecky duše!

Chlástali se, křičeli, řičeli čerti, až se peklo třáslo, popíjejíce slzy otců, matek a dětí opilců.

Když tak pohodovali, jali se ďábli rozcházeti, k Morkusovi pak přišel Jiříček.

Vzal ho za ruku, a zas' oba povětřím letěli, jen jim vítr kolem uší fičel.

Vzkřikl Morkus padna na zemi, i probudil se leže v járku. Járek měkký jako postel, jenom hvězdiček už na nebi není, jež se východem slunce rumění — —

— Zdálo se mi to, či tomu skutečně tak bylo? — myslí si Morkus. Ale Jiříček dí: — Pamatuj na to, co jsi viděl, tatíčku, i druhým o tom vykládej!

Vyskočil Morkus, oči si protřel.

— No, co živ budu — kořalky už do úst nevezmu; k tomu mi dopomáhej Pán Bůh!

I sepiav ruce, modlil se potichu pod křížem — — — Tak ho zastihlo jasné sluníčko, z poza boří se vyvalivší.

Antonín Hrůza:

Pod Bílým Křížem.

(C. p.).

Když bylo nejhůře a když vyčerpán již tělesně i duševně, hledal smutnýma očima místo, kam by měl vykřiknouti svou úžasnou touhu po návratu, vynořil se z hlubin jeho vzpomínek a představ bílý kříž, stojící na paloučku pod třemi rozkvetlými lipami. A pod ním viděl na kolenou ženu, jejíž srdce, sevřené mukou, která nebyla menší bolesti jeho, sténalo tu o vyslyšení svých modliteb. Poznával její tvář, i hlas její slyšel, jako by jej nebe bylo mu sdělovalo. Vždyť modlila se zaň, hledala jej vzpomínkami a touhami v neznámých dálkách a velkou naději své čisté duše volala jej domů.

Sepial ruce a rty jeho rozšeptaly se prosbou, aby milosrdný Bůh popřál vyslyšení jejich modlitbám a ukrátil bolest jejich srdcí.

Pak když vysoko vzedmutá vlna bídy a útrap znenáhla mijela břehy trosečníků, roztroušených po všech okrscích země, věnoval se, ač daleko ještě od své vlasti, svému povolání.

Byl přijat jako domácí zahradník u jistého bohatého šlechtice, a poněvadž již tehdy byl výborným odborníkem, byl záhy povýšen za ředitele celého zahradního hospodářství svého šéfa. Byl vděčen za místo ono, poněvadž nemohl se pro neupravené dosud poměry, pokud šlo o výměnu zajatců, vrátiti, kam ho srdce táhlo. Však i k tomu došlo. Frantík byl prvním, který se vydal na cestu domů, třebaže ho šéf nerad propouštěl. A nevracel se již chud. Nastřádané služné za několik let obnášelo v naší méně slušný kapitál, jenž, bylo-li by toho třeba, byl by se vyrovnal věnu Toniččině. Neboť i v tomto směru chtěl míti záruku, že mu ruka její nebude odepřena.

V době, co nebyl doma, změnilo se u nich také velmi mnoho. Jeho sestra, Jožka, jež „bláznila“ za profesorem, se šťastně provdala a vzala si téhož profesora, kterého jí maloměstské paničky tak záviděly. Bratří také již dostudovali a našli umístění, kde se dalo. Jeden byl v důchodu na panství, druhý byl učitelem nedaleko domova, třetí se vyučil kupcem a měl známost s dcerou svého principála, která byla jedináčkem a tudíž nadějnou dědičkou dobře jdoucího obchodu i příslušných nemovitostí.

A rodiče zestarali. Matce přibylo nespočetných vrásek na bílém čele a přes to, že běhala dosud jako čiperka, bylo vidno, jak ji břímě starostí a let velmi tíží. Otec byl by šel do výslužby již přede dvěma lety, neboť ho práce již velmi unavovala. Ale odkládal své rozhodnutí, pokud se nedoví, vrátí-li se syn, či zemřel-li. Přece jen se snažil, aby místo po něm zůstalo v jeho rodě a není tedy divu, že slzy radosti zalily jeho dobré oči, když konečně se návratu synova dočkal.

A jak byl naň hrd, na toho svého nástupce, když viděl jeho mužnou krásnou postavu, a když slyšel nyní jeho vypravování o zážitcích v cizích krajích. Sotvaže si Frantík jen trochu odpočinul, zajel s ním do ústřední kanceláře správy velkostatku, a poněvadž místo po něm bylo již vyhraženo synovi, bylo třeba jen úřední spis o tom předložiti centrálnímu řediteli k formálnímu schválení, které bylo také již předem zajištěno.

Šel-li tedy dnes Frantík říkati o ruku své Toničky, činil tuto návštěvu již jako trvale ustanovený vrchnostenský zahradník a nikoli jako bezvýznamný snílek, který by snad teprve musil hledati zaměstnání.

A teď stál již před mlýnem, jenž dnes podobal se kouzelnému paláci, v němž ukryt je nejdražší poklad jeho srdce. Vůně mouky a chleba vanula ze zanášky i ze síně, do níž sestupoval po několika schodech. Ponejprv za svého života sem dnes vcházel! A krásným bylo tu všechno, tak krásným, jak si prostou krásu mlýna i jeho síní vždy představoval, o ní snil, po ní toužil a na ni vzpomínal za svých nejbolestnějších zkoušek.

Všecek zpokornělý kouzlem tohoto života zde, z něhož vyrostl krásný květ jeho tužeb, snů i velkých nadějí, zaklepal konečně na dveře u světnice rodičů Toniččiných.

A když vstoupil, div se nezalkl ohromností významu tohoto okamžiku. Příval bílého světla a kouzelná vůně čistoty, jak vzduchu, tak i celého prostého příbytku dotkly se všech jeho smyslů, že stanul v rozpacích, jako by se byl octl v předsíni chrámové.

„Vítám vás!“ podávala mu panímáma ruku a její dobré, slzami zalité oči mu řekly, že již o všem ví. Vyčetl z nich radost ze štěstí Toniččina, ale hleděl z nich také stesk matky, kterou bolí odchod milovaného dítěte z domova.

Stáli proti sobě chvilku němě. On, který přišel za svým štěstím, tolik zaslouženým svojí velkou láskou k Toničce, a ona, která se měla zříci svého dítěte! Neboť tak, jak odejde z domova s tímto mužem, nevrátí se již nikdy. Srdce její se teď trvale rozdvojí a nikdy již nezabouří jí vstříc tou jedinečnou, čistou, svatou, nevinnou a něžnou láskou, jako ve dnech, kdy Tonička chovala na svém klíně, kdy se s ní modlívala, bolest její konejšila, z radosti její se veselila a jen její byla celá, srdce každým úderem, jakoukoli myšlenkou a duší andělsky čistou.

„Víš-li, oč mne chceš připraviti?“ ptaly se mlynářčiny dobré oči. A on rozuměl té němé, bolestné a přece zas o štěstí dítěte se zachvívající otázce. Její měkká laskavá dlaň, která tak něžně hladívala hlavu Toniččinu, chvěla se v jeho silné pravici a sdělovala bolest jejího srdce srdci jeho.

Ano, věděl, pro jaký poklad přišel, jaký květ něžné krásy chtěl přesaditi do zahrady svého srdce i svého domova! Miloval Toničku tak, jako ji milovala její matka!

Jinou sice láskou, ale neméně obětavou, čistou, něžnou, svatou a velkou! A byl-li snad v této lásce stín jakés méněcennosti, tu v této chvíli, kdy hleděl do očí matky Toniččiny, velká její láska posvěcovala jeho cit, jej zvroucňovala a naplňovala kouzlem nebeské čistoty a úžasné krásy.

Viděl, že nadchází velká chvíle v jeho životě. Chvíle posvátné oběti, odříkání a milosti daru ceny závratné. Jak přijmouti jej, aby vešel do srdce jeho s posvěcením lásky ženy-matky? Matky té, která bude náplní štěstí jeho života, splněním jeho snův a sladkou odměnou za přetrpěná hoře?

„Víš, co chceš?" ptaly se ještě její smutné oči!

Uchopil její druhou ruku a přitisknuv obě její ruce ke svým rtům, poklekl před ní ve sladké pokoře prosícího dítěte. Beze slova — jen ruce její líbal a smáčel je horkými slzami.

„Maminko!" zaúpěl k ní, jako ke své matce, neboť od této chvíle byla již také jeho matkou. Schýlila se k němu a vtiskla na jeho žhavé čelo tichý polibek. A usmívajíc se v slzách, které jako démanty třpytily se na jejích tvářích, pravila mu povzbudivě:

„Pojď k tatínkovi!" A vedla ho ke dveřím sousedního pokoje.

Za nepatrný okamžik stál Frantík před otcem Toniččiným. Ale nepociťoval dnes hrůzy z jeho vážného pohledu, jako za dob, kdy se jako chlapec honíval s kamarády kolem mlýna a kdy za těchto dobrodružných výprav odvážil se nejeďnou i do mlýnice, aby tu užaslýma očima hleděl na otáčející se kola. Velmi zhusta dovedli i Toničku s některými družkami přivábiti k nevinným hrám, což pantáta ovšem nerad viděl, poněvadž se bál, aby při hře s divokými hochy nepřišla Tonička k úrazu.

Stárek Václav byl k nim shovívavější, proto ho měli rádi, ale pantáty se báli jako ohně. Připadal jim neobyčejně přísný, ne-li zlý, neboť uměl vykřiknouti tak, že hlas jeho burácel jako hrom ve všech prostorách mlýna. Usmíval se při tom sice, zejména, když si odváděl Toničku z jejich společnosti, ale to právě hoši neradi viděli, a zejména Frantíkovi to bývalo již tehdy velmi líto, protože pak bylo již po radosti ze hry a po radosti pro ten den vůbec. Pantáta, uzřev Frantíka doprovázeného panímá ɐpɐʌ 'nour již arci, kolik uhodilo. Poznal to z vážného výrazu manželčina obličeje i jejích očí.

„Vítám vás," přivítal také hosta, povstav se židle u stolu, na němž zapisoval do knihy váhu obilí, semletého v minulém týdnu. A podával Frantíkovi ruku, hledě mu vážnýma očima do obličeje.

„Vrátil jste se zdráv z vojny," pomáhal mladému muži přes úskalí situace velmi vážné. „Je to velké štěstí a vzácný dar od Pána Boha." — „Tonička mi už povídala, kde jste všude byl, celý svět skoro jste prý prošli s těmi legiemi," připomínal, že si dal Toničkou všechno dobře vylíčit.

„Nebyl jsem sám," odmítal Frantík úmysl pantátův jej snad pochváliti.

„To věřím," poznamenal pantáta a usmál se trochu šibalsky; „co jich jen od nás odešlo, však jste se s některými také snad někde sešel. Málo se jich dosud vrátilo — zdejší Otík Vrbů je taky ještě pryč a Bůh ví, vrátí-li se."

„Neslyšel jsem o něm ničeho," pravil Frantík klidně, „ačkoli ho znám!"

„Ona pláče, kudy chodí," podotkla panímáma, stavíc před oba muže po kalíšku vína a na talířích vonný chléb, namazaný máslem a medem.

„Kde máš Toničku?" usmál se pantáta na ženu, „snad ví, že tu Frantík je!" připomenul šibalsky.

„Je se Slávečkem na zahrádce," odpověděla panímáma a přistoupivši k otevřenému oknu, zavolala:

„Děti! Toničko! Slávečku! Domů!"

První a jako vítr přiběhl Sláveček a rovnou mamince do náručí, když uviděl Frantíka.

„No, no, divochu!" krotila ho panímáma, líbajíc jej na plné, zdravou červení jakoby ojíněné tváře. „Ani jsi ještě našeho hosta nepřivítal," napomenula ho vyčítavě.

„Sláveček prý myslel, že jsem raubíř, když mne včera viděl jíti sem!" zasmál se Frantík, hladě hošíka po vlasech.

„Ale Tonička se nebála," bránil se hošík kurážně. „Viď, že ne!" bral si vstoupivší právě sestru za svědka.

Všichni se smáli nápadu chlapcově, nejradostněji arci Tonička uvítala jeho poznámku, která jí pomohla z rozpaků, když uviděla Frantíka sedícího se všemi za stolem.

„Ženich přijde na návštěvu — a nevěsta kde nic tu nic!" škádlil dceru mlynář.

„Ale tatínku!" bránila se Tonička plna ostychu a začervenala se, jako by ji krví polil.

„Maminko, dej sem ještě dva kalíšky, ať si s námi také můžete připít!" pobídl pantáta manželku.

„Já přinesu!" nabídla se ochotně Tonička a odběhla.

„Pantáto, už nám nebudete bránit?" použil Frantík nepřítomnosti Toniččiny k přednesení prosby o ruku mlynářovy dcery.

„Ne!" řekl mlynář a pohleď jeho neobyčejně zvážněl. „Mám rád neohrožené a odvážné mladé muže, a nikdy bych byl nebyl proti vám, nebýti mé obavy, že mlýn přijde do cizích rukou. Nehněvejte se proto na mne," mluvil měkčím a srdečností prochvěným hlasem. „Kdybyste se byl vyučil mlynářství, ani slůvkem bych vám byl nebránil. Špatně si to snad lidé vykládali, mysleli-li si, že chci pro dceru ženicha bohatého. Mladý přičinlivý člověk vykoná mnohdy více, nežli ten, kdo nepoznal, jak těžce si nutno na chléb vydělávati."

„Mám rád svůj mlýn — ale nedivte se mi!" hovořil dále s upřímným zanícením. „Přecházel u nás už ode dávna s otce na syna, a nebylo-li syna, tedy na dceru — ale v rodě to ma-

jetnictví zůstávalo pořád. Až Tonička chtěla jinak!" usmál se, když právě dcera vstoupila. „Litoval jsem ji, a nikdo neví, co jsem proto přetrpěl bolestí, vždyť ji mám tolik rád. I ona i maminka snad myslely, že je to u mně jen takový zarputilý vzdor a že snad ani nemám srdce!"

„Už je teď pantáto, všechno spraveno!" vmísila se do hovoru panímáma. „Slávečka si s Boží pomocí k tomu vychováme, abys měl nástupce."

„Teď už jiná pomoc není," řekl pantáta resignovaně, ale ne smutně.

„Budeme vám za vaši lásku vděčni po celý život!" děkoval otci Frantík a políbil mu ruku.

„Tedy na šťastnou budoucnost vás obou!" pozvedl pantáta číšku, připíjeje oběma snoubencům.

„A vám ještě na dlouhá léta hodně zdraví a zdar každému vašemu přání!" opakoval přípitek Frantík, drže za ruku zardívající se Toničku...

*

Nehlučná, ale přece hodně veselá byla svatba Frantíka s Toničkou. Lidé se tomu sice dost divili, že pantáta přece povolil, ale dali mu posléze za pravdu, když viděli, jak si Tonička pěkně usedla v zahradním domku u panské zahrady. Frantík pořídil pro ni všechno zařízení dle svého i jejího vkusu, a když je panímáma s pantátou za několik týdnů po svatbě navštívili, nestačili se ani podivovati rozšafnosti a při tom prosté upřímnosti svého zetě.

„Ale u nás je to také hezké, viď, maminko!" řekl pantáta, jako by se bál, aby mu panímámu nenakazili tou panskou nádherou.

„Je, tatínku, zvláště dokud ty jsi s námi," řekla paní mlynářka, a radostná vlna štěstí a spokojenosti div jí nevehnala slzy do očí.

„Což bych si k vám byl šel pro Toničku, kdyby se mi u vás nebylo všechno tolik líbilo?" usmál se Frantík. „Vaše dobrá srdce, vaše láska a krása samoty jedině mohly býti zahradou, v níž našel jsem květ tak ušlechtilých půvabů, které jsou mým štěstím a Toniččinou nejvzácnější ozdobou!" — mluvil zaníceně, když se s rodiči loučil.

A odjížděli od mladých se srdcem radostí naplněným, děkujíce Bohu jak za štěstí jejich, tak i za štěstí své, že po odchodu milované dcery mají ke své radosti Slávečka, jemuž teď věnovali všechnu vroucnost své lásky a pro něhož žádná oběť nebyla jim příliš těžkou.

Nezapomínali na své radosti ani na Bílý kříž, a jak jen mohli, ozdobovali jej květy, neopomenuvše nikdy Bohu poděkovati za pomoc, kterou jim poskytl v nejbolestnějších chvílích jejich života.

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres v Chicagu r. 1926.

(C. d.).

Ve Washingtonu.

V Baltimore dal nám vdp. rektor Redémptoristů, P. Šott, do Washingtonu zrovna dva průvodce: dp. P. Václava Koláře, českého redemptoristu a pak úředníka z washingtonského Kapitolu, sídla kongresníků (členů poslanecké sněmovny) a senátorů, syna to jednoho kongresníka, Mr. Rice z Baltimore.

Počasí bylo zasmušilé a chladné, nevlídné. Z nádraží jeli jsme přímo do nedalekého Kapitolu.

Washington, hlavní město Spojených Států severo-amerických, je pěkné, čisté město, v němž není mnoho mrakodrapů, ale za to je velice rozlehlé. Má mnoho krásných parků i budov a pomníků. Zove se také městem — velkých distancí. A to je. Ovšem pěšky se tu mnoho nemusí chodit. Jest tu dobrá elektrická pouliční dráha a pak — přemnoho automobilů.

Kapitol, obrovská imposantní budova s velikou kopulí, povětšině z bílého mramoru, činí mohutný dojem. Jeho veliké síně jsou ozdobeny sochami a malbami, hlavně historickými. Hned nedaleko vchodu jest síň, ve které má každý stát Unie — jest jich 48 — nějakou sochu vynikajícího státníka neb zasloužilého muže. Ba i ženy jsou tu zastoupeny. Stát Wisconsin pak je tu vyznačen — knězem, a to členem řádu Tovaryšstva Ježíšova. Socha nese nápis: „Wisconsim's tribute to James Marmette", který 17. června 1673 objevil veletok Mississipi.

Shlédli jsme též místnosti poslanecké sněmovny. Poslanců je 445, čili na 100 tisíc jeden. Zasedání se teprve chystalo. Vůbec viděli jsme zde všechno památné, jelikož náš průvodce byl dobře znám s tamním personálem. Ukázal nám tu také chodbu, která je nejdelší na celém světě. Ach, ti Američané si libují ve velikostech!

Poté jsme si prohlédli nedaleko Kapitolu — naproti v parku — velikou budovu, pěknou, knihovnu to kongresníků a senátorů. Věru, vše nádherné a také — prospěšné, neboť i obyčejní občané si mohou za zvláštních podmínek zde vypůjčiti knihy. Ale dlužno mi podotknouti, že Američané se po knihách mnoho neshánějí! — Jako americkou zvláštnost dlužno mi pak ještě zdůrazniti, že zde se šlape — po zlatě, neboť některé ozdoby v mramorové podlaze jsou skutečně vykládané z tepaného zlata! —

Po prohlídce těchto velmi významných budov washingtonských a vůbec amerických jeli jsme složit poklonu p. ministru Zdeňku Fierlingrovi, vyslanci ČSR ve Spojených Státech severo-

amerických. Naše vyslanectví je v útulném, nevelkém domě v ulici vyslanectev, v níž je jich přes 40. Naproti je jakýsi přísterný, ale hodně vypínavý templ svobodných zednářů.

Pan vyslanec, doprovázen svým prvým tajemníkem, drem Peregrinem Fišou, rodákem brněnským, přijal nás velmi přátelsky. Právě připravoval cestou diplomatickou přijetí československé delegace eucharistické u presidenta Spoj. Států, Mr. Coolidge. Bylo to zajištěno, a čekal jen přesnou zprávu z New-Yorku, kdy delegace do Washingtonu přijede.

Na oběd byli jsme hosty p. vyslance, k němuž byl též pozván p. dr. Fíša, který nám sám řekl, že je organisovaným lidovcem, se svojí paní, rovněž rodilou Brněnkou, dcerou to proslulého architekta p. Samohrda.

Po obědě nás provezl p. dr. Fíša po Washingtoně a pěkném okolí, ukázav nám washingtonské znamenitosti, jako pomník Lincolnův, hrob Neznámého vojína, angl. kathedrálu, která se teprve dostavuje, hřbitov a jiné význačnosti. Též jsme navštívili místnosti popředního společenského „Clubu", jehož čestnými členy jsou zástupci cizích diplomatických úřadů. Na konec pak zajeli jsme k Bílému domu, sídlu to presidenta Spoj. Států severoamerických. Touto budovou jsme byli — zklamáni. Ve velkém parku sice, ale ohromná, nevysoká budova! Ovšem pro demokratického presidenta ještě dosti veliká!

My jsme u pana presidenta nebyli, nemajíce tam — co dělat! On jistě nestál o nás a my nestáli — o něho! Naše delegace — ovšem jen česká, neboť Slováci se od ní hned oddělili v New-Yorku — byla p. presidentem přijata dne 7. června ve 12 hodin 20 minut. My jsme při ní nebyli, ale očitý svědek (pan opat P. Arnošt Vykoukal z Emaus z Prahy) líčí tento „historický moment" takto: „V husím pochodu byli jsme uvedeni z prvé čekárny v přízemí do druhé místnosti. Domnívali jsme se, že president nás přijme v nádherné síni, obklopen četným průvodem. A zatím, když jsme vstoupili do sálu, stál hned u dveří napravo. Pan president jest veliký, suchý muž, velmi bledý v tváři. Pan vyslanec nás představil, a pan president nám každému podal ruku. Zde jest viděti pravou demokracii. Přístup k audienci je tak snadný, a lze přistoupiti v oděvu, jaký člověk právě má; toileta není předepsána žádná. Odevzdali jsme panu presidentovi náš poutní odznak, který s díkem přijal.

Tím skončila se naše návštěva — audienci v Americe neznají — u presidenta Spoj. Států severoamerických."

To u nás, panečku, kde se chlubíme ještě větší demokracií, nebylo by šlo tak hladce! —

Na večeři jsme byli pozváni „u Fišů", tedy intimních krajanů, neboť náš nejstarší bratr, dr. Frant. Kolísek, křtil jako farář na dómě p. dra Fišu. A dobře ho pokřtil, neboť jest or-

ganisovaným — lidovcem! Vanula tam ze všeho — vůně Moravy!...

Neradi jsme opouštěli toto roztomilé zátiší pana vyslaneckého tajemníka, svého krajana, a jeho roztomilé ženušky! — Dle programu museli jsme však v 9 hodin večer odejeti do Pittsburghu.

V Pittsburghu.

Z Washingtonu jeli jsme rychlíkem celou noc do Pittsburghu. Ovšem americké cestování v noci je pohodlné. Jeli jsme ve spacím voze. Američan se chce v noci vyspati ve vlaku, proto spací vozy — bývá jich u rychlíku několik — bývají hodně obsazeny.

Do Pittsburghu, města to milionového, samých čmoudících komínů a nepříjemné „vůně", u nás pak proslaveného „Pittsburskou dohodou", jsme přijeli o 8. hod. ráno v neděli 6. června. Na nádraží nás očekával tamní konsul ČSR, Slovák Milan Getting se svým synem-studentem.

Odvezl nás autem přímo do českého kostela sv. Václava, kde je duchovním správcem vdp. dr. Karel Sovák. Pan konsul nám zde již předem všecko připravil, byv o naší návštěvě uvědoměn z Washingtonu.

Duchovní správce měl právě mši svatou. Překvapil mne zde veliký počet komunikantů, zvláště dospívající mládeže mužské i mužů. Byla to prvá neděle v měsíci a zároveň slavnost Božího Těla.

Já jsem měl mši sv. o 9. hodině. Bratr Alois pak měl „hrubou" s naší asistencí a s kázáním. Po ní jsme vedli průvod Božího Těla, ale jen v kostele. Byla radost podívat se na školní mládež, nejen děvčata jako družičky, nýbrž i chlapce. Každý z nich nesl velikou kytici květů neb i celé — květináče!

Na oběd jsme byli pozváni k tamnímu řecko-katolickému biskupu Msgru Takačovi, jenž nám osvědčil ve všem veliké sympatie. Tam nás, hlavně bratra, vyhledali dva slovanští misionáři z františkánského kláštera bratislavského: P. Ambrož a P. Amondus. Radost nad shledáním byla obapolně veliká. Měli zamluveny misie již na dva roky!

Po obědě ukázal nám pan konsul se svým synem některé pamětihodnosti pittsburské, zvláště okolí. Tovární a obchodní části leží dole u řeky, budovy pak obytné na okolních návrších. Kdyby zde nebylo ohromného počtu továrních komínů a tedy i stálého nezdravého čmoudu, nebyl by Pittsburgh právě šerednym městem se svým zeleným okolím. — Ubytováni jsme byli v hotelu Schnelly, prvořadém. Za 1 pokoj a 1 noc jsme platili 6 dolarů (asi 204 Kč, ovšem k tomu ještě zpropitné). Na české fare nemohli jsme bydleti, jelikož se důkladně opravovala.

Večer pak dávala nám na počest vážená rodina pana konsula Milána Gettinga doma recepci, k níž se sešlo mnoho vzácných

hostí slovenských i českých. Pro všechny byly to chvíle velmi srdečné zábavy a pravé československé vzájemnosti!

Pan farář dr. Sovák nás požádal, bychom pro jeho osadu vykonali týdenní sv. misie. Toho jsme vůbec zde neměli v programu, hodlajíce po eucharistickém sjezdu navštíviti Cleveland, event. Milwaukee a Detroit. Jeho tak upřímné prosbě jsme nemohli nevyhověti, ale proto jsme ihned musili změniti svůj další plán v tom smyslu, že do Clevelandu se podíváme nyní z Pittsburghu a z Clevelandu pak že pojedeme přímo do Chicaga, odkudž hned do St. Louisu ke svému vzácnému a veleváženému příteli a krajanu, rozmilému panu Hynku Dostálovi, šéfredaktoru „Hlasu". — Telegrafovali jsme tedy do Clevelandu jednak svému užšímu krajanu Rev. Lad. Necidovi, jenž byl mým koalumnem v Brně, a pak známému českému americkému pracovníku za naši samostatnost, faráři Oldřichu Zlámalovi, duchovnímu správci české osady Panny Marie lurdské.

V pondělí 7. června v poledne odjeli jsme tedy do Clevelandu. Do Pittsburghu se ještě vrátíme po euch. kongresu.

V Clevelandě.

Do Clevelandu jsme přijeli o 4. hod. odpol. Nevědouce, kolik je tam nádraží, byli bychom jeli až na třetí hlavní. Ale na druhém vyhlédli jsme z okna, a tu spatříme nějakého kněze, který, jak jsem viděl, někoho očekával. I otevru okno, a kněz zrovna mne česky oslovil, jsem-li P. Kolísek. Byl to Rev. Lad. Necid. Ihned jsme tedy vystoupili. Svým autem zavezl nás do své fary na slovenské osadě sv. Ladislava. Naše shledání po 26 letech — proto jsem ho na nádraží nemohl ihned poznati — kdy jsme se naposledy viděli v brněnském kněžském semináři — bylo věru srdečné. Hospodářství mu vede jeho pečlivá sestřička.

Kostel, zasvěcený sv. Ladislavu, mají hodně veliký, ale připravují se ke stavbě nového. Rev. Necid ukázal nám celý komplex budov, patřících slovanské osadě, školu a velikou dvoranu. Zde opět vidět, co zmůže cílevědomá, houževnatá a — ideální — práce duchovního správce! Všecka čest mu!

Slovenský živel lze zde pozorovati i ve vůkolních ulicích. Také holič, u něhož jsme byli, byl Slovák z košické župy. Ovšem tato osada, jako většina slovenských i českých osad — je již na periferii milionového města. Také jsme tam spatřili slovenský nápis: „Slovenská Sporitelňa". Tato farní osada je dosti veliká, takže Rev. Necid musí míti i asistenta čtí kaplana. Je to rodilý Slovák, ale neměli jsme příležitost osobně ho poznati.

V úterý 8. června jeli jsme sloužit mši sv. do českého kostela osady Panny Marie Lurdské, kde je duchovním správcem proslulý krajan Rev. Oldřich Zlámal. To bylo z důvodu, že jsme jako lurdští propagátoři chtěli tam uctít Immaculatu lurdskou v české osadě.

Kostel je veliký a velmi pěkný. Za hlavním oltářem na jednom malovaném okně je scéna zjevení Panny Marie Bernadettě v jeskyni messabielské v Lurdech, a na druhém je scéna zjevení Božského Srdce Páně v Paray le Monialu. Obě místa zajisté nám drahá...

Zde jsme tedy sloužili mši svatou.

Naším hostitelem byl tedy Rev. Oldřich Zlámal. Jenže jsme jeho laskavého pohostinství nemohli dlouho použíti, jen několik hodin.

Zde v této osadě působil zvěčnělý farář Štěpán Furdek, nejlepší slovenský kněz v Americe, o jehož velmi úspěšné i záslužné práci na poli církevním a národním jsme slyšeli veliké chvalozpěvy, zajisté zasloužené! V předsíni kostelní má tam také na svoji věčnou vděčnou památku zasazenu mramorovou desku s patřičným nápisem, hlásajícím zásluhy zakladatele tohoto chrámu Páně a celé farní osady. Rev. Štepan Furdek, rodověrný Slovák, redaktor slov. Jednoty, vůdce katolických Slováků, byl duchovním správcem této české osady v Clevelandě...

Před polednem zavezl nás Rev. Necid s Rev. Díkem, kaplanem u P. M. lurdské, na nádraží, abychom odjeli do Chicaga. — K návštěvě ostatních českých osad nezbylo nám času. —

(P. d.)

Dr. J. Svítil-Karník:

Z dopisů Vlasty Pittnerové.

(Č. p.).

Dopis ze dne 7. října 1925.

Velectěný příteli!

Byla jsem velice a radostně překvapena, když mi před několika dny byl zaslán přípis od ministerstva školství a osvěty, že k žádosti Vámi podané zasílá se mi příspěvek Kč 2000. Jsem velice dojata, že tak se o mne staráte a vyslovuji Vám — zaplať Vám to Bůh! — (Hlavní zásluhu o příznivé a rychlé vyřízení měl tehdy básník Petr Křička.)

Mně vede se lépe, že, jak víte, nejsem více osamělá, a snad záhy dojde k oční operaci. Byla jsem včera u prof. Elschniga a dnes na jeho klinice, kde mi byly oči ošetřeny a sděleno, že zítra mi snad bude možno již určiti den operace. Nebojím se této — neb to utrpení trvá již příliš dlouho. Nemožnost pracovati mne hrozně tíží. Se srdečným atd. Vl. P.

Téhož roku před vánoci došla mne vánoční pohlednice jen s dvěma řádky — zato však psanými vlastní rukou:

Ještě málo vidím — ale prvý pozdrav Vám zasílá Vlasta Pittnerová.

Naposled psala mi vlastnoručně dne 2. února 1926.

Velectěný příteli!

Díky za lístek, dojal mne pohled na zasněžené Nové Město v těch drahých Žďárských Horách. Moje uzdravení pokračuje, pomalu sice, ale dobře. — Čísti posud nemohu, ani šíti, ale s psaním to jde. Píši již povídku pro Pečírkův kalendář a ten týden napsala jsem proslov ve verších pro slavnost spolku „Lípa", kterýž se ke mně v nemoci krásně choval.

Každý měsíc musím ještě po celý rok docházeti na kliniku, ale mají ze mne radost. Uveřejnění podobizny (v kterémsi pražském illustrovaném časopise), což se stalo bez mého vědomí a což jmenovitě p. nakladateli Prombergrovi imponovalo, vzbudilo rozruch a já musím děkovati za gratulace, květiny a jiné dárky, až mne to skoro mrzí. Mám v pokojíku jako ve skleníku, nikdy jsem tolik květin neměla. A kvete mi to pro radost, neb málo vycházím. Hlavně sníh mne oslňuje.

Bohužel, jsem ještě hrozně slabá. Odebrání krve před operací, čtyři záseky ve vnitroloktí, mne velice zmořily. Pak se ihned dostavil zánět plic na levé straně a nenechali mne ležet. Po šest dní ke mně nikdo nesměl, měla jsem špatnou stravu a málo, dokud nebylo možno něco donést. Nyní se to poddává, snad bude dobře.

Scházela mi letos lázeňská léčba a pobyt na venkově, nepřišla jsem než na Karlovo náměstí a trudila se velice.

A nyní prosím o radu. Zemský výbor moravský mi loni psal, že každoročně mi pošlou 1000 Kč. Neposlal letos ničeho a nevím, zda mám žádati. Nerada bych to činila, ač si zadám opět o pobyt v Karlových Varech. Budu moci jet sama, chodím vůbec již sama venku, ač se děsím těch všech aut a podobných slot co nejvíce. Stará rána od povalení autem v kyčli a na žebrech mne posud bolívá, ač jsou tomu již 3 roky, co se to přihodilo. Ale hlava jest jasná a těším se na další práce.

Se srdečným atd. Vl. P.

Bohužel, marně se těšila. Už dne 16. února došla mne zpráva, že Vl. Pittnerová byla nucena uchýliti se do podolského sanatoria s rozsáhlým karbunklem, jenž vyžadoval operativního zákroku. I po této operaci byla ještě dobré mysli a plna naděje na uzdravení. Pamatovala pozdravy na všecky přátele. Několik dnů nato skončila smrt několikaleté útrapy zasloužilé spisovatelky...

Na konec kladu ještě jeden dopis Vl. Pittnerové, ten první, co mi vůbec psala, a o němž na počátku této statí píšu, že se mi ztratil. Nebyl přece ztracen, jen založen a náhodou opět objeven. Spisovatelka v něm očividně přeceňuje moje prosté veršíky. Budiž jí to připočteno k dobru jako projev srdečné blahovůle a zdvořilosti, a mně nebudiž zazlíváno, že tato lichotivá slova uveřejňuji. List datovaný 22. prosince 1908 zní:

Velectěný pane!

Nikoliv „Květy vybledlé", ale kvetoucí květem zlatým vzpomínky a porozumění zaslal jste mi k vánocům! (Týká se cyklu veršů ve „Vlasti" uveřejněných a Vl. P. věnovaných.)

Jak děkovati? Nemám slov, jsem neobratnou pisatelkou dopisů — kdybyste byl viděl moje překvapení, dojmutí při čtení těch krásných básniček — byl byste měl odpověď i díky —

Ze Žďárských Hor! — Tak dlouho tomu již, co napsala jsem tato slova ku svým prvým pokusům. A psala jsem je co žena životem těžce zkoušená, trpící, hledící bez naděje v budoucnost.

Práce moje se rozvily tak netušeně, že dnes patřím klidně na uplynulá léta a pracuji dále pro milý svůj lid, pokud mi slouží zdraví útrapami zažilými v nejlepších letech života nezhojitelně podryté.

Zřídka kdy dojde mne zvěst ze Žďárských Hor, ta pak, co došla od Vás, jest mi tak vzácnou a drahou. Tak dovede vyličit hory jen básník pravý, povolaný, ten ozev přichází jen z duše ušlechtilé. Pláči zřídka kdy, ale nad verši Vašimi plakala jsem slzami radosti. Tím dražší jsou mi, že jste mi je věnoval, daroval.

Již před léty způsobil jste mi veršemi, tuším v Obrázkové Revui, radost! Věnoval jste tehdy, pane doktore, báseň Narcisky památce mého krajana a přítele, prof. J. Tesaře, jehož jsem k hrobu doprovodila a tento na Olšanech navštěvuji.

Snad Vás někdy poznám, snad budete míti někdy cestu do Prahy. Těšilo by mne to srdečně.

Teprve včera obdržela jsem Vaši adresu a tudíž zdržel se tento dopis. A tak jej mohu ukončiti se srdečnými díky a ujištěním, že připravil jste mi skutečnou radost vánoční, v samý předvečer těchto svátků, při kterých mi zde chybí sníh a led — chybí mi moje drahé Žďárské Hory! A přeji Vám po horácku šťastné a veselé svátky!

S projevem úcty Vlasta Pittnerová.

Zároveň s tímto dlouho pohřešovaným dopisem našlo se v mých papírech ještě několik pohlednic z lázeňských pobytů a zdařilých fotografií zesnulé spisovatelky. Z nich na jednom lístku mimo jiné píše: „Přeji též vše dobré v Nový rok a aby Vám bylo dopřáno dočkati se šedesátky tak jako mně v plné duchа svěžesti."

Odevzdávám veřejnosti tuto korespondenci pilné a vysoce zasloužilé spisovatelky, doufaje, že přispívám tím k poznání její čestné povahy a k uctění její nehynoucí památky. Ať ví i budoucnost, v jakých skromných a svízelných poměrech pracovala a tvořila plodná a oblíbená spisovatelka česká počátkem dvacátého věku.

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

(C. d.)

12. ledna r. 1782 vydal císař první dekret, kterým nařizuje zrušení klášterů. Dekret týká se v prvé řadě všech řádových domů, klášterů a hospiců kartuziánských, kamaldulenských, všech poustevníků, karmelitánů, františkánů a klarisek. Císař nařizuje, aby byla jmenována komise zrušující kláštery, přesně popisuje, jak si má komise počínat, určuje formulu přísahy, kterou musí do rukou komise složit každý řeholník a řeholnice (formula juramenti manifestationis), nakazuje řeholníkům a řeholnicím, že se mají obrátit na biskupa (!) o dispens od slibů řeholních i slavných a poroučí biskupům, aby dispens udělili. Tento dekret byl počátkem celé řady nových výnosů, jimiž ničen život klášterní. Pokládal-li Josef II. kláštery za „neplechu", která byla zavedena do církve panovníky světskými, pak si mohl přičítati zásluhu, že od ní důkladně očistil církev v Rakousku: neméně než 721 klášterů padlo za oběť jeho „reformám".

Komise, které měly „přesné předpisy", počínaly si při rušení klášterů až na malé vyjímky přímo barbarsky. Nádherné a drahocenné památky umělecké a pomníky zbožnosti byly prodány za nepatrný obnos, pokud nebyly rozkradeny. — S klášterními knihovnami nakládáno tak, že jest to podnes ostudou pro tehdejší protikatolický svět rakouský: bez výběru, na váhu rozprodány drahocenné knihy za neslýchaně nízkou cenu židům. Císař sám přišel na celou řadu podvodů — ale kolik jich zůstalo utajeno, když sami jeho rádcové, členové dvorní kanceláře, dopouštěli se přehmatů.

Zrušením klášterů rozmohl se počet žebráků, kteří, nenalézajíce obživy a almužny v klášteřích, obraceli se na dobročinnost veřejnou. Proto vydává císař dekrety, jimiž zakazuje dávati almužny mimo při sbírce v kostele, zakládá místo zrušených třetích řádů a bratrstev, které účinně podporovaly chudinu, nové bratrstvo pode jménem „bratrstvo účinné lásky k bližnímu pro potřebné chudé". Úřadům, hlavně ovšem kněžím, bylo nařízeno odporučovati toto nové bratrstvo, konati pro ně sbírky. — Zaniklo ovšem úplně, jako většina reforem císařových.

Velice se obával císař, aby jeho názor o právu panovníka zasahovati do záležitostí církevních nebyl brán v pochybnost. Nespokojuje se, že zakazuje užívání a čtení bully Unigenitus, a bully in coena Domini, nespokojuje se, že sám nařizuje, z kterých knih má klerus studovati a kterých i za duchovní čtení používati — opravuje dokonce i breviř. 20. června r. 1782 vydává dekret tohoto znění: Již 7. května r. 1774 vydán byl výslovný nejvyšší rozkaz, že v breviři Řehoře VII., již dávno za-

kázaného, ale ještě v některých diecésích užívaného, jsou obsaženy nauky nesprávné a bludné o moci papežově sesaditi císaře. Bylo poručeno, aby toto místo bylo zalepeno; biskupové měli to nařídíti kleru, a kdo by neuposlechl, měl býti přísně potrestán.

Než přišlo se na to, že tato pohoršlivá a moc vladařskou nejvýš urážející místa o svátku Řehoře VII. jsou obsažena v brevířích, hlavně v klášteřích a řeholních domech. Proto nařizuje císař všem biskupům, aby připomněli světskému i řeholnímu kleru tuto povinnost zalepiti ono místo. Politické úřady mají pátrati, zda se snad nevyskytuje brevíř, v němž není toto místo zalepeno. Nalezne-li se takový brevíř v kláštěře, zaplatí představený pokutu 50 zl. — Dále píše se ve výnosu: Bylo sem sděleno, že ve stanovách (constitutionibus generalibus) františkánů a kapucínů ona místa, která jednají o poslušnosti vůči řádovému generálu, jsou ponechána beze změny a jsou předčítána. — Je nutno, aby tyto stanovy byly uvedeny v soulad s císařskými nařízeními, jimiž se zakazuje spojení řádů s generály; někteří řeholníci mohli by se domnívati, že jsou povinni pod těžkým hříchem zachovávati stanovy a tím by byli přivedeni do rozpaků, jak se stanovami spojit nařízení císařská. Jest tedy vůli císařovou, aby biskupové poručili řeholníkům, že ona místa ve stanovách, jednající o poslušnosti vůči generálu, mají býti zalepena, právě tak, jako pohoršlivá místa v brevíři. Kdo neuposlechne, bude pokutován.

16. září r. 1782 vydán podobný dekret: Jeho c. a k. apošt. Veličenstvo ráčilo milostivě nařídíti, aby v brevíři lect. II. in festo sancti Benonis byla odstraněna pohoršlivá slova od „caorto nimirum diro schismate“ až po slova „interfuit et subscripsit“. Nebudou-li slova ta vymazána nebo papírem přelepena, budou majitelé potrestáni. Politická místa nechť bedlivě hledají brevíře, z nichž nejsou tato slova odstraněna a vinníky nechť potrestají.

Výnosem z 24. března 1783 stanoveno, že generálové řádů, v Římě sídlící, mohou korespondovati s jinými kláštery jen prostřednictvím rakouského vyslance.

Vládě ležela na srdci „opravdová“ zbožnost, proto mařila snižování této zbožnosti a nahražování jí pobožností „smyslnou“. Vydán 9. února 1784 dekret, začínající těmito slovy: Ve většině kostelů je rozšířen známý nepořádek, že totiž obyčejní lidé jsou odváděni od pravé zbožnosti ke smyslné a od vnitřní k zevnější, a to tím, že sochy a obrazy svatých jsou zdobeny šatem, prsteny, srdci atd. To vše musí býti odstraněno, prodáno, a je-li možno, nahraženo nějakým dílem uměleckým. Páni biskupové nechť se postarají, aby na příště podobné věci se neobjevovaly v kostelích.

Všem kněžím nařízeno dekretem 17. února 1784, že musí upozorňovati věřící, aby tito nedávali almužny žebrákům ani u kostela ani po domech: tím se jen prohřešují proti císařskému na-

řízení o zákazu žebroty. Kdo chce dáti almužnu, ať ji dá při kostelní sbírce ve prospěch chudých.

Císař zakazuje dekretem 28. dubna 1784 líbání sv. ostatků, dotýkání jich obrazy, růženci atd. To všechno prý odvádí od povinné úcty k Bohu a svádí k pověře.

Císař dovedl odměňovati řeholníky-jidáše. 13. ledna 1783 vydal dekret, v němž oznamuje: tři kněží z řádu trinitářů ve Lvově obžalovali u gubernie své představené z těchto „zločinů": představení udržovali styky s řádovými provinciemi mimorakouskými, vedli dále provinciální pokladnu, ve fassi neudali celého jmění kláštera. Císař děkuje guberniu za řádné a horlivé vyšetření této záležitosti, nařizuje zrušení všech klášterů trinitářů v Polsku, peníze za skonfiskované jmění klášterní dáno náboženské matici; kteří z řeholníků přihlásí se za světské kněze nebo vstoupí do jiného řádu, obdrží pensi stanovenou zákonem, kteří nechtějí z řádu vystoupit, buďtež bez pense vypovězeni ze země. Představení, kteří se dopustili jmenovaných přečinů, buďtež sesazeni, potrestáni několikaměsíčním vězením a pak vypovězeni ze země. Třem kněžím, kteří udali představené, budiž vysloveno nejvyšší uznání a pochvala za věrnost jejich a budiž vyplacena pense dvojnásobná.

Císař zrušuje v klášteřích titul „Magister S. Theologiae", „Praedicator generalis", zrušuje privilegia exprovinciálů (24. srpna 1785). Přísně zakazuje děkanům, že nesmí si vzíti po pohřbu faráře svého děkanství, jak bylo zvykem, na památku jeho klobouk, hůl a brevíř (16. září 1785).

Katechetům je zakázáno dávati dětem poutní knížky; tyto, jakož i jiné „bezúčelné a hloupé" dárky nesmí rozdávati dětem, za to smí jim dávati umělecké a laciné obrázky, vydané knihkupcem Hartlem. (15. listopadu 1785.)

Je zakázáno nakuřování kadidlem domů o Štědrém dni, na Nový rok a na Sv. tři krále. (2. prosince 1785.)

Theologové všech řádů, pokud studují v generálním semináři, musí nositi týž šat, jako bohoslovci světští; kapucíni nesmí nositi vousy. (19. prosince 1785.)

Výnosem 3. ledna 1783 rozkázáno, aby peníze, odkázané kostelům pro konání poutí, byly věnovány výchově mládeže. — Aby se nezdálo, že se tím jedná proti vůli toho, jenž peníze odkázal pro konání poutí, poznamenává císař v dekretu, že výchova mládeže je užitečnější poutí a že splnění poslední vůle testátovy je beztak znemožněno zákazem konati poutě. (Ovšem, tento zákaz vydal císař sám.)

Dekret 4. února 1783 nařizuje kněžím, o čem mají kázati, jak si mají při kázání počínati a že kázání musí psáti, by je mohli každé chvíle předložiti k censuře. Dekret 13. února 1783 zakazuje farářům návštěvu posvícení, slavených ve farnostech

sousedních. Bez úředního dovolení nesmí se tisknouti pozvánky k pobožnostem. (11. února 1783.)

Protestantism, který z lidí vyšel a lidmi je řízen, těšil se přízni císařově. Ač císař prohlašuje, že dávaje svým poddaným „toleranci náboženskou", nechce tím nikterak ublížiti náboženství katolickému, ba, naopak, jest jeho snahou samospasitelné náboženství katolické rozšířiti a udržeti — přece jenom z jeho dekretů protestantismu se týkajících je viděti, jak jim byl nakloněn. Tolerančním dekretem, vydaným pro Rakousko, Čechy a Moravu 13. a 17. října r. 1781, pro Belgii 12. listopadu, pro Uhry 21. prosince staví nekatoliky na roveň katolíkům a katolickému náboženství přenechává přednost veřejné bohoslužby. Známe-li smýšlení zednářských rádců Josefových, obsah protikatolických spisů té doby, jednání „osvobozených" protestantů proti katolíkům, musíme souditi, že přes císařův úmysl, jinak snad šlechetný, bylo praktikování tolerančního ediktu na úkor katolického náboženství. Tak jako dnešní doby rozumí liberalism pod jménem náboženské tolerance potlačování katolického náboženství, tak tomu bylo i dříve.

Katolická církev měla tolerovat všechna náboženská vyznání, ale sama měla tolerovat nejhrubší urážky, ponižování a deptání se strany nevěrců a jinověrců. Protestanté zneužili „tolerance" do té míry, že císař Josef byl nucen vydati výnosy na ochranu katolíků.

Nepřátelství Josefa II. a jeho rádců vůči katolické církvi projevilo se neuctivým a urážlivým chováním oproti papeži Piu VI. Císař sám nepřistoupil na všecky návrhy Kaunicovy, který chtěl co nejvíce ponížiti papeže — ale jak se s papežem nakládalo, to svědčilo o naprosté neúctě a pohrdání papežem na dvoře vídeňském a vysvětluje hluboký zármutek Pia VI., který se přesvědčil o marnosti své cesty. Vždyť několik hodin po odjezdu papeže z Mariabrunnu, kam císař doprovodil papeže, zrušen klášter mariabrunnský, a tři dny po odjezdu papežově vydán dekret o zrušení 160 klášterů v Holandsku, 64 klášterů v Čechách.

Na potupeného papeže obrátil se císař r. 1790 s prosbou, aby pomohl mu zachránit Belgii: 13. ledna r. 1790 poslal papež list biskupům belgickým, v němž snažil se vyhověti prosbě císařově — ale již bylo pozdě: dříve, než list došel do Belgie, utvořen v Belgg (11. ledna 1790) spolek všech provincií proti císaři, který dokončil odtržení Belgie od Rakouska. Belgický episkopát zcela jinak se choval k reformám náboženským císaře Josefa: mimo tří či čtyř biskupů rakouských ostatní biskupové schvalovali reformy císařovy, nebo aspoň k nim mlčeli. (P. d.)

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Italii.

Předmluva.

Když roku 1923 navštívil jsem Italii a vstoupil jsem do věčného města, zajímalo mě zvěděti, kde zemřela pí. Marie Riegrová a skladatel Mysliveček-Venatorini. V Římě jsem se toho nedozvěděl. Ve Florencii zjistil jsem dům, kde skonal český publicista a politik Gustav Eim. Vrátiv se do vlasti, napsal jsem „Průvodce po Italii", kde jsem podal své vzpomínky, jakož i praktické pokyny pro turisty. („Vlast", roč. 41. a 42.)

Jako druhý díl „Průvodce" sestavil jsem „Za českou stopou v Italii".

Práce tato obsahovati bude tři části: I. Styky Čech s Italií od nejstarší doby počínaje, II. Památná místa pro Čechy v Italii, a III. České duchovenstvo v Italii. K tomu jsem vyexcerpoval, pokud bylo možno, všecku příslušnou literaturu, jež mi byla přístupnou. Jedině záslužného díla Tadrova „Kulturní styky Čech s cizinou" jsem nepoužil, ježto znamenalo by nositi dříví do lesa. Vyčerpávat Tadra svůj předmět v míře vrchovaté. Prameny, jichž jsem upotřebil, uvedeny jsou na příslušných místech.

V tomto díle ochotně poskytli mi vzácné rady a pokyny veled. pp.: kanovníci kapitoly vyšehradské Ed. Šittler a Jos. Bouzek a převor strahovský Cyril Straka, jimž za laskavou ochotu vzdávám díky.

Jako třetí díl „Průvodce" chystám spis „Čechové v Italii", který bude obsahovati naše právníky, lékaře, historiky, spisovatele, hudebníky, architekty, malíře, sochaře, diplomatické zástupce a ty, kteří v Italii dleli, zde studovali, o Italii psali nebo z vlaštiny překládali.

I. Styky Čech s Italií od nejstarší doby.*)

Styky naše s Italií datují se z dálného středověku. První zmínka v dějinách děje se o sv. Cyrillu a Metoději, kteří hlásali slovo boží na Moravě.

Roku 865 bavorští biskupové stěžovali si na ně u papeže a uváděli jejich pravověrnost v pochybu. Papež Mikuláš, slyše o blahoplodném počínání apoštolů slovanských, a jistě také od Rostislava za ně přímluvu maje, povolal jich do Říma. Oni tím ochotnější byli k cestě té, aby tam nabýti mohli svěcení učedlníků svých na kněžství, kteréhož jim od německých biskupů odpíráno. Cyrill vzal nalezené kostl sv. Klementa s sebou, aby přinesl je papeži a Římanům v dar. Cesta je vedla Benátkami, kdež

*) Prameny: Ottův Slovník naučný; Fr. Palacký: Dějiny národu českého V. V. Tomek: Dějepis města Prahy; V. V. Tomek: Děje království českého

měli učený spor s latinskými kněžími. Dříve pak, nežli dojeli do Říma, umřel Mikuláš.

Roku 867 1. nov. Nástupce jeho Adrian II., vyšed jim vstříc ve slavném processí až za brány městské, přivítal je u sebe co nejlaskavěji. V Římě zdrželi se oba bratři až do r. 869, měvše mnohé pojednávání jak s papežem, tak i s učenými na jeho dvoře biskupy Formosem, Gauderikem, Arseniem a bibliotekářem Anastasiem. Adrian přesvědčiv se o pravověrnosti jejich, schválil i slovanskou jejich liturgii, nabyv dříve důkazův dokonalého jejich poslušenství. Zatím Cyrill ochuravěv, umřel po vstoupení svém do kláštera 14. února 869. Na smrtelné posteli napomínal ještě bratra k setrvání v díle počatém. Method ku prosbě biskupů římských svolil k pohřbení sv. Cyrilla v chrámě sv. Klementa v Římě. Adrian vypravil Methoda k třem slovanským knížatům: Rostislavovi, Svatoplukovi a Kocelovi s bullou, ve kteréž netoliko dílo apoštolů slovanských bylo schváleno, ale také vyřčeno, že krajiny těch náležejí přímo pod správu římské stolice. Kocel poslal ho brzy do Říma s prosbou, by pannonské biskupství, k římskému někdy patriarchátu počítané, bylo obnoveno a Method první na stolici jeho povýšen byl, čehož i dosáhl bez nesnáze. (Palacký I.)

Roku 890. Svatopluk moravský požádán byl od papeže Štěpána V., aby hleděl navésti německého Arnulfa k válečnému tažení do Italie. (Palacký I.)

Roku 899 noví řádové církevní v Moravě skrze papeže Jana IX. provedeni. K Mojmírově zajisté žádosti posvětil papež Moravanům opět nového arcibiskupa, jménem Jana, i dva biskupy Benedikta i Daniela, kteří zabrali se k tomu cíli osobně do Říma.

Roku 973 zřízeno biskupství v Praze a založen panenský klášter u sv. Jiří v Praze. Sestra Boleslava II., Mlada, určena za první abatyši v klášteře tomto, přebývalá některý čas v Římě, aby se naučila řádům řeholním, a přijala berli opatskou s novým jménem Marie od samého papeže Jana XXIII. (Tomek I.)

Roku 983 druhý biskup pražský sv. Vojtěch odebral se po prvé do Italie, kde byl ve Veroně na biskupa posvěcen. První probošt pražský Velich, ustanovený od sv. Vojtěcha, opustil Čechy a vstoupil do kláštera benediktinského v Monte Cassino.

Roku 992 založil v Břevnově sv. Vojtěch klášter benediktinů, dvanáct mnichů, přivedených z kláštera sv. Alexia a Bonifáce v Římě, ve kterém sv. Vojtěch sám složil přísahu řeholní, dle spisu, posavad chovaného v klášteře břevnovském, byli tito osadníci nejprvnějšími toho druhu v Čechách.

Roku 1041 arcibiskup mohučský Bardo hrozil biskupu Šebířovi, že ho požene před synodální svůj soud, an mimo jeho vědomí směl u papeže pokoušeti se o povýšení kostela pražského na arcibiskupství. (Palacký I.)

Roku 1041 Benedikt IX. pohnal k soudu svému knížete Břetislava a biskupa Šebíře za příčinou porušení posvátných míst v Polště, a vyhrožoval jim za to klatbou, vyslanci však Břetislavovi, vypraveni byvše dary hojnými, omluvili věc tu, jak uměli. Jednání o to, spojené s prasbou o povýšení Prahy na arcibiskupství, prodloužilo se na mnohá léta, až konečně od arcibiskupství puštěno a knížeti rozkázáno postaviti klášter na smíření za pych nad církvemi v Polště učiněný.

Roku 1059 zdá se, že Spytihněv obrátil se s žádostí o korunu královskou ke dvoru římskému, slibovav za to stolici Petrově daň ročních sto hřiven stříbra. Papež však Mikuláš II. poslal mu na místě koruny mitru, t. j. biskupskou kápi hranostajovou s příslušnou k ní ozdobou; nový to znak důstojenství, nemající politického významu a nepropůjčený pro tu dobu ještě žádnému knížeti světskému, později dosti často užívaný.

Roku 1063 potvrzeno biskupství v Olomouci od papeže.

Roku 1063 Vratislav II. vyhnal děti bratra Spytihněva ze země a bylo jim potřebí mocné přímluvy papeže Řehoře VII., aby obdržely jakoužtakouž náhradu.

Roku 1071 Kunrat brněnský odjal hrad Podivín biskupovi olomouckému Janovi a postoupil pražskému biskupovi, bratru svému Jaromírovi; Vratislav II. žádal navrácení statku toho biskupovi olomouckému. Obě strany žalovaly proto u papeže Alexandra II.

Roku 1071 přijel biskup Jaromír do Olomouce a jal se biskupa Jana týrati a trýzniti. Vratislav pokládal to za pohanění učiněné sobě samu. Vypravil znamenité poselství do Říma, v jehož čele byl probošt svatojirský Petr, Podivův syn. V Římě zpráva o tom, co v Olomouci se stalo, přijata s velkým mysli rozjitřením. Alexander II. poslal do Čech legáta Rudolfa (první to legát papežský, o kterém dějiny české zmínku činí). Přišed do Prahy, dal prohlásiti v lidu, by Jaromíra neměli za biskupa více.

Roku 1073 nový papež Řehoř VII. poslal opět dva legáty do Čech, Bernarta a Řehoře, kázal jim pohnati Jaromíra znovu a hrozil mu, nepřijde-li ani k nim, ani do Říma k náležitému dostiučinění, že netoliko potvrdí vyřčenou nad ním klatbu, ale že vytasí meč hněvu apoštolského i až na jeho zahynutí. Papežští legáti prodleli tenkráte několik měsíců v Čechách, chtějíce vymeziti všeliké církevní zlořády, zvláště panovavší téměř obecně manželství kněžská.

Roku 1073 Řehoř VII. potvrdil Vratislavovi požívání mitry, kterou jemu Alexander II. propůjčil a slíbil mu r. 1074 poslati žádané relikvie a privilegie pro chrám vyšehradský.

(P. d.)

Dr. M. Kovář:

Velikonoční Alleluja.

Alleluja, alleluja zní to
z chrámů našich do přírody dnes,
radost proudí v slavné zpěvy tyto,
jež se zvučně nesou do nebes.
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán,
raduje se luh i lán.

Alleluja, alleluja pěje
v chrámě ozářeném vděčný lid,
až se zvukem zpěvu klenba chvěje
a nám veselí se v prsou cit.
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán,
jenž byl za nás bičován.

Alleluja, alleluja, nese
Kristus vstalý vykoupení nám;
srdce rozkoší a slastí hne se,
pln je zbožných účastníků chrám.
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán,
jenž byl za nás křižován.

Alleluja, alleluja jásá
vše, že vrchol spásy dostoupen,
Kristus z mrtvých vstalý všem to hlásá,
že nám kyne věčné spásy den.
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán,
jenž byl k smrti kříže hnán.

Alleluja, alleluja zní Ti
neustále od národů všech!
Díky vroucí hleďme vysloviti,
dokud srdcem, hrudí hýbe dech.
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán,
budiž od nás milován!

Alleluja, alleluja pějte,
dokud dá nám sílu k žití Bůh,
za vykoupení mu chválu vzdejte,
cti ho země, hvězd i nebes kruh!
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán,
věčně budiž požehnán!

Alleluja, alleluja věky
zní a bude dále věky znít
i ta chvála i ty stálé vděky,
dokud bude jeden křesťan žít.
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán,
zbaviv pekelných nás bran.

Alleluja, alleluja pějme,
jun i děva, muž i žena, kmet:
Láskou Boží, nezapomínejme,
spasen, vykoupen byl celý svět!
Vstať jest z mrtvých Kristus Pán,
jímž byl úkol dokonán.

Dr. M. Kovář:

Popěvky starobní.

Líbezné jaro čekáme rádi,
v starobě nám to vzpomínku sladí.
Ó kde je mládí, naše kde mládí?

Paprsky zlaté v máji nás hřály,
fialky vonné děvčata chválí,
pěvci nám líbě ze sadů hrálí.

Slyším vás dosud pěti nám k štěstí,
dosud vás vidím, poupata, kvésti
broučka též v trávě vesele lézti.

Zdá se mi, vše to bývalo v mládí,
člověk jen k hrobu roste a pádí,
vesna všem struny veselé zladí.

Zla bylo hojně, radostí více,
písní, že sotva stačily plíce,
posléz nám zbude hořící svíce.

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(C. d.)

1. Církevní hudba.*)

II. Nástin práce.

O skladatelské činnosti Brucknerově lze mluviti teprve počínaje rokem 1864, kdy čítal 40 let a složil svou první velkou mši v D-moll. Tohoto roku zrodil se teprve velký umělec Bruckner. Provedl ji za svého řízení ve starém dómě lineckém 20. listopadu. Má více motivů, jichž později použil též Wagner — ovšem nevěda o nich — měli oba stejné hudební myšlenky, byli tedy oba velikáni. Z této mše chválí se nejvíce „Benedictus", orkestr hra v 16 taktech překrásný úvod; mše učinila tak příznivý dojem, že ji opakovali ještě jednou v témže roce v koncertě 18. prosince. Nejčastěji hrají ji až dosud v kostele ve Štýru.

Bruckner upozornil sice již dříve linecké na sebe. Roku 1861 složil sedmihlasé Ave Maria, o jehož provedení psaly pochvalně linecké listy; má v sobě známku mistrovství.

Biskup Rudigier rozhodl se, že vystaví na památku prohlášení dogmatu Neposkvrněného Početí Panny Marie nový nádherný dóm. Přípravy trvaly delší dobu. Teprve 1. května 1862 byl položen a slavnostně posvěcen základní kámen, k čemuž složil Bruckner, byv biskupem vybídnut, kantátu pro mužský sbor, který provedl pěvecký spolek „Frohsinn". Stavba pokračovala dosti rychle; když se mohlo pomýšleti na posvěcení kněžiště, zase požádal biskup Brucknera, aby složil k této slavnosti novou mši. Dal se do skladby roku 1868 (E-moll). Aby seznala širší veřejnost jeho skladatelskou činnost, uspořádal 9. května 1868 koncert ze svých skladeb, při němž provedl svou I. symfonii v C-moll, složenou 1864—66. Síly byly slabé, ochotnické, byl naprosto neuspokojen. Pochyboval o svém hudebním nadání, znechutila se mu všechna další činnost skladatelská; umínil si od ní naprosto upustiti. Brzy se však zmužil a hledaje úlevu z rozčilení dal se odhodlaně do nové práce, do níž se ihned cele vžil. Obíral se novou III. mší v F-moll, již dokončil před druhou (v E-moll). Toto očíslování zůstalo.

V této III. mši chválí se především fuga ke konci „Gloria"; patří k nejvelkolepějším, které byly kdy složeny. „Credo" působí mohutným dojmem; takto je mohl složiti toliko skladatel skrz na skrz věřící, jemuž přešla víra v krev a v srdce. „Et incarnatus

*) Důkladný rozbor všech církevních skladeb Brucknerových vydal v „Musica divina" (vídeňská) Max Auer v ročnících 1913—15. Řadí Brucknera k největším velikánům tohoto oboru. Všechny jeho sbory oceňuje Kurt Singer: Bruckners Chormusik. 1924, Stuttgart, str. 196.

est" je tenorové sólo za průvodu ženského sboru, je zbožné, pokorné. Ke konci „Creda" opakuje se ve fortissimo několikráte zvolání „Credo" — „Věřím"; celá tato mše mohla by se nazvati po příkladu Mozartovy mše, „Credo mše". Bruckner byl přesvědčen, že „Credo" této mše patří k jeho nejlepším skladbám. Když se ho kdosi ptal, je-li skutečně tak zbožný, jak se o něm vypravuje, pravil: „Jak bych byl mohl složiti „Credo" ve své F-moll mši? Právě nebeské je „Benedictus", všecko jásá, vše je vnitřně oblaženo, čítá se k nejlepší církevní hudbě. Kdo viděl Brucknera, jak mezi pozdvihováním kleče na kolenou roznícenými rysy v obličeji meditoval, pochopí, že takto komponoval. Ponejprv ji provedli ve Vídni v červnu 1872 v kostele augustiniánském, za spoluúčinkování nejlepších sil dvorního divadla; Bruckner zaplatil ze svého 300 zl. za orkestr. Sám řídil. Po jedné ze zkoušek řekl Herbeck Brucknerovi: „Příteli, znám jenom dvě krásné mše, Beethovenovu „Solemnis" a tuto od tebe." Několik dní po provedení této mše obdržel od neznámé mu dámy skvostnou kytici s přípisem: „Zachránil jste mou duši; v nic jsem nevěřila — tu slyšela jsem vaši mši, nyní věřím, jsem zachráněna, musí býti nadpřirozené, když může býti učiněno něco tak dojímavého."

Vytvořil dílo, jemuž podobného vůbec nemá církevní hudba, dosáhl jím vrcholu nade všemi církevními skladbami nové doby. Správně ji nazval odborný znalec, opat z Emaus v Praze Schachleitner, „ideální mší". Jak vynikla kdysi Palestrinova mše „Missa papae Marcelli", podobně vyniká tato F-moll nade všechny.

Řekl-li Liszt o své Ostřihomské mši, že se ji spíše modlil než skládal, platí totéž o této práci Brucknerově. Je v ní spojena velebnost s dětinnou úctou ke Stvořiteli, čemuž se neubrání žádné lidské srdce. Protože je příliš dlouhá, bývá častěji provedena v koncertě než v kostele.

Ale vraťme se ke II. jeho mši (E-moll). Svěcení kněžiště bylo biskupem Rudigierem ustanoveno na 30. září 1869. Dokončiv III. mši během léta a podzimu 1868, takže byl o vánocích docela hotov, dal se radostně do započaté a dosud neukončené II. mše, kterou dokončil do doby, již ustanovil biskup ke svěcení dohotoveného kněžiště, totiž do dne 30. září 1869. Je v E-moll pro osmihlasý smíšený sbor a pro doprovod dřevěných (bez flét) a dechových nástrojů. Byla totiž provedena venku a doprovod obstarala vojenská hudba. Věnoval ji biskupovi, který mu dal vyplatiti honorář 400 zlatých.*) Partitura této mše i výše zmíněné kantáty uchovává se na památku v lineckém dómském archivu. Při hostině po konsekraci blahopřáli Brucknerovi biskup i místodržitel; avšak provedení mistra příliš neuspokojilo.

*) V celém dalším životě Brucknerově děje se ještě jednou toliko zmínka o honoráři. Za „Te Deum" obdržel padesát zlatých. Skladby, které vydal, za živa vyšly jeho nákladem a přispěním přátel a příznivců.

Ač Bruckner žil ještě dalších třicet let, nesložil kromě „Te Deum" žádné větší církevní skladby. Skladbou „Bože chválíme Tebe" obíral se od září 1883 do března 1884. Složil ji na radu Hellmersbergerovu, který radil, aby ji věnoval císaři, načež Bruckner odvětil: „Jest již zadána," věnoval ji „milému Pánu Bohu", nese v čele nápis A. M. D. G.; složil ji jako dík Bohu, že se nepodařilo nepřátelům učiniti jej neškodným a odstraniti ho z jeho místa.

Jako nejzdařilejší chválí se zhudebnění slov „Te ergo quaesumus", což je tenorové sólo, k němuž se připojí sólový kvartet. Podobné, přímo serafinské krásy je ještě „Et incarnatus" v D-moll mši. Slova „in gloria" jsou zhudebněna tak smělým způsobem, že není nic podobného v celé sborové literatuře, v chromatických tónech spěje ženský sbor vzhůru, proti čemuž postupují tenorové hlasy.

Hlavní síla této skladby spočívá v neslýchaně velkém rytmickém rozepjetí a u Brucknera řídkém stručném provedení thémat. Brucknerova III. mše a „Te Deum" budou pro všechny věky nejvelkolepějšími skladbami v oboru církevní hudby, v obou je Bruckner docela svůj.

„Te Deum" provedl Richter teprve pět let později ve Vídni 10 ledna 1886 s nejskvělejším výsledkem. Podobně jásavého uznání se více Bruckner nedočkal, byl bezpočtukráte vyvolán.

Podobně skvěle přijali „Te Deum" v Mnichově 7. dubna 1886; kritikové psali, že je kongeniální skladbám církevním Beethovenovým, Lisztovým a Berliozovým. „Budoucím pokolením bude skladba tato důkazem, že v době nejhrubšího materialismu v boji o život, kdy se podobalo, že bylo udušeno vše ideální, byli mužové, kteří nestarajíce se o každodenní hluk, podrželi oči upřené k věčnosti."

Tehdy vešel Bruckner ponejprv ve styk s umělci. Malíř Uhde jej prosil, aby mu seděl, že použije jeho podoby jako apoštola u Poslední večeře, kterou maloval. Odepřel; Uhde jej však přece maloval dle fotografie. Když byl obraz vystaven ve Vídni, stál Bruckner dlouho před ním beze slov; byl nadmíru dojat.

Nejvelkolepější provedení bylo asi v Cincinnati roku 1892, kdež zpívalo 800 zpěváků, hrálo 120 hudebníků a bylo přítomno 7000 lidí; i jinak až příliš střízliví a zdrženliví v úsudcích Američané byli zrovna opojeni nádherou této skladby. Dosáhla v Americe naprosto neobvyklého úspěchu.

Že napsal Bruckner poměrně tak málo církevních skladeb, lze lehce pochopiti. I největší a nejvycvičenější hudební sbory kostelní nemohly provésti jeho skladeb, neboť kladl na zpěváky i hudebníky největší požadavky. Byly též příliš dlouhé, proto méně vhodné pro kostel. Psáti církevní skladby toliko pro koncertní síně, protivilo se zbožnému a církevně cítícímu mistrovi, když se mohl jinak uplatniti ve světských koncertech. Že by nebyl

souhlasil se směrem dra Fr. Witta, nelze dokázati. Když totiž započal dr. Witt reformu církevní katolické hudby a zakládal cecilián ské spolky, které se šířily v bývalé rakouské říši, byla činnost Brucknerova na tomto poli již dávno ukončena. Witt nebyl nepřítelem Bucknerovým, neboť uveřejnil (a dle svého opravil?!) ve svém časopisu „Musica sacra" Brucknerovo „Pange lingua" v C-dur, složené 1868. Dále byly hudební nadání a záliba Brucknerova založeny na skladby orkestrální, zpěvem, lidskými hlasy, se poměrně méně rád obíral. Latinský text tísnil jej v jeho tvořivosti a fantasii.

Na vyzvání výboru hudební a divadelní výstavy ve Vídni složil k jejímu ukončení dne 13. listopadu 1892 skladbu, k níž si vybral za text slova žalmu 150. Počáteční jednoduché C-dur akkordy počínají sice málo slibně, ale brzy se rozpoutá právě brucknerovská bouře tónů, rozvine se v moře, v němž se zdvihají věžovitě vysoké vlny, vystupují výše a výše, až dosáhnou největšího rozpětí ve fúze, jíž skladba končí; Bruckner sám prohlásil tuto skladbu za nejlepší slavnostní kantátu.

Tuto vyjmenované větší církevní skladby, tři mše, „Te Deum", „150. žalm" vyšly po jeho smrti tiskem ve vídeňské „Universal Edition". Táž edice vydala ještě dalších jeho 15 kratších skladeb církevních, z nichž prohlašuje Auer za pravé skvosty „Pange Lingua" z roku 1868, „Ave Maria" z r. 1861 (sedmihlasé), „Locus iste" z r. 1869 má za rovnocenné s Mozartovým „Ave verum", jemuž se důstojně řadí „Virga Jesse" z r. 1882. Poslední menší skladbu z oboru církevní hudby složil r. 1892; je to „Vexilla Regis", čítající toliko 35 taktů, ale je proniknuta tak hlubokým citem, že je vzorem, jak lze několika málo takty docíliti tak velký umělecký i citový úspěch.

Když vytýkaly někdy kritiky nebo jednotlivci Brucknerovi, že má jeho církevní hudba tolik přímo křičících dissonancí, že nutno, aby očistil svou fantasii a držel ji na uzdě, zůstal klidným. Znal dobře jako latinář starý varhanický výrok: „Qui Deum laudat, neminem violabit" — kdo chválí Boha, nikoho neurazí. (P. d.)

Tomáš Pícha:

Něco z morfologie a biologie červů.

C. d.

Také u tasemnic děje se vývoj prostřednictvím složité metamorfosy, takže postupná stadia vývojová vyžadují rovněž pobyt v různých hostitelích. Vajíčka odcházejí obyčejně s články (proglottidy)*) dospělé tasemnice ze zažívacího ústrojí

*) Každý článek má své zvláštní samčí a samičí pohlavní ústroji a může proto, když se úplně oddělí, za pohlavního jedince nižšího řádu pokládán býti. Článek odtržený dosti čile se pohybuje. Každý dozrálý člá-

hostitele ,a dostanou se výkaly do hnoje, neb na rostliny aneb též do vody, a odtud s potravou do žaludku a střev býložravců nebo zvířat vše požírajících (Omnivora), jako jsou na př. vepři, krysy, myši a j. V žaludku a ve střevích vyvinou se z vajíček larvy a ty ze žaludku vniknou do žaludečních a střevních cév a proudem krevním dostanou se do vlásečnic různých orgánů: jater, plic, svalů, mozku atd., a zde nabývají tvaru měchýřku (váčku) tekutinou vyplněného, při čemž měchýřkovité embryo stále roste. Toto měchýřkovité stadium nazývá se cysticercus — česky uher čili boubel. V boubeli vzniká vchlípeninou hlavička (scolex), jež později se na venek vychlípí.

V boubeli vytvoří se někdy dvě hlavičky. Boubele (cysticerky) mohou se množiti též pučením, hlavně pučením vnitřním ze stěny dovnitř. Pak bývá arci počet hlaviček z jednoho embryona vzniklých veliký a mateřský měchýřek může dosíci značného objemu. Takový měchýřek objevuje se ve dvou typech: jeden nazývá se Coenurus, druhý Echinococcus. — Coenurus cerebralis (v mozku ovce) dosahuje nezřídka velikosti slepičího vejce. Coenurus serialis, jenž se v divokých králících objevuje, vytvořuje pučením dovnitř i na venek nové měchýřky, měchýřky dceřiny, jichž až 25 na počet bývá.

Podobný zjev shledáváme u Echinococca. Uvnitř měchýřku mateřského (někdy též na venek) ve stěně vytvořují se měchýřky dceřiny a v těchto vytvořují se scolexy (hlavičky). — Echinococcus v člověku (E. hominis), žijící v játrech a plících člověka, mívá objem až i dětské hlavy.

Z boubele však v hostiteli jeho nevyvine se pohlavně dospělá tasemnice. Boubel musí se dostati do zažívacího ústrojí nového hostitele, aby se v pohlavně dospělou tasemnici vyvinul. Přestěhování do jiného hostitele stane se požíváním masa z orgánů boubeli (cysticerky) infikovaných, čili krátce řečeno, masa uhrovitého. Jde z věci samé, že jsou to zvláště dravci a zvířata vše požírající, jakož i člověk, do jejichž zažívacího traktu se požíváním masa infikovaného boubele dostanou. Zde ze scolexu (hlavičky) vyvine se pak v tenkém střevě dospělá tasemnice. V našich krajinách nejčastěji vyvine se v zažívacím traktu člověka z boubele tasemnice, požívá-li člověk boubeli infikovaného a nedosti vařeného nebo nedouzeného masa vepřového.

Aby však určité druhy tasemnic v dospělé jedince se vyvinouti mohly, nesmějí v postembryonálním vývoji octnouti se v jakémkoli hostiteli. Určité boubele musejí se dostati do určitých druhů zvířat. Tak na př. tasemnice lidská (Taenia solium) žije v dospělosti ve střevě člověka, ale boubel její (nazva-

nek obsahuje veliké množství vajíček. Tak u tasemnice bezbranné (Taenia mediocanellata-seginata), jež žije ve střevě člověka, jeden článek asi 8(00 vajíček a poněvadž tasemnice ta čítá až i 1000 článků, obsahují obsahuje dozrálé články úhrnem asi 7,0C0.0(0 vajíček.

ný Cysticercus cellulosae) žije ve svalech vepře (vyjímečně též ve svalech, mozku, oku člověka). Tasemnice bezbranná (Taenia mediocanellata = saginata) žije ve střevě člověka, boubel její žije však ve svalech hovězího dobytka. Taenia serrata žije v honicím psu, boubel její (Cysticercus pisiformis) však žije v játrech zajíce a králíka. Taenia crassicollis žije v kočce, boubel její (Cysticercus fasciolaris) však v myších domácích. Taenia marginata žije v řeznickém psu a vlku, boubel její (Cysticercus tenuicollis) však v přežívavcích a vepřích, vyjímečně i v člověku (Cysticercus visceralis). Taenia crassiceps žije v lišce, boubel její (Cysticercus longicollis) však v polní myši. Taenia coenurus (tasemnice ovčí) žije ve střevě ovčáckého psa, boubel její (Cysticercus cerebralis) však na mozku ovcí. Taenia tenuicollis žije ve střevě lasice a tchoře, boubel její však v játrech polní myši. Taenia echinococcus žije v tenkém střevě psa a vlka, boubel její však hlavně v játrech, plících i ledvinách člověka (Echinococcus hominis) a domácích zvířatech: ovce, vepře, kozy (Echinococcus veterinorum). Taenia cucumerina žije ve střevě domácího psa, boubel její (cysticercoid) však ve všence (čmelu) a bleše psi. Domácí pes, jenž člověku ruce a obličej olizuje, může přenésti nákazu na člověka. Atd. atd.

Největší tasemnice lidská, škulovec lidský (Bothriocephalus latus) nazvaná, která ve střevě člověka (též psa) cizopasí, a až 10 m délky dorůstá, vyžaduje k úplnému vývoji svému pobyt ve třech hostitelích.*) U této tasemnice není boubele. Z vajíčka vylíhlá, po celém těle obrvená larva pohybuje se volně ve vodě, vnikne do některého vodního živočicha, v němž se v tak zv. pleurocercoid změní a pohlcena byvši se svým hostitelem, dostává se v stadiu tomto do střeva štiky a mníka a ze střeva vniká do svalů těchto ryb. Požije-li člověk nedokonale vařeného neb pečeného masa těchto ryb, dostane se pleurocercoid do střeva jeho a stane se pohlavně dospělým škulovcem.

U mnohých tasemnic vývoj postembryonální není ještě blíže znám, takže neznáme hostitele, v němž v mladistvém stadiu žijí, víme pouze, ve kterém hostiteli v dospělém stavu cizopasí. Tak víme na př., že Taenia perfoliata a Taenia plicata žijí v koni, Taenia pectinata v zajíci, Taenia dispar v žábě, Taenia expansa ve skotu, ale předchozí hostitelé jich nejsou nám známi. (P. d.)

*) Nejvíce vyskytuje se ve Švédsku, Holandsku, Belgii, Estonsku Livonsku, jižní Francii, hlavně však v Rusku. V Čechách se zřídka vyskytuje.

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Bulharsko. Počet obyvatelstva. Podle sčítání lidu ze dne 1. ledna 1927 čítá Bulharsko 5,484.143 obyvatelů. Roku 1920 mělo Bulharsko 4,864.971 obyvatelů. Vzrostl tedy počet obyvatelstva za šest roků o 619.172. Na tisíc mužů připadá 996 žen.

Katolický spisovatel bulharský. Z katolických Bulharů vyšel i spisovatel, Kristián Pejkič z Čiprovce. Byl kanovníkem při biskupském kostele v Pětikostelí, opatem u sv. Jiří v Čanadě a misionářem apoštolským. Vydal náboženský spis jazykem chorvatským: Zrcadlo pravdy mezi církvemi východními a západními. Spis vyšel v Benátkách r. 1716. Od něho jsou i dvě jiná díla latinská.

České spisy katolickým Bulharům. Katolíkům bulharským v 17. století kromě knih psaných pro Bosnu srbsky, byly přinášeny i knihy české, vydávané dědictvím sv. Václava, založeného roku 1669. Jmenovitě po míru v Karlovcích ohromné množství katechismů, modlitebních a jiných náboženských knížek buď zdarma nebo za levnou cenu bylo posláno nejen do Slavonie a Srbska, ale i do Bulharska.

Řekové zničili první bulharský překlad Písma svatého. Neofyt Rylský z rhodopské Banje k žádosti amerických misionářů přeložil Nový zákon Písma svatého do jazyka novobulharského. První vydání vyšlo ve Smyrně r. 1840, ale bylo na rozkaz patriarchy cařihradského zničeno. To však nevadilo, aby následující vydání se rozešla ve více než 30 tisících výtiscích.

Podkarpatská Rus. Poláci o této zemi. „Tygodnik Illustrowany", náležející k nejstarším časopisům polským, vycházejí ve Varšavě, přinesl informační článek o Podkarpatské Rusi. Článek obsahuje zprávy o všeobecných, národních a hospodářských poměrech této země a je doplněn několika reprodukcemi fotografií, zachycujících význačné obyvatelstva, jeho obyčeje a vnitřek katolického kostela v Užhorodě.

Počet knihoven. Na Podkarpatské Rusi jest asi 220 knihoven, které mají okolo 50.000 svazků.

Polsko. Odhalení polské pamětní desky v Erdu v Budapešti. Za slavného posvěcení pomníku Ludvíka II., krále uherského, padlého 29. srpna 1526 ve válce s Turky u Moháče, umínil si baron Albert Nyari, předseda družstva maďarsko-polského, s tajemníkem tohoto spolku Ferdinandem Leonem Niklossym zvěčnili památku hrdinů polských, kteří té doby za vedení věhlasného Lvíharda Gnojeňského bojujíce za země uherské, spolu s králem uherským padli v bitvě. Obě slavnosti, t. j. posvěcení pomníku králi Ludvíkovi a odhalení pamětní desky hrdinů polských byly provedeny 23. prosince 1926. Polské hosty uvítal dr. Bevilaqua polskou řečí, v níž se zmínil, že u Moháče padl vévoda Lvíhard Gnojeňski s 1500 vojáky polskými. Poukázal na to, že Poláci byli s Maďary za časů Jagielonských, Anjonovců i za Štěpána Bátoryho. Podporovali Maďary za Rákoczyho a za Košuta. Jména Bema, Dembińského, knížete Woronieckého, Zamojského, Rutkowského, Grabovského, Wysockého i Grudzieńského jsou vryta hluboko do srdce každého Maďara. Jménem Poláků poděkoval polský konsul dr. Strakosz. Poté baron Nyary odhalil pamětní desku. Po slavnosti byla zazpívána hymna polská i maďarská.

Dar knihkupectví sv. Vojtěcha v Poznani. Polské ministerstvo osvěty podniklo doplňování knihoven školních polskými knihami v pohraničních okresích. Knihkupectví sv. Vojtěcha v Poznani věnovalo k tomu konci svých knih za 25.000 zlotých. Knihy jsou vázány a mohou býti ihned zařazeny do školních knihoven.

Úmrtí dramatického spisovatele. V Krakově zemřel v prosinci 1926 zasloužilý dramatický herec a autor lidových her, František

Dworski. Jeho divadelní hry „Staré město", „Den Musy" a „Předvečer sv. Antonína" byly na polských jevištích velmi oblíbený.

Vystěhovalecké hnutí. R. 1926 vystěhovalo se z Polska do ostatních dílů Evropy 101.000 osob: do Francie odebralo se 54.000 osob, do Německa 43.000, ostatní odjeli do Belgie, Dánska a ostatních zemí evropských. Do Zámoří vystěhovalo se 37.000 osob, v tom do Spojených států severoamerických 5.100, do Kanady 14.000, do Argentinie 9.000, do Brasilie 2.000 a do Palestiny 6.170. Vláda polská projednala návrh na ulehčení vystěhovalectví.

Převezení tělesných ostatků Słowackého. Polský spisovatel Juljusz Slowacki byl pochován na Montmartru v Paříži. Ministerská rada polská se usnesla, aby jeho ostatky byly převezeny do Polska a pochovány ve Wawelu. Na wawelském návrší bude pro něho postaveno nové mausoleum. Z Paříže má býti převezena nejen rakev s jeho ostatky, nýbrž i celý hrob s pomníkem. Vše to má býti převezeno na polské lodi.

„Towarzystwo Słowiańskie" v Krakově. V únoru 1927 byla konána schůze krakovského Tovaryšstva slovanského, které se po 14 leté přestávce se ujímá znova práce ve shodě se svými stanovami a cíiem, t. j. poznávání národů slovanských a vzájemnému jich poznávání ve příčině kulturní, sociální a hospodářské. Tovaryšstvo toto bylo založeno roku 1912 a má mnoho pěkných rysů z doby svého krátkého trvání před válkou. Ve smyslu těchto prací a za změněných podmínek ujímá se znova práce, která přinese zajisté útěšené výsledky. Sekretářem spolku jest Zawiliński. Byla sestavena komise k přípravě valné hromady a k volbě výboru.

Nejčtenější kniha v Polsku. Není jí povídka Ossendowského nebo Mniškové, nýbrž jsou to „Treny" Jana Kochanowského. Toto arcidílo básnické vyšlo v „Bibliotece národové" v šestém vydání. Celkem bylo prodáno přes 50.000 výtisků „Trenů". Tak vysokého nákladu nedospěl dosud žádný polský spisovatel.

Česká literatura v polském překladu. Nakladatelství Hoesickovo ve Varšavě bude vydávati „Slovanskou knihovnu". Prvních deset svazků bude věnováno písemnictví českému, a to současnému.

Slovensko. Hudební skladby. Hudební odbor Umělecké besedy slovenské v Bratislavě přistoupí r. 1927 k vydávání slovenských skladeb. K tomu konci vyzval skladatele, aby mu zaslali své práce.

Počet knihoven na Slovensku vzrostl na 2314 s 170.375 svazky. Jediná výpravna knih Matice slovenské odeslala v letech 1925 a 1926 pro obecní knihovny za 1,383.875 Kč knih.

Výbor z básní Jana Hollého. „Čítanie (četba) študujúcej mládeže slovenskej", jež vydává „Matica slovenská", podalo v 10. svazku „Výber z básní Jána Hollého". Výbor obsahuje vhodné části ze Svatopluka, Cyrilo-Metodiády a Slávu, celé Selanky, Žalospevy i ódy. V poznámkách Štefan Krčméry podal životopis a raz tvorby Hollého, rozbor jeho děl a dějepisné připomínky. František Heřmanský přípojil ke spisu slovníček slovensko-český jako pomůcku pro českého čtenáře. Výbor má 193 stran osmerky a stojí 13·50 Kč. Předešlé svazky zmíněné knihovny jsou: Kalinčák (Svätý duch), Hviezdoslav (Háprikova žena), Kukučín (Mladé letá), J. M. Hurban (Olejkar), O. Bella (Výber z básní), Kráľ (Balady a piesne), Hviezdoslav (Výber z lyriky) a konečně Výber slovenskej poezie ľudovej.

Kniha o Vajanském. Andrej Mráz uveřejnil v deníku „Slovenský národ" své studie o Vajanském s názvem: „Svetozar Hurban Vajanský". Studie vyšly i samostatně v Bratislavě r. 1926. Kniha nemá metody literární monografie, opomíjí knihopis a životopisná data a nejde jí o to, aby zařadila spisovatele a jeho tvorbu pevněji do rámce doby. Tyto črty vznikly z poznámek a postřehů pozorného čtenáře, který hledí hlavně k společenským výsledkům, které vyplývají z děl Vajanského. Studie má tři oddíly, které jsou: Ideová orientace, Estetické názory, Literární tvorba. Vajanský podléhal vlivu Taineа a Brandesa, ačkoli je odsuzoval. Kniha líčí názory

jeho, pokud souvisejí s ruskými klasiky. Vztahy děl Vajanského ke šlechtě jsou dobře vystiženy. Vajanský snil o pomoci z Ruska. Kniha nevyčerpává vší látky, ale přes to je pozoruhodnou studií, která vyšla z rukou nadějného studenta.

Slovenská kniha ve švédštině. Spisovatelka Ruth Wedin-Rothsteinová připravuje do švédštiny překlad všech lidových povídek slovenské spisovatelky Kristiny Royové, jejíž jedna kniha vyšla již v překladě Rothsteinové.

Pamětní desky Kuzmánymu a Moysesovi. Místní odbor Matice slovenské v Baňské Bystřici se usnesl odhaliti 10. června 1927 pamětní desku Karlu Kuzmánymu a Štefanu Moysesovi. Pamětní desky zhotovil Ladislav Majerský, akademický sochař v Bratislavě.

Novinky spolku sv. Vojtěcha v Trnavě. Tímto spolkem byly nově vydány knihy: M. Mlynarovič: Novelly zo života amerických Slovákov, Dlhomír Polský: Sobrané spisy básnické, svazok I., Kovalík Ustiansky: Báj Tatier, svazek I. a II. (bohatierska epopeja slovanského národa), Michal Matunák: Sv. Cyrill a Method, slovenští apoštolovia, M. Schneider-Trnavský: Tatranské zvuky, slovenské hymny a národné piesne, jakož i kalendáře na rok 1927: Pútnik svätovojtešský, Pútnik Mariansky a Kalendár Božského Srdca Ježišovho.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Ainenský spisovatel na Slovensku. Upřímný přítel Čechů a Slováků, William S. Monroe, profesor a spisovatel, přibyl do Bratislavě. Napsal již r. 1910 knihu „Bohemia and the Čechs". Je horlivým šiřitelem literatury československé a našeho umění v Americe a v Anglii. Monroe odcestoval na Balkán a do Egypta.

Básnici v Německu trpí hladem. Známý německý básník a autor dramatický, Ernest von Wollzogen, kterému jest nyní 77 let, žije v krajní nouzi. Obrátil se k básnickému odboru akademie umění s prosbou o podporu, ale dostal odpověď, že není úkolem akademie podporovati hladovějících básníků.

Sčítání lidu ve Francii. V této zemi bylo provedeno sčítání lidu v březnu 1926. Všeho obyvatelstva ve Francii bez osad bylo 40,743.851. Z toho je 38,245.621 Francouzů a 2,498.230 cizinců. Při posledním sčítání lidu, které bylo provedeno r. 1921, bylo napočítáno ve Francii 39,209.666 obyvatelů. Přírůstek obyvatelstva ve Francii činí tedy okrouhle 1 a půl milionu. Francouzů však přibylo pouze asi půl milionu, zbytek přírustku připadá na cizince.

Kulturní fond na Litvě. Litevský kulturní svaz a spolek umělců vypracoval návrh zákona o zřízení kulturního fondu a předložil jej vládě prostřednictvím ministerstva školství. Tento fond má podporovati litevskou vzdělanost. Jeho příjmy budou se skládati z 50 procent pokut, které jsou vybírány za opilství, za porušování pořádku a za týznění zvířat, z 10 procent pokut za pašování a z 5 procent celní přirážky z dovozu alkoholických nápojů a přepychových předmětů.

Turci a noviny. Cařihrad má dvacet deníků. V celém Turecku vychází 89 denních listů Celkový náklad všech denních listů v Turecku činí 171.400 výtisků.

Velké knihovny. Státní knihovna berlínská má 2 mil. svazků. Roku 1925 bylo na ni věnováno 1,305.000 marek. Varšavská knihovna universitní má 775.000 svazků a bylo na ni věnováno toho roku 30.000 zlotých.

Památka Kopernikova. Dne 19. února 1927 u příležitosti 454. výročí narozenin Mikuláše Koperníka byl osvětlen pomník tohoto učence v Toruni.

Dne 21. února byla konána schůze vědeckého družstva a akademie ku poctě hvězdářově, k níž se dostavil i předseda knihoven státních z Varšavy Bende.

Zahynulé město v Gronsku. Vědecká výprava dánská objevila v Gronsku 120 hrobů a v nich kostry dávných rytířů vichinků se zachovalými částkami oděvu z vlny. Jsou to zbytky města gronského, které zahynulo tajemným způsobem. Bylo to město velké, kvetoucí obchodem a bohatstvím. Nazývalo se Herjolfnes a bylo založeno r. 986 po Kr., a to Erikem Rudým již tři léta po objevení Gronska. Město to zmizelo s povrchu země okolo roku 1400.

Kde vychází nejvíce knížek? R. 1924 a 1925 mělo Německo první místo ve vydávání knih. V Německu bylo r 1924 vydáno i s časopisy 28.143 a r. 1925 dokonce 37.722. Na druhém místě byla Francie, kde bylo r. 1924 vydáno 8.464 knih, r. 1925 pak 15.054 děl Na třetím místě jest Anglie, ktera r. 1924 vydala 12.706 výtvorů, r. 1925 pak 13.200 děl. Čtvrté místo zaujima Amerika, která r. 1924 vydala 9012 děl, r. 1925 pak 9.574 V Italii nastalo zmenšení, neboť roku 1924 výšlo 6.321 knih a roku 1925 pouze 5.804.

Nález kázání sv. Augustina. R. P. Morin, učený benediktin, měl za úkol uspořadati sbírku latinských rukopisů v ambrosiánské knihovně v Miláně. Při tom objevil dvě dosud neznámé promluvy sv. Augustina, biskupa v Africe. Obě byly konány v Karthagině; první byla promluvena k uctění výroči mučedníků v Massa Candida, kteří padli za oběť pronásledování císaře Valeriana r. 259, druhá k uctění zásluh mučedníku Quadrata, biskupa v Utice. Tato promluva poskytuje cenného dokladu dějepisného o mučedníku Quadratovi, o kterém nauka katolická dosud neměla starých pramenů. Quadratus byl uvězněn s věřícími na hřbitově a několik dní po hromadné vraždě vyznavačů byl zbaven života. Zmíněný rukopis dostal se do ambrosianské knihovny v Miláně přičiněním jednoho z kardinalů a našel místo mezi 14.000 latinskými rukopisy, slavné knihovny. Pochází ze 17. století a jest opisem původního rukopisu.

Litvíni v Polsku. Podle zprávy Eduarda Mallszewskébo v časopise nově založeném pro menšiny v Polsku „Sprawy Narodowsclove" žije v Polsku 73.594 Litvínů. Bydlí hlavně v pohraničních okresích. Ve vojevodství vilenském podle sčítání z roku 1919 bylo 57.261 Litvínů, z toho necelé tři tisíce ve Vilně, jež Litvíni vyžadují stále pro sebe.

Vykopávky v Kolíně n. Rýnem. V blízkosti opery kolínské bylo několik metrů pod povrchem země nalezeno ložisko rozbitých hliněných nádob, jichž střepiny se vyznačují pěknými ozdobami. Nález je z prvního století po Kristu. Byly nalezeny i zbytky spálených předmětů a pecí, proto se myslí, že na tom místě byla keramická továrna kolínská, zvaná Solonia Agrippina.

Katolický ústav hospodářský. V Rotterdamu je vysoká škola obchodní; jeho filiálka v Amsterodamu tvoří tak zvanou sedmou fakultu státních universit. Holandský episkopát se usnesl vybudovati podobný ústav katolický. Vychovanci těchto škol obchoních konají velmi důležitou úlohu v hospodařském životě země. Nová fakulta bude po 3 letech studií a po dokonaných zkouškách dávati titul licenciáta s diplomem obchodu a po 5 letech a po zpracování příslušné disertace název doktora hospodářských a obchodních nauk.

Výslužné vdově po dánském spisovateli. Vdově po Jiřím Brandesovi vyplácí dánský stát roční výslužné 28.000 Kč.

Bývalý pobočník carův katolickým knězem. Vladimír Lesnobrodskyj, bývalý pobočník ruského cara, po pádu Ruska vstoupil do pravoslavného kláštera, přestoupil však v posledním čase na víru katolickou, stal se knězem a jest horlivým stoupencem spojení východní církve s Římem.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ

Zmínili jsme se minule o řeči p. posl. Světlíka pro **uznání Ruska de iure**. Užší výk. výbor čsl. strany lidové v Praze na schůzi dne 1. dubna konstatoval, že dosud žádná instituci strany pro uznání se nevyslovila a doporučuje příslušníkům strany, aby ani oni se nevyslovovali pro uznání Ruska. — Zemské zastupitelstvo strany lidové na Moravě pojednávalo na schůzi dne 4. dubna za předsednictví ministra Šrámka o časových otázkách, ale o stanovisku strany k uznání Ruska de iure ve zprávě Lid. listů není zmínky. — Klub duch. lidové strany zaslal min. Šrámkovi jako předsedovi strany list, v němž píše: Projev p. posl. Světlíka vyvolal nebezpečí pro stranu lidovou . . . Duch. národně citící začíná sympatisovati s českými fašisty, a laici-lidovci, zvláště intelligence, prohlašují, bude-li se dále lidová strana angažovati pro uznání sovětů de iure, že budou odcházeti k jiným národně citícím stranám. — Co předseda strany odpověděl Klubu duch. a zda vůbec odpověděl, není mi známo. Překvapuje nápadné mlčení zemského zastupitelstva strany na Moravě! A právě tu mělo v této věci padnouti rozhodné slovo!

Posl. Rýpar doznal, že výrok jeho sice v „Hlídce" jest, ale „nikde a nikdy jsem nic podobného neřekl a také neměl ani práva říci". Tak sdělil v soukromém dopise, v „Hlídce" opravu nemá.

I otázka uznání Ruska i prodej polského uhlí prostřednictvím politických stran dotýkají se sociálních poměrů, proto se znovu k nim vracíme. Podporovati politické strany za peníze poplatnictva — je nesprávné Kdyby se polské uhlí prodávalo bez bakšiše politickým stranám mohlo by býti na metr. centu o nějakou korunu lacinější. Pak jest to jen komedie naléhati na vládu o odstranění draholy!

Obchodní úspěch jarního veletrhu odhaduje se příznivěji, než se očekávalo. Veliký zájem byl o sklo, strojírenský průmysl a nábytek, slušný obchod byl i v textilu, slabší byl obchod na radiotrhu.

Světová produkce vlny dosáhla minulého roku 3.060,730.000 liber, což jest oproti r. 1925 vzestup o 78 mil. liber.

Aktivum naší obchodní bilance činí za I. čtvrtletí t. r. 935 mil. Kč.

Výrazem zbytkový statek jest po názoru nejvyš. správ. soudu rozuměti komplex pozemků, ležících okolo dvora jako hospodářského střediska; byl-li udělen zásadní souhlas S. P. Ú. k prodeji zbytkového statku bez nějakého dalšího omezení, jest odůvodněn závěr, že se týkal i všech budov, které tvořily tento dvůr, tedy i lihovaru, který není možno dodatečně nuceně sdružstevniti. Toto rozhodnutí má význam i pro sdružstevňování lihovarů.

Z celkové částky vkladů, u peněžních ústavů uložených, ve výši asi 46 miliard Kč, z nichž na banky připadá asi 19 miliard, na spořitelny 13·5 miliardy, zemské peněžní ústavy asi 3 miliardy, na kampeličky 4 miliardy, občanské a hospodářské okres. záložny 5·5 miliard atd. bylo v polovině března přes pět miliard volných peněz, tedy skoro 15% všech vkladů.

Od převratu bylo vybudováno v republice **220 nových mostů**. Ministerstvo veřejných prací vystavělo 150 státních silničních mostů nákladem přes 40 mil. Kč. Okresních, obecních a župních mostů postaveno 70 nákladem 26 mil. Kč. Ministerstvo veřejných prací provádí stavbu 30 státních mostů nákladem 9 mil. Kč.

O odhad národního jmění čsl. pokusil se F. Bibl na základě práce kterou provedl před časem Státní úřad statistický na žádost sekretariátu Společnosti národů. Odhaduje národní jmění na 44 miliardy předválečných korun, což činí asi 400 miliard v dnešních penězích.

Státní stavební podpory činí do 28. února 1927 na postavení 26.378 domů o 5[illegible].679 bytech s rozpočteným stavebním nákladem 4 480,54[illegible].097 Kč slušnou částku 3.279,246.326 Kč.

Celkové výsledky sklizně v celém státě v r. 1926 vykazují téměř u všech plodin značný pokles. Nejvíce klesla sklizeň bramborů, a to raných na 1,637.467 q proti 2,154.431 q v r. 1925 a pozdních na 48,829.380 q proti 72,831.533; dále cukrovky, jíž bylo sklizeno 65,990.514 q proti 90,748.036 q v r. 1925.

Národní jmění a zadlužení jednotlivých států. Podle publikace „Home, Colonial and Foreign Borrowing" nejméně ze všech evropských států je zadluženo Německo, kde připadá na hlavu zadlužení 1·6 liber šterl. při národním jmění na hlavu 250 liber šterl. Polsko při nár. jmění na hlavu 106 liber šterl. má zadlužení 3. l. Francie při 129 má zadlužení 4. l. Československo při jmění na hlavu 151 liber šterl. má zadlužení na hlavu 16·5 liber šterl. Velká Britanie při jmění 620 liber šterl. na hlavu má zadlužení na hlavu 180 liber šterl.

V r. 1926 bylo podáno u **čsl. patentního úřadu** 6608 patentových přihlášek. Nových patentů bylo uděleno 3000. Některé patenty zanikly, v platnosti jest jich 11.135. Nejvíce majitelů a přihlašovatelů patentů jest z Německa a Rakouska.

Dohoda o sloučení čtyř moravských bank jest prý hotovou věcí. Splynou: Moravská agr. a průmysl. banka, Brněnská banka, Moravsko-slovenská a Jihomoravská banka ve Znojmě v jeden ústav s názvem Moravská banka. Fuse bude provedena valnými hromadami.

Podle Státního úřadu statistického bylo koncem r. 1924 zapsáno celkem 1.101 **družstvo stavební a bytové.** Žádaná data zaslalo pouze 787 družstev. Tato družstva měla 79.691 členů, z nichž bylo veř. zaměstnanců 35.165, dělníků 20.555, živnostníků 12.677, soukr. úředníků a zřízenců 3602, samostatných zemědělců 1832, ostatních 5860. Podíly činily 38,276.791 Kč. Ubytováno bylo 91.236 osob.

Ve státních dolech v Příbrami bylo v r. 1926 vytěženo 571.472 q surové rudy, ve státních dolech naftových ve Gbelech asi 84.000 q nafty.

Vládní osnova zákona o **stavebním ruchu** byla schválena sněmovnou i senátem.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Antonín Špale: **Kniha poutníkova.** Díl první. Se 212 obrazy, 19 mapami a nákresy. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. Cena Kč 88·—, v polokožené vazbě Kč 148·—.

Zkušený katecheta po dlouholetém studiu bible, po návštěvě posvátných míst podává katolickému lidu knihu originelní, bohatě ilustrovanou a pietně vypravenou Zemědělským knihkupectvím A. Neuberta. Jest to kniha, po které u nás dávno bylo voláno a která vydána byla na základě nejnovějšího překladu bible Dra Hejčla (vyšel nákladem Dědictví Svatojanského), jejíž obsah spojuje se živým a názorným výkladem Špalovým a je jakousi biblickou čítankou pro lid. Kniha Špalova má býti věřícímu čtenáři útěchou a posilou na pozemské pouti; chce mu osvětliti životní cestu jasnou září věčných pravd a nabízí se osvěžovati znaveného živou vodou nebeských nadějí. Odtud také její název „Kniha poutníkova". Špale vylovil z moře Písma sv. nejvzácnější perly. Do své knihy snesl vše, co čtenáře bible nejvíce poutá, vše co má v bibli význam náboženský, mravně-výchovný, historický a umělecký. Nenápadně spojuje s biblickým textem výklad tak, že vše tvoří ladný celek. Vypravuje slohem čistým, prostým a krásným. Je to vynikající dílo, jež by bylo pýchou každé literatury i velikých národů. Díl první obsahuje biblické dějiny od stvoření světa až do zániku

říše israelské. Díl druhý, který vyjde ještě letos bude obsahovati události v říši judské, zajetí, návrat a naplň proroctví život Pána našeho Ježíše Krista. Kniha Špalova uspořuje namáhavé studium často těžko dostupných děl exegetických, podává duchovnímu hojnost látky ku kázáním, křest. cvičením a katechesím. Text je bohatě doplněn obrázky, mapami a náčrtky krásně provedenými. Všemu katolickému lidu a zvlášť duchovenstvu knihu Špalovu vřele doporučujeme, je to kniha plna pokladů, pramen hojného poučení. K.

Antonín Mazanec: **Hluboko v noci.** První verše. Tiskl Rud. Březina v Praze 1926. Str. 80.

Mladý básník jehož některé verše četli čtenáři „Našich Listů" vydal první svou sbírku básní z let 1922—1926 rozdělenou na čtyři části: „Ecba z teskných rozvalin", „Mezi vzpomínkami", „Na mojích skutků klavesnici" a „Zmiklý svět". Jako motto položil v čelo své sbírky trojverší Jiřího Karáska ze Lvovic a tím prozradil ráz celé své knihy, která nese vliv veršů Karáskových a ostatních dekadentů z konce minulého století. Od předchůdců svých naučil se užívati všech těch obratů a přirovnání které vnesli tito do naší poesie české, ale naučil se také dokonalé a líbivé básnické formě, kterou vyniká nad dnešní módu literární. Některé básně této sbírky vymaňují se však z vlivu dekadentského smutku a stínů a dávají tušiti, že mladý básník půjde svými cestami s odvahou proti dnešní modě v poesii a rozvine své dobré básnické schopnosti. K.

Vojtěch Rakous: **Modche a Rezi.** Vojkovičtí a přespolní. Svazek I.—III. illustr. vydání. Cena Kč 60·— v původ. vazbě Kč 96·— všech 3 dílů. Vydalo nakladatelstvi „Obelisk", Praha-II., Karlovo nám. 15.

Česko-židovský spisovatel — Österreicher — líčí ve svých povídkách a črtách život venkovských židů v českém kraji soustředěný kolem dvou typických figurek Modche a Rezi, jejichž příhody s dobrým humorem a i satyrou podány jsou v prvních dvou dílech. Tito „Vojkovičtí a přespolní" došly velké obliby u čtenářstva tak že vycházejí již v sedmém vydání a některé příhody byly i zfilmovány. Díl třetí dělí se na dvě části, první část obsahuje další povídky a črty židovské i nežidovské vypravované svěžím humorem a vížící se na vzpomínky z autorova života (dva obrázky týkají se také Masaryka). Druhá část věnována otázkám o národním a náboženském problému židovském, kde se autor jeví rozhodným zastáncem česko-židovství. Pro zdravý, životný humor autorův a pro jeho statečnou přímost a upřímnost zasluhuje kniha plně přízně čtenářstva, jíž se těší a možno ji i doporučiti. —o—

František Kropáč: **Bláznivý měsíc.** Příběh podivného domu. Román. Vydal A. Král. Praha-Smíchov.

Román F. Kropáče, příslušníka mladé generace literární, který vyšel v knihovně „Brána" je líčením několika dějů obyvatelů domu pražského předměstí, lidí z mravní spodiny, žijících bez Boha, oddaných jenom nejnižším pudům, pití a pohlavním výstřednostem. Přináší ukázky nočního života pražského, života alkoholiků, lidí otupělých, prostitutek a prostitutů žijících na periferii. Necitelnost, lež, podvod a klam, na konec záhadná vražda ze žárlivosti a útěk z domu hříchů, toť obsah tohoto jinak dobrou formou psaného románu. —v—

A. C. Nor: **Ztichlýma očima.** Dokument. Vydal A. Král, Praha-Smíchov. 1927. Str. 118.

Spisovatel vydal již větší spisy, toto jsou malé prozy z tvorby roku 1924—5. Jsou to droboučké črty, pouhé tu a tam lokálky, někde dobrý postřeh i báseň v prose, které dobře se čte. Některé pikantní črty mohly ku prospěchu knihy odpadnouti. —v—

LITERÁRNÍ OBZOR.

Profesor J. Košnář, který napsal a vydal pro mládež nákladem Vincentina již dvě knihy, chystá do tisku „Českopolské pohádky o Pánu Ježíši a sv. Petru“, rovněž ve prospěch Vincentina. — Spisovatel František Odvalil, který dosud byl znám veřejnosti svými básnickými sbírkami a překlady, vydá svůj první román „Svítání“ nákladem olomoucké „Družiny literární a umělecké“. Je to historický román ze XVII. stol. A „Družina“ vydává jej jako podíl pro své členy. (Členský roční příspěvek Kč 24·—). Antonín Špale, katecheta v. v. v Bechyni vydal nákladem Zemědělského knihkupectví A Neubert nádhernou, originelní lidovou biblickou čítanku, nazvanou „Kniha poutníkova.“ — Th. dr. Karel L. Řehák vydal nový spis: Nepoznaný uprostřed nás! Pomněnky na eucharistické sjezdy světové, spolu příručka ku pobožnosti 40tihodinné. — JUDr. Michal Navrátil vydal podrobný životopis MUDr. Jos. Václ. Drozda, prof. Karlovy univ. v Praze, mecenáše, dlouholetého vůdce Čechů ve Vídni. (Cena Kč 3u autora v Praze VII. Schnellova 21.) — Slezská lidová tiskárna v Opavě vydá sbírku veršů Fr. Hrubého—Bukovce „Sklizeň mých niv“, v níž autor (známý z „Archy“ a j.) shrnul ze svých prací po časopisech uveřejňovaných, co uznal za vhodné zachování. — Spisovatel prelát dr. Al. Musil vydává svá díla anglicky ve 14 svazcích, k letošní vánoční nadílce chystá prvý český cestopis „Pod ochranou Núrího“. — Stařičký olomoucký prelát Max Mayer Ahrdorf napsal novou čtyřaktovou pohádkovou hru „Gerhoff von Eberhain.“ Vyjde ve Vídni. —

Nakladatel L. Mazáč v Praze začal vydávati „Slovenskou Knižnici“. Jako první svazek vyšel román „Osvoboditel“ od Petra Krunpiše — jak oznamuje „Dobrá edice“ vyjde nová kniha básníka Otakara Březiny, essayistická kniha „Přítomnost“, v níž básník zaujímá kritické stanovisko k současnému dění politickému, socialnímu i kulturnímu. „Žižka a jeho doba“ je název nového díla vynikajícího historika, profesora dějin na univ. Karlově dr. Josefa Pekaře. Práce je rozdělena na dva samostatné díly. V prvním díle pod názvem „Doba“ předvádí dr. Pekař objektivně, důkladně a duchaplně poprvé od dob Palackého nový obraz české revoluce husitské a zvláště obraz Tábora a táborství. — Nákladem České Akademie vydal Vladimír Andrejevič Francev první část „Korespondence Pavla Josefa Šafaříka“ (dopisy s ruskými učenci 1825—1861.)

Čtvrté číslo „Života“ přináší doslovný referát dr. Giov. Corsanega, přednesený na schůzi Akce katolické v Praze a mnoho jiných zajímavých článků.

Knihomolův dláť (Knihomol) v čísle 2. přináší lístek k jubileu Karla Tomana a J. M. Augusty a hojně literárních zpráv, (připomíná, že uplynulo 1100 let od narození sv. Cyrila, 50 let od smrti buditele Antonína Marka). —

Knižní aukce Zinkova devátá konala se 2. dubna pod heslem „Obrození a osvobození“ a získala jako vždy velmi hojného zájmu literárních a kulturních interesentů. Kaukci vydán byl velmi vkusný a krásně vypravený katalog.

Od června do srpna bude v Lipsku mezinárodní výstava knižního umění, která předvede v náležitém uspořádání díla vynikajících knižních umělců a grafiků Německa a 23 cizích států, mezi nimi i Československa.

Od května do října 1928 bude pořádána v Kolíně nad Rýnem světová **výstava tisku** za účasti všech národů. Výstava bude míti tyto hlavní skupiny: I. Denní list. II. Časopis. III. Knihtisk a Grafika. IV. Technická zařízení a pomůcky. V. Tiskové spolky. VI. Německý tisk v cizině. VII. Tisk a doprava. VIII. Tisk a umění. IX. Obchodní propaganda a tisk. X. Novinářská věda. XI. Papír. XII. Fotografie a kinematografie. K tomu přistupují dále výstavy cizích států.

Noviny jako dokument. Ředitelství „New York Times" rozhodlo, aby určitý počet výtisků byl denně tisknut na bezdřevném papíru. Jsou to čísla určená pro veřejné a vědecké knihovny. Bylo totiž dokázáno, že vázané ročníky novin z válečných let 1914—1918 se již nyní rozpadávají a budou v brzku úplně nečitelné, kdežto naopak časopisy tištěné před 150 lety jsou krásně zachované. Rovněž sovětská vláda ruská jest nucena pořídit nová vydání novin z revolučních let 1917—1920, poněvadž zachované exempláře propadají nezadržitelně zkáze následkem bídného papíru.

Řada „40 nesmrtelných" rozmnožena o katolíka. Francouzský katolický tisk píše o přijetí Louise Bertranda do francouzské akademie na místo uprázdněné smrtí Maurice Barrésa. Bertrand napsal více spisů o francouzské Africe, výborný životopis sv. Augustina a knihu o svaté Terezii. Je spolupracovníkem časopisů „Revue des deux Mondes", Revue de Paris", Echo de Paris" a „Figara". Francouzští katolíci se radují, že opět jeden z nich přišel mezi „40 nesmrtelných". Jest dlužno upozornit, že z pera Bertrandova je také skvělý, čtenáře přímo uchvacující a strhující román „Sanguis martyrum" („Krev mučedníků"), který vloni vyšel v českém překladu u Kuncíře.

Viktor Hugo o tisku. Gutenbergova Společnost v Mohuči vydala jako první svazek sbírky „Kleine Drucke" dílo, jež svou literární hodnotou stejně jako vzácnou bibliofilní úpravou jest vpravdě rozkošné. Druhá kapitola páté knihy Viktora Huga slavného románu „Notre Dame de Paris otištěna zde ve francouzském originále spolu s německým překladem pod titulem: „Ceci tuera cela — Hymnus auf die Druckkunst". Jsou to nejkrásnější sentence o knihtisku, jež kdy byly velikánem ducha napsány.

K. D. Balmont o české poesii. Známý ruský básník, filosof a cestovatel Konstantin Dmitrijevič Balmont, který žije dlouhá leta ve Francii, přednášel ve čtvrtek v ústavu pro slovanská studia při pařížské universitě na téma „Česká poesie a Rusko". Vysvětlil, jak před dvěmi lety se začal seznamovat s českým jazykem a jak ho rázem upoutalo české básnictví. Rozvinul problém slovanské duše a historie a vylíčil jímavě zápas československého národa. Přednesl ukázky překladu Jaroslava Vrchlického, Antonína Sovy, Otakara Březiny, Jiřího Wolkera, Karla Tomana a jiných, napřed v jazyku francouzském a potom v překladu ruském. K. D. Balmont narodil se roku 1867. Sympatisoval s osvobozenským ruským hnutím a roku 1905 byl mu zakázán přístup do Ruska za verše otiskované v „Krasnem Znameni". V cizině přednášíval o ruské a západoevropské literatuře v Oxfordu a v Ruské vysoké škole v Paříži. Překládal Shelleye, Edgara Poe, Ibsena, Hauptmanna, Wilda, Whitmanna a j. V poesii vyniká Balmont svým hudebním a malebným veršem. První sbírky jeho veršů (1890—1898) jsou naplněny pessimismem. Později chmurná nálada jest však překonána radostí života. Kromě veršů vydal několik sborníků, článků o umění a poesi a prozaických črt.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Nový zástupce sv. Stolice v Praze. Monsgr. Ciriaci, podtajemník kongregace pro mimořádné záležitosti církevní, byl pověřen prozatímní správou papežské nunciatury v Praze. Jeho tajemníkem je monsgr. Ritter. Dosavadní správce nunciatury msgr. Arata vrátil se do Říma.

Msgr. dr. Jos. Vajs, universitní profesor pražský byl za své zásluhy o slovanskou liturgii jmenován čestným kanovníkem kapituly v Záhřebu. — Spisovatel a cestovatel český **Josef Kořenský**, byl jmenován čestným doktorem přírodních věd Karlovy university. Dne 26. července t. r. bude mu 80 let.

Pamětní deska vynálezcům ruchadla **bratrancům Veverkovým** byla 26. března odhalena na Král. Vinohradech. — V Blovicích u Plzně byla 3. dubna slavnostně odhalena pamětní deska světovému novináři **Jindřichu Jiřímu Opprovi de Blowitz** na domě, v němž se roku 1825 narodil. — Spolek pro vybudování pomníku **Arnoštu Denisovi** v Praze zvolil pro místo pomníku Malostranské náměstí. — Pomník moravskému historikovi **Dru Rud. Dvořákovi** bude odhalen letos v květnu v Zábřehu, kde Dvořák působil jako ředitel stát. gymnasia. — Na hřbitově vyšehradském má býti postaven náhrobek **Ed. Jelínkovi**, spisovateli a překladateli z polštiny.

Prof. Ot. Ševčík zasloužilý paedagog hry houslové, jenž svoji methodou a jejími výsledky dosáhl světového věhlasu slavil 22. března své 75. narozeniny. — Dne 23. března dožila pětašedesáti let spisovatelka **Gabriela Preissová**. — 65. narozeniny slavil 31. března univ. profesor, anthropolog **Dr. Jindřich Matiegka**. — Životní jubileum padesáti let oslavil 31. března básník **R. Bojko** (vl. jm. Dr. Alois Horák, advokát v Napajedlích) rodák z Bedřichova u Boskovic. Z jeho silně působivých a hymnycky laděných veršů jmenujeme knihy „Modlitby víry a lásky", „Naše večery", „O Boha, život a můj lid", „Prosté květy". — Šedesáté narozeniny slavil 4. dubna proslulý slavista **Vladimír Andrejevič Francev**. — Dne 5. dubna slavil šedesáté narozeniny **František Škarda**, čest. kons. rada, farář u sv. Aloise v Praze-XII., veliký příznivce katolického tisku. — **Hugo Kosterka**, zasloužilý překladatel moderních literatur skandinavských slavil 9. dubna šedesátiny. — Zasloužilý katol. paedagog, ředitel v. v. ústavu učitelek u sv. Anny v Praze, **Monsgre Vojtěch Pekař** oslavil 10. dubna 75. rok svého činorodého života.

Redaktor brněnské „Hlídky", výborný znalec Aristotela, esthetik a literární kritik, **Dr. Pavel Vychodil** O. S. B. 18. dubna oslaví své 65. narozeniny. Z řady jeho spisů jmenujeme: Aristotelovu: „Knihu o básnictví"; „Knihy o duši"; „Ethiku Nikomachovu"; „Politiku"; pak vydal „Důkazy jsoucnosti Boží a dějiny jejich"; „Apologii křesťanství"; „Básnictví a mravouka"; „Poetika" a krásný „Život Františka Sušila" a „Život Václava Kosmáka" a m. j. — Moravský lidový písničkář **Antonín Trávěnec**, slaviti bude 20. dubna své 60. narozeniny. — Duchovní správce v Králíkách **Václav Lankaš**, překladatel Spaldinga (Vychovatelské essaye; Vyšší vzdělání kněžstva) a spisovatel filosofický (psal do Meditací, Nov. Života, Vychovatele, Vych. Listů a m. j.) oslaví 25. dubna své padesáté narozeniny.

Dne 2. dubna zemřel v Praze **Bohuš Lepař**, spisovatel a žurnalista. V Stoličním Bělehradě zemřel raněn při kázání mrtvicí svět. biskup **dr. Otakar Procházka** (jeho rodiče byly původu českého). Spisy jeho dogmatické i apologetické, jeho rozjímání jsou velmi vyhledávána. Z jeho spisů je do češtiny přeložen jen „Památník lásky Boží." Přeložil jej Boh. Kyselý a r. 1914 vydal u Kotrby. — Na Moravě v Olomouci zemřel prelát **Jindřich Geisler**, podporovatel chrámového zpěvu. Vydal Monografii o Křížkovském.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 12. března.)

Časopis katol. duchovenstva 2. - Hlídka 2. - Museum 3. — Naše doba 5. — Naše omladina 3., 4. — Pán přichází 7. — Růže dominikánská 11.—12. — Růže lurdská 3.—4. — Selské hlasy 9.—12. — Serafínské květy 3. — Slovenské pohlady 1.—2. — Věstník katol. duchovenstva 6. — Vychovatelské listy 2.—3. — Země 5. — Zemědělské listy 8.—11. — Život 1. a 2.

Z nakladatelství L. Bradáč. Praha-Kr. Vinohrady 384: **Knihomol.** List pro knižní kulturu a sběratelství. Číslo 1. (Viz: Literární obzor.)

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: „Živé slovo" sv. VII.: **Řekl podle písma svatého Starého zákona.** Napsal Jan Strnad, farář v Prádle. — **Utrpení a kříž Pána Ježíše.** Dvojitý cyklus kázání. Napsal a kázal František Komárek, biskupský notář a profesor reál. gymnasia ve Dvoře Králové n. L. — (Viz: Lit. Obzor.)

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupce v Praze: Laciné vydání spisů Breta Harta: Sv. 19. Cena Kč 6·—. — **Ďáblův Brod. V kláštere sv. Karmela.** — (Viz: Lit. obzor.)

Z nakladatelství A. Král, Praha-Smíchov: Frant. Kropáč: **Bláznivý město.** Příběh podivného domu. — A. C. Nor: **Ztichlýma očima.** Dokument. — (Viz: Lit. obzor.)

Z nakladatelství družstva Máje v Praze: V. Baldessari-Plumlovská: **Dukátová semena.** Hra o třech dějstvích. Divadelních her pro mládež svazek 59. — Výchovná hra podle jihoslovanské pohádky. — Bohuš Nejedlý: **Kde domov můj?** Hra o čtyřech dějstvích. II. vydání. Knihov. Lid. div. sv. 53. Hra ušlechtilé ražby vlastenecké v níž naplňuje se sen velikých vlastenců doby Tylovy: národní osvobození a obnovení samostatného státu českého. - Josef Jiří Kolár: **Monika.** Tragedie o třech jednáních. Div. knih. Máje sv. 104. — Stará historická hra, která stále bývá hrána. — Oskar Wilde: **Ideální manžel.** Drama o čtyřech dějstvích. Přeložil V. O. Jung. Div. knih. Máje svaz. 110. — Autor rozvinuje úchvatnou dějovou stavbu z ovzduší společenské každodennosti. — Oskar Wilde: **Bezvýznamná žena.** Hra o čtyřech jednáních. Přeložil dr. Josef Kaňka. Div. knih. Máje svazek 113. — Psychologická hra z duševního života ženy plného obětí a ethické síly.

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze: Alex. Dumas: **Leon a Leona.** Historický román. Díl III. — Dokončení románů z válečné doby, plný dobrodružství družky desíti dobrodruhů. Alex. Dumas: **Dobrodružství kněžny Monacké.** Veselé i smutné příběhy ze zákoutí dvora Ludvíka XIV. Přeložila Karla Šefinová. Díl I. za Kč 15. — H. Mniszkowá: **Za hlasem srdce.** Díl I. Kč 14. Díl II. Kč 16. — Krvavá, světová válka poskytla vděčné pozadí pro román známé polské spisovatelce. (Viz: Literatura.)

Z nakladatelství Občanské tiskárny v Brně: Spisy Frant. K. Křena, svazek XII. **Rozmyslí si, Mařenko, rozmyslí. . . Pro jedno slovo.** Cena Kč 13·50 (Viz: Lit. obzor.)

Z nakladatelství „Sfinx" B. Janda Praha: John Buchan: **Odvážná sázka.** Román, přeložil Josef Vorel, ilustroval Fr. Horník. Třetího ročníku třicetikorunové serie svaz. 1. (Viz: Literatura).

Z nakladatelství družstva Vlast: **Spasitel přichází.** Podle spisků H. Pagès a M. Kreusera, upravil Arnošt Oliva. Cena Kč 4. Velmi dobrý spisek pro mládež poprve ksv. přijímání přistupující. Vřele doporučujeme.

Listárna redakční. V. N. Básničku nelze otisknouti. Honorář vyplácí po ukončení ročníku ředitelství družstva Vlast. — **K. R.** Prosím pošlete na ukázku něco, otiskl bych. — **gr.** Mám trpké zkušenosti a nutno býti opatrným.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům
dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Spasitel přichází.

Podle spisků H. Pagès
a M. Kreusera
upravil Ar. Oliva.
Cena 4.— Kč.
Objednávky vyřizuje administrace Družstva
Vlast, Praha II., Žitná 26.

Květen 1927.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

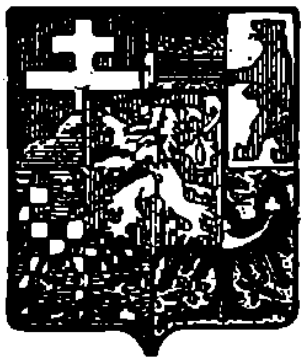

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII.

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 8.

Str.

Ave. Báseň. Napsal Vladimír Hornov 337
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová 339
Vpomínky na † Msgr. Dra Rud. Horského 348
Slepec na Trsatu. Báseň. Napsal Gab. Ronaj 351
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek . . 352
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal Dr. Skácel . 358
Josefa Pedálová. Napsala Františka Rezková 361
Za českou stopou v Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil 364
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl 369
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha . . . 372
Hlídka sociální 376
Literatura 377
Literární obzor 380
Z našeho života 383

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 8.

VLAST

MESIČNÍK PRO POUČENÍ A ZABAVU.

KVĚTEN 1927.

Vladimír Hornov:

Ave.

Svit slunce hasl, v nebe zrůžovělé
zvon rozjásal se letním večerem
a srdce kovového úderem
své Ave hlásal v luh i lesy ztmělé.

Sta modliteb se v hlasu jeho chvělo,
tuch nadpozemských jemné vanutí,
je anděl zachycoval zářnou perutí,
v níž světlo stkvoucích hvězd se rozhořelo.

Níž nebe k zemi skláněti se zdálo,
mír svatý dýchal ztichlou krajinou
a srdce plnil štěstí vidinou,
jak nebe brány své by zotvíralo:

»Všem nesu útěchu, lék každé ráně,
jenž zhojí vše; co v srdci zabolí
a v slzách bolesti kdo zápolí,
v mém klínu šťasten uloží své skráně.

Víc bolest v duši lidskou nezavane,
víc pláče nebude, ni loučení,
smrt v anděla se změní vzkříšení
a v radost věčnou slzy vyplakané.«—

Hlas večerního Ave zmíral v dáli,
v noc hvězdnou šeptal zvěst svou tajemnou,
kdos Nesmírný se klonil nade mnou
a ruce v modlitbě se k němu spjaly.

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

(C. d.)

VIII.

Vánoce! — Letos nasypaly sněhu na špinavou dlažbu, na zakouřené střechy, na slabý led Vltavy. Vánoční stromečky, leckdes na rozích křižovatek a na náměstí, ze všech koutů blízkých pražských lesů seběhlé, krčily se pod zimní peřinou, jako by byly doma. Milé, krásné, poetické stromky!

Otyla v Prachaticích mezi Němci slýchala, že jest to od nich, od Němců zavedený zvyk, vánoční stromeček. Češi měli prý jen Betlémy a koledu. Štědrovečerní strom však je šťastná myšlenka, nechť si je od kohokoliv, neboť jako báchorka zazáří v domácnosti na památku betlémské hvězdy, narození Kristova, a co lidstvo bude, neshasne.

Otyla měla o vánocích vždycky stromeček. Ani v klášteře v Praze nescházel. Sešly se u něj všechny chovanky se ctihodnými sestrami v sále, kde bylo sice chladno, takže se u něj, ačkoliv byl ohromný, nikdo dlouho nezdržel, za to však v každém pokojíku vystrojily si chovanky stromeček pro sebe, takový trpasličí strůmek proti obru v sále, ale bohatší na světla i sladkosti.

Ve svých pokojích chovanky, které nejely domů, nebo neměly ke komu jeti, také ještě jednou večeřely. Štědrá večeře v klášteře byla jim příliš postní, a dívky si objednaly z hostince rybu. Po večeři musily arci do kaple, kde bylo dlouhé modlení, leč potom vyčkávaly ve svých, dnes vytopených komůrkách půlnoční mši, které mohla být každá přítomna v kostele, jejž si podle své libosti vyvolila. Neobešlo se to bez malého uličnictví. Dívky se umluvily a chodily z jednoho kostela do druhého, byly u sv. Vojtěcha, u sv. Ignáce, v kostelíku na Skalce, v Emauzích, i ke Štěpánu zašly. Sotva se v kostele rozhlédly, již zase vyběhly. Klášterní služebná je provázela. Protože to byla však také osoba mladá, ač jinak spolehlivá a ctnostná, chodila s dívkami, aniž proti jejich nápadům protestovala.

Jedny vánoce ztrávila Otyla-tulák u Libuše na vesnici. Tam se těšila především z dobrých jídel, protože německá kuchyně nebývá tak dobrá jako česká. Do kostela na půlnoční šlo se do sousední vesnice. Šlo se s lucernou, zachumelenými polmi, kolem pobořené zvonice na kamenitém vršku, pod nímž krčil se osamělý hřbitov s kostelíkem z doby Karla IV. Vše kolem bylo bílé, a ještě se chumelilo. Otyla byla tou chůzí pod černými mraky nadšena, ačkoliv před odchodem po požití většího množství piva a likérů byla ospalá, až běda. Přijdouc do vsi, byla však nadšena barokovým rozlehlým kostelem, vypraveným bo-

hatě a vkusně, jako někde v městě s freskovou výzdobou na stěnách, kterou před dávnými lety opatřil malíř-jesuita. Zpět z kostela prohnali je venkovští výrostci, což již bylo více dobrodružné, nežli příjemné.

Otyla prožívala Štědré večery obyčejně u cizích prahů. Jako dítě utíkala k sousedům, protože souseďovic děti dostávaly krásnější dary, bohatší stromy, než ona měla takže bylo na co se dívat a byla u cizích pohoštěna mlskami. Macecha jí podobných nekupovala. Vánoce v Prachaticích prožila Otyla na saních, na stráních pod horami, jako celou zimu. Také zpívala koledy v kostele a těšila se na ohromný Betlém u starého kostelníka Vencla, kde figurky lidiček chodily a zvířátek se ozývaly. Za svatou stájí hrál kolovrátek vyšeptalým hlasem sentimentální německou vánoční písničku. Otyla si ji pobzukovala ještě po letech, když dávno přestala věřit, nejen že Ježíšek naděluje, ale že je vůbec třeba slaviti narození Božského dítěte s čistým srdcem. Když se vánoční čas blížil, vždycky jí ozvěna vyšeptalé písně táhla hlavou. Také při pohledu na pražské Betlémy v kostelích myslila na ten prachatický, starodávný u starého kostelníka. Letos, po letech po prvé zase v Praze, Otyla si umiňovala, že se na pražské Betlémy po řadě podívá.

Udělá si výlet na Hradčany. U Kajetánů pamatovala širou modrou oblohu nad celým, naivně krásným výstavištěm miniaturního orientálského města. U Karmelitek měly prostý svatý chlév, za to však čistý, a řezby zajímavé. Pozoruhodný byl u kapucínů vedle Lorety se sochami v nadživotní velikosti, z doby baroka. A beránek tam děkoval zabečením, když někdo do pokladničky hodil dárek. Velcí, malí, tlačili se k Betlému. Věřící, nevěřící sešli se alespoň jednou do roka u svatého dítěte. Pražané mají rádi své Betlémy.

Také měla Otyla ráda Betlém u kapucínů na Poříčí. Při té zacházce nezapomněla na Betlém v pošmúrném Týně a na sošku ministranta s pokladničkou před Betlémem u Dominikánů. Měla na pochůzky dosti času. Její ctitel, ředitel Douša, trávil Štědrý večer v kruhu svých příbuzných, jako vždy. Nechtělo se mu do hostince povečeřet s Otylou a ona se chystala, že mu to oplatí hned druhý den. Nechť si je pohodlný pán i o Boží Hod zase u příbuzných, ona, Otyla, když může být o Štědrý den sama, druhý den se také neukouše. Douša by byl zasluhoval delší rozluku, leč podaroval dívku šperkem. Otyla nikdy nedostala šperk. Arnošt kupoval jí leda punčochy, kapesníky, krajkové límečky, praktické, ale ne drahé věci. Doušův náramek stál tedy za to, aby o sv. Štěpánu se pohněvaná láska udobřila. Zajdou beztoho do cukrárny.

Otyla se s Doušou neminila rozejíti, alespoň ne tak hned. Rozptyloval její myšlenky na kohosi druhého, který přece nikdy nemohl být jejím milencem, a jenž by se jí byl více líbil. Na štěstí choval se akcionář po Všech Svatých ke své korespon-

dentce zase tak, jako před tím. Byl více hovornější, trochu víc teplejší ve svých způsobech, při tom však zůstalo. Naučená ctnost se vzpamatovala. Otyla byla tomu ráda, i nebyla ráda. Kdyby s ním nebyla musila pracovat v jedné místnosti, kdyby ho nebyla měla denně na očích, byla by si na něj vůbec nevzpomněla. Ale on každého rána přicházel elegantní, se svěží pletí, s věčně krásnýma očima: „Kdyby alespoň přede mnou nebyl tak hezký," myslila si dívka s jistou dávkou mrzutosti, a se šibeničním humorem dokládala: „Ženatí lidé by vůbec neměli býti hezcí. Na to by měl býti trest."

O Štědrý den pracovalo se v kancelářích železářské společnosti dopoledne. Inženýr Hron nepřišel. Byl vzdálen kdesi na druhém konci Prahy za obchodní záležitostí a Otyla ho vůbec nečekala: „Do dvanácti hodin protáhne vyjednávání a potom pojede domů ke své rodině. Bude strojit stromeček, bude dělat hodného tatíka, vzorného manžela; dnes si dá s prací pokoj," kritisovala ho. Dnes neměla Otyla v kanceláři takový shon, jaký bývá obyčejně při pondělku. Dnes se chodilo z kanceláře do kanceláře a přály se „šťastné a veselé svátky". Většina slečinek rozjela se domů, a ty, co v Praze zůstaly, nebo měly zde svůj domov, ukazovaly v umývárně dárky, které svým příbuzným nebo známým nakoupily a líčily, jak Štědrý večer ztráví.

Otyla vyčítavým zrakem pronásledovala ředitele Doušu. Jak by to bylo jiné, kdyby spolu šli do restaurace. Nebyla by v tom poesie vánoc, ale byly by se sešly dvě duše, které se k sobě společensky zcela dobře hodily. Když se Douša s neteřemi nechlubil, byl srdečný, zábavný člověk. Zajímavě dovedl líčit život v Praze, jaký byl za jeho mládí. Jistě by dnes popisoval vánoce, jak které významněji slavil. Neušlo mu její rozladění a chlácholil ji lichocením. Přiběhl k ní za dopoledne několikrát a žertoval s ní. Hladil ji po vlasech, po tváři a dobíral si ji. Těšilo ho, že o jeho společnost tolik stála, leč zvyk stárnoucího pána byl druhou jeho přirozeností. Neodvolal své rozhodnutí, naopak, dnes první ze všech z kanceláře odcházel, aby v poslední chvíli koupil pro neteře k darům dávno pro ně připraveným a daleko dražším, než jaký dostala Otyla, ještě nějaký tret, který včera kdesi za výkladem s Otylou po boku vyhlédl.

Před odchodem přišel se k Otyle rozloučit a tvářil se již rozmrzele. Potkal ředitele Knaura, který neměl co lepšího, nežli že na něj zavolal: „Kam pak, kam, pane kolego? Snad ne k panu inženýru Hronovi? Ještě nepřišel." Douša v tom hledal narážku, což bylo Knaurovi podobné, a Otyla to odnesla.

„Chodím sem, abyste se nehněvala, když dnes koukáte, jako sedm drahých let, a lidé se mně vysmívají," stěžoval si. Takhle k ní mluvil obyčejně, když se domníval být překvapen svědkem. Odbyla ho, jak obyčejně činila: „Tak sem nechoďte," což vydržel nejdéle do příštího dne. Večer při schůzce vždycky se smířili.

Po její odpovědi se vzpamatoval, mírnil se a navrhl jí, že by se mohli sejít dnes odpoledne, když zítra nemůže. „Nejdu nikam," stála na svém, „zdržím se v kanceláři, a pak mně není dobře. Sejdeme se, jak ujednáno, až o sv. Štěpánu." Špulila se. — „Inu, jak chcete," poroučel se, ještě více rozmrzen. Odcházel přesvědčen, že mladá žena je někdy nesnesitelně rozmarná, neviďa ve svém počínání pro ni nic pokořujícího. Sobci jsou slepě bezohlední. Když za ním dveře zapadly, vzdychla si: Kdyby byl alespoň o deset let mladší. Jistě že by mne nenechal pro své pohodlí dnes opuštěnu, jako kůl v plotě."

Kancelářská budova pomalu se tišila, dvanáct hodin odbilo. Inženýr Hron se nevracel. „Neklamala jsem se. Dělá vzorného tatíka." Opět na toho vzpomínala. A tu ji přepadl stesk opuštěných. Opravdu, byla opuštěna jako sirota sama. Příbuzní se k ní neznali, citel ji opustil, příbuzní mu byli nad ni milejší, a kdo by se jí byl zalíbil, nesměl se jí zalíbiti a ani nepřicházel. Přítelkyň měla pro svoji veselou povahu mnoho, a přece žádnou. S kolegyněmi se zasmála, ledacos na zub si mezi sebou vyměnily, a o modách si popovídaly, klípky jedna druhé svěřily, leč na vánoce nepozvala ji žádná.

Otyla měla letošní Štědrý večer vysedět ve svém zapomenutém pokoji s pradlenou Sommrovou. Na tu illusi dychtiva nebyla. Tonka sice vystrojila stromeček, postavila ho v pokoji k oknu, pradlena koupila rybu, její podnájemník nanosil lahvového piva, a Otyla za peníze mohla se s nimi všech hodů zúčastniti. Také vánočku jí bytná upekla. Ale ty její řeči a oči, jak se jí budou po všech požitcích hutných i tekutých svítit! Otyla si umínila, že se vrátí domů za tmy a že půjde brzy spát. — — —

Nad psacím strojem, bradu opírajíc o ruku, oči do neurčita upřeny, rozpomínala se Otyla na svůj nejhezčí Štědrý večer. Krásně jí bylo v Budějovicích. Bydlela u bývalé učitelky slečny Celinky Moudré, a stará, inteligentní dáma, vychovatelka mladých duší, byla nejlepší společnicí mladičké, tehdy ještě poddajné Otyly. Tenkrát o Štědrém večeru slečna Moudrá krom stromku opatřila mnoho květin. Od listopadu opatrovala poslední astry a listopádky, které o vánocích s třešňovými větvičkami rozvily. Pěstovala hyacinty.

Slečna Moudrá obývala pokoj v jednom z těch starých domů na krásném čtvercovém náměstí, nejkrásnějším to náměstí v Čechách, s domy, které svým slohem zastupují téměř celé dějiny města Budějovic. Otylin pokojík nalézal se nad podsíní, takže bylo třeba hodně ho vytápět, aby se zima necítila.

V Budějovicích na Štědrý den měla Otyla od rána v kanceláři prázdno. Šly tedy se slečnou společně nakupovat. Bylo to teprve v prvním roce války, bylo ještě co kupovati. V městě, kde ležela posádka a ve válečné době, potkávaly hodně vojáků.

Slečna vzdychala, jak je ubohým vojáčkům v poli, ale Otyla, která nikoho neoplakávala, si to k srdci tak nebrala. Ráda se však procházela mezi stánky pod loubím a zašla dnes se slečnou na Staré město, připomínající osadu z doby Otakarovy, zastavily se na zrušeném hřbitově, kde u starého kostelíka sv. Jana Křtitele a sv. Prokopa pokřižovaly hrob velikého biskupa Jana Valeriana Jirsíka. (1798—1883.)

Slečna Moudrá byla velikou jeho ctitelkou. Byla vnučkou řídícího učitele, usazeného nedaleko Budějovic ve venkovském městě na Blatech, a protože záhy osiřela, jako Otyla, byla u něj vychována. Bylo tenkrát v malém městě na Blánici biřmování. Přijel biskup, veliký Jirsík, a byl také přítomen náboženské zkoušce. Slečna, tehdy malá učitelovic Celinka, jak jí říkali, měla mít uvítací řeč. Leč v poslední chvíli zadržel ji a jejího dědečka ceremonář Jeho Milosti a vyslovil se, že Jeho Milost je již unavena a zbytečné ceremonie že vůbec nemá ráda.

Celinka zesmutněla. Měla říkání tak krásné, uměla ho, jako když bičem mrská, a dědeček ji strkal nazpět do lavice. Toho chumlu všiml si však biskup, který stál opodál. Učebnou ozval se jeho důstojný hlas, před nímž vše zmlklo: „Co pak by ta holčička chtěla? Neměla snad říkání?“ Ceremonář s úklonou se k hodnostáři obrátil a přisvědčil. Biskup se usmál: „Nu tedy, ať mně je poví. Naučila se to jistě hezky, a měla by lítost, kdybych ji nevyslechl.“ A Celinka, kurážná dívčinka, postavila se před Jeho Milost, oči do jeho překrásných, duchaplných, pevně zabodla a svoji řeč bez zajiknutí zřetelně přednesla.

„Kurážné děvčátko. Dobře jsi se tomu naučila. Čí pak je?“ chválil a se svojí otázkou obrátil se biskup na Célinčina dědečka. Tento, ozářen vnitřní radostí a odpustitelnou pýchou všech upřímných dědečků, ráď se přiznal: „Jest moje, biskupská Milosti. Je to vnučka po mojí zemřelé dceři.“ A Jeho Milost, biskup Jirsík nejen že Celinku podaroval knihou, ale od hostiny po dědečkovi, který též byl na děkanství pozván, poslal děvčátku veliký kornout mlsek.*)

Svoji příhodu z dětství opakovala slečna Moudrá Otyle u biskupova hrobu, s krásným úsměvem šťastně zestárlých lidí, zahleděných do dávné minulosti. „Škoda, škoda je toho vznešeného pána. Takoví neměli by umírati. Poněvadž náhrada za ně na dlouhý čas nebývá,“ šeptala, zdobíc rov rozkvetlou třešňovou větévkou v kytici jmelí a smrčí.

O biskupovi Jirsíkovi slyšela Otyla již ve svém rodišti a od Němce. Jeden starý prachatický měšťan se o něm vyslovil: „Biskup Jirsík byl Čech. Ale kdyby všichni Češi byli jako on, neptal bych se po krajanech Němcích.“

*) Vypravováno dle skutečnosti.

Ze hřbitova, majíce duše povznešené krásnou pietou, prošly se Otyla se slečnou v městském zasněženém parku, zřízeném na místě bývalých hradeb a příkopů. Stará slečna Moudrá nechodila na půlnoční. Byla již příliš stará. Otylu samotnu pak také nechtěla do noci pustit. Ale řekla jí: „Víte co, Otylko, půjdeme se pomodlit do kostela teď dopoledne.“ A Otyla šla se starou slečnou ráda.

Navštívily Mariánský kostel, založený králem Přemyslem Otakarem II. současně s městem. Přes požáry, zvláště oním velikým roku 1641, kterému dvě třetiny města s farním chrámem a kapucínským klášterem padly za oběť, zachovala se v Mariánském dómě budějovickém ranná gotika. Z vnitřního starého zařízení zůstala památka jediný deskový obraz Panny Marie, kopie z 15. století, dle obrazu ve vlašském městě Benně zhotovená, nad tabernáklem hlavního oltáře zavěšená, před níž slečna Celinka nejradši klekávala a velikou moc jí připisovala. „Kdykoliv jsem byla stísněna duševní úzkostí, stačilo mně zahledět se na ten starý skvost, a jako zázrakem úzkost se mne spadla. Tak jsem všechny nesnáze šťastně přestála,“ svěřovala Otyle, když se konečně z kostela k domovu navracely.

Po jejich návratu domů pod dovedňýma rukama slečny Celinky rozehřála se v kuchyni kamna a celým bytem zadýchala vánoční vůně. Slečna připravovala ryby, saláty, kompoty. Do toho vonělo smrčí, hyacinty, zapálen „františek“, a Otylino srdce i duše náležely v tom okamžiku celé staré dámě, která jí takový krásný Štědrý večer připravila. I s dárkem na ni vzpomněla. Vyšila jí šest košil.

Pak zazářily na stromě svíce, na stole zabělal se ubrus, zaleskly se příbory a slečna Celinka zvala Otylu k bohatému stolu. „Jezme, dokud máme co a buďme veselé, dokud jsme živy.“

Po večeři sedla ke klavíru, takovému ohromnému, starodávnému klavíru a do deviti hodin hrála na něm úryvky z vánočních mší, potom melodie z „Čarostřelce“, z opery, kterou měla nejradši, zahrála vánoční melodii z „Viléma Tella“ a končila překrásnou modlitbou Valentinovou z „Fausta a Markétky“.

„To se modlím za vás, Otylko, jako se modlil dobrý Valentin za svoji nešťastnou sestru Markétku. On se modlil sice marně, ale moje modlitba, dej Bůh! — ať je vyslyšena. Mám vás ráda, Otylko. Jste sirotkem, jako já jsem bývala, s tím rozdílem, že já jsem měla alespoň babičku, dědečka, kteří za mne takřka dýchali, kdežto vy — — Nu, našla jste zase mne. Našly jsme se navzájem,“ povídala.

Pak dívku vroucně políbila, pokřižovala a Otyla skutečně s hlubokou vděčností v srdci k té vzácné duši uléhala. Svoje lůžko měla naproti starému umývadlu, které v domácnosti se ani nepoužívalo, ale o vánocích sloužilo za stojan hezkému Betlému. U jesli v mechu hořela noční lampička. Zvenčí mrkaly do pokoje

otvory okenní v zasněžených střechách jako bdělé oči starých sudiček.

Druhý den vyšly si Otyla se slečnou do zasněžené Krumlovské aleje. Táhla se za městem při ústí řeky Malše podél Vltavy. Krásný domov měla Otyla u slečny Celinky, bohužel, byl však krátký. Za půl roku po vánocích vrátila se dívka domů a zastihla byt slečnin otevřený, plný sousedů. Slečnu ranila mrtvice. Sjeli se pak vzdálení příbuzní, byl pohřeb, po pohřbu prodali a roznesli si tetinčinu pozůstalost a do bytu přistěhovali se nějací mladí manželé.

Zesmutněla veselá Otyla. Oplakávala zesnulou jako svou matku a dlouho byla smutna. Všude viděla tu dobrou duši, neboť odstěhovala se k slečnině sousedce, paní Macháčové, ženě dělníka, prosté, ale jinak dobrosrdečné ženě, a tato také na zemřelou mnoho vzpomínala.

O příštím Štědrém večeru, druhém to Štědrém večeru, který Otyla v Budějovicích trávila, šly obě, Macháčová s Otylou, na hřbitov, nesly slečně stromeček, ale biskup Jirsík již nedostal větvičku rozkvetlé třešně. Zemřela jeho oddaná ctitelka. Sešla se s ním tam, kam ji dávno předešel.

Štědrý večer u Macháčů byl již chudší a méně poetický, než u slečny Celinky. U Macháčů na kostel příliš nedrželi a kuchyně ve druhém roce války byla u drobných lidí zešpatnělá. U Macháčů měli malé děti, a ty se po večeři o dárky sepraly. Otyla s jejich matkou jim domlouvala. Veselá Otyla se smíchem. — Od Macháčů začala Otyla navštěvovat tančírny a zesvětačila. Ale tenkrát o Štědrém večeru, když v alkovně Macháčovic ulehala, napadlo jí, že letos se za její nevinnost Valentinovou modlitbou nikdo nemodlil. A nikdo, nikdy se již nepomodlil. Ani ona sama ne.

IX.

Otyla procitla ze svého snění. Žaludek se ozval, hlásil se ke svému právu, neboť neobědvala. Vzchopila se, aby se ustrojila. V tom se otevřely dveře. Vcházel inženýr Hron. Podivil se její přítomnosti v kanceláři po úředních hodinách a ona podivila se nad jeho příchodem.

„Budu zde pracovat. Na korespondenci od včerejška jsem nesáhl. Proto jsem tady. A vy, slečno Strambergová? Proč vy tady hlídáte a dokonce jste plakala?“ sděloval a dobíral si ji Hron. Pokrčila rameny: „Vzpomínala jsem na jednu dobrou známou, která je již mrtva a u které bylo mně velmi hezky. Kdyby žila, jistě bych tady neseděla. Jistě by mne k sobě na vánoce pozvala.“

„Postrádáte tolik společnost? Věřte mně, někdy je člověku třeba i o Štědrém večeru nejlépe samotnému. Netrapte se tolik k vůli své samotě. Konečně, vy nemusíte sedět při dnešní ve-

čeři opuštěna, máte přec přítele?" domlouval jí, což mělo zníti srdečně. Leč zavadil o ni pátravým pohledem, skoro vyčítavě. Zarděla se. „Nebudu s nikým večeřeti," vyrozuměla jej nevrle. „Ne?" podivil se.

Stál již u stolu odstrojen a prohlížel korespondenci. Ona zatím, ustrojena, blížila se ke dveřím. Pozdravila, když v tom ji zadržel: „Slečno, nemáte-li v programu na dnešek žádnou vycházku, ani návštěvu, mohla byste mně darovat dvě hodiny, chcete? Korespondence by ubylo, bylo by toho méně po svátcích, tak dost se všeho přes ty dny nahromadí a já bych dal u pokladny poukaz, aby vám vyplatili dvojitý plat za hodiny přes čas. Svolujete? Můžete?"

Slíbila. „Jakmile se naobědvám, přijdu." V duchu si však o inženýrovi myslila. „Chrte! kdy pak se jednou té práce najíš?" Byla ještě pod vlivem předcházejících vzpomínek rozlítostněna, rozmrzelá na celý svět i na hezkého inženýra. Teprve při obědě v předměstské hospodě, kde obyčejně obědvala, u ohřívaných zbytků, jaké v poslední chvíli mohla dostati, rozehřála se pomyšlením, že dnešní práce s inženýrem bude mít v sobě více intimnosti, než jindy v hodinách všedního dne. „Budu na blízku Hronovi, když Douša nedbal," řekla si s jakýmsi zadostiučiněním. A chvátala, aby inženýr nečekal.

Bylo dnes skutečně více srdečnosti v jednání Hronově, a když diktoval, cítila pohled jeho hezkých očí, až se červenala. Po práci nevstal hned, nýbrž za vzrůstajícího šera za okny, i v místnosti zapředl s ní hovor. Nikdo je nevyrušoval. Začal se jí vyptávati na Doušu: „Vezme si vás?" dostal se svými otázkami až k této otázce. Vždyť se neostýchala, naopak, přiznala se, že mu důvěřuje. Usmála se lhostejně. „Já myslím, že si mne nevezme," odpověděla upřímně.

„Pak bych ho poslal do starého železa, slečno Strambergová. Přímo vám řeknu. Zde v kanceláři ředitele Doušu znají. Víme všichni, že si vás nevezme. Ale pak se divíme, proč svou pověst k vůli němu dáváte jizlivosti lidské a pomlouvačným ústům na pospas? Neptám se vás po vašich důvěrnostech s tak zvaným přítelem, leč upozorňuji vás jako váš šéf, že Douša býval galantním požitkářem, a kdyby se k vám třeba modlil, té jeho modlitbě nikdo již věřit nebude. Tak se věci mají a proto jste jako na pranýři. Rozumíte mně? A pro nic za nic! Alespoň kdybyste ho měla ráda, nebo kdyby vám jeho přátelství skýtalo zvláštní prospěch," rozkládal jí.

Pohodila hlavou: „Neprodávám se," řekla ostře. „Ale také nemilujete," řekl se smíchem v odvetu. „A což když přece?" dobírala si ho. Mávl rukou: „Leda snad — trochu, trošíčku, když chcete. Můj bratr by vám však nesměl být na blízku, co myslíte?" A frivolně se zasmál.

Takhle se bavili zřídka. Rozráželo ji horko. Poněvadž však byla hovorem osmělena, již měla na jazyku: „Proč jmenujete vašeho bratra? Proč nejmenujete někoho jiného, mně bližšího a opravdu milého?“ Ale byl Štědrý den. Do nedávna bzučela jí hlavou vyšeptalá melodie německé vánoční písně z rodných hor, opakovala si modlitbu Valentinovu. Slečna Celinka, ačkoliv dávno mrtva, ještě nad ní držela svoji ochrannou ruku, které se dívka v Plzni považlivě vysmekávala. Otyla spolkla vyzývavá slova a odmlčela se.

„Neodpovídáte,“ upozornil ji po chvíli umíněný muž, a přiblížil se k ní. Zasáhla ho pohledem svých vlhce lesklých, orientálských očí. „Nevím, co bych odpověděla, leda tolik, že je pan doktor ženat a pak, nemyslím na něj.“

„A na koho myslíte?“ naléhal neústupně.

Zase se rozezvučela vánoční melodie německé písně a modlitba Valentinova. Tentokrát přijala je duše Otylina ozářena radostnou úzkostí, že se na nich snad nad těmi propastmi, jež se před ní z krásných očí inženýrových rozevíraly, zachytí. „Vzpomínám na své dávno, kdy jsem ještě nikoho neměla ráda, jenom ten svůj kraj, ty naše hory a slečnu Celinku,“ odpověděla zajíkavě.

Dojalo ho to. Vzpamatoval se. Všiml si, že houstnoucí šero za oknem a ve světnici vyplaší světlo žárovky, které působí na rozpálené ve tmě zraky jako na havěť ze slují, když na ni zasvítí slunce, a odstoupil. Pobídl dívku: „Nechme toho tedy. Ustrojte se, vyjdeme společně.“

Šli spolu k stanici elektrické dráhy pustou silnicí na periferii městské, do živější ulice na předměstí. Otyla pozorovala inženýra po očku a zdál se jí smutný: „Což pak vy se netěšíte domů, do bytu?...“ zajikla se. Vzhlédl překvapen: „Ale ano, co vás to napadlo?“

„Zdál jste se mně nyní tak smutný, jako jsem já, na kterou nikdo nečeká,“ omlouvala se. Zakroutil hlavou: „Já mám ke komu jít, ale řekl jsem vám již v kanceláři, že je někdy člověku lépe, když třeba o Štědrém večeru bývá sám,“ prohodil blaseovaně. — „Nehřešte!“ napomenula ho se slzami v očích.

Zastavili se právě u stanice, poblíž svítilny, a on se znovu zahleděl do těch vroucích, hravých jejích očí. Přijížděla elektrika. Pomohl jí do vozu na kluzkém stupátku a jda za ní, zahučel jí do ucha: „Škoda!“

Jeli v poloprázdném voze, ona všecka rozechvěna jeho dnešními dvojsmyslnými poznámkami, on zdánlivě zas klidný, velkopanský. Na křižovatce v městě se rozcházeli. Oba vystupovali a on zašel k cukráři na protější straně ulice, odkud se vrátil včas, než ona odjela. Podával jí bonbonieru: „Vezměte oslazení za dnešní pokažené odpoledne,“ nabídl jí. Nezdráhala se. Takové pozornosti nebyly u méně šetrných akcionářů v železářské společ-

nosti žádnou zvláštností. Zvláštním bylo, že šetrný Hron po druhé si vůči Otyle zahrál na kavalíra.

„A teď s Bohem!“ loučil se s ní najednou zveselen a šel naproti své elektrice. Z vozu se za ní již neohlédl. Otyla osaměla s celou smečkou dojmů smutných, i rozmarných, dobrých i rozběsněných na rohu poloprázdné ulice. Chtělo se jí za inženýrem rozběhnout a zase si připadala takovou chudinkou s bonbonierou v ruce. Hron, jako Douša, měli přece jen jiný Štědrý večer. Hron bude v rodině, u ženy . . .

Otyla zaťala rty. Znamenala, že začíná nenávidět jeho ženu, kterou ani neznala. Začala ji nenávidět tak, jako nenáviděla Doušovy neteře. Ale na tyto žehrala ze sobectví, ze sebelásky, chtěla být jediným oltářem stárnoucího Don Juana, kdežto na neznámou ženu Hronovu žárlila srdcem, žárlila krví. Pokušení stávalo se žádostí a žádost hříchem. Již věděla, co chce. A bylo to tak opojné a tak strašné, že nezvyklá dosud té síle, nezvyklá úloze sokyně vdané ženy, zděsila se sama sebe, zděsila se místa, na kterém stála, jako by ono toho bylo vinno, že zapomínala na jedno z desatera Božích přikázání.

Nevyčkala příjezdu elektriky. Dala se do běhu, aby krev rozproudila. Svému utrpení však neutekla. Vyšperkované a někde zas předčasně uzavírané krámy a jejich okolí, poloprázdné ulice, připomínaly jí opět a opět veselí u jiných, šťastnějších štědrovečerních stolů a prázdnotu její přítomnosti. Zašla do kostela svatého Ignáce na Karlově náměstí, leč i tam, protože bylo již po požehnání a chrám začal se prázdnit, narazila na neúprosnou prázdnotu, jejíž ohromnost působila jí závrať. Pak bylo tu sychravo, chladno, světlo velké elektrické lampy v neoživené prostoře tlouklo jí do očí. Chrám ji vyháněl, jako každého, kdo přestoupí jeho prah se srdcem hříšnou žádostí obtíženým. Dnes ani pouť ke hrobu slečny Celinky by ji byla neutěšila. Hledala jeho, Hronovu náruč.

Nebylo zbytí. Musila domů k pradleně Sommrové a šla skoro se strachem. Ti lidé bez Boha budou jen lidmi, budou zajisté až příliš lidmi a ona by byla potřebovala zpovědníka. U Sommrové zamotá se v přívalu svých různých dojmů jako muška v pavučině. Vklouzla do domu a za dveřmi pradleny naslouchala, není-li tam hádka. Nebyla. Otyla zastala tentokrát bytnou s jejími dětmi i podnájemníkem v dobré shodě, čekali na ni a těšili se i oni, ti lidé z posledních stanic, třeba svým hrubým způsobem, z nejkrásnější chvíle v roce. Není divu. Žádný člověk není nikdy docela špatný, a v každém ozve se alespoň za čas lepší struna. Ti zhrublí lidé byli kdysi dětmi, měli možná docela útulné domovy, vzpomínka na tyto zasvitla jim alespoň na chvíli jako světluška. Alespoň o Štědrém večeru, než alkohol začal na ně působiti po svém, vzpomínali. Ale právě, že něco podobného neočekávala, Otyla dala se novými dojmy uchlácholiti v hříchu. Kdyby byla ze

svého pokoje musila pro křik v kuchyni utíkat, byla by se stala sentimentální, byla by se vrátila duší do Buděiovic. Na kalužˇ špinavé vody může zasvítit slunce, ale špinavou vodou zůstane. A velkoměstská žumpa, jakou byl dům, obývaný lidmi rázu pradleny Sommrové, zůstal i o Štědrém večeru věčným bludištěm. Nebyla to vánoční hvězda, které se tito lidé klaněli, byla to záře bludičky, za kterou se potáceli, propadlí svému osudu. Vzpomínka je nepolepšila. Byli příliš otroky svých zvyků.

Podnájemníku pradleny Sommrové začal se po večeři plésti trochu jazyk. (P. d.)

Jan Hudek:

Vzpomínky na † Msgr. Dra. Rud. Horského.

Roku 1906 po náboženské zkoušce ve škole břevnovské, kde jsem prvně poznal dra R. Horského, pravil mi tento cestou ze školy: „Po prázdninách bude na mé osadě volné místo katechetské. Chcete-li, dostanete je. Učitelé i děti jsou u nás hodni. Slušný byt byste na Šárce také dostal. Přál bych si, aby katecheta bydlil na Šárce, poněvadž by mohl po celý rok sloužiti mši sv. pro školní dítky, a ze Šárky měl by asi stejně vzdálenou cestu jak do školy v Dolní Šárce, tak do školy na „Růžku" v Dejvicích." — Když jsem se hned nechtěl rozhodnouti, pravil mi: „Rozmyslete si to." —

Cestou k domovu a doma jsem uvažoval o této nabídce. Lákal mne dr. Horský svým zjevem, svým věhlasem, svým mistrným katechisováním při této náboženské zkoušce; viděl jsem dosud v duchu, jak dovedl děti uchvátiti svým živým přednesem a jak i ty nejtěžší partie z katechismu jim pochopitelně přednesl. Býti na blízku takovému muži, mne stále více lákalo, ale vzpomínka na Břevnov, rodnou mou obec, na převora tamního kláštera P. Mariana Holubce, který o mé vychování od 11 let, kdy mne za vokalistu do kláštera přijal, otcovsky se staral, a jejž jsem denně navštěvoval — to vše mne zase zdržovalo od rozhodnutí se. Druhého dne jsem ovšem panu převorovi nabídku, drem Horským mi učiněnou, sdělil. Uvažovali jsme oba, a konečný výsledek úvah shrnul pan převor v těchto slovech: „Těžko tu radit, ale myslím, že si nepohoršíš, půjdeš-li na Šárku." —

Po ukončení školního roku 1906 vypravil jsem se na Šárku u sv. Matěje, abych dru Horskému jako vikáři svému sdělil své rozhodnutí, že totiž hodlám žádati za místo katechetské v Dejvicích v Šárce. S radostí přijal mé rozhodnutí a ihned mne dovedl do statku proti faře stojícímu, kde jsem si najal byt. Odtud

vedl mne pak cestou k háji, odkud mi ukázal školu v Dol. Šárce ležící. Během prázdnin jsem se na Šárku s matkou a sestrou přistěhoval.

Při první návštěvě u dra Horského ptal se mne týž: „Jsou muzikant a zpěvák?“ Když jsem přisvědčil, radostně zvolal: „Sláva, kamaráde, to bude mít mistr radost!“ Vysvětlil mně hned, že tím „mistrem“ je zdejší učitel Jos. Roušal, kterého si za varhaníka vyžádal a který jen cenné skladby se svým sborem na kůru prováděl. Dr. Horský byl sám též hudebníkem, zpěvákem i komponistou. Mimo několik vložek mešních a pohřebních písní složil též requiem pro tři mužské hlasy, jež bylo vydáno u Kotrby. Při pohřbech na Šárce zpívány byly obyčejně jeho skladby, o nichž se „mistr“ Roušal vyjádřil, že „nejsou špatné“. — A mistr Roušal hudbě rozuměl; vždyť dovedl, jak se mi jednou přiznal, hráti na všecky nástroje.

Dr. Horský říkával Roušalovi: „Mistře, když Pán Bůh stvořil notu, vdechl do ní duši, a tou notou jsou „voni“.“ (Každému, koho dr. Horský měl rád, říkal: „voni“.) Nejednou pochvaloval Roušalovy preludie: „To holt je Roušal, ty jeho ruce líbat!“ Sám dr. Horský rád si zahrál na varhany a zvláště doma na své pěkné harmonium. Také na citeru slušně hrál. „Kdo je muzikantem“ — říkával — „ten má o jeden smysl víc.“ —

Když tedy zvěděl, že jsem zpěvákem, vyzvídal dál: „A umějí francouzsky nebo italsky?“ A když jsem se přiznal, že jsem se sice kdysi začal francouzštině učiti, ale daleko jsem nepokročil, rychle pravil: „Tak se naučejí vyplazovat oba jazyky! Zítra začneme, já jim připravím lehkou cvičebnici francouzskou od Ahna a ručím jim za to, že za půl roku budou již číst noviny a knihy. Pak se pustíme do italštiny, ta je náramně lehká!“ Když jsem jaksi nedůvěřivě na něho se díval, položil mi ruku na rameno a pravil: „Voni mi nevěřejí? Pamatujou si: když jíst, tak jíst, když spát, tak spát, když se prát, tak se prát a když študovat, tak študovat. Já jim ukážu, jak se študuje!“ Uměl to tak říci, že člověku každou pochybnost z hlavy vypudil.

Druhého dne dopoledne i odpoledne jsme již spolu chodili po „krechtách“ — polní to cestou až ke zbořeništi „Bábě“ — s „Ahnem“ v ruce a pilně jsme studovali. Jeho dva psi — starý, černý, chundelatý Meisa, a bílý špicl Albis — bývali dennímí svědky naší píle. Večer pak na faře jsme do 10 hodin pokračovali. Tyto večery zůstanou pro mne nezapomenutelnými, na ně rád vzpomínal si i dr. Horský později velmi často. Studium bylo jeho živlem, od něhož se nedovedl odtrhnouti ani na cestě. Z bohaté své knihovny, již měl dle odborů pečlivě spořádanou, každou knihu aspoň jednou — jak tvrdíval — ne-li vícekrát, důkladně přečetl. Tak byl obeznámen se svými miláčky-knihami, že i po tmě kteroukoliv našel. Knihy a matriky měl v nejlepším pořádku a běda, kdyby mu byl někdo knihu pošpinil! —

Při našem večerním studiu největší radost měl, když jsme se dostali k nepravidelným slovesům, a já klopýtal přes nepravidelné tvary. Brzy četli jsme Moliéra. Co tu srdečného smíchu vyvolaly vtipné věty a scény, jimiž Molière hýří ve svých veselohrách! Rozveselen tloukl pěstí na stůl při každém podařeném vtipu. A není divu, že právě takový Moliérův „L'avare", „George Dandin", „M. de Pourceaugnac", „Le médecin malgré lui" nebo „Le malade imaginaire" byly pro dra Horského pravou pochoutkou, vždyť dr. Horský byl povahy neobyčejně veselé a vtipné. A tuto veselou mysl zachoval si do poslední chvíle svého života. „Tu veselou mysl" — říkával — „mám po své mámě." Nikdy jsem neslyšel z jeho úst nějaké naříkání, malomyslné vzdychání nebo bezradnost. Jeho veselá mysl zvítězila vždy, když jej něco rozhněvalo. Chvíli se vykřičel, odplivl si a se smíchem skončil: „To jsem si odlehčil!" Ovšem, skalopevné zdraví, jakému se dr. Horský těšil, bylo jistě také jednou z podmínek veselé jeho mysli. Za těch 20 let, co jsem dra Horského znal, nebyl nikdy nemocen. Jen jednou opuchla mu tvář, ale denní procházky přece nevynechal. Šátkem podvázal si bradu a několik dní s touto „parádou" chodil do školy i po obci.

Mluvím-li již o „parádě", musím říci, že této slabosti dr. Horský nikdy v nejmenším nepodlehl. Ošumělý plášť nosil v zimě v létě. Klobouk nebo zimní čepici téže kvality nosil i do Prahy. Rukavice — jak vypravoval — měl jen dvakrát na rukou za svého života; jednou při promoci a po druhé — nevím již při které příležitosti. Byl tak otužilý, že teplého prádla v zimě nenosil. Poslední léta, když hospodařil si sám, ani valně netopil, jen co si ohřál nějaké to skrovné jídlo. „Co jste to za lidi!" — říkal, když jsme k němu do nevytopené kanceláře přišli a zimou se zachvěli — podívejte se na mne," a odhalil vestu a plátěnou košili na prsou. Když jsem dýchaje ukazoval na páru od úst vychazející, vzal mne pod paží a vedl k teploměru a říkal se smíchem: „No tak, podívají se, vždyť je 5 stupňů — tepla!"

Největší svízel dru Horskému působily visitace, jež jako vikář každoročně ve 12 farách svého libockého vikariátu vykonal; ne však pro práce a cesty, jež konával i pěšky a bez snídaně, ale pro jídlo, které mu spolubratři připravili. Žádával písemně před visitací jednotlivé pp. faráře, aby mu nechystali ničeho zvláštního, že je zvyklý prosté stravě, ale ti ovšem neposlechli. Říkával mi: „Emiliánku, jdou za mne k obědu; to ostatní ve škole a v kostele odbudu sám!" A rád byl, když doma zase pojídal s chutí „škubánky" nebo „nastavovanou kaši", o níž tvrdil, že je tím lepší, čím vícekrát je ohřívaná. Pro spolubratry byly visitace dra Horského potěšením. Pobavil, povzbudil všecky a poraditi dovedl všem ve všem. Nikoho nezarmoutil. (P. d.)

Gab. Ronaj:

Slepec na Trsatu.

V Trsatu, září 1927.

U srázné cesty ke Trsatu
vyzáblý žebrák sedí.
Ke slunci zvedá hnědé tváře
a rtové jeho bledí
ke zvukům houslí rozladěných
a rozpuklých a opryskaných
si písně teskné hledí:
„O, smilujte se, duše Jezusovy,
o, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák slepý."

U rozpálené sedí nízké stěny —
a oleander ve strom vzrostlý za ní
v květ zrůžovělý obalený
nad žebráka své větve sklání —
a s druhé strany jiný sněhobílý
před villou nad lávku se chýlí
a dále jiný červeň sama sytá.
O, barvy, květy!
A žebrák dále chodce vítá:
O, smilujte se, duše Jezusovy,
o, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák slepý."

Na moři dole, modrém moři
sta bleskotavých světel hoří
na hrotech vlnek čtveračivých.
A mezi nimi loďky-ptáci
svá rozpínají křídla něžná,
ty modrá, ony zrůžovělá, sněžná.
A parník hnědý mezi nimi lítne
jak orel mezi ptačí drobotinou —
a za ním sledy dráhy světlotřpytné.
O moře modré, moře — zlaté střepy!
V tom ve sluch vpadnou slepce žalné stony
a skřipek jeho rozvrzaných tóny:
„O, smilujte se, duše Jezusovy,
o, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák slepý!"

Při moři jasném jako úsměv nebe
se posadily domky, jak když v máji
si děti ve velikém kruhu hrají:
Tu Sušak čilý, pyšná Rjeka vedle,
dál Voloska v hor sedí sedle,
jí dává luzná Opatia ruku,
tam Ika něžná s Ičíí drobnou
a posléz Lovrána na konci luku.
A na vše hledí shora
strmá Učka Gora,
jejíž srázné rysy
do hlubin moře visí
a lámou se.
O, slunce, obloho, a země, moře!
O, kráso, hymnus zpívající! — —
V tom duši proráží ti slepce hoře:
„O, smilujte se, duše Jezusovy,
o, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák slepý."

Za druby svými beru se ve chvatu.

O, Majko Božja na Trsatu!

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres v Chicagu r. 1926.

(Č. d.).

V Chicagu.

(Uvítání. Příjezd české delegace.)

Cesta z Clevelandu do Chicaga vede podél jezera Erieského a pak podél velikého jezera Michiganského. Na břehu tohoto z jižní strany rozprostírá se rozsáhlé veleměsto se 3 miliony obyvatel Chicago. Jako všecka větší města severoamerická, tak i Chicago je městem těžkého průmyslu a čilého obchodu. Ohromné množství čoudících komínů továrních vítá nás v jeho předměstích, jimiž jedeme asi hodinu. —

Konečně o půl 8. hod. večerní ve středu 8. června stanuli jsme v Chicagu.

Na nádraží nás očekával duchovní správce české osady Panny Marie lurdské, vdp. Alois Mergl, s více prominentními zástupci své farní osady. Naše uvítání bylo věru srdečné. Náš pan hostitel Rev. Mergl odvezl si nás do své fary na 1443 So. Keeler Ave. Naše auto bylo ozdobeno praporkem eucharistického kongresu a Spojených Států severoamerických. Mimo to uvnitř auta vzadu na okénku byla pěkná bílá korouhvička se žlutými ozdobami a nápisem „Eucharistic Congress Chicago 1926".

Všichni zástupcové farní osady nás také doprovodili ve svých autech do farní budovy, kde jsme se s nimi blíže seznámili.

Farní budova, většinou dřevěná, dosti prostranná a útulná, byla nově nabarvena jako před — generální visitací!

Ve čtvrtek 9. června sloužili jsme dosti časně mši sv. ve farním kostele, zasvěceném Panně Marii lurdské. I kostel, povětšině dřevěný, je pěkný a byl též nově „vyštafírován".

Co se nás mile dotklo, byla návštěva všech školních dítek při mši sv., které se zbožně chovaly. A byl to všední den. Poté jsme jeli na nádraží, přivítat naši českou delegaci (27 účastníků), jejížto příjezd byl ohlášen na 9. hod. ranní. Podtrhuji českou delegaci, jelikož slovenská se „osamostatnila" hned v New Yorku.

Na nádraží jsme jeli s p. farářem Merglem a zástupci jeho osady. Zde již byl též njdp. opat Zavoral, který do Chicaga přijel dříve. Vlak přijel před 9. hodinou.

Na nádraží Grand Central shromáždili se čelní zástupci českého duchovenstva a českých katolických spolků s njdp. opatem Valent. Kohlbeckem O. S. B. v čele. Též se tam dostavilo mnoho známých a příbuzných k uvítání. Do New Yorku jeli vstříc vdp. P. Prokop Neužil, O. S. B., p. Jan Straka, předseda N. S. Č. K. a bankéř p. Fr. Hájíček. Celé uvítání řídil bankéř p. V. Čálek v čele členů klubu „Rieger".

Uvítání bylo srdečné. Rozumí se, že napřed byla celá delegace několikráte fotografována.

Potom přivítal jadrnými slovy českou delegaci jménem českého duchovenstva a českých katolických spolků chicagských vdp. Nováček, duchovní správce u sv. Jana Nepomuckého. Ukončil svoji srdečnou řeč provoláním „Slávy" naší delegaci, již všichni američtí Čechové zde shromáždění hlučně opětovali.

Za naši delegaci poděkoval njdp. biskup královéhradecký, Msgr. dr. K. Kašpar, procítěnými slovy za tak pěkné a radostné uvítání, ukončiv ji slovy: „Přinesli jste nám vstříc srdce svá, přijměte v náhradu srdce naše!" Poté jsme opět my provolali „Slávu" americkým Čechům.

Potom byli všichni členové naší delegace v autech odvezeni do připravených bytů. Klub „Rieger" dal nám k disposici svoje auta i s jejich majiteli, což bylo věru kavalírské!

Téhož dne odpoledne zavezl nás pan hostitel do Lisle, kde jsme hlavně navštívili klášter Nejsv. Srdce Páně, Sester řádu sv. Benedikta, kde mají „Akademii" pro výchovu dívek českých (i slovenských), skytající čtyřroční normální a přípravný kolejní kurs (ústav pro vzdělání učitelek), pak dvouroční obchodní kurs, jakož i privátní vyučování hudbě, zpěvu a malbě.

Od Chicaga západně je Lisle vzdálen 25 mil (asi 43 km). Jeli jsme tam něco přes hodinu. Tu jsme viděli, jak v tu stranu Chicago stále roste. Velmi mnoho se tam staví. Tyto stavby jsou však většinou v „lehčím" slohu: z betonu a ze dřeva; nejsou tedy tak nákladné a jsou velmi líbivé, intimní. Místa je tam všude dosti, proto mívají domky svoje zahrádky. Podobně je tomu v Berwyně a v Ciceru, městech přilehlých u Chicaga, kde je též mnoho Čechů. Oběma městy jsme projeli. Mně se tyto čistounké domky jako z perníku velice zamlouvaly.

Akademie Božského Srdce Páně leží v romantické krajině. Byli jsme v ní přivítáni ctih. sestrou Ludmilou (sestrou P. Prokopa Neužila) a M. Nepomucenou (sestrou njdp. opata Jaegra), jakož i ostatními ctih. sestrami velmi srdečně. Celý ústav se nám velice líbil. Za ústavem jsou rozsáhlé lučiny, na nichž právě vonělo schnoucí seno. Je tam roztomilá jeskyňka kaplička lurdská a kousek dále v levo vlastní hřbitůvek, kde dříjmají spánkem spravedlivých andělské nevěsty Krista Pána, čekajíce na z mrtvých vstání, aby přijali od Nejvyššího Soudce palmu vítězství nad světem, lilii čistoty a panenský věnec jako blažené nevěsty Božského Spasitele, Jemuž věnovaly svůj život...

Celý ten ústav s krajinou kolem dokola dýše posvátným klidem a čistou radostí, jež nejsou z tohoto světa...

Než jsme se rozloučili, byly nám představeny též dvě mladé ctih. sestry-krajanky, jedna z Břeclavi a druhá z Velkého Meziříčí. Naše radost krajanská byla vzájemná. Přišly sem r. 1920 s vdp. P. Prokopem Neužilem. Líbí se jim zde. — Věřím rád...

K návštěvě ostatních zdejších ústavů s klášterem Českých Benediktinů neměli jsme času, ale navštívili jsme je později. Byly to mimo klášter sám studentské koleje a pak velký sirotčinec sv. Josefa. Všecky tyto ústavy jsou účelně vybaveny a vzorně vedeny!

Slavnostní akademie na počest české delegace.

Téhož dne (ve čtvrtek) o 8. hod. večerní byla na počest naší delegace uspořádána „Ústředním Svazem českých katolíků v Chicagu" slavnostní akademie v „Československé Americké dvoraně". Již zvenčí hlásaly americké a čsl. prapory, jakož i veliký nápis „Vítáme Vás!", že jsme tu také — doma. Shromáždili jsme se v dolní síni, kde bylo napřed nezbytné fotografování.

Odtud jsme byli pořadatelstvem uvedeni do horní dvorany, plničké vybraným obecenstvem. V čele naší delegace — šli jsme

po dvou — kráčel njdp. biskup dr. Kašpar a njdp. opat M. Zavoral. Jakmile jsme se objevili ve dvoraně, zaburácel jí nadšený potlesk, zatím co orchestr koleje sv. Prokopa z Lisle za svižného dirigentství dp. P. Fr. Šindeláře, O. S. B., zahrál národní americkou hymnu a „Proč bychom se netěšili" z „Prodané nevěsty".

Všichni členové české delegace a místní duchovenstvo zaujali místa na jevišti dvorany, někteří místní hodnostáři též v postranních lóžích. Před jevištěm byl umístěn orchestr; v prvých řadách sedadel pak pěvecké sbory z osady blahoslavené Anežky České a sv. Prokopa z Chicaga.

Celá prostorná dvorana, bohatě ozdobená v barvách amerických, československých a papežských, skytala věru skvostný obraz. Na tvářích pak všech účastníků bylo zřejmě pozorovati radostné vzrušení nad touto jedinečnou, nikdy zde dosud nevídanou slavností...

Mohutný chorální osadní sbor sv. Prokopa za dovedného řízení výborného sbormistra pana Q. Petrů zapěl mohutně „Uvítací píseň". Po ní zahájil akademii vdp. Ant. Nováček, jako obřadník, slavnostní řečí, v níž naši delegaci ujistil, jak tímto manifestačním zájezdem jsme chicagské české katolíky rozradostnili, potěšili a povzbudili k další intensivní náboženské a národní činnosti. Za české duchovenstvo vřelými slovy uvítal naši delegaci vdp. Msgr. František Bobal, papež. prelát a farář české osady sv. Ludmily v Chicagu.

Po řeči Msgr. Bobala zapěno krásné sopránové sólo „Parce Domina", načež ujal se slova hlavní řečník p. Jan Straka, předseda Národního Svazu čes. katolíků v Americe, aby uvítal milé hosty jménem své mohutné organisace. Po řeči své, přerušované často potleskem, představil všechny hosty z Československa jednoho po druhém. Pak vítala hosty za Jednotu žen amerických pí. Ros. Nedvědová, za distriktní svaz čes. katolíků v Chicagu uvítal pan Jos. Frolík. Za nadšeného potlesku představen ndp. biskup Karel Kašpar z Hradce Králové, aby vyřídil pozdrav čes. katolíků a poděkoval Národnímu Svazu za pozvání. Kanovník dr. Jos. Hanuš vyřídil pozdrav ndp. arcibiskupa pražského, kanovník Jan Stavěl ndp. arcibiskupa olomouckého. Mluvili: ndp. opat M. Zavoral ze Strahova v Praze, Frant. Dostál, katecheta z Hradce Králové, vdp. kanovník a senátor Fr. Kavan.*) Msgr. dr. Al. Kolísek, profesor na universitě v Bratislavě, přinesl pozdrav z města, v němž se konal první československý Eucharistický kongres. Mluvil i jako zástupce dra Kupky, biskupa v Brně, a jako čestný člen Akad. Ligy Cyrillo-

*) Delší výňatky ze všech řečí byly otištěny v »Národu.«

metodějské v Praze, jejíž je předsedou. Tento proslov, jenž sklidil bouři potlesku, uvádíme:

Sestry! Bratia!

Prichádzam medzi Vás z Bratislavy, hlavného mesta Slovenska, z kraja, o ktorom národna pieseň slovenská spieva:

„Od Dunaja hlbokého
až po Kriváň vysoký
nemáš kraja krásnejšieho,
čo prejdeš svet široký."

Prinášam Vám pozdravy, ku ktorým mám delegáciu lásky a povinnosti.

Moju skromnú osobu na Slovensko postavila — l á s k a, láska k slovenskému l'udu. Odtial' Vám teda prinášam pozdravy a sice tým vralejší a významnejší, že sú ony z mesta, v ktorom bol usporiadaný prvý eucharistický sjazd v našei milej československej republike, ovšem sjazd krajový, v Bratislave r. 1924.

Nech že je mi pri slovenčine dovolené i v tejto chvíli hrať rolu professora.

Spevácký sbor bl. Anežky spieval nám utešané piesne národne a v nich tiež „Muzikanti čo robite". Spomínali husličky a basu a dudy, ale jedno nespomenuli:

Zahrajte mi na cymbale,
nech tá nevesta veselá je!"

Vdp. Nováček urobil na ten spev poznámku, aby ten „Honzíček" bol vždy hodný. Doplňujem jeho napomenutie: **Nech s pomocou a milosťou eucharist. Spasitela ten český Honzíček je vždy hodný, dobrý, aby ta slovenská nevesta pri ňom vždy veselá bola.**

Ke svému pozdravu této vzácné společnosti amerických Čechů katolických mám také delegaci povinnosti.

Jsem totiž v naší čsl. delegaci zástupcem Jeho Bisk. Milosti vdp. dra Jos. K u p k y za Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda z diecése brněnské. Z Brna také přicházím (i když nyní odtud nepřicházím) a proto malou vzpomínku, vížící se k tomuto jménu.

Hlavní předseda Svazu čes. katolíků v Americe, řečník tohoto večera p. Stranka, připomenul ve svém pozdravu, že přicházíme do Ameriky od hrobu našich národních buditelů... Nuže, vzpomenu jména dvou: S u š i l a K ř í ž k o v s k ý.

Sušilovo dvojverší o církvi a vlasti citoval před chvílí ndp. biskup dr. Kašpar. Křížkovskému byl právě před naším odjezdem odhalen v Brně pomník, jako zakladateli naší národní hudby.

Proto oba tyto buditele jmenuji dnes ve spojení s úkolem unionismu, jemuž bude věnována péče při našem eucharistickém kongresu v Chicagu.

Bylo to r. 1863, kdy sice nebylo ještě Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda jako spolku, ale kvetla jejich velká idea náboženskoslovanská. Sušil a Křížkovský pak to byli, kteří k jubilejní slavnosti cyrillo-methodějské r. 1863 v Brně složili slavnostní sbor, jejž tam zpívalo na 1000 pěvců z celé vlasti.

Co tito dva buditelé-kněží z duše své umělecké vybásnili, tam bylo jako modlitba zpíváno k sv. Cyrillu a Methodu:

„Orodujte u Boha,
af se vzdálí matoha,
vždy af v kráse
zastkvívá se
nad Slovany obloha!"

Z toho tedy ovzduší, kde na brněnském hřbitově dřímají svůj sen Sušil a Křížkovský, přináším Vám vřelý pozdrav!

Konečně vyslovuji vřelý pozdrav také jménem Akademické Cyrillo-methodějské Ligy v Praze, jejímž jsem čestným členem. Kéž je Vám příjemným a milým pozdrav akademické mládeže, která se hlásí ku praporu cyrillo-methodějskému!

Jak nakonec projeviti svoje dojmy z Ameriky a svoje díky Vám, přátelé přemilení?

Váš umělecký sbor zpíval nám o tom, jak těžko zapomenout. Nuže, používám s obměnou těch slov:

„Nemohu zapomenout!
A když zapomenu,
však dost těžce,
vždycky mne pro tebe,
Ameriko moje,
bude bolet srdce."

Delší vlasteneckou řeč měl na konec poslanec Václav Myslivec. Za řeči jeho jsem musel s bratrem odjeti ke svému vzácnému příteli p. šéfredaktoru „Hlasu", Hynkovi Dostálovi do St. Louisu.

Pozdě v noci byl tento historický večer doslovem pořadatelstva a sborem zakončen. Byl-li tento uvítací večer skvělým, byl takovým i banket ve čtvrtek večer 9. června, jejž na počest hostů uspořádal chicagský „Spolek Jednoty žen amer." v „Paviloně Plzeňského parku". My jsme byli však v St. Louisu.

(P. d.)

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

(C. d.)

Rakouský vyslanec na dvoře papežském, kardinál hrabě Herzan, byl hlavním podporovatelem „reformních" snah Josefových. Byl diplomatem, ale oddaným císaři a Kaunicovi, zapomínal na své povinnosti, které měl jako kněz a kardinál vůči církvi a papeži. Velikou vinu má právě tento muž na zasahování Josefa do vnitřních záležitostí církve. V papeži viděl jen panovníka, kterého dovoleným i nedovoleným způsobem nutil, aby mlčel k protic írkevnímu jednání císařovu. Ale nebylo by se císaři podařilo tak snadně prováděti „reformy", kdyby nebyl našel ochotných vykonavatelů své vůle v řadě biskupů.

Mimo arcibiskupa gorického Edbriga, arcibiskupa vídeňského kardinála Migazziho, arcibiskupa pražského hraběte Příchovského nebylo biskupů, kteří by výše stavěli své povinnosti vůči církvi než přízeň císařovu.

Přehlédněme výnosy konsistoře olomoucké od roku 1785, kdy byl arcibiskupem Ant. Theodor hrabě Colloredo, který byl později jmenován kardinálem, a uvidíme, jak hlavní snahou, opatrně ovšem zastíranou, bylo zalíbiti se císaři a zjednati platnost jeho reformám. 30. VI. 1785 rozesílá německo-české exempláře o zavedení „institutu pro chudé". Almužny rozdávají se týdně a po nich modlí se kněz několik otčenášů a předčítá chudým modlitbu, guberniem schválenou a k cirkulářům přiloženou. — Přípis je opisem cirkuláře vládního, v němž se též poroučí, že kněz má modlitbu říkati „laut und langsam". — 11. VII. 85. Způsobem servilním upozorňuje se duchovenstvo na výnos „clementissimae resolutionis inclyti Caesareo-Regii Gubernii", které písně mohou se v kostelích zpívati a které modlitby modliti. — 8. VIII. 85. Nařizuje zrušení všech bratrstev a náboženských společností a zavedení jednoho bratrstva „lásky k bližnímu". — 18. VIII. 85. Zakazuje konati jakákoliv procesví, mimo Božího Těla a prosebné dny. — 5. IX. 85. Zakazuje bývalým představeným klášterním používati privilegií, jim příslušejících dle znění stanov řádových. 22. XII. 85. Zakazuje žehnání domů, jak bylo zvykem o některých svátcích. — 28. VIII. 86. Nařizuje, že o svátcích zrušených nesmí se konati bohoslužby, musí se pracovati jako ve dni všední a duchovní mají právě o těch dnech své služebnictvo nutiti k práci, a tak předcházeti věřící dobrým příkladem. O zachovávání tohoto nařízení mají podati kněží oznámení, jinak budou potrestáni. 4. XII. 86. Nařizuje, aby kněží oznamovali v době zimy s kazatelen, že pití alkoholu „pro zahřátí" je velice nezbezpečné, nechrání před zmrznutím. Hostinští nemají podnapilé hosty hlavně

večer pouštět na cesty. — 13. II. 1788. opakuje nařízení císařovo, aby při mši sv. konána modlitba „tempore belli" a v kostelích konány pobožnosti za šťastný výsledek války s Turky.

Přímo klasickým je přípis ze dne 14. července 1782: „Milovanému kléru našemu dosti je známo z tolika výnosů našich vlastních i nejvyšších, s jakou neutuchající snahou pečuje Jeho posvátné Veličenstvo o to, aby zdůrazněna byla čistota svatého náboženství a božího kultu, aby pověry byly odstraněny, pověry, pravou a spasitelnou víru ohrožující, zlozvyky, odporující zdravému rozumu vymíceny, pobožnůstkářstvím prostých, nevzdělaných a omezených nebyly duše odvracovány od povinné úcty Boží a vychovávány k úctě věcí stvořených, často pověrečné. Velice se z toho radujeme, vidouce, že tak mnozí kněží, plni zdravé, pravé zbožnosti, odstraňují od stádce sobě svěřeného vše, co odporuje čistotě evangelické nauky a božího kultu. Ale bohužel, je dosti ještě takových, kteří nedbale brojí proti zlozvykům, snad z obavy, že by zmenšili zbožnost u lidu. Jako si ničeho více nepřejeme, než abychom splnili úmysly Jeho Veličenstva, a zavedli v arcidiecési jednotu v těch věcech, které se týkají zevnější formy náboženské a kultu — a odvolávajíce se na rozkaz Nejd. pana arcibiskupa veškeren klerus, světský i řeholní, otcovsky a vážně napomínáme: aby nařízení císařská a naše častěji a pozorně pročítali, přemýšleli o jejich významu, věrně je zachovávali a varovali se všeho, co by jejich smyslu překáželo. Zakazují se žehnání: chleba, vody a vína o svátku sv. Háty, sv. Blažeje a j. Svící o svátku sv. Jana a Pavla, sv. Blažeje proti nemocem krčním; dovoluje se žehnání svící v den Očišťování Panny Marie a o Velikonocích, zakazuje se svěcení obilí, ratolestí — mimo neděli květnou, zakazuje se svěcení domů, jakýchkoli pokrmů; žehnání poutníků, žehnání sv. Vincence etc., zakazují se generální absoluce, udělované terciářům a členům bratrstev; zakazuje se exorcismus; zakazuje se osvětlování a líbání ostatků, dotýkání ostatků růženci, obrazy, křížky, medailkami atd.; dle výnosu císařského je dovoleno vystavovati a líbati ostatky sv. kříže. Je zakázáno světiti a rozšiřovati růžence, medailky, škapuliře; zakázána je pobožnost věčného klanění, křížové cesty, nemá se stavěti Boží hrob, konání poutí a procesí. — Klerus nechť předchází věřící dobrým příkladem v potírání staré pověrčivosti a nezřízeného zanechávání úcty ke Stvořiteli a utíkání se ke tvorům.

Opravdu, takoví biskupové byli podle srdce císařova a jeho rádců. Biskupy takové dával císař za vzor jiným a jejich „pastýřské" listy uveřejňoval ve svých dekretech. Tak 20. února 1782 oznamuje císař: „Biskup veronský vydal pastýřský list, jehož opis je přiložen, v němž zakazuje zneužívání odpustků porciunkulových, různá bratrství odstraňuje. Tento list došel Nejvyššího zalíbení a Jeho c. k. Veličenstvo nařizuje, aby úřady

odevzdaly list ten pánům biskupům se sdělením, že napříště mají před uveřejněním svých listů vždy je předložiti ke schválení."

Velmi trapně a bolestně působí, že tito servilní biskupové užívají ve svých listech citátů z Písma sv., zdůrazňují dobrou vůli očišťovati náboženství od přídavků lidských, zkrátka, nezadají v ničem náboženským traktátům protestantským a licoměrnému ujišťování zednářů, že nejsou proti náboženství katolickému, leč toliko proti jeho zneužívání.

Již za předchůdců Josefových jmenováni biskupové, kteří byli cele oddáni domu vídeňskému, slibovali, že budou jeho slepými služebníky — ba často šli ještě dále, než císařští rádcové sami. Kurenda konsistoře olomoucké svědčí o tom, že arcibiskupovi Colloredovi byly dekrety in publico-ecclesiasticis jedinou normou, dle níž řídil diecési, biskup Auersperg zakazuje přímo kněžím apologetická kázání, jen aby nebyl porušen „toleranční" edikt, nařizuje, že jen s větší opatrností má se mluviti o modlitbě růžencové.

Podivným prelátem biskupem byl biskup královéhradecký Hay. Tento pán poučuje v pastýřském listu ze dne 20. listopadu 1781 klerus, jak si má počínati při udělování svátosti křtu, při oddavkách, při pohřbech — protestantů: z rituále má kněz vynechati vše, co je čistě katolické a co odporuje víře protestantské a má užívati jen těch slov, která jsou nutna k platnosti svátosti. Při křtu třeba vynechati otázku „věříš v římskou katolickou církev", neužívati při pohřbu modliteb, týkajících se víry v očistec atp. Tento biskup byl od císaře pověřen, aby konal visitace — v arcidiecési pražské.

Který biskup neuposlechl císaře, byl donucen k resignaci. Arcibiskup gorický Edling dostal rozkaz, aby do 24 hodin buď slíbil, že císařské patenty bude publikovat, nebo aby podal resignaci. Když přišel do Vídně, bylo mu na výslovný rozkaz císařův zabráněno opustit světnici, dokud by nesplnil přání císařovo. Konečně byl donucen podati resignaci. Ale takových věrných biskupů bylo celkem velmi málo, takže možno říci, že většina biskupů souhlasila s jednáním císařovým, které vlastně vedlo k schismatu — k odtržení Rakouska od jednoty církevní. Toho si byl také císař vědom a při své nenadálé návštěvě v Římě, kterou v dopise Kaunicovi líčí jako nové vítězství nad papežem, jehož donutil, aby mu dal právo jmenovati biskupy lombardské, jednal dokonce s vyslancem španělským o rozkolu. Svého cíle byl by snad císař dosáhl, maje tak povolné biskupy. Ale živá víra katolická obyčejných věřících, vzorné chování biskupů belgických byly překážkou jeho plánů; a násilím nemohl potlačiti projevy uraženého přesvědčení náboženského, protože s ním se spojil uražený cit pro právo a spravedlnost i v oborech jiných.

Despota, ničící svobodu náboženskou, zcela důsledně ničí i svobodu občanskou, politickou. Vědomá práce Josefova o rozkol cír-

kevní jest jen důsledkem jednání všech Habsburků vůči Římu. — Třeba si toho ani nebyli mnozí z nich vědomi, třeba mezi nimi byli mnozí osobně věřící lidé — přece jenom vědomí, že, jako císařové svaté římské říše jsou přirozenými ochránci církve římské, svádělo je k osobování si práv, která náležela jedině papeži. —

Stav katolické církve při smrti Josefově byl asi tento: vláda byla smýšlení nepřátelského vůči katolické církvi, kterou trpěla jako prostředek k upevnění moci politické; biskupové, až na malé vyjímky, cítili se služebníky, úředníky státními; klerus nižší, světský i řeholní, postrádal důkladné znalosti theologie a takové asketické výchovy, jaká se vyžaduje od kněží katolických, vůdců lidu u víře a mravech; lid přes pohoršlivý příklad mnohých pastýřů nižších i vyšších, přes protikatolické jednání úřadů a protěžování nevěry a protestantismu, zůstal věrným katolickému náboženství; kláštery, které měly býti ohniskem duchovního života, z velké části zrušeny, a které zůstaly, živořily; tedy vyhlídky pro církev velmi smutné. Nenastala-li hrůzovláda, podobná revoluci francouzské, také v zemích habsburských, pak to jistě není zásluhou ani vlády, ani biskupů, ale zásluhou prostého lidu, který byl smýšlení zbožnějšího, než ve Francii: vždyť jednání vlády v otázkách náboženských nebylo leč plněním návrhů atheistů francouzských. Je potom s podivením, jak vláda císaře Františka a pastýřské listy biskupů josefinistických svolávají oheň na revolucionáře francouzské, varují před zásadami filosofů francouzských vyzývají do boje proti nim lid zemí rakouských — kterému pro jeho zbožnost spílali a kterého nazval jeden biskup „lůzou". — Tato „lůza", jejíž lásku k posvátným obřadům církevním, k modlitbě růžence tak odsuzovala vláda a biskupové, má jedinou zásluhu, že země habsburské zůstaly ušetřeny hrůz revolucí a zůstaly katolickými.

Františka Rezková:

Josefa Pedálová.[1])

Roku 1861 napsal Karel Sabina v časopise „Lada": „Dvě Češky objevily se za časů velesmutných a národnosti české nejnepříznivějších, jako dvě skromné hvězdičky za noci na tmavém nebi, ale na odlehlých od sebe pólech zářice, jedna více na věcnaté půdě povolání své i působení založic, druhá vícek ideálnímu se kloníc kruhu. Jedna známa jest jménem Magdalena Dobromila Rettigová, druhá byla Marie Antonie."

[1]) K zpracování článku užila jsem těchto pramenů: Karel Sabina Dvě Češky. (Lada r. 1861) F. Bílý: Životopis F. L. Čelakovského při sebraných spisech téhož u Kobra vydaných r. 1880. F. Bílý: Korrespondence

V dějinách našeho národního probuzení klášterním jménem známá Marie Antonie a spisovatelským Dobrovlastka, vlastním Josefa Pedálová, narodila se na Vyšehradě 18. února 1781, do řádu sv. Alžběty vstoupila 22letá [2]) (1803), o dvě leta později složila řeholní sliby a 4. března 1831 zaměnila ticho kláštera za klid hřbitova. Josefa byla z rodiny řádné a zbožné, otec byl uvědomělý Čech. Již ve škole projevovala duševní bystrost a s nadšením přednášívala české proslovy o školních slavnostech. Byla též hudebně nadaná. Jaro života je mládí, a v tomto jaru vykvetla Pedálová květem spanilým; byla vysoká, štíhlá, každým pohybem půvabná a v hovoru příjemná. Mírnou tvář zdobilo černé, něhyplné oko, hluboké jako tajemství života. Nevěděla však o své kráse, neboť se vždy halila závojem skromnosti.

Co přimělo Pedálovou ke vstoupení do kláštera? Ne prchavé vnitřní rozčilení, ale vážné přesvědčení, že upokojení najde jen v poddání se oné mocnosti, na kterou ji odkazovala víra. Domácím vychováním byla vedena k zbožnosti a obětavé lásce k bližnímu, tím stal se klášter touhou jejího srdce. K tomu snad pojily se i trochu poměry domácí, z osmi dětí byla nejstarší (byloť 7 dcer a 1 syn), vídala častěji hmotnou tíseň rodičů a domnívala se, že jim svým odchodem ulehčí.[3]) Život klášterní nestal se jí nikdy obtížným, nalezla v něm, co hledala, neboť po ničem jiném nebažila, než aby vyplnila dny života svého užitečným zaměstnáním. Přístavem klidu byla jí víra. Poměry klášterní v letech, kdy tam Pedálová žila, nebyly utěšené a lákavé. Roku

---

a zápisky F. L. Čelakovského, I. a II. díl, vyšel r. 1907. Díl III. str. 507 A. Postřihač a dr. Lenz: Dějiny kláštera a nemocnice Alžbětinek v Praze. Vyšlo r. 1922. — O J. S. Pedálové lze se dočísti v těchto dílech a časopisech: J. Jungmann: Historie literatury české. Časopis č. Musea z roku 1836. J. Michl: Ouplný literaturní létopis z r. 1839. Riegrův Slovník Naučný. Ottův Slovník Naučný. Ant. Rybička: Předni křisitelé národa českého. F. L. Čelakovský: Sebrané listy. Boh. Rajská: Z let probuzení. Svazek II. str. 76, svazek III. str. 50–51. Karel Sabina: Naše spisovatelky. (Besídka čtenářská z r. 1865) Květy z r 1869, str. 285—291. Dr. Václav Řezníček: Naše zlatá matička. Díl II. a III. V. O. Slavík: K. A. Vinařického korrespondence a spisy pamětní. Díl I. a II. Dr. Bačkovský: Marie Antonie. Dr. Flajšhans: Dějiny literatury české. Jan Jakubec: Dějiny lit. české. II. díl, str. 532. Arne Novák: Lit. čes. 19. stol., str. 363. Vyšlo r. 1905. Literatura 19. stol. II. díl, vydal Laichter 1917. Lumír z r. 1874. (Literární idylla.) Th. dr. J. Zítek ve Světozoru z r. 1897.) Tomáš Jiroušek ve Vlasti z roku 1911 a 1912. S podobiznou Pedálové a vyobrazením rodného domu. Zlatá Praha z r. 1912, str. 182 a 183. Frant. Košák ve Vychovateli z roku 1919.

[2]) Některé prameny udávají chybně věk 33 let.

[3]) Sabina udává, že později vstoupily do téhož řádu Alžbětinek dvě její mladší sestry Františka a Terezie. V klášteře bylo mi pověděno jen o sestře Veronice (1786—1866), jež vstoupila do řádu o 5 let později (1808, a řeholním jménem byla zvána sestra Františka. Zila v klášteře 52 roky, z nich se sestrou Josefkou společně 23 roky. Dále byly v řádu sv. Alžběty tři jejich neteře, dcery to provdaných sester Antonie Lipertové a Marie Tovarové. Poslední z těchto příbuzných zemřela 1894.

1805 a 1806 byly Alžbětinky od celého světa opuštěny, a tu ujalo se jich vyšší duchovenstvo, aby domu aspoň nejnutnější prostředky opatřeny byly. Od r. 1807 klesl ústav tak, že přestával býti nemocnicí a stával se jen místem zaopatřovacím pro starší osoby, které si mohly za sebe platit. V klášteře, v kostele i v nemocnici všecko sešlo a nebylo odkud vzíti na opravy. — Přísný ráz nemocniční zjevný byl zvlášť v době válek, tak za války napoleonské (1811) byl nejen nemocnicí vojenskou, ale i infekční, hostě četné nemocné, nakažené tyfem střevním, skvrnitým, neštovicemi, cholerou, růží atd. Roku 1813 byl bývalý klášter Servitů přeplněn raněnými vojíny všech národů, jež Alžbětinky ošetřovaly. Potom vypukly v Praze nakažlivé nemoci a celý klášter byl naplněn chorými. Polovice řeholnic se roznemohla na tyfus a čtyři z nich zemřely. V letech 1815 a 1816 v důsledku neúrody nastaly v Čechách nouze a hlad, i byly pro klášter povoleny sbírky milodarů po celé zemi. Další leta byla pak již snesitelnější, ač starcs í bylo vždy dost.

Povinnosti své plnila Marie Antonie s příkladnou horlivostí v dobách dobrých i zlých. Prvá leta byla zaměstnána ošetřováním nemocných, později v kuchyni, v níž se vařilo pro konvent i nemocnici; v poslední době svého života vypomáhala v domácí lékárně. Při prvé povinnosti přicházela ve styk pouze s bědnou stránkou lidského bytí, vídala jen slzy a smutek života; při prvé i druhé značně vyčerpávala síly své. Kdo by si nedovedl jasně představiti její práci, nechť ji zkusí třeba jen jediný rok, a pak skloní se v úctě před sestrou, jež ji vykonávala 28 let v pokoře a odevzdanosti do vůle Boží.

Její české srdce prvně promluvilo, když poznala, že pro Čechy v nemocnici jsou jen německé modlitby, i přeložila jim je do češtiny tak pěkně, že ještě dnes se jich tam užívá. Jako nevěděla o své kráse, tak nevěděla také o svých vlohách k spisování a musila teprve povzbuzena býti, aby zkusila svých sil. Duchovní hodnostář klášter navštěvující přiměl ji k překladu spisku „Svatá Alžběta“,[4]) který vyšel r. 1819 a 1843. Pod záštitou téhož duchovního hodnostáře napsala modlitební knihu „Chlebové posvátní“, jež vyšla r. 1820 a 1826. Marie Antonie věděla, že modliti se lze pouze srdcem, a srdce mluví vždy jen jazykem mateřským, v cizím ničeho necítí. Věděla též, že slova bez citu nejsou modlitbou a proto chtěla, aby české dívky modlily se česky. (P. d.)

[4]) Německy napsal Vincenc Dornaut r. 1813.

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Italii.

(C. d.).

Roku 1074 vyjevil Jaromír ochotnost svou postaviti se před Stolicí apoštolskou v Římě. Řehož VII. kázal postoupiti jemu za tou příčinou důchodů biskupských a nařídil, aby Jaromír i biskup Jan přišli k synodě ,rozepsané na Květnou neděli; Vratislav aby přišel s nimi nebo poslal plnomocníky své. Též knížata Kunrat i Otta dostali napomenutí, by nečinili církvi olomúcké příkoří.

13. dubna předstoupiv Jaromír u veliké pokoře před Stolicí apoštolskou, nalezl tam více mírnosti, nežli se nadál. Praví se, že Mathilda, markrabina toskánská, jeho po matce příbuzná, pomáhala jemu svou přímluvou u dvora papežského. Již 16. dubna dal Řehoř VII. Vratislavovi věděti, že Jaromír na valné synodě v kostele sv. Salvatora přiznal se k některým kusům, pro něžto vinen byl, a že za ně dosti učinil. Pročež že vracuje se nyní domů smířený s apoštolskou Stolicí. Vratislav aby postoupil jemu zase všech jeho práv. Sotva dosednuv na biskupství opět, jal se vynášeti klatby nad protivníky svými, takže Řehoř VII. psaním dne 22. září musil napomínati ho.

Roku 1075 na římské synodě od 22. února do 2. března držané rozhodl papež, že všecko sporné stran statků a desátků biskupství pražského a olomúckého, rozděleno a dáno jednomu a druhému biskupství. Oba přítomní biskupově Jaromír a Jan odešli pak z Říma v dobrém přátelství.

Roku 1079 Vratislav prosil papeže o potvrzení slovanské liturgie v Čechách. Řehoř XII. dne 2. ledna 1080 poručil,, aby kníže zrušil v zemi své tento obyčej.

Roku 1081 Vratislav II. přidělil zjezdilého rytíře Wiprechta z Grojče za rádce svému synu Bořivojovi, jejž poslal s 300 oděnci do Italie na pomoc císaři Jindřichovi IV., jemuž přispěl nad to 4000 hřivnami stříbra. Pod jejich vedením nepatrný český oddíl dobyl si veliké slávy neobyčejnou chrabrostí obzvláště při dobytí Říma r. 1083, kdy Čechové byli mezi prvními na hradbách. Po návratu ze 300 vrátilo se jich 9.

(Otto, Tomek, Dějiny Čech.)

Roku 1086 29. dubna na sněmu mohučském stará základní listina biskupství pražského obnovena a Čechy a Morava opět spojeny v jedno biskupství. Biskup Jaromír poslav listinu tu papeži Klemensovi do Říma k potvrzení, obdržel od něho bullu, schvalující spojení toto.

Roku 1086 Vratislav II. za služby prokázané Jindřichovi IV. proti Řehořovi VII. dostal pro osobu svou titul krále českého

a polského a 15. juni v Praze korunován. Protipapež Klemens III. nepřestával Vratislavovi odpírati titulu královského, žádaje naproti tomu, aby odváděl jemu pod jménem sv.-petrského peníze oněch 100 hřiven stříbra, k jichžto ročnímu placení se zavázal za propůjčenou jemu mitru papežům Alexandrovi II. a Řehořovi VII.

Roku 1088 Vratislav odpadl od Klemensa i přistoupil k Viktorovi III. aneb jeho nástupci Urbanovi II.

Roku 1091 vypravil Vratislav biskupa pražského Kosmasa a olomouckého Ondřeje k císaři Jindřichovi IV. do Italie, kteřížto přišedše 30. prosince do Mantovy, tam od Jindřicha IV. obdrželi oba dle obyčeje starého prsten a berlu v lednu 1092. Biskupové čekali potom ve Veroně až do počátku března, kdežto teprv jim možná bylo nastoupiti cestu zpáteční se služebníkem královým na císařově dvoře, falckrabím Rapotou, pod jehož ochranou tam se byli dostali.

Roku 1092 Břetislav II. přiznával se, jakož i před ním Kunrat opět ku protipapeži Klemensovi III., jehožto i větší částka kněžstva českého a moravského za papeže měli.

Roku 1093 Klemens III. poručil posvětiti znova všecky od dobrodruha, který se pravil býti biskupem kavillonským, v Čechách svěcené kostely, biřmovati ty, kteříž od něho biřmování a žákům od něho svěceným dáti nové požehnání.

Rok 1111. Když Jindřich V. ke korunování do Říma se ubíral, bylo v jeho průvodu, jak Kuthen připomíná, 3000 Čechů. Když pak papež Paschalis II. zdráhal se Jindřicha korunovat, a v jednom kostele se zavřel, vypáčili Češi, Břetislavem, strýcem Vladislava krále vedení, dveře chrámu, Vlachy sbili, papeže jali a k vykonání korunovace donutili. (Adámek.)

Rok 1132. Když Lothar nejprvé do Říma se strojil, Soběslav dle úmluvy vypravil s ním 300 jezdců pod knížetem Jaromírem, synem Bořivoje II. (Palacký I.)

Roku 1133 za knížete Soběslava I. přijel do Prahy legát papežský, poslaný z příčiny žalob některých oudů kapitoly pražské proti biskupovi Menhartovi, o jehož sesazení s biskupství se jednalo. (Tomek I.)

Roku 1136 Soběslav poslal císaři Lotharovi k druhé jeho cestě do Italie pomocný zástup oděnců. (Palacký I.)

Roku 1158. Když Vladislav na prvním sněmu v Praze jal se mluviti o výpravě proti Milánu, někteří z předních pánů českých velmi těžce to nesli. Brzo se mluvilo než o válce a Milánu. Celá Praha rozléhala se o nové výpravě, o pokoření hrdého Milána, který mezi všemi městy lombardskými vynikal mocí a bohatstvím a jejž staří Čechové také Medulanem nazývávali. Účastenství Čechů na výpravě v počtu 10.000 mužů bylo netoliko slavné, ale i často rozhodné. Byloť to prvníkrát, co se naskytala Čechům příležitost u veliké míře, dokázati před očima celé tako-

řka Evropy svou již tehdáž na slovo vzatou bojovnost. Již na počátku června dal se král z Prahy na pochod přes Tyroly k nábřeží řeky Eče. Strádaje nedostatkem potravy, předeslal posly do Bressanonu a Tridentu, aby přivábili dovozu zaručením svobody a bezpečnosti trhu. Nad Veronou postavil most lodní přes řeku Eč. Potom rozloživše se Čechové nad jezerem Gardským mezi stromovím olivovým a granátovým, jali se porážeti je za palivo a píci pro koně, i hovělo nad míru hrabivosti své. Veronští podávali králi znamenité sumy, jen aby táhnul dále k Brescii. Na rovinách bresciánských prohlížel Vladislav vojsko a čekal na císaře dvě neděle. Poté vojsko táhlo dále a rozložilo se po březích řeky Addy. Kdekoli vojska po březích obou proti sobě se ukázala, Miláňčané stavili svá ráčata, i kázali louženi přes řeku, kteréžto však přeloučiti nemohli. Asi míli pod císařovými postaveny byly stany Vladislavovy. O poledni dne 23. července, když král s bratrem Děpoltem a biskupem Danielem obědvali, křik radostný zdvihl se v ležení u břehu; i pospíchal tam. Smělý bojovník český, Odolen Střížovec, pustil se přes řeku v průvodu dvou druhů. Když octl se v nejsilnější peřeji, proud unášel jej tak mocně, že se zdálo, jako by potácel se brzy pod koněm, brzy nad ním: nicméně dostal se na druhý břeh, a za ním druh Bernart Soběslavic, kdežto třetí v polovici proudu se obrátil. Král dal v okamžení udeřiti v bubny: „jako ti dva, tak (pravil) může i tisícero jiných přepraviti se". Tudíž vrhl se první do proudu, za ním celé oddělení vojska. Arci že zahynuli mnozí, ba pravilo se, že až ke 200 osob: ale vždy se bylo podařilo přepraviti znamenitou moc brannou a proraziti první čáru nepřátel.

S vítězným hlukem pospíchal Vladislav druhým pořičím k mostu Kasanskému, aby sehnal odtud vojsko Milánské. Sotva uvěřil císař očím svým, díváje se na krále, an činil přípravy k opravení mostu, co za tím jeho bratru Děpoltovi dána úloha honiti nepřátely až do noci co nejdále možná. Ale oprava mostu nepodařila se. Noc zastavila práci a uvedla osamělé vojsko české do nebezpečenství. Italiáni nabyli času vzpamatovati se a 24. července viděti bylo jejich zástupy, ježto táhli proti Čechům. Vladislav, jenž byl v noci dal okopati ležení své, svolal na úsvitě vojenskou radu: i uzavřeno, nečekati v ležení na nepřátely, ale rozděliti se v tlupy a vytáhnouti proti nim do pole. Nastal krutý boj, ve kterémžto české udatnosti poštěstilo se zvítěziti nad Lombardy. Mezi Čechy padlými litováno mělnického kastellana Zvěsta; jiný vzácný pán, Diwa, poraněn smrtelně. Ztráta však Miláňčanů byla náramná. Nežli minul den, dokonána oprava mostu Kasanského, a císař pospíchal mezi prvními přeseň, aby objal krále. Čechové pro svou vlastní potřebu jali se stavěti také druhý most.

Podobných zásluh, jako při řece Addě, nabyli sobě Čechové také před Milánem, jejž obklíčilo vojsko císařské 6. srpna.

V sedmém oddělení před hradbami byli sami Čechové. Při

hlavním výpadu Miláncanů proti dvěma prvním oddělením, ježto stály blíže brány sv. Dionysia, Čechové rozhodli boj. Vladislav zaletěl tam ve zlatoskvělé zbrani své ku pomoci. Jezdcové čeští skákali přes náspy a okopy do ležení švábského, a hlahol bubnův a rohův jejich roznášel široko daleko zánět radosti a doufání. Vladislav probodl Dacia, předního vůdce Miláncanů. Když velké množství mužů s obojí strany padlo, nepřátelé počali couvati do města. Čechům překazila noc, že nevtrhli s nimi spolu do brány. Po tomto boji Vladislav usadil se v opatství sv. Dionysia; však Miláncané nepokusili se víc o nic podobného. Jinochové čeští, kteří v tom boji padli, Mikuš, Ota, Zvěstek a Heralt pochováni jsou od biskupa Daniela v opatství Chiaravelle. Miláncané obrátili se ke Vladislavovi, aby učině se prostředníkem mezi nimi a císařem zjednal městu mír. Výminky míru 3. září smluveny ve stanu králově a našemu kronikáři Vincentiovi, kaplanu i písaři u biskupa Daniele, dostala se čest povolánu býti ke spisování jejich. Duchovenstvu nařízeno posvětiti to smíření slavnou službou boží, při níž císař u přítomnosti všech knížat světských i duchovních svou rukou vstavil Vladislavovi na hlavu korunu drahocennou, kterouž byl nedávno obdržel od krále anglického. Poněvadž Vladislav korunu svou v Praze nechal, císař uchopil se příležitosti osvědčiti mu vděčnost veřejně netoliko darem veliké ceny, ale i čestným způsobem podání.

Vladislav i biskup Daniel nedlouho potom upadli v nemoc. Král neváhal chystati se k návratu do vlasti. Na rozloučenou přišel císař do stanu jeho, dal mu vyplatiti 1000 hřiven stříbra i prosil jej, aby povolil biskupovi Danielovi zůstati v Italii k řízení všelikých potřeb říšských, který s výtečnými dary ducha spojoval také známost jazyka italského. Král, ač nerad, svolil.

Zdali pověstný svícen z chrámu Šalamounova, kterýž podnes je v kostele sv. Víta, přinesen z Milána r. 1158 čili teprv r. 1162, nedá se rozhodnouti.

Rok 1159. Když biskup Daniel přijel do Milána k obnovení rady městské, zbouřil se lid a uvedl živobytí jeho a jiných knížat v nebezpečí. Dána tím příčina novým válkám proti Milánu. Císař Fridrich r. 1161 a 1162 požádal pomoci české proti odbojníkům, ale k osobní jízdě král nedal se nakloniti. Jen bratr jeho Děpolt a syn Bedřich vypraveni, se zástupem nevelmi četným, aby pomáhali císaři.

Roku 1160 biskup Daniel vrátiv se do Prahy, získal papeži Viktorovi IV. přiznání obecného lidu.

Roku 1166 v listopadu vypravil Vladislav zástupy branné do Italie, bratra svého Děpolta za velitele jim dav, a poslal je s biskupem Danielem císaři ku pomoci. Zástupům tenkráte zle se povedlo, z vůdců žádný nevrátil se do vlasti. Daniel stal se plnomocníkem císařovým v Italii a 3. března 1167 měl v Imde čest u přítomnosti císařova dvoru uděliti biskupského svěcení Kri-

stianovi, arcibiskupovi mohučskému. Při dlouhotrvalém obležení Ancony ale přepadl je mor, jemuž kníže Děpolt i biskup Daniel podlehli.

Roku 1167 kapitola pražská přihlásila se k poslušenství papeže Alexandra III., čímž i Vladislav naveden jest, že ustoupil od schisma. Biskupové Hotart a Bedřich přidrželi se také Alexandra III., rovněž králův syn Vojtěch, biskup salcburský, který r. 1169 obdržel svěcení skrze patriarchu Aquilejského a pallium od Alexandra III. bezprostředně.

Roku 1174. Válečná výprava do Italie pod kníž. Oldřichem potkala se za příčinou nekázanosti vojska s hanebným koncem. Při dobývání Alessandrie rozkradl se jich velký počet, jež potom Miláňané větším dílem schytali. Ba i ti, kteří věrně setrvali v boji, vrátili se r. 1175 žebrákům podobni do vlasti.

Roku 1177 papež Alexandr III. vydal klatbu na Soběslava za příčinou zločinů, páchaných od vojska jeho v kostelích rakouských.

Roku 1177 kníže Bedřich a salcburský arcibiskup Vojtěch byli přítomni v Benátkách 1. srpna při vjezdu papeže Alexandra III. a císaře Fridricha I. Vojtěch k žádosti papežově vzdal se arcibiskupství. Papež dal do klatby Soběslava II. a císař v září propůjčil Čechy Bedřichovi v léno.

Roku 1190 kníže Kunrat Ota provázel císaře Jindřicha VI. do Italie a

roku 1191 15. dubna byl přítomen v Římě jeho korunovace. Odtud táhlo vojsko do Apulie, kde dobývalo tam měst Atina, Kapua, Salerno a Neapole, kde zemřel na mor 9. září Kunrat Ota.

Roku 1197 papež Coelestin III. poslal do Čech kard. Petra, který provedl, že tu coelibát od té doby byl zachováván.

Roku 1199 Přemysl Otakar I. psal papeži Innocencovi III., že přilnul v mládí k Adlétě míšenské. Z Říma proti sňatku tomu horleno, protože manželé byli příbuzni ve čtvrtém stupni.

Roku 1201 8. září Přemysl Ot. I. psal ve prospěch císaře Filipa papeži Innocencovi III., který ho před tím napomínal, aby odstoupil od Filipa, kteryžto neměl prý ni práva, ni moci učiniti jej králem, ale aby obrátil se o to k Ottovi IV., jej za pravého krále římského uznávaje a jemu pomáhaje.

Když Otakar I. přilnul ke králi Ottovi IV., děkoval Innocenc III. 12. prosince 1203 županům českým jak za čest a poslušenství, ježto byli prokazovali kard. Quidovi v Čechách, tak i za znamenitou pomoc, kterou činili královi Ottovi.

Roku 1204 dne 19. dubna zvláštní bullou propůjčen panovníkům českým titul královský na věčné časy. Innocenc III. potvrdil království českému všech práv a svobod, jichž požívalo v říši římské. Také prohlášení Prokopa, opata sázavského za svatého stalo se toho roku. (P. d.)

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(Č. d.)

2. Symfonie.[1])

Je-li pravdivo úsloví „Le style, c'est l'home meme" — sloh je sám člověk — v obyčejném životě, platí i v hudbě. Symfonie Brucknerovy, které založily jeho světové jméno a učinily jej nesmrtelným, podávají obraz jeho zevnějšího i vnitrného života. Co je v umění básnickém drama, je v hudbě symfonie, je to kus života, ale ne v nahodilém ústřižku, je vlit v umělecky sestavené schéma či v jistý vzorec. Je to nutno, protože by jinak nikdo nevydržel naslouchati hodinu i více hudbě libovolně sestavené, nijak vnitrně nespojené. Nezná sice život podobných schém, vzorů, ale jsou nutny pro umělecké dílo, které při vší individualitě má vytvořiti druh vzoru, typu, hlavně v monumentálním umění dramatickém a v symfonii.

Vytýká se symfoniím Brucknerovým i jeho F-dur kvintetu smyčcovému, skladbě docela symfonicky sestavené, že jsou při vší velikosti a kráse beze vší formy, beze všeho tvaru, nedůsledně, nepravidelně provedeny, některé části jsou prý příliš do široka rozpředeny, jiné chaotické, beze všeho ladu a skladu. Ale dnes nikdo nehájí a neprovádí zásad, hlásaných a schválených v době gotické nebo románské. Nyní se nejvíce líbí bílý, světlý, mnohotvárný barok. Podobně nelze vytýkati, odchýlí-li se hudební skladatel od formy, stanovené pro symfonii klassikem Beethovenem. Bylo by na čase měřiti velikána Brucknera jím samým a nikoliv některým z hudebních klassiků.

Výborný znatel hudby P. Josef Kreitmaier[2]) nazývá Brucknera velmi případně „symfonikem baroku". Barok měl po celý

*) Na str. 321 v seš. 7. vlasti přehozeny řádky, má býti: **II. Nástin práce. 1. Církevní hudba.**

[1]) Odborný podrobný rozbor symfonií Brucknerových podal dr. August Hahn (Mnichov u Müllera 1923, str. 249). Význačně nazývá jej „Králem symfoniků" a staví jej nad Beethovena. Kratší výklady symfonií, určené pro posluchače při koncertech, vydali Karel Grunsky a Kretschnar. Všechny symfonie vyšly v partituře ve Vídni v Universal Edition a u Arnošta Eulenberga v Lipsku; tento vydal jejich partitury v malém příručním vydání ve třech svazcích. Protože vydal i Peters v Lipsku (ve třech svazcích, čtyrručně v úpravě Otto Singera) je znamení, že jdou na odbyt. Vyšly v různých úpravách, jak dvouručně, čtyřručně, pro dva klavíry čtyřručně i osmiručně. Nejlepší výklad všech devíti symfonií Brucknerových vyšel u Reclama v Lipsku. Obstaral ho Richard Wickenhauser. Má tři svazečky, které jsou z Reclamovy „Universalbibliothek" I. sv. č. 6717/8 má stručný, hojnými příklady notovými opatřený výklad prvních tří symfonií. II. sv. č. 6725/6 obsahuje výklad 4. až 7. symfonie. Poslední svazeček č. 6735/6 vykládá symfonii 8. a 9. jakož i Te Deum. Svazeček stojí 4·80 Kč. Kdo chce s porozuměním poslechnouti symfonie, potřebuje nezbytně tohoto velmi dobrého výkladu.

[2]) P. Kreitmaier l. c., používáme tuto jeho myšlenek.

život na očích, vyrostl v něm v St. Florián, žil v něm v Linci, nejraději trávil prázdniny buď ve St. Florián nebo v Kremsmünsteru nebo ve Štýru, kde jsou velkolepé barokční kostely. Jaký pohyb přišel barokem do zkostnatělých útvarů stavebních! Kolik světla září ve stavbách tímto slohem provedených! Kolik sloupů, sloupečků, kruhů, polokruhů, soch, rozmanitostí všeho druhu vytvořeno tu zdánlivě beze všeho skladu a laďu, docela libovolně. Přihlédneme-li však blíže ku věci, pozorujeme-li vše bedlivěji, přesvědčíme se, že i tu zaveden přesný, přísný zákon a naprostý pořádek.

Podobně pracuje Bruckner orkestrem. Není ve formě stručný jako Beethoven,[3]) uzná-li za dobré, jde do šířky nebo ji protáhne do délky, kde míní, že je k prospěchu věci, je stručným. Barok byl nejmilejší Brucknerovi, což potvrzuje přípis, který zaslal čtenář do „Nových hudebních listů". Jest uveřejněn r. 1892 v čísle 16. a zní takto:

„Náš drahý Bruckner zanáší se úmyslem připojiti ke svým devíti symfoniím desátou, již chce nazvati „gotickou". Aby se vžil do této myšlenky a přišel do pravé nálady, chodí od několika dní každodenně do svatoštěpánského dómu (ve Vídni), zdrží se tam několik hodin a dává na sebe působiti tento sloh, jejž při tom pilně studuje."

K tomu dodává P. Kreitmaier: „Protože je svatoštěpánský dóm uvnitř více barokční než gotický, lze právem pochybovati, zda by nenapsaná a připravovaná symfonie nebyla opět slohu barokčního a nikoliv gotického."

I ve svém chování a v osobním styku, ve svém obleku nezapřel Bruckner nikdy své obliby pro barok. Oproti tak zv. mocným tohoto světa býval až byzantsky pokorným. Mluvíval někdy příliš lidově, nevybíral slov. Chtěl pochváliti chlapce zpěváka a pravil mu: „Všiváku, zpíval jsi andělsky krásně Benedictus." Bylo tedy přirozenosti jeho přiměřeno, že psal i v hudbě slohem barokčním. Již svou první symfonii vytvořil docela samostatně dle svých zásad, byla plna síly, živosti, nevázanosti, samorostlosti. Byl rozladěn, když mu vytýkali tuto jeho hudební výstřednost při I. symfonii; proto dbal při skladbě další druhé, číslované 0 (nulla), na rady přátel, mnoho piloval, čímž setřel pel jemu vlastní, skladba mnoho ztratila na své samorostlosti. Je si proto přáti, aby byly jeho skladby vydány, jak je původně napsal, dříve než je dle přátelské rady opravil, vlastně pokazil; zajisté stane se tak brzy.

---

[3]) Beethoven pracuje symfonie jako dramatik, má vše dříve dopodrobna promyšleno, karaktery rozvíjí dle své fabule, Bruckner přivádí dohromady silné osobnosti, studuje jejich podobné i protivné duševní vlastnosti, učiní z nich děj, z něhož se vyvíjí fabule, vyplývající z jeho hudebního karakteru. (viz dr. Schwelsch l. c. str. 52.)

Symfoniím Brucknerovým barokčně provedeným je podložen romanticky ideový obsah. Není to však idea programová ve smyslu Lisztově, Wagnerově, Richarda Strausse. Bruckner zůstal i jako hudební umělec přirozeným, nestrojeným člověkem. Jeho hudba nepotřebuje a nestrpí žádného výkladu, jeho adagiím porozumí každý hudebně nadaný posluchač, je jimi měkce, bolně naladěn, jeho scherza jsou zpěvná, někdy mají i taneční rytmus, připomínající taneční venkovskou selskou hudbu, jak ji provozoval jako mladý učitelský pomocník, nikdy se však nesníží k banálnosti, ke všednosti; někdy se snad podobá, že již již vpadne v rytmus taneční hudby, ale včas jako by ufal, je sice někdy prostonárodní, ale nikdy triviální.

Hudební romantika miluje změnu, její vlastní formou je fantasie, co možná nejbujnější. V tom je největší zásluha Brucknerova, že vytvořil nový sloh symfonie, do té doby neznámý, vyvrátil skutkem názor Richarda Wagnera ,který tvrdil, že není možno dále pěstiti Beethovenova slohu, je možný toliko ve spojení se sestrou v umění, s básnictvím. Jmenuje se proto Bruckner: Wagnerem symfonie. Podivuhodně zbarvené, narkoticky působící zvukové vnady, jimiž Wagner jako první obohatil hudbu i jeho nádherně zbarvená kontrapunktika, jsou též u Brucknera. Nikdy však nepoužíval Wagnerem zavedených „leitmotivů" jako nejlépe karakterisujícího prostředku pro dramatické účely. Zůstal věren starým osvědčeným tradicím a pravidlům; užíval dle dřívějšího té doby dodržovaného zvyku jednoduchých i složitých motivů až k nejvelkolepějším a nejspletitějším kombinacím.

Kromě hudby nemiloval Bruckner žádného jiného umění, což však nelze vykládati jako jednostrannosti; vždyž i Richard Wagner neměl smyslu pro sochařství. Nemaje žádného zájmu pro básně, složil Bruckner velmi málo písní, ale žádná z nich neodpovídá vyšším uměleckým nárokům. Mužských sborů složil asi deset.

Zpěvohry nezanechal. Tři leta před smrtí obdržel od jakéhosi H.H. Bolle-Hella dopis, v němž mu činí návrh, aby napsal operu, k níž mu zasílatel napíše libreto. S počátku se mu zamlouvá tato myšlenka, pak se mu vše v hlavě rozleželo, zcela sice neodepřel, toliko odepsal: „Jsem stále, bohužel, churav; na rozkaz lékařův mám odpočívati, rád bych dokončil svou IX. symfonii, k čemuž potřebuji, jak si myslím, dobu dvou let. Budu-li pak déle živ a zdráv, dám se s chutí do práce, již navrhujete; přeji si text po způsobu Lohengrinově, zamlouvá se mi předmět romantický, náboženskо-mysteriesní, hlavně však prostý všeho nečistého."

Obdržel libreto, ale k ničemu nedošlo. Pisatelem byla slečna Alžběta Bolle-ová, volila mužské jméno, protože věděla, že by Bruckner dopisu dámy nezodpověděl. (P. d.)

Tomáš Pícha:

Něco z morfologie a biologie červů.

(C. d.)

Život červů.

Život červů vázán jest na vlhké prostředí. Červi žijí ve vodách sladkých i slaných (v moři), ve vodách pramenitých, čistých i kalných, ve vodách stojatých (v rybnících, močálech, tůních, příkopech, jeskyních) i tekoucích (v řekách a potocích), na bahnitém dnu, v bahně a ve vodě pod kameny, na tmavém dnu hlubokých studní, ve vlhké zemi (zvláště zahradní), v mechu a v okapních žlabech, v tlících rostlinách, v hnoji, ano i v octě a rozkládajícím se mazu. Tak na př. v rybnících a tůních žijí pijavky, v močálech nejčastěji zastoupena jest skupina červů Gastrotricha, v řekách a potocích žijí vířníci, některé ploštěnky, háďátko Diplgastèr rivalis (žije též v stojatých vodách), ve vodách jeskynních některé ploštěnky, ve vodách v příkopech ploštěnky vůbec (zejména Polycelis nigra), ve vodě na bahnitém dnu niťěnka růžová (Tubifex rivulorum*), ve vodě pod kameny některé ploštěnky, v hlubokých studních sladkovodní červ Aeolosoma tenebrarum**) a Phreoryctes menkeanus, ve vlhké zemi žížaly a některé ploštěnky i v zemi zahradní a v bahně roupice (Enchytraeidae***), hlíst oblý Dorylaimus maximus (v zemi) a Dorylaimus stagnalis (v bahně), v mechu a okapních žlabech žijí někteří vířnici, v tlících rostlinách háďátka z rodu Diplogaster,†) v hnoji dešťovka hnojná neboli mrvní (Lumbricus [Allophora] foetidus), v octě a kysajícím mazu háďátko Anguillula aceti.

Mořští červi žijí buď na otevřeném moři při povrchu (Alciopidae, Chaetognatha), aneb — a to v ohromné většině — obývají oblast pobřežní. Četné tvary žijí však i ve velkých hloubkách. Plovou buď volně v moři (Errantia), neb lezou a plíží se po skalnatých místech, neb žijí v písku, bahně, pod kameny, ve skalních děrách (hvězdovci). Mnoho mořských červů štětinatých ze skupiny Sedentaria, z hvězdovců rod Phoronis a jednotlivé druhy pásnic budují si rourky a to buď hlinovité, vápenité, neb budují si rourky ze zrnek písku a drobných úlomků ze skořápek měkkýšů, aneb vzhledu kožovitého a v nich trvale neb na čas přebývají. Odtud nazývají se mořští červi štětinatí skupiny Sedentaria česky červi rournatí. Rourky mají většinou víčko.

*) Niťěnky růžové žijí ve velkém množství pohromadě, zavrtány souce přední částí těla do bahna.

**) Žije v pražských studních.

***) Enchytraeus vermicularis žije v zemi v květináči.

†) Diplogaster longicauda žije v hnijících houbách.

Mnozí červi jsou dravci, živíce se drobnými živočichy. Z mořských červů jsou to zejména červi štětinatí ze skupiny Errantia (volně žijící), z nichž někteří na př. z čeledi Eunicidae a z čeledi Nereidae ozbrojeni jsou silnými chitinovitými kusadly, dále skupina mořských červů Chaetognatha (živí se hlavně menšími korýši), pak větší druhy pásnic, živící se hlavně červy rournatými, jež z rourek pomocí rypáku vytahují, a velké ploštěnky mořské (Planarie), které červy, měkkýše a láčkovce (Coelenterata) vyssávají.

Také mezi červy sladkovodními vyskytují se dravci. Tak některé ploštěnky (Planaria, Polycelis) živí se hlavně blešivci obecnými (Gammarus pulex)*) jichž v potocích a studánkách bývá hojnost. Rovněž mnohé pijavky jsou dravými zvířaty, jež jako na př. pijavka koňská (Aulostomum gulo = Haemopis sanquisuga)**) požírají menší vodní živočichy (jmenovitě dešťovky a vodní plže), aneb jako zástupci rodu Clepsine***) (rod pijavek chobotnatých [Rhynchobdellidae]), kteří se vodních plžů, korýšů a vodních červů zmocňují a je vyssávají. — Dravými zvířaty jsou také sladkovodní červi skupiny Gastrotricha†), kteří se živí (mimo rostlinami) drobnými živočichy vodními.

Velmi četní červi jsou cizopasníky. Někteří cizopasí uvnitř orgánů jiných zvířat, zvláště obratlovců — to jsou cizopasníci neboli parasiti vnitřní (Entozoa neboli entoparasiti), jako na př. tasemnice, hlístové obli, vrtěji a mnohé motolice. O motolicích a tasemnicích jako vnitřních parasitech jsme již výše — postembryonální vývoj jejich popisujíce — jednali. — Jiní červi vyhledávají povrch těla různých živočichů a živí se šťavami svých hostitelů — to jsou cizopasníci neboli parasiti zevní (Epizoa neboli ektoparasiti). Tak na př. motolice dvojitá (Diplozoon paradoxum) cizopasí na žábrách našich kaprovitých ryb, hlavně podouství (Abramis vimba), motolice Gyrodactylus elegans cizopasí na žábrách kaprovitých a jiných sladkovodních ryb, pijavka Piscicola geometra na sladkovodních rybách, zvláště na štikách a kapřích, pijavka račí (Branchiobdella astaci) na žábrách říčního raka, zvláště pak na ocasních přívěscích samic, Chaetogaster, rod sladkovodních červů štětinatých, cizopasí na vodních živočiších. Také pijavka koňská se zálibou cizopasí na žabách a rybách. — V našich rybnících mezi vodními rostlinami žijí naidky (Nais), sladkovodní to červi štětinatí, kteří plže plovatky bahenní (Limnaeus stagnalis) přepadají.

Také mezi červy mořskými vyskytují se zevní cizopasníci.

*) Náleží ke korýšům obojnohým (Amphipoda) — **) Žije v příkopech a tůních. — ***) Žijí v našich vodách pod kameny neb na vodních rostlinách přichyceni. — †) Žijí v potocích, rybnících, tůních a močálech mezi vodními rostlinami.

Tak z červů štětinatých zástupci čeledi Myzostomidae cizopasí na lilijicích z čeledi Comatulidae. Mořské druhy pijavek cizopasí na povrchu ryb, na př. pijavka žraločí (Pontobdella muricata) cizopasí na rybách žralokovitých, motolice rodu Udonella na mořských klanonožcích.

Nepoměrně však větší mnnožství červů jest, kteří jsou cizopasníky vnitřními. Mnozí způsobují někdy vážná onemocnění,*) ano bývají příčinou zhoubné nemoci a i smrti. Snad každý živočich, jistě však každý obratlovec má své cizopasníky. Známý německý přírodozpytec J. Leunis čítá u člověka cizopasných červů neméně než 6 druhů tasemnic, tři druhy motolic a 8 druhů hlístů oblých (Nemathelminthes). Není žádného orgánu, jenž by před cizopasnými červy bezpečen byl. V mozku a míše, v očích, uších, srdci, v krvi, játrech, plicích, průduškách, v dutině nosní, močovém měchýři a mase byli cizopasní červi zjištěni.

*) Někdy se sice obmezuje onemocnění pouze na nepatrné poruchy úkonů ústrojů postižených, jindy však může býti onemocnění smrtelné. To záleží především na povaze jednotlivých červů a pak na tom, kde v organu a v jakém množství se zahnízdí. Na př. uher (Cysticereus cellulosae) tasemnice lidské (Taenia solium) může vniknouti až do mozku člověka a následkem toho může duševní chorobu a smrt způsobiti. Mladé trichiny, vniknuvše do těla lidského, pronikají stěnou střevní a usazují se ve svalstvu mezižeberním, krčním a očním a v bránici. Lidé, do jejichž těla vnikly, jeví především příznaky onemocnění střevního a žaludečního, jež bývá tak prudké, že někdy na choleru upomíná. Že trichinosa těžkým nebezpečným onemocněním jest, zřejmo z toho, že nemocí tou postižených lidí 30% i více umírá.

Škrkavka lidská (Ascaris lumbricoides) žije v horní a střední části tenkého střeva nejčastěji u dětí, ale i u dospělých lidí, zvláště u ženského pohlaví. Jsou případy, že až 800 kusů najednou nalezeno. Dráždí sliznici střevní a působí u dětí dávení, koliku (jsou-li ve větším množství a utvoří-li se z nich ve střevě klubko) průjmy a nepravidelný tep. V nose působí zvláštní pocit, takže se děti v nose dloubají.

Častým cizopasníkem u dětí bývá též roup neboli srnice. (Oxyuris vermicularis). Žije hlavně v konečníku. Působí pocit úporného svědění v řiti, nepokojné spaní — děti vyděsují se ze spánku. K nepříjemnému svědění druží se také obyčejně neustálé nucení na stolici.

Přítomnost tasemnice a škulovce (Bothriocephalus latus — u nás jest vzácný) u některých lidí nepůsobí žádných obtíží a nebudí zvláštních příznaků — jen odcházení zralých článků s výměty nasvědčuje přítomnosti jejich. U jiných lidí však prozrazuje se příznaky: nepravidelnou chutí k jídlu, brzy úplným nechutenstvím, brzy velikým hladem, střídáním se zácpy s průjmem, svěděním v řiti, bolestí v břiše, ošklivým zápachem z úst, závratí a náhlou úzkostí, všeobecnou schváceností a mdlobami, ba i křečmi jednotlivých svalů.

Tasemnice jaterní (Taenia echinococcus) žije v dospělém stavu v tenkém střevě psa a vlka, avšak jako boubel žije obyčejně v pravém laloku jater člověka a pozvolným vzrůstem nabývá — jak již na příslušném místě uvedeno — velikosti až dětské hlavy a tím tísní sousední orgány. Přítomnost její působí ztížené trávení a konečně marasmus (vysílení stářím) a atrofii (úbytě). Nemoc boubelem této tasemnice způsobená jest u nás poměrně vzácná, ale ve Francii a na Islandě, kde pes bývá takřka domácím společníkem a obyvatelé se se psy mazlí, s nimi i spí a

jimi se olizovati dávají, objevuje se velmi zhusta. Ze psů bývá tam asi 28% touto tasemnicí postiženo.

Motolice lidské zaviňují rozmanitá těžká onemocnění tím, že ucpávají žlučovody (čímž způsobují zapálení jater), prodírají se do močovodů a měchýře a zde budí záněty.

Z měchovců (Strongylidae) jest člověku nebezpečným zvláště měchovec střevní (Dochmius duodenalis = Anchylostoma duodenale). Cizopasí v tenkém střevě člověka. Jednotníci jeho rozdírají stěnu střevní, ssají krev a způsobují krvácení. Jsou příčinou zhoubné nemoci Anchylostomiasis zvané, jež záleží v zhoubné nedokrevnosti (anaemie), známé pod jménem „Chlorosis aegyptiaca" (blednička egyptská), v povšechném chřadnutí (cachexia montana) a mnohdy následuje i oslepnutí a smrt. Nemocí tou trpí hlavně horníci, cihláři a dělníci v tunelech pracující. V Evropě obrácena pozornost k této nemoci při vrtání tunelu Sv. Gothardského (1872—1880), kdy mezi pracujícím lidem hromadně (epidemicky) se objevila. Nato objevila se nemoc ta, epidemicky se šíříc, mezi horníky v porýnsko-vestfálské uhelné oblasti. Nejvíce postižen byl ruhrský revír, kde v r. 1902 1355 dělníků (horníků) onemocnělo.

Dospělý měchovec žije v tenkém střevě, hlavně ve dvanáctníku. Z vajíček s výměty vyšlých vylíhnou se ve vlhké zemi a ve vodách bahnitých larvy, jež se zároveň s potravou do člověka dostanou, jí-li člověk rukama zemí znečištěnýma, aneb pije-li nečistou, larvami těmi nakaženou vodu. Při hromadném onemocnění horníků v oblasti porýnsko-vestfálské bylo však zjištěno, že se larvy ještě jinak do člověka dostávají a sice tak, že se na kůži těla do váčků chloupkových zavrtávají a odtud dále vnikají, až se do střeva dostanou. Ve střevě vyvinou se pak v dospělé měchovce.

Jiný oblý červ, jenž ve střevě — zejména tlustém střevě — člověka cizopasí, jest tenkohlavec bičíkový (Trichocephalus dispar). Z vajíček jeho ve vlhké zemi neb ve vodě vylíhnou se larvy, jež se týmž způsobem, jako larvy měchovce střevního, do člověka dostávají. Ve střevě vyvinou se v dospělé tenkohlavce, kteří však necizopasí volně, nýbrž jsou přední částí těla do sliznice střevní vnořeni. Červi ti bývali dříve pokládáni za původce trichinosy. Působí někdy chorobu velmi vážnou.

Také měchovec obrovský (Eustrongylus gigas), usadí-li se v ledvinách člověka, bývá zdraví velmi nebezpečný. Cizopasí však v člověku velmi zřídka.

Že červi cizopasní také u domácích zvířat jsou s to, vážné choroby způsobiti, lze předpokládati — zvláště cizopasí-li v jednom zvířeti u větším množství. Tak na př. škrkavka koňská (Ascaris megalocephala), jež hlavně v koních, vedle toho i ve skotu cizopasí, žije ve spoustách pohromadě někdy o 100—1000 kusech, čímž střevo ucpává a zvíře dostává křeče.

Vrtějš obrovský (Echinorhynchus gigas) cizopasí ve střevě vepře a zde ssaje krev (v mladém stadiu žije v ponravě). Vepř, jenž tímto vrtějšem postižen bývá, hubne, skučí a dostává křeče.

Motolice ovčí (Distomum hepaticum), jež v žlučovodech a játrách ovcí (někdy též jiných domácích zvířat) v množství 100—600 kusů najednou cizopasí, působí — jak již na jiném místě uvedeno — t. zv. hnilobu neboli zpuchřelinu jater. Jiný druh motolice Distomum lanceolatum), též v játrách ovčích (také v játrách člověka) cizopasí (někdy až 1000 kusů najednou), působí zánět jater.

Měchovec koňský (Sclerostomum armatum = Sclerostomum equinum) žije ve střevě a ve velkých krevních žilách koně. Usídlí-li se jich více pohromadě, působí nebezpečné výdutě (rozšíření — aneurisma) těchto krevních žil a dostavují se křeče a koliky.

Tasemnice ovčí (Taenia coenurus) žije v dospělém stavu ve střevě psů, (zejména ovčáckých) a lišek. Jako boubel žije v různých ústrojích, hlavně však na mozku ovcí. Vzrostlý boubel (někdy až 500 hlaviček (scolex) tasemničích chovající) tlakem na mozek působí vrtohlavost a obyčejně smrt ovcí.

(P. d.)

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Polský dluh. Dle úředních výkazů činily dne 31. prosince 1926 zahraniční polské dluhy 3.274,909 317 zlotých, vnitřní státní dluh 219,186.000 zlotých. Ze zahraničních dluhů připadá na dluhy jednotlivým státům 2 miliard 292,638.370 zl., na emise zápůjček v cizině 623,984.000 zl. a na polský podíl na dluzích bývalého Rakouska-Uherska 329,901.000 zlotých. Břímě dluhů na hlavu činilo tudíž 132 zloté.

Na valné hromadě **Banky stavebních živností a průmyslu** v Praze přijat návrh na zrušení společnosti splynutím s Českou bankou tím způsobem, že akcionáři Banky stavebních živností a průmyslu obdrží za každou jednu akcii této společnosti po nom. Kč 400 jednu akcii České banky v nom. hodnotě Kč 400 s nárokem na dividendu za rok 1927 a správní rada zmocněna, aby toto usnesení provedla a po státním schválení fuse veškeré jmění Banky dle stavu k 1. lednu t. r. novému ústavu odevzdala.

Banka čsl. legií vykazuje ryzí zisk Kč 6,639.328·41 a vyplácí dividendu 7%, minule 6½%.

Živnostnictvo v důsledku poměrů doby a následkem silné konkurence kapitálově i technicky lépe vyzbrojené průmyslové výroby domáhá se uzákonění průkazu způsobilosti při všech řemeslných a obchodních živnostech.

Úvěrová pojišťovna, akc. společnost v Praze, ustavena na valné hromadě koncem dubna. Činnost spočívá v pojišťování pohledávek a úvěru v tu- i cizozemsku.

Komunistické družstvo Bratrstvo ve Vrútkách ohlásilo vyrovnání. Vkladatelé, tedy většinou chudina, ztratí více než 2½ mil. Kč a podílníci dostanou až po 5 letech 20% svých podílů. Tak to dopadá s penězi cizími, jsou-li ve správě lidé nespolehliví a předsedy lidé nesvědomití, kteří ničemu nerozumějí. S takovými lidmi nejlépe do kriminálu.

Sovětské zprávy oznamují, že obchodní zastupitelstvo SSSR. v čsl. rep. zakoupilo v měsíci březnu u čsl. závodů různé zboží v úhrnné hodnotě více nežli 13.75 mil. Kč. Zda také zaplatilo nebo zaplatí zprávy neuvádějí.

Stav evropských dluhů v Americe vykazuje za rok 1926 značné změny. Dluh čsl. klesl umořovacími splátkami ze 115,453.400 dolarů na 112 mil. dol.; rakouský dluh nezaplacením úrokových splátek stoupl ze 31,994.000 na 32,715.800 dol.; jihoslovanský klesl z 62,850.000 na 62,650.000 dol.; polský stoupl ze 196,378.100 na 196,423.000 dol. Hlavní změna nastala v dluzích Anglie a Francie. Evropa dluhuje Americe 10.783,760.800 dol.

Přeměnou pokladničních poukázek na 5½% ušetří náš stát do roku 1930 na úrocích 42 mil. Kč.

Hospodářský Obzor soudí, že **nejméně jedna čtvrtina čsl. zahraničních půjček** jest v rukou našeho publika.

Strana soc. dem. má 3022 organisací, členů 114.953. Z členů strany je 65.015 dělníků, bez vyznání je 34.239 soudruhů, t. j. 30%, v župě plzeňské jest 60% soudruhů bez vyznání. Žen je ve straně organisováno 18.822, tvoří tedy 16% členstva Členů dělníků ve straně jest poměrně málo. Počet organisací mládeže stoupl o 60%, počet organisovaných mladých soudruhů o 100%. Počet mladých stoupenců poroste — mládež po převratu ze školy vycházející je dobře zpracovaným materiálem pro socialisty a komunisty. To dobře pociťuje hlavně strana lidová a proto se zdůrazňuje nutnost katolických škol a novelisace Malého školského zákona, toho zákona, který byl nazýván fenomenální vymožeností, ohromným úspěchem, kdy katolíci projeví své Credo! Jaká satisfakce těm, kdož pro odchylný názor byli ka-

ceřování a za škůdce strany vyhlašování! A tak se dočkáme odsouzení i jiných věcí, které se prohlašovaly za velký úspěch!

Zákon o stavebním ruchu byl presidentem podepsán a vyhlášen koncem dubna ve Sbírce zákonů a nařízení.

V březnu 1927 bylo 19 stávek, z toho 14 jednotlivých a 5 hromadných v 1064 závodech. V postižených závodech bylo 104.743 zaměstnanců, z nichž stávkovali 71.803 a v důsledku stávek nepracovali 176. Stávkující zameškali 85.953 pracovních dnů a ztratili na mzdě 3,022.316 Kč Nepracující v důsledku stávek zameškali 4380 pracovních dnů a ztratili na mzdě 421.650 Kč. Ve 3 případech byl výsledek stávek pro stávkující kladný, v 8 částečný, ve 4 záporný a ve 4 dosud neznámý.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Hardy Schilgen S. J.: **Mladí hrdinové.** Přeložil Method Sontor. Nákladem Jos. Birnbauma v Brtnici na Moravě. Str. 164. Cena 9 Kč.

Hardy Schilgen: **Ty a ona.** Přeložil Dr. Karel Vrátný. Nákladem Jos. Birnbauma. Str. 148. Cena 15 Kč.

Hardy Schilgen: **Ve službách Stvořitelových.** Kniha pro katolické snoubence a manžele. Přeložila L. Štréblová. Vydal Jos. Birnbaum. Cena 7 Kč.

Snaživé nakladatelství Birnbaumovo vydalo za sebou tři pozoruhodné a důležité knihy německého spisovatele a dobrého pracovníka mezi mládeží křesťanskou v českém překladě. P. Hardy Schilgen z řádu Tovar. Ježíšova narodil se 3. února 1876 v Emsdetten a byl na kněze vysvěcen roku 1907. Za války dával exercicie pro mladé vojáky a tu jeho pozornost cele zaujala otázka pohlavně pedagogická, které věnoval pilné studium, jehož výsledkem jsou i tři spisy určené pro mládež. Problém řeší se stanoviska církevně náboženského. Roku 1920 vydal „Junge Helden", jichž vyšlo více jak 70 tisíc výtisků. Roku 1924 vydal „Du und Sie", kteréhož spisku se v témž roce prodalo 20.000 exempl. R. 1921 vydal knihu „Im Dienste des Schöpfers", jejíž originál je v Německu rozšířen ve více než 100.000 exemplářích. Je určena pro mládež vcházející v manželství. Toto rozšíření originálů dává již tušiti jak na výsost cenné jsou to knihy a jak záslužné činnosti podjalo se nakladatelství Birnbaumova, aby je v národě našem rozšířilo.

Kniha „Mladí hrdinové" vybízí mládež k mravní statečnosti a vede k svědomitému plnění křesťanských zásad. Knihu věnuje hlavně pohlavní čistotě Mluví-li o hříších činí tak otevřeně, ale s taktem a jemností. Nepřehání v líčení a bezohledně popisuje následky pohlavních chorob a jejich následků zvláště na potomstvo. Varuje před nebezpečím špatné společnosti, starších kamarádů a jejich lichocení, kteří mohou otrávit celý život. Varuje zvlášť před požíváním alkoholu, ukazuje jak mnozí v napilosti klesli a přivodili si hanebné nemoci, tuto hroznou kletbu hříchu nemravnosti. Podává rady k zachování čistoty: přijímání sv. svátostí a pěstění zdravého sportu, lásku k umění a přírodě a zvláště nedbání pokušení. Kniha opravdu zaslouží, aby byla co nejvíce rozšířena mezi mužskou mládeží, ale prospěje také rodičům a vychovatelům a poskytne vhodný materiál kazatelům a katechetům.

Druhá kniha Schilgenova „Ty a ona" výborně se hodí za dárek dorůstající mládeži k níž mluví důvěrně a přístupně poučujíc o důležité otázce poměru mladíka k dívce. Autor v úvodu praví, že dlouho studoval tuto otázku po stránce biologické a psychologické a shromaždoval při tom

všecky zkušenosti a poznatky. Mnoho myšlenek z knihy první se tu sice opakuje, ale jsou podány jinými slovy, s jiného hlediska. Varuje zapřádati přátelské svazky bez úmyslu vejíti v manželství při čemž však nijak nezakazuje styku dívek s mladými muži, aniž zakazuje mladému muži míti porozumění pro ženský půvab a krásu, radí však k rytířskému chování. Pro dnešní dobu, kdy názory a pojmy právě v těchto věcech jsou tak nejasné, často i zvrácené je Schilgenova kniha pravým dobrodiním. Přečtena dobře může způsobiti mnoho dobra!

Třetí kniha „V e s l u ž b á c h S t v o ř i t e l o v ý c h" vysvětluje vážnost a odpovědnost svazku manželského, vykládá katolické zásady o manželství, vysvětluje práva a povinnosti manželů, rozepisuje se o manželských stycích a povinnostech a přechází na vřed nynější doby — maření početí a vyhánění plodů. Obé naznačuje za těžký hřích na ženě, na účelu manželství, za hřích proti církvi. Ukazuje, že národ, který počet dětí hříšně omezuje, zahyne. Vyvrací výmluvy na lékařské rady a praví: „Ženy nejsou nemocny od dětí, které mají, ale od těch, které nemají". Kniha je chválou rodiny zachovávající křesťanské zásady. Je to kniha časová a zasluhuje největšího rozšíření.

Nakladatelství Birnbaumovu dlužno děkovati, že snaží se vydávati a rozšířiti tyto zdravé, křesťanským duchem provanuté knihy o tak důležitých otázkách. Knihy ty vřele doporučujeme k největšímu rozšíření. K.

Tři ženy. Románek mladého srdce. Napsal J o s. Š a c h. Vydalo Zemědělské knihkupectví A Neubert v Praze. V barvotisk. obálce J. Čutty. Kč 11·—.

Hrdina románu abiturient Gusta sveden svou bytnou, paní Julinkou k cizoložství, brzo zapomíná a sám svádí lehkomyslnou, ale panovačnou Vilušku ve svém domově. Obě hříšné lásky ničí smysl jeho života. Teprvé v čisté, ideální lásce k dobré myslivcově Marušce nalézá po pochybných cestách, klidu a pokoje. Spisovatel zkreslil a zkarikoval život v semináři i představené, na život kněžský pohlíží s despektem a propaguje myšlenky proticelibátní, jež vkládá do úst faráři-strýci, jeho kaplanovi i ženám jdoucím z lesa s dřívím. Nechutná je paní Viluška v lázních Luhačovicích svádějících Gustu, který tam přijel, aby vyhledal protekci. Klopotný život na hroudě zemské v jihočeském kraji, idyla v rozkošných Orlických horách jsou pěkně vylíčeny. Jinak tendenčně zpracovaná historie. —š—

Dr. K a r e l K e t t n e r: Věčný žid. Historický román. Nákladem Václ. Kotrby, Praha II., Pštrossova 200. Cena Kč 8·80. „Zábavy Večerní" (ročník 44. čís. 1.–3.)

Trilogie „Věčný žid", jejíž jednotlivé díly volně spiaty jsou postavou věčného žida, v různých dobách pod různými jmény vystupujícího rabína, zavádí čtenáře do různých prostředí určitých národností, do života a zvyků a různých dob historie světa. Jsme svědky dobývání Jerusaléma římskými legiemi, sporů v židovské obci, života židovského plemene v různých krajích. V Asii, Římě, Španělsku, Holandsku, ve starověku rodícího se křesťanství, ve středověku vítězného katolicismu a v novověku upadající víry. Věčný žid, starý, tvrdý, bílý, jest kreslen živě a jest v něm vystižně ztělesněna přednost i vada židovského plemene. Ahasver dává autoru příležitost k výhledům od vlád císařů římských od Tiberia do Vespasiana, k mistrným náčrtům revoluční nálady židovské porušené společnosti římské a jejich mravního úpadku. — Román předpokládá zralejšího již čtenáře. Doporučujeme.

V l a s t a J a v o ř i c k á: „Májová bouře". Díl I. str. 272 za Kč 17·, díl II. str. 186 za Kč 12·—. — S barevnou obálkou akad. malíře Gotha. Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II., Panská ul. č. 1.

Oblíbená autorka, která patří k nejpopulárnějším lidovým vypravěčům, shrnula do těchto nových dvou svazků zajímavé drobnější povídky, črty a románky, které mají všechny osobité vlastnosti jejích větších skladeb, totiž napínavost, zajímavou malbu prostředí, výraznou kresbu postav a povah,

dramatickou, místy i tragickou skladbu osudovou, které však svým rychlým spádem, zhuštěnou zkratkou a koncentrací připomínají rychlý sled filmových obrazů, zachycených v plné životnosti a pravdivosti. Přátelé četby naší auktorky sahnou nedočkavě po nové její knize a noví čtenáři těchto dvou dílů „Májových bouří" stanou se jistě trvalými milovníky populární romancierky.

Julie Vlasáková: **Přespolní děti.** Román pro dívky. Nákladem J. Birnbauma v Brtnici. Stran 190, cena 12 Kč.

Srdečná a pěkná práce, kterou rádi si přečtou i dospělí, byť kniha byla určena pro dívky. Schudlý inteligent v péči o rodinu a děti, aby tyto mohly navštěvovati vyšší školy, prožívá hořký život ve službě židovské fabrikantky, až jej nahlá smrt zbaví životní trýzně. Dcera Eliška, hrdinka románu, odchází do služby k německé rodině a tam zamiluje se do Němce a je jím milována. Je to vdovec a Eliška se těší, že provdáním bude moci pomáhati matce a bratrům, kteří v bídě potloukají se na studiích. Zříká se však výhodného sňatku, když ženich žádá od ní slib, že bude jeho děti z prvního manželství a pak i děti své vychovávat německy. To mu slíbiti nemůže a vrací se do domova a tam nalézá útěchu a klid v právě založeném ústavě učitelek v klášteře Voršilek, kde stává se i ona učitelkou. Sourozenci její, přespolní děti, domohli se postavení a Eliška psala články vychovatelské a pečovala o chudé, opuštěné děti. —š—

Josef Harapat: **Jednací písemnosti v souvislých příkladech.** Rukověť pro školy obecné i měšťanské, pro pokračovací školy průmyslové a živnostenské, jakož i pro živnostníky vůbec. Velké Meziříčí. Nakladatelství Aloisa Šaška, knihkupectví. Stran 222, cena 25 Kč, váz. Kč 35·—.

V Šaškově „Nové učitelské knižnici", v níž vydávány nejnutnější praktické spisy pro učitele všech škol vyšla jako dílo XLV. vhodná příručka pro školy živnostenské i pro živnostníky zvlášť. V knize je provedena originální myšlenka, že totiž veškeré písemnosti se vyvinují v příčinné souvislosti ze života jediné osoby, jak se vyskytují v praktickém životě dle skutečné potřeby. Začínajíce své životopisem, provázejí nastávajícího živnostníka lety učňovskými i tovaryšskými až do samostatného provozování živnosti. Učí jej psáti všecky druhy doplsů soukromých i živnostenských, při čemž jej seznamují s dopravou poštovní i železniční s telegrafováním i s telefonem; opovídají živnost, píší přiznání k dani i stížnosti a odvolání, přihlašují a odhlašují u nemocenské pojišťovny, u úrazovny, učí psáti různé smlouvy nájemní i pachtovní, reversy a protireversy, všecká podání k úřadům, různé právní listiny a vůbec všecky písemnosti, jež se vyskytují v praktickém životě živnostníka. Velmi názorným a snadno pochopitelným způsobem poučuje o směnkách, o cenných papírech a různých pojištěních i o věcech spolkových. Příklady, čerpanými vesměs ze života praktického, rozšiřují písemnosti nejen odborné vzdělání, nýbrž i vzdělání občanské a obecné lidské a dbají také etické, aby nebylo intelektuální, nýbrž také toho, sílilo též mravní vědomí a pěstilo ideální smysl. Vzhledem k bohatosti obsahu, vynikajícímu nade podobné sbírky písemností, je kniha velmi levná a jistě dojde hojné přízně jako nezbytná pomůcka živnostníků i těch, kdo jimi býti chtějí. Rovněž prospěje také učitelstvu škol národních a pokračovacích hojností příkladů a úkolů při vyučování slohu. Podrobný abecední ukazatel zesnadňuje užívání knihy.

V. Špaček: **Nevlastní bratři. Ztraceno a nalezeno.** „Ludmila", roč. XXVII. Sv. 4.—5. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba. Stran 256.

Václav Špaček svými mnohými pracemi znám jest jako vynikající povídkář, jenž zná dobře českého člověka a umí o něm poutavě psáti. Špaček na jediné stránce širokým štětcem načrtne dobové prostředí a hned již rozbíhá se děj do poutavého vypravování, provázeného snahou vyvésti náš lid ze zmatku pseudopokrokových učení a vrátiti jej oné zbožnosti, křesťanské družnosti a poctivosti, jež zdobívala naše otce. Život na malém

venkovském hospodářství byla těžká robota, zvláště dolehla-li neúroda, neštěstí. Ale Velímek, i když byl dohospodařil ze statku do chalupy, byl při tom šťasten, protože ho neopustila důvěra v Boha a křesťanská rozšafnost, kdežto druhý, nevlastní bratr mamonil celý život, zneužil světové vojny, aby se obohatil, a přece nepoznal lidské spokojenosti a všemi opuštěn a míjen umíral ve svém statku. Jen samaritánská služba bratrova zachránila jej a přetvořila na konec tvrdé jeho srdce. — Také druhá povídka „Ztraceno a nalezeno" má všecky přednosti teplého vypravování. Mozolný život na malém statku vedl naše venkovany ke starostlivé šetrnosti, jež leckdy se zvrhávala v tvrdost lakotě blízkou. Z ní rodila se rodinná napětí, kalící lidem chvíle pozemského štěstí. Jest si přáti, aby Špačkova kniha, vynikající svou poutavostí i lidovýchovnou tendencí, došla nejhojnějšího rozšíření.

LITERÁRNÍ OBZOR.

K oslavě 70tých narozenin svatého Otce Pia XI. (31. května) vydalo nakladatelství L. Kuncíř-Rozmach, vylíčení výstupů slavného italského alpinisty Achilla Rattiho na nejvyšší vrcholky tří alpských velikánů Monte Rosy, Matterhornu a Mont Blancu, „K výšinám". — V nakladatelství Kotrby vyšel sešit první a druhý jedinečného díla v našem písemnictví, literární svod legend prostonárodních i umělých, domácích i cizích péčí čtyř odborníků: dra Ant. Dolenského a prof. dra Vojtěcha Zelinky, Gustava Pallase a Fr. Šimka, pod názvem „Nová legenda zlatá". Toto veliké dílo obrázkové, antologie celé tvorby literární všech věků, bude jistě literárním a kulturně-historickým pokladem prvotřídního významu. Bude tu zachycen středověk ve své mystické zbožnosti a ve svém duchovním poměru ku zjevům novozákonním. Slovo i obraz nejlepších mistrů všech dob rozhovoří se tu výraznou řečí. Legendy ze života Kristova, jeho matky i svatých světic, jak byly sebrány v různých obměnách produkovány, obsahují v sobě nesmírně mnoho kulturní vůně. Slavná „Zlatá legenda" janovského biskupa Jakuba de Voraginé („Legenda aurea", 13. stol.) stala se přehlubokou studnicí a matkou novějších výtvorů uměleckých, slovesných i výtvarných, stejně jako monumentální a mnohasvazkový svod mnichů Bollandistů (stol. 17., jenž vychází a doplňuje se podnes). Prvním oddílem naší „Nové legendy zlaté," která zdá se být založena vskutku monumentálně bude „Passionál", vypracovaný podle Zlaté legendy pro církevní potřeby již z návodu císaře Karla IV., a ten jediný obsáhne 3 svazky. Do nové češtiny jej převedl prof. dr. Fr. Šimek. „Passionál" (staročeský) má pro nás i ten význam, že Jan Gebauer jej vzal za památku staročeskou jazykově normální, poněvadž zevrubně označuje každé znění staročeských hlásek. — „Nová legenda zlatá" vychází ve velkých sešitech (25 × 35 cm) čtrnáctidenně; sešit za Kč 4·80. Jen „Passionál" vedle překrásných legend bude míti mnoho set obrazů, i celostranných a barevných, takže i po této stránce bude kulturní monografií prvního řádu. — V témže nakladatelství V. Kotrby vyšlo k 700. výročí smrti sv. Františka drobné dílko Dr. J. K. Vyskočila: **Sv. František.** (Str. 35, cena Kč 1·50). S odbornou znalostí líčí autor příčiny pronikavé změny života světcova i příčiny toho, proč Františkovo hlásání království Božího mělo tolik úspěchu a nalezlo tolik ohlasu v lidských srdcích. Malé dílko, ale obsažné, které podává hojnost látky k úvahám a zaslouží hojného rozšíření. — Ve „Vzdělávací knihovně katolické", kterou pořádá dr. Ant. Podlaha a vydává Cyrillo-Meth. knihtiskárna a nakladatelství Václ. Kotrba vyšel jako sv. IV. nové řady spis: Četba. Podle Bernarda Arense T. J. podává K. Vrátný. (Cena 7 Kč). Ve čtyřech statích mluví spisovatel: 1. O vlivu četby, 2. volbě knih, 3. námit-

kách proti předcházejícím závěrům a 4. kterak čísti. Sebraný materiál poskytuje hojnost pokynů a rad, vyvrací námitky proti zákazu špatné četby a ukazuje, kterak máme čísti, abychom z četby měli trvalý užitek. Kniha nejvýš časová, která zaslouží, aby jí byla věnována zasloužená pozornost a z ní byly čerpány zásady správného výběru a plodného způsobu četby. — V nakladatelství V. Kotrby vyšlo vzácné dílko: „Manete in dilectione mea. Dle italského třetího rozmnoženého a opraveného vydání". (Stran 48, cena Kč 2·—.) Je to živá a vroucí výzva, vytrysklá z duše zbožného řeholníka, podaná prostě a s plnou důvěrou bratřím kněžím: má je nadchnouti k promyšlenější a ohnivější úctě k Nejsv. Srdci, z něhož načerpají toho ducha zbožnosti a zaníceni pro spásu duší, jenž je cílem kněžského poslání. Knížka chce odvésti kněze z ruchu vnější činnosti do samoty zbožné modlitby. — Dr. Rud. Horského Epištoly. Sbírka úvah náboženských, sociálních a politických Svaz. II. Náboženství a politika. (V. Kotrba. Kč. 4.). Je to osmnáct článků, v nichž svým břitkým pérem líčí nedávno zesnulý Dr. Horský naše poměry. Hojnost příkladů a dokladů z bohaté jeho četby zpestřuje tuto knížečku, která ku konci je ozdobena faksimilem rukopisu tohoto našeho vynikajícího spisovatele, sociologa.

Čtyřicátý čtvrtý ročník „Zábav večerních" ukončen byl vypravováním z dob Kristových: „Jidáš a Nikodem" z péra známé katolické spisovatelky C. Gondlachové v překladu A. Simerské. Povídka podává barvitý, poutavý a věrný obraz těhdejších rušných časů. V příštím ročníku otištěna bude původní práce „Setba a žeň", spisovatele Prokopa Holého. „Zábavy večerní" přinášejí vzdělávající a zušlechtující četbu a zasluhují nejhojnějšího rozšíření. — Redakce Homiletické knihovny „Živé slovo" snaží se duchovenstvu usnadniti přípravu na kázání a promluvy vydáváním časových a praktických pomůcek. Ve svazku IX. vyšla májová kázání: Msgre Ant. Kaška: Růže tajemná. (Str. 95, cena 12·50 Kč. Naklad. Československ. akc. tiskárny v Praze). Jsou to kázání skutečně konaná, praktická, plná zřetele na dnešní dobu. Vane z nich vřelý dech zbožnosti a eucharistický ton se prozrazuje téměř všude. Příklady z autorovy bohaté pastorační praxe dodávají kázáním neobyčejné životnosti a přesvědčivosti.

V nakladatelství Bradáčově na Král. Vinohradech vychází zajímavá revue Knihomol, list pro knižní kulturu, bibliofilství a sběratelství. V čísle 2.—3. mimo článku Dr. V. Vojtěcha: Dokumentární fotografie, jsou tu dva články Dr. Josefa Volfa: Pavel Severýn z Kapí Hory a jeho knihtiskařská značka (autor tu vyvrací tradici o dřevorytecké činnosti tohoto impresora) a co se stalo s knihovnou zrušeného Minoritského klášter a Horažďovicích. Když byl klášter r. 1812 zrušen nabídlo gubernium kniby gremiu knihkupců za odhadnutou cenu 100 zl. v. v. (bylo jich 12 centů 50 liber), ale ti koupi odmítli a tak jí r. 1824 koupili židovští antikváři a rozprodali. Ostatní příspěvky tohoto čísla jsou velmi cenné a ukazují jak všestranně je veden tento list. Jsou tu články: Jiří Karásek, Veřejné galerie a sběratelé; Karel Dyrynk. Proč ne stejné — totiž proč ne stejné formáty knih bibliofilských; Jaroslav Červený, Kronikář-nakladatel Ant. Kmínek; Aug. Blanchet, Papír v Holandsku. Také příloha „Knihomolův diář" přináší mnoho referátů, poznámek o českém i cizím knihomolském ruchu. Číslo to je bohaté a přináší mnoho užitečných zpráv všem kdo milují knihy.

Nový ročník (28.) „Ludmily" počíná románem Julie Vlasákové: Převrat. Děj vzat je ze života žen za války a po převratu.

Zemědělské knihkupectví A. Neubert počalo vydávati týdeník „Fronta" za redakce spisovatele K. Horkého. Státní myšlenka bude vůdčí myšlenkou nového listu, a pomyšlením na budoucnost budou diktovány i projevy kulturní, umělecké a společenské, jimž též bude hojně dopřáno místa, zejména pokud se týče odpolitisování našeho umění.

Před rokem začal za spolupráce četných odborníků Ph. Dr. Karel Rón vydávati illustrovaný sborník soustav. sebevzdělání Poznání. První knihy vyšlo deset svazků, letos knihy druhé již dva svazky 1. a 2. Obsah

pojednání je rozdělen na 10 skupin. (n. p. V. Dějepis, národopis. VI. Písemnictví, jazykověda. VII. Filosofie, náboženství atd.) Sneseny tu pěkné články a obsažná pojednání, v nichž shrnuto to, co jinde nutno pracně shledávati a podáno svěže a přístupně a doprovázeno názornými illustracemi. Svazek 1. přináší stati z 9 skupin, ve svazku druhém deset autorů podává pojednání v sedmi skupinách (n. p. univ. prof. Dr. Jan Kapras: Český stát. Dr. Q. Hodura: Cizí slova v češtině. Frant. Šimek: Literatura národa obrozeného atd. Zábavná a zajímavá je stať Dr. K. Róna: Několik počtářských praktik.) „Poznání" je originálně pojato a vedeno a každý kdo je čte rozšíří a prohloubí jistě své vědění. V „Poznání" najde každý své, něco co ho zvlášť zaujme a upoutá. Nestačí věděti, nutno i vědění doplňovati nejnovějšími bádáními a to je snahou „Poznání". Cena publikace (svaz. Kč 10·—) vzhledem k úpravě a bohatosti obsahu je vskutku levná.

V letech 1801—1820 pěstoval arcibiskup olomoucký čilé styky s Beethovenem, které se jasně zračí v řadě věcí uložených v arcibiskupském archivu v Kroměříži. Článek o této části kroměřížského archivu vyjde z pera dr. **A. Breitenbachera** v časopise Vlasteneckého musea olomouckého, ovšem až po jubileu. Bude v něm vzpomenuto zásluh kardinála Rudolfa o Beethovena a podán seznam hudebnin, které zbyly z pozůstalosti tohoto Beethovenova protektora.

Nový náboženský dvojtýdeník vydávají Němci pode jménem „Bibel und Liturgie". Vydavatelem je prof. dr. Pius Parsch v Klosterneuburgu u Vídně. Časopis vychází teprve půl roku a má již několikatisícový náklad. Většinu nákladu rozeberou vždy laici. Adresa: Liturgische Gemeinde, Klosterneuburg bei Wien.

Nový překlad ze slovinské literatury. Moravský nakladatel J. Birnbaum v Brnici vydal novou knihu slovinského spisovatele Ksavera Meška: **Náš život.** Překlad pořídil velmi pečlivě a s láskou moravský překladatel Antoš Horsák. Slovinský populární autor v desíti črtách a velikými rysy hluboce jímavě zachytil celou tragedii svého národa za světové války i po převratu, národa, mučeného několika nepřáteli, donucovaného k vraždění nejbližších bratří, podezíraného z velezrady a honěného s místa na místo, a posléze nešťastnou politikou ponechaného na severu i na jihu v moci odvěkého nepřítele. Ksaver Meško prožil všechny ty útrapy sám, zaznamenává některé děje ve formě deníkových záznamů, čímž kniha jeho má dokumentární cenu historickou. Nechybí tu ani pesimisticky laděný námět milostný. Poutavé líčení, krásný sloh a hudebnost mluvy, nesetřené českým překladatelem, dodávají knize velikou uměleckou cenu, zvýšenou ještě v české bibliofilské edici výraznými grafikami slovinského umělce Rajko Šubice. Kniha je skutečným obohacením naší překladové literatury. —

V Chicagském „Katolíku" byly otištěny letos práce našich spisovatelů: **Z doby loupežných rytířů.** Napsal **Jan Staněk.** — **Za sněhové vánice.** Napsala **Anna Frůsová.** — **Podvod Fulgenta Ohma.** Napsal **Antonín Thein.** — **Převraty.** Napsal **Jan Staněk.** — **Ztraceno a nalezeno.** Napsal **Václav Špaček.** — Známost dobrých prací našich katol. spisovatelů šíří se tak mezi zaoceanskými Čechy.

Vědecké práce o Rukopisech Zelenohorském a Královédvorském. V novější době znovu rozvířen byl zájem o naše Rukopisy. Předseda „Společnosti přátel staroslovanských památek inž. **Josef Bareš** zaslal České akademii pro vědy a umění v Praze vědecké obrany obou rukopisů po stránce mikroskopické, mikrochemické, fotochemické, filologické, historické a povšechné k odbornému posouzení. Práce, akademii odevzdané, jsou výsledkem 40letých snah obránců. — V Bradáčově „K n i h o m o l u", listu pro knižní kulturu, bibliofilství a sběratelství (roč. 1927, čís. 2–3.) v úvodním článku „Dokumentární fotografie" píše **dr. V. Vojtěch** o tom, k čemu se fotografie používá při zkoumání starých rukopisů a doprovází svůj článek ukázkami, které měl příležitost r. 1914 zhotoviti na tak zv. Zeleno-

horském rukopisu. Přiložené názorné a pěkně fotografie deseti míst rukopisu ukazují, jak vypadají obrázky, jež získáváme rozmanitými fotografickými úskoky. Fotografujeme-li rukopis barevným filtrem, stávají se na obrázku viditelnými i místa, jejichž barvy jinak nepůsobí na fotografickou desku, osvětlujeme-li rukopis z různých míst (kolmo nebo šikmo), zachytíme na fotografii jakoby jednotlivé vrstvy pergamenové blány; při šikmém osvětlení, jež zachycuje jen to, co je napsáno na povrchu, zřetelně vyniká známý kryptogram H a n k a f e c i t. Fotografováním lze také zjistiti, že domnělé figurální miniatury RZ jsou utvořeny pouhou strukturou pergamenu. V České akademii měl 30. dubna za předsednictví dra Zubatého přednášku známý grafolog **Robert Saudek** zda rukopis Královédvorský je psán rukou Hankovou. Sandek tuto otázku zodpověděl kladně. Naproti tomu v „Pond. listě" dovozuje vídeňský grafolog **A. Gessmann**, který rovněž prohlížel rukopis, že přezkoušení tohoto historického dokumentu v ž á d n é m p ř í p a d ě n e s p a d á d o k o m p e t e n c e g r a f o l o g i e. Možnost falsa nutno připustit, nikoli však pravděpodobhost. — V Národních Listech ve dvou článcích (č. 120 a 126.) univ. prof. dr. **Gustav Friedrich** zkoumá rukopisy po stránce paleografické a dochází k závěru, že oba rukopisy jsou pouhé padělky a že některé grafické podrobnosti ukazují k tomu, že pisatelem RKého i RZého byl s velikou pravděpodobností nálezce prvého z nich, totiž Václav Hanka. — Všemi důkazy odpůrců rukopisů čím dále tím jasněji se jeví Hanka jako muž výtečných znalostí.

Známý antikvář Karel Zink, který u nás zavedl dnes již vžité a oblíbené **knižní aukce** stanovil desátou na 30. duben a na 2. a 7. květen. O knihy projevil se velmi čilý zájem a některé z knih dosáhly slušné ceny. K aukci vydán byl katalog pod názvem „Česká kniha" čítající 600 knižních a grafických čísel ze staré i novější doby. Začíná přetiskem kroniky Trojánské z r. 1918 a na několika stranách má tisky z XVI.—XVIII. stol. mezi nimi je 1. vyd. bible Melantrišky (vyvolací cena 500 Kč) s Kralickým Kancionálem z 1618 (500), dále tisky z let 1801—1850 (Jungmannův Slovník česko-německý v sešitech s pův. obálkami, Kč 500) a 1851 – 1894. Bibliofilské období 1894 – 1927 se honosí kusy vzácnými: rozebranou Collijnovou Rožmberskou Knihovnou (40), výtiskem Hlaváčkovy Mstivé kantilény (vyd. z 1898), z knih Karla Sezimy a s vazbou pergamenovou ručně zdobenou Milošem Klicmanem, dále nově objeveným 9. exemplářem prvního vydání Karáskovy Sodomy (Kč 450), z r. 1895 s autorskou dedikací. Dosud bylo známo jen 8 exemp. a pokud se objevovaly v ankcích docílily ceny 1000—1050 Kč. V aukci 7. května stouply jen na 860 Kč.

Julius Zeyer v polských překladech. V Bibljotece dzieł wyborowych vyšel v překladě M. Bunikiewiczové Zeyerův román Ondřej Černyšev, který je po Domu u tonoucí hvězdy v několika dnech druhým Zeyerovým dílem, jež se objevuje po válce na polském knižním trhu. Polská literární kritika s radostí vítá živý zájem polských nakladatelů o Zeyera. Při velké popularitě Zeyerova díla v Polsku nikterak nepřekvapí, že posudky o přeloženém románě jsou stejně nadšené, jako všechny dřívější.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Dne 31. května oslaví celý katolický svět sedmdesátiny slavně panujícího papeže Pia XI. Sv. Otec dokud byl knihovníkem Ambrosiány milánské horlivě věnoval se spisovatelské činnosti. Nejvýznačnější díla jeho jsou: Acta Ecclesiae Mediolanensis (Dějiny diecése milánské) a Missale Ambrosianum. (Ambrosiánský misál.) Jiných děje- a zeměpisných, paleografických a uměleckých publikací, vydaných samostatně nebo uveřejněných

ve vědeckých časopisech, je přes padesát. Všechny publikace jsou ovocem dlouholeté práce archivální. Nás jistě bude zajímat, že mezi spisy Pia XI. je také nevydaný do té doby život bl. Anežky České, dle pražského kodexu v Milaně. (Un codice pragense a Milano col testo inedito della vita di Sant Agnese di Praga.) Kdo sleduje různé projevy sv. Otce Pia XI., musí radostně konstatovat jeho lásku k vědě. Tot aspoň dva úryvky z jeho promluv: Věda je jakousi vlastí vyvolených duší, vlastí širošírou a vznešenou, kde lásky se vznášejí k jediné lásce a řeči se slévají v jedinou řeč, v lásku a řeč pravdy. — A jindy: Nebojte se vědy, napomáhá víře. Čím víc věda pokračuje, tím větší pole se jí otevírá.

Dne 16. dubna oslavil své pětasedmdesátiny vzácný kněz—učenec, em. univ. profesor, prelát dr. Jan Ladislav Sýkora, probošt koll. kap. u Všech Svatých. Bohatá jest jeho literární činnost, vlastním vědeckým oborem biblistika a exegese Nového zákona, jehož překlad vyšel nákladem Dědictví Svatojanského. Řada vynikajících prací jeho je roztroušena po časopisech (i ve Vychovateli), nádherná díla vydaná samostatně. — 26. dubna oslavil šedesátiny velmistr řádu křižovnického Josef Vlasák, ozdoba řádu, skromný, ale účinný pracovník národohospodářský, který svými skvělými vlastnostmi osobními patří k nejsympatičtějším osobnostem. — Sedmdesátých narozenin dožil 6. května dómský farář u sv. Víta, arc. kons. rada Klement Kuffner, který od počátku svého kněžství je pilně literárně činným. Napsal četné články z církevní hudby (čas. Cyrill), homiletiky, pastoralky (Vychovatel) a překlady četné pořídil ze sv. Otců. — Dne 7. května viděl Abrahama katecheta na reál. gymn. v Roudnici prof. Ant. Hellebrant, spis. jm. Miloslav Javorník. Psával dříve i do Vlasti, nyní pilně píše do Lidových Listů. — Dne 31. května oslaví své šedesátiny zasloužilý ředitel ústavu hluchoněmých v Praze Antonín Vetešník, odborný spisovatel. — Dr. Lubomír Petr, profesor náb. na malostr. reálce, s jehož vynikajícími liter. příspěvky setkáváme se ve Vychovateli, Čechu a j. bude 5. června slaviti šedesátiny.

Pamětní deska Antonína Dvořáka odhalena byla na domě v Praze II. Žitná 10. Dne 8. května byla odhalena v Novém Městě na Moravě pamětní deska sochaře Jana Štursy. — Pamětní deska K. V. Raisovi odhalena bude 29. května na Zvíčině. — V Martinově su Budyně n. O. hodlají zasaditi pamětní desku Ph. Dr. Ot. Hostinskému na rodném domě.

Na Boží Hod velikonoční zemřel v brněnské nemocnici bývalý prof. nábož. na čes. gymnasiích v Zábřeze u Prostějova Josef Vévoda, (nar. r. 1864 ord. 1887.) Vévoda založil r. 1891 první katol. lidový obrázkový časopis na Moravě „Náš Domov", jehož byl redaktorem a do něhož psal básně, články životopisné, historické a poučné. Psal i do jiných katol. listů. Knižně vydal „Vzdechy a popěvky", „Na ohrožené půdě" a anthologii „Matka Boží v české poesii". Mimo to vydal „Základy výchovy a mravnosti" (Hradec Král. 1921.) Upravil k souhrnnému vydání spisy Křenovy ve 14 dílech a chystal se vydati práce Valouškovy, jež jen částečně uspořádal. — Dne 6. května zemřel nejlepší český včelař premonstrát Ivan Fr. Kitzberger (nar. r. 1880 ord. 1904) farář v Nebušicích. Byl horlivým pracovníkem a dobrým řečníkem a horlivě včelařil. V tomto oboru vykonal mnoho přednášek a napsal velkou řadu pojednání do různých časopisů, zvláště do měsíčníku „Včelařské rozhledy" které po několik let redigoval. Samostatně vydal „Pyl", „Chov matek", „Včelí chléb", „Rostliny medonosné" a j. Byl ve včelaření odborníkem velmi známým i za hranicemi. Byl obratným žurnalistou (psával zprávy z katol. sjezdů —iks—), organisátorem, kazatelem (vydal „Česká církev vítězná". Kázání na svátky sv. patronů českých.) Včeličky zemřel vám hospodář, sám pilná včelička. O. v p.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. září.)

Časopis katol. duchovenstva 6. — Český lid 7., 8. — Československá žena 7., 8. — Hlídka 6—8. (S přílohou Moravan, kalendář na r. 1928.) — Naše omladina 12—16. — Pán přichází 1. — Pax 7—8. — Rajská zahrádka 1. — Růže dominikánská 3—5. — Sborník histor. kroužku 1—2. — Selské hlasy 28—38. — Serafínské květy 8. 9. — Serafínský prapor 9. — Slovenské pohlady 6—8. — Šťastná rodina 6—8. — Věstník díla šíř. víry 4. — Věstník Jednot duchov. brněn. a olomouc. 6—8. — Věstník katol. duchovenstva 11—12. Věstník katol. učitelstva čsl. 11. — Zasvěcení 7—9. — Země 9—10. — Zemědělské druž. listy 27—37. — Zeměděl. politika 3. — Život 9—12.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: Dr. František Přikryl: **Z Říma.** Črty a doplsy. Str. 228. Cena Kč 24·—. **Hrst povídek z ruského venkova.** Od N. G Garina-Michajlovského. Autorisovaný překlad A. Vrzala. Str. 170, Kč 20·—. **Mravouka.** Napsal ThDr. Bedřich Augustin. Cena brož. výtisku 18·50 Kč. — (Viz Literatura.)

Z nakladatelství Družiny literární a umělecké v Olomouci: František Stříž ovský: **Mariánský sloup.** Alegoricko-dramatická báseň o šesti obrazech. Cena Kč 7·80 i s poštovným.

Z nakladatelství Družstva Vlast v Praze: Husitství ve světle pravdy. Roč. XX—XXI. Ar. Oliva: **Katolík a katolická církev.** Díl I-III Cena Kč 15·—. (Viz Literární obzor.)

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze: **Letem včelím světem.** Napsal Lad. Stojdl. Díl I. Kč 7·—. Jan Těšitel: **Nejlepší okrasné keře a stromy našich zahrad.** Se 40 vyobrazeními. Kč 9·—. A. J. Kulišan: **Pařeniště a rychlení zeleniny.** Se 40 přírodními vyobrazeními. Kč 8·—. Jos. Vrbka: **Praktický houbař.** Kč 14·— Jan Svozil: **Dechová cvičení základem zdraví a dlouhého věku.** S 39 obrazy. Kč 7·—. **Můj systém pro děti** od J. P. Müllera. Cena Kč 24·—. Jos. D. Konrád: **Bludná srdce.** Novela. Kč 19·—. Alexandre Dumas: Olympie de Cleves: Osudy divadelní hvězdy u dvora krále Ludvíka XV. Přeložila Karla Šeříková. Díl I.—III. Cena Kč 60·—. Giovani Verga: Tygřice. Román z italštiny přeložil Karel Lužan. Kč 9·—. Helena Mniszkowa: Poustevník Román. Z polštiny přeložil Václav Kredba. Kč 12—. (O těchto spisech více viz „Literatura" a „Literární obzor.") — **Pomsta.** Historický román. Napsal Dr. Emil Zítek. Díl I. Kč 18·— Díl II. Kč 18·—.

Z nakladatelství „Občanské tiskárny" v Brně: Knihovna našeho lidu. Spisy Fr. K. Křena. Svazek XIII. **Do světa.** Cena Kč 15·—. Svazek XIV.: **Vážně i žertem.** Cena Kč 12·— (Viz „Literární obzor".)

Z nakladatelství Sfinx (B. Janda) Praha: Frank Heller: **Král vzduchu.** Přeložila M. Lesná-Krausová. Illustroval Fr. Horník. — W. M. L. Raine: **Ztracené údolí.** Román. Přeložil W. F. Waller. Illustroval A. L. Salač. (Viz „Literatura".)

Z nakladatelství J. Svátek, Praha II.: Svátková sbírka zákonů a nařízení republiky čsl.: **Nové zákony o přímých daních.** Úvodem opatřil Aug. Prána, ministr. rada. Cena Kč 25·—. Pavel Lešan: Početní a jiné **hříčky a zábavy.** Pro malé a velké. S vyřešením úloh. Cena Kč 19·— (Viz „Literatura"). Středoškolská socialní péče v Praze. **Kalendář čsl. studentstva** na rok 1927—1928. Roč. V. Upravil prof. Dr. Jan Březina. Cena Kč 6·—. Do kalendáře přispěli prof. J. V. Suk, Fr. Hrubý, Dr. J. Kropáček a j. články z astronomie, radia, turistiky, zeměpisu, slovenským článkem. Praktické jsou vzorce matematické; jsou tu i anekdoty, křížovky, hříčky a zábavy a vypsán křížovkový turnaj o 50 knižních premií. Kalendář je pěkně vazán, tištěn na pěkném papíře a doplněn čistými listy na zápisky, aby i po letech byl milou upomínkou na dobu studií. George Sand: Consuelo. Román. Přeložil Jiří Vičar. Illustroval Jan Šebek. Sešit 12.—18. Hlavní děj románu přeložen jest na českou půdu. Sešitem 12. počíná díl II. V díle prvním je nabromaděno mnoho zajímavostí, které upoutávají čtenáře. Po ukončení románu bude o něm ve Vlasti obšírněji pojednáno. Díl I. 350 str. za 25 Kč.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny.

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém **LIBUŠE** zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Novinka! Jedinečné! Novinka!

Vhodný knižní dárek pro dítky.

Strun 152. **Dětem i rodičům.** Cena 10 Kč

Překrásné povídky a příběhy ze života Pána Ježíše.

Upravil AR. OLIVA.

Objednávky přijímá a vyřizuje
administrace Družstva Vlast v Praze II., Žitná ul. 26.

Červen-Červenec 1927.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ
A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII. *ČÍSLO 9.–10.*

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 8.

	Str.
K svátku slovanských apoštolů. Báseň. Napsal Vladimír Hornov	385
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová	386
U svatého Ansgara v Kodani. Napsal Ant. Šorm	403
Vpomínky na † Msgr. Dra Rud. Horského	406
Velikost Boží. Báseň. Napsal B. Taubic	414
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal Dr. Skácel	415
Mystikum, Báseň. Napsal K. B. Medik	418
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek	420
Josefa Pédálová. Napsala Františka Rezková	430
Za českou stopou v Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	434
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	440
Něco z morfologie a biologie červů. Napsal Tomáš Pícha	445
Slovanská hlídka. Fr. H. Žundálek	450
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	453
Hlídka sociální	455
Literatura	456
Literární obzor	460
Z našeho života	463

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 9.—10.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

ČERVEN—ČERVENEC 1927.

Vladimír Hornov:

K svátku slovanských apoštolů.

Od Šumavy k štítu Tater, v dálky východu
zvučí na rtech Vaše jméno,
úctou věků posvěceno,
v jedno pojíc zbožná srdce slávských národů.
Co let bouřných kolem hřmělo,
z duší věrných k nebi znělo:
»Hospodine, pomiluj ny!« v lásky závodu.

Otců našich věrozvěsti, hvězdy zářící,
světlo Vaše s nebe hoří,
divem srdce nová tvoří,
k dílu spásy povstávají Vaši dědici!
Nezhynulo Vaše sémě,
Velehrad své zvedá témě
nad slovanské širé nivy jasnou denicí.

Vzplaň již na něm oběť lásky, vin všech smíření!
Nad Vltavou, nad Dunajem,
nad Rusie bědným krajem
rozplesej se blahou zvěstí v svatém nadšení:
»Hospodine, pomiluj ny,
Jezu Kriste, pomiluj ny!«
z duší věrou sjednocených hymna sbratření!

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

(C. d.)

Podnájemníku pradleny Sommrové začal se po večeři plésti trochu jazyk, Odešel do hospody, provázen poznámkou své bytné, „že by nebyl celý, kdyby jeden den nezalil.“ Ona dnes zůstala doma: „Je přece štědrý večer a na tu chvíli má se člověk držet pod střechou, jako ta kočka,“ moudře hlásala.

Když umyla nádobí, navrhla Otyle, že někoho přivede, aby jim bylo veseleji a přivedla sousedku, onu ošetřovatelku nemocných, slečnu v nejlepších letech, která dovedla ne jen dobře žít a se šatit, ale také vykládala karty. Ovšem, jen tak „pro špás“, jak se předem ohražovala. Spozdilé duše však jejímu žvastu někdy věřily a Otylu povídavá ženka svojí prokoukaností a vábným chováním, jaké propůjčuje Mefisto svým svůdcům, omámila nadobro.

Vždyť byl dnes štědrý večer, tajemný svátek, ne však jako ten z Erbenovy Kytice. S černé oblohy sice padal sníh a teplo, útulno bylo u kamen v růžovém pokoji, leč místo dvou přítelkyň nad zamrzlou tůní, nahlížely čtyři páry očí (Tonka také koukala) do rozložených, umaštěných, obrázkových karet. Oči Sommrové byly ospalé, oči Tonky uličnické, ošetřovatelka svítila jimi jako basilišek a Otyliny oči byly oči nic netušící, před svým koncem slastně opojené oběti.

Ošetřovatelka vykládala teď jí. Před tím předpovídala paní domácnosti, Sommrové, že vyhraje: „To bych musila mít napřed los,“ řekla tato flegmaticky. Na výklad, že jí zemře nějaký mužský, který jako by byl jejím příbuzným a zase nebyl, jehož jméno vtipná Tonka hned uhodla a vypískla: „To je Ferda, náš kočí.“ Sommrová ulevila si s něhou nakvašených madam ango: „Už aby se upil.“ A pak přišla na řadu Otyla.

Ošetřovatelka dávno věděla, že má dívka známost a poněvadž ji nejednou s Doušou potkala a její „horoucnost“ k němu pozorovala, uhodla, že ta láska není tak stálá. Otyliny oči a zvláště dnes byly jako dvě hladové studně: „To děvče buď hladoví po lásce a nebo svého starého přítele šidí,“ řekla si ošetřovatelka a podle toho zařídila svoji řeč.

Hádala na ženatého muže. Zabodla při tom své hezké ještěří zraky do tváře dívčiny. Otyla se zarděla a vykládačka věděla všechno. Jen trochu chytrosti, trochu opatrnosti, dohadování a bedlivého pozorování je k tomu umění třeba.

„Slečno, vy máte známost. Ten pán by se s vámi oženil, ale něco jako by mu v tom bránilo. Tak jako by bral ohledy na své okolí, na příbuzenstvo. Proto nemůžete přilnout k němu tak, jak byste chtěla. Krátce, má milá slečinko, vám se líbí někdo jiný, zde v kartách vašemu ctiteli stojí sok a láska vaše se k němu obrací. Podíváme se na jeho kartu. Prosím, vyberte po třikrát tři karty levou rukou a myslete na toho pána. Tak! Vždyť jsem to věděla! Ten, kterého si vaše oči vyhlédly, a kterému byste bez rozmýšlení dala, co žena muži dáti může, srdce, pověst i rozum, ten je vázán jinde. Také je to již rozumnější pán, rozmýšlí se, jako každý ženatý člověk. Je ženat, slečno. Ovšem, dnes něco takového nic neznamená. Při trochu vaší trpělivosti a chytrosti dosáhla byste s ním toho, co byste ráda, upoutáte ho, jenže dost překážek bude se vám stavět v cestu. Na ty se připravte."

Otyla hořela v obličeji jako šípek. I flegmatická Sommrová, ačkoliv neměla bystrosti vykládačky karet, uhodla, že se dívka zahleděla za kýmsi právě nedosažitelným! Ale byla s ní vždycky za dobře. S Doušou, jehož povahu seznala z vypravování paní Amrové, věděla, že nic nebude: „Je to takový tichošlápek, bázlivý zajíc. Ten je tak proto, schovat se za rohem. Ale jiný..." uvažovala Sommrová a nasadila páku.

„Slečno, dejte mně za pravdu, že se dnes na to tak nekouká, jako za starých hloupých časů, baví-li se děvče se ženatým pánem. Ostatně, kdo pak za to může, že se takoví lidé sešli pozdě? Konečně lépe je pozdě, než nikdy. Lepší opožděné, ukradené štěstí, než ctnost, při které člověka čerti berou. Já vám něco, slečno Otylo povím. To není hřích, řeknou-li si dva lidé, kteří jsou pro sebe jako stvoření: „Co nám do světa, my jsme si světem!" Ale to je hřích, když vedle sebe žijí lidé, kteří se neměli nikdy potkat a trápí jeden druhého proto, že nad nimi velebníček kdysi udělal kříž. Někdy ovšem poraní rozvod jednoho z manželů, ale když to s rozumem považíme, lépe je obětovat spokojenost jednoho člověka, někdy vinníka případu, než spokojenost dvou. Jedna je vždycky méně, než dvě. Slečno, máte-li někoho na mušce a on vás, vysmějte se proto bez bázně jeho zlatému kroužku, nenosí-li jej dokonce v kapse a myslete na to, že sňatek na radnici také platí. Já totiž myslím, že jste rozumná ženská, že si řeknete po našinsku: Hřích je v Uhřích! a budete to dělat jako všichni v dnešním světě. Budete myslet v první řadě na sebe, protože jiný to za vás dělat nebude."

Lépe to nikdo nemohl Otyle vymluviti a namluviti, jako ta velkoměstská zestárlá dělná dobrodružka s flegmatickým výrazem v obličeji. Z jejích lhostejně pronášených slov zrovna čišelo teplo hříchu, k němuž pobloudilou dívku, pamětliva jsouc svého prospěchu, sváděla. Otyla viděla se již na radnici v [illegible] kostymu, kytici v ruce, po boku elegantního, pobledlého [illegible]výra,

jehož oči jako by vzdorovaly v té chvíli celému světu, protože viděl v jejích očích celý svůj svět. Celou „akciovou" měli by proti sobě. Ale nešť! Dobře to Sommrová povídala. Ctnost je někdy více hříchem, protože je utrpením, kterému je dobře na světě se vyhnout, nežli hřích. Někdy taková prostá žena mluví lépe než kniha.

A v lásce by Otyla našla konečně svůj domov. Přestala by zpívat roztouženou arii Mignon — „Znáš-li ten kraj?" ale nad modlitbou Valentinovou zvítězila by rozjásaná slova bludné šlechtické dívky: „Mne láska k životu vrátí zas..."

Dnes si Otyla namlouvala víc, než kdy před tím, že je Hron neodolatelně krásným a že ho má ráda: „A hanil mně Doušu! Jistě to mělo své hlubší pozadí," táhlo jí hlavou. Pak si představovala, co inženýr v té chvíli doma asi dělá. Podle jeho slov, kterými vychvaloval samotu, domnívala se, že není v manželství spokojen a kdož ví, není-li i nešťasten. Měl příliš mnoho ohně na dně svých zázračných zřítelnic. Kdož ví, nebyla-li to právě jeho žena, příliš korektní, příliš mdlá, která jeho živel sešněrovala a naučila ho ovládat se, učinila z něj proti jeho vůli herce. Otyla věřila čím dál, tím pevněji, že inženýrův temperament by byl potřeboval jinou ženu, aby byl šťasten a netoužil po samotě. Vždyť jeho oči vyhledávaly ji, hledaly změnu.

Když se Otyla ukládala v jedenáct hodin ke spaní, vzpomněla si na dárek od ředitele. Lehkomyslná, hříšná dušička dívčina nebyla ještě špinavě lehkomyslná. Zamrzelo ji, že by se někdy měla stárnoucímu ctiteli objevit v podobě nevěrnice, že ho již klamala, když náramek přijala. Zkoušela náramek, jak ji sluší, a myslila si, zda-li si šperku ten „druhý" všimne. Lehkomyslná Otyla neměla zlé srdce. Věřila, že ji má Douša, vzdor své neupřímnosti, svým způsobem rád, že jí věří a ona ani kočičí lásce nebyla by chtěla způsobiti bolest, zklamání. Protože ji měl málo kdo doopravdy rád, litovala stárnoucího muže, jehož již ženy přestávaly mít rády, a vážila si každého vlídnějšího slova, když je někde ulovila.

„Bože, proč jsem si s Doušou jen začínala? A nebo: proč to není na světě tak zařízeno, aby mne měl rád, i když by věděl, že milostnou láskou lnu k muži mladšímu, více žádoucímu. Doušu bych měla ráda jako kamaráda, jako důvěrníka. Ale s tím by jeho Don-Juanovské srdce spokojeno nebylo. Není přece mým bratrem, ani otcem, kteří by zůstali lhostejní, slyšíce mé hořování o jistých očích. Škoda! Takové lásky, více přátelské, než milostné, skoro víc bych si vážila, než polibků. Škoda!"

Ráda teď opakovala slovo, která jí inženýr při vstupu do elektriky zašeptal. Ba, škoda bylo čisté radosti, jaké se poddávala

o štědrém večeru před lety u slečny Celinky, nadarmo se tato tenkrát modlila za ni píseň Valentinovu.

Otyla usínala, hlavu majíc plnu kartářčina proroctví. Se srdcem trochu rozmrzelým, že by měla Doušovi bolest způsobiti, že by to jinak asi nešlo a s duší u toho ženatého člověka s očima zkrocené šelmy, kladla hlavu na polštář, na kterém na podzim v měsíční noci se jí zdálo, že ji démonický muž líbal. Ach, ty jeho oči, při tom políbení! Pravé to oči šelmy, která i když je skrocena a nasycena, podrží v nich svoji krvežíznivou, hypnotisující moc. Štědrovečerní sen představil ji ho v kruhu rodinném, unuděného, stěží se přemáhajícího, s knihou před sebou. Pak hlasitě zívnul, knihu odstrčil a sám odcházel do své ložnice. Odcházel se vzpomínkou na večerní jízdu v elektrice. A zatím...

Inženýrovi otevřela večer sama jeho paní, drobná, suchá dáma, ustaraného bledého obličeje, ženská chudobka. Při pohledu na mužovu z chladna zardělou, hezkou tvář čelo se jí rozjasnilo: „Tak již jsi doma? Ubožáku! Ani o štědrý den nedáš si pokoje."

Pohladil ji s blahosklonnou srdečností po tváři a chlácholil ji: „Jinak to nejde, drahoušku. Víš přece, že musím mít vše na svém místě." Společně pak odcházeli do dětského pokoje, kde inženýr rozžehl svičky na stromě a paní snášela pod větve dárky.

„Pracoval jsi sám, nebo tam byl ještě někdo?" vyptávala se.

„Řekl jsem své korrespondentce, aby u mne zůstala," netajil se. Řekl to beze všeho vzrušení, jako by mluvil o osobě, která by mu nestála ani za ohlédnutí. Paní žertovně na něj zahrozila: „Se slečinkou, jsi se zavřel a ona je hezká, mladá, což?" — „I to je ta, co chodí s Doušou, jak jsem ti jednou povídal. Potom na ni jistě někde za rohem čekal," vysvětloval, aniž odvrátil zrak. Paní pokývla hlavou. „Tedy ta!" řekla to, podceňujíc tak Otylu. Nevěděla dosud o Otylinych Lya-Puttinych očích, neviděla její jemný, židovsky zahnutý nosíček, její vábnou, olivovou pleť. Znala však požitkáře Doušu a hned přestala o slečně, která si s ním zadávala mluvit. Pokládala ji za vypočítavou, drzou koketu, a ona Hronová, byla příliš čestná a z dobré, vážené rodiny.

Obrázek, který rodina Hronovic tvořila u štědrovečerního stolu, byl idyllický, jako ve všech spokojených, sebe navzájem milujících rodinách. Inženýr s dětmi žertoval, mile na ženu hleděl, nijak se nenudil a samotu nevyhledával, a paní byla víc, než kdy jindy přesvědčena, že může klidně spát, že má vzorného muže, který se nezdařil po svém nestálém otci. Paní Hronová byla příliš zvyklá na vzezření svého manžela, na ten dojem, kterým na neznámé v prvním okamžiku působil, netušíc sopku pod ledovým povrchem. Zvykla si na jeho lživou masku. A nebo jsou mužové právě tak sfingami, jako některé ženy? Nevědí, co by chtěli a boji se veřejně chtít, co by vyžadovalo nějakou jejich oběť?

X.

Klamala se Otyla v inženýrovi. Byl toliko chytře opatrný, tak jako Douša zas hloupě a neobratně se se svými známostmi před tváří veřejnosti po celý život skrýval. Douša šetřil své příbuzné, protože je měl rád, měl je radši, než míval milenky, a než měl i Otylu, leč inženýr byl ke své ženě a k dětem laskav naučenou laskavostí. Inženýr Hron byl nad všechny sobce. Nebál se hřešit, nedal na zákony Boží, nevěřil na hřích a ani nebyl tak korrektní proto, že by býval příliš dbalý pojmu mužské cti, on byl jen dobrým pokrytcem. On byl příliš nestálým člověkem, ač na zakořeněném zvyku lpěl. Rodina byla takovým jeho zakořeněným zvykem, takovým vkořeněným zlem, více-méně snesitelnou nutností. Zajišťovala mu hmotný prospěch a neskonalé pohodlí. Za to si každá žena, každého muže koupí. Jako řádný manžel měl všechnu vážnost. Na tom si s nemalou domýšlivostí zakládal. Milenky byly by ho těšily, kdyby nebyly měly své požadavky, kdežto on počítal. Prostá, zamilovaná Otyla (dávno uhodl, že je do něj zamilována) byla by se mu nejlépe zamlouvala. Ale když k vůli ní, jako o Všech svatých a vánocích, překročil meze jisté zdrženlivosti, v zápětí ho to mrzelo, když si vzpomněl, že je důvěrna s Doušou. Nemusil ji důvěřovati, mohla Doušovi povídat, nebo se kamarádkám pochlubit a on by byl měl po reputaci. Ano, kdyby se s Doušou rozešla. ...

Ale ani pak by nebyla Otyla mohla na sňatek s inženýrem počítati. Hron by se byl k vůli ní, která neměla nic, než ty Lya-Puttiny oči a jí podobný obličejíček, která neuměla nic, než klepat do stroje, nerozešel se ženou, která byla matkou jeho dětí, na kterých si zakládal a která mu přinesla velké jmění. A Otyla...

Ženě postačí, když jednou klesla, aby napříště s větší odvahou a znalostí, s větší lehkomyslností, klesla podruhé, potřetí. Otyla, zklamaná milenka Arnoštova, když jemu, a bylo to tenkrát poprvé, obětovala klid svého dívčího svědomí, čistotu svých myšlenek a svého konání, když bez rozpaků si zadávala s Doušou, snadno zahořela pro inženýra. Spočátku ji sice zatrnulo, že by měla rozloučit to, co Bůh spojil. Byl to přece jenom velký, odvážný krok po hříchu z mladistvé, přece však odpustitelné první lásky k Arnoštovi a z vrozené, také konečně odpustitelné lehkomyslnosti k Doušovi, — k hříchu neodpustitelnému, jakým je, rozvracíme-li z touhy po rozkoši a ze sobectví něčí do té chvíle spokojenou domácnost.

Leč příklady táhnou. Ve velkém městě a zvláště v nynější popřevratové době byla Otyla svědkyní, ze soudních síní četla, z divadel a z knih seznala tolik románů o manželské nevěře, že o svém hříchu přestala posléze uvažovati jako o jednom z hlav-

ních hříchů, začala se vyhýbat kostelům, domům, kde zpovědnice a náhrobky připomínají nám věčnost, poslední soud a stala se necitelnou, za příkladem těch všech před ní. Litovala sebe, že nemá štěstí, aby se šťastně zamilovala, jako by byl člověk stvořen jenom proto, aby šťastně miloval. Stala se koketou, když neviděla upřímnost ani u ředitele Douši, ani u Hrona.

Ředitel Douša stále nic netušil. Za to inženýr začínal si k roztoužené dívce ledacos dovolovati. Neděla to vůbec dobrotu, jsou-li dvě hezké tváře různého pohlaví beze svědků v jedné kanceláři. Hron, když ho nikdo neviděl a když Otyla sama mu tak vycházela vstříc, hledíc na něj očima, kterýma ho div nepolkla, podlehl jako každý člověk z masa a kostí. Svoji doutnající vášeň maskoval však žertem. Žertem tiskl dívce ruku, chytal za rameno, dokonce ji objal kolem krku. Každý jeho pohyb byl lichotivý, něžný jako lichocení kočky. Když ji diktoval, sedl si tak, že se dotýkal svým oděvem její sukně a nebo se nad ni nakláněl, až se její vlasy nachytaly na knoflíky jeho kabátu. A ty jeho oči! Pálily ji, zlobily ji a zase do ohně by za nimi byla šla. Tolik jí toho napovídaly. A jeho ústa jen se smála.

Svoji skrývanou něhou a smělým žertováním vlastně se jí vysmíval. Tak se jí samotné zdálo. Leč neměla té síly, aby mu zakázala podobné žerty, podobné doteky, které by každou upjatější dívku byly musily urážeti. Přijímala to vše dál, i když jeho ústa tvrdošíjně mlčela, a výbojně si vůči němu za zavřenými dveřmi počínala, když si někdy zase chtěl zahrát na chéfa podle předpisu. Když schladl, zesmutněla. Pak si teprvé hrála na uraženou, leč když se lépe vyspal a svoje výpady opakoval, přijímala je udobřena, s radostnou ochotou, jako by ji tím, jsa jejím chefem, akcionářem, vyznamenával.

Ředitel Douša nic nevěděl. Bylo mu sice nápadné, že jeho chlubení s neteřemi poslouchala dívka od jistého času s větší trpělivostí, že někdy vybuchovala mazlivými rozmary, že se k němu měla jako psík, který ví, že od pána zaslouží výprask. Ale nenapadlo mu, že by v tom mohl býti Hron. S jinými muži v kanceláři dívka nemluvila, večery věnovala všechny jemu, z ulice to také nikdo nebyl. A stárnoucí Don Juan byl pohodlný přemýšlet a stopovat. Snad si dokonce myslil, že by Otyla lepšího nedostala; „kariery" byly jen pro jeho neteře.

Řekl Otyle, spokojen její lepší, trpnější náladou, „že je za to hodná holčička. Ona se proto zarděla, zajikla se a to bylo všechno! Douša víc nepotřeboval. Otyla svého ctitele znala. Posléze si řekla, že mu patří, co dostává. Že mu oplácí za ty všechny dívky, které před ní klamal. Říkal jí, že je jeho poslední láskou. Poprvé ji to dojalo, později překáželo. Záleželo to na zvýšené, neb snížené laskavosti inženýrově. Tak se Otyla v pražské kan-

celáři, u pradleny Sommrové vybarvila, neboť se včas proti špatným příkladům a proti pokušení neohradila. Klesla jednou, aby tím snáze klesla podruhé, potřetí. Zachtělo se jí nezávislosti, pohrdala bytem v klášteře. A ředitel Douša ke své pozdější škodě ji s návštěvy v klášteře hned při jejich prvním pozdravu zrazoval. Teď se mu proto v duchu vysmívala. Měla svůj pokoj, jaký ji vychvaloval, leč Doušu do něj nikdy nepovede. Za to kdyby inženýr požádal...

Román pokračoval, jako vzrůstala nedovolená vášeň v nevázané krvi Otylině a smělé představy v její tmavovlasé, pobloudilé hlavě. Bylo dopoledne v polovici března. Sníh na dlažbě změnil se v žlutou, nepříjemnou kaši a se střech stékal ve špinavých pramenech do žlabů. Někde z děravého okapu pleskl chodci k malé jeho radosti do zad nebo na klobouk. Otyla seděla v kanceláři u stolu, zabrána do práce a inženýr počítal jako soumar, byl lepším pracovníkem, než manželem a milencem. Z práce se nedal nikým vyrušovati, ani ne hezkou ženou. V tom se ozval telefon: „Vezměte to za mne," požádal Otylu, aby nemusil od stolu. Otyla poslechla; leč informujíc se, hlásila: „Volají vás, pane inženýre, z vašeho oddělení v továrně. Stalo se tam neštěstí!"

„Proklatě!" zahuboval Hron, spíše rozloben, že nedokončí výpočet, než rozčilen hlášeným případem. Převzal sluchátko a vyptával se. Když vyzvěděl, co vědět chtěl, ustrojil se a odcházel. Ve dveřích si vzpomněl: „Slečno, pojďte se mnou, budete zapisovat při protokolu. Ale pospěšte si."

A Otyla si pospíšila. Jak byla, pouze v blůzičce, bez kabátu, prostovlasá, běžela za inženýrem, aby se mu zachovala. Přišli do dílny na místo neštěstí. Stroj rozdrtil jednomu dělníkovi ruku. Byla to trapná podívaná a trapné poslechnutí. Raněný i v mdlobách bolestí skučel. Otyla viděla něco podobného poprvé. Zaraženě blížila se k lékaři a chvějící rukou zapisovala jeho ohledání, jakož i výpovědi svědků. Potom ji rozrazila zima. Zachvěla se. Nikdo si toho nevšiml, až když zakašlala. Tu se na ni inženýr obrátil a vybuchl: „Proč jste si nevzala kabát? Nebo proč nemáte kožišinu? Tohle je rozum! Vezměte si můj kabát, něco na sobě mít musíte. A rychle, rychle, ať se proto nezdržujeme."

Svlékl kabát a Otyla chtěj nechtěj musila si ho vzíti. Vyhlížela v něm jako utopená, rukávy spadávaly, byla směšna, leč bylo jí při tom krásně. Již neviděla krvavou, beztvárnou ruku, již neslyšela sténání, měla inženýrův kabát na sobě, jeho vychládající teplo ji hřálo a opojovala se vědomím, že se o ni strachoval. Přece by mu tedy nebyla lhostejna. Radši sám stál v průvanu bez kabátu, jen aby ona nestonala. A před očima tolika lidí se takhle zachoval. To by Douša nebyl udělal.

Otyla obdivovala galantnost inženýrovu, přičítajíc jí více, než by to byla přičítala v případě s jiným mužem. To co inženýr

učinil, jiný, ohleduplný člověk byl by učinil také. Jenže když dva jedno a totéž činí, není to totéž. Proto byla Otyla jako milostí opojena, že se k ní milovaný muž takhle zachoval. Měla ho za to, mohla-li, ještě více ráda.

On necítil se však kavalírským činem, jemuž se podjal, tolik nadšen. Bez kabátu mrzl a to ho dopalovalo. Vyhuboval za to Otylu, když se do kanceláře vrátili, svým studěně upjatým způsobem: „Nemyslíte. Místo jednoho maroda, můžeme mít tři. V takovém počasí a v průvanu bez oblečení stát, může si člověk uhnat zápal plic. Nic vám nenapadne."

Sklopila hlavu. Věděla, že mu nyní nemůže říci, proč na kabát a kožišinu ráda zapomněla, nejen, že chvátala, aby se mu zachovala, ale nerada nosila kabát, jehož barva ji neslušela a nerada brala před ním kožišinu, která byla velmi odřená. Neodpovídala a inženýr jen ještě jednou změřil ji káravým, ale mírnějším již pohledem. Zamilovaná Otyla zase si namlouvala, co se s pravým stavem jeho nálady nesrovnávalo. V jeho slovech hledala více pečlivosti o její zdraví, než ji skutečně bylo. Otevřela ústa, aby ho odprosila: „Již se na mne nemrzte. Byl takový chvat, podruhé to neudělám." A její oči byly plny vláhy, plny radostného bezmezného vděku. Teprve teď pochopil, jak si jeho nucenou galantnost vykládala. Teprve teď viděl, jak byl v jejích očích veliký. A před lidmi! Eh, snad si toho nikdo nevšiml, krom ní, zamilované. Stal se jemnějším. Učarovalo mu její nadšení a oddanost.

Žena obyčejně bývá vinna, když si k ní muž dovolí. Obyčejně vyvolá scény, které ji samotnu po čase mrzí, sama svému osudu nadbíhá, sama zapomíná ženské důstojnosti. Inženýr po dva měsíce Otylu žertem hladil, chytal, objímal. Chtěla tomu. A dnes, protože tomu také chtěla, protože ho k tomu svýma rozhořenýma očima donutila, doopravdy ji políbil. Ještě mluvila, když k ní volným krokem s krvavým mrakem na čele přistoupil, objal ji a své rty k jejím přitiskl. Zajikla se.

Konečně se jeho polibku dočkala... On ji líbal, ten, kterého chtěla po vánocích, nesvědomitým výkladem karet svedena, přinutit jednou k rozvodu. Její opuštěné srdce hledalo sice domov, hledalo náruč, ve které by se po životě bez domova konečně schovalo, leč ani kdyby byla přišla z pouště a měla vyhlídku opět na poušť, neopravňovalo ji to k tomu, aby své štěstí na troskách života jiné ženy budovala. Její ochota, kterou strpěla, aby se k ní milovaný ženatý muž blížil a posléze ji políbil, byla větším hříchem, než jeho smělost. On svoji ženu podváděl, leč neměnil ji opustiti. Otyla však přitiskla své rty k jeho s úmyslem. Novou dobu a svět lehkomyslných měla ovšem na své straně. Jen silnější v životě vítězí.

Když se inženýr vzpamatoval, byl první, který od ní odstoupil, řekl tichým hlasem: „Musíme zase pracovat, kdyby někdo přišel, aby nic nepozoroval.“ Otyla dala tentokrát návrhu inženýrovu za pravdu a neměla mu proto za zlé. Nezlobila se na něj, jako se zlobívala na Doušu. Arci, inženýr je ženat, kdežto svobodný Douša mohl svoji lásku k Otyle snadnějším způsobem skoncovati. Byl to však jenom Douša, stárnoucí přítel, někdy i nepříjemný. Kdežto inženýr byl milencem, jakých je málo.

A přece ještě se Otyla s Doušou večer sešla, zase se k němu lichotila. Byla však roztržita. On naopak, jak to již bývá, měl se k ní zrovna hezky, byl srdečný, nechlubil se. Zavedl ji do biografu krmil cukrovinkami a Otyle bylo jako na jehlách. Dnes by si byla přála, aby ji citel hanil, aby se vysmíval jejímu ústroji, jak jindy rád nešetrně činil, a obyčejně ji hanil věc, která jí slušela. Snad nesnesl, aby se Otyla někdy v eleganci jeho neteřím vyrovnala: „To vám nesluší! Co jste si to koupila?“ říkával v takových případech. Nebyl Douša milencem k pohledání, Otyla nebyla k němu méně upřímná, nežli on někdy k ní, naopak, byla k němu ohleduplnější, měla více taktu. Ona mu nedovedla říci: „Příteli, buďte rád, že vaše poslední láska ještě takhle vypadá.“

Dnes tedy by se jí byl jeho špatnější rozmar hodil. Byla by od něj, rozhorlena, utekla a byla by utekla domů myslet na inženýra. A kdož ví, možná, že by byla Doušovi po nějakém prudším výstupu dokonce navrhla, aby ji již nevyhledával. Ale byl skromný, byl krotký, jako by něco tušil. Otylu dobrotou bylo lze odzbrojiti. Otyla byla vůbec z těch žen, které klamou se strachem, aby oklamaný první milenec nic nezvěděl, protože by měl podle ženského mínění lítost a byla z těch sokyň, které, kdyby k nim žena, neb milenka jejich milence přišla a zaplakala, byla by se uklidila do ústraní, byla by se svého vítězství třeba s krvácejícím srdcem vzdala a bylo by šlo zase vše svým chodem dál.

Otylinu náruživému, leč měkkému srdci scházela jen slečna Célinka.

Otyla se procházela po zablácené cestě na Karlovských hradbách nad Nuselským údolím, zavěšena do ramene Doušova a na jeho dvojnásobně zamilovaná slova zamyšleně odpověděla: „Dokažte, že mne máte opravdu rád, dokažte to jinak, nejen řečí. Ožeňte se se mnou.“

Slovo bylo již venku. A přece o jeho uskutečnění nestála. A Douša, který dopoledne slyšel o tom, jak inženýr svojí korrespondentce půjčil vlastní kabát a viděl, jako bývalý Don Juan a do Otyly opravdu zamilovaný milenec, dále, než obyčejní diváci; Douša, ze strachu, aby mu dívka, na kterou si zvykl a která byla jeho poslední láskou, jak si namlouval, neutekla, vyslovil se: „Otylko, za půl roku si promluvíme o tom doopravdy. Během té doby rád bych však vyzkoušel vaši věrnost.“

Byly to jalové sliby. Chtěl dívčinu mysl jen tak od inženýra odvrátiti a k sobě zase přilákati: „Bude-li Otyla půl roku hodna, inženýra omrzí déle na ni myslit, pak-li vůbec na ni myslí," řekl si. A pak by byl na svůj slib zapomněl.

Faleš, samá faleš byla kolem zbloudilé, nešťastné dívky. Ona ředitelovým slovům uvěřila. Chtěla jim věřiti, protože se v ní ozvaly lepší city. Napadlo ji, že by sňatkem s mužem, jemuž konečně zvykla, se zadržela nad propastí, do níž se s inženýrem řítila. Hned druhý den vůči Hronovi schladla a k Doušovi stala se trpně rozpačitou.

Ale půl roku byla přece jen příliš dlouhá zkouška pro dva lidi, kteří se denně viděli, kteří se jednou políbili a kteří své city násilně tlumili. Jako Doušova šnoubenka hořela Otyla po lásce s inženýrem dvojnásob. A inženýr? Zasadil se potajmu o to, aby Otyla byla přeložena z jeho kanceláře do pisárny a k němu přišel jakýsi mladík. Toto rozhodnutí, které jí, jako svůj nápad, přišel vyřídit ředitel Knaur, přijala Otyla s pobledlou tváří, se vzdorem v oku, leč s nářkem v srdci. A inženýr... Přicházel denně do pisárny, aby ji viděl.

Nadešla neděle po svátku májového světce sv. Jana Nepomuckého. Úředníci železářské společnosti umluvili společný výlet na Zbraslav. Výletu súčastnili se i akcionáři, aby tak dokázali demokratické smýšlení, veselý a skutečně demokratický Steiner, a Hron. Také tolik ředitelů se přidalo: Knaur a Douša. Akcionáři a ředitelové přišli, pokud byli ženatí, bez manželek, ti nižší přivedli i děti, když je měli a dostavili se do jednoho. Slečinky se nastrojily, páni zásobili se zákusky a koňakem: „Na Zbraslavi je všechno nekřesťansky drahé," vykládal kdosi.

Tak měla Otyla na očích Doušu, který se na výletě právě tak často přidával k Hůlové a k obtloustlé, přikrčené Olšové, jako k ní, a Hrona, jenž přijel do restaurace na Zbraslav, kde měli sraz se Steinerem, a ředitelem Knaurem v autu. Dělal jiný dojem, než Otylin ctitel. Žádné z děvčat si nevšiml a velkopansky to vypadalo, když z auta vystupoval. Douša pak nemohl nic nevhodnějšího činit, než dnes pokoušet se o to, aby jeho přítelkyně byla naň žárliva.

Výletníkům z naší akciové šlo především o to, aby zašli co nejdříve do lesa, aby se toulali zbraslavskou krajinou, vyjeli z Prahy hned ráno, vystoupili v Modřanech, vynadali neschůdné cestě z nádraží k přívozu, odkud nechali se přes Vltavu převést na druhý břeh. A odtud po silnici, chránění stromy, prošli část rozkošného Zbraslavského údolí, blíží se k městu, které do dálky svítilo zmklým konventem. Většina byla na Zbraslavi jako doma. Valnou pozornost jejím památkám nevěnovali. Teď budeme jíst," řekli si požitkáři dříve, než zvonilo poledne a zapadli do zahradní restaurace.

Po obědě Steiner chtěl odejeti. Hron však mimo očekávání prohlásil, že se zdrží do večera, že zajde na vrch Havlín a potom možná, že půjde pěšky až do Prahy, že se chce projít. Ředitel Knaur byl by jej rád doprovázel, leč inženýr naznačil, že chce krásný den užít v přírodě sám. Nikdo se tomu nepodivoval, Hron byl znám jako pyšný samotář. Knaur dodržel tedy s Doušou a ostatními úředníky až do konce.

Doušovi bylo mezi slečinkami dobře. Knaur nalezl dobré pivo a řekl, že se z restaurace nehne, A mladí lidé se rozběhli do lesa. Douša bez kolegů ředitelů nemohl je následovati. A nadarmo Otylu upozorňoval, že se od západu táhne podezřelá šedivina. Také horko vzrůstalo. Omladina však nedbala. Otyla nedbala, co tomu řekne Douša, naopak, měla radost, že se mu na chvíli ztratí a říkala si: „To tak! Za větrem bys se ke mně znal. Zůstaň jenom tady a koukej. Odejdu a hned tak se nevrátím."

Napadlo ji, aby se vypravila na Havlín, za inženýrem a přemluvila Radovou i Doušova písaře, aby šli s ní. Poslechli. Když však přišli k „Božím mukám" v háji pod vrchem, zařičel vítr. Boženě Radové s mladíkem přešla chuť na vršek: „Zůstaňte si tedy, kde chcete, já vystoupím," stála na svém Otyla.

„Slečno, nejděte tak daleko, žene se skutečně bouře," napomínal ji písař.

„Ne, ne! Chci še podívat na kostelíček," pohodila Otyla hlavou a šla.

Nešla. Utíkala, protože v dálce před sebou viděla postavu inženýra Hrona. Boženka ho také poznala. Podívala se na kolegu a oba jaksi pochopili: „Bylo by to smluvené?" hlesla zvědavá „myšička". Flegma mladík pokrčil rameny: „Já do toho nevidím. Ale jistě se teď slečna Otyla neztratí, kdyby hrom na hromu bil. My však uděláme dobře, když se vrátíme." Ukázal na vzrůstající mrak. — „Vrátíme se," souhlasila Božka a přidávali do kroku.

Otyla však, jako potřeštěná vyhlídkou, že se s inženýrem podlouhém čase ocitne zase o samotě, jen se přikrčila ve svých delenových šatečkách bez rukávů, jen si přehodila přes ramena šátek, když ji studeně zařičelo pod paží, a namlouvala si, že vítr mračna rozežene.

Inženýr byl rozumnější. Vida, co se žene, otočil se a šel zpět. Střetl se s Otylou. „Kam jdete v tomhle počasí? Co tu chcete sama?" oslovil ji po dlouhé době zase tím důvěrným tónem, jakým k ní mluvil po vánocích. Zadýchala se pohnutím. Ano, dnes, nebo nikdy! Dnes se rozejde s Doušou, ale napřed promluví s inženýrem:

„Chtěla jsem na vrcholek, do kostela. Šla jsem za vámi," zajíkala se. V tom padly první těžké kapky. „Schovejme se," vzkřikl Hron a uskočil do lesa. Otyla za ním. Vítr cloumal větvemi až

strach a Otyle vyskákala na ramenou a ve výstřihu husí kůže. Všiml si toho: „Nastydnete," upozornil ji.

„To jsem měla udělat dávno, hned tenkrát v březnu, v továrně, když jsem nad raněným zapisovala protokol. Potom jsem byla od vás přeložena a tu jsem se měla radši rozstonat na smrt," vybuchla.

„Proč pak?" Ztišil hlas úmyslně.

„Protože — protože tohle trvá již půl roku. Můj Bože, jaký jste to jen člověk? Dáváte rozkoš, která je bolestí, nebo bolest, která je rozkoší?" zavzlykla.

Upřel na ni oči zpola pátravým, zpola hypnotisujícím svým jedinečným pohledem. Chce-li Bůh před některým člověkem varovat, znamená prý ho buď velikou vadou, nebo význačnou, ďábelskou krásou. Říká se tak.

„Slečno, máte známost s ředitelem Doušou," upozornil Hron Otylu hlasem ještě tišším, ale že on je ženat, to jí o sobě nepřipomněl. Ona také na to nemyslila, mluvila nyní jen za sebe. — „Nechci Doušu," vyrážela nejistým hlasem: „Radši budu vzpomínat na vás, opuštěna, než se nudit s ním, který se do mojí přízně beztoho vetřel. Pane, vzpomínám si při něm na vaše políbení. Před tím, než jste mne políbil, moje ústa nebyla nikdy dost mými, až když jste se jich vašimi rty dotekl. Stačí vám to?"

Zahřímalo. „Jak poetické!" pousmál se nuceně, ukazuje na nový blesk, nad její rozvášněnou, své ženské hrdosti zapomínající hlavou. „Lepší scenerii neměli bychom ani na divadle," smál se nuceně dále.

Teď toho však měla Otyla dost: „Vy zlý, drahý člověče! Připomínáte mně hada, protože mne jen svýma očima lákáte, abyste mne zadávil, nic jiného," drtila mezi zuby. Po té vyběhla na cestu, nedbajíc deště.

Běžel za ní. Zachytil ji a poněvadž se vzpouzela, vzal ji do náruče, vyzvedl jako pírko a bručel: „Blázníte? Alespoň nechoďte na déšť. Pod stromy je pro naše řeči také místa dost." A vlékl ji zpět do houštiny. Zde však přestal se ovládati. Zapomněl zas jednou na naučenou cnost a maje tělo zamilované ženy ve svých loktech, schoval ji, i sebe do svého pláště a jal se ji líbat.

Nebe bylo plno blesků, země plovala, také na ně začala s hustých větví voda prosakovat, ale nedbali. „Chci být tvojí," jektala v Hronově náručí bývalá milenka Arnoštova, znalá již objetí i polibků a chtivá poznati je u inženýra. Právě, že byl ženat, tudíž ne tak lehko dosažitelný, zamilovala se do něho šílenou umíněností, jak jen výstřední povahy dovedou.

„Budeme svoji," alespoň na chvíli. Sejdeme se, ujišťuji tě. Zařídím to nějak, abychom prožili někde za větrem několik nezapomenutelných okamžiků. Chceš, ty ženo s ďáblem v těle?"

šeptal. A sproštěn vší přetvářky, byl tak rozechvěn, jak by si ho ani bujná Otylina fantásie nebyla dovedla představiti. To ji utvrzovalo. Vidouc jej tak sobě nepodobna, vidouc, jak ho vášeň sprošťuje vší chladnokrevné rozvahy, byla si teprve jista svým vítězstvím. Byla rozhodnuta. Pojede s ním, Půjde za ním, kam bude chtít a okusí zapovězeného ovoce. A pak bude docela jejím. Pak bude ona diktovati. Pak se dá inženýr se ženou rozvést a Otylino srdce bez domova rozezpívá se v domově, který jinému srdci ukradlo.

Takhle si to však Otyla nyní nepřipouštěla. V přítomné chvíli těšila se na novou, ještě hříšnější, po které následoval zločin, spáchaný na důvěře Hronovy ženy, na jejich dětech, pak-li inženýr před touto hranicí se opatrně nezastaví. Vždyť nic jiného nepotřeboval, než milenku. A byl přece jen již zralým mužem, žádným blázínkem.

Když déšť poněkud ustál, oba hříšníci jali se uvažovati o cestě do Prahy. Otyla první promluvila, ještě všecka zadýchána, pobledlá, s očima vášnivou mlhou zakalenýma: „Na Zbraslav nemůžeme. Nestálo by to za vyptávání a za ty poznámky od našich známých. Radši bych šla pěšky.“ Inženýrovi vycházela s jinou ochotou vstříc, než Doušovi. Sama toho dbala, aby jeho nedůtklivost někde netrpěla.

Pousmál se však její radě, řka, že ví o něčem lepším: „Mám v Modřanech známého hostinského. Najmu kočár a bude to pohodlnější, než cestovat v blátě pěšky.

Šli. Brali se jako zlodějové, po humnech, brodili se nejhoršími rozbláceními cestami s pocitem znamenaných. Starobylá Zbraslav se zmlklým konventem jako by jim hrozila, nebe stále se nad jejich hlavami kabonilo. Nyní teprve! Teď viděli v ní místo mrtvých stínů, místo jakési hrůzy, která je popohánělа vpřed jen vpřed a Otyla skoro byla na rozpacích, jak pojmenovat pocit, se kterým odtud odcházela. Dorozuměla se tu s miláčkem a opouštěla Doušu. Douša jistě byl teď o ni pln starostí. O tom nepochybovala. Douša byl nervosní člověk a na ni si zvykl. Jistě, že teď na ni myslil. A Hron zamluvil si tam cosi, s čím se vrátí před ženu jako s temným tajemstvím. Neklamal ji často. Proto se cítil nedosti ohebný v úloze nevěrného manžela, ačkoliv schopností měl k tomu dosti.

V Modřanech skutečně dostali polokrytý kočár, trochu se v hostinci osušili, kávu vypili, načež pokračovali na své cestě. Kočí koně popohánělo. Hnala se druhá bouře a chtěl jí ujeti. Milence probudilo z jejich laskání nové zahřmění a do kočáru vnikal nový proud vody: „Výlet se pokazil a naše dorozumění provázejí blesky,“ poznamenal inženýr. Ona se ještě více přitulila k jeho rameni: „Co je mně do rozhněvaného nebe, když ty jsi u mne?“

šeptala plna výbojnosti: „Nuže dobře. Řekneme všem Ať si!“ shodoval se s ní a opět byl mužem, který, odloží-li škrabošku nucenosti, nezná mezí. Jejich vášeň byla bystřinou, která trhá hráze, byla lavinou, která vše zasype. Prásk! Prásk! — třískalo jim přímo nad hlavou. Ale on byl tak sličný, tak sličný.

V restauraci na Zbraslavi po první bouřce vyhlížel ředitel Douša, pln úzkosti, jak se výletníci z lesů vraceli. Vyhlížel Otylu. Také jiní se po ní sháněli. Tu se rozhlásilo: „Zůstala na Havlínu s inženýrem Hronem.“ Douša pobledl. Zmlkl a již si Olšové ani Hůlové nevšiml. Na nádraží šel s Knaurem, ale sotva mu odpovídal. Po cestě k nádraží na Závist ještě vyhlížel, nepřijde-li okatá nevěrnice. Nepřišla. Toho večera cítil se bývalý Don Juan tak stár, jako nikdy.

XII.

Otyla přiběhla domů z kanceláře všecka rozrušena. Bylo to za tři neděle po výletu na Zbraslav. Otyla dopadla na židli u okna a dala se do pláče. Za ni přišla na návštěvu Božka. Nechala jí chvíli plakat. Tvářila se poloupjatě, polo s účastenstvím. Tonka, slyšíc do kuchyně Otyliny vzlyky, přiběhla zvědava, co se slečně stalo. Radová ji odbyla, aby šla po svých. Tonka šla.

Po jejím odchodu byly kolegyně opět samy. Božka přestala natřásat rozešitou Otylinu blůzičku a pootočila k Otyle hlavu: „Pláčete proto, že si o vás a o inženýrovi Hronovi v kanceláři povídají?“ zeptala se. Otyla pohodila hlavou: „Co by mohli povídat?“ A zase se rozplakala. Božka se ušklíbla: „O to povídání by nebylo. Přece nezapřete, že jste se s ním vrátila tenkrát do Prahy, že již s Doušou nechodíte a přece večer co večer odcházíte a že na vás Hron včera na schodech čekal a říkal vám, že v tu a v tu hodinu nemůže přijít.“ Božka triumfovala. Otyla na to neodpověděla.

„Otylo,“ začala myšička znovu, „vás tedy mrzí, že se k vám někteří páni chovají nyní drze, že si mnohý troufá, co vědí, že jste od ředitele přešla k ženatému Hronovi.“

„Starejte se o Steinera a jeho bonboniery, ano?“ vybuchla Otyla. Myšička zahořela v obličeji jako pivoňka. „Co si myslíte? Dejte si pozor! Přijmu-li od Steinera nějakou mlsku, přijímám to především jako od chefa, nikdy ne pokoutně, rozumíte?“

„Ech, mně je to konečně jedno,“ zamumlala Strambergová. Myšička se tedy udobřila. Ale jak byla sdílná a zvědavá, nepřestala, nýbrž přiblížila se k družce a upozorňovala ji: „Také se povídá, že vás Knaur možná mo[illegible] přeloží na venek, aby to nedělalo zlou krev, když si vy dv[illegible] nedáváte pozo[illegible]“

Otyla zvedla hlavu: „To asi sotva. O tom bude teď rozhodovat někdo jiný," řekla stísněným hlasem, s očima rozjiskřenýma.

„Nuže, proč tedy pláčete?" naléhala Božka.

Tu si Otyla vzpomněla, proč plakala a konečně se přiznala: „Je mně hrozně, když vidím, jak Douša teď sám a sám přechází večer co večer na rohu ulice, kde jsme se scházeli," zašeptala. Myšička pokrčila rameny: „Proto?" Ta zdravá venkovanka nepochopila družčinu nervosní, neklidnou povahu. Když se jednou chtěla s někým rozejít, rozešla se bez dalšího rozumování a trápení. Takovou povahu by byla Otyla potřebovala a proto skoro s jakousi zlostí na Božku někdy zahlížela,

Když Božka vyzvěděla, co vědět chtěla, dala klobouk na hlavu a šla na procházku. Otyla samotna se spíše upokojila. Leč smutek ji neopouštěl. Sama sebe nechápala. Toužila až chorobně po lásce inženýrově a když ji dosáhla, zase spokojena nebyla. Měla vše po výletě krásně zosnováno. Stane se milenkou sličného muže a přiměje ho, aby k vůli ní opustil svoji uvadlou ženu. Otyla byla tak naivní, že s takovým výsledkem pevně počítala. Ale nepočítala s překážkami.

Nebyla jí lhostejna urážlivá dotěrnost mužů, kteří nesmějí slyšet, že si žena s někým zadá, aby si hned nemyslili, že si také tak může zadati s nimi. Jízlivé poznámky kolegyň a jejich pohledy, které byly spíš závistivé, než mravokárné, bouřily v ní žluč. Strachovala se možného zasáhnutí ředitele Knaura, který ji mohl vypovědět z Prahy na venek, kdyby se proti tomu Hron nevzepřel. Bylo skoro pravděpodobné, že přísný Knaur byl by bral ohled na práva klamané manželky a Hron že by se mohl tvářit, jako by o ničem nevěděl.

V Otyle tajil se dech, když si představila, že by neviděla denně milovaného muže, tu jeho statnou, vyšší postavu, ten zajímavý profil, ty démonicky krásné oči, děsila se, že by pak byla na venkově jako ve vyhnanství, když již tuze zvykla velkoměstu. A pak byla by to ostuda, kdyby musila z „akciové" odejít. Umiňovala si, že o té možnosti co nejdříve s inženýrem promluví, třeba ještě dnes večer. Pak bude Hron nucen udělati zavčas opatření a Otyla zvítězí. Zvítězí, leč dobře věděla, že nové vítězství podobného druhu bude vlastně novou její ostudou. Lidé pak teprve budou mluvit, posuzovat a právem.

A ona bude se vyhýbat pohledu na obrázek svého rodného města, na minaretovou věž chrámu, kde se učila bát trestu Božího, ve který dnes nevěřila a přece se při pohledu na Jeho dóm úzkostí zachvívala.

„Ó, vy moje hory! Vás neměla jsem opustiti! Za mnou měly jste vyslat, aby mne nikdy neopustil Anděl Strážce v podobě slečny Celinky," myslívala si na dně svého umlčeného svědomí.

Hledíc teď oknem ven do korun nově rozkvetlých stromů v botanické zahradě, uvažovala o tom, že již první její krok do Prahy směřoval k dnešku. Bratr Hronův byl první její láskou. Slečna Celinka musila zemřít, aby Otyla, prosta její ochrany a rozumného vedení, zesvětačtila, aby zatoužila po větším městě, po větší ještě volnosti, než jakou měla v Budějovicích. Proto přijela do Plzně a Arnošt přišel jí do cesty. Arnošt byl první její svůdce, který ji odnaučil vážit si dobré pověsti. Pak ji opustil. K vůli komu? Pak přišel redaktor a potupil ji. Proč? Vše to stalo se proto, aby zatoužila vrátit se do Prahy, svedena sentimentálními vzpomínkami na první platonickou lásku, aby se dostala na blízko tomu, který na ni působil, ačkoliv ještě neznámý, prostřednictvím svého bratra.

Zajisté, kdyby Dra. Hrona nebývalo, Otyla sotva by byla inženýrovi takovou pozornost věnovala, sotva by se byli tenkrát v září všichni tři domluvili. Tenkrát poprvé vystoupil na scénu ten, k vůli kterému se celá ta dlouhá komedie několik let hrála. Tenkrát se jí poprvé zdálo o inženýrovi. A ani Douša nebyl prost účastenství na tomto řetězu. Musila se náležitě napřed v jeho společnosti znudit, aby se roznemohla touhou po změně, jakou může poskytnouti jedině hříšná láska. Předpovědi kartářčiny a domluvy Sommrové zbavovaly ji posledního studu. Cesta z Čičenic o Všech svatých, schůzka odpoledne o Štědrém dnu, byly neviditelnými pouty, leč silnými, jako smrt. Vše tedy přispívalo k tomu, aby se do inženýra Hrona zamilovala. Byla rozechvěna, ohromena tím tajemstvím, které s ní taková léta zahrávalo a drželo ji v šachu. Měla dojem, že té síle neuteče, poddávala se jí do opětlosti, vyjevena a ještě většího opojení chtiva, aby již konečně zapomněla na tu minaretovou věžičku, aby zapomněla na vypravování Lenořino a na ztracený škapulíř od Walpurky. Nic si teď tak nepřála, než aby zde byl již den, kdy s milencem odjede, jakoby ze světa, neboť věru, nebude vědět kam ji poveze, potopena celá v jeho očích. A na dně těch očí zapomene i na onoho rytíře smutné postavy, na Doušu, který zrazen, opuštěn, stár, stal se konečně sympatickou, odpuštění hodnou figurou, což Otylina spravedlivá soudnost nemohla neuznati.

Douša byl zrazen, opuštěn, stár a slovo výčitky nepřešlo přes jeho rty. V kanceláři byl nyní k Otyle poplašeně uctivý, byl zamlklý, vyhýbal se lidem a večer procházel se na rohu Kateřinské ulice, věren své poslední lásce. Byl to člověk jinak bez hlubší povahy, prázdná hlava bývalého hejska, chlubná ústa se všemi slabostmi stárnoucích lidí. Ale nepochybně i jeho život směřoval k dnešku, byl hříčkou osudu, jako všichni ti, kteří na osud spoléhají a v něj věří. Musil dočkati dneška, aby objevil svou cenu, když ji před tím neměl.

Pověst o Otylině tajné známosti s krásným, o mnoho mladším Hronem zasáhla smrtelně do jeho marnivého srdce. Jeho samolibost a jeho umělá mladost pod tím poraněním umíraly. A jako vše, co umírá, stačí-li čas, kaje se ze svých hříchů, tak také Douša, vystávaje sám a sám na prázdném místě, cítil, že se s ním děje změna. Nezlořečil Otyle, jak jindy nevěrným, neb neodbytným milenkám činil, nesváděl všechnu vinu na ni, jak v podobných případech jindy rád dělával, aby si nemusil nic vyčítati jen resignovaně řekl: „Již jsem jí nedostačoval. Ale rád jsem ji měl a kdybych jí mohl někdy pomoci, udělal bych to, třeba i za to, co mně teď provedla.“

Tuto změnu Otyla vycítila a v jeho očích četla jako v otevřené knize. Pronásledovalo ji to, jako pronásledovalo Kaina prokletí. Kdykoliv Doušu zahlédla, nebo kdykoliv jí přišlo do ruky co jí jeho osobu připomínalo, musila si vzpomínat na podvečerní procházky, na které vzpomínala teď ke svému údivu bez hořkosti, vzpomínála si jen na to, co ji při nich těšívalo, již mu neměla za zlé jeho bázlivost, jeho někdejší chlubnost a nešetrnost, vždyť již nebyl mladík. Všechny ty nectnosti nazývala teď přítěží blížícího se stáří a bylo jí ho dvojnásob líto. Teď teprve jí bylo líto, jak ho zlobívala a jak ho nakonec zklamala. Ach, proč jen, proč nemohl zůstat jejím přítelem i nyní! Zvláště nyní, polepšeného, sympatického, byla by ho potřebovala.

Stmívalo se, Blížila se chvíle, kdy se scházela s Doušou a kdy se měla sejít s Hronem. Vstávala jako když ji strká. Bůh ví, čím to, ale na schůzky s Doušou chodívala s lehčím srdcem, s veselejší náladou. Byla to přece jen pravda, že zapovězené ovoce chutná sice lépe, leč zároveň otravuje? Strojíc se, řekla si velikou pravdu povzdechem: „Žena, která chce tropit chyby, musí být skrz naskrz necitelná, pouhá lehkomyslnost k tomu nestačí, poněvadž právě lehkomyslný člověk má srdce a svědomí.“ Na rohu Kateřinské ulice v šeru zahlédla známou, pomenší postavu. Dala se na útěk, jako furiemi štvaná. Utíkala, chtíva být již nablízku vytouženého milence a plna toho vědomí, že by svému srdci daleko ulevila, kdyby se rozběhla místo k Hronovi, k Doušovi, který, vida, jak před ním prchá, s trpkým úsměvem zacházel do aleje k Apolináři.

„Dotěra! Dotěra!“ nadala mu za to, aby si dodala kuráže.

(Dokončení.)

Antonín Šorm:

U svatého Ansgara v Kodani.

Dánsko právě oslavuje 1100leté výročí přistání svatého Ansgara — apoštola a věrozvěsta severských národů — ku břehům států skandinávských...

Růžová vzpomínka z cest, jako světlý a hřejivý obrázek, navštívila mne za pozdní noci po lopotném úmorném každodenním plahočení, že sahám opět k péru, abych po delší přestávce napsal několik řádků. Vzpomněl jsem si na „Byen med de smukke Tarne" — na „město krásných věží" — na Kodaň — s pestrými průplavy a čistými ulicemi, starobylými domy, nádhernými parky, zelenými báněmi kostelů a zámků, jak se mi na chvíli zjevila před mnoha už léty...

Probudili jsme se po první noci, strávené v tomto severském městě. Byl den Páně — zasvěcený odpočinku! A v Dánsku se svěcení neděle dodržuje tak pečlivě jako v Anglii. Vyjma v hotelích jídlo, nedostanete nikde sebemenšího předmětu ke koupi, kdybyste zaň platili sebe více. Krámy sice ráno jsou otevřeny, ale vstoupíte-li do některého z nich, ihned vám zřízenec zastoupí vchod a seznamuje s domácími zvyklostmi.

Odebrali jsme se s bratrem do jídelny hotelu s „průvodci" a plány v ruce, abychom si při snídani vyhledali nejbližší katolický kostel, jímž zahájili bychom prohlídku kodaňských památností. Sál kavárny byl dosud prázdný, jediný starší pán seděl u okna a očekával objednanou snídaní. Usedli jsme nedaleko a hovořili o programu dne. Neznámý, jak se zdálo, jevil asi veliký zájem o náš rozhovor, nebo aspoň asi snažil se dohadnouti, jakou řečí mluvíme; potom přistoupil k nám a učinil nějaký dánský dotaz. Ale pohled čtyř udivených očí byl mu odpovědí, že jeho mateřštině nerozumíme. Hned tedy promluvil německy, dívaje se na bratrův kněžský kolárek: „Páni jistě budou chtít jíti na katolické bohoslužby, neníliž pravda?" Nemálo potěšeni nad pozorností cizince, přisvědčili jsme a záhy dozvěděli se od něho, že v blízkém jednom kostele budou za chvíli konány slavné služby Boží, neboť jest tam právě návštěvou nějaký vysoký církevní hodnostář. Neměli jsme času a nebylo by jistě ani místno vyzvídati, zda-li náš informátor byl katolík či protestant, ale ku cti Kodaňských slušno poznamenati, že s ochotou informační setkali jsme se i na ulicích v Kodani nejednou. A jejich ochota a úslužnost se stupňovala ještě více, když prozradili jsme, že jsme ze země, která jim dala jich vroucně zbožňovanou a neustále opěvovanou královnu Dagmar.

Když opustili jsme hotel, kovové tóny zvonů mocně duněly spletitými uličkami Kodaně. Na všech kostelích se slavnostně vyzvánělo, nejvíce ovšem na kostelích luteránských, kterážto víra jest v Dánsku náboženstvím státním. Jest nám jíti kol nejednoho protestanského chrámu, jež jak jméno jeho hlásá, byl původně katolický, ale v 16. století z rozkazu krále a na naléhavé přání sněmu proměněn na luteránský. Zákon pak z roku 1670 sorganisoval církev luteránskou úplně úředničky. Dle něho jmenuje sám král biskupy, probošty, faráře; ale i kostely značně změněny, tak že vás až u srdce zabolí, když octnete se ve starých kodaňských chrámech, které uvnitř činí na vás spíše dojem divadel, jen ne domu Hospodinova.

A jak je tu mrtvo a pusto; ani jejich souvěrce tu téměř nespatříte, jedině hloučky turistů, jež činí z nich průchodní domy, zjistí dle baedeckra, zda-li tam reformátoři nějakou tu památku nechali z dob prvního křesťanství v Dánsku a jdou dále.

Jak zcela jiné city prostoupí vaši duši a srdce, když blížíte se k chrámu katolickému na konci široké rušné třídy „Bredegade". Stojí tu tři chrámy blízoučko sebe. Mramorový dóm, velikolepá a neukončená stavba, před jejímž průčelím na nevysokém podstavci stojí sv. Ansgar — apoštol a věrozvěst severu. Dále se druží ku věžaté této skupině menší ruský kostel se třemi pozlacenými cibulovitými věžemi a konečně na prvý pohled nejchudší, ani věž nemající kostelík svatého Ansgara. Jednoduchým svým průčelím dívá se do rušné ulice; štít zakončen jest prostým křížem, jehož ramena jakoby objati chtěla celý dumavý severský svět.

Jednotlivec občas oddělí se od řady chodců, nepřetržitě „Bredegade" jdoucích a mizí za šedými samočinně se zavírajícími dveřmi. Občas zastaví automobil nebo drožka a nějaká dáma či celá rodina vystupuje po nečetných stupních k portálu sv. Ansgara...

A sotva zavrou se za vámi dveře, jakoby jste stanuli v docela jiném světě. Všechny chmury, jež vás v těchto severských končinách téměř nikdy neopustí, padají najednou s duše, mizí a zaniká všechen pouliční shon velkoměsta. Neobsáhlý klid zaplavuje pomalu vaše nitro. Vždyť jsme v nejoblíbenějším ze všech 59 katolických kostelů dánských. Sem chodíval na mši svatou za svého pobytu v Kodani františkánský hagiograf a pozoruhodný dánský konvertita — J. Jörgensen. Tohoto kostela vzpomíná, když dlí na cestách a studiích mimo Kodaň, jak to naleznete v jeho literárních pracích. A kdož ví zdali tehdy právě nebyl mezi četnými zbožnými návštěvníky, ne-li třeba blízoučko nás?

Co návštěvník kostela, to pravý obraz pokory. Nikdo sebou téměř nepohne, každý se zanícenou duší snivě čte v modlitebních knížkách. Jen dole v šerém zákoutí občas někdo přejde, ná-

sledován odleskem skleněných dveří. Pohlédněme blíže, a vidíme za odděleným skleněným přepažením zpovědnici. Jedinec tam vchází, zavírá za sebou dveře a oddělen od ostatních věřících se zpovídá. ...

Začíná mše svatá. Vše téměř jako doma, jen z chóru ozve se nelíčeně prostý a tlumený zpěv. Po evangeliu rozejdou se chrámem dva kostelníci v bílých rochetách, aby do sáčků na dlouhých holích sbírali příspěvky na kostel a vydržování svých duchovních, jež si zde každá katolická obec sama musí vydržovati.

Blíží se nejdojemnější část mše svaté — svaté přijímání. Celá řada postav shromažďuje se kol obětního stolu, aby požila andělského chleba. Ač není žádný význačný svátek, přece vidíme tu tolik lidí u sv. přijímání, že doma v mnohém městečku nenapočteme tolik v čase svatopostním. Jak dobře jest zde na všech viděti nelíčenou zbožnost; jistě nikdo by sem nepřišel z dlouhé chvíle ,nebo honositi se ,svou toiletou, ale proto, poněvadž byl volán hlasem svého srdce.

A s jakou radostí a třpytem v duši opouštíte po skončené mši svaté kostel. Mnoho nových dojmů zanechá taková návštěva kostela v cizině obklopeného ze všech stran chladným protestantismem.

Dlužno připomenouti, že Dánsko ze všech protestanských zemí je ke katolíkům nejtolerantnější a to nejen vůči kostelům, ale i školám. Katolíci mohou si zřizovati zde školy, kde chtějí, aniž by musili žádat stát o dovolení; podléhají sice školy takové revisi, jež jednou za rok přijde na inspekci, ale za to dostává se jim značných příspěvků.

Že skutečně tato svoboda má vliv na pokrok a rozšíření katolické církve v Dánsku nejlépe patrno ze statistiky. Tak roku 1888 bylo celkem v království Dánském 3690 katolíků, kterýžto počet vzrostl do roku 1912 (moji návštěvy v Kodani) na 24.031. Též během války i po ní počet katolíků stále stoupá. Značně ovšem rozmnožili je Poláci, jichž se sem hodně stěhuje.

Již dříve byl v mnohém malý, ale soběstačný národ Dánský dáván za příklad jiným menším státům. Snad i naše republika v ledačems by se měla přiučovati zde v Dánsku a snad ani by to neškodilo, kdyby to bylo v oboru náboženské snášenlivosti.

Jan Hudek:

Vzpomínky na † Msgr. Dra. Rud. Horského.

Když při visitaci jeden mladičký kaplan se domníval, že si pan vikář dr. Horský všiml jeho hlavy, na niž nebyla právě znatelná tonsura, počal se omlouvati. „Nic si z toho nedělejte, kamaráde,“ odpovídal dr. Horský, „já nosím tonsuru za celý vikariát“ — a při tom ukázal na svou lysinu. A hned vypravoval známou historii o vzniku své holohlavosti. „To bylo takhle“ — povídal — „já jsem měl v mládí kudrnatou kštici, ale jednou jsem byl těžce nemocen, umřít však se mi ještě nechtělo. Smrt držela mne už za pačesy, já však jsem se jí rychle vyškubl, a tu zůstaly smrti v hrsti mé vlasy, a já — holohlavý — zůstal jsem na živu!“ A nebylo to prvně, co smrti vyklouzl z drápů! S humorem jemu vlastním říkával: „Topil jsem se, hrom do mne uhodil, na schůzích na mne noži mířili, v Nebušicích socialisti mne kamením ze schůze hnali, jindy mne musili četníci s tasenými bodáky k nádraží po bouřlivé schůzi provázet, často jsem nějakou ránu na schůzích dostal, ale vždy jsem se zdravou kůží vyvázl!“ Pamatuji se, jak rozesmál při obědě v klášterním refektáři břevnovském tamní řeholníky, kteří stěží zachovati mohli obvyklé silentium, kdykoli dr. Horský po visitaci s nimi za stůl zasedl. Zvláště o tom „hromem omráčení“ rozesmál i ty nejvážnější. Živě vypravoval, jak jako bohoslovec v seminářské zahradě studoval a při tom z dýmky pokuřoval. Zčista jasna blízko něho udeřilo. „Svalil jsem se na zem,“ pravil, „archy mi z ruky vypadly, ale fajfku jsem nepustil, tu jsem pevně držel, až jsem se probudil!“ —

Takových rozmarných příběhů ze života a veselých anekdot slýchali spolubratři při visitacích mnoho. Jistě si na ně dodnes vzpomínají. — I v dopisech, které spolubratřím psával, nechyběla nikdy nějaká „taškařina“. Na těchto dopisech obyčejně se podepisoval: „Mates Šárecký“.

Lahůdkářem, jak již řečeno, dr. Horský nebyl. Jednoho večera, kdy jsme se jak obyčejně bavili francouzskou lekturou, přišel na návštěvu dávný přítel dra Horského, dp. Emil Stárka, který byl tehdy duchovním správcem v pankrácké trestnici. Přinesl toho večera jakousi pochoutku — tuším uzeného úhoře. Nabídl nám oběma. Když jsem pak druhého dne přišel na faru, přivítal mne dr. Horský „potřefným“ veršíkem: „Synku, synku, jak pak je vám po herinku?“ Když jsem se pochvalně vyslovil o včerejším „herinku“, pravil odplivuje: „Člověče, mně bylo „na nic“ po tom herinku; to pro můj žaludek není!“ — Jak skromný byl v jídle, tak skromný byl i v pití. Pil smíchovské pivo, a to jen

večer, z cínové holby, při tom vykouřil dvě neb tři portorika. Jiných doutníků tehdy nekouřil. „Dál jsem to ještě v „paličství" nedotáh" — říkával. Když jsem mu jednou nabídl „krátké", poněvadž mu portorika došla, vykouřil ho asi polovinu a ostatní zahodil plivaje a nadávaje na „ten prevít". Vína, likérů nebo čaje vůbec nepil. „Mářinko, uvařte Emiliánkovi čaj" — říkával staré hospodyni. A když plamen lihového kahance pod dnem hrnku šuměl, liboval si: „Tohle rád slyším" —

Častým hostem na faře šárecké byla stařičká teta farské hospodyně — Baruška. Jednou pravil mi dr. Horský: „Prosím jich, přinesou sem ten jejich gramofon, to bude teta koukat!" Ochotně jsem vyhověl. Teta nedůvěřivě na gramofon se dívala a nemohla pochopiti chudák, jak „to" může hrát a mluvit! Když gramofon spustil polku, vstal dr. Horský, popadl starou tetu a po kuchyni ji roztáčel, až chudák smíchy se potácela. I kocoura-Mourečka při tom válčíku protočil. Často pak teta vzpomínala na toho „chramostejla" — tak totiž pojmenovala gramofon, nemohouc si nikdy na pravé jméno vzpomenouti. Netřeba podotýkati, že toto „potrefné" pojmenování dru Horskému se „náramně" líbilo a gramofonu zůstalo. —

S kocourem Mourečkem, s bílým špiclem a se starým Meisou se přímo mazlil. Někdy starému Meisovi zhotovil z drátu brejle a posadiv si ho na klín, nasadil mu je na nos, a položiv před něj noviny, se smíchem říkával: „Žádný profesor nemůže vypadat vážněji!" — Každého chvíli pochoval, aby to nebylo žádnému líto, zvláště Albisovi, který si činil jaksi největší právo na mazlení. Někdy Mourečeк na několik dní zmizel. „Šel do čar" — říkával dr. Horský. Když dlouho se nevracel, beznadějně říkal: „Ten už nepřijde," ale když konečně přece za oknem se ozval, šel mu dr. Horský s radostí otevřít, neopomenuv ovšem dáti „flamendrovi flamendrovskému" řádné naučení, zvláště když našel na těle Mourečkově jizvy, neklamné to znamení, že vydával svůj kočičí život v šanc. Po obědě pravidelně dr. Horský na půl hodiny si ulehl na pohovku. Oba psi i kočka jako na povel zaujali svá místa na pohovce — v hlavách, v náručí a na nohách svého pána. Když po čase za sebou pošli mú psi i Mourečeк, oplakal je všechny a pod okno v zahrádce pochoval, ale hned vždy nového špicla a mourovatého kocoura si opatřil a stejnou láskou k nim přilnul.

Známa Sv.-Matějská pouť byla před válkou rok od roku vždy hlučnější. Stále přibývalo bud a různých atrakcí. Také na faře v r. 1907 byla pouť slavná. Již několik dní před poutí na faře se smýčilo a drhlo. „Člověk není nikde jist, stále ho honějí z pokoje do pokoje, a s kartáčem v ruce stále to po podlaze leze jako zeměplaz" — odlehčoval si Dr. Horský. Na pouť zval Dr. Horský kazatele, celebranta a hosty. Vidím ještě dnes v du-

chu, jak při obědě hlavní slovo vedl † Tomáš Škrdle a dp. Emil Stárka. Vážnější byl Dr. Ot. Rožánek, jenž byl se svou choti a dceruškou také pozván; nejvážněji si počínal celebrant-novosvěcenec, stařičký prof. Šauer z Augenburgu, kterého ani vtipný Dr. Horský nedovedl rozveseliti. Po obědě zavedl hosty do hořejšího pokoje, odkudž bylo možno přehlédnouti valící se zástupy Pražanů přes vojenské cvičiště k Šárce. „To stojí za podívanou" — vybízel Dr. Horský své hosty a k lepšímu přehlédnutí davu podával hostům kukátko. Liboval si, že od té doby, co fara byla i na severní straně zdí obehnána, „nečumějí" mu kramáři a poutníci do oken. — Ve 4. hod. bylo požehnání, ale nutno bylo z fary vyjíti aspoň o půl hodiny dříve; neboť v tuto dobu byl již takový nával poutníků, že se mohlo jen drobným krokem postupovati. Oddechl si, Dr. Horský, když pouť byla skončena a s ní to uši rvoucí pískání, frkání, hluk a směs rozličných zvuků. To už totiž mohl zase vyjíti na „krechty" ve svém prostém úboru a se svými „zvířaty" — jak svým psům říkal. Denní této procházky nikdy nevynechal, třebaže pro déšť musil ji zkrátit. Rád díval se za večera při procházce na osvětlenou Prahu, jen to se mu nelíbilo, když od Prahy vál vítr. „Dnes zase" — říkal „Praha vonnými zápachy dýše."

Často jsme tyto večerní procházky spolu konávali. Nebyly to však pouhé procházky! Na plané povídání neměl Dr. Horský čas! Buď modlil se brevíř neb růženec a nebo jsme opakovali něco z francštiny. Jistě málokdy bylo vidět Dra Horského bez knihy, neb brevíře, a to i po Praze.

Jednoho dne byla v novinách oznámena pouť do Lúrd. „Tak co, Emiliánku, pojedou do Lúrd?" — tázal se mne Dr. Horský. „To je má touha vidět Lúrdy" — odpověděl jsem. „No tak pojedou! Teď už se ve Francii neztratějí! Jak se řekne: „jíst" a „pít" — už umějí, a to ostatní taky nějak svedou!" A druhého dne přinesl konversační knihu francouzsko-německou a pilně jsme z ní studovali. „To jim říkám," — důtklivě mne napomínal, když jsem večer z fary odcházel „ať zítra přijdou brzy, a ne, aby snad zase dokonce utekli i do Břevnova!" Opravdu jsem musil někdy zrovna utéci, když jsem chtěl přece občas navštíviti p. převora. Když jsem pak druhého dne večer u fary zazvonil, přišel mi otevřít, v ruce maje rákosku a za dveřmi už hrozil: „Tak jen jdou, flamendře, voni budou pomalu jako ten můj Moureček!" Byl spokojen, když jsme zase společně „študírovali". —

Sám jsa hluboce vzdělán, nepohrdal Dr. Horský prostým lidem, ale domýšlivost, nafoukanost polovzdělanců dovedl rázně pokořit. — O „pokroku", jejž mnozí viděli v bludu nebo v nevěře, říkával: „Teď se jen mluví stále o pokroku. Pokrok a zase pokrok! Ale souchotiny mají taky pokrok, který však končí smrtí. Není každý pokrok zdravý!" Přišli jednou na faru snoubenci

Nevěsta katolička, dcera zbožných, zemřelých již rodičů, ženich bezvěrec, který nechtěl o církevním sňatku ani slyšet. Na klidnou otázku Dra. Horského: „Co vás k tomuto jednání přimělo?“ odpověděl ženich hrdě: „Mé přesvědčení!“ Na to Dr. Horský s tímže klidem ženichovi pravil: „Příteli, přesvědčení nabývá člověk buď důkladným studiem, anebo dlouholetou zkušeností. U vás nelze předpokládati ani toho ani onoho.“ Když všechno napomínání bylo bezvýsledné, vyslechl tedy Dr. Horský ve své kanceláři vzájemný jejich souhlas, a když pak ženich dával Dru. Horskému nějaký nepatrný peníz — prý dle josefínské taxy — vzal dr. Horský tento peníz a dal jej nevěstě se slovy: „Dej to žebrákovi, až ho cestou potkáš.“ Za zahanbenou odcházející nevěstou ještě zvolal: „Kdyby tě nebožka máma viděla!“ —

Dr. Horský byl velikým ctitelem P. Marie. Denně modlíval se růženec, obyčejně cestou do školy neb na procházce. „Neměl bych pokoje“ — říkával „kdybych se ho nepomodlil!“ Vážil si svého růžence také proto, že jej dostal od ctihod. otce Petra, jenž kdysi Dra Horského na Šárce navštívil. Vypravoval mi o tomto muži, jenž v pověsti svatosti zemřel, zajímavé věci. Tvrdil n. př., že při příchodu tohoto kněze do fary viděl kolem jeho hlavy zář. Sklenici, ze které ctih. Petr u něho pil vodu, měl v takové úctě, že nikdy z ní nesměl nikdo píti. — Tuto sklenici dostal jsem po smrti Dra Horského na památku. — Vypravoval mi i tento příběh: „Šel jsem jednou se ctihodným otcem Petrem po kamenném mostě v Praze. Na druhé straně proti nám šel mladý kněz D., jenž tehdy znám byl jako horlivý a ve spolcích činný kněz. Pozdravili jsme se vzájemně již z dálky. Ctihodný otec neznal tohoto kněze, ale náhle se zastavil, chytil mne za ruku a pravil: „Toho člověka se střežte; já bych nechtěl být v jeho kůži!“ Nedovedl jsem ctihodného otce přesvědčiti, že se snad mýlí. Trval na svém. A skutečně, za několik let vystoupil D. z církve, oženil se a ostatní již víte!“ Dr. Horský byl přesvědčen, že ctihod otec Petr bude jednou světcem prohlášen. Na otázku Dra. Horského: „Ctihodný otče, budu spasen?“ — řekl prý: „Ano, ale musíte odložit tuto chybu!“ Jakou, — to mi Dr. Horský neřekl. —

Rovněž velice ctil Dr. Horský sv. Klementa Dvořáka. To byl jeho „miláček“. Ve své domácí kapli měl nějakou relikvii po tomto světci. Kdykoli se modlil v kostele litanie, vždycky vsunul mezi invokace: „Sv. Klemente, oroduj za nás!“ V kázáních často o světci se zmiňoval, zvon dal na jeho jméno pokřtíti a v úmyslu měl i oltář k jeho cti postaviti. Často opakoval známá slova světcova, že máme míti k Bohu takovou důvěru, jako dítě k matce, v náruči jejím ležíci. Podobně říkával se sv. Klementem: „Pane Bože, vymet se mnou všecky kouty, použij mně jako koštěte, a pak mne v nebi někde do kouta postav, já budu spokojen.“ —

Ačkoliv byl Dr. Horský povahy veselé, žertovné a neohrožené, přece někdy zaslzel. Pamatuji se jak někdy zkrátili jsme francouzskou lekturu a Dr. Horský všem nám hlasitě předčítal román H. Sienkiewicze: „Quo vadis," Při některých scénách stíral si Dr. Horský slzy. A když mluvil dne 24. pros. 1917 nad rakví zmíněného již J. Roušala hned při první větě se mu chvěl hlas: „Sta řečí jsem promluvil," — tak začal svou řeč — „sta kázání jsem přednesl, ale nikdy mi nebylo tak za těžko mluviti, jako dnes nad rakví svého přítele" — a již slzy zaleskly se v jeho očích.

Nebyla to pouhá fráse, řekl-li Dr. Horský, že sta a sta řečí přednesl! Kolik jen kázání jsem já za těch 20 let vyslechl! Každou neděli a svátek kázal. O svátcích dvakráte. Ba stalo se někdy, že i vícekráte mluvil. Tak jedné neděle dopoledne dvakráte měl kázání, pak mluvil při oddavkách, odpůldne při pohřbu a večer při nějaké pobožnosti. A co zvláštního bylo, že se nerozpakoval, že nebylo to mělké povídání, ale vždy logicky uspořádaná řeč. Citáty a vhodné příklady oživovaly jeho živě přednášená kázání. Způsobem lidu pochopitelným dovedl promluviti při kázání o hvězdářství, přírodopise a jiných vědách.

Mistrně dovedl prostým posluchačům vyložiti těžší místa z epištol a evangelií. Se zápalem vlasteneckým mluvíval s kazatelny o dějinách našeho národa, jež velmi dobře znal. Neopomenul zmíniti se s kazatelny ani o svém trudném mládí. Pamatuji se, jak jednou, káže o Boží prozřetelnosti, poukázal na sebe, kdysi šestiletého sirotka, jenž s chudou matkou nucen byl s uzlíčkem v ruce chléb si vyžebrávati. „Já vím co je to žebrota" — pravil, a když pokračoval: „Kdo by si byl pomyslil, že z tohoto kluka žebravého bude jednou kněz!" — k slzám dojmuti byli šárečtí posluchači.

Dr. Horský se za svou chudobu nestyděl a chudým se nevyhýbal. Jako kaplan velkých dobrodiní chudině prokázal, jak jsem často od hodnověrných lidí slýchal. Na faře únětické prý scházeli se chudí, kde kaplanka skýtala pohled krámu, v němž kaplan Horský rozdával krupici, hrách, čočku a p. Ovšem vděku se nedožil! Když jedné ženě naměřil hrachu, řekla prý: „My hrách nejíme!" Ihned musila prý hrách vrátiti a vyloučena byla z dalšího dobrodiní. Dokonce jednou — a to mi vypravoval sám Dr. Horský — dal chudému dělníkovi kabát. A tentýž člověk, oblečen v darovaný kabát, nejvíce brojil proti dru Horskému v jedné schůzi, na níž Dr. Horský mluvil! Nikdy však Dr. Horský o nevděku, jehož se dožil, nemluvil nějak trpce, naopak smával se při takovém vypravování. Avšak trpkou zkušeností poučen, býval ,zvláště v poslední době, v podporách opatrný.

*

Klidný život na faře šárecké změněn byl přípravami k nastávajícím volbám do říšské rady r. 1907. Dr. Horský byl vyzván, aby kandidoval na okrese náchodském. S mladistvým nadšením dal se do práce. Často jezdil na svůj volební okres, zatím co já, a tehdy právě na dovolené v Šárce dlící dp. katecheta Ant. Suchohoradský, zastávali jsme duchovní správu za něho. Dr. Horský konal po kraji náchodském pilně schůze a v kostelích tamních kázal. Když pak domů se někdy vrátil, unaven večer diktoval mi dopisy pro důvěrníky na okrese, rady a pokyny pro tazatele a články do novin. Když tak unaven pozoroval svého Mourečka, jak klidně přede na kamnech, říkával: „Aspoň týden bych chtěl být Mourečkem, abych se pořádně vyspal.“ Umiňoval si, že se jednou zavře do pokoje, nikoho do fary nepustí, a že celý den prospí. Avšak nedalo mu to! Zase dál sedával do noci při práci, říkaje, že se mu právě v tu dobu nejlépe pracuje, že myšlenky se mu hrnou. — Poslední schůze před volbami byly nejnamáhavější. Vidím ještě dnes, jak po poslední schůzi domů se vracel zpocen, kabát maje na deštníku přes rameno a pro chrapot stěží mluvě. Šel jsem mu naproti a mezi jiným jsem mu musil sděliti, smutnou zprávu, že mu totiž právě minulý den zašel krmník. „Můj zlatej čuník“ — politoval to dobré zvíře. Večer pak vypravoval o průběhu svých schůzí. Nečinil si naději na zvolení, ano přál si, aby zvolen nebyl. „Kdyby to nebylo v zájmu strany naší“ — pravil — „raději bych doma seděl a klidně bych dokončil své „Vlastenecké homilie“. Budu-li zvolen, čeká mne práce nejen ve Vídni, ale i na okrese. To znamená, kamaráde, být stále mimo domov! Ale já zvolen nebudu, všecko se v poslední chvíli proti mně spojí!“ Takto se utěšoval. — V den voleb seděli jsme spolu večer ve farní zahradě. Občas díval se Dr. Horský na hodinky a počítal, kdy asi skrutinium bude skončeno. Na studium toho večera nebylo ani pomyšlení. Vypravoval mi některé příběhy z volebních schůzí, o potyčkách s odpůrci a jak jim odpovídal atd. V tom do zahrady spěšně vkročil posel s telegramem. Chvatně roztrhl Dr. Horský telegram, přelétl obsah, zprávy očima hbitě mrkaje — jak bylo jeho zvykem — a náhle vyskočiv, chytl se za hlavu a zabědoval: „Jsem zvolen!“ Překvapilo mne jeho rozrušení tak že jsem mu ani v té chvíli negratuloval. Zaplativ poslovi, složil mlčky hlavu do dlaní. Po chvíli však vstal, udeřil pěstí na stůl a rázně zvolal: „Dáme se do práce!“ Mezi tím už před farou rokovali občané šárečtí s novinami v ruce o výsledku voleb. Když se od nich dověděl, že mimo něho bylo ještě šest našinců zvoleno, uklidnil se úplně.

„Teď se musím učit vyplazovat samospasitelný“ — smával se po volbách. Po dva večery hovořili jsme tedy německy, déle to nevydržel; francouzština a italština byla mu milejší.

Poněvadž nyní, jako poslanec, nemohl se cele věnovati duchovní správě, byl mu poslán kaplan — dp. Jan Biskup, svědomitý

a horlivý kněz. „Teď má Šárka — biskupa“ — smával se Dr. Horský. Na neděle obyčejně přišel Dr. Horský domů a konal vše v kostele i v kanceláři sám. Odpočinku neznal. Netřeba podotýkat, že po každém jeho příchodu začalo naše obvyklé studium, jen s tím rozdílem, že nyní měl žáky dva! Probírali jsme učebnici italskou. Francouzština musila nyní poněkud ustoupiti, poněvadž po mém návratu z Lúrd oznámena byla pro rok 1908. poutní výprava do Říma, jíž jsem se hodlal také súčastniti. Měl velkou radost, když jsem mu vyprávěl, jak mi ve Francii francouzština prospěla a proto tím horlivěji nyní pobádal nás oba ke studiu italštiny. Nerad odcházel, když povinnost poslanecká volala ho na okres volební nebo do Vídně.

Ve Vídni bydlel Dr. Horský v klášteře Milosrdných bratří, kde nejraději se stýkal s Drem Musilem, jenž tamtéž bydlil, a který ho také jednou i na Šárce navštívil. Když jsem pak jel na pouť do Říma, přenocoval jsem v jeho pokoji v klášteře Milosrdných bratří, kteří mi vyprávěli, že Dr. Horský mimo parlament a svou celu v klášteře jinde se nezdržoval. Divadel, koncertů, a jiných zábavných místností tak jako v Praze, ani ve Vídni nenavštěvoval. Více zajímala ho nemocnice a operační sál u Milosrdných bratří. Medicinu zvláště miloval.

Po mém návratu z Říma vynašel Dr. Horský novou zábavu — šachy. Těm nyní notně ustoupilo dosavadní naše studium. Jakmile přišel z Vídně, rozestavil figurky na šachovnici, a horlivě jsme hráli. Já a kaplan dp. Biskup hráli jsme proti němu, ale málokdy jsme vyhráli! Prohrál-li někdy Dr. Horský, vždy ho prohra mrzela. Někdy, pozoroval-li, že hrozí jeho „králi“ mat,rozházel předem rukou všecky figurky. Za to však, když po tuhém, třeba dva večery trvajícím boji zvítězil, s chutí si odplivnuv, spokojeným „tu máš!“ hru skončil. Často ovšem přede hrou musil vyřizovati nutnou korespondenci pro důvěrníky svého volebního okresu. A tu diktoval nám oběma současně dva různé dopisy. Neobyčejná jeho bystrost i tu byla patrna. —

Na svátek Dra. Horského, v den sv. Rudolfa, zaranžoval p. kaplan dp. Biskup domácí oslavu. Ve vedlejším pokoji sousedícím s kuchyní, kde Dr. Horský po večeři pojídal obvyklý chléb, v tichosti rozdal mistr Roušal mně, p. Souhradovi a p. Hlínkovi partesy. Při prvních slovech písně „Dlouho buď zdráv“, otevřel čilý p. kaplan dvéře do pokoje.

„Kamarádi, to jste mne překvapili,“ přivítal nás po skončení písně Dr. Horský, načež nás přátelsky pohostil. Při stole pak mistr Roušal ze svých důkladných kapes vylovil několik sborů, jež i Dr. Horský spolu zpíval. Nejvíce se mu líbil sbor: „Venerabilis barba Capucinorum“.

Oslavu svých jmenin oplatil Dr. Horský p. kaplanovi v den sv. Jana Nep. svým způsobem! Když totiž p. kaplan odešel do

svého pokoje, rozdal Dr. Horský mně, hospodyni a služce nástroje, — hmoždíř s paličkou, plecháč s vařečkou, plech na pečení buchet s měchačkou, a sám chopil se pukliček. Ztichla vystoupili jsme po schodech ke dveřím kaplanky a tam „štandrdle“ dokonale provedli.

Když dp. Biskup odstěhoval se na faru do Borové u Poličky, dostal Dr. Horský churavého kaplana dp. Jos. Prince, kterého brzy vystřídal dp. Fr. Vrabec, kaplan ze Sázavy. V té době odstěhovala se stará hospodyně ze Šárky do St. Boleslavě, a domácnost na faře šárecké vedla nová hospodyně, kterou později vystřídala opět jiná, až konečně zbyla sama služka. Když v r. 1911. při nových volbách Dr. Horský zvolen nebyl, odešel i kaplan dp. Vrabec do Únětic. Takto poloopuštěnou faru počali navštěvovati — zloději!

Prvá taková nemilá návštěva udála se prvě před visitací, r. 1912, k níž měl přijíti arcikněz dp. Šimon Bejvl. Před touto visitací přišli tedy v noci visitovat zloději. Vnikli ze dvorku oknem do pokojíku, v němž byly připraveny příbory, jídlo a láhev vína, víno vypili, příbory odnesli, něco z jídla snědli a ostatní po stěnách pokojíku poházeli. Ráno nemohla služka z kuchyně se dostati, poněvadž na klice motouzem byla připevněna tyč a napříč přes dveře vklíněna. Tímto opatřením byli zloději v bezpečí, a jeden z nich pravděpodobně stál na stráži u dveří kanceláře, kde Dr. Horský spal. Kdyby se byl pes v kanceláři spící probudil, byl by jistě neohrožený Dr. Horský uchopil jednu ze svých ručnic a vyšel by na chodbu, kde by ho snad čekala jistá smrt! Od té doby ještě větší láskou přilnul ke svému psu Albisovi: „Ten mi zachránil život,“ — říkal.

Podobných nemilých návštěv, kdy po odchodu služky úplně na faře osaměl, měl Dr. Horský nyní několik, ale pokaždé téměř zloděje včas zahnal. — Jednou v noci vzbouřil Dr. Horský sousedy šárecké křikem a výstřely z pušky. Jakmile totiž uslyšel elektrický zvonek u lůžka v kanceláři, kdež spal, poznal, že kdosi nepovolaný otevírá dvířka chlívku, od nichž vedl drát k elektrickému zvonku do kanceláře. Ihned chopil se ručnice a vyběhl po schodech k oknu, směřujícímu na dvorek, rozsvítil žárovku, jež ze zdi fary osvětlila celý dvorek a již otevřenou vyhlídkou střelil po zlodějích. Za prchajícími vyběhl na dvůr, odtud do zahrady, kde za přeskakujícími zeď ještě jednou vystřelil. Křikem a výstřely probuzeni seběhli jsme se ze sousedních domů k faře, společně s Drem Horským jsme prohlédli faru, chlívky i zahradu. Ničeho na štěstí zloději neodcizili; kozy, slepice i králíci zůstali na živu. Ve chvatu zanechali zloději na dvorku své hole. Často pak Dr. Horský si zloděje pochvaloval, že mu ničeho nevzali, ale naopak ještě hole přinesli! Těchto „zlodějských holí“ používal pak na svých procházkách. — Několikrát takto vyplašil

zloděje, kteří mu ve své drzosti poslali jednou dopis, aby si na ně pořídil strojní pušku, a slibovali mu, že ho zase navštíví. „Že jste je nestřelil“ horlili někteří sousedé. „Mohl jsem některého z nich střelit“ — odpovídal Dr. Horský — „ale, když jsem mířil, chvěla se mi ruka; zabíti někoho bych nemohl, vždyť zloděj je taky člověk!“ — Jinak však choval se ke — kosům. Těch nenáviděl, ač ani pavouka nezašlápl. „Největší spřež zlodějská“ — říkával — jsou kosi, nejlepší třešně mi ozobají!“ Jiným zvířatům jak jsem pravil, neublížil. Ani blech, které Albiskovi u otevřeného okna z kožichu vybíral, nezabíjel, nýbrž živé s okna házel. Po jednom takovém blešim honě přišla jakási babka k faře, a vidouc p. faráře u okna, vyjednávala s ním před tímto oknem nějakou záležitost. Se smíchem potom vypravoval mi, jak babka se ošívala nepozorovavši ovšem, do jaké pasti vlezla! (Dokončení.)

F. Taubic:

Velikost Boží.

Bys lesem byl, jenž pokryl všechnu půdu,
my proti Tobě budem hrstí třísek,
Tys obrovitou Zemí, Marsem rudým
a my na dlani roztroušený písek.

Tys Niagara, hřmotná, plná síly,
v mohutných proudech stříkající s výše,
my potůčkem jsme ve vrb starých stínu,
jenž teče mírně, šelestivě, tiše.

Tys moře se svou velkolepou mocí,
my třpytivou jen malou kapkou vodní,
Ty zářné Slunce s oslnivým světlem,
my lucernou na tiché přídě lodní.

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

(C. d.)

Úmrtím císaře Josefa II. nenastaly podstatné změny v poměru státu k církvi: jestliže přece ustal napjatý poměr mezi Římem a Vídní, pak toho důvodem byly politické obtíže, způsobené „reformami“ císaře Josefa II. a ne změna smýšlení dvora vídeňského.

Vždyť nástupce Josefův, jeho bratr Leopold II., velkovévoda toskánský, přál směru proticírkevnímu, zaváděl „reformy“, ač si při tom počínal opatrněji.

Jak vypadalo jeho 57 článků, stanovících poměr státu a církve, vidno z toho, že mimo čtyř biskupů žádný jiný z celého velkovévodství nechtěl jich přijati.

Smutně proslula synoda pistojská, která jeho návodem byla r. 1789. konána, rozešla se úplně s Apoštolskou stolicí a její usnesení bylo papežem Piem VI. zavrženo. — Stav se císařem, neodvážil se kráčeti ve šlépějích svého bratra Josefa, ani chovati se tak, jako v Toskánsku: viděl, že by habsburský stát se rozpadl. Vydal 17. května r. 1791 patent, kterým pozměnil mnohé z násilnických reforem Josefových.

Válečné události za vlády Františka I. ochudily církev, jejíž majetek považovala vláda za svůj, ale přece nedopustily, aby se obnovovala zasahování vlády do záležitostí církevních; též za vlády neduživého Ferdinanda V. absolutismus Meternichův, ač v církvi neviděl leč prostředek k upevnění moci politické, přece ji nepronásledoval. Než právě v této době mohlo býti dušeno zhoubné, protikatolické dílo Josefa II., kdyby nebyl episkopát počal si uvědomovat svých povinností!

Klerus, který dosud vycházel z guverálních seminářů nebo i z nově zřízených seminářů biskupských, byl odchován josefinismem, ideami gallikonismu a felronianismu. — Velice je chválen klerus nižší za to, že na potlačování národnosti české dvorem vídeňským s takovou upřímnou láskou, obětavostí a nadšením bojoval za práva jazyka mateřského. Ale to je podivným, že potlačování pravé církve katolické nevyhrotilo podobné reakce u nižšího kleru.

Je jisto, kdyby klerus tak byl hájil právo náboženské proti zvůli dvora vídeňského, jak ohájil práva národnostní, byl by zcela jistě, ne-li úplně, aspoň z větší části znemožnil rozšíření se liberalismu mezi inteligenci českou, liberalismu, který teď není ani vděčným buditelům národa, ani českým. Zavinili snad toto nepochopení pro věci církevní u nižšího kleru biskupové, příliš oddaní protikatolickému směru dvora vídeňského; ale tato chyba,

jistě veliká, je napravena tím, že z řad biskupských vyšel podnět ku hájení práv náboženských proti předmětům dvora vídeňského. Církev potřebuje mučeníky — ne kompromisních vyznavačů a episkopát první počal trpěti a tím odporovati josefinismu.

Tuto radostnou změnu v dějinách církve, josefinismem pokažené a zneuctěné, zahájil arcibiskup kolínský, Klement August z Dreste-Vircheringů. Někteří biskupové němečtí totiž podřídili se vůli pruského krále Fridricha Viléma III. a proti jasnému znění breve papeže Pia VIII. o smíšených manželstvích, řídili se t. zv. konvencí berlínskou, upravující uzavírání manželství smíšených v neprospěch a pohanění svátostního manželství katolického. Kolínský arcibiskup nedbal ultimata králova, buď zachovávati konvenci, nebo neuznávati. Proto byl lživě obžalován, že se spolčuje s revolucionáři a 20. listopadu 1837 zatčen a uvězněn v pevnosti Mindenu.

Toto nebojácné vystoupení arcibiskupovo otevřelo oči biskupům i kněžím; uvědomili si, jakou zradou jejich pastýřských povinností jest, když slepě podřizují se vládám protikatolickým. Následujíce příkladu arcibiskupova, i jiní biskupové němečtí přes pronásledování a žalářování odpírali podvoliti se vládě světské ve věcech náboženských — a toto jejich jednání nalezlo ohlasu i v episkopátě rakouském.

Byl to linecký biskup Řehoř Tomáš Ziegler, který vydal 22. května r. 1838 dekret o smíšených manželstvích, v němž nařizoval to, co poručeno brevem Pia VI.

Biskupové církevní provincie solnohradské zaslali dne 14. září r. 1848. přípis říšskému sněmu vídeňskému, v němž reklamovali uznání práv církve a zrušení zasahování moci státu do záležitostí církevních. 30. dubna r. 1849 započaly porady biskupské ve Vídni, které odůvodnily žádost, aby vláda rakouská uznala platnost církevního práva, ne jak se tradovalo josefinistskými konvenisty, ale jak bylo stanoveno apoštolskou Stolicí.

Snad revoluční nálada, ohrožující princip monarchistický způsobila, že císař František Josef I., patentem ze dne 18. dubna 1850. zrušil zákaz svobodného styku biskupů s papežem a 23. dubna téhož roku vyhověl i jiným přáním biskupů, hlavně stran vyučování náboženství.

Konečně došlo k uzavření konkordátu mezi Apoštolskou Stolicí a státem rakouským dne 18. srpna 1855. Konkordátem zrušena jsou všechna proticírkevní nařízení, vložená v Josefských ediktech „in publico-ecclesiasticis", zaručuje se katolická výchova katolických dětí na nižších i vyšších školách, které jsou svěřeny dozoru církevnímu. Vládě udělují se za to mnohé privilegie a práva, které by jinak jí nepatřilo na př. obsazování beneficií, správa církevního jmění, vliv na řády řeholní atd.

Uzavření konkordátu oslavováno jako veliké vítězství katol. věci — ale neprávem — konkordát sám v sobě není mírem mezi

církví a státem a konkordát rakouský neučinil konec tajnému boji proti církvi — jenom legalizoval některé akty protikatolické. Jím byla církev oklamána.

Stát, nestojící na základě katolickém, je nesmiřitelným nepřítelem vlivu církevního: nemůže-li církve zničiti, je nucen hledati východisko a tím je konkordát. Není to rozhodně ideální úprava poměrů mezi státem a církví: je to východisko z nouze. Konkordát není obnovením normálního poměru mezi státem a církví, jak by bylo žádoucno: jest v podstatě jen přiměřím mezi dvěma mocnostmi, z nichž jedna, totiž církev, okolnostmi je donucena upustiti od jistých, jí příslušejících práv, aby nemusila vypovědět rozhodný boj státní moci.

Rakouský konkordát zavazoval státní moc, aby určitá samozřejmá práva církve uznal za taková, aby nepokládal za milost, nýbrž povinnost, když ničeho nenamítá, aby církev vhodným, Kristem a podstatou církve stanoveným způsobem vede občany k dosažení nadpřirozeného cíle.

Když se zdálo vládě vídeňské, že i tato samozřejmá práva církevní, konkordátem zaručená, jsou přílišným ústupkem moci církevní a proto později konkordát zrušila, pak pochopíme, jak málo práv měla církev v Rakousku a jak pohrdavě na ni bylo pohlíženo.

Konkordát sám je z velké části dílem josefinisty arcib. vídeňského Rauschera — proto tolik privilegií uděluje jím církev státu za tak málo práv konkordátem církvi zaručeným. Jakého smýšlení byl kardinál Rauscher, patrno z toho, že jeho první návrh, na jehož podkladě se dále jednalo, obsahuje souhrn záležitostí, které přenechává stát církvi! — Tedy vycházel Rauscher ze zásady o všemohoucnosti státu. Dobrý hodnostář státní — ale podivný arcibiskup. I při konečné redakci konkordátu prosadil mnoho josefinistických požadavků, a to proti vůli kongresace a samého papeže. Konkordát je ve skutečnosti jediným, povíme jediným dokladem na který se mohou odvolávati zastánci názoru, že Rakousko bylo velmocí katolickou a František Josef I. císařem katolickým. Oktrojirka či nová ústava, vydaná 4. března 1849. a pověřující svobodu církve, byla císařem vydána ze strachu před novými revolucemi a dva dekrety dubnové pod nátlakem biskupů.

Jakým měl býti poměr církve ke státu v Rakousku, jak se měl jeviti katolicism Rakouský, to naznačili biskupové při společných poradách. Odvolávajíce se na svobodu náboženskou, zaručenou konstitucemi — zase důkaz, že před tím v zemích rakouských svobody náboženské nebylo — scházeli se biskupové ku společným poradám, na nichž radili se o jednotném uspořádání záležitostí církevních. Porady ty konaly se ve Virepurku v Bavořích od 21. října do 16. listopadu r. 1848 pod předsednictvím kardinála Bedřicha Švarcenberského, arcibiskupa solnohradského a primasa říše německé. V listopadu vydali biskupové společný

okružní list k svému duchovenstvu, v němž mimo napomínání ku horlivému plnění povinností kněžských odporoučí konání lidových misií, zakládání, vlastně obnovování III. řádů a zbožných bratrstev, šíření katolických knih. Dekretem 4. března (oktrujirkou) ponechává se urovnání zájmů náboženských církvi — a to je důvodem, že biskupové rakouští na vyzvání ministerstva shromáždili se ve Vídni ku poradám, které trvaly od 30. dubna do 17. června 1849. Tyto porady řídil zase kardinál kníže Bedřich Švarcenberg. Výsledkem porad biskupských byl pak návrh ministra osvěty hr. Thuna císaři přednešený hlavně na zrušení „placeta“ o dozor církve nad školstvem. Vydány v tom smyslu dva dekrety dne 18. a 23. dubna 1850. Snad ještě důležitějším byl pastýřský list biskupů k věřícím, v němž jsou věřící napomínáni, aby rozumně používali svobody občanské, jim teď zaručené, vysvětlují se a odmítají se protináboženská hesla, hlavně v oddělení školy od církve: a co hlavního, biskupové mocí svého apoštolského úřady napomínají i ty, „kteříž na nejnižších stupních jsou postaveni, jimžto Bůh pozemské blaho národů svěřil.“ —

Není tento pastýřský list znamením, že josefinismus se v Rakousku odzvonilo — vždyť josefinismus bujil dále až do převratu v Rakousku — ale přece je viděti, že mnoho biskupů chtělo se vymanit z jeho názorů. A právě těmto biskupům a stejně smýšlející části duchovenstva nižšího dlužno připočísti za zásluhu, že josefinism nepodlomil katol. života náboženského v takové míře, jak by se dalo souditi z vehemence jeho útoků, z počtu stoupenců a síly prostředků. (Dokončení).

K. B. Medik:

Mystikum.

Byl večer . . . zvonily . . .
den zasnoubil se s večerem kdes pod obzorem —
a já byl v klášteře.
Zda znáte ono ticho blažené,
v němž každý krok se téměř ozývá
po dlouhých chodbách,
kde šustí jenom šaty řeholnic,
však neviděných v chodbách setmělých?
Je ticho hrobové,
že slyšíš chřestit zrnka klokoče,
z nichž růženec je křížem zakončen.
Jak zvonily?
Tak nějak zvláštně
mi v ústret znělo zvonku klinkání
jak hlas z vonného neznáma,
kde sídlí Bůh v oblacích kadidla.

A já jsem hlasu uposlech' . . .
V kapli selmělou jsem tiše vstoupil,
kde v lavicích se při zdi choulily,
zbožné postavy řeholnic . . . černé . . .
a jevily se jako do ztracena.
Jen bílé lemy hlavy svítily,
by hlásaly mi sester čistotu,
jak slib jim určuje.
Jak velkým jsem byl hříšníkem
ve všeobecné, tiché svatosti.
Mír v kapli . . . závan kadidla a přítmí
jen světlem šesti svíček zjasněné,
jež na oltáři hoří.
Ty přímo slyšíš ono rozjímání,
jímž řeholnice sebe zpytují,
Ty přímo slyšíš ony hovory,
hovory s Bohem . . . Kristem ženichem
a je ti nevýslovně . . .
Skličen jsi
tak velkou důvěrou, jíž Ty snad postrádáš —
a hlavu vkládám do dlaní . . .
Tu preludium varhan tiše vkročí,
jak láska v srdce . . . v přítmí svatyně.
Zvonek . . . kněz jde k oltáři.
Hned třicet hrdel zavzní v zanícení:
„Svatý, svatý, svatý . . .
Je Kristus přítomen, třikrát svatý."
Kněz litanie čte . . . teď žehná všem.
A Bůh sstoupil v srdce . . . posvětil
a duše čistá
vzkvetla vonným květem . . . růže mystické.
Je požehnání skončeno . . . kněz odešel
a světla na oltáři pohasla,
než duše novým dojmem dojata:
Je tma úplná . . . nic nevidím
a netuším snad sebe,
jen ve tmě rudé věčné světlo září
jak krev z ran Kristových.
A v tmavé ticho . . . v ticho mystické
teď plyne z retů zbožných řeholnic
všech unisonem vroucí modlitba:
„Buď Bůh pochválen! Buď chváleno i Jeho jméno svaté!" —
Ta tma — a věčné světlo — ano . . .
modlitba . . . můj Bože . . . jsi zde! — —
Líp, myslím, promluvit již ani nemůžeš.

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres v Chicagu r. 1926.

(C. d.).

V St. Louisu, Missouri.

Poněvadž náš pobyt v Americe nemohl se po ukončení eucharistického kongresu dlouho protáhnouti z důvodu duchovního vedení české pouti do Lúrd (od 6. do 21. srpna), musili jsme si program tak stanoviti, bychom po kongresu spěli k New Yorku. Z této příčiny jsme též nemohli dodržeti programu české delegace a bylo nám dle potřeby jednati na vlastní vrub.

Nemajíce pak k nikomu v Americe závazku, leč k farní oslavě Panny Marie Lurdské v Chicagu, byli jsme také pány svého času, krátce vyměřeného. Mělo to své výhody, ale také nevýhody, jelikož jsme o všelicos přišli, čeho byla účastna naše delegace.

Považuji toto za nutné zjistiti, by se vědělo, proč a v čem náš program odbočoval od všeobecného programu české delegace. —

Býti v Americe a nenavštíviti svého drahého přítele a slovutného krajana šefredaktora Hynka Dostála v St. Louisu, který byl již delší čas churav, byli bychom považovali za netaktnost a špatnou známku přátelství. Proto jsme se tam vydali hned ve čtvrtek v noci. V Chicagu na nádraží byli jsme doprovozeni panem Jedličkou, bratrem Rev. Jedličky. Noc jsme více probděli než prospali ve spacím voze.

O 8 hod. ráno ve čtvrtek 9. června byli jsme na místě v St. Louisu, milionovém to městu, ležícím na veletoku Misissipi. Zevnější dojem města jest jako u ostatních — americký, s průmyslem a obchodem. Na nádraží nás očekával náš sám drahý Hynek Dostál. Všichni tři měli jsme z tohoto shledání nelíčenou radost, zvláště, bratr Alois, jehož hostem byl pan Dostál v Bratislavě, když po převratě chodil a řečnil náš zámořský přítel Hynek v celé naší republice...

Jeli jsme hned do českého kostela sv. Jana Nepom., jehož duchovním správcem po veledůst. p. arcib. rad. Blehovi stal se jeho kaplan čili asistent Rev. V. Linek. — Po té jsme si prohlédli tiskárnu „Hlasu“ hned vedle, na témže čísle jako farní budova, 1625 So. 11 th. Street. Veškeren její personál nás velmi srdečně přivítal. Cítili jsme se tam hned jako doma. Není to tiskárna veliká, ale záslužné práce pro český lid ve Spoj. Státech vykonala velmi mnoho. Buďtež Vám, Otče Hessoune a Bleho, nyní již na věčnosti, a náš předrahý příteli, Hynku Dostále, — nehynoucí díky! —

Hned zde nám byl také stanoven další program: Nyni do bytu k Dostálům. Tam nutný odpočinek, před večerem autem

do českého Hessounova sirotčince ve Fentonu, tam zůstati do do zítřka, pátku odpoledne. Pak zpět do St. Louisu, večer v pátek zde míti přednášku v české síni a po ní v noci zpět do Chicaga, kam přibudeme v sobotu o 9. hod. ráno. Všecko bylo pěkně uspořádáno, ale co nás trápilo, bylo — v e d r o!

Tož jsme se napřed vydali k Dostálovům na 3513 Nebraska Avenue. Tato ulice pozůstává většinou z menších domků, vilového slohu.

My house is my castle! Toto anglické úsloví hodí se dobře na domov Dostálův. Není v něm žádného přepychu, ba více jsme se podivovali jeho — spartánské prostotě, ale ten domek Dostálův jest jeho — pozemským královstvím. Bohužel bez — královny, která již spí sladkým snem na svatém poli st. louisském.... Musí ji nahraditi mladistvá — princezna — Vašička, jsouc svým čtyřem sourozencům (sestřičce a třem bratříčkům) a svému drahému tatíčkovi přepečlivou Martou...

Náš vzácný hostitel nevěděl, co nejlepšího by nám byl všecko snesl... Byl by snad sám sebe i nám rozdělil... Z l a t é s r d c e! O našem příjezdu dal hned zprávu do „Hlasu".

„Vzácná a milá návštěva veledůst. pp. bratří Kolisků v St. Louisu. Ve čtvrtek ráno po 7. hodině přijeli z Chicaga, Ill., do St. Louis, Mo., navštíviť své přátely, redaktora t. l., p. H. Dostála, důst. p. Václava Linka a ctih. sestry v Hessounově sirotčinci nám všem velmi dobře známí vldpp. Msgre Dr. Alois Kolísek, universitní profesor, spisovatel a cestovatel a jeho bratr Karel Kolísek, vojenský superior v. v., v Milonicích, redaktor a spisovatel. Oba tito veledůst. pánové jsou známí jako šiřitelé úcty Blah. Panny Marie Lourdské a pilní spolupracovníci našich listů „Hlasu" a „Č. Ženy", jakož i četných jiných českých i slovenských katol. časopisů. Veledůst. p. Dr. Al. Kolísek v době krutého pronásledování bratří Slováků se strany Maďarů ze všech sil svých bránil utiskovaných našich Podtatranských bratří a nejen ve vlasti, ale i v Římě, ve Vatikáně neohroženě se zastával nevinně vězněného v Segedíně vůdce Slováků, nejdůst. p. Msgra Ondřeje Hlinky, který právě také nyní do Spojených Států přijel a byl v New Yorku slavnostně uvítán. Veledůst. pány Dra. Aloise i Karla Kolisky co nejsrdečněji do středu svého vítáme!

Pozor! Pozor! Pozor! Přijďte na zajímavou přednášku a přátelskou besedu do Besední budovy večer dne 11. června o 8. hodině. Přednášeti bude náš vzácný host, ndp. Msgre Dr. Alois Kolísek a jeho vldp. bratr Karel Kolísek, vojenský superior. Přednášky ty budou jistě velmi zajímavé a poučné a proto se všichni krajané do Besední budovy dostavte! Je to pro nás příležitost jedinečná a jistě nikdo nebude litovat, že přišel naše vzácné hosty poslechnout, kteří měli velmi četné přednášky a kázání v městech New Yorku, Baltimore, v Pittsburghu atd. Přijďte v pátek večer, dne 11. června v 8. hod. jistě na přednášku do Besední budovy."

Před večerem odvezl si nás hospodář z Hessounova sirotčince k nim do Fentonu, vzdáleného přes 30 km. Cesta byla zajímavá. Krajina úrodná. Dozrávala zlatá pšenice a ve vinohradech bujely hrozny... Útulný sirotčinec leží malebně na kraji vonícího rozsáhlého lesa. Kolkolem je pole jako u farmy. Spravují jej vzorně a obětavě ctih. sestry Křížové z Choryně u Val. Meziříčí. — Litovali jsme jen, že jsme nemohli v tomto útulném zátiší zůstati alespoň několik dní, bychom si také poněkud odpočinuli po dosavadním americkém shonu...

Ale nebylo lze, i když tělo se cítilo někdy již hodně znaveným, zvláště nezvyklým vedrem...

Téhož dne odpoledne vrátili jsme se do St. Louisu, kde jsme si prohlédli některé jeho znamenitosti, též kathedrálu, kostel Františkánský a j. v.

Večer pak jsme měli po návštěvě pobožnosti v českém kostele přednášku pro St. Louisské Čechy v Besední budově. Vedro bylo stále intensivní. Divil jsem se proto, že návštěva v Besední budově byla čestně četná. Referát o ní přinesl „Hlas" z 15. června 1926.

Opět v Chicagu.

Sv. missie.

V noci v pátek 11. června rozloučili jsme se se svým drahým přítelem Hynkem Dostálem a s roztomilou rodinou pana lékárníka Koska. Rev. Linek doprovodil nás až do vlaku. Do Chicaga jsme přijeli v sobotu 12. června o půl 9 hod. ráno.

Téhož dopoledne byla naše delegace v Mundeleinu u p. kardinála J. Mundeleina. Po té byla v Chicagu u starosty (mayora) chicagského.

My jsme navštívili důstojné Otce Benediktiny na 1641 Allport Street, kde jsme si vyřídili nutné záležitosti sjezdové. Zde byl také ubytován ndp. biskup Dr. K. Kašpar, ndp. opati Zavoral a Vykoukal, jakož i p. kanovník Dr. J. Hanuš.

Odpoledne věnovali jsme návštěvě kathedrály a některým památnostem na Michigan Ave a na nábřeží jezera Michiganského.

V neděli 13. června začaly ve všech kostelích chicagských sv. misie, dávané až do neděle večer 20. června. V českých kostelích je konali povětšině kněží naší české delegace. V kostelích se střídali. V osadě Panny Marie lurdské konali jsme je — na přání pana faráře Mergla — my sami dva bratři po celý týden.

V červnovém čísle svého měsíčníku „Osadního Věstníku" uvítal nás p. farář Mergl tímto pozdravem: „Přivítání osadním hostům ze staré vlasti k eucharistickému sjezdu, veledůst. pp. bratrům Msgru. Dru. Aloisovi a Karlu Kolískům, představitelům české úcty k nejblah. Panně Marii lurdské z nejpřednějších

„Vítejte nám, vzácní hosté,
z předrahé otčiny,
do té naší nové vlasti
— naší lurdské občiny.

Kroky Vaše vezdy vedla
svatá touha v stánky své,
Ta to byla, co přivedla
Vás též mezi nás i zde.

Prostá víra kdys Bernardu,
povýšila v nebes chrám!
Kéž i nám tak učinila,
přejem' sobě, přejem' Vám.

Vítejte nuž', zbožní hosté,
z předaleké končiny!
Vypravujte lurdské věci,
tak, jak Jste je spatřili!"

Skutečně jsme také ve svých misijních kázáních, jejichž podkladem bylo přání Panny Neposkvrněné „Pokání, pokání, pokání" s nadšením vypravovali o lurdských věcech, jak jsme je tam viděli. —

Z širého oceánu cestou do Ameriky poslali jsme nejdůst. p. biskupovi Dr. Fr. X. Schoepferovi prosbu, aby nám bratřím Aloisovi a Karlovi udělil laskavě otcovské požehnání k missionářské práci v Americe. Jeho Bisk. Milost odpověděla dopisem vlastnoručně (po těžké nemoci!) psaným:

Biskupství tarbskolurdské. U Panny Marie Lurdské 8. čer. 1926.

Dobří a drazí přátelé Kolískové!

Srdcem svým dlím s Vámi v Chicagu a jsem téměř v pokušení býti žárlivým na štěstí, jakého se Vám dostalo účastí na tomto sjezdě, který bude značit pamětihodný údaj v dějinách manifestace a úcty k Nejsv. Svátosti oltářní.

Cítím skoro nutnost pověděti Vám, jak se raduji, když vidím Vaše drahé krajany v Chicagu projevovati svoji úctu k Panně Marii lurdské.

Tento výkon zbožnosti rozmnoží ještě, je-li vůbec možno, moji zcela zvláštní sympatii k horlivosti mých přátel Kolísků, mých přátel Čechoslováků a především Čechů.

Na shledanou moji dobří a drazí přátelé Kolísci a Češi!

Žehnám Vám z hloubi srdce jménem P. Marie lurdské a blahoslavené Bernadetty.

† Fr. Xavier,
biskup Tarbskolurdský.

V rámci našich lurdských misií v osadě Panny Marie lurdské v Chicagu uspořádal tamní duchovní správce Rev. Mergl slavnostní večer na počest blahosl. Bernadetty, nyní jako spolupatronky osadní.

V neděli 13. června ráno začali jsme sv. misie. Večer pak o půl 8. hod. začala ve velké dvoraně školy Mason ona slavnost.

Pořad slavnosti byl: 1. Uvítání hostí žákem osadní školy. 2. Dvě hudební čísla: a) Piano-skladba Ant. Dvořáka „U mohyly." Přednesl p. Václav Zoulek, učitel chvalně známé hudební školy „Chicago Academy of Music". b) Zpěv — skladba Char-

lesa Gounoda — přednesla znamenitá osadní pěvkyně sl. Gertruda Bitská s průvodem piana se svou sestrou sl. Hedvikou. 3. Přednáška Msgra Dra. Aloise Kolíska o životě blah. Bernadetty. 4. Hudební číslo: Housle — skladba Leonardova „Fantasie na české písně" — přednesl p. profesor Josef Přibyl, zakladatel výšejmenované Akademie hudební. 5. Přednáška superiora Karla Kolíska o ctnostech blah. Bernadetty. — Přestávka. 6. Hudební číslo: A capella — skladba starobylá vlámského skladatele církevního Pierre de la Rue (kol r. 1490) — „O salutaris hostia" přednesli pp. osadní choralisté. 7. Přednáška Msgra Dra Aloise Kolíska o slavnostech blahořečení „dívky lurdské" (Bernadetty) v Římě.

Vdp. duch. správce Rev. Alois Mergl v čísle červencovém svého „Osadního věstníku" píše:

„Duchovní příprava k sjezdu (mezi 13. a 20. červnem byla u nás obzvláštní. Měli jsme tu lurdské poutníky a apoštoly vdpp. profesora Dra Aloise a superiora Karla Kolíska, kteří vlídně a srozumitelně promlouvali k shromážděným ráno a večer každého dne v duchu bl. Panny Marie, jak v Lurdech se kdysi zjevila, zvouc k pokání a k modlitbám za hříšníky a vedouc všecky ku Kristu ve Velebné Svátosti. Účast lidu se zvětšovala každým dnem, a v neděli 20. června bylo u sv. přijímání přesně 709 duší — až na 50 lidí dospělých a tolikéž dětí v public school (ve státní škole) — celá osada.

Ku poctě vloni blahořečené „dívky lurdské" měli jsme v neděli 13. června, v síni Mason, slavnostní večer.

Řeči lurdských našich hostů a hudební a zpěvní čísla, vložená v pořad večera, bylo něco mimořádného.

Byl to večer nejlepší a povznešené nálady, a jistě něco překrásného a nezapomenutelného."

V úterý 15. června měl v našem kostele pontifikální mši sv. p. kanovník dr. Josef Hanuš za četné asistence důst. pp. z řádu sv. Benedikta s vdp. P. Prokopem Neužilem v čele.

V pátek, 18. června večer pak byl v rámci našich misií předváděn náš lurdský film, VII. národní česká pout do Lurd, jejž jsme s sebou vzali pro šíření myšlenky náboženské, národní a kulturní v našich českých osadách amerických. V tomto filmu vystupují také známí církevní hodnostáři, jako ndp. biskup Kašpar, p. kanovník Dr. Hanuš a tři bratří kněží Kolískové, kteří se oné pouti zúčastnili. Návštěva byla velmi četná, film se velice líbil, tak právě jako v Baltimore, kde byl i bez naší přítomnosti předveden ve velké divadelní dvoraně českých Otců Redemptoristů. —

O závěreční naší misijní pobožnosti píše pak. Rev. Mergl v srpnovém čísle „Osadního věstníku":

„Svatá hodinka. Poslední kázání v neděli 20. června večer (o 8. hod.) bylo v pravdě „svatou hodinkou". Zavedlo nás v duchu do oné úcty Velebné Svátosti, jaká činí z Lurd stálý mezinárodní eucharistický sjezd, neboť ze všech národů se tam scházejí lidé. (Toto kázání měl Msgr Dr. A. Kolísek.) Po tomto nadšeném, ba strhujícím kázaní srdečně poděkoval vdpp. bratřím Koliskům jménem osadníků osadní správce Rev. Mergl."

„Bylo zase něco z národního genia v řečích našich vzácných hostů", píše dále Rev. Mergl, „v tom milém přednesu, v té šířce, hloubce a jasnosti výkladu, k čemuž přistupovalo mistrné uspořádání látky a ovládání české řeči. Jejich návštěva zůstane nám trvalou a milou upomínkou."

K této veliké a nezasloužené pochvale podotýkám: Co jsme v osadě Panny Marie lurdské v Chicagu vykonali, učinili jsme tak z té duše rádi ku větší slávě Boží a ku větší poctě Panny Neposkvrněné i jejího milého dítka bl. Bernadetty. Jak téměř po 25 roků šíříme v našich vlastech úctu lurdské Immaculaty a tím i slávu Boží, tak se vynasnažujeme, by tato úcta hodně se též rozšířila u našich krajanů v Americe. —

Jak jsme se měli u svých dobrých hostitelů v osadě Panny Marie lurdské, vylíčil výstižně můj bratr, v bratislavské „Lud. Po-Politice".

U svojich hostiteľov.

Chicago, jún 1926.

V Chicagu bol som hosťom — Panny Marie lurdskej.

Azda čudná vec?

Ano, s pojmom „Lurdy" je spojené veľa čudných, podivných vecí a myšlienke lurdskej vlastne ďakujem, že som sa mohol vybrať na svetový sjazd eucharistický. Je totižto v Chicagu farská osada Panny Marie lurdskej podobne, ako v Clevelande, kde bol farárom nebohý Štefan Furdek. A práve duchovný správca Rev. Alojz Mergl tejto farskej osady povolal ma s bratom Karlom, aby sme pre jeho osadníkov vykonali osemdňové missie ako prípravy na svetový eucharistický sjazd. Pan farár nás obidvoch poznal z duchovnej literárnej činnosti, v ktorej otázka lurdská zaujíma hlavné miesta a preto nám predložil spomenuté pozvanie do jeho osady Panny Marie lurdskej.

Prijali sme jeho návrh a tak sme sa konečne 8. júla 1926 večer octli na nádraží La Salle Street v Chicagu.

Privítal nás sám pán farár s četnými osadníkmi a tak sme boli my prvými, ktorí ako členovia delegácie z Československa na svetový eucharistický kongres prišli do Chicaga, kde sa tento sjazd koná.

Ubytovali nás v súsedstve kostola „Our lady of Lourdes" vo fare na 1443 South Keeler Ave. Je to dost bokom od „mesta", čiže centrumu Chicaga, no vždy ešte v samom Chicagu, v štvrti, ktorá bola kedysi slovenská a česká, ale teraz sa premeňuje na židovskú, lebo židia v svojej rozpínavosti kupujú tu všetko i za cenu mimoriadne vysokú.

Farskú osadu Panny Marie lurdskej založili tu českí Benediktíni, ktorých stredisko je Lisle pri Chicagu; tunajší farár neprislúcha k tomu rádu.

Farská osada lurdská má dvojtriednu školu, v ktorej vyučujú mníšky-benediktínky, tiež z Lislu.

Keď sme boli v prvej triede na návšteve a pan farár dovolil žiakom, aby sa nás spytovali na hocičo ohľadom zjavenia lurdského, bol to chlapec slovenský, ktorý položil prvú otázku. Volal sa Slobodník. Bolo nám povedané, že v tejto farskej osade lurdskej je tiež niekoľko Slovákov. Keď sme pod missiami spovedali týchto osadníkov, mnohí hovorili slovensky.

Ku hlavnej hostiteľke našej — Panny Marie lurdskej musím pripojiť hneď dobrých a vďačných osadníkov a napokon samého p. farára.

V pohostinstve jeho bolo badať poslušnosť k prohibicionizmu Spojených Št. amerických, čiže k zákonom o zákaze liehových nápojov. Pan farár je dokonale „suchý". Tuná totižto si roztriedili ľudí na dvá tábory: „suchých" a „mokrých". Ti, čo si vypijú — ako- tak, — sú m o k r í, ti, čo chcú byť pred zákonom korektní, sú s u c h i. Zpomedzi týchto je tiež náš pán farár lurdský.

No, v záujme pravdy a v záujme nášho žalúdka musím prezradiť, že páni farári smú mať v zásobe istú kvotu pravého vína a síce pre svätú omšu. Keď gazduje pri omši, zvýši mu pre obed. Tak aj nášmu hostiteľovi — keď nie preňho samého, tedy aspoň pre hostí. Ale i tu bola istá opatrnosť potrebná. Farská osada lurdská je pomerne malá, prijmov nie veľa a tak je potrebné gazdovať so všetkým pre kostol, aj s vínom. No, keď sme už boli naozaj ustatí, s vyschnutým hrdlom po kázni alebo po spovedaní, vtedy sme sa obrátili na správnu inštanciu — „slečnu Annu" (gazdinu, ktorá uč celé roky vedie skromnú domácnosť p. farára), a pýtajúcim bolo dané.

Tak bolo teda u našich hostiteľov v Chicagu:
P. Maria lurdská — láskavá,
osadníci lurdskí — dobrí,
pán farár lurdský — suchý.
Vďaka im všetkým iskrenná!

Dr. Alojz Kolísek.

Ve volném čase, který jsme si musili „uchvátiti" a nastavovati noci, ponavštěvovali jsme svoje dobré a známé a všecky české

kostely a tamní duchovní správce, mimo to i některé slovenské a též — chorvatský kostel františkánský s farou, kde jsme se sešli s ndp. řeckokatol. biskupem Njaradim z Prešova a chorvatskými kněžími z Bosny. — Jak vypadaly naše návštěvy u Slováků, vyličil bratr Alois v „Lud. Politice". Pro zajímavost podávám:

Chicago, v júni 1926.

So Slovákmi.

Prvý Slovák, s ktorým som sa v Chicagu stretol, bol Andrej Janíček 1627 S. Fisk. str., knihkupec a papiernik. Nazdajúc sa, že delegácia z Československa príde do Chicaga sjednotená, totiž to Slováci s Čechmi, prišiel Janíček dňa 9. júna na nádražie pozdraviť Andreje Hlinku. Bol sklamaný, dozvediac sa, že Slováci neprišli a neviem ani ako sa stalo, že sa priblížil ku mne a všetko o sebe mi vypovedal. Prišiel za mnou tiež do mojho bytu, ostatný raz sme sa videli pri večernej schodzi eucharistickej, kde predával sjazdové pamiatky. Bol prítomný tiež pri slávnostných večierkoch, usporiadaných na poctu českej delegácie v Česko-americkej sieni.

Tu sme sa sišli tiež s dvoma slovenskými dievčatmi, ktoré na mňa čakaly po slávnosti, chcejúc mi poďakovať za to, že som v tomto slávnostnom zasadnutí českom hovoril slovensky. Boly to Pavlína Sadecká a Janka Lamlechová z Chicaga, ktoré tiež hľadaly Hlinku, no vtedy ho nenašly.

Veľmi ma potešilo, keď som na československom konzuláte mohol pozdraviť Slováka v osobe vicekonzula p. Žáka Maruščáka, ktorý mi radostne povedal, že ma pozná ešte zo svojho redaktorstva v Ľudových novinách skalických — pred ich predajom Tománkovi a Ráthovi.

Napokon v rodine pána vicekonzula sme si priateľsky pobesedovali, pečlivosťou panej vicekonzulovej — tiež Slovenky.

Slovákov našli sme tiež medzi osadníkmi P. Marie Lurdskej, kde sme boli na fare ubytovaní. Slovenský kostol majú ďaleko, dali sa teda zapísať do českej farskej osady a plnia svoje povinnosti veľmi dobre, citiac sa vo všetkom celkom spokojnými medzi spoluosadníkmi českými. Keď sme s bratom boli v I. triede tamojšej farskej školy a pán farár dal deťom dovolenie spytovať sa nás na hocičo o Lurdoch, prvý, ktorý položil otázku, bol slovenský žiak, menom Slobodník. Bol to taký rezký, prebudený, no, veľmi slušný chlapec.

Majúc od bratislavských Matišovcov z Ružovej ulice oddať pozdravy a slovenské výšivky ich rodine v Chicagu, zavolal som si v sobotu 12. júna Martišoviča telefonicky a dohovorili sme sa, že urobíme s bratom návštevu u mamky Martišovičovej. Druhý deň nás pani Martišovičová vyhľadala na fare, všetko sme si pojednali

a po obede sme sa sišli u Martišovičovej dcéry, vydatej za Parajku. Tam bola celá rodina Martišovičovcov, totiž rodiny tri i s deťmi a starou mamou: Martišovičovci, Parajkovci a Sýkorovci.

To bolo radosti! To bolo rečí! Nad výšivkami boli všetci uveličení. „To je prvý raz, čo sme vol'ačo z kraja dostali", prichval'ovali si všetcia.

Pan Sýkora svojím autom odviezol nás tiež na faru Msgr. Blahunku, duchovného správcu slovenskej farskej osady Božského Srdca Ježišovho. Chceli sme mu složiť svoju poklonu, no, nebolo ho. Nevrátil sa posial' z Nevyorku, kde bol na privítanie slovenskej delegácie sjazdovej a osv. pp. biskupov slovenských, ktorí cestovali do Ameriky celkom osobitne loďou „Akvitania".

V utorok 15. júna prihlásil sa telefonične opäť Albert Martišovič, oznámiac mi, že návštevu, ktorú som zamýšl'al urobiť u slovenskej rodiny Hal'amovcov, možeme sa tam vybrať po obede. Auto vraj príde pre nás ku fare.

Tak se aj stalo.

Aké ale bolo moje prekvapenie, keď som v aute na miesto šoféra zbadal — šoférku: bola to Anička Hal'amová. Majstrovsky nás povozila Chicagom, hlavne ku „lejku" — lac, jazerá Michiganské —, ďalej k Albertovi Martišovičovi do domácnosti, kde nám pani Martišovičová pripravila výtečné občerstvenie a Martišovič s deťmi nás potešil spevom a hrou. Okrem Sýkoru bola tu opäť takmer celá rodina. Na koniec tejto prechádzky zastali sme u mamičky Hal'amovej, ku ktorej ma priviedla vďačnost jej dcérušky Marienky, mojej žiakyne na Hudobnej škole pre Slovensko, keď som tam prednášel v konzervatornom oddelení slovenčinu. S Marienkou, Ol'gou, ktorá je teraz žiakyňou Kristíny Morfovej, sišli sme sa náhodou v Prahe na koncerte Speváckého združenia slovenských učitel'ov zo Spiša, práve v deň pred mojím odchodom z Prahy do Rotterdamu a vtedy mi Marienka sverila pozdravy, ktoré mám odďať jej mamičke a celej rodinke v Chicagu. To som teraz urobil, pripojac pozdravy od panej Čajákovej z Banskej Bystrice.

S Hal'amovcami sme sa sišli ešte niekol'ko ráz. Mladý Hal'ama složil práve zkúšku na architekta. Pri jednej besede u nich sme si zaspievali slovenské piesne, ktoré nám na klavíri sprevádzala mladá Slovenka Marienka Oberučová. Bola prítomná tiež pani Devečková.

Z pospolitých l'udí slovenských venovali sme jednu dlhšiu návštevu rodiny Sýkorovej v Gary, Indiana, pri Chicagu, kde sme boli svedkami, ako sa vie uplatniť slovenský človek, keď je súci a usilovný, na pr. v kupectve, mäsiarstve. T'ažké začiatky, pravda až k slzám pohnulo vypravovanie Sýkoru-otca o svojom príchode do Ameriky, ale teraz má v Gary tri domy, jeho syn výborný sklep, grocery (obchod smíšeným zbožím a řeznictví), to isté jeho

brat. Rodina mladého Sýkoru — John — cíti sa povedome slovenskou — pani Sýkorová je rodená Martišovičová, — tiež jeho otec, no obidvaja jeho bratia sú Slováci z predprevratových čias a posial nechcú akosi pochopiť, že Maďari nemožu byť pánmi sveta, ako kedysi chceli byť. Tá maďarizácia duchová vedela narábať s ľuďmi...

Vel'mi cennou bola mi návštěva u slovenského farára P. Vaniščáka, kňaza rádu benediktínskeho. Pospominali sme živých i mrtvých, Hlinku, Šrobára, Moyša atď. V ten deň — bolo 17. júna, — tunajší Slováci očakávali príchod slovenských biskupov do Chicaga. U slovenského kostola sv. Michala sme už viděli schádzať sa školskú mládež, pred farou osadníkov — no práve prišla zvesť, že príchod osv. pp. biskupov sa oneskorí o tri hodiny.

Súc hatený svojou misionárskou povinnosťou — kázeň u P. Marie Lurdskej v Chicagu — nemohol som sa zúčastniť privítania na nádraží. No, podarilo sa mi pozdraviť všetkých osvietených biskupov slovenských, dovedna pri slávnej príležitosti dňa 20. júna v prvej pobožnosti eucharistického sjazdu v katedrále.

Pri popoludňajšom zasadnutí unionistickej porady v Armoy a 24. júna v Mundeleine pred procesiou stretol som sa s vdp. prepoštom K. Medveckým a jeho hostitel'om slovenským farárom pri Chicago, Mlynarovičom.

Mile som bol prekvapený, keď sa raz telefonom hlásila Slovenka — Marina Paulíny, obchodvedúca v „The Czechoslovak Art Studio", v ktorom sa predávajú hlavne povodné l'udové výšivky a čipky slovenské. Pozrel som si toto „Studio", ktoré je umiestené na najväščom boulevarde v Chicagu — Michigan boulevard 717 N. Takéto sklepy „Studia" sú i v Nevyorku, Bostone a v Miami Beach. Záujem o l'udové umenie slovenské je živý.

Na koniec tejto kapitoly „So Slovákmi" sdel'ujem vec azda nejpikantnějšiu z mojich stretnutí so Slovákmi v Chicagu. Keď som v pondelok 21. júna išiel s bratom zo Stadia z nádhernej sjazdovej slávnosti detskej, v ulici Wabash odrazu vidím dvoch velebných pánov, z ktorých jeden bol — **dr. František Jehlička.** Zbadal ma, videl ma, ale keď sme sa mali pozdraviť, odkrútil hlavu bokom... Ja som pozdravil jeho spoločníka, ktorý slovensky poďakoval.

Čitatel nech si na to povie, čo sa páči, pripomeniem len, že tým istým sposobom sa ku mne choval v Bratislave pán „generálny" Macháček. Rovnaké manýry, rovnaké povahy... Rovnaké, ale nie r o v n é.

Dr. Alojz Kolísek.

(P. d.)

Františka Rezková:

Josefa Pedálová.

(C. p.).

Od r. 1825 obstarával jí F. L. Čelakovský censuru, tisk i korrekturu; ještě r. 1845 na to vzpomíná a píše s humorem své nevěstě Bohuslavě Rajské[5]): „Kdybych přebýval v Praze, již bych se nabídnul ku přehlížení rukopisův, jež pro almanach chystáte; ne sice, jakobych je chtěl přepírati, tomuť vy ženské lépe rozumíte, ale tak aspoň krejčovskou cihličkou bych ten neb onen kousek si troufal vyhladiti, jak jsem to někdy s pracemi naši dobré Antonie činíval. Snad bych zas do toho přišel.“ —

R. 1826 přispívala Marie Antonie drobnými povídkami a básněmi do „Čechoslava“ a „Poutníka Slovanského“. Její překlady i původní povídky vyšly v několikeru vydání, což jasně dokazuje, že vykonaly své poslání odpovídajíce tehdejším názorům a vkusu. „Serafka“ byla vydána čtyřikrát, a to v létech 1826, 1832, 1892 a 1926, „Myrhový věneček“ v létech 1828 a 1865. „Keř rozmarinový“, r. 1830, látku k němu poskytl jí Čelakovský zapůjčením zápisků sestry ošetřovatelky. Vinařický v kritice „Myrhového věnečku“[6]) chválí původnost látky a přeje, aby dívkám českým vštípil do srdce různé ctnosti. „Keř rozmarinový“[7]) poslední její delší práce, má stejnou mravoučnou tendenci; je psán nenuceným, plynným slohem, a je v něm patrný spisovatelský pokrok. Čistý výnos z rozprodaných knížek určen byl chudým nemocným v klášteře sv. Alžběty ošetřovaným. Dne 4. července 1829 píše Kamarýt Čelakovskému: „Vinařického líbám a byl jsem tomu nád, že naši Marii Antonii, v Časopise pochválil, zasluhuje toho, její proza může býti všem našim mladým spisovatelům zrcadlem, kteří románky chtí. Její mravné románky, bez výminky zvláště pěkné, pokolení nádo čítá. Jenom z mé knihovny samým půjčováním již po dvou exemplářích se roztrhalo, tak že po třetí je koupím, a vždy k poděkování prosbu přikládají: „Mám-li ještě co od Dobrovlastky aneb od Antonie.“ Oba tyto spisky žádám, abys mi poslal „Serafku i Myrhový věneček.“ Týž píše dne 29. října 1829: „Pošli mně 3 výtisky Chlebů posvátných, má-li třebas Neureuter hezky vázané, vezmi na tvůj účet. Snad jich časem budu více potřebovati. Ona (Marie Antonie) ode všech vlastenců milována býti zasluhuje. Kýž nás brzy zas nějakým spiskem obdaří.“ —

---

[5]) Z let probuzení, svazek II., str. 144.

[6]) [7]) Časopis katolického duchovenstva z r. 1829 a 1830.

Po smrti Pedálové uveřejnil Vinařický dvě její práce jako posmrtnou vzpomínku v Časopise Musejním (r. 1836) s příslušným vysvětlením. Obě práce jsou vlastně otiskem z „Poutníka Slovanského" z roku 1826, prvá jest báseň „Slavík a ohlas" a druhá jest krásná úvaha: „O přátelství". Marie Antonie byla jemná, citlivá a básnicky naladěná duše. Ze svého vnitřního světa pohlížela do života všedního a ulpěla-li na zjevech jí příbuzných, tu niterní své zanícení na vnějšek přenášela. V názorech jejich nezračí se svět opravdový, ale odlesk osobního pojímání skutečnosti, ano i bol, že ideál, jejž skromná mysl její si utvořila v disharmoniích života se ztrácí.

Stůjtež zde některé myšlenky ze spisů Pedálové: Pravda Páně nepomine nikdy. — Žert od pravdy se dělí. — Zavřené rány více bolí než otevřené. — Ach, jak těžko slabému stvoření hojiti neviditelné rány. — Jen radost ráda sdělovala s milými svými, bolest pak chtěla nésti sama. — Tvé srdce jest útlé a plno lásky; tam pak za těmi zdmi uloží se ti za svatou povinnost své krásné city udusiti a žádného člověka více nemilovati. — Někdy nazývá pravou lásku hříchem a jindy zas opravdový hřích láskou; někdy pak mísí obé spolu. A kterak možno spojiti nejvyšší dobré s nejvyšším zlým? Láska jest z vlastností Božích a v srdci člověka rozbila stánek svůj, tam přebývá! Co by tedy mělo býti v srdci, když by ona byla vypuzena? Prázdno srdce zůstati nemůže, dokud žije člověk. — Kterak bychom mohly doufati neskonalé mzdy ve věčném životě, kdyby Bůh již zde hned každou číši vody, kterou žíznivého jsme napojily, vědercem sladké medoviny nám odplácel? — Odkud bychom vzali obětní dary, kdyby nám dříve Bohem dány nebyly? Žádá-li Bůh od nás velikou oběť musí naše srdce dříve k nějaké věci se nakloniti a ji milovati. Nejdražší poklad jest přítel věrný, ten pak často jen proto nebem dán jest nám, bychom ním Bohu oběť vzdáti mohli; že však jen v čisté oběti Pán má zalíbení, tedy i naše přátelství musí býti čisté, hříchů prázdné, svaté. — Skryté přátelství bývá stálejší a nebývá tolika úhonám podrobeno jako veřejné. Hlučného světa známost neměla by se nikdy přátelstvím nazývati neb takové vázáno bývá pouhou přítomností. Pravé přátelství nezáleží ani v zevnitřnostech, ani v slovech, avšak kdož by chtěl popsati povahu přátelství, jak je stejné duše a stejná srdce cítí? —

Marie Antonie byla svého času zjev ojedinělý. Měla nadání, ale to byl dosti osudný dar v době, kdy brány k soustavnému, vyššímu studiu byly dívkám pevně uzamčeny. Pedálová doplňovala své vědomosti soukromou pílí, ale při nejlepší vůli sbírala jen drobty se stolů duševních boháčů. V klášteře tehdy německém (dnes českém), měla pranepatrné porozumění pro své vlastenectví a spisování, ba bylo jí proto zakoušeti i mnohou nepříjemnost.

Z povinností nesleveno jí nejmenšího; pro odpočinek měla vyměřeno tři a půl hodiny (ve 4 hodiny ráno vstávalo se k modlitbě), a z těch ještě část věnovala dalšímu sebevzdělání a psaní listů. K spisování byla povzbuzována nejpřednějšími muži své doby a od nich zvěděla, že se probouzí k životu lid zakřiknutý. I uvědomila si, že nesmí zakopati svěřenou hřivnu, že má povinnost k širokým vrstvám národa zmořeným bídou všelikou. Psala hlavně ubohým ženským dušim, jež procitaly jakoby z těžkého snu, jež ani plně neznaly zubožení své vlasti, ani hloubku svého ponížení, k němuž, jak se zdálo, měly býti navždy odsouzeny. K těmto prostým, však zanedbaným a národnostně netečným bytostem, uměla Marie Antonie promluviti řečí srozumitelnou. Spisy její čtly se hojně, poněvadž se líbily a líbily se proto, že vyhovovaly běžným poměrům; minulost je cenila, přítomnost dnešní jich nezná. Leč knihy našich buditelů budou nám vzácné vždy, jelikož jimi vykonán zázrak vzkříšení. Neváhám napsati „zázrak" ne dosud plně prozkoumaný a oceněný. Buditelé naši plovali proti proudu a nezmalomyslněli, snášeli nepochopení i nepřízeň doby a neklesli, svůj život v oběť dali a neptali se, budou-li za to slavnými. Byla to doba pochyb a naději, doufání i zoufání, neboť kde kdo útočil na snahy našich křisitelů. Konečně jejich láska k vlasti zvítězila!

Jméno Marie Antonie obzvláštní vážnosti požívalo v kruzích našinců. Ze starších ji v klášteře časem navštěvovali Jungmann a Tomsa, z mladších Čelakovský, Vinařický, Dr. Chmelenský, Franta a jiní. Mimo to dopisovala si s Rettigovou, jakož i s mnohými vlastenci, byl to Sedláček, Smetana, Kamarýt, Šindelář, Vinařický, Čelakovský a j.; proto si pilně všímala literárního života českého. Škoda, přeškoda, že ztratily se všecky listy těchto vynikajících osobností, jaké by to byly doklady ke studiu doby probuzenské! Listů Pedálové zachovalo se 47 a všecky jsou otištěny. —

V srpnu 1824 seznámila se Pedálová s J. L. Zieglerem; Ant. Rybička píše o tom následovně[8]) „Z Drážďan vrátil se Ziegler do Prahy a sešel se tu s několika mladými vlastenci a seznámil se také v klášteře alžbětinském s jeptiškou Marií Antonií, známou tehdáž pod jménem Dobrovlastky, spisovatelkou českou. Nábožná a spanilomyslná panna tato dopisovala potom častěji Zieglerovi, který jí navzájem zase půjčoval i posílal darem české knihy a časopisy." V Národním Museu v Praze mají dosud dva listy Pedálové k Zieglerovi: zde jsou.[9])

[8]) Časopis č. M. 1869. str. 52.

[9]) Za ochotné jich půjčení k uveřejnění děkuji uctivě p. Dr. Jos. Volfovi, náměstku ředitele musejní biblioteky.

Pedálová Josefa

Dr. Josefu Zieglerovi 1825

v Praze dne 14ho března

Ctihodný, Veleslavný Pane,
mně drahý a milý Příteli!

Nemusímť hrubě Vašemu dobrému srdci milá a toho hodna se zdávati, abych jen písmenkou na mé prostičké, srdečné však přání k Novému roku od Vás poctěna a ubezpečena byla, že mě nepatrnou a v světě již dávno zapomenutou Češku a Dobrovlastku v paměti ještě chovati ráčíte. Těšila a těším se dosaváde, že jsem Vás, Pane Milostivý, osobně seznala a o Vaši ke mně náchylnosti právě s českou slovutností a důvěrností přesvědčena byla. Ale znám Váš obtížný ouřad, vím o Vašem povolání a zaměstknání, co za povinnosti tyto od Vás požadují. Co divu tedy, jestliže i na Antonyi poněkud se rozpomenouti nemůžete, proto předce — není-li pravdy? jejím dobrým přítelem zůstati ráčíte. O zůstaňte nim — předobrý duchovní Otče! — já Vás za to poníženě prosím — zůstaňte již na vždycky mým dobrým přítelem, a přijmete ode mne k Jmeninám Vašim to srdečné přání, které skoro každodenně Ženichu mému, Pánu Ježíši, za Vás předkládám: nejvíce jej prosím, zdraví totiž stálého by Vám přáti ráčil, ostatními milostmi ráčíte býti již hojně obdařen. O račtež i Vy, drahý Otče, při Mši svaté na mě si zpomenouti. Netoužím a nenalézám jiného potěšení a radosti v své klášterní oddanosti než vědomí to, že se mým laskavým a dobrým přátelům — Vlastencům — dobře vede, Jejich podnikání se daří, a svatá blaženost je uspokojuje.[10])

Mé duchovní sestry Františka a Terezie Vaši Důstojnosti všecko dobré a potěšitelné přejí. Bůh milosrdný račiž Vás zachovati, v jehož ochranu Vás odporoučuje zůstávajíc Vaše vlastenka a přítelkyně

M. Antonie
z řádu sv. Alžběty.

Došly-li pak Vás, Milostivý Pane, ty pro nás velmi truchlivé zprávy, že nám náš dobrotivý a milovaný duchovní Otec, jemnost Pán Radimský smrtí odňatý jest? Usnul v Pánu dne 3tího t. m.; nemoc jeho z počátku byla horká zimnice, posléz pak mrtvicí v nemoci raněn skončil věk překrásný. Ach, škoda, škoda, že ho již mezi námi není více!!! —

Na rubu listu připsáno rukou Zieglerovou: Respondi 24. Martii 1825 misique Raditel sv. 1. a 2. a Milina per D. Schadek?

(Dokončení.)

[10]) Těchto několik řádků, jakož i dále uvedené novoroční přání otiskl bez udání pramene Dr. Václav Řezníček ve svém spise „Naše zlatá matička." Viz III. díl str. 478 a 479.

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Italii.

(C. d.).

Roku 1203, když kapitola pražská obdržela první výsadu od krále, ucházela se o pojištění až u papeže Innocence III.

Roku 1208 12. pros. napomínal Innocenc III. Přemysla Ot. I., aby nezůstal naposledy jediným Otovi nepřítelem a nemusil válčiti s ním.

Roku 1217 22. června Honorius III. psal Přemyslu Ot. I., že jej sice nad jiné krále svého věku cti a miluje, ale s bolestí že se dověděl, že církvi a biskupovi v Čechách děje se mnohé příkoří. Dal-li ale biskup Ondřej příčinu k žalobám, že má král skrze plnomocné poručníky dáti si vésti před stolici apoštolskou; papež že hotov jest učiniti jemu spravedlnost. V odpovědi na toto psaní Otakar děkoval papeži za osvědčení zvláštní lásky jeho, ale i za k němu otcovské napomínání, dokládaje, že papeži mnoho lživého přednešeno bylo, a prosil, aby papež před se nebral aniž uzavíral čehokoliv proti němu, leč by dříve přijal posly královské, kteří co nejdříve k němu vypraveni budou.

Roku 1218 v dubnu Otakar I. psal papeži, že nemůže donutiti lidu svého, aby platil desátky potud nezvyklé atd.

Dálo se mnohé vyjednávání a posílání z Prahy do Říma i naopak stran sporů a svobody církevní v Čechách. Papež stvrdil interdikt nad Čechami od biskupa Ondřeje vynešený, za neplatné vyhlásiv jeho zrušení od arcibiskupa Mohučského. U pražské kapitoly většina kanovníků konala služby boží jako dříve, proto odsouzeni do svých beneficií a pohnáni do Říma.

Roku 1219 následkem úmluvy v Kladrubech s vyslanci papežskými žádal Přemysl Otakar I. na papeži, aby již biskupa Ondřeje poslal do Čech a s ním legáta svého, jenž by o ublížení předešlých, kdyby jimi vinen byl, rozeznal. Král Přemysl žádal v dopise k papeži, by odsouzeným oudům kapitoly pražské vina jejich byla prominuta. Přímluvy nebyly však hned vyslyšány. Když sesazení přes rozsudky papežské v úřadech svých zůstávali, vyšel 11. července nový rozkaz na biskupa Ondřeje a kapitolu Pražskou, aby na místa její jmenovali jiné osoby, k tomu hodné.

Biskup Ondřej žaloval papeži u přítomnosti opata Waldsaského posla králova, který s tímto společně přijel do Říma, že král a pánové dosazují a sesazují kněží při svých kostelích zcela dle své vůle, desátky odpírají atd.

Roku 1219 2. srpna vydal Honorius rozkaz, aby proti králi a předním pánům vydána klatba, což se i stalo.

Roku 1220 Otakar I., vypravil plnomocníky do Říma, za nimiž zanedlouho šli také ve jménu královně i celé země, přední úředníci a páni zemští: nejv. sudí Dalibor z Konecchlumí,

král češník Martin, Děčínský kastellán Markvart z Jablonného a Prácheňský kastellán Diviš z Divišova. Papež volil k poslání biskupa Ondřeje k osobnímu vyjednávání s českými stavy. Biskup přišel na hranice moravské, kde se vyjednávalo s králem. Poněvadž strany obě jaly se klásti požadavky nové, vrátil se biskup do Říma.

Roku 1221 Honorius III. vypravil do Čech kard. Řehoře de Crescentio, kterého provázel biskup Ondřej, jenž ale zastavil se drahně času ve Veroně, nežli se odvážil pokročiti ke hranici Čech. 2. července dokonána nová úmluva mezi církevní a státní mocí a tím ukončil se spor dlouhý. Kard. Řehoř byv od krále vždy velmi čestně chován, opustil zemi v úplné spokojenosti. Biskup Ondřej, uslyšev pověst, že Čechové měli úmysl zmocniti se osoby jeho, utekl opět do Říma, kde 30. července 1224. zemřel.

Roku 1224, 2. října psal Honorius III. kapitole pražské, aby nově zvolený biskup poslán byl ku svěcení do Říma a vyslal kardinála Kunrata do Čech, aby přiměl biskupa Pelhřima k odstoupení.

Roku 1229 vedli biskupové Olomúcký a Vratislavský před Řehořem IX. spor o hranice diecésí.

Roku 1231 dne 10. dubna brevem papeže Řehoře IX. stvrzuje Břeclavsko královně Konstancii.

Roku 1235, 7. ledna papež ve psaní ku královně španělské Beatrix, sestře Kunhuty, královny české, představoval jí Anežku českou za vzor pobožného života.

Roku 1237 Václav I. děkoval papeži Řehořovi za přízeň jeho sestře Anežce prokazovanou a poroučel jemu nové prosby, týkající se řehol Minoritův a Klarisek. Anežka, co sestřenice sv. Alžbety, častými dopisy navštěvovala papeže, kterýž byl Alžbětu za světici vyhlásil a řeholi on takřka sám založil.

Roku 1243 Václav I. donutil papežova vyslance Albrechta Čecha, jenž mu vyhrožoval klatbou, že sbíral vojsko k císařově pomoci proti arcibiskupovi mohučskému, opustiti zemi českou.

Roku 1246, když král Václav svoliti nechtěl k jmenování Bruna za biskupa Olomouckého, stalo se kázáním papežovým, že arcibiskup brémský vydal klatbu na všechny země jeho, a pražský biskup Mikuláš, jenž nechtěl interdiktu ohlásiti, suspendován.

Roku 1244 Vladislav, Václavův prvorozenec, obdržel od papeže dispensaci k sňatku s Kedrutou rakouskou za příčinou příbuzenství.

Roku 1246, král Václav měl ku pomoci své v ně papeže a cokoli Římu oddáno bylo. Innocenc IV. 5. máje bullou v Lyoně danou přikázal biskupům Míšenskému a Řezenskému, aby pokutami církevními donutili nespokojence, poslušnu býti krále Václava.

Roku 1248. Když Václav učinil narovnání s kralevícem Přemyslem, jímž mu postoupil vedení vlády v Čechách a na Moravě, Innocenc IV., bullami 22. a 24. dubna prohlásil celou smlouvu za neplatnou, biskupovi Mikuláši, pro příchylnost ke kralevici, poručeno jíti do Říma, by tam hojné došel odplaty za skutky své.

Roku 1250 král Václav dal se namluviti od papeže, aby opověděl Bavorskému vévodovi válku.

Roku 1251 Čechy staly se nejsilnější podporou strany papežské na východu zemí německých.

Roku 1253 kralevic Přemysl obdržel dispens od papeže ku sňatku s Markétou rakouskou, pod výminkou, aby zavázal se přísahou, neuznávati jiného kromě Viléma za římského krále.

Innocenc IV. vypravil svého poenitentiáře do Moravy, by Přemysla Ot. I. a krále Belu vyzval ke složení zbraně. Bela vrátil se do Uher. —

Roční plat 12 hřiven stříbra, jímž byla kapitola Vyšehradská povinna kostelu Římskému, byl ponejprv za papeže Coelestina III. (1191—98), potom roku 1237 opět od Řehoře IX. zmírněn na pět hřiven čistého stříbra, z příčiny, že včas prvního ustanovení platu tohoto byla mince špatnější. Vybírání dělo se skrze legáty papežské neb jiné výběrčí. (Tomek I)

K nabytí vyšších vědomostí putovalo se z Čech mnoho na obecná učení vlaská, zvláště k studiím theologickým a k studiím právnickým, jimiž vynikala Bononie i jiné university vlaské. V Bononii byl počet studujících Čechů v 13 století tak znamenitý, že činili pro sebe jeden z 18 národů, na které se dělila tamější universita ultramontánská, to jest z ostatních národů krom Vlachů složená.

Roku 1260, 12. juli psal Přemysl Otakar II. papeži Alexandru IV. o vítězství Čechů nad uherským Štěpánem na Moravském poli. Přitom přednesl mu prosbu o legitimaci nemanželských dítek svých (Palacký II., 38, Sriptores rerum. boh. I. 401).

Roku 1261 Markéta, královna česká vypravila k papeži Urbanovi IV. zvláštního posla s vyznáním, že v provinciálním sboru dominikánů Treverských učinila slib čistoty. Rozvedena † v Kremži 28. října 1267.

Roku 1262 Přemysl Otakar II. poslal Dulci de Burgo a obchodníkům florentským peníze, jež v Benátkách zabaviti dal papež Urban IV.

Roku 1267 Přemysl Otakar II. vybavil patriarchu Řehoře z vězení u Albrechta hr. Gorického.

Roku 1269 Kunrat, probošt brněnský, uvázal se jménem Přemysla Ot. II. ve vládu nad Istrii a částkou Friaulska.

Roku 1270 Přemysl Otakar II. připojil k titulu svému panství Porderone v Italii. I města Verona, Treviso, Feltre a jiná v Italii a ve Friaulech poddala se dobrovolně pod ochranu jeho.

Roku 1270 1. dubna Přemysl Otakar II. z Budína psal Filipovi Konstantskému. Originál nalézá se v Benátkách.

Roku 1270 1. máje Přemysl Otakar II. vstoupil s kapitulou Aquilejskou v městě Cividale ve zvláštní úmluvu proti Filipovi Konstantskému.

Roku 1271 Přemysl Otakar II. nemeškal vésti žalobu na zrádné chování se uherského krále Štěpána u koleje kardinálské v Římě.

Roku 1273 v listopadu stěžoval si Přemysl Otakar II. u papeže Řehoře X., že knížata německá zvolila Rudolfa králem římským.

Přemysl Otakar II. vypravil ke dvoru papežskému dva mistry Děthricha i Witla, kanovníky pražské, s listinami authentickými o závazcích, ku kterým byl skrze biskupa Bruna se podával: oni pak dali se od kohosi navésti, že jich ani neodevzdali. Protož opakoval 9. března 1275 podání své slovy určitými, že přistupoval ku pokoji uloženému veškerému křesťanstvu sborem Lyonským na 6 let, a zavázal se po 4 létech oddati se osobně se vší svou mocí boji pro zemi svatou, po návratu jeho pak papež aby vynesl rozsudek mezi ním a nepřáteli jeho... Ve druhém téhož dne daném psaní stěžoval sobě na celé Rudolfovo s ním nakládání.

Roku 1276. 21. listopadu v míru u Vídně Přemysl Otakar II. odřekl se panství v Pordenone. (Palacký II.)

Přemysl Otakar II. své nejdražší klenoty a tkaniny nejvzácnější odebíral většinou z Italie, kdežto s předními kupeckými domy ve Florencii a Benátkách býval ve spojení. (Palacký II.).

Roku 1297 poslové krále Václava II., vypraveni do Říma, aby ke korunování vyžádali od Bonifacia VIII. zvláštního apoštolského požehnání.

Roku 1302, Václav II. pokusil se získati sobě u Bonifáce VIII. nějaké povolnosti a přízně. Vypravilt Oldřicha z Paběnic JUDr., kanovníka pražského v čele poselství do Agnanie, aby otce sv. uvědomiv o tom, co v Uhřích bylo právem skutečným, straně tam české dobýti hleděl u něho dobré vůle. (Palacký II.)

Jindřich VII. ubíral se do Italie po svatbě svého syna Jana s Eliškou Přemyslovnou vykonané 31. srpna 1310 ve Spiru. Od června do září 1311 dobýval Brescii.

Roku 1311 † Markéta, matka Jana Lucemburského v Janově.

Roku 1312 29. června Jindřich VII. v Římě na císaře korunován, poté Florenc marně dobýval.

Roku 1313 24. srpna † Jindřich VII. v Buonconvento v Toskáně, pochován v Pise. (Palacký II.)

Roku 1312 Mikuláš z Potštejna měl putovati do Říma do kostela sv. Petra a Pavla, pro zabití Peregrina Puše v Praze. (Tomek I.)

Roku 1313 † v jednom klášteře v Pise Jan rakouský (kníže Bezzemek), po matce potomek král. rodu českého. (Palacký II.)

Roku 1315 řád minoritů v Praze vedl stížnost u dvora papežského, že někteří kněží pražští kázali o Menších bratřích, že zpovědi u nich nejsou nic platny. (Tomek I.)

Roku 1327 Jan Lucemburský kázal mincířům, které před 2 léty z Florencie povolal, raziti drobné peníze stříbrné s takovou přísadou mědi, že za nedlouho již nikdo jich přijímati nechtěl.

Roku 1330 Jan Lucemburský přičiňoval se o smíření papeže s císařem a o upevnění císařovy moci v Italii, takže pro takovou horlivost od papeže kárán byl.

Roku 1330 v listopadu v Tridentu, kdež u syna svého Jana Jindřicha delší čas se bavil, došli Jana Lucemburského poslanci města Brixie v Lombardii, poddávajíce mu skutečné panování nad sebou. V čele poselstva byli páni Gonfalonieri a Palazzolo. Král Jan, dav bez meškání v Čechách, Korutansku a Tyrolích sbírati pro sebe vojsko, poslal Mastinovi de la Scala, pánu Veronskému, který Brescii obléhal, aby odstoupil od města. Pan Mastin netroufal si postaviti se na odpor.

Roku 1330, 31. prosince udál se slavný krále Janův vjezd do Brixie. Zjednal městu zase mír a jednotu, spravedlnost a bezpečí.

Roku 1331 brzy téměř všecka města hornoitalská přála si míti krále českého za pána.

Již 12. ledna Bergamo poddalo se jemu, 26. ledna Krema, v lednu poslal Gerard Spinola, pán Lukkánský posly své, nabízející mu panství; pán milánský, Azzo Visconti, králi skrze manželku svou, Kateřinu Savojskou příbuzný, podrobil své krajiny vrchnímu jeho právu. Pročež Jan 8. února v paláci obce Milánské prohlášen jest slavně za pána města i krajiny té.

Také v únoru Cremona, Pavia, Vercelli a Novara uznala ho za svého pána. Později následovaly příkladu toho Parma, Reggio, Modena i Bobbio; Lukka obdržela 1. března král. posádku, při jejímžto blížení se Florentinci přestali toho města dobývati.

Lidé se divili, viduce ho přízniti se s kard. legátem v Bononii Bertrandem z Pojetu, hověti a pomáhati mužům všech stran bez rozdílu a zakládati téměř u všech měst nové král. posádky.

Jan povolal ku pomoci do Italie syna Karla. Sídlo pak zvolil sobě nejvíce v městě Parmě, kdežto nad jiné mocní bratři Rossi stali se jeho nejvěrnějšími přívrženci. Tam usadil také syna Karla za svého gen. náměstka, když na počátku června pilné potřeby jeho říše donutili ho pospíšiti sobě přes Alpy.

Jan zápisem 10. srpna 1331 přiznal se, že Milán, Bergamo, Pavii, Novaru, Cremonu, Parmu, Modenu, Reggio a Bobbio, s kraji v Lombardii k nim příslušnými, držel od římské říše v zástavě za 120.000 dukátů.

13. srpna roku 1331 císař Ludvík a král Jan v tom se shodli, že společně měli panovati v městech i krajinách Lombardie. Tudíž ustanoven Jan za říšského náměstka v Italii a postavení jeho změněno tím, že zavázal se k solidaritě s císařem proti papeži osobujícím sobě náměstenství říšské.

Roku 1332 král Jan vypravil do Italie plnomocníky, ježto měli vybrati a jemu dodati znamenité důchody se všeho, co mu tam náleželo.

Roku 1332 8. aug. páni Visconti v Miláně, Skaligerové (della Scala) ve Veroně, Gonzaga v Mantui, Este ve Ferraře, Florenčané a král Robert Neapolský uzavřeli ligu, jejímž účelem bylo zničení cizího panství v Italii. Mastin della Scala v červnu zmocnil se Brixie; později Bergamo, Pavia i Pizzighettone octly se v moci Azzově. Hr. Ludvík Savojský opustil kralevice Karla v nebezpečí. Jen rodiny pánův Rossi v Parmě a Pistorio v Lucce, pak města Cremona, Reggio i Modena zůstali věrni královici Karlovi.

Ligisté po dobývání Modeny obrátili se ku kastellu San Felice. Karel vytáhnuv z Parmy do pole, obořil se na mnohem silnější zástupy nepřátel. Královici, jenž nedal se zdržeti od boje, zasazena rána v rameně, kůň pak pod ním zabit. Vítězství sklonilo se k němu. Nejprv dali se Mantuanští, potom ostatní na útěk. Po tak vítězném činu čest rytířská na bojišti samém udělena královici a 200 jeho spolubojovníků.

Zabrav se do Lukky, založil nedaleko na návrší proti Valdinievole, hrad a město, jemuž dáno jméno Monte Carlo a vedl boje s Florenčany. Mezitím Azzo Visconti jal se dobývati hradu u Pavie, kdežto držela se česká posádka i pokoušeli se až i o Parmu.

Roku 1332 10. listopadu král Jan přijat od papeže v Avignoně, uzavřel s ním smlouvu o záležitostech italských.

Roku 1333 Jan táhl skrze Savojsko a Montferat do Lombardie. V kardinálu legátovi Bavorském získal spojence jen slabého. Náčelník ligy, Azzo Visconti nechal ho mařiti své síly v nezdárných pokusech o dobytí Pavie, Milána i Bergama. Naproti tomu Janova jízda pokusivše se proti Ferraře, 14. dubna poražena a hrad Pavie vzdáti se přinucen byl. I přišel ku poznání, že nebylo mu možné udržeti se v panování nad Italií. Syn pak jeho odříkal se i napřed vlády, které se cti vésti nebylo lze. Opustil Karel s dovolením otcovým 18. srpna 1333 Parmu a Italii vůbec.

Král Jan pobyl ve Veroně do 21. října 1333.

Když kdysi na hodech v Avignonu Karel IV. vyznamenal byl proslavenou Laurii nade všecky jiné paní, Petrarka rozčilený radostí, ale poněkud i žárlivostí, sepsal o tom známý svůj sonett 201. (P. d.)

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(C. d.)

Bruckner vyniká hlavně dvěma vzácnými ctnostmi. Byl skrz na skrz věřícím mužem, pravým hrdinou víry i hrdinou mravnosti. Byl vůbec od svého mládí nábožensky založený člověk, víry nikdy nezapřel, její předpisy zachovával svědomitě. Nejlepší přátele měl mezi kněžími, každoročně jezdil na celé prázdniny buď do kláštera svatofloriánského nebo do Kremsmünsteru nebo na faru štýrskou; seděl u stolu mezi kněžími, byli mu nejmilejšími společníky. Aspoň jeden příklad osvětliž jeho neohroženost ve víře. Když zemřel ve Vídni Sechter, ujal se Brucknera vřele Herbeck, který si neobtěžoval k vůli kratšímu vyjednávání dojeti za ním do Linče. Pobyvše celý den pospolu a učinivše výlet do St. Florian, šli k večeru v podzimní krásný den na nádraží, Herbeck chtěl použíti večerního rychlíku zpět do Vídně. Procházeli se po nástupišti, horlivě spolu hovořice. V tom zazněl zvon z nedalekého kostela, vyzývající ku klekání. Bruckner chtěl dle svého zvyku smeknouti a pomodliti se, ale myslil si, že Herbeck jako obyvatel velkoměsta nezná tohoto zvyku. Měl šťastnou myšlenku, povzdechl si: „Fuj, je to opravdu hrozné horko!“ Našel tak docela vhodný způsob, že nic nepřekáželo, aby smekl klobouk, což též učinil. Po celý život plnil svědomitě všechny předpisy naší svaté víry, rád a často přijímal svátosti, postil se až do smrti v předepsané dny.

Byl hrdinou mravnosti. Neoženil se, zůstal starým mládencem, Životopisec Brucknerův dr. Louis píše o této věci doslovně takto: „Jak se Bruckner s odepřením sňatku smířil, staví jinou stránku jeho povahy v nejjasnější světlo. Je zvláštní povzbuzující pocit, že se to může říci bez jakéhokoliv triviálního nebo frivolního pozadí: Bruckner je v každém vzhledu skrz na skrz čistá a nevinná povaha, o níž se může říci s naprostou jistotou, co říkávali staří o Platonovi: Mulierem nunquam attigit, ženy nepoznal (1. vydání str. 148). Podobně píše dr. Decsey (1. c. str. 42). Když navštívil v lednu 1874 Kitzler ve Vídni Brucknera a viděl nepořádek v jeho bytu, tázal se ho, proč se neožení? Odvětil: „Nemám milý příteli na to času, nyní právě skládám čtvrtou symfonii.“ Byl pravým mravním velikánem, což potvrzují všichni jeho životopisci.

S dámami neuměl zacházeti. V mladších letech líbila se mu kterási slečna, chtěl se s ní blíže seznámiti, přistoupil k ní, ale nevěda, jak s ní začíti, vytáhl tabatěrku a nabízel jí, — šňupec. Jiné, u níž myslil, že nebude oslyšen, koupil skvostně vázanou modlitební knihu a poslal k ní svou posluhovačku, aby dar ode-

vzdala. Čekal dole pod schody, jak věc dopadne. Netrvalo dlouho, dveře se otevřely a na hlavu Brucknerovu letěly modlitební knížky. Konečně stár 61 let, ucházel se písemně o ruku dámy, která se velmi zajímala o jeho hudbu — byl odmítnut.

Bruckner žil sice 72 let, ale nezanechal mnoho skladeb jak již dříve zmíněno sto dvě. Symfonií složil jedenáct. Všechny jsou založeny v jeho zbožnosti, v jeho lásce ku přírodě, mohl proto Grunský nazvati jeho symfonie „mšemi beze slov". Se Schubertem má společnou zpěvnost myšlenek, někdy sice závodí s nim také o „božskou" délku; co do hloubky myšlenek předčí heroa hudby Beethovena. Ač se oficielně mluví toliko o jeho devíti symfoniích, zanechal jich vlastně a správně jedenáct. Dle účelu tohoto nehudebního měsíčníku, zmiňujeme se o nich co nejstručněji a co nejsrozumitelněji i pro nehudebníky.

Prvou symfonii v F mol složil pod dozorem svého učitele Otty Kitzlera v Linci. Celý rukopis se uchoval v knihovně města Vídně; na konci je letopočet 10. dubna 1863, ráno o desáté hodině. Skládá se ze tří vět. Ač prohlásil Kitzler tuto práci žákovskou a slabou, byla přece, když ji provedli poprvé vídeňští filharmonikové dne 8. září 1921 v Klosterneuburgu u Vídně, přijata velmi vlídně. Byla teprve v téměř roce znovuobjevena knihovníkem drem Alfredem Orlem, zároveň s Ouvertůrou do té doby rovněž naprosto neznámou. Pochází z téže doby a je pamětihodná tím, že se v ní nachází několik myšlenek, o nichž lze s jistotou tvrditi, že jsou odkoukány Wagnerovi. Líbily se hlavně I. a III. věta této symfonie, v níž již místy viděti génia pozdějšího mistra.

Druhou symfonii v D mol. složil Bruckner též v Linci, ale neznámo kdy? Očísloval ji **0** nullou — později roku 1869 ji docela přepracoval na radu přátel, čímž jí však mnoho ubylo z její původní svěžesti. Jsou tedy uchována dvoje docela různá zpracování této **0** symfonie.

Tyto dvě, vlastně tři symfonie se nečítají, následuje dalších devět, číslovaných prvá až devátá. Správně řečeno napsal Bruckner jedenáct nebo dvanáct symfonií. Obě první — druhá ve dvojím zpracování — připadaly mu slabé, proto si jich více nevšímal a vyslovil přání, aby nebyly nikdy uveřejněny, — čehož se nedbalo. Druhá byla již uveřejněna v prvém původním zpracování, není pochybnosti, že bude uveřejněno i druhé její zpracování, jakož i 1. symfonie v F mol.

Prvou symfonii v C mol složil v Linci 1864 — 66. Provedli ji pod svým řízením 9. května 1866 v redutním sále Lineckém. Listy ji nechválili bezpodmínečně. Provedení neodpovídalo jeho očekáváním, byl všecek rozladěn, více nevzpomínal na toto dílo až jej překvapili roku 1884 jeho žáci, Loewe a Schalk. Provedli ji v jeho přítomnosti na dvou klavírech, čemuž byl také přítomen Hans Richter,

který byl tak okouzlen, že si ihned vyprosil partituru a pravil, že ji provede se svými filharmoniky: Bruckner utíkal za ním a volal: „Drzý kluk musí býti napřed očištěn" (Keckes Beserl), což učinil co do instrumentace na faře ve Štýru o prázdninách 1890 a 1891, načež ji věnoval vídeňské universitě, že mu propůjčila čestný doktorát filosofie. Jméno „Beserl" jí zůstalo. Říkával o ní: „Tak smělý a odvážný jsem nebyl nikdy jindy. Skládal jsem jako zamilovaný blázen, hodil jsem celému světu rukavici boje před nohy, podobně jsem nikdy jindy již nekomponoval." Co do smělosti ve stavbě, co do harmonie a kontrapunktu není ve veškerých dějinách hudby podobné práce, proto říkali o ní, že je to chaos beze vší formy. V nové úpravě byla provedena Hansem Richtrem ve Vídni 13. prosince 1891.

Druhou symfonii v C mol složil v Linci 1871—1872, byla provedena ku konci vídeňské světové výstavy ve velkém hudebním sále 26. října 1873. Bruckner totiž uspořádal svůj koncert, aby obeznámil vídeňský hudební svět se svými skladbami. Při zkouškách s orkestrem častěji opakoval: „Můžeme míti kolik chceme zkoušek, jsem založen." Kníže Lichtenstein, jako šlechetný mecen založil jej penězi. Při koncertě hrál na varhany Bachovu Toccatu v C dur, improvisoval, pak hráli filharmonikové pod jeho řízením tuto symfonii. Každá věta byla bouřlivě pozdravována. O této improvisaci na varhanech napsal kritik Helm: „Velká škoda, že ji nemohl někdo stenografovati, hudební svět byl by bohatější o skvostnou skladbu." Za odměnu obdržel státní stipendium 500 zl. Věnoval tuto symfonii Lisztovi, což však později odvolal. Dozvěděl se totiž ze spolehlivého pramene, že Liszt, stěhuje se z Weimaru, nechal tam ležeti partituru a nevzal ji sebou, proto Bruckner nedovolil, aby byla dedikace vytištěna. Symfonii dal motto: „In nomine Domini!" Ve jménu Páně! Když ji opakovali ve Vídni roku 1876, byla méně laskavě přijata. Herbeck správně řekl: „Jsem přesvědčen, kdyby mohl Brahms složiti takovou symfonii, tu by se zbořil tento sál, jak by mu všichni tleskali." Má poměrně mnoho pauzí, jimiž oddělil jednotlivá pododdělení, aby usnadnil porozumění, proto se jí též říká „Symfonie pauzí".[1]) Kritika protivná přímo běsnila. Hanslick jí předsedal a Hans Bülow pomahal. Je víře nepodobno, že by byl tehdy Brahms nazval Brucknera, jak vypravuje Kalbeck (ve II. dílu svého životopisu Brahmsově), bláznem, kterého mají na svědomí „pfaffi" ze St. Florian, že se jedná o podvod při jeho skladbách, že bude za tři léta docela zapomenut, že děkuje za všechnu slávu jemu Brahmsovi, s nímž se „svezl" proti jeho vůli, je k smíchu, domnívati se, že by jeho symfonie byly nesmrtelny!

[1]) Protože je v Scherzu několik thémat rázu hornorakouského, jehož vůni půdy lze i v ostatních částech pozorovati, nazývají ji též „hornorakouskou."

Hanslick rád užíval fráze, že Bruckner nemá ponětí o hudebních formách. Dle svědectví svého přítele Hrubého, říkával Bruckner: „Stále tvrdí dr. Hanslick, že neznám žádné formy hudební, myslím, kdybych se otázal pana doktora, co jí vlastně vyrozumívá, že by nenašel správné odpovědi," Kritik vídeňského deníku „Deutsche Zeitung" Theodor Helm byl první, který se mužně zastal Brucknera oproti Hanslickovi a Kalbeckovi. Brzy se přidali i jiní vážní kritikové, i obecenstvo počalo se živěji zajímati o Brucknerovy skladby, led lhostejnosti byl proražen.

Třetí symfonii v D mol věnoval Richardu Wagnerovi, proto má po něm jméno. Adagio, v němž hrají violy hlavní théma, považuje se za jednu z nejkrásnějších Brucknerových myšlenek. Provedli ji pod jeho řízením ve Vídni filharmonikové 16. prosince 1877. Bruckner byl velmi rozladěn, když při poslední větě vytratila se polovice obecenstva z koncertní síně, ale byl za to velmi potěšen, když přistoupil k němu nakladatel Theodor Rättig z Vídně a zakoupil partituru. Jemu přísluší věčná sláva, že byl prvním Brucknerovým nakladatelem. Jako první Brucknerová skladba byla provedena v Novém Yorku, roku 1885.

Čtvrtá symfonie v Es dur, nazývaná „romantická" byla načrtnuta 1874 a teprve v letech 1878—80 zpracována, je věnována knížeti Hohenlohe. Ve Vídni ji provedl Hans Richter s filharmoniky 20. února 1881. Po jedné zkoušce přihodilo se, což Richter takto vypravuje: „Ponejprv jsem řídil Brucknerovu symfonii, byl sice již starý muž, ale jako skladatel neměl zasloužené slávy, jeho skladby se skoro nikdy neprovozovaly. Když jsme byli hotovi, přistoupil ke mně Bruckner, vtiskl mi cosi do ruky a pravil: „Vezměte si na sklínku piva, vypijte ji na mé zdraví." Obdržel starý tolar Marie Terezie. Nosil ho do smrti jako vzácnou památku u řetízku svých hodinek.

První větu popsal Bruckner takto: Středověké město — svítá z věží ozývají se zvony — brány se otvírají — na pyšných koních vyjíždějí rytíři, vjedou v kouzla lesů — lesy šumí — ptáci zpívají — tak se vyvinuje romantický obraz.

V II. větě — Andante — je vyjádřen bol lásky, ve III. Scherzo nazval žertovně „hrou na zajíce", ve IV. Finale obírá se hrůzami přírody, bouří líčí však zároveň duševní boje, jichž není nikdo ušetřen. I. věta líčí les v jeho nádheře, kouzlu vznešenosti, v II. je les utěšitelem lidských bolestí, ve III. je zřídlem radostí, ve IV. jeví se jeho i celé přírody hrůza.

Pátou v B dur složil ve Vídni 1875—6. Počíná „pizzicatem", proto jí zůstalo toto jméno. V poslední větě je chorál, jejž zpracoval v mistrovskou dvojitou fugu, něco podobného nikdo nesložil před Brucknerem. Bruckner říkával, že je celá tato symfonie mistrovsky provedené kontrapunktické dílo. Chtěl ji provésti Her-

beck, ale zemřel. Teprve po mnohých letech provedli ji filharmonikové ve Vídni dne 1. března 1898 za řízení Loeweho. Čtyři léta před tím ji provedl žák Brucknerův Josef Schalk ve Štýrském Hradci, což bylo první její provedení. Této V. a celé následující VI. neslyšel Bruckner v orchestru.

Po celý život byl Bruckner velkým idealistou. Ač ležely ukončeny, ale nikým nepovšimnuty partitury IV. a V. symfonie v jeho psacím stolku, ač ležel nemocen bolestmi nohou, dal se v září 1879 do nové práce, počal skládati VI. symfonii v A dur a dne 17. ledna 1881 byl hotov. Je jediné dílo Brucknerovo, jehož neopravil, jež zůstalo nezměněno. Znalci ji prohlašují za „nejpůvodnější" jeho dílo. Pravým klenotem je druhé číslo, Adagio. Když je pročetl, Wagner řekl: „Bruckner je jediný, jehož myšlenky dosáhnou výše Beethovenovy." Úplně byla provedena 26. února 1899 pod Gustavem Mahlerem. II. a III. větu provedl Jahn 11. února 1883 za velkého nadšení obecenstva. Brahms dle výpovědi žáků Brucknerových nároužívě tleskal, Hanslick zůstal chladný.

Sedmou v E dur složil od září 1881 do září 1883. Měla býti provedena v zimním období 1884—5 ve Vídni, ale Bruckner v září 1883 požádal písemně, aby mu vrátili partituru, protože si nepřeje, aby byla provedena k vůli jemu tolik nepřátelské kritice. Provedl ji ponejprv jeho žák Artur Nikisch v Lipsku 30. prosince 1884, čímž se zařadil Bruckner mezi klasické skladatele hudební a získal světové jméno. Den tento je zapsán zlatým písmem v dějinách nové hudby, tu slavil Bruckner své vzkříšení. Obecenstvo tleskalo nadšeně přes čtvrt hodiny dlouho.

Stál před množstvím ve svém skromném obleku a neustále se uklaněl na všechny strany. Chvílemi trhla sebou bolestně ústa starého pána, jakoby násilně potlačoval výbuch bolesti, chvílemi zazářily tak podivným jasem jeho oči a jeho nepěkný sice, ale sympatický, věrně srdečný obličej byl osvícen tak teplou vniternou radostí, která se může objeviti toliko u muže, jehož srdce je příliš dobrotivé, že je neroztrpčí ani nejprudší protivnosti tohoto světa. Tak psal kritik Pavel Marsop v berlínském deníku dne 10. srpna 1885. (Dokončení.)

Tomáš Pícha:

Něco z morfologie a biologie červů.

(C. p.).

Jednajíce o tasemnicích v příčině pobytu jejich v různých hostitelích, uvedli jsme, že boubele určitých druhů tasemnic dodostati se musejí do určitých druhů hostitelů, aby se v dospělé tasemnice vyvinuly. Na př. tasemnice kočičí (Taenia crassicollis), jejíž boubel (Cysticercus fasciolaris) v myších domácích žije, vyvine se v dospělou tasemnici, jen když kočka myš sežere, hyne však, sežere-li myš na př. sova. Podobně tasemnice psí (Taenia serrata), jejíž boubel (Cysticercus pisiformis) v játrech zajíců a králíků žije, vyvine se v dospělou tasemnici pouze ve střevě psa (hlavně honícího). Ve střevě na př. lišky nemůže žíti.

Totéž platí i o jiných červech cizopasných v příčině pobytu jejich v dospělém stavu. Obyčejně volí určité druhy červů cizopasných určité druhy hostitelů ke svému cizopasnému pobytu — v jiných hostitelích by se v dospělé tvary nevyvinuli. Na př. měchovec Strongylus paradoxus vyvine se v dospělý tvar jen v průduškách vepře, měchovec Strongylus filaria v průduškách ovce*), vlasovec Spiroptera strongylica v žaludku vepře, vlasovec Filaria immitis v srdci a krevních cévách psa, měchovec Dochmius tubaeformis v kočce, Dochmius cernuus v ovci, Dochmius radiatus v hovězím dobytku, atd.

Jiné druhy červů cizopasných nejsou však ve volbě hostitele tak vybíravé. Na př. škrkavka obecná (Ascaris lumbricoides) necizopasí výhradně jen v tenkém střevě člověka, nýbrž mnohdy jest cizopasníkem též hovězího dobytka, koně, osla, vepře. Motolice ovčí (Distomum hepaticum) není pouze cizopasníkem ovce, nýbrž cizopasí někdy též v útrobách zajíce, králíka, veverky, koně, osla, vepře, jelena, srnce a někdy i člověka. Škrkavka kočičí (Ascaris mystax) cizopasí ve střevách koček, ale též ve střevách psů a někdy i člověka. Měchovec obrovský (Eustrongylus gigas) cizopasí v ledvinách psa, vlka, koně a i člověka (ač nebývá hojný). Tasemnice Taenia cucumerina cizopasí v domácím psu, ale příležitě také v člověku, škulovec lidský (Bothriocephalus latus) cizopasí ve střevě člověka, ale též psa. Bothriocephalus cordatus jest cizopasníkem člověka v Gronsku a na Islandě, ale také cizopasníkem mrože a tuleně.

Trichina neboli svalovec (Trichina spiralis) jest cizopasníkem netoliko člověka, nýbrž i vepře, myši, kočky, psa, lišky,

*) Způsobuje kašel u ovcí.

kuny — vůbec ssavců masožravých. Přirozeným hostitelem jejím jest po výtce domácí myš a krysa. Mrtvoly jejich příležitě sežere vepř a masem vepře*) dostanou se encystované trichiny do střev člověka a zde pohlavně dospějí a rodí nesmírné množství drobnohledně malých mláďat, jež, provrtavše se stěnou žaludku a střeva, dostanou se do svalů a nemoc trichinosa zvanou působí.

Někteří cizopasní červi necizopasí pouze v jednom určitém ústrojí svého hostitele, nýbrž usídlují se v různých ústrojích. Tak na př. motolice Distomum cygnoides cizopasí ve střevě, plicích a močovém měchýři žab a čolků.

Někdy cizopasí v jednom hostiteli dva i více druhů téhož rodu cizopasníků. Tak na př. ve střevách koně cizopasí měchovec koňský (Sclerostomum armatum), kromě něho (též ve střevách) jiný druh Sclerostomum tetracanthum. — V člověku cizopasí až šest druhů motolic téhož rodu: Distomum lanceolatum, D. hepaticum, někdy též D. crassum, D. heterophyes, D. spatulatum a D. conjunctum.

Jen poměrně nepatrná část červů cizopasí též v rostlinách a kysajících látkách. Jsou to po výtce některé druhy háďátek (Anguillulidae), zejména háďátko řepné (Heterodera Schachtii), jež cizopasí na kořenech buráku, kromě toho též na kořenech kapusty, pšenice, ječmene a j., dále háďátko pšeničné (Tylenchus = Anguillula scandes), cizopasící v pšeničných klasech a zrnech, Tylenchus dipsaci v úborech štětky soukennické (Dipsacus fullonum), háďátko Diplogaster longicauda v hnijících houbách a háďátko octové (Anguillula aceti) cizopasící v zkaženém octě a kysajícím mazu.

Regenerační mohutnost červů.

Obdivuhodná jest regenerační čili reprodukční mohutnost, jižto shledáváme u nižších i vyšších červů. Tato regenerační mohutnost záleží v tom, že jednotlivcům odtržené neb odňaté části těla a ústroje znovu se vytvoří. Takovou regenerační mohutností vyznamenávají se na př. pásnice a ploštěnky větvostřevní (Dendrocoelida).**) Rozdělíme-li tělo jejich na částky, žijí tyto rozdělené části samostatně a scházející části těla za příznivých okolností dorůstají, takže rozdělené části vyvinou se v nová zvířata (jednotníky).

Podobná regenerační mohutnost jeví se u třídy mořských červů Polycladea (dříve se řadili k ploštěnkám). Červi ti

*) V jednom kilogramu vepřového masa bylo již napočítáno až 1 milion, jindy až 5 milionů mladých trichin. Dospělá samička trichiny klade až 1000 vajíček.

**) Žijí v našich sladkých vodách.

mohou odtržením ztracené části těla nejen znova vytvořiti, nýbrž oni mohou i celé tělo doplniti, jen byla-li zachována přední část těla s mozkovou uzlinou nebo několika větvemi střevními.

Mohutnost odňaté části těla a různé přívěsky tělní znovu vytvářeti, zdá se býti u červů štětinatých (Chaetopoda) všeobecně rozšířena. Naše žížaly (Lumbricina) a jednotliví mořští červi štětinatí mají regenerační mohutnost tak velikou, že jsou s to, hlavu a přední segmenty s mozkem opět vytvořiti.

Ale nejen že odnětím nebo odtržením ztracené části těla červům se znovu vytvořují, nýbrž my shledáváme mnohdy u nich něco ještě obdivuhodnějšího (u ploštěnek), že totiž na místě ztracené části těla vytvoří se přední část těla. Zjev tento nazývá se heteromorfosa.

Reviviscence červů.

Jiná neméně obdivuhodná věc, již u některých červů shledáváme, jest tak zv. reviviscence (anabiosis) neboli oživnutí. Zjev tento — posud nevysvětlený — záleží v tom, že někteří červi, nastanou-li nepříznivé podmínky životní (nedostatek vody a vlhkého prostředí vůbec), na dlouhou dobu zdánlivě odumírají. Neodumírají vnitřním rozkladným dějem, nýbrž upadnou v jakýsi lethargický stav, takže u nich latentní život trvá, následkem čehož neztrácejí schopnosti k životu. Jakmile však octnou se v příznivém prostředí (ve vodě nebo ve vlhku), aktivuje se v nich ihned vitální děj prostoplasmový a oni opět oživnou.

Vlastnost tato umožňuje jim žíti na takových místech, jež vysýchají a po dlouhou dobu vyschlá zůstávají. Jsou to zejména vířníci a pak někteří malí hlístové obli (Nemanthelminthes), hlavně z čeledi háďátek (Anguillulidae), kteří se reviviscencí vyznačují.

Vířníci (Rotatoria) žijí hlavně v sladkých vodách (někteří též v moři), vedle toho i na vlhkých místech, na př. v mechu, lišejnících, v žlabech okapních, v listí tlejícím a j. Nastane-li vyschnutí, upadnou v lethargický stav a v něm dovedou po dlouhou dobu vyschnutí přečkati. Jakmile však vodou navlhčeni byli, procitnou k novému životu.

Podobně některé druhy háďátek (na př. háďátko pšeniční) mohou dlouho, ano i léta vyschnutí snášeti. Oživnou však, jakmile nastane dostatek vody a octnou se takto ve vlhkém prostředí.

Světélkování červů.

Ještě jiný zajímavý zjev shledáváme u červů. Někteří červi totiž světélkují (fosforeskují), t. j. projevují energii světelnou ve způsobě známého světélkování světlušky svatojanské (Lampyris noctiluca). Tuto schopnost, samočinně světlo projevovati, shledáváme zvláště u četných červů kroužkovitých a mezi

těmito nejčastěji u mořských červů štětinatých a to mnohdy i u jejich larev.

Mnozí z těchto červů dovedou intensivní světlo vyzařovati, tak jmenovitě druhy rodu Chaetopterus, jehož tykadla a přívěsky tělní světlo vyzařují. Rovněž světlo vyzařují široké kruhové pásky (clytri) na hřbetě druhů rodu Polynoë (z čeledi Aphroditidae), dále tykadla druhů rodu Polycirrus a kůže některých jednotlivců z čeledi Syllidae, jmenovitě u rodu Spirographis. U rodu Tomopteris nacházejí se svítivé ústroje na komolcích nožních. Také u rodu Nereis světélkování zjištěno.

Avšak i mezi našimi červy kroužkovitými v čeledi Lumbricidae (žížaly) některé druhy světélkují. Dotkne-li se jich člověk prsty, sdělí se světélkování také prstům. Mezi našimi žížalami nejvíce světélkuje žížala hnojní (Lumbricus Allolobophora foetidus) a cizozemský druh žížal Photodrilus phosphoreus. I hlen, jejž vylučují, světélkuje.

Toto živočišné světlo jest studené a čisté, čímž se velikou předností před světlem žárovým vyznačuje. Scházejíť v něm úplně netoliko paprsky tepelné, nýbrž i paprsky chemicky působivé: fialové a ultrafialové. Ono tudíž ani nezahřívá, ani chemicky nepůsobí — nýbrž pouze osvětluje, a v tom právě záleží přednost jeho před světlem žárovým. V žárovém světle jsou totiž též paprsky tepelné, které pro osvětlování jsou bezúčelné — přicházejíť jako energie nazmar. — Jakým způsobem červi (a rovněž i jiní živočichové) světlo produkují, jest posud tajemstvím. Jaká by to byla výhoda, kdyby se podařilo, takovéto světlo živočišné uměle připraviti (viz na př. horníci a zápalné plyny)!

Zajímavé zvláštnosti u červů.

Zmínky zasluhuje zvláštní, ve světě živočišném ojedinělý zjev, jenž se u motolice dvojité neboli žabrohlístu dvojitého (Diplozoon paradoxum) vyskytuje. Tato motolice cizopasí na žábrách našich četných sladkovodních ryb, hlavně kaprovitých ryb, zejména podouství (Abramis vimba). V mladém stavu, kdy není ještě pohlavně vyvinuta, nazývá se diporpa a žije ojediněle v žaberní dutině ryb. Později však spojují se dva jedinci a přilnou k sobě křížem v podobě x tím způsobem, že břišní přísavka jednoho jedince objímá hřbetní braďavku druhého jedince, a v této poloze oba jedinci srostou a pohlavně vyspějí. Takto srostlí jedinci cizopasí pak jako motolice dvojitá na žábrách našich sladkovodních ryb.

Jinou, rovněž obdivuhodnou a ojedinělou zvláštnost shledáváme u jiné motolice. Seškrabeme-li s povrchu žáber kapra neb

jiné kaprovité ryby něco hlenu a pozorujeme-li hlen ten mikroskopem, spatříme malé červíky v čilém pohybu. Jsou to malinké motolice z rodu Gyrodactylus. To by ovšem nebylo ještě nic zvláštního. Avšak nanejvýš obdivuhodné jest, že tito maličcí červíci chovaji v nitru svém dokonale vyvinutého jedince, a tento jedinec v nitru svém chová opět nového jedince — tudíž jedince-vnuka. V okamžiku, kdy první jedinec vyklouzne z těla mateřského, vyprostí se z těla jeho zároveň také jedinec-vnuk.

Avšak ještě podivuhodnější jest jiný červ, Palolo (Lysidice viridis)*) zvaný. Červ ten žije v korálových útesech při pobřeží ostrovů Samojských, Tongských, Fidžijských a Gibertových. Jest až 50 cm dlouhý a zdržuje se poblíž povrchu moře v rourkách.

V nocech zcela určitých, předem vypočítatelných, v měsících říjnu a listopadu (na ostrovech Gilbertových v červnu a červenci), když nastává poslední čtvrt měsíce, objevuje se červ tento, jsa pohlavně dospělý, v ohromných spoustách na povrchu moře. Povrch moře hemží se milliony, ano milliardami podivných červovitých tvarů. Domorodcům jsou velikou pochoutkou a proto je loví a lov jejich jest pravou národní slavností. Ale zvláštní při tom jest, že to, co loví, nejsou celá těla červů (s přídou a hlavou), nýbrž pouze odtržené části těla, t. j. toliko trupy, jež pohlavní produkty (vajíčka a chámy) obsahují.

Tyto odtržené trupy plovou pomocí komolců nožních volně na povrchu moře a různě se vinouce a točíce, uvolňují a vypouštějí pohlavní produkty do vody a nato pak beze stopy zmizejí. — Přídy červů zůstávají v korálových útesech v rourkách a regenerací doplňují tělá svá novými trupy.

To vše naplňuje nás obdivem, ale daleko větší údiv vzbuzuje v nás ta nepopíratelná a nevyvratitelná skutečnost, že objevení se těchto červů, resp. jejich trupů, shoduje se časově s dobou, kdy právě měsíc v poslední čtvrt vstupuje. Velikou záhadou zůstává jaká jest příčinná souvislost mezi objevením se těchto červů a určitou fásí měsíční. Co toho příčinou, že červi tito nejen v určité, předem vypočítatelné noci, nýbrž i v určitou hodinu této noci se objevují?

Že by zjev tento byl v nějaké příčinné spojitosti s nízkým přílivem moře**) a tudíž se změnou tlaku vody, nelze naprosto

*) Mořský červ štětinatý z čeledi Eunicidar.

**) Měsíc v době první a poslední čtvrtí své nachází se se zřením k zemi v takové poloze, že vzdálenost jeho od země se vzdáleností slunce od země pravý úhel uzavírá. Následek toho jest, že působením měsíce vzniká příliv a působením slunce současně odliv. Poněvadž však působení měsíce mocnější jest, vzniká sice příliv, ale příliv seslabený, tudíž nízký.

za to míti, neboť takové období nízkého přílivu, kdy se Palolo objevuje, nastává téměř každou noc.

Že změna tlaku vody není v příčinné souvislosti s tímto zjevem, důkaz toho jest také to, že, když se kousek (úlomek) korálového útesu, v němž Palolo vězí, do kádě nebo suďu mořskou vodou naplněného vloží, Palolo, resp. trup jeho v určité noci v určitou hodinu se na povrchu vody objeví.

Také nelze v té příčině mysliti snad na nějaké působení světla slunečního (heliotropismus), neboť červi tito objevují se i za absolutně tmavých nocí.

Každý úkaz předpokládá adaequatní substantiální agens, jímž úkaz tento působen jest. Jaké jest v této případnosti toto agens? Kde hledati skrytou adaequátní příčinu úkazu, jehož se týče? Nelze jinak, než upřímně doznati, že zjev, jehož se týče, zůstává nám záhadou.

Podotknouti dlužno, že objeveny byly ještě tři nové druhy mořských červů štětinatých (Polychaetae), jichžto objevení se též přesně určitou fásí měsíce se řídí, takže předem se určiti dá přesně den a hodina, kdy se červi na povrchu moře objeví. Dva z nich popsány byly jako druhy japonské. U jednoho z nich objevuje se na povrchu moře přední část těla, kdežto u červa Palola naopak zadní část těla, vedle toho objevuje se po vysokém přílivu, kdežto Palolo v období nízkého přílivu.

Třetí druh těchto červů objeven v Atlantickém oceánu u skupiny korálových útesů Tortugas. Červ tento zdržuje se, jako Palolo, v korálových útesech. Objevuje se hromadně ve spoustách pouze jednou v roce, a sice jsou to celá těla, jež se na povrch moře vynořují. Zadní části těla jsou vajíčky a chámovými tělísky naplněna, jež prasknutím tělní stěny se uvolňují. V devět hodin dopoledne vše zmizí — červi a oplodněná vajíčka klesnou do hlubiny.

SLOVANSKÁ HLÍDKA.

Píše Fr. H. Žundálek.

Polsko. Polak Katolik, katol. polský deník ve Varšavě, který dosud byl v blízském poměru k metropolitní kapitule ve Varšavě, přešel dnem 1. května 192/ do vlastnictví řádu kněží palotinů, majícího mateřinec v Kleči u Wadowic a nedávno usazeného ve Varšavě.

Katolický všeob. deník. Ve Varšavě byla konána porada tisková křesťanské demokracie. Bylo jednáno mezi jiným o přeměně deníku „Rzecz-

pospolyta" (Republika) na list všeobecně katolický. Vedle deníku „Polak – Katolik" i týdenníky „Posiew" a „Aniol Stróż", které byly dříve majetkem kněze Klopotowského, byly dány do vlastnictví řádu Palotinů ve Varšavě.

Deska Adama Asnyka v Tatrách. Výbor k uctění památky Adama Asnyka se dohodl s Tatranským družstvem o postavení pamětní desky Adama Asnyka na vnější straně granitového útulku v Hale Gasienicové. Provedení desky bylo svěřeno škole pěkných umění ve Varšavě.

Přenesení ostatků Slowackého. Těl. pozůstatky Juliusze Slowackého budou převezeny z Montmartru v Paříži do kostela polského na rue Honorée a přibudou do Krakova 29. června. Budou dány do Barkananu, který bude proměněn v kapli. Tam rakev zůstane do druhého dne za čestné stráže a bude přístupna veřejnosti. Dne 29. června bude přenesena do podzemí kostela na Wawelu.

Slavnost písní. V Poznani byla uspořádána slavnost písní: dvoutisícový sbor dětský předvedl národní polské písně a ukázal tak, že zpěv národní se utěšeně pěstuje na školách polských.

K poctě Slowackého. U příležitosti převezení těles. ostatků Julia Slowackého do Polska „Družstvo šíření umění polského v cizině" usneslo se podniknouti tiskovou akci v listech zahraničních, vydati brožury o Slowackém v několika cizích jazycích, rozšířiti za hranicemi obrazy básníkovy v pěkném vydání, vydati německy báseň „Kordjan" v překladě německé básnířky E Kalkowské, dále báseň „Anhelli" v překladě německém A. Goultryho a francouzském Karwického, koupiti několik set výtisků spisu „Genesis ducha" v překladě Karwického k rozesláním vynikajícím kritikům zahraničním a konečně vydati bibliografii překladů děl Slowackého do cizích jazyků.

Ruský básník Balmont o Kasprowiczovi. R. b. Konstantin Balmont vžil se do polské literatury jako málokdo z Poláků. Podle jeho tvrzení jest potřebí Rusku duše polské, potřebí činu a nebojácnosti znějící v polské řeči. Tyto znaky duše polské se zrcadlí v básnictví, které zaměňuje slova v blesky, učí měkký jazyk ruský síle a ráznosti. Balmont konal ve Varšavě přednášku o polském básníku Janu Kasprowiczovi jazykem polským. Mluvil o jeho tvorbě s láskou, přátelstvím i nadšením a nastínil ji jako výraz vzpoury, boje, volnosti. Velebil prostotu a zároveň titanství básníkovo a nazývá jej rytířem volné duše a knížetem nezlomným. Přednášející zakončil svou řeč přednesem básně z „Knihy chudých" v ruském překladu, jejž sám pořídil.

Černá kniha V uplynulých letech přibývalo do Poznaňska po dvou židech, dnes po 12 až 15 měsíčně. R. 1925 usadilo se v Poznani 74 židů, r. 1926 pak již 200. Je to nával židovstva na západní země polské. Svaz společné svépomoci „Rozwoj" začal proto vydávati měsíčník „Černou knihu" (Czarna Ksiega"). V ní se poukazuje na nebezpečí židovstva pro Poláky a uvádí na pranýř i Poláky, kteří podporují židy v jejich počínání. Třetím číslem počínaje uveřejňuje i polské firmy křesťanské, aby i kladným způsobem přispěla k posílení polského živlu.

Tělesné ostatky gen. Bema do Polska. Mezi bohatýry polskými, kteří odpočívají v cizině, náleží i polský generál Józef Bem, jenž zemřel horečkou v Aleppo jako generál tureckých vojsk. Bylo usneseno, aby jeho tělesné pozůstatky byly pochovány v nádherném mausoleu v jeho rodišti Tarnově. Józef Bem narodil se r. 1791 v Tarnově jako syn profesora matematiky. Již záhy se dostal do Varšavy, kde po ukončení školy kadetské vstoupil do jízdního oddělení Vladimíra Potockého. Pochod do Moskvy r. 1812 vykonal v pluku Macdonaldově, r. 1815 stal se profesorem dělostřelecké školy ve Varšavě, kde vytrval do r. 1827). Osvědčil se jako odborník ve vytvoření polského dělostřelectva. Několik let byl v Haliči a obíral se stavbou lokomotiv. Koncem roku 1830 na první zprávu o pol-

ském povstání listopadovém odebral se do Varšavy, stal se majorem polského vojska proti Rusku a skončil výpravu jako generál a byl vyznamenán záslužným křížem Nejvíce se osvědčil v bitvě u Ostrolanky, proto vděčné Polsko se usneslo vypraviti slavný pohřeb do rodiště.

Polský spis o Slovensku. Bratislavský polský konsul dr. Merdinger, nadšený přítel slovenského národa a jeho vzdělanosti, chystá se napsati o Slovensku a jeho politickém, hospodářském a kulturním životě podrobnou studii k informaci polského národa. Za tím účelem podnikne studijní cestu po všech krajích slovenských a zavítá hlavně do Turčanského Sv. Martina, Báňské Bystřice, Dětvy a později i do jiných měst. Na této cestě jej bude provázeti Miloš Kolesár, redaktor Nového sveta.

Malajské povídky Michata Siedleckého. Nákl. J. Mortkowicza vydal Michal Siedlecki „Opowiesci malajskie". Siedlecki z učence stal se výborným beletristou. Jazyk jeho je čistý, trochu měkký, ale veskrze správný. Vede čtenáře do světa tužeb, hledaje v nich upokojení lidské touhy po kráse. Nejlepším dojmem působí popisy záhad plemenných, místních zvyků a přírody; spisovatel líčí zajímavě i události tragické.

Rusko. Konstantin Balmont, známý básník ruský, přijel do Polska k delšímu pobytu. Je dobrým znalcem a překladatelem polské literatury: Rozumí nejlépe romantickému období polské literatury a hlavně Slowackému. Přeložil do ruského jazyka jeho „Lillu Wenedu", „Balladynu", „Samuele Zborowského" a výbor myšlenek Slowackého Balmont si umínil přeložiti na jazyk ruský několik dramat Wyspiańského. Nyní pracuje o překladu dramatu „Wesele" (Sňatek). U příležitosti 20. výročí úmrtí Wyspiańského napsal Balmont též rozpravu o jeho činnosti literární. Také překládal básně polského mistra Jana Kasprowicze.

Slovensko. Matice Slovenská vypsala souběh z nadace Petra Hubky na literární práce slovenské: 2000 Kč na studii ze slovenských dějin, z literárních dějin nebo z dějin umění, 2000 Kč ze slovenského národopisu, 2000 Kč ze slovenského jazykozpytu, hlavně dialektologie, 2000 Kč z oboru průmyslu neb obchodu, 2000 Kč za lidový spis poučný, vhodný pro obecní knihovny, 1.500 Kč za román nebo drama, 500 Kč za báseň nebo novelu, 1000 Kč z vychovatelství nebo pedopsychologie, 500 Kč za dějepisnou pověst pro mládež, 500 Kč za knížečku pro děti po 8 letech. Rozměr prací jest neomezený. Je třeba zaslati do 1. listopadu 1927 správě Slovenské Matice do Turčanského Sv. Martina.

Vyznamenaná spisovatelka Česká akademie věd a umění udělila z fondu Václava Pabláska odměnu 4000 Kč spisovatelce Eleně Maróthy—Šoltésové za spis „Moje děti".

Odhalení desky Samo Chalupkovi. Dne 22. května t. r. byla odhalena pamětní deska Samu Chalupkovi v jeho rodišti v Horné Lehotě. U hrobu oslavencova promluvil tajemník Matice Slovenské Rudolf Kľačko, u ev. fary, kde deska byla postavena, hlavní tajemník Matice Slov. Štefan Krčméry. Samo Chalupka narodil se 27. února 1812 v Horné Lehotě jako syn evang. faráře a stal se tam sám farářem. Tam také zemřel dne 19. května 1883 Jeho báseň „Mor ho" (Zabij ho) znárodněla. Básník patří mezi buditele slovenského národa, je mistrem samorostlé písně a lidové balady. Stojí v řadě předních básníků slovenských. Získal si také usilovným bojem proti pálence o pospolitý lid velké zásluhy. Jeho starší bratr Jan Chalupka se proslavil svou dramatickou prací „Kocurkovo".

První slovenský spisovatel. Prvním slovenským spisovatelem byl Ján Vavrinec z Račíc v stolici nitranské. Psal však jen latinsky. Okolo roku 1410 byl kanovníkem v Nitře. Jan Vavrinec byl přívržencem Husovým na Slovensku.

Museum Štúrovo. V Báňské Štiavnici bylo slavnostním způsobem otevřeno báňské museum, které na památku vynikajícího slovenského geo-

loga bylo pojmenováno museem Dionisa Štúra. Zeměvědecké sbírky, jedinečné na Slovensku, asi 22.000 kusů, mají základ ve sbírkách zaniklé vysoké školy báňské a uspořádal je dr. Ulrich, asistent geologického ústavu v Praze.

Rodné domy slavných mužů. Slovenská matica v Turčanském Svatém Martině projevuje uznání hodné úsilí o sebrání fotografických snímků a obrazů rodných domů spisovatelů a národních pracovníků slovenských. Hodlá je vystaviti na výstavě slovenských žup, která bude uspořádána na mezinárodním veletrhu dunajském.

Slováci v Jugoslavii Spisovatel Vladimír Hurban Vladimírov hledá nakladatele pro svá dvě nová dramata „Firma Kostlč" a „Divé husi" (Divoké husy) Před nedávnem žádal v novinách o přihlášky odběratelů na tyto knihy, ale přihlásilo se velmi málo odběratelů, takže divadelní kusy nemohly býti vydány.

Srbsko. Jubileum Iva Ivanoviče. V Bělehradském divadle byla 18. května konána oslava 70. narozenin a 50. výročí spisovatelské činnosti básníka a dramatického spisovatele Iva Jovanoviče. Oslavenci byly uspořádány velké ovace.

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Železnice na Cheopsovu pyramidu. Mnoho podnikatelů podalo egyptské vládě v Kahýře návrh na vystavění dráhy na Cheopsovu pyramidu. Vláda však asi odmítne tento návrh, i kdyby z něho měla značný zisk, neboť železnice by znamenala znesvěcení starých památek.

Ženský stát. Ruský cestovatel Kozlov objevil při poslední výpravě v Mongolsku národ, kde vládnou ženy. Podobně jest upravena i Polyandrya; tam si bohaté ženy kmene kupují mužské otroky, ze kterých si vybírají jednotlivce do haremu.

Odkaz školám. Lady Henry, která 10. května t. r. zemřela v Londýně, odkázala částku asi 150 mil. liber sterlinků anglickým a americkým universitám, a to v Oxfordu a Cambridgi v Anglii a Yale a Havardu ve Spojených státech severoamerických. Její otec byl americkým králem mědi.

Věk stromů. Nejvyššího věku dosahuje v našich končinách lípa. Lípa jest naším národním stromem. I smrk dosahuje vysokého věku, totiž 800 až 1200 roků. Dub žije jen 400 až 600, akát nikdy více než 400 roků. V Africe jest možno nalézti ohromné stromy, zvané baobab, staré až 5000 roků.

Šestnáctiletý badatel. Americký nakladatel Putman má syna, na kterého může býti hrd. Již třetí rok je spisovatelem a vědeckým spolupracovníkem M. Beeba.

Úmrtí katolického učence. V Paříži zemřel Emil Chenon, profesor na právnickém oddělení university pařížské, ve kterémžto povolání vytrval 30 let. Původně vykládal právo konstituční, později právo římské, naposledy pak dějiny práva. Z tohoto oboru vyšla kniha „Dějiny poměru církve ke státu", jež se dočkala mnoha vydání. Chenon byl horlivým katolíkem. Bral horlivou účast na úkonech náboženských farnosti sv. Mikuláše, kde bydlel. Byl jím také jako učenec. Křesťansko-sociální ruch měl v něm osvědčeného přítele a výborného theoretika. Jeho dílo „Le Role social de l'Eglise" (Sociální úloha církve, r. 1923.) je dokonalým, veskrze novodobým představením úkolu církve ve společenském životě. Diviti se jest řídké znalosti katolického bohosloví a hluboké znalosti společenských útvarů

života Chenon byl z těch, kteří mají obrovské zásluhy o probuzení křesťanskosocialního hnutí ve Francii po válce.

Mezinárodní úřad překladatelů z cizích jazyků. V pařížském ústavě duševní práce byla konána porada v otázce překladů z cizích jazyků. Bylo usneseno zříditi mezinárodní úřad překladů z cizích jazyků, jehož úkolem bude vybírati a doporučovati nejlepší překlady, jakož i udávati, kterých děl překlad je potřebný a cílevědomý. Úřad bude bojovati proti špatným překladům, které zaplavují tiskárny.

Hrob cara Dušana Silného. V Prizrenu bylo započato s vykopávkami ve starých rozvalinách. Hledá se hrob slavného srbského panovníka Dušana Silného, který vládl ve čtrnáctém století. Má se za to, že byl pochován blízko Prizrenu, které město a klášter založil. Vykopávky řídí profesor bělehradské university dr. Gruić.

O zachování jména Fochova. Zeť maršálka Focha, vítěze nad Němci ve světové válce, plukovník Fournier, podal francouzským úřadům žádost za povolení jeho dětem užívati jména Fochova, neboť jediný syn Fochův zahynul za světové války. Plukovník Fournier chce dokázati budoucím věkům chválu Fochovi udržením jeho jména.

Poklady královny sábské. Major válečného námořnictví anglického Crawford, udal na schůzi královského vědeckého ústavu správu o výsledcích svého ročního bádání, konaného za příčinou nalezení bohaté země, ve které panovala kdysi královna ze Sáby, která přišla k Šalamounovi, aby uctila jeho moudrost. 400 mil od Afenu objevil rozvaliny na území dávného hlavního města, odkud přibyla královna sábská do Jerusalema. Město bylo zničeno sopečnými výbuchy, ale zůstaly zbytky velkého bohatství, kterým tehdy země ta oplývala, proto objevitel dal jí jméno Nový Transvaal. —

Kursy pro pastýře. Sovětský komisariát rolnický se usnesl pozvednouti hodnost vesnického pastýře na místo povýšené; proto pořádá kursy pro pastýře, na nichž se přednáší rostlinopis, živočichopis, nauka léčení dobytka a nauka o povětrnosti. Zkrátka je to universita pro pastýře. V budoucnosti bude míti právo pásti obecní dobytek jen ten, kdo ukončí tuto universitu.

Lindbergh o sobě. Slavný letec americký Lindbergh, který první přeletěl oceán Atlantický, prohlásil: „Za posledních 5 let vykonal jsem 7119 letů v trvání 1822 hodin 40 minut. Můj let přes oceán Atlantický, který trval 33 hodin, byl jen drobným úlomkem. Uplynulého roku trvaly moje lety 763 hodiny. Za svého letectví převezl jsem 5951 cestujících a žádnému se nic nestalo. Mně rovněž nepřihodilo se nikdy nic zlého."

Callesovy dcery. Polský „Lud" přinesl z Kuritiby v Brasílii velmi zajímavou zprávu: Dcera presidenta mexického Callesa, pronásledujícího církev katolickou, Natalie Callesová, vychovaná zbožně v klášteře, vykonala manželství církevní v bytě ženicha Carlosa Herrery, pocházejícího z dobré katolické rodiny ze státu Sonora. Církevnímu sňatku požehnal padre Manuel Mayer, farář z Nogales. President Calles byl přítomen pouze občanskému sňatku novomanželů. Novomanželé odjeli ihned po svatbě do Spojených států severoamerických. Druhá dcera Callesova je řeholnicí a byla spolu s jinými vyhnána do Spojených států, kde se modlí za návrat otců.

Pamětnice dějin Austrálie. V Austrálii byla oslava 90. výročí otevření jižních krajin pro osadníky. Této slavnosti účastnila se i paní Fischerová, která před 90 lety přišla tam se svými rodiči a skupinou vystěhovalců. Tehdy byla 10letým děvčetem. Koncem roku bude slaviti stoleté narozeniny. Je dosud čilá a ráda vypravuje o prvních průkopnících evropské vzdělanosti v divokých končinách Austrálie.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

Koncem prosince 1926 byly v Čsl. republice 1267 **tuzemské průmyslové a obchodní akciové společnosti** s akciovým kapitálem 7.107,009.000 Kč. Z toho připadalo na průmyslovou výrobu potravin a požívatin 1.044,651.000 Kč, na výrobu strojů, přístrojů, nástrojů a dopravních prostředků 736,527.000 Kč, na průmysl textilní 709,780.000 Kč, na živnosti dopravní 638.938.000 Kč, na hornictví a hutnictví a dobývání a přípravu rašeliny 611,726.000 Kč, na zpracování kovů 581,578.000 Kč, na průmysl kamenný a zeminný, hlinařský a sklářský 563,593.000 Kč, na průmysl chemický 536,445.000 Kč. Z tuzemských společností měly 425 akciový kapitál do 1 milionů, 529 od 1 do 5 mil., 182 od 5 do 10 mil., 120 od 10 do 50 mil., 8 od 50 do 100 mil, 3 přes 100 mil. V roce 1926 zvýšily akciový kapitál 114 společnosti o 348,270.000 Kč, 108 společností snížilo akc. kapitál o 216,526.000 Kč. Ze 79 cizozemských akc. společností v tuzemsku pracujících měly hlavní sídlo v Rakousku 25, v Německu 21, v Maďarsku 6, v jiných zemích 27.

Mnohé banky vykazují ohromný čistý zisk, ale velice málo slyšeti o větších darech těchto bank na dobročinné účele. Docela jsou přehlíženy účele katolické a to i peněžními ústavy, které platí za katolické. Páni se boji přispěti na př. na stavby kostelů, aby snad jim to nebylo vytýkáno!

Slovenská ludová banka chce zvýšiti dosavadní akciový kapitál 1.2 mil. Kč na 2 mil. vydáním 8000 nových akcií o nominale 100 Kč. — Sana, továrna na margarin a požívatiny, akc. společnost zvyšuje akciový kapitál z půltřetího mil. Kč na 6 mil. emisí 17.500 kusů akcií plně splacených po 200 Kč nominale.

Nejvyšší přirážky v minulém roce měly: Nová Ves Hrdlovka 4400%, Rozdělov 1305, Kladno 1298, Znojmo 1150, Motyčín 1005, Mladá Boleslav 971, Smidary 948, Přelouč 700. **Nejnižší přirážky** měly: Milevsko 55%, Králův Městec 60, Blovice 60, Mirovice 80, Rožďalovice 88, Kolín 99. Ve většině obcí nepřesahují přirážky 400%. Podle osnovy o finančním hospodářství samosprávných svazků, součásti to daňové reformy, nesmějí autonomní přirážky přesahovati hranici 470%, v případech mimořádných 610%.

Celková **plocha osevu obilnin** v celém státě zůstává letošního roku celkem táž jako v roce minulém.

Ministerstvo železnic zadalo s dodací lhůtou do konce roku 1927 vesměs domácím továrnám 135 osobních a 30 poštovních vozů.

Podle šetření „Čsl. zemědělské akademie" činí **sociální břemena** u nás v oblasti obilnářské a bramborářské na 1 ha půdy 90 Kč., v oblasti pícninářské 95, v oblasti řepařské 250, při hospodářství vinařsko-zahradnickém 1200 Kč.

Podle „Zpráv státního úřadu statistického" byly v r. 1925 v českých zemích 33 **akciové banky**. Akciová listina činila 1858·9 mil. Kč, reservní a jiné fondy 1072·9 mil Kč. Dílčích úpisu dlužních vlastního vydání slosovaných i neslosovaných bylo 192·4 mil. Kč. Vklady na knížky a pokladní poukázky činily 7338 mil. Kč. Věřitelé a jiná passiva 15.318·7 mil. Kč. Vykázaný zisk 247·8 mil. Kč. Bez akciového kapitálu bylo 9 bank se základním fondem závodním 56 mil. Kč.

Za I. čtvrtletí v r. 1927 **vyvezeno bylo** z naší republiky 548.005 tun kamenného a 651.890 tun hnědého uhlí, 175.670 tun kamenouhelného koksu, 326 tun grudekoksu a 43.055 tun briket. V téže době bylo dovezeno do republiky 338.212 tun kamenného a 5.502 tun hnědého uhlí 5.686 tun briket, 1.571 tun antracitu a 54.811 tun koksu.

Od 1. června 1921 — od začátku účinnosti zákona o **stavebním ruchu** — 30. dubna 1927 byly projednány projekty na postavení 20.357 domů o 56.692 bytech. Stavební náklad rozpočten na 4.481,050.097 Kč. Navržená státní podpora 3.279,660.526 Kč.

V dubnu t. r byly u nás 24 stávky. Výsledek byl pro zaměstnance celkem ve 3 případech kladný, v 7 částečný, v 7 záporný, u 7 dosud neznámý. —

Pro stávku na elektrických drahách pražských v den 1. května mělo býti 14 zaměstnanců propuštěno, na řadu jiných mělo býti podáno trestní oznámení a městská rada měla další řadu zaměstnanců potrestati ve své pravomoci. Když bylo zle, dostavila se k ministru železnic deputace závodního výboru pražských elektrických podniků a na základě jednomyslného usnesení předložila prohlášení, podepsané všemi členy závodního výboru: 1. Uznáváme, že stanovisko zaměstnanců elektrických podniků hlav. města Prahy nebylo v souhlasu s rozkazem správní rady, vydaným podle platných předpisů. 2. Napříště zachováme se podle příslušného nařízení správní rady, uznaného ministerstvem železnic. 3. Žádáme, by ministerstvo železnic vzalo toto prohlášení na vědomí a od úředních opatření v důsledku 1. května t. r. proti provinivším se zaměstnancům upustilo. Hrdinové z 1. května musili tedy odprositi. A původcové a svůdcové? Ti sedí hezky v teploučku. Snad teď zaměstnanci nesednou každému na lep.

Aktivum naší obchodní bilance za prvních pět měsíců činí 1 miliardu 268 mil Kč proti 556 mil. Kč v témže období roku 1926.

Celkové náklady péče o nezaměstnané dosáhly v roce 1926 výše 35,039.808 Kč. Státní příspěvek odbor. organisacím činil 20,032.422 Kč. Z vlastních prostředků vyplatily odbor. organisace svým nezaměstnaným členům 15,007.385 Kč.

Živelní pohromy způsobily v mnohých okresích v celé republice ohromné škody. Některé okresy jsou úplně zničeny. Necitelnost lidská i z bídy ubožáků vytlouká politický kapitál a chlubně v novinách hlásí, kde který poslanec se ukázal a co chtějí udělati. Pomoci bližnímu v nezavlněné bídě jest příkaz křesťanské lásky, jest to povinnost. Z povinnosti dělati ctnost jest nekřesťanské a z bídy vytloukati politický kapitál jest hnusná demagogie. Snad by bylo lépe, kdyby ti páni sáhli do kapes také trochu sami a ze svých statisícových příjmů nějakou tu tisícovku dali aspoň těm nejubožejším! To by bylo křesťanské! Z cizího krev neteče a rozdávati z cizího je velmi pohodlné. Pomoci hned na místě. Dvakrát dává, kdo rychle dává.

Dodávky sena a slámy pro armádu mají podle vládního nařízení, předloženého min. radě ke schválení — v budoucnu býti vyhrazeny výlučně zemědělským družstvům. Obchodníci, jichž se tato novota nemile dotýká, podali protest.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Za romantikou českého kraje . . . 60 kreseb Konstantina Buška výkladem míst doprovází Dr Zdeněk Tlamich. Stran 160 malého bibelotního formátu. Vydalo nakladatelství Elzevír B. Moser v Praze, Václavské nám. 49. Cena 18 Kč, za výt. kartonovaný na křídě a skvost. váz. Kč 30·—.

Nakladatelství Elzevir podařilo se získati dva výborné pracovníky pro knížečku, která bude velmi milou upomínkou na návštěvu 60 památných míst v naší vlasti. Malíř, bratr básníka Bohdana Kamínského, jemně a zdařile namaloval obrazy nejkrásnějších našich zříceniu, hradů, zámků a částí měst, tak dovedně, že popatříme-li na obrázek, zdá se nám, jakobychom stáli před zobrazeným hradem aneb zadumáni pohlíželi na zříceninu nám předvedenou. A dr. Tlamich krátce, jadrně doprovází slovem obrazy. Stránkový doprovod a přece na nic není zapomenuto! Je tu historie místa, popis a význam jeho, ukázky z poesie k místu se vížící, odkazy na autory, rodáky a ku konci kratoučky turistický pokyn jak nejsnáze místo ono na-

vštívili. Malá roztomilá knížečka, krásně tištěná a vypravená, za cenu opravdu levnou. Milá památka na místa naši vlasti, která v letní době rádi navštěvujeme, památka, která nám oživí vzpomínky a kterou proto opět a opět budeme prohlížeti. Knížečku vřele doporučujeme. —K.

Zevloun: Zlatý „strejda" Ádu. Rozmarný románek pro zamilované. Nákladem Zemědělského knihkupectví A. Neubert v Praze S barevnou obálkou malíře J. Gotha. Str. 132, cena Kč 8.

Rozmarný románek ze života pražské rodiny, líčící dobráka „Strejdu" Ádu, který své neteři Jettě dopomohl diplomatickým způsobem ke svatbě s milovaným hochem. Tato nejnovější práce Zevlounova s rychlým spádem děje, psaná hravým a místy jímavým slohem, kterým stal se autor v kruzích čtenářstva oblíbeným a populárním, dává nahlédnouti do života pražské rodiny, odkoukaného autorem tak věrně, že živě vidíme před sebou všechny postavy a postavičky, jež Zevloun uvádí na scénu. Místy strhne nehledaným humorem k srdečnímu smíchu, ale nesesměšňuje lidské slabosti, nýbrž shovívavě je vykládá a omlouvá. Čtenář dočte knihu jeho s uspokojením a zájmem o osudy všech v románku zúčastněných.

Dr. Josef Foltynovský: Duchovní řečnictví. V Olomouci 1927. — Nákladem vlastním. — Cena 22 Kč. — Expeduje Matice cyrillometodějská v Olomouci.

Snaha o t. zv. moderní pastoraci vyvolává v život novou činnost a různá hnutí časová. Avšak zůstává pravdou, na níž nelze ničeho měniti, že Ježíš Kristus dal nám pouze tři řádné prostředky činnosti pastýřské. Že způsob užití těchto tří řádných prostředků pastoračních může býti v různých dobách rozličný, nelze popírati, ale způsob nemá té váhy, aby mohl býti jmenován prostředkem mimořádným. Tak hnutí liturgické hledí k milosti; kartoteka, apoštolát laický, práce charitativní z kázně vyplývá a z ní mohutným trýská vřídlem. A je-li řeč o pravdě, již hlásá úřad učitelský v církvi, pozorujeme i v duchovním řečnictví nové proudy, nové snahy, jakoby pro „moderního" člověka vše mělo se změniti: obsah, postup, forma, technika, prostředky i zásady. Tak i na kazatelnu nejednou vstupovalo rozumářství, sloh květnatý a přednes divadelní. Proto právě c. 1347 § 2. C. I. C. nařizuje: „Divini verbi praecones abstineant profanis aut abstrusis argumentis communem audientium captum excedentibus; et evangelicum ministerium non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, non in profano inanis et ambitiosae eloquentiae apparatu et lenocinio, sed in ostensione spiritus et virtutis exerceant, non semetipsos, sed Christum crucifixum praedicantes". Promluvila o kazatelství Apoštolská Stolice a posvátný Sbor konsistorní, aby duchovní řečníci úřad svůj vznešený a zodpovědný konali spásonosně. Aby vůle církve svaté jasně poznána a plněna býti mohla, bylo nutno „podati nastávajícím hlasatelům slova Božího stručnou a potřebám moderní pastorace přizpůsobenou nauku o duchovním řečnictví, v níž i pokročilejší kazatelé najdou užitečné zrnko pro sebe". A tuto záslužnou práci vykonal universitní profesor pastorálky Dr. Josef Foltynovský, sepsav a svým nákladem vydav spis: Duchovní řečnictví. Velice dojímá, že každý řádek svého díla posvěcuje autor duším krví Ježíše Krista vykoupeným, jež touží po občerstvení slovem Božím z úst kazatelových.

Spis má devět dílů. — Po úvodě o úřadě kazatelském a duchovním řečnictví líčí díl prvý dějiny homiletiky. Druhý díl vysvětluje předmět a cíl kázání. Třetí díl poučuje o homiletických zdrojích, (o homiletické topice). Díl čtvrtý pojednává o methodických prvcích duchovní řeči. Pátý díl objasňuje organické součástky duchovní řeči. Díl šestý vykládá osm vlastností kázání a to 1. pravdivost, 2. populárnost, 3. praktičnost, 4. časovost, 5. poutavost, 6. slohovou dokonalost, 7. obezřelost s řečnickým taktem a 8. přiměřenost v dálce. Sedmý díl učí o patnácterém druhu duchovních řečí, vykládaje 1. homilii, 2. kázání tematické, 3. kázání didaskalické, 4. kázání paregorické, 5. kázání dogmatické,

6. kázání apologetické, 7. konferenční řeči, 8. kázaní morální, 9. kázání liturgické, 10. řeči panegyrické (chvalořeči o svatých), 11. Kázání nedělní. 12. kázání sváteční, 13. kázání postní. 14. kázání příležitostné a 15. kázání misijní a exerciční. Díl osmý obsahuje přednes slovný a posuňkový. Devátý díl uzavírá spis pohledem na kazatele, pozoruje nejprve osobnost kazatelovu, po té vzdálenou a bezprostřední přípravu kazatelovu, konečně řečníka na kazatelně.

Na konec připojen věcný rejstřík, osobní však schází, ač vzhledem na četnou literaturu, jež uvedena v čele hlavních statí i mezi tekstem, byl by čtenáři velice vítaným. Devatenáct obrazů vhodně zakončuje dílo, znázorňujíc 1. polohu orgánů tvořících samohlásky, 2. polohu rtů při při tvoření samohlásek, 3. polohu orgánů při tvoření souhlásek, 4. výšku gestem paralelním, 5. výšku kontrastem gestovým, 6. vzdálenost, 7. výklad, 8. závěr, ač bylo by žádoucno, aby ruce nebyly spouštěny přes okraj kazatelny, 9. pochybnost, 10. zápor obyčejný, 11. zápor důraznější, 12. otázku, 13. zvolání a podiv, 14. prudkou bolest, 15. rozkaz, — bylo ušlechtilejší vykonati krytou rukou přirozeně otevřenou —, 16. autoritu, 17. odmítání, 18. a 19. nevhodné gesto pro duchovního řečníka: ruce v bok nebo vzpažiti nad hlavu.

Spisovatel pracoval důkladně a přesně církevně, jasně uváděje církevní ustanovení až do dnů posledních. Jen na některé věci budiž upozorněno. Tak v § 6. Předmět kázání, doporučovalo by se dáti pravidlo prvé dle c. 1347. §. 2. C. J. C.: „Christum crucifixum praedica.“ Zdůraznění autority (§ 13.) má se státi duchem nauky církevní. I dostačí jmenovati svatého Augustina velikým učitelem církevním. Na stránce 58 omylem místo cit vytištěno pocit. V § 21. bylo by vysvětliti hypotyposu jako živé líčení, jež posluchači téměř před oči staví osobu nebo věc. Bylo by doporučiti, abychom city budili místo vybavovali (str. 75.) nebo vzbouzeli. (str. 132, 152) Mezi prvky stati duchovní řeči (§ 35) bylo by uvésti i názor, v němž pojednáno v § 21. a jehož se domáhá i populárnost. (§ 38.) Kázání jest dílem uměleckým. I měla by tudíž i krása býti vlastností kázání a tak doplniti, co naznačeno v § 43. a c. Na stránce 126. mylně se praví, že apoštolové „zapsali vše v evangeliích, co učinil Ježíš“ Na str. 136. jest neurčitě vyjádřeno „Bůh může zlo jen dopustiti,“ má býti zlo mravní může Bůh jen dopustiti. Pomíjejíce tyto maličkosti, uznáváme spis za knihu výbornou, jež nastávajícím kazatelům poskytne správný návod, pokročilým však kazatelům bude bezpečným průvodcem při úřadě tolik důležitém a záslužném. Proto doporučujeme co nejvřeleji.

Kutná Hora. Dr. Jan N. Jindra.

NĚMECKÁ.

Thiel Joh., u. Matthiessen Wil.: **Karlemann und Flederwisch, oder was zwei lustige Gesellen auf ihrer merkwürdigen Weltreise erlebten. Mit 15 farbigen Bildern.** (4° 72 S. 8 Tafeln). Freiburg i. B. 1926. Herder. Geb. M 6·50.

Dva umělci se spojili, aby mládeži podali zajímavou, pěknou a poučnou knihu. Prof. Matthiessen vypravuje příběh dvou přátel a malíř Thiel doprovází pěknými obrázky. V městě Mythikon žili oba hrdinové tohoto vypravování. Zašli do zákoutí města, pusté uličky a tam v jednom domku dal jim starý kouzelník čarovné boty, které je, jednoho velikána, druhého malého tlouštíka, nesly do Rotterdamu, kde vstoupili na loď, která se ztroskotala, oni byli zachráněni, dostali se do pralesů, zažili mnohá dobrodružství, byli na severním i jižním polu, mezi lidojedy, opicemi, krokodily, byli u tureckého sultána a mezi otrokaři, zkrátka dík čarovným botám procestovali celý svět, až konečně přes Benátky vrátili se do svého rodného města, když již boty byly roztrhané a hrozilo nebezpečí jejich ztráty. Velmi pěkné, básnické vypravování německého pohádkáře se jistě mládeži zalíbí a zanechá hojně vzpomínek na oba dobrodruhy, ale zároveň ve

formě pohádky a dobrodružného tohoto vypravování o mnohém poučí. Kniha spojuje v sobě pohádku a skutečnost, dobrodružství zblízka i zdáli, poučuje a kárá a vše proplétá svižným humorem. Obrázky v barvách provedené dobře doplňují pěkně vypravovanou knihu pro mládež. —o—

Marika Stjernstedt: **Die von Schneckenström.** Roman. Berechtigte Übersetzung aus dem Schwedischen von Rhea Sternberg. (IV. n. 316 S.) Freiburg i. B. 1926. Herder. Geb. 5·20 M.

Marika Stjernstedt je velmi literárně činnou švédskou spisovatelkou a dnes nejpopulárnější. Pochází ze švédské rodiny šlechtické, otec byl generálem a přítelem krále Oskara, matka pocházela ze staré polské rodiny. V tomto do němčiny přeloženém románě líčí tragické osudy katolické rodiny v protestantské zemi. Je to výborný kulturně-historický obraz života katolíků mezi švédskými protestanty, tím cennější, že psán je perem švédským. Hrdinkou románu je šlechtična, provdaná za protestanta. S jejím životem splétá spisovatelka život jiných katolíků a živými barvami líčí jejich ukázněnost, sebezapírání a pevnost charakteru, který budí obdiv okolí Spisovatelka nerozpakuje se líčiti i osoby, které sice klesnou, ale mají tolik mravní síly a statečnosti, že dovedou opravdově litovati svých provinění. (Sem náleží i dobrodružství kněze v Berlíně, které na první dojem zaráží a snad v překladě mohlo vypadnouti) Kniha je plna umělecky líčení, opravdového vystižení života a katolického cítění. To jsou její přednosti. Román náleží k nejčtenějším katol. švédským románům. —o—

Scharlau M. (Magda Alberti), **Sieg! Kämpfe einer Konvertitin.** (VI. u. 240 S.) Freiburg i. Br. 1926. Herder. 3·80 M.

Spisovatelka líčí osudy dívky, která za války seznámila se v nemocnici s lékařem. Byl katolikem a dívka protestantka přestoupila na víru svého milence, ten však byl malé víry a ani v lásce k obětavé dívce nevytrval. Spisovatelka líčí další osudy dívky zklamané a nešťastné, jak bojovala a co vše prožila než našla uklidnění. Kniha není zábavnou, ale poučnou a čte se pěkně a poskytuje mnohá poučení slabým u víře. Spisovatelka je sama konvertitkou, manželkou prot. pastora v Holštýnsku. Svou konversi popsala v knize „Kämpfe." Německá kritika tvrdí, že v obou knihách autorka líčí sebe, svůj život, ovšem hodně zbásněný. Kniha „Vítězství" jest věnována synu autorky, knězi v diecési Osnabrück. Katolickým kněžím vytýká málo opravdovosti a nedostatek sebezáporu a i jejich vystupování se jí nezamlouvá. Obě knihy její došly v Německu hojného rozšíření. —o—

Otto Jos. Alb. S. J.: **Der Fischer von Karange.** Eine Erzählung aus der Zeit der Ostafrikanischen Sklavenjagden. Mit 4 Bildern, 98 S., geb. 1·70. M. —

Kälin Karl S. J. **Der Sieger auf Futuna.** Geschichtliche Erzählung aus Zentral—Ozeanien. Mit 4 Bil., 96 S. M 1·70. Freiburg i. B 1926 Herder.

Slavné katolické německé nakladatelství Herderovo vydává sbírku illustrovaných povídek pro mládež pod názvem „z dalekých zemí", jejíž svazečky 32. a 33. jsou tuto uvedené. Knihovničku tu založil redaktor něm. misijního časopisu známý P. Jos. Spillmann, aby budila zájem mezi mládeží o misie. Dílo to se mu jistě podařilo, neboť 31 vyšlých svazečků vydáno bylo v 900.000 exemplářích. Ve svazečku 32. vypravuje P. Otto o osudech černochů, otroků pod horou Kilimandžaro ve střední Africe a líčí jejich utrpení, kdy byli přepadáni od Arabů. Ukazuje na dobrodiní křesťanství, které jim přineslo úlevu a svobodu. Ve svazečku 33. P. Kälin líčí život a působení kněze misionáře maristy P. Chanela na ostrovech daleké Oceanie a jeho umučení divochy. Krajinná líčení jsou pěkná, ale obrázky podobají se, ba jsou horší, než u nás v t. zv. indiánkách." o

LITERÁRNÍ OBZOR.

Písma sv. v novém revidovaném latinském vydání vyšel první díl obsahující první knihu Mojžíšovu. Dílo má XLVIII. a 428 stran a stojí 200 lir. Vydání obstarala zvláštní Komise Vulgaty, ustanovená brevem Pia X. z 11. prosince 1907 a svěřená řádu sv. Benedikta. Proti dosavadnímu znění obsahuje nový text přes 2000 oprav, z nichž polovina jest jen filosofického rázu; zlepšení textu, které tu provedeno, usnadňuje leckde porozumění původnímu smyslu. První svazek po hromadných přípravách úvodem opatřil a podle 33 rukopisů do tisku připravil Dom. Jindřich Quentin.

Z Bradáčova „**Knihomola**“ se dozvídáme, že jako s o u k r o m ý t i s k vyjde nákladem Zd. Rosenberga „K n i h a J u d i t“, vysázená podle znění Bible české z r. 1715. Výzdoba dřevoryty i leptem od Fr. Koblihy. Vyjde 10 exemplářů na japonu a 40 na hollandu. Prodejno bude pouze 5 exemplářů na japonu po 1000 Kč a 25 na hollandu po 500 Kč. Přihlášky z ochoty přijímá Fr. Kobliha na Vinohradech, Kladská 3.

K třistaletému jubileu „**Přenesení ostatků sv. Norberta z Magdeburku na Strahov**“ (1626—1628), které letos v červenci kanonie premonstrátů oslavuje, napsal převor a bibliotekář na Strahově C y r i l S t r a k a, krásné dílo pod uvedeným svrchu názvem, v němž na základě archivních pramenů ve čtyřech statích líčí: Stručné dějiny kláštera Matky Boží v Magdeburce od jeho založení do přenesení sv. Norberta. Průběh akce opata Questenberka o vydání ostatků sv. Norberta. Oslava přenesení ostatků sv. Norberta v Praze a její výročí. Jsou ostatky sv. Norberta na Strahově pravé? Přesně vědecké dílo, doložené místy v pramenech a ozdobené 20 obrazy je samo krásnou oslavou památky sv. Norberta a způsobí všem ctitelům zakladatele velikého řádu upřímnou radost.

Sv. F r a n t i š e k z A s s i s i napsal nádhernou „**Píseň bratra slunce**“, první báseň v italském nářečí lidovém. V českém básnictví máme mnoho překladů této písně (Vil. Bitnar: „Slunečná píseň v české lyrice“ v nadherném almanachu: „Svatý František z Assisi a Čechové“ vydaném A. Sormem, píše o nich na str. 9.—44). Pěkný jest překlad K a r l a D o s t á l a - L u t i n o v a, jenž vybral z písně hlavní myšlenky a zbásnil je lambicky v rýmovaných verších. Odíti český překlad do roucha hudebního (originál zhudebnil troubadour bratr Pacifik, jeden z prvních bratří světcových. Nápěv se však nezachoval) nepokusil se nikdo, až k jubileu smrti sv. Františka zhudebnil tuto báseň český spisovatel a skladatel františkán P. K l e m e n s M i n a ř í k. Skladbu složil pro vysoký sólový hlas s průvodem varhan a byla provedena při oslavě sv. Františka v Zásmukách 8. května t. r. Bude vydána nákladem Svazu charity tiskem, skladatel věnoval dílo své Vítězslavu Novákovi.

Na slavnost Božího Těla. Pod tímto názvem vydalo Dědictví Svatojanské knížku prof. dra Jana Hejčla, obsahující český překlad celé bohoslužby, kteráž se toho dne a po celý následující týden koná. Výborná tato příručka hodí se ovšem také i k pobožnostem eucharistickým v kteroukoli roční dobu. Knížka tištěna jest na témž jemném indickém papíru a v témž formátě jako misálek Dědictvím vydaný; cena její jest pouze 4 Kč, s pošt. 4·50 Kč. Objednávky přijímá Administrace Dědictví Svatojanského v Praze, Hradčany, Vikářská ul. č. 35.

Podíl Dědictví svatojanského na rok 1927. Jest neobyčejně bohatý; jsou to tyto tři knihy: 1. „Svatý František Serafínský“ od P. Bonaventury J. Wilhelma, část II.; 2. „Světový eucharistický kongres v Chicagu a účast katolíků z Československa“ od dra Jos. Hanuše a poslance V. Myslivce; 3. Václava Beneše Třebízského „Levohradecké pomněnky“ ve výběru Viléma Bitnara, část I. Dohromady obsahují tyto podílové knihy 460 stran a 20 obrázkových příloh; krámská jejich cena jest 17 Kč. Členové Dědictví hlastež se o podíl u onoho knihkupectví, jež na přední straně jejich odběrného

lístku jest vyznačeno. Každý člen povinen jest při vybrání podílu v příslušném knihkupectví zapraviti 2 Kč ve prospěch Dědictví, a knihkupci za vydání podílu 50 h, celkem tedy 2·50 Kč.

Nádherného díla **Nová legenda zlatá** vycházejícího v nakladatelství Kotrbově, této vzácné anthologie z legendární tvorby prostonárodní i umělé vyšly další dva sešity 3. a 4. Toto nákladné dílo vydávané za redakce odborníků, jemuž nakladatelství věnovalo velkou péči jak ve výpravě, tak ve výběru pěkných illustrací, zasluhuje hojného rozšíření mezi naším lidem, jemuž bude pramenem poučení. — V témž nakladatelství vyšly velmi pěkné: **Modlitby pro školní mládež**, které sestavil Ar. Oliva. Prof. Jul. Košnář píše o této knize: „Novinka, kterou lze ze srdce vítati . . . Proto můžeme směle tvrditi, že tak obsažné a praktické pomůcky jsme ještě neměli, což zajisté doznají pp. katecheté, až ji zavedou ve škole. Doporučujeme jim ji srdečně, poněvadž má i církevní schválení a vyhovuje tudíž všem předepsaným požadavkům. Úprava i celoplátěná vazba jest velmi pěkná". Dejte do rukou mládeže, aby z ní čerpala poučení i posilu. Cena 5 Kč.

V nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze v homiletické knihovně „Živé slovo" vyšly jako sv. VIII. „**Promluvy k prvnímu svatému přijímání**", jež upravil Arn. Oliva. Osvědčený řečník a zkušený katecheta promlouvá tu k srdci dětí i dospělých ve 22 promluvách. — Do rukou každé ze školy odcházejí dívky dána by býti měla knížečka téhož nakladatelství: „**Z poupat do květu**", kterou napsal K. Reban. — V rukou žen a dívek často vidíme časopisy pro ně zvlášť určené. Ale jak různý bývá jejich obsah; v dnes nejrozšířenějších často pod pěknou rouškou skrývá se jed a zkáza. Do rukou katolických paní a dívek náleží jejich list **Československá žena**, který má vybraný a pestrý obsah doplněný časovými obrázky a uspokojí každého čtenáře. Vyšlo již č. 6. letošního ročníku, předplatné 20 Kč; jednotlivá čísla za Kč 1·70. Admin. Praha-II., Spálená 15.

Družina literární a umělecká v Olomouci vydá v září ročenku „Archy", v níž mimo jiné bude též korespondence Julia Zeyera Dostálu-Lutinovi. Členům na příští rok chystají se za podíly knihy: Řehulkovy humoresky „Tetky", dra Jar. Hrubana „Duše mosaik" a pak kniha veršů. Asi na podzim vydá Družina 1 svazek sebraných spisů Dostála-Lutinova, který bude obsahovati rozmnožené vydání „Orlích fanfár".

Bývalý člen českého komitétu v Kyjevě František Zuman vydal nákladem „Našich Listů" vzpomínky na převratovou dobu v Rusku: „**Stokholm, temný kout našeho zahraničního odboje**". Spisovatel klade knize své za motto: „Je třeba míti víru v lidi nové doby, ale nikdy nevěřiti tomu, co povídají, nýbrž souditi jejich skutky". Uvádí hojně spisů o našem odboji a zvlášť velkou poslední práci prof. T. G. Masaryka: „Světová revoluce". Spis velmi zajímavý!

V Čes. Budějovicích bude vycházeti „**Sbírka historických románů**", jejímž prvním svazkem bude „**Jahve a Assur**", v němž spisovatel Prokop Holý líčí osudy rodiny Tobiášovy v zajetí assyrském. Spisovatel přenáší čtenáře v duchu do šerého dávnověku na břehy Eufratu a Tigrisu do úrodné Mesopotamie, kde stávala kolébka lidstva a předvádí mu děje, které odehrávaly se v mocné říši assyrské v době, kdy Israelité za trest, že odpadli od pravého Boha, byli porobeni a vítěznými vojsky nepřátelskými vyštváni ze země zaslíbené do různých končin Assyrie.

Otto F. Babler v Olomouci vydal sbírku písňových legend marián-ských, obsahující překlady národních písní bulharských, chorvatských, slovinských, polských, lužických a německých: „**Maria po poli kráčela . . .**" Týž vydal v překladu v bibliofilském tisku: Gustave Flanbert: „**Legenda o sv. Juliánu Pohostinném**".

Zajímavý nakladatelský pokus učinilo nakladatelství „Sfinx" (Boh Janda) v Praze II. Ku 3. svazku své třicetikorunové serie připojuje dotazník, v němž vybízí čtenáře k zodpovědění šesti otázek ku zlepšení této serie. První otázka: Jaká literatura se Vám zásadně lépe líbí — původní — přeložená? Ostatní týkají se dosud vydaných knih. ilustrací, vazby a přání

čtenářů o volbě dalších knih a zlepšení serie. Snad bude nám možno o výsledku ankety referovati.

Z bojů o rukopisy. Ve vzdělávací příloze Národních listů" (č. 147 a 154) odsoudil „rukopisy se stanoviska historického" univ. prof. dr. Josef Pekař. — Populárně psaná brožura prof. dra Frant. Mareše: „Vědecké metody realismu, zvláště v otázce rukopisů" vyšla ve druhém vydání. Zpracována je na podkladě přednášky, která způsobila rozruch a rozšířena o odpovědi na nejnovější útoky v „Naší Řeči", prof. Weingarta, Friedricha. — Třiatřicet spisovatelů uveřejnilo s datem 18. června 1927 v denních listech prohlášení, že „podvrženost obou Rukopisů byla prokázána" a že „další hájení těchto padělků zakládá se jen na klamných soudech". Prohlášení je zaostřeno proti prof. Marešovi a podepsaní litují: „že p. prof. Mareš více si oblíbil „vědecké přesvědčení" pp. Žunkoviče, Kuffnerů a prof. V. Horáka, jejichž jmény se snaží filologickou a historickou vědeckou práci o RKZ. znehodnotiti". Není jiné vědecké práce než oněch 33? — Jak oznamuje poslední číslo Bradáčova „Knihomola", vyjde ve sbírce „Složár" u nakladatele Janského „Královdvorský rukopis" s několika lepty Jana Konůpka. Bude vydáno pouze 100 výtisků.

Významným literárním zjevem je dnes v Německu **Hugo Ball**, dříve dramaturg a hlavní zakladatel efemerního dadaismu, potom rozhodný pacifista a kritik německé válečné mentality, nyní samotář a spisovatel významné knihy „Byzantinské křesťanství", v němž vystihuje na třech velikých světcích (Jan Klimax, Dionysius Areopagita a Šimon Stylites) ducha křesťanské víry. Jest to kniha duchaplného katolíka Stejnou sensaci budí i další dvě práce Ballovy: „Následky reformace", v níž autor líčí ony nesmírné duchovní škody, jež lutheranismus způsobil a jimiž trpí svět dosud, a další: „Útěk z doby", v němž kritisuje nynější zvrácené umění, politiku a nalézá klid v církvi, askesi, chudobě a mystice. Ball působil nejprve při „Voltairově kabaretu" v Curychu, kde zrodil se poslední výhonek umění, dadaismus. Z tohoto uměleckého nihilismu vrhl se na politiku, podrobil velmi důkladné kritice spisy Bakuninovy, soc. demokratismus, Nietzsche, reformaci, Kanta, Hegela, až nyní zakotvil svojí duší v katol. církvi.

O překladové literatuře vydal statistiku ústav bibliografický. Podle ní bylo u nás v Československu vydáno za rok 1925 celkem 752 překladů, většinou belletristických. Nejvíce bylo překládáno z francouzštiny —: 249 překladů; — z angličtiny 220 překladů, z jiných románských řečí 37; — z ruštiny 100, z jiných slovanských řečí 49; z němčiny 51, z jiných germánských řečí 25; — z maďarštiny 9, z arabštiny 2.

Náklad oblíbených spisovatelů v Americe. O veliké oblibě některých romanopisců svědčí náklad, v jakém jsou v Americe vydáváni. Prvním je W. Churchill se 4,138 300 výtisky, pak populární spisovatelka M. R. Rinekart s 2,957.300. Z autorů u nás známých těší se velké oblibě: H. G. Wells s 1,383.700, B. Ibanez s 1,014.000, Conan Doyle s 649 000, J. London s 645.300 výtisky. Je zajímavo, že z cizích spisovatelů jsou to jen Angličané a Španěl Ibanez. Jinak sami Američané.

Doplňky k velkému Ottovu slovníku naučnému budou vycházeti. Vrchním red. bude univ. prof. Dr. Boh. Němec. Vyjdou asi ve dvou dílech.

„Sdružení studentstva ve Vysokém n. Jiz. s okolím" vydává u příležitosti zbudování pamětní busty na rodném domě Dr. Karla Kramáře ilustrovanou knížku „Z hor jsme", s barevnými reprodukcemi obrazů z Vysocka a Krkonoš. — Na brněnské universitě při své promoci na doktora filosofie dne 27. června přednášel Julius Heldenreich o **Janu Tomáši Kužníkovi**, zapomenutém básníku staré Hané. Přednáška je příspěvkem k dějinám české literatury doby terezianské.

Koncem května konal se v Římě první mezinárodní sjezd autorských svazů, kterého se súčastnilo 82 delegátů z různých států.

U nás velmi hojně navštívený film Ben Hur byl jak se oznamuje ze Lvova v Polsku zakázán. Rabinát v Przemyšlu podal protest proti předvádění filmu, ale židé neposlechli a hromadně kino navštívili.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Dle zprávy Olomouckého „Našince" připravuje se zřízení slovenského arcibiskupství se sídlem v Bratislavě. Arcibiskupem, který má brzo býti jmenován kardinálem, má býti kněz, stojící mimo veškerý politický život.

Světicím biskupem pro arcidiecesi olomouckou byl jmenován a na Hod Boží svatodušní, posvěcen **Msgr. Jan Stavěl** (ord. r. 1894), bývalý katecheta a od r. 1923. kanovník v Olomouci.

Profesor Karlovy university v Praze **Msgr. dr. Jos. Kachník**, nesídelní olomoucký kanovník a býv. univ. prof. mravovědy v Olomouci odešel na trvalý odpočinek.

Objev staroslovanské kultury na Slovensku. U Děvínské Nové Vsi kde již delší čas konají se vykopávky, řízené bratislavskými univ. profesory drem Eisnerem a drem Zavadilem, bylo dosud objeveno 200 avarských hrobů. Nyní přišlo se tam na stopu staré slovanské kultury z dob předcyrilometodějských, a proto se ve vykopávkách pokračuje tím horlivěji. Na jaře byly objeveny blíže Rabapordav, vesnice na Šoproňsku, velké starožitné památky z avarského prý pohřebiště. Nálezy všecky jsou zajímavé a zdají se na svědčovati tvrzením Antonína Šimy, obsaženým v jeho díle „Omyl Dějin".

Šedesáté narozeny slavil 19 května t. r. nejd. opat kanonie praemonstránské v Želivě **Bedřich Vavroušek**, který veliké zásluhy si získal o znovuvybudování části kláštera želivského a v celém kraji je velmi váženým. To, čím Macecha je, je dílo dra **Karla Absolona**, profesora fysického zeměpisu na univer. Karlově v Praze a kustoda Zemského musea v Brně, který slavil 16. června t. r. 50. narozeniny. Se jménem Absolonovým nerozlučně spojen jest význam moravského a balkánského Krasu a zachovávání a vědecké zpracování praehistorických moravských náležišť Absolon jest dnes evropskou autoritou v oboru prozkoumání Krasového útvaru. —

Dne 13. srpna oslaví své šedesáté narozeniny farář ve Vlňovsi **Frant. Leubner**, náš epický básník, od něhož máme pro příští ročník „Vlasti" připraveno několik básní. Do „Vlasti" píše od r. 1890 (roč. VI) Samostatně vydal „Balladya legendy" (1896) a „Na okrajich Kancionálu života. — Dne 25. srpna oslaví šedesátiny **P. Sikismund Ludvík Bouška**, člen řádu benediktinů, jeden ze zakladatelů katol. moderny, básník, belletrista a kritik. Vydal četné sbírky básní původních i přiložených. Psávali do „Vlasti". — Moravsko-slezský básník **Petr Bezruč**, bude slaviti 15. září své šedesáté narozeniny.

Pomník Přemyslu Oráči bude postaven v Praze na vhodném místě. Bude viditelným uctěním zemědělství československého. — Na náměstí **Smetanově v Praze** před parlamentem bude vystavena monumentální fontána. — Počátkem června byla na nárožním domě čp. 24 na Staroměstském náměstí upevněna pamětní deska Bedřichu Smetanovi. Kovová deska připomíná širší veřejnosti dosud málo známý fakt, že v srpnu r. 1848 otevřel genialní mistr tonů české hudby v domě tom soukromý svůj hudební ústav. — Město Slaný postaví ve svých Smetanových sadech pomník tvůrci české hudby. Bude dílem slánského rodáka, sochaře Václava Nejka. Slavnostní kladení základního kamene k pomníku 26. června t. r. a pomník bude odhalen 11. září t. r. — V Opavě česká ocholnická jednota zahájila sbírku pro postavení pomníku Bedřicha Smetany v městských sadech, německé korporace postaví v Opavě velkou hudební síň, nazvanou po Beethovenovi. — V Netolicích byla 5. černa t. r. odhalena pamětní deska hudebnímu skladateli **Frant. Gregorovi** na jeho rodném domě. Deska odlitá z bronzu je dílem sochaře J. V. Duška v Táboře. —

V Zálezlicích u Mělníka byla 5. června t. r. odhalena pamětní deska **Vítězslavu Hálkovi**. — V Nymburce byl odhalen 12. června t. r. pomník **Boženy Němcové**. Bustu Němcové modelovala Zdeňka Schwarzerova. V rodné obci moravského národopisce **Františka Bartoše**, v Mládcově u Zlína byl 12. června t. r. slavnostně otevřen osvětový dům „Bartošov", postavený k uctění památky velikého rodáka zdejšího odborem Národní Jednoty za pomoci obětavých dárců nákladem více než čtvrt milionů Kč. V domě bude umístěna knihovna a museum. — Dne 19. června t. r. konala se v Báňské Bystřici slavnost na paměť zakladatelů Matice slovenské biskupa **Štěpána Moysesa** a **Karla Kuzmanyho**. Na budovy římsko-katolické biskupské residence a evangelické fary byly zasazeny pamětní desky obou zakladatelů Matice a zároveň položen i základní kámen k Národnímu domu města Báňské Bystřice. — Nákladem Sdružení rodáků bavorovských v Praze bude odhalena 14. srpna t.r. v upomínku na 50leté výročí úmrtí spisovatele **Bohumila Havlasy** v Bavorově pamětní deska. — Poprsí dra **Karla Kramáře** na jeho rodném domě ve Vysokém nad Jiz., umělecké dílo akad. sochaře F. V. Foita, odhaleno bude „Sdružením vysockého studenstva" v neděli 14. srpna dopol. — V Třebíči bude ve dnech 16.—18. září t. r. zasazena, pamětní deska zhotovena podle návrhu akad. sochaře D. Vlčka, na rodném domě prof. dra **Alb. Bráfa**. — Čtenářsko-pěvecký spolek v Jimramově u Nového Města na Moravě uctí památku svých význačných rodáků, spisovatelů **Aloise a Viléma Mrštíka**, označením jejich rodného domu uměleckou pamětní deskou, již provede akad. sochař Pelikán z Olomouce. — V „Nár. Politice" píše F. Karlík: „Pamětník **Václava Beneše Třebízského**, národního povídkáře, v háji u Lesního pramene v Mariánských Láznich, vyžadoval by opravy, neboť balvan, na nějž připevněna jest deska s nápisem, nyní jen z těsné blízkosti čitelným má značnou trhlinu. Kovové ratolesti a listy jsou již silně zčernalé. Dobrý návrh podává autor Uhrova prvního českého průvodce Mariánskými Lázněmi, správce tamní české školy J. Hořejší, který se přimlouvá, aby se zakoupil památný pro nás dům „Moskva", opatřil pamětní deskou a aby se v něm zřídil vzpomínkový pokoj tohoto našeho národního buditele. Mají-li v Mariánských Láznich němečtí básníci Goethe a Hebbel, jakož i německý spisovatel Auerbach své pamětní desky na domech, kde bydleli krátký čas, mohla by v těchto československých lázní rozhodně býti také zasazena česká deska na domě kde vypustil svou vzácně ušlechtilou duši dobrý český kněz a historický spisovatel.

V neděli dne 15. května t. r. byly do výklenku zdi kaple Cyrilky na Velehradě uloženy tělesné pozůstatky člena družiny Sušilovy, známého Cyrilo-metodějského pěvce **Jana Soukupa**, Z Doubravice nad Svitavou, kde byl Soukup farářem, převezeny byly jeho ostatky na Velehrad, aby poutníci navždy vzpomínali na tvůrce nádherné velehradské písně „Ejhle, oltář", ke které složil nápěv P. Křížkovský. Píseň tato i svou vlasteneckou tendencí oduševňovala celý náš národ, zaznívá na poutích na všech místech. Soukup jako kaplan ve Sloupu stal se mimoděk i zakladatelem zeměpisné literatury o Moravském Krasu. R. 1855 vydal „Kytečku ze Sloupa," a r. 1858 „Macocha a její okolí". v nichž prvně popisuje krásy oněch dnes světové pověsti se těšících míst.

V Hranicích na Moravě zemřel 2. května **Adolf Bayer**, farář a spisovatel ve Vítči u Rožnova (nar. 1873.) Sepsal dobrou příručku „Průvodce po uherském Slovensku." V roce 1904 vydal pěkný spisek „O památnostech poutního místa v Zašové", uveřejnil celou řadu článků ve sborníčích musea valašsko-meziříčského, hojně dopisoval do krajinských časopisů a v r. 1922 sestavil první ročník Valašského kalendáře. — V Emauzích v Praze zemřel 23 června populární kazatel dp. P. Jan Zima po delší trapné nemoci v 80. roce svého věku, 55. roce kněžství a 34. roce řeholního života.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 25. června.)

Časopis katol. duchovenstva 5. — Hlídka 5. — Hvězda 4. — Museum 5. — Naše doba 8. — Naše omladina 9. 10. 11. — Pán přichází 10. — Pax 5.—6. — Poznání sv. 3. Růže dominikánská 2. — Růže lurdská 6. — Selské hlasy 21.—27. — Serafínské květy 6. 7. — Serafínský prapor 6. 7.—8. — Slovenské pohlady 5. Věstník díla šíř. víry 3. — Věstník jednot duchov. brněn. a olomouc. 5. — Věstník katol. duchovenstva 9. 10. — Věstník katol. učitelstva čsl. 10. — Vychovatelské listy 6. — Zasvěcení 6. — Země 8. — Zemědělské druž. listy 20.—26. Ženský obzor 5.—6. Život 7.—8.

Z nakladatelství Barvič a Novotný, Brno: Dr. Josef Kratochvíl: **Meditace věků.** Dějinný vývoj filosofického myšlení. Díl I. Stran 218, cena 30 Kč.

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: K. Reban: **Z poupat do květů.** Několik slov k dospívajícím dívkám o vážné věci. Stran 27, cena Kč 2·50. — Velmi dobrá výchovná knížečka pro dospívající dívky, ve které varovány, aby se nedaly svésti k pochybným známostem, a aby dovedly oceniti nadevše mravní zachovalost a čistotu. Měla by býti dána do rukou všech dospívajících dívek od 12 let. — **Československá žena.** List katolických paní a dívek. Číslo 1.—6 Vybraný a pestrý obsah každého čísla doplňovaný časovými obrázky uspokojí každého čtenáře a připraví mu tak několik příjemných večerů, které věnuje na čtení čísla. Časopis ten vřele doporučujeme a přejeme mu co největšího rozšíření. Roční předplatné 20 Kč, jednotlivá čísla Kč 1·70. Administrace zasílá ochotně číslo na ukázku. (Praha II. Spálená 15.)

Z nakladatelství Elzevir B. Moser v Praze: **Za romantikou českého kraje.** 60 kreseb Konstantina Buška, výkladem doprovázi dr. Zdeněk Tlamich. — **Poznání** sv. 3. — „Poznání" vedeno i redigováno způsobem u nás dosud ojedinělým. Neunavuje poučováním, nýbrž baví. Není souhrnem jediné látky, ale zpracovává a probírá současně na určitě vymezeném počtu stran řadu themat, v nichž pokračuje opět v čísle příštím. Každý najde tu něco zajímavého a poučného.

Z nakladatelství Herder a C. ve Freiburgu: Joh. Thiel: **Strupp.** Ein Märchenbuch mit lustigen Bildern und Versen. 64 s. M 4·20.

Z nakladatelství V. Kotrba v Praze: **Nová legenda zlatá.** Seš. 3. a 4. — Ar. Oliva: **Modlitby pro školní mládež.** Váz. Kč 5.—. (Viz literární obzor str. 461.)

Nakladatelství Herder ve Freiburgu: Johannes Thiel: **Strupp.** Ein Märchenbuch mit lustigen Bildern und Versen. 4° (64 str.) poloplátěná vazba 4·20 mar. — Malíř J. Thiel podává veršem i obrázky pěknou, dějově bohatou pohádku o pohodlném trpaslíku, který jen sestřičku o vše starati se nechal. Bylo třeba nápravy a tuto očistnou cestu plnou humoru a srdečnosti, vypravuje ve dvojverších a zobrazuje 22 pěknými obrázky. Vypravování je plynné, napínavé, pestré a poutavé a mládež na konec je uspokojena, ale i poučena, že nutno se přičiňovati, snažiti se, v práci vytrvati a ji dokončiti. Pohádka s dobrou výchovnou tendencí bude jistě mládeží (6ti—12tiletou) ráda poslouchána i čtena. Kniha hodí se dobře i pro cvičení mládeže v jazyku německém.

Z nakladatelského družstva Máje v Praze: L. Novák: **Svědomí.** Drama o třech jednáních. Div. knihov. Máje sv. 120. — Hráno bylo poprvé v dubnu na Městském divadle vinohradském. Děj odehrává se v druhém roce světové války a ukazuje, že vrahové jsou stíháni zlým svědomím. Dá se hra tato bez obtíží provésti i na malém jevišti, ač je příliš rozrušující. — Pavel Bourget: **Andre Cornelis.** Cena Kč 40.—. Román slavného francouzského akademika uchvacuje mysticismem děsu, jenž stoupá ze záhadné vraždy a táhne se celým dějem až po jeho detektivní rozuzlení. — Ladislav Novák: **Arcivévodova ložnice a jiné humoresky.** Cena Kč 18.—. Pět humoresek na 175 stranách vypravuje Novák plynně a nezapře, že je dramatikem. Autor zabočil do vod politických. Humoreska „Bolševik" a zvláště „Bludné duše" jsou plny satirických šlehů. Kniha úhledně vypravená ozdobena je obrázky Rob. Schlossera.

Z nakladatelství A. Neubert, Zemědělské knihkupectví v Praze: Zevloun: **Zlatý „strejda" Ada.** Rozmarný románek pro za-

milované. — Alexandre Dumas: Dobrodružství kněžny Monacké. Díl III. — Dokončení příběhů ubohé kněžny, romance, která se na konec zvrátí v drama, dojemné a smutné, v němž hrdinka románu hyne tak, že přes všechnu prostopášnost vzbuzuje upřímnou soustrast čtenáře, který ji na konec omlouvá seznav její těžký osud. — Každého, kdo má rád knihy upozorňujeme, aby si objednal bezplatně právě vyšlé 22. číslo bibliograficko-vzdělávacího věstníku Literatura. Vedle zajímavých článků o knihách a spisovatelích přináší toto číslo bohatý výběr dobrých knih literatury zábavné a poučné, rozdělených dle jednotlivých oborů. Zeměděl ské knihkupectví A. Neubert v Praze, Hybernská 12. zašle ji každému na požádání zdarma. —

Z nakladatelství „Ostrov" na Žižkově: Jaroslav Medek: Třetí batalion. Listy z deníku. Stran 368. Cena Kč 27·—. Osou románu je neobyčejně zajímavý a s jistotou zachycený obraz památných dnů mobilisačních, odjezd na frontu, rakouské tažení proti Italii, boje na Soči, únavný život v zákopech, hrůzy války v Alpách se všemi výstřelky válečného běsu, vzpoura rumburská, terezínská nemocnice a soudy, vše v plastické náplni románové protkáno samorostlým humorem českého vojáka. V knize sneseny vojenské písně, vyhlášky, úřední fermany a pod. Zajímavá kniha.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"**.
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě

Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

Srpen-Září 1927.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOV.:
VÁCLAV VAJS.

ROČNÍK XLIII. *ČÍSLO 11.–12.*

TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST V PRAZE.

Redakce, administrace a expedice v Praze-II.
Čís. telefonu 23626. Žitná ul. č. 26 nové. Čís. telefonu 23626.

Předplatné na Vlast ročník XLIII. obnáší 32 Kč, půlletně 16 Kč.

Používání novinových známek povoleno ředit. pošt a telegr. v Praze čís. 226201/VI ze dne 30. října 1924.

Členové družstva předplácejí ročně 30 Kč, kněží deficienti, alumnové, klerikové a studující mají „Vlast" ročně za 26 Kč. Do ostatních mimo československých zemí, rovněž i do Ameriky Kč 46·—. Ročníky „Vlasti" pokud jsou na skladě, prodávají se po 20 Kč (do roč. XXXV.), ročník XXXVI. 24 Kč, od roč. XXXVII. po 32 Kč a běžná čísla po Kč 3·20. Patisk celých prací se vyhrazuje. — Rukopisy se autorům nevracejí a neuschovávají. Reklamace se nefrankují a nezalepují.

Rukopisy buďtež zasílány na adresu:
František Košák, redaktor »Vlasti«,
Praha-Karlín, Riegrovo náměstí 8.

Redakční závěrka čísla je 8. každého měsíce.

Obsah č. 11.—12.

	Str.
Modlitby. Báseň. Napsal František Leubner.	465
Román z kanceláře. Napsala B. Bečvářová	467
Dvě povídky z litevštiny. Napsal O. S. Vetti	479
Vzpomínky na † Msgr. Dra Rud. Horského	484
Josefa Pedálová. Napsala Františka Rezková	491
Dr. Antonín Bruckner. Napsal Ignát Zháněl	496
Z dějin katolické církve v zemích habsburských. Napsal Dr. Skácel	500
Pohádka o V. Beneši Třebízském. Báseň. Napsal V. Velvarský	504
Jan Polykarp Kukla. Napsala A. Simerská	506
Všední sloky. Báseň. Napsal A. S. Chudobka	508
Za českou stopou v Italii. Napsal JUDr. Michal Navrátil	509
28. mezinár. eucharistický kongres r. 1926. Napsal Karel Kolísek	513
Annetta z Droste-Hülshoffu. Napsala A. Simerská	517
Strahov. Napsal Fr. Sytař	526
Zprávy z ciziny. Referuje H. Žundálek	528
Hlídka sociální	530
Literatura	532
Literární obzor	537
Z našeho života	539

ROČNÍK XXXXIII. ČÍSLO 11.—12.

VLAST

MĚSÍČNÍK PRO POUČENÍ A ZÁBAVU.

SRPEN-ZÁŘÍ 1927.

František Lébner:

Modlitby.

Mnich otec pouště Pachomij
pracoval, modlil se, postil,
až jedem jej pochyb uštkla zmij -
kéž otravy se zhostil!
Jest modlitba jeho vždy Bohu též mila?
Či jak se jinak modliti,
by do duše útěchu lila?
I ruce znej k dobru sliti.

Žár slunce. Ni stínu. Mnich bos a nah;
pleť úžehy do hněda smahla,
dýchaly chřípě dne dus a prach,
ústa žízní prahla.
Daleko široko pískovou plání
vzduch řídký se žhavě tetelí,
jak trhal by kmity lesknavých tkání
a ostře zrak žíhal ocelí.

Mnich modlil se, jda kamením,
co na krev div neřeže paty —
nad zkoužky ztrnul znamením:
má kotníky obepjaty
dvěma háďaty. Bez pohnutí
modlí se, modlí, buď co buď,
až plazi zas vlnivě rozvinutí
se sunuli líně pod štěrků suť.

Oddechnul vděčně. S námahou
se táhnul k své daleko sluji.
Již nepotká, co nástrahou,
ač k západu ožehují
lem obzoru žlutavé ohně dne skonu
a k východu noc, noc modravá
hall pláň tmy pod oponu,
v níž hvězda se třese mihavá.

Klus gazelll z modliteb vylekal —
řev táhlý rval ticho noci.
Mnich do kolen, s křížem ruce vzpjal
i laní k hrůz odpomoci.

Stín prohnul se kosmatý na tlapách,
zasvitnul zeleným okem,
mnichu přes hlavu, sklon rukou v modlitbách,
přemetl se skokem.

Výčitkou vzdechl, co laň, co lev — —
Kam po poušti měsíčnem hleděl,
chlad, ticho; ni hlásku na ozev,
jak by ni krok se tu neděl.
Tichavo, svitavo do daleka.
Sni, mlč, jen dýchej, vstříc dnům žij,
i v slunci kdy padá stín na člověka!
Snů s tichem se modlil Pachomij.

Jeskyně došel u vlhkých skal,
kam bohatá rosa padla;
je houbou stíral, úst chladil pal —
i duše mu z únavy mladla.
Vztáh' nadšeně ruce vysoko k nebi;
jak na sedmi strunách, Bohu čest
hlasnými žalmy pěl nocí do veleby —
na prstech sedm plá mu hvězd.

Kam nevidí, kam neslyší,
žárlil by na anděly.
Zpěv Serafů úžas utiší,
by Bohu rty jeho pěly!
Kéž naslouchá vesmír i mimo hvězd kruby,
co jásá k nebi země prach:
nad bouřné mraky Bůh klene jas duhy,
na snih myje hříchů nach!

Červánky bledly, co modlitby pěl.
Van východu vanul.
Pachomij v údivu pohleděl,
slov u posledních stanul.
Oblačné beránky, jak z lůžka děti
vstávaly tiše, vzhůru jich spěch . . .
Umlkni! Chce Bůh uslyšeti
bez viny života dech!

Noc modlę se druhou, mnich kmet
i dětí na úsměvy
a modlitby, vzdech a pláč z jich běd
pod hvězd vzpominal zjevy.
Vztáhnul zas ruce. Již desatero
hvězd jasných s nebe kanulo
a stanulo, planulo v noci mu šero —
vše dechem dětí vanulo.

B. Bečvářová:

Román z kanceláře.

(C. p.).

XIII.

Byl den bohatý na slunce, na zeleň, na květy, vydařený den na začátku července. Otylina nejistá radost procitla s křídly a po starém zvyku hodila vše nepříjemné zase přes ramena, stroje se plna nedočkavosti. Ve dne nevyčítal ji Doušův stín na rohu Kateřinské ulice. Na chodníku před nárožním hostincem bylo teď prázdno, jen slunce královalo na ušlapaném dláždění.

Slunce, to pohanské božstvo, které hned při jejím nastěhování k pradleně, vyplašilo veškeré její pochybnosti a obavy, svedlo ji, aby se stala společnicí nedostrojené bálové tanečnice z let devadesátých v zaprášeném rámečku za kamny, nepokoušelo a neslibovalo jí nadarmo. Dnes zlatilo jí cestu do vytoužené náruče, dávajíc ji po pohansku zapomenout na povinnosti, které činí z lidí bez srdce, lidi s citem. Zapomínala na všecko. Byl jen on, všechno v den hříchu nebylo nic, než kouzlo hříchu. Ničím stala se zákonitá manželka a vyčítavý zrak odstrčeného Douše. Nic sebou Otyla nevezla, co by ji na ně pamatovalo, neboť i pohledu na minaretovou věž Prachatického chrámu se od včerejška vyhýbala, jen medajlonek, ve kterém měla podobiznu matčinu. Vzala si ho proto, že černý kostěný oválek na černé stuze tvořil vkusnou součástku její cestovní toalety. Dnes chtěla být hezká, tuze hezká. Dokonce i rty si přibarvila, což nikdy nečinila.

Jeli s Hronem na Mělník. Nejeli však společně. On tam na ni již čekal, aby je na pražském předměstí nikdo známý nezahlédl. Než přijela, napsal lístek, manželce s pozdravem. Psal jí z každé své cesty, Otyle nikdy. Dnes byl rád, že se této manželské povinnosti zhostil dřív, než Otyla mohla být toho svědkem.

Otyla přijela po poledni. Než z vlaku vystoupila, pojala ji lehká závrať. Napadlo ji, co by dělala, kdyby inženýr nečekal. Býval by to vrchol negalantnosti, leč Hron byl proměnlivá povaha. Vždyť i po výletu na Zbraslav jeden den ji líbal a druhý den se choval upjatě. Ani dnes nebyl v nejlepší náladě. Právě dnes jej žena mile překvapila úsporami, za které pořídila na děti letní obleky a jeho zamrzelo, že šetřila vlastně na jeho výlet: „Eh, což, pojedu. Budu to mít alespoň s krku," tak se o cestě s milenkou v duchu vyjádřil, když byl chvíli na vahách, má-li být galantním, či negalantním kavalírem.

Vida Otylu nastrojenou, zamrzel se, že si dívka snad představuje, kdo ví jaká vydání k vůli ní učiní. To jej mrzelo dokonce více, než že hodnou, přičinlivou ženu klamal. Nerad utrácel a nerad zas by byl v očích milenčiných poklesl jako lakomý mikenec. Na štěstí bylo po poledni, řekl si, že Otyla jistě obědvala

v Praze a proto ji vedl z nádraží místo vzhůru do města, na zaprášenou silnici ke hřbitovu za městem. Zavazadla neměli žádná, on nesl malý, úzký příruční kufřík.

Otyla nebyla na obědě. Nestačil ji čas, aby pojedla, slečinky z kanceláře obyčejně jedí na skoku. Ale na to teď nemyslila. Postřehla chlad v Hronových očích, i v tom, jak se jí uklonil, jak ji na krátko bez stisknutí podal ruku a ona si vzdychla: „Můj Bože, co je mu zase?" Tak si oddychla, když ho na perroně zahlédla, zase jí slunce svítilo, jako když zpívá, ale když se pozdravili, když ho viděla v podstatě neslaného, nemastného, slunce na obloze pobledlo, zeleň a květy zčernaly, zůstalo jen to učouzené nádraží, zaprášená silnice, na které stín zakřiknutého Douši znovu se hlásil k životu a Otyla si řekla: „Ne, takhle se mnou Douša přece jen nejednal. Douša se mrzel tu chvíli, když nás někdo potkal, ale hned se omlouval, hned zase lichotil."

Po silnici ke hřbitovu šli Hron s Otylou chvíli mlčky. Oba cítili, jak jejich vzájemné rozpaky vzrůstají ale on je nezmírnil. Věděl, že se nechová tak, jak by se chovat měl, když již zašel na cestu, která jej zlákala. Takhle nebyl ani dobrým manželem, ani ohleduplným milencem a ona sama nutila se býti lichotivou. Není nic pro ženu ponižujícího, než lichotit muži, aby si ho naklonila. Na té zaprášené silnici zavěsila se Otyla do ramene milencova s úzkostlivým výrazem v očích a tiše promlouvala:

„Kamile, již se na mne nemrz, že jsem tě přivedla až k dnešnímu dni. Bylo mým osudem, že mne k tobě do kanceláře dali. Hned od prvního spatření jsi se mně líbil, již před lety ve tvém bratrovi jsi se mně líbil. Můj Bože, Kamile, jak to jen děláš, že béru od tebe vše jinak než od jiných lidí? Dřív, než jsem si uvědomila, že tě mám ráda, tvůj krok jsem si nejdříve zapamatovala. Uhodla jsem, jak jsi vzal za dveřmi za kliku, že jsi to ty. Nemusil jsi promluvit, nemusil jsi sebou ani pohnout a uhodla jsem, že jsi ve světnici, aniž jsem na tvé místo u stolu pohlédla. Tak jsem si tvou osobu vryla v paměť a v tušení. A když jsem tě začala mít ráda, směj se, ale již je tomu tak. Byla mně i ta židle na které jsi seděl, milé, pohladila jsem, jak se dalo, tvůj kabát, klobouk, šťastna, že se mohu dotknouti věcí, které nosíš, které jsou prosyceny teplem tvého těla. Docela jinak brala jsem do ruky akta, která jsi mně předal, než s rukou jiných úředníků. V tobě líbilo se mně i to, co by mně jinak bylo připadalo směšné.

Přiznám se ti, že jsem se vždy posmívala tvé správné češtině, pak tvé noblese, takové uhlazené, takové ctnostné, s nádechem světáctví. Dala jsem ti za ní jméno: Pan abbé! Když jsi si nechal ostříhat vlasy, což nerada u muže vidím, u tebe bylo mně to mile protivné. Ale když jsem tě zas viděla vstupovat vzpřímeného, v těch nešťastných tmavomodrých šatech, které tě činí k zbláznění nežným, když jsi promluvil, bylo po smíchu. Tak ráda poslouchám tvůj hlas, trochu zastřený, ale pln svádivé hloubky, ten

hlas pokušení. Můj miláčku, někdy se stalo, že jsem zaslechla tvůj hlas za zády, ku příkladu, když jsem se na tebe hněvala a tu jsem se musila mnoho přemáhat, abych se neohlédla a nevykřikla: „Proklatě, myslím, že by stačil s tím člověkem jediný okamžik, abych po něm již po jiném muži nezatoužila!“ Miláčku v takových dnech záviděla jsem a nenáviděla každého, na koho jsi promluvil, na koho jsi se podíval, záviděla jsem i mužům, kteří s tebou v jedné místnosti mohli dýchat jeden vzduch. Kamile — v jedné místnosti! — A ten okamžik nastává.

Dnes není nikoho, kdo by mně tebe odvedl. Dnes konečně jsem se dočkala, co již rok trvá a na co celý svůj prázdný život čekám. Jen tě prosím, Kamile, buď zase takovým, jakým bývás, když mně říkáš: „Bylo by nám snad lépe, kdybychom nehřešili?“ Kdybys chtěl být takovým, jako jednou po našem prvním políbení, radši bych se neviděla. Pamatuješ se na tu příhodu? Přišla jsem k tobě, ty jsi se ani neohlédl a já plna úzkosti jsem se tě tázala: „Hněváte se na mne?“ Tenkrát jsi tak studeně odpověděl a hlavu od novin neobrátil: „Nehněvám se skutečně se nehněvám,“ a nechal jsi mne odejít jako žebračku. Tenkrát jsem v umývárně plakala a děvčatům jsem řekla, že mám rýmu, proto, že mně přetékají oči. Kamile, to ti nezapomenu ani dnes večer a nechtěj opakovat scénu, o které třeba řekneš, že s ní nic nemyslíš, ale teď přijde na to, jak druhá strana tvá nemilostivá slova a kukůč vezme. Na to ty skutečně nemyslíš a proto, zajisté dáš mně za pravdu, neboť nebyli bychom musili jet až na Mělník, kdybychom se chtěli tvářit jako Hamlet. To bychom byli mohli radši zůstat v Praze, večer zajít na silnici k Pankráci, kde nazýváš šero naším přítelem a kde bys podle toho byl více mým, než dnes po večeři, kdyby se mně nepodařilo umluvit tě.“

Když se k němu takhle měla, zjasnil tvář a podal se. Nechal na sebe působiti její vášnivá, smutná slova. V úvoze, když je nikdo neviděl, přiblížil se k ní objetím, kterým dodával sobě lepší náladu, kterým ji jindy uváděl v rozkošné šílenství, ale dnes, zklamanou prvním chladným uvítáním a pokořenou vědomím, jak se mu musila nabízet, aby zjemněl, zůstavoval zaraženu. Opětovala jeho políbení, leč tak trpně, jako by se loučili. Ba, loučila se s nadějí, že bude někdy jeho ženou.

Ale ještě šla vedle něj poslušně, nevyvinovala se mu z náruči, z toho objetí, které bylo opravdu falešné, jak sen předpovídal, hladila mechanicky rameno toho člověka, který nebyl upřímný ani k ženě, ani k dětem. Otyla s ním šla.

Přišli na hřbitov. Byl to veliký hřbitov s bohatými hrobkami, leč dosti zanedbaný. Odtud přes zeď byla pěkná vyhlídka na město, jemuž vévodila kostelní věž a věnčily ho vinice. Hluboko dole pod ním teklo Labe. Vše bylo zatopeno nejprudším odpoledním sluncem. Ale již to nebylo to pražské ranní slunce, svěží, vyspalé nad chládkem v botanické zahradě, slunce plné naděje. Na Mělníku

zešedlo slunce v Otylinych očích silničním prachem, svítilo na neupravený hřbitov, na vypráhlé písčité stráně nad řekou, která v té hloubce pod Polabím byla tak neútulná, jako stvořená pro ty, kteří mají života po krk.

Taková jevila se Otyle krajina na Mělníku a takové bylo slunce v den v jejím životě nejvýznamnější. Zklamala se. Inženýr si ji tedy nevezme. Bude pouhou jeho milenkou, nadále bude tvorem bez domova, pro nic za nic milovala a hřešila. Ne dosti na tom poznání. Otyla zmínila se inženýrovi, když odpočívali v parku Polabském na lavičce, že se Knaur chystá přeložit ji na venkov, že se to povídá. A inženýr... Zarazil se, ale proto, že by veřejnost něco věděla o jeho poměru k nepatrné komptoaristce, že by se to i žena mohla dozvěděti a hned Otyle domlouval, to že by vlastně bylo dobře, kdyby bydlela na venkově a on za ni někam poblíž dojížděl. Tak že by opravdu o jejich poměru nikdo nic netušil.

„Ale já nechci od tebe!" zaúpěla dívka, zoufalá nad svým životním nezdarem. V té chvíli začala nenávidět slunce, které jí tak ošemetně vysvěcovalo, zprotivila se jí krásná vyhlídka na Středohoří, bylo jí k zadušení cizo v tom cizím městě, a otočila hlavu v tu stranu, kde v ohromné dálce tušila rodný kraj. Nikdy po něm tak nezatoužila, jako v tom okamžiku. V té chvíli byla by se tam rozběhla a položila hlavu na matčin hrob. Nad sebou za zdí měla by známé, drahé hory.

Inženýr vzal ji kolem pasu. Odstrčila jej. Zhnusil se jí tou falší, cítila hnus sama k sobě pro ten hřích, který jako by ji oddaloval víc, než skutečná vzdálenost od čistého nezapomenutelného kraje. „A mohla jsem mít výstrahu v matčině osudu," napadlo ji. Mně pak rozvázala stužku na krku a otevřela medailon.

Inženýr naklonil se přes její rameno a také se na podobiznu zadíval. Výkřik údivu vyklouzl mu při tom z úst: „Tuhle podobenku máme doma v otcově albumu," prozradil se. Otyla otočila se nechápavě: „Co povídáš?" — „Nu ano," usmál se frivolně. „Můj papá přece měl své lásky, jako já mám teď tebe. Rozumíš, moje maličká? Nu, a tahle dáma, — pardon, jest to snad dokonce tvá matka? Ale nemohu si pomoci, papá ji jmenoval svoji horskou láskou."

Otyla, ubledlá, zadívala se na milence, potom na obrázek, načež začala se hlasem přechraptělým vyptávati: „Čím byl tvůj otec?" — „Profesorem," zněla odpověď. „Kde bydlel?" — „V Praze." — „Víš určitě, že se jednou v létě zdržoval v Prachaticích?" — „Docela dobře se na to pamatuji. Tenkrát jsem byl školákem, a byli jsme s matkou v lázních. Otec jezdíval nejradši sám, protože studoval."

Otyla zasmála se tak nepřirozeně, že se i otrlý inženýr zarazil: „Čemu se směješ?" naléhal na ni. Nehledíc na něj, ale stále se smějíc, Otyla ze sevřeného hrdla vyrážela: „Směji se náhodě. Tvůj otec poplašil moji matku tak, jako ty jsi poplašil mne. Jenže ona se k vůli své nešťastné lásce zbláznila, kdežto já, potáhnu

tu svoji káru dál, jako zasloužený trest. Moje matka se totiž domnívala, že byl tvůj otec svoboden, proto trpěla nevinně — u mne to je již jiné."

Sklopila hlavu a otočila se k Hronovi zády. Nikoliv však úmyslně. Ne, ona teď v tom ohromení vůbec nevěděla, co dělá. Uvědomila si toliko, že její dnešek počínal již před jejím narozením a ne teprve před desíti lety v nemocnici. Její dnešek měl dokonce svůj počátek v matčině nešťastné lásce, bratr Hronův, Dr. Hron byl teprve druhým článkem v jejím řetězu, který sevřel ji jako okovy. Nadarmo ji Valpurka o Všech svatých varovala, darmo říkala, že děvče s jejima očima mnoho se napláče. Nadarmo ji nebožka matka varovala prostřednictvím vypravování kojné Lenory. Otyla nedbala. „Neznala jsem profesorova jména," ještě hledala výmluvu, ale na věci nic se již nezměnilo. Vždyť k vůli inženýrovi, ženatému člověku, aby si jeho společnost kdysi zajistila, ztratila škapulíř. Ztratila Boha, aby jako za trest ztratila dnes rozum. Otyle skutečně začala z toho všeho hlava třeštit.

Jen jedno věděla určitě, že se s milencem musí rozejít, že k vyvrcholení hříchu dnešní noci nesmí mezi nimi dojíti, její matka že se proti tomu podruhé vzpírá. V odřeknutí tom zachrání Otyla duši, ačkoliv jinak klesala dobita. Více již nemohly její slabé nervy snésti. Toho zde milovala právě tak, jako její matka milovala jeho otce. A láska zůstane v každém věku láskou, tak jako utrpení utrpením a hřích hříchem. Otyla slyší vlastní pohrdavá slova: „Jak staromodní! umírá-li někdo pro lásku!" A zakryla si tvář.

Ona, která oplakala Arnošta a snesla pohanu od jiných mužů, ví nyní určitě, že neoželí Kamila. Pohana která ji pronásledovala po celý čas jejich poměru, byla její poslední pohanou. A to slunce na nebi tak nemilosrdně stále zářilo. Zaťala pěsti. Dusila se.

Trochu postrašen jejím hlubokým mlčením a arrogantní posou, vzal ji inženýr za ramena a divil se: „Ty se trápíš?" Nehnula sebou, jenom hlesla jako ze sna: „Netrápím se poprvé." Poněvadž se blížilo k večeru a inženýra špatná nálada s ubýváním světla opouštěla, chtěl milenku povyraziti, neboť zarmoucená žena není příjemnou společnicí. A k vůli slzavým scénám nemusili na Mělník jeti. Nyní on to byl, který jal se ji našeptávati:

„Holčičko, chápu, že jako citlivá dceruška jseš trochu rozrušena shodou rodinných příhod. Ale to by nás právě mělo co nejvíc sblížiti. Uvaž ta stará sympatie! Proto dej hlavu vzhůru, co tam, to tam, můj otec již je také mrtev a nemělo by to věru smyslu, déle o tom případu uvažovati. Děti za rodiče přece nemohou a konečně životem je přítomnost a přítomnost patří nám. Miláčku, vstaň, půjdeme teď do města, navečeříme se, co pak ráda jíš? Napijeme se mělnického, to mysl povyrazí a pak půjdeme spát. Co tomu říkáš?"

Vstala, stále bledá a studená a uvázala si stužku s medailonem na krk. Oblékla kabát, ačkoliv bylo stále teplo, leč ji, na nejvýš

rozčilenou, mrazilo. A teprve potom odpověděla: „Kamile, mohla jsem chybit, mohu být nešťastna, třeba se zbláznim, jako moje nešťastná maminka, ale špatná, ne, špatná přece jen nebudu. A dnešní noc byla by mojí největší špatností, ublížila bych v ní příliš tvojí ženě a dopustila bych se zločinu na památce mojí matky. Já se vrátím do Prahy."

Byl skutečně jejím rozhodnutím překvapen. Něco podobného od splašené, smyslné Otyly nikdy by byl neočekával, nepočítal s tím, že člověk není nikdy dost špatný, aby se nemohl napraviti. Ovšem, někdy se tak děje za cenu štěstí a zdraví. Kdyby byla Otyla dříve o svých chybách uvažovala, její obráceni bývalo by bylo uzdravováním. Samosebe-poznání až dnes bylo již jen operací se smrtelným koncem. Otyla věděla, že činí dobře, leč nedovedla se z toho radovati.

Zůstala však pevna: „Naše známost beztoho by k ničemu nevedla, jednou bychom se stejně rozešli, jako dnes, nechme toho tedy, dokuď čas," vzpírala se, když ji násilím chtěl zdržovati, trochu zahanben, že ho odmítla. „Alespoň se pojď najíst, máš hlad," domlouval jí.

„Můžeme se najíst na nádraží," odpověděla suše.

Blížilo se k večeru a teprve teď si vzpomněl, že by mohla mít hlad! Bylo jí od prázdného žaludku až mdlo, leč když se v restauraci na nádraží usadila, nemohla pro slzy v hrdle pozřít ani sousta.

„Otylo, měj rozum. Vraťme se do města. Budeme snad méně trpět, nebudeme-li hřešit?" ještě jednou ji sváděl. Zželelo se i jemu těch zakalených Lya-Puttiných očí. Zakroutila však hlavou a vrátili se do Prahy.

XIV.

Bylo to na začátku září. Otyla vstávala a pomalu jala se skládati šatstvo, prádlo a různé trety, které byly jejím majetkem, do kufru, stěhovala se z Prahy. Sama o to ředitele Knaura požádala a on ochotně ji umístil do filiálky na Moravě. Leč během měsíce, než tam nastoupila, přišel k ní akcionář Steiner, který jako Němec se o osud Němkyně upřímněji zajímal a učinil jí návrh, zda by chtěla do Vídně, také do železářského podniku, který byl s jejich pražským často ve spojení a Otyla odpověděla: „Čím dál, tím líp. A pak byla bych tam alespoň mezi Němci, krajany, a kdož ví, snad bych byla u nich dokonce šťastnější, než mezi Čechy."

Do Vídně měla však odjeti až v září, takže její pobyt v Praze protáhl se o čtyři neděle. Knaur, jsa tedy jist, že se jí pak zbaví, prodloužil výpovědní lhůtu a ona rozloučila se s pražskou železářskou společností teprve včera. Rozloučila se se všemi, ani Hrona, ani Doušu nevyjímajíc. Vyčíhala chvíli, kdy byli u nich jejích písaři a loučení dopadlo docela formálně. Ona tvářila se klidně, ačkoliv byla bledá, Douša vyšel vstříc zesmutnělý, mluvil

nejistě, málo, za to Hronovy oči byly jako tůně a úklona bezvadná.

Kolegyně Otyla ignorovala. Vrátila se z pisárny první, aniž co pozorovaly.

Ve svém neštěstí nejlépe ještě snášela přítomnost pradleny Sommrové, tu flegmatickou osobu, která ji svými domluvami sice pomáhala kopati hrob, ale která, když seznala, že je všemu konec, dívku vyptáváním a zbytečnou soustrastí neobtěžovala. Sommrová, ta nesvědomitá ženská z ulice, mohla být jinak nazvána hrobníkem ctnosti, špatnost byla s ní příliš srostlá, takže byla spíše jejím povoláním, nežli rozkoší, byla právě špatností a proto nemohla být zlomyslností, která bolavé srdce víc, nežli jiná špatnost jitří a líží. Tak, jako umírající patří na hrobníka, co na své nutné zlo, tak Otyla pohlížela na Sommrovou resignovaně, bez zášti, která se jinak vkrádá do srdce odsouzenců při pohledu na lidi zdravé, spokojené.

Otyla se strojila. Slunce jí svítilo do okna, leč ona po nešťastném výletu na Mělník nenáviděla slunce. Nazývala je lhářem a zastřela proti jeho jasu okna. Pak vydral se jakýsi uspokojivý vzdech z jejích prsou. Poprvé po delším čase měla vědomí, že odpočívá. Nemyslila teď na nic. Nemyslila na Hrona, ani na Doušu, nevzpomněla ani na svůj rodný kraj. Jen oči přivřela a divila se, jak má prázdno v hlavě a prsou. Skoro ji z té prázdnoty závrať pojímala, ale tělo bylo při ní těžší a na židli pohodlně rozložené mělo víc živočišné spokojenosti. Bylo po všem.

Ale než k té prázdnotě Otyla dotápala, než zvykla myšlence, že se s Hronem nikdy již nesejde, že jí on nikdy již neobejme, nepolíbí. — Ó, to byla pro Otylu Záhořova muka. Vídala Hrona nezměněného, elegantního, sličného, zdvořilého s očima vyčkávajícího démona. Vyčkával, leč nevyšel jí vstříc! Bylo to dobře, nebylo to dobře... Bylo to dobře pro Hronovu ženu, neboť když Hron nezačal, Otyla byla pevná jako v den jejich rozchodu. Jinak.... Příliš, přece jen příliš ho milovala a příliš trpěla, takže byla by jen asi podlehla, kdyby mu na tom bylo záleželo. Když se s ním včera loučila, říkala si se zoufalým nářekem v prsou: „Dívej se, dívej, na tu hezkou tvář, prodlužuj chvíli, buď k sobě milosrdnější, vždyť je to naposledy. Nikdy již neuvidíš ty čarovné oči, nikdy již tě nebude okouzlovat ta vzpřímená postava, neuslyšíš ten zastřený, svůdný hlas. Ty tam jsou chvíle, kdy jsi hladila jeho prošedivělé vlasy, kdy jsi políbila jeho přivřené oko na víčko pod uhrančivým obočím, když jsi se zakousla do černého znaménka nad jeho vrchním, vyholeným rtem.“ A zase to byl jen milovaný muž a nikoliv ženatý muž, jak si měla především připomínati.

Na štěstí byl toho nyní sám pamětliv, zůstával mužem, a ona odcházela navždy s ním vyrovnána s hlavou sklopenou, provázena jedině pohledem jeho palčivých očí. Po celý ten čas, co prodělávala dohru svého nešťastného románu a co si některou chvíli říkala:

„Jsem bláhová! Co mně konečně bylo do jeho ženy, o kterou tak jako tak sám nedbal a nikdy doopravdy dbát nebude, proč jsem myslila na matku, která ani tolik na mne nemyslila, ačkoliv mne, ještě jsouc při rozumu čekala, aby se pro mne zachovala? Co z toho mám, že jsem ctila její památku, a že se bojím přestoupiti tak zvané přikázání boží? Rozběhnu se k Hronovi a řeknu mu: „Radši mne zaškrť, milosrdnější bude smrt od tebe, než život bez tebe.“ A po takovém výbuchu, zeslabena, ohlížela se na obrázek rodného města a mírnila se slovy: „Nemám síly. Zbylo mně ji jen tolik, abych se jednou jako kajícnice mohla vrátit k prahu tohoto kostela s minaretovou věží. Stalo se.“

Po celou tu dobu svého zbývajícího zápasu a pobytu v Praze nevzpomněla však na ředitele Doušu. Nestarala se již o to, čeká-li na ni večer na rohu ulice, čili ne, nestarala se o cizí utrpení, majíc svého nad hlavu. Jeho vyčítavé oči neměly již na ní toho účinku, jako před dvěma měsíci. Co jí teď bylo do nějakého Doušy. Byl pouhou episodou v jejím nešťastném životě. Takových ředitelů Doušů po světě běhá. S Doušou, jako s Hronem rozešla se včera na vždy. Ale zatím...

Otyla se právě dostrojila, stále tak prázdna jakýchkoliv myšlének, neb vzpomínek. Byla by ráda vzpomínala na Libuši, na pobyt v klášteře, na studenta Lamače. Ale bohužel, i ta chvíle před desíti léty byla úzce spojena s dneškem, vystupoval v ní jako hrdina Dr. Hron, bratr Kamilův. Vůbec Praha se svými sady a starými zákoutími z Otyliny minulosti byla přiotrávena schůzkami s Doušou a s inženýrem, — „A tak jsem se na Prahu těšila,“ zašeptala, shrnujíc konečně záclonu s okna a hledíc do zelených korun dosud svěží botanické zahrady.

V tom zaklepal kdosi na dveře. Otyla byla tak apatická, že docela přeslechla, když vedle v kuchyni Sommrová návštěvu pobízela: „Račte dál, slečna je doma.“ Teprve, když se dveře otevřely, Otyla otočila hlavu. Vcházel ředitel Douša. Vstupoval zvolna a jeho tvář netajila rozčilení, měla zatrpklý výraz. Otyla byla by se spíše Hrona nadála, než Doušy. Přece se sem do toho pokoje Douša vypravil, přece byl kurážnější, než inženýr. Arci, inženýr měl povinnosti, které sice jen z nutnosti dodržoval, leč dodržoval je a opět byl korektním člověkem, chefem s tajemstvím vášně v krvi. Škraboška ctnosti. Člověk, který v ctnosti šťasten nebyl, nepodařená ctnost.

Kdežto Douša byl svoboden. Douša byl stále svým pánem i přes přítěž příbuzenstva a zbožňovaných neteří. A poněvadž neštěstí a zármutek člověka zušlechťují, stal se z bývalého Don Juana sympatický hrdina.

„Pan ředitel Douša! Bože, co pak mně chcete?“ zašeptala Otyla, otvírajíc oči dokořán. A on, jakoby nic, jako by byl rozeným hercem, mírně odpověděl: „Než odjedete, přišel jsem vás upozornit, že jsme měli před půl rokem mezi sebou cosi umluveno.“

Nevzpomněla si. Vyčkávala s očima stále udiveně rozevřenýma. Připomenul jí to tedy hlasem o odstín tišším a nejistějším: „Tenkrát byla byste se za mne provdala, řekl jsem však, že si o tom za půl roku promluvíme. Nuže, než Prahu opustíte, chtěla byste v ní zůstat s mým jménem?“

S počátku byla jeho nabídkou více ohromena, nežli dojata. Skoro jí připadalo, že přišel, aby si z ní dělal blázny. Vybuchla: „Jak můžete přijít po tom, co jsem vám udělala? Jste tak velkomyslný a nebo tak zlomyslný?“ Pousmál se úsměvem, který byl smutnější pláče a odpověděl: „Nezáleží na tom, jaký já jsem, ale vy jste nešťastna, opuštěna a potřebujete ochrany. Totiž mylím se, musím se opraviti, nejsem zlomyslný.“

„Almužnu mně dáváte,“ ještě mu nedůvěřovala. — „Nikoliv, mám vás jenom rád. Chtěl bych věřit, že byste mně zase zvykla,“ řekl bez affektace. — „Ó, ty dobroto!“ vydechla Otyla, zakrývajíc si rukama tváře. Byla dojata; byla mu za jeho slova a ochotu srdečně vděčna. Ale nebyla již tak mladá a měla z něj a vůbec ze života svoji zkušenost. Pomyslila si, že ředitel musel ji mít opravdu svým způsobem rád, a její zrada že ho hluboce zabolela. Zármutek a neštěstí činí povahy lepší, činí lidi oběti schopné. Ale až by ji, Otylu, Douša dostal, až by ji viděl skrotlou, poníženou, na sobě závislou, nezpyšněl by? Neučinilo by jej vědomí, že vytrval a nad inženýrem zvítězil, opět starým Doušou, rozmarným, chlubným, a nedával by ji pak do omrzení své neteře za příklad? Jen povahy skutečně charakterní a nikoliv toliko polepšené mohou představovat skutečné hrdiny. Otyla mohla jenom po Arnoštovi zapomenout na to, co bylo. Rána Hronem způsobená nedala se však zaceliti snubním prstenem, na jehož rubu by bylo jméno člověka nemilovaného.

Otyla se rozhodla, že zůstane se svým hořem sama, že to bude lépe. Srdečně však za vlídné slovo citlivého ctitele poděkovala. „Pane řediteli, jste dobrý člověk a já si nezasloužím, co pro mne chcete udělat. Ne; nezasloužím,“ přerušila jeho námitky a nenechala ho dlouho v nejistotě. Odpověděla mu: „Nebudu se vdávat, nemohu tu zůstat Vdávala bych se s myšlenkou na Hrona. Toho jsem neměla nikdy potkat a vás zase lituji, že jste mne ve svém životě potkal. Proto se však již netrapte, nestojím za to. Já to nějak již protluku.“

Ale on byl přece jen žádostiv nazývat ji svou. Svýma Lya-Puttinýma očima mu učarovala. Znovu jí domlouval, vyprošoval si rozhodnutí v pozdější době a litoval: „Škoda, že nejsem alespoň vaším bratrem.“ Odpověděla mu upřímně: „Toho také ze srdce lituji. Moci tak položit si hlavu na vaše kolena a zaplakat — to by se člověku ulevilo.“ — „Nuže, vyplačte se,“ usmál se smutně, vztahuje k ní ruce.

Zakroutila hlavou: „Ne, nechme toho. Je mně vás dokonce víc líto, než sebe, věru je lépe bolest přijímat, než ji působiti.

Prosím vás, již se na mne nemrzte." A měla slzy v očích. — „Moje chuděrko! Alespoň mně pište," želel ji pohnutě a vstal k odchodu. Viděl, že by bylo jakékoliv naléhání marné. Ona pak, vyprovázejíc jej ke dveřím, slibovala, tlumíc vzlykání: „Budu vám psáti. Oh, proč to nejste vy, kterého oplakávám. Jste přece jen lepší, než tamten. Ten se ani nezeptá —"

Ve dveřích otočil se Douša ještě jednou a zeptal se: „Kterým vlakem odjíždíte?" — „Odpoledne," a jmenovala hodinu. — Čekal na ni v tu dobu na nádraží a když jí naposledy ruku podával, zašeptal: „Řekl jsem před Hronem v poledne, že vás půjdu vyprovodit a pozoroval jsem, že se ho zmocnil jakýsi nepokoj. Jste spokojena?" — Někdy býváme většími, než bychom to o sobě sami myslili.

XV.

Byly tomu dva roky od té doby, co Otyla Strambergová byla navštívit hroby rodičů v Prachalicích, dozvěděla se tam tajemství matčina srdce a ztratila k vůli Hronovi Valpurčin škapulíř.

Opět byl den dušiček. V kancelářích železářské společnosti se pracovalo jako jiný všední den, ale inženýr Hron měl návštěvu. Překvapil ho bratr. Tento byl již přes rok lékařem ve Vídni, protože jeho choť byla Vídeňačka a zdědila tam po zemřelých rodičích dům. Dr. Hron usadil se na její prosby ve Vídni. Bratří Hronové lnuli k sobě dosti příbuzenskou láskou a inženýr doktora laskavě přivítal. Během čtvrt hodiny vypověděli si všechny novinky o svých rodinách i známých a potom poslal inženýr bratra k sobě domů: „Mařka, (to byla jeho žena) bude mít radost. A řekni jí, že dnes přijdu dřív k obědu."

Doktor vstával. V tom padl jeho zrak na bratrova písaře. Udeřil se do čela a vyhrkl: „Byl bych ti zapomněl říci! Tvá bývalá korespondentka před týdnem ve Vídni zemřela. Léčil jsem ji spočátku, než odešla do nemocnice." — Inženýr zbledl. „Co se jí stalo? Jak to, že jsi k ní docházel, že jste se sešli? A co ti povídala?" — Na to byl nejvíce dychtiv. Doktor mínil, že mu o tom poví více doma, leč inženýr z pochopitelných důvodů naléhal: „Ne. Zkazili bychom si smutným povídáním celý večer. Řekni mně to zde." A doktor pověděl nemnoho.

Otyla bydlela ve Vídni v témže domě, který patřil doktorově ženě. Byli oba překvapeni, když se jednou na schodech poznali, leč dívka byla prý tehdy velice plachá. Nevtírala se, naopak, vyhýbala se domácímu pánu. Doktor však o ní přece vyzvěděl, že chodila mnoho do tanečních zábav, ačkoliv vůčihledě hubla: „Dotančovala to k souchotinám," vykládal lékař. „Jednou večer mne její bytná zavolala a slečna Otyla byla smrtelná. Vylila se jí ústy krev. Na moji domluvu nechala se za tři dny odvézt do nemocnice, kde dlouho nedělala."

Inženýr Hron vyslechl doktora se sklopenou hlavou: „Tak jsi s ní nikdy ani o mně, ani o Praze nemluvil?" Vydralo se mu ze

sevřených zubů. Doktor zvýšil svoji pozornost. Nic o známosti bratrově se Strambergrovou nevěděl. Otyla se ve Vídni nikomu slovem nezmínila, proto by byl o ní před švakrovou bez rozpaků vypravoval. Teprve Kamilova změna v hlase a v obličeji uvedla ho na stopu podezření.

„Nezmínila se. Slečna Otyla se tvářila vůbec jako by mne neznala, a když jsem ji k tomu svými poznámkami přece přiměl, že se na mne rozpomněla, o Prahu ani pak nezavadila. Co pak se to vlastně mezi ní a vámi stalo, než vás opustila?“

Inženýr se vzpamatoval. Pokrčil rameny a suše odpověděl: „To víš, Němkyňka! Šla radši mezi Němce. Ve Vídni je daleko veselejší život, než v Praze a to ona patrně potřebovala.“ — „Nu, dlouho se z něho netěšila, ačkoliv dle doslechu ta vášnivá tanečnice nechala se v nemocnici zaopatřit a její bytná jí upřímně oplakala. Říkala, jak prý jí musila do rakve položit obrázek jejího rodného města. Na své rodiště jedině prý vzpomínala, dokud byla zdráva.“ Doktor domluvil.

Po odchodu bratrově sklonil se inženýr nad arch papíru nad stolem, leč nepracoval. Byl proti své vůli neočekávanou novinou velice rozčilen. Tušil, proč děvče své zdraví nešetřilo, proč o Praze nemluvilo, proč se bratrovi vyhýbalo. A činil si výčitky: „Že jsem si s ní známost začínal! K čemu jsou mně teď takové myšlenky dobré? Kdyby mne nebylo, snad by se jí bylo podařilo přimět Doušu, aby si ji vzal a byla by si třeba život prodloužila. S Doušou byla by třeba i spokojena. Nyní jsem v situaci, ve které jsem opuštěnější, nežli Otylin hrob v cizině.“ — Případ ten byl inženýrovi výstrahou, aby nikdy již nenásledoval šlépěje svého otce. Byl příliš sobcem a dosti necitelný, i bylo lze očekávati, že za čas na Otylin případ zapomene. Umínil si, že bude ještě upnutější a zdrženlivější vůči ženskému pohlaví. A po celý den vzpomínal na den Všech svatých před dvěma roky, kdy s Otylou, veselou, nic zlého z jejích krásných očí netušící, jel z Čičenic do Prahy.

Ředitel Douša si s Otylou nepsal. Totiž, ona na jeho lístky neodpovídala, s nikým z Prahy si nepsala, takže Doušovi nic jiného nezbývalo, nežli smířit se se svým osudem. Ale v jednom jí nevelhal, byla skutečně jeho poslední láskou, jak jí v dobách jejich známosti říkal.

Jeden člověk krom inženýra v železářské společnosti přece věděl, že zemřela a také to po kanceláři roznesl. Byl to akcionář Steiner, který ji do Vídně doporučil. Tak se Douša dozvěděl týž den jako inženýr Hron, že Otyla nežije a jak zemřela. Ředitel Douša tajil, jako inženýr před lidmi svého pohnutí, ale když nadešel večer, vyšel si do neosvětlených ulic a zabloudil po roce zase na Karlov, na roh Kateřinské ulice. Dnes, jako před dvěma léty, tloukl s věže svatoštěpánské osm hodin, když stanul na rohu před hostincem, kde Otylu vždycky vyčkával. Poprchávalo dnes, jako tenkrát. Tenkrát vyčkával Otylina návratu z Prachatic.

Nyní vyšly z přikrčeného domu tam pod Všeobecnou nemocnicí dvě ženské postavy. Douša poznal pradlenu Sommrovou a její dceru Tonku. Mířily k Apolináři, jistě do nějaké hospody. Později přeběhla kolem ředitele načesaná ošetřovatelka nemocných, sousedka Sommrové, kterou dobře znal, ale která ho nepoznala.

Zestárlého bývalého Don Juana začalo pálit v očích: „Všichni, všichni jsou tady na svých místech, jen ona již není a nikdy se nevrátí. Otylo, Otylo, vyplatila jsi mne za všechny, které jsem klamal. Učinila jsi mne měkkým, leč za cenu smutného vzpomínání v stáří.“ Z bývalého dvořenína stál se mrzutý samotář. A v očích palčivost vzrůstala, jak ulice tichla a on nadarmo vyčkával. Tak smutno mu nebylo ani tenkrát, když se za ní díval, jak chvátala na schůzku s Hronem.

Douša se poddával své bolesti. Hoře hospodařilo v jeho srdci a mozku nikoliv snad prudce, ale tím intensivněji. Blížilo se k deváté hodině. Ředitel si řekl, že musí jíti domů, protože mrtví, kdybychom na ně nevím jak dlouho čekali, nevrátí se, nikdy již nepřijdou. Ale než opustil smutný Karlov, neodolal své skoro již chorobné touze vkročit do toho domu, kde Otyla zdravá, veselá před dvěma roky ještě bydlela. Alespoň postát, třeba na chvíli, za těmi dveřmi, jichž klika nesla nesčíslné stopy Otylina dotknutí — po tom toužil.

Douša přešel ulicí a vklouzl do průjezdu matně osvětleného. Bylo tu pusto a ticho. Vystoupil na schody. Jak mu hlava rozčilením třeštila, myslil si: „Na mne si ale přece trochu vzpomenout mohla.“ Také mu bylo známo, jak o Praze a pražských známých ve Vídni zatvrzele mlčela, a záviděl Dru. Hronovi, že ji umírající ošetřoval: „Tvá první láska,“ vydechl, jako by k Otyle mluvil. Trpěl snad tak proto, aby Otylina duše ze záhrobí pohledem na něj trpěla ještě více a aby tak byla dovršena míra odplaty za její lehkomyslnost a hříšné plány?

Douša se zastavil u známých dveří. Zmocňovala se ho horečka. Měl pocit, že musí zaklepat, že se ozve Otylin hlas: „Dále!“ a že mu vstříc poletí její veselý smích. Ach, kde toho byl konec! V tom vrzly nedaleko dveře. Douša se vzpamatoval. Na chodbu vyšla načesaná ošetřovatelka: „Koho račte hledat?“ oslovila zmateného ředitele: „Slečnu Strambergovou,“ vyklouzlo řediteli bezmyšlénkovitě z úst. Ošetřovatelka spráskla ruce: „I božíčku! ta se přece z Prahy již před rokem vystěhovala, a pán to přece snad ví, já se teď na pána pamatuji. Či by měla snad slečna přijít nazpátek?“ repetila.

„Ano, ona měla přijít — ale jak vidím nepřijela. Děkuji vám, slečno,“ ještě se zmohl na výmluvu, načež odcházel. A scházel po schodech tak těžce, jako by ne padesát, ale osmdesát let tížilo jeho pokleslá ramena.

O. S. Vetti:

Dvě povídky z litevštiny.

1. J. Biliunas: **Hvězda.**

Dojeda na léto do své vlasti, vyšel jsem si jedné neděle s bratrem podivat se na obilí. Bylo nevýslovně krásně. Na nebi ani nejmenšího bílého mráčku. Větřík toliko pofukoval, ale tak příjemný, tak zlehka, že bys byl řekl, že to dýchání zdřímnuvší přírody, jímž se vzduch tetelil, svítil. Nehybně stál horkem omámený bor: neslyšel jsi ani ševelu, ani ptačího zpěvu. Kolem pak pestřily se lány s obilím: tu stála pobělávající už žita, klonící hluboko své klasy; kousek dále zelenaly se jařiny, kvetla pohanka. V povětří ani hlásku, ani zvuku, Pouze v dáli, na březích Šventoských, pokřikoval houser, lkaly pastýřské růžky. Bylo tak ticho, tak jasno, že se zdálo, jako by samo slunce v zemi sovpíjelo.

Berouce se po mezi dělící žito od jařiny, došli jsme k lesu. Tam, schovávajíce se před slunečními paprsky, zalezli jsme pod sosnu a lehli si odpočinout. Co tak ležím, spatřil jsem s oné strany po okraji lesa kráčeti starého muže, opírajícího se o hůl. Zdál se mi povědomým.

„Koukej, nejde to tam Simanas (= Šimon)?“ s takovou obrátil jsem se k bratrovi.

„Toť on, je to,“ odvětil bratr, podívav se a zvolal: „Hej, strýčku, kam jdete, postůjte!“

Starý stanuv, ohlédl se. Poznav nás, zakýval hlavou a pustil se k nám. „No, co vy tu ležíte?“ pravil dobráckým, ale chraplavým hlasem, dojda nás.

„Lehněte si vy také,“ na to bratr. „Hleďte, jak praží, osvěžíte se!“

Opíraje se o hůl pomalu a ztěžka skládal strýc Simanas svoje staré kosti, než na zemi dosedl.

„To jste se šli jako na „chlebíček“ (obilí) podívat?“

„Obešli jsme pole...“ přisvědčil bratr.

„I já jsem si vyšel na Boží úrodu se podívat,“ pravil starý, „ale jaksi se mi nepodobá. Dříve bývala pěknější... kdežto teď rok od roku špatnější. A zatím vše přidražuje, daně a dávky rostou... Jak bude dále... kde na to lidé peníze vezmou?“

Než ihned objevil se Simanovi na tváři zvláštní radostný záblesk. Usmívaje se a pokyvuje hlavou hleděl na mne. Věděl jsem, že chce něco říci...

„Nu, což nám teď, Jonai (Jene),“ pravil Simanas ke mně se obrátiv, „něco pověz. Ty přece mnoho víš, mnoho jsi četl, jak

o cizích zemích, tak i co se na světě děje; jenomže, člověk-li tě nepoprosí, — nechceš nám vykládat....“

V celé dědině nikdo tak rád neposlouchal výkladů jako strýc Simanas. Jen co zvěděl, že jsem přijel, už byl v neděli u mne poslechnouti novin. A pustil-li jsem se do vypravování, tož pokoje nedal: poslouchal, až se setmělo, až do půlnoci. Měl-li co ještě jiného raději, tož to bylo jeho hospodářství a polování, jehož se nedovedl ani na stará kolena zříci. Tož i teď bylo mi těžko se vykroutiti; volky nevolky musil jsem vykládati... Za řeči přišli jsme i na hvězdářství. Když jsme již vyměřili velikost slunce a vzdálenost hvězd a vyslovili svůj podiv nad Boží moci a nevýličitelnou krásou přírody, pravil můj bratr: „Proč pak není ve dne hvězd viděti?“

Když jsem mu to vysvětlil, tu ozval se strýc Simanas: „Ale já jsem i ve dne viděl hvězdu!“

„Opravdu?“ tázal jsem se s bratrem.

„Viděl...“ opáčil Simanas, a opřev se o hůl, jal se vykládati: „Dávno tomu... Tehdá ještě já a vaši rodiče, — odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane! — a vůbec všichni z naší dědiny byli jsme pod pány... Já a Baltrum Rudoks rozhazovali jsme tam na poli u lesa hnůj; spěchali jsme, neboť bylo již odpoledne a do večera měli jsme rozkydati hezkých pár ještě hromádek hnoje na lán dovezených. A Bůh uchovej, abys s prací včas nebyl hotov! Tož jsme dělali o strhanou. Utíraje si s čela pot pozdvihl jsem hlavu — vzhlédnu: zrovna nad samým vrškem jedle na nebi světýlko vedle obláčku, pod nějž v té době právě slunce vlezlo.

„Koukej,“ povídám Baltruovi, „nesvítí to tam hvězda?“

„Sníš?“ na to Baltrus, i zdvihl hlavu.

„Jen se podívej!“ pravím mu. „Nevidíš nic vedle tam toho obláčku, jenž stojí tam za tou jedlí?“

„Opravdu,“ zvolal Baltrus, „jako by tam cosi svítilo!“

Stojíme, výrujíce na tu hvězdu a mudrujeme, jak to možná, by se za bílého dne hvězda ukázala. V tom svezou se naše oči, a nedaleko spatříme přicházeti šafáře Gimbutisa (téhož, co ještě na břehu řeky žije). Husí kůže vyskočila nám po všem těle.

„Co vy tu, „huncouti“, čumíte stojíce, ha?“ zahoukl dojda nás.

„Spatřil jsem, pane, hvězdu,“ odpověděl jsem všecek se třesa, „tož jsme ji s Baltrusem pozorovali. Nevíme, kterak to možná —“

„Jakou hvězdu, kde?“ ptal se.

„Pohleďte, pane,“ pravil jsem, „na vrch tam té jedle, — jak tam vedle obláčku svítí...“

Šafář kouká se sem tam, — nic neviděl.

„Nic nevidím...“ pravil dopáleně a zanechav nás odběhl.

My s Baltrusem jen jen jsme se drkotali. Teď, povídáme si, něco slízneme. Až se vrátíme, poručí donésti svazek prutů, zavolá nás do závětří, kde vždy „sázeli", a nalupá nám jich, že jich ani neuneseme. Na hvězdu jsme úmyslně zapomněli. Dělali jsme teď, až se po poli prášilo; srdce však se nám v prsou chvěla. Konečně spatříme zase šafáře, cosi v ruce nesoucího. Nohy pod námi klesaly, — jedva jsme se na nich drželi...

„Vidět ještě hvězdu?" ptal se nás.

Zdvihnu hlavu — ještě svítila. Ukázal jsem na ni. Šafář přiložil k oku dlouhou, trubku a — hledí.

„Opravdu, hvězda," pravil po chvíli. „Máš ale ty, Simane, dobré oči, když jsi ji dovedl zpozorovat."

Ještě jednou sám se podíval, potom i nám oběma trubku podal. Vzal jsem ji třesoucí se rukou, přistavil k oku a podivem div jsem nevykřikl: teď bylo zcela jasně hvězdu viděti, byla taková kulatá, pěkně svíťavá, jako zlaté jablíčko. Potom nám šafář vykládal, jak veliká je ta hvězda, která to je... Moc nám tohotehdá napovídal. Byl tak hodný, jak jsem ho nikdy ani před tím ani potom neviděl. Konečně si vzpomněl, že stojíme i poručil nám dělat.

My však s Baltrusem div jsme si radostí neposkočili, že tak dobře vše se skončilo.

„Což vás za to „neskřípli"?" zvídal můj bratr.

„Ne, tehda pomohla nám hvězda," oddychl si Simanas. „Než „lupali", ach, lupali!" mluvil dále staroch, vzpomínaje minulých dob a pokyvuje hlavou. „Za malichernou maličkost do krve zmrskali. Bůh uchovej, koho jednou skřípli, celý život na to vzpomínal. Což pak teď! Dnes můžete studovati, lidmi se stát — a přece naříkáte, vaši však tatci třásli se o svou kůži, ba i o život. A přece jejich zpěvem zvučely lesy vůkol. Však tehda bývalo i v lese radostněji, byly plny ptactva a divoké zvěře, země jahodami a houbami jen se pestřila a lískových ořechů tehda bylo, co dnes žaludů, v řece a stavech ryb — co si's jen přál, a jakých ryb! Když jsi chytil štiku nebo lína, měl jsi jich co nésti. A třebas jsme povinni byli vše to pánům odevzdati, přec' i nám to i ono „zbylo". Dnes však lesy kolem skoro úplně vykáceny, — vítr pískem pole zanáší. Vyjdeš si na lov, celý den chodíš, trmácíš se a podaremně čas maříš; o štěstí mluviti můžeš, doneseš-li domů zajíčka nebo tetřívka, mnohem častěji vrátíš se s prázdnou. Ryby vyhynuly; — raduj se, podaří-li se ti chytiti na štědrý den a na postní dobu pár bělic! — Eh, čím dále tím hůře, darmo povídat! Spíš' i ta žita a jařiny bujnější a pěknější bývaly —"

Simanas se odmlčel a zahleděl se smutně do dálky. Snášel se večer. Z lesů plížily se dlouhé tmavé stíny a pokrývaly pole obilní. Slunce sváželo se k zemi a chystalo' se spěšně schovati

za vysoký břeh Šventovský. Ochladilo se. Čas domů se odebrat. Nevolky vyšli jsme z jedlovi, kde se tak dobře leželo. Simanas šel se podívat ještě na jařiny, kdežto my se pustily domů. Ohléda na se, viděl jsem dlouho ještě postávati v poli Simanovu postavu, konečně však i on zahnul za les a zmizel.

(Ze sbírečky: „Jvairus apsakymeliai.“)

---

2. Romas Drintas: **Kraj štěstí.**

Z podání starých lidí věděl jsem, že na světě je kraj štěstí. V kraji tom je vysoká příkrá hora. Na temeni té hory stojí velikánská a nevypověditelně vysoká věž. V té věži pak je svatyně Boha lásky. Kdo ten kraj štěstí najde, na vysokou horu vyleze a na vrch věže vystoupí a dovede lidskou modlitbou ucíti Boha lásky, ten nalezne své štěstí a pozná všecky své přátele i nepřátele, koho však modlitby Bůh nepřijme, ten stane se obětí hromu uderení.

V hloubi duše mé zrodilo se nezdolné přání: najíti štěstí, poznati své přátele a nepřátele, pomodliti se ve svatyni Boha lásky. A tož, opustiv své rodiště pustil jsem se v širý svět hledat kraje štěstí, nalézti vysokou věž. Dlouho klátil jsem se po světě hledaje kraje štěstí, vstupuje do jeho houštin, kam ještě lidská noha nebyla vstoupila, kde ptáci a zvířata žasli, spatřivše ponejprv syna přírody člověka! Putuje, vyhladověl jsem, žízní jsem lekl, všecek zbídněl, ale nezmalomyslněl. Ve dne v noci, v zimě v létě jsem putoval, hledal, až jsem se konečně dostal do kraje štěstí, našel vysokou horu a spatřil obrovskou věž! Věž byla tak vysoká, že's vršku jejího nedohlédl; hora pak tak příkrá a ostrým kamením tak poseta, že jsi nemohl ani k ní přistoupit, abyses nezranil. Strach mne přepadl, ale nezoufal jsem. Vyvrátiv hlavu pohlédl jsem na slunce, napojil vyprahlou duši oživujícím balsámem a pomodliv se v duchu k Bohu lásky, jal jsem stoupati na vysokou horu. Sotva jsem první kroky učinil, ihned začala se země chvěti zdvihla se hrozná vichřice, bouře a smetla mě s hory. Sta tisíce sov a netopýrů bilo mě svými křídly do tváře, bránice mi na horu vystoupit. Z rukou i nohou zraněných ostrým kamením crněla krev. S čela řinul se pot úhavy. Srdce bolestí se chvělo. Než, neklesal jsem duchem, neztrácel jsem naděje, že horu slezu, vrchu věžního dosáhnu. A čím více krev z mých ran proudila, tím odhodlaněji jsem hore stoupal. Čím bolestněji rány pálily, tím více ve mně mohutněla touha temene hory dostoupiti. A tak já, s tělesným bolem v srdci, s jasem však duchovním v duši stále jsem stoupal výš a výše. A čím výše jsem vystupoval, tím větší radost života zaplavovala mi duši. A tak strádaje a umdlévaje za stoupání hore, vydrápal jsem se na temeno hory. Dostal jsem

se do svatyně Boha lásky! Najednou rozsvítilo se mi plně v hlavě, rozum můj začal božsky myslet a prozpěvovati Bohu lásky sluneční hymny. Cítil jsem, že jsem se stal novým člověkem, že jsem se ocitl na jiném světě. Ze všech stran zněly podivné zvuky a zpěvy, pořád výš a výše duši mou povznášejíce. Já, duševní radostí uchvácen, poklekl jsem na kolena u svatyně a pozdvihna ruce k slunci, jal jsem se modliti k Bohu lásky svatou duše modlitbu. Najednou nebe tvář zastřelo černé mračno, v ostatních rozsedlinách zabunácelo duté hromobití, celou nebes šíří poletovaly bleskové šípy, ohnivými kosami černé mraky půlice, nebesa se zemí měsíce. Bylo mi strašno, tělo, hrůzou lomcováno, počalo se chvíti, duchem však jsem nepadal, nepřestával jsem s Bohem lásky mluviti duševní modlitbou. Hromobití utichlo, ohnivé pásy, bleskové se scvrkly, nebes líce projasnivše, začaly se usmívati jarostí jarního jitra. — „Znamení, že Bůh lásky modlitbu mou přijal," — pomyslil jsem si. — I vzchopiv se náhle od svatyně Boha lásky, zahleděl jsem se otevřeným srdcem a duší do tváře nebes, usmívaje se jarostí a svěžestí jarního jitra. Jako pravý syn přírody, dítě slunce, hleděl jsem vyvalenýma očima stále na nebe, jako bych tam cosi tajemného, mně nepochopitelného viděl.

Pojednou rozstoupil se na východním obzoru nebesvod, a dvanáct andělů prozpěvujících hymny chvály člověkovi — panovníkovi nesoucích duhový prapor, přiletělo a takto ke mně promluvilo: „Člověče — bratře, dítě slunce! co na tento prapor napíšeme, poznej ty sám a všemu lidu to ohlas!

A dvanáctero andělů napsalo svými slunečními perutěmi toto na duhový prapor: „Člověče — bratře, dítě slunce! v tobě je tvé štěstí; pochopíš-li a poznáš-li štěstí, pak je najdeš.

Na světě není ani nepřátel, ani přátel, nýbrž jenom lidé — bratři, jež mají jednu a touž píseň lásky prozpěvovati jednomu a témuž Bohu lásky.

A dvanáctero andělů, ozářivše mne světlem štěstí, odletělo, ozdobivše se plamennými korunami, v nekonečné prostory.

(Kaunas, 1923. IV. 29)

Pozn. Romas Drintas jest mladý litevský spisovatel, jehož první sbírka povídek a črt „Žmogus žmogui" (Člověk člověkovi) vyšla v Kovně r. 1924. — Jonai Biliunas náleží ke starším litevským spisovatelům.

Jan Hudek:

Vzpomínky na † Msgr. Dra. Rud. Horského

Jak patrno, nepozbyl Dr. Horský svého humoru ani v této době, kdy zcela sám trávil život svůj na faře. Naopak, liboval si ve své samotě říkaje: „Žádný člověk nemůže být šťastnější nade mne!“ Vesele se točil kolem plotny, vařil, pekl, nůdle krájel, syreček strouhal, ale i zametal, dříví naštípal, uhlí si natloukl, boty čistil, slepicím zrní nasypal i kozám hnůj odklidil! „To přece není žádné umění“ — se smíchem říkal, když jsem se jeho výkonům divil — „když jsem udělal maturitu a doktorát, to by bylo zle, abych tohle nedovedl! Já vím, že by voni umřeli hlady, kdyby neměli mámu a sestru, leda že by šli ke mně na „kost“! Podívají se, tady mám celý jídelní lístek“ — a přinesl mi nějaké úmrtní oznámení, na jehož rubu napsáno měl několik svých „menu“. Papírem totiž velmi šetřil! Nejvíce si dal záležeti na polévce. V té bylo tolik různé zeleniny, že v té směsi — jak se říká — mohla státi lžíce! Když mi jednou s úsměvem ukázal takto naplněný talíř, domníval jsem se, že je to připravený pokrm pro Albíska. „To je pro psa?“ — tázal jsem se, ale Dr. Horský rozběhl se na mne se smíchem: „Já jim dám — pro psa! — to je pro mne!“ Od té doby jmenoval svou oblíbenou polévku „psinkou“. U svého prostého stolu často hostil starou, hluchou matku zemřelého hrobníka, která tvrdila, že „pan farář umí dobře strojit, a že si — „pošmákla!“ I P. provinciála Řehoře Kotta pozval jednou k obědu. Také mne žertem zval na „škubánky“ nebo na „nastavovanou kaši“, o níž tvrdil, že je tím lepší, čím vícekrát se ohřívá. Poněvadž byl v jedné osobě kuchařem i služkou, říkával si sám k sobě žertem: „Náno, vem tašku a jdi nakoupit.“ A vydal se na cestu do Dejvic s odřenou plátěnou kabelou v ruce jedné a s brevířem nebo knihou v ruce druhé. Kupoval-li někdy maso, na kvalitu příliš nehleděl, proto nakupoval v krámech ne právě prvotřídních. Doma si navařil třeba na celý týden jídla, jež pak jen ohříval. Jeho zdravý žaludek, či jak říkával — „žerno“ dobře mu „bral“. — Jednoho večera zastihl jsem Dr. Horského sedícího nad velikým železňákem, z něhož lžící nabíral polévku. Zdála se mu trochu připálená, čmoudem páchnoucí, ale nic si z toho nedělal. Když konečně přišel na dno, přišel zároveň na příčinu oné pořezřelé chutě. Vylovil totiž rozvařený nedopalek portorika! Jak se tam ten nešťastný „špaček“ dostal, snadno si vysvětlil. Měl totiž Dr. Horský nepěkný zvyk odhazovati zbytky doutníku někam do kouta. Náhodou vlétl „špaček“ do železňáku, v němž nepovšimnut v polévce se vařil. Následků však toto nedopatření nemělo! — Největší měl zlost, když válel těsto nebo vařením byl právě nejvíc zaměstnán, a někdo u fary zazvonil. Chtě nechtě, musil jako sv. Klement Hofbauer svléknouti kuchař-

skou modrou zástěru, navléknouti na sebe kabát a jíti „amtírovat". — Stávalo se někdy, že Moureček takovéto příležitosti využil a maso snědl.

Vděčný pro malíře byl by jistě výjev, jehož jsem byl jednou svědkem v kuchyni Dra. Horského. Spatřil jsem ho sedícího v ošumělém županu u stolu v prostřed prosté kuchyně stojícího. Po stranách jeho seděli Moureček a Albísek, na zádech Dra Horského přední nohy položeny, měla koza, dívajíc se přes jeho rameno na talíř na stole v otevřeném okně stál kohout, a dole na dvorku hejno slepic! Spráskl jsem nad tím divadlem ruce, ale Dr. Horský se smíchem mne vítal: „Tak vidějí, jestli pak nejsem jako ten Robinson na ostrově!"

Žil-li Dr. Horský skromně, žil ještě skromněji v době světové války. Za všeobecné nouze o potraviny spokojil se vším. Pokusil se v kouření zaměniti portorika za dýmků obyčejného tabáku, ale dýmku brzy odložil, nemoha snésti palčivosti na jazyku. Kouřil tedy „krátké". Když pivo bylo stále dražší a konečně se nedostávalo, pustil se sám do vaření piva. Tomuto „řemeslu" zůstal věren až do smrti. Mnoho ovšem nepil, za to však míval připraven objemný hrnek se studenou kávou, do níž hojně přimísil kozího mléka. Jeho dvě dobré kozy daly mu v létě tolik mléka, že jím podaroval nejen mne, ale i jiné. Spolubratři rádi vypomohli svému vikáři zrním pro slepice, moukou nebo nějakou hroudou másla. I pár králíků si jednou z visitace domů přivezl. Někdy, místo štóly, dostal od snoubenců bochník domácího chleba, tvaroh, nebo máslo. Vidím ještě dnes, jak zlíbal darovaný pecen chleba. Chléb byl jeho nejmilejší pochoutkou. Housek nebo rohlíků jsem na jeho stole nikdy neviděl. Při všem strádání humoru přece nepozbyl, ale na válku zle „hubačil". Říkával: „Mně budou musit i po smrti jazyk zastřelit!" Ve svých kázáních tak neohroženě mluvil, že po kázání často mi říkal: „Jestli po dnešním kázání nebudu zavřen, to bude moc!" Novinářským zprávám o „vítězném postupu" nevěřil, měl nejen bystrý postřeh, ale i dobré informace od anglického profesora, který nemoha se do vlasti vrátiti, na čas ubytoval se na Šárce. I na faře jistou dobu bydlil a dra Horského v angličině zdokonalil, takže nejen anglické noviny, ale Shakespeara v originále četl a anglickou řeč si zamiloval. Později na faře poskytl byt vzdělanému Ukrajinci, jehož informací Dr. Horský nejednou použil ve svých článcích v „Čechu". Znalost italské řeči sblížila Dra Horského i s dělníky italskými, kteří v té době zaměstnáni byli v blízké továrně. Rovněž se zaměstnanými ruskými dělníky na dvoře ve St. Dejvicích nád si pohovořil. Ruskou řeč miloval pro její něžnost. —

Ve své samotě obíral se stále studiem. „Zakousl se" vždy po nějaký čas do určitého oboru. Několik neděl byl „Francouzem",

t. j. četl a studoval francouzské autory, pak se věnoval italštině, jindy zase angličině nebo ruštině. Opět celé večery vyseděl nad četbou některého českého spisovatele, jehož díla přinášel si v brašně z knihovny Dejvické. Popsané archy papíru, na něž zaznamenával si význačné myšlenky různých autorů, svědčily, že nečetl jen pro zábavu. Není divu, že jeho články v „Čechu" a jeho řeči tak bohaty byly na případné citáty. Ale nejen četbě se věnoval, i rád zasedl k harmoniu nebo k citeře, při čemž dvakrát týdně zasílal nebo donášel do redakce „Čecha" své články. Uvážíme-li, že mimo práce kancelářské, starosti o osadu a vikariát, mimo vyučování ve škole a žurnalistickou činnost, sám si vedl domácnost, diviti se musíme, kde na vše to našel času! Odpočívat nebo dokonce zahálet Dr. Horský nedovedl! Času neměl nikdy nazbyt! Ani k holení si nesedl!

Chodě mydlil si někdy již notně ojíněnou bradu a rovněž chodě se bez zrcadélka holil. Že se to bez „krveprolití" nikdy neobešlo, nebo že břitva některý vous minula, lze snadno pochopiti. Byv upozorněn na tyto nedostatky, nedbal toho příliš, leda, že vytáhl ze zásuvky střep rozbitého zrcadla a krev si setřel. — Pomalu choditi neuměl. Divili se osadníci jak „pan doktor" umí utíkat. Někdy v rychlé chůzi se zastavil na chvíli, říkaje: „Proč vlastně utíkáme, vždyť jsme nic neukradli," ale za chvíli běžel zase jako dříve. Cestu do školy neb do Prahy měl na minutu vypočtěnu. Věděl za kolik minut bude tam či onde. Elektrické dráhy zřídka používal, ta mu příliš zvolna jezdila. Říkával o její rychlosti, že se „zastaví u každého rohu jako pes"! —

Když konečně světová válka byla ukončena, a v následující neděli Dr. Horský vystoupil na kazatelnu, v nadšení volal: „Jsme samostatni! Víte, co to znamená?" A nyní líčil význam této události, zmínil se o útrapách, jež zažil v mládí svém na školách, kdy česky mluviti bylo zakazováno, poukázal na vlastenecký zápal tehdejší studující mládeže a na pronásledování každého vlasteneckého projevu. „My stáří dovedeme oceniti význam dnešního okamžiku!" — volal nadšeně. Když pak po mši sv. zapěl chvalozpěv: „Tě Boha chválíme," při závěreční modlitbě slzel a hlas mu selhal. —

Představoval si, jako mnozí jiní, život v nově zřízené republice jinak, než jak se později jevil. Rozvrat náboženský, sektářství, hamižďnost mnohých „vlastenců" a jiné nectnosti vnutily mu do ruky ostré pero a do úst ostrá slova. Nebojácným slovem s kazatelny a jadrnými články v „Čechu" tal tam, kam se málokdo odvážil. „Co se mi může stát," — říkával — „jen že mne zavrou nebo zabijí." Rozvrat ve škole ho velmi rmoutil. Proti odstranění křížů ze škol mluvil skvělou řečí, v niž všecky mělké námitky mistrně odrazil, ale po prázdninách kříže ze škol přece zmizely. Když pak v době odpadů, kdy počalo ve školách odhla-

šování se od náboženství, přišel jeden žák k němu s lístkem oznamuje, že je „bez vyznání", odpověděl klidně: „Má koza taky!" Na nově zavedený pozdrav žáků: „dobrý den", kterým rozpustilci rádi posměšně kněze zdravili, odpovídal: „Dělej si dobrý den z toho, kdo tě tomu naučil, a ne ze mne!" Často stěžoval si na urážky, posměchy a hrubé chování, jichž zakusil od školáků na cestě i ve škole. Jeho prostý oděv a stáří zvyšovaly jen odvahu a drzost nevychované mládeže. „Jsem rád, že jsem už tak stár — říkával — „až tahle generace doroste, pomoz Pán Bůh! Rád jsem do školy chodíval, ale teď tam jdu s nechutí, ba se strachem! Děti se neučí, hrubě se chovají, neposlouchají, víry si neváží. Teď vůbec hulvátství, nevěra a omezenost mají vysoký kurs! Vystoupením z církve stává se rázem každý nedouk vzdělancem a domýšlivcem, jenž si myslí, že teď Pán Bůh nemá na něho žádného práva! To bude jednou strašné zklamání, až bude Pán Bůh účtovat s těmi, kteří se chlubí, že súčtovali s Jeho Církví. Já bych nechtěl být ani minutu mimo Církev. Co ti lidé myslí?" Důrazně mluvil a psal proti nově vzniklé církvi československé. Zvláště ho bolelo, že v této nové církvi stržena byla Matce Boží gloriola Jejího Panenství. „Tímhle činem" — říkal — „je jejich osud rozhodnut. Kristus Svou Matku příliš miluje, to je urážkou i Jemu učiněnou. Kristus sám snese mnohou urážku a odpustí, ale Svou Matku urážet si nedá. Potupením Panny Marie připravili se o poslední naději!"

Ačkoliv těžce nesl všecky urážky náboženské a urážky stavu kněžského, přece neklesal na mysli, ba neopak říkával: „Musíme být za to Bohu vděčni, že nás uznal za hodny něco pro Něho trpěti. Taková doba je pro nás plna zásluh!"

Postup zástupců čsl. strany lidové zdál se mu mnohdy málo důrazný. Jeho temperamentu spíše odpovídal směr politiky ludovců. Hlinku velice miloval a tak si ho vážil, že při nedávné návštěvě Hlinkově na Šárce téhož požádal, aby ho jednou pohřbil, ač původním přáním jeho bylo, aby ho pochoval zcela prostě některý Kapucín.

Několikaletý samotářský život Dra Horského změnil se r. 1919, kdy na faru jeho přistěhoval se zasloužilý p. řídící Václav Šťastný. Dr. Horský přiměl sám tohoto váženého vychovatele, který celý svůj učitelský život ztrávil na škole šárecké, aby trávil svůj zasloužený odpočinek v jeho faře, neboť v té době byla bída o byt. Od té chvíle ožila dosud zamlklá fara šárecká. Syn p. řídícího, Jos. Šťastný, úředník zemského správního výboru, který již po smrti mistra Roušala ujal se vedení kůru, brzy se zdokonalil ve hře tak, že Dr. Horský říkával: „Opravdu, už nepoznám, zda to hraje Roušal nebo „Pepča"! Nyní, kdy kol harmonia mladého ředitele kůru shromažďovali se zpěváci staří i školní mládež, naslouchal Dr. Horský otevřenými dveřmi ve

své kanceláři nově studovaným mším a vložkám, nejednou si pochvaluje: „To je krása," Neskrblil pochvalou „svým slavíčkům", jak tituloval soprány a alty.

Pan řídící svého odpočinku dlouho neužíval. Brzy počal churavěti. Dr. Horský obveseloval svým humorem starého přítele. „Táto, jestli pak bychom ještě svedli valčík?" — a již ho chytil a po kuchyni s ním „vytáčel". Ale byly i chvíle, kdy vážně oba starci spolu rozmlouvali, vzpomínajíce zašlých lepších dnů. — Zákeřná nemoc upoutala p. řídícího na lůžko, z něhož již nepovstal. Dr. Horský připravil svého přítele na smrt, zaopatřil ho svátostmi a brzy na to ho pochoval. Tklivou řečí nad rakví v kostele rozloučil se s tímto pamětníkem staré školy a osady šárecké

R. 1926 slavil Dr. Horský jubileum 50tiletého kněžství. Nepřál si okázalé slavnosti. Intimní přátelé však přišli do chrámu Šáreckého a po Bohoslužbách, při nichž šárecký sbor zapěl Sychrovu mši, která jubilantu byla zpívána při jeho primici, obklopili vycházejícího jubilanta ze sakristie na hřbitově. Potěšili ho staří jeho přátelé, k nimž žertovně mluvil o svém politickém „výměnku" o „koštěti", už v koutě postaveném. Netušil věru nikdo, že brzy budou doprovázeti jubilanta ke hrobu. Jeho duševní čilost utvrzovala každého v domnění, že je i tělesně zcela zdráv. Ale brzy na to počaly nohy vypovídati službu, a dech se nápadně krátil. „Muže smrti" — jak žertovně jmenoval lékaře — nevolal. Starý jeho spolužák přinesl mu jakousi mast na otýkající nohy. „Špatně spím a nechutná mi jíst — a to je u mne špatné znamení!" — tak pravil jednou ke mně. A nemýlil se! Jednoho dne při mši sv., kterou sloužil ve své kapli na faře, po evangeliu klesl k zemi stižen slabým záchvatem mrtvice. Přítomní domácí zvedli ho a k vědomí přivedli. „To nic není — jen malá slabost" — opakoval stále a sedě chvíli si odpočinul, načež mši sv. dosloužil. Následující neděli v sakristii vzal mi z ruky brevíř, listoval v něm, až našel v IX. lekci z „Commune confessoris non pontificis" známé místo v homilii sv. Řehoře: „... Venit quippe Dominus, cum ad indicium properat: pulsat vero, cum iam per aegritudinis molestias esse mortem vicinam designat..." Tušil, že i jemu nemoci smrt ohlašuje svůj příchod. Když jsem se na něho nedůvěřivě pozíval, pravil: „Ani nevíte, jak se na smrt těším!" Ještě před nemocí často mi říkával: „Já už mám život za sebou, a vzpomenu-li si na všecko, co jsem zažil, vidím jasně, jak vše je pomíjející. Nebýti věčnosti, nestál by ten život za to, aby ho člověk prožil. Divím se, jak někdo lpí na tom životě, jak dychtí po slávě a na ledačems si zakládá. Tak často o tom všem uvažuji, když před spaním dávám myšlenkám audienci!" Nedivno tedy, že se na smrt připravoval. Příští neděli zvolna o holi kráčel ke kostelu; zastavil se po chvíli, aby se vydýchal, a spatřiv mne volal na mne: „Tak, Emiliánku, drahá, už jsem připraven! Včera jsem byl u Jesuitů,

vykonal jsem generální sv. zpověď, hrob jsem si dal vykopati hned u kostela, abych slyšel kostelní zpěv.“ — Nohy mu stále otékaly, ale všechny funkce v kostele konal dále. Stěží a za podpory některého osadníka vystupoval na kazatelnu a takto i sestupoval po kázání, těžce a jen napolo klekal. Po mši sv. znaven usedl v sakristii schouten v plášť. Ale ani tehdy veselé mysli nepozbyl! „Sedím tu jako kulové esso“ — smál se veselýma dosud očima.

Do školy již nechodil. Požádal dp. Vojt. Buriánka, faráře na odpočinku, jenž v Dol. Šárce bydlil, za výpomoc ve škole. Na nějaký čas otok z nohou částečně zmizel, ale pak opět stoupl výše. „Ani nevíte“ — pravil mi — „jak ukrutnou mám bolest.“ Ale nedal toho na sobě znáti. Vesel byl stále a horlivě psal články do „Čecha“, — „Vánoc se nedočkám“ — předpovídal v adventě. „Všechno jsem dal do pořádku. Knihovnu dostane bohoslovecká fakulta, zbylé peníze sirotčinec Vinohradský, a z toho, co zde vidíte, už není nic mého, ani ta postel.“ Denně čítával ze sv. Alfonse část o přípravě na smrt, i kázání jeho prozrazovala, že na smrt vážně myslil. Kleriku a mešní roucho jako oblek do rakve měl připravený. „Pepčovi“ dal pokyny, jaké zpěvy se mají při jeho pohřbu zpívati. „Zazpíváte mně vy, t. j. Šáreční zpěváci, a to: mé „Requiem“, mé „Salve“ a „Miserere“; a po mši sv. „Tisíckrát pozdravujeme Tebe“, Určil si vypravení pohřbu pohřebním ústavem „Marianum“, a Milosrdné Bratry požádal, aby ho do rakve oblékli, za čež odkázal jim své cenné harmonium. Naléhal na hrobaře, aby hrobka byla připravena: „Táto, pospěšte si!“

Ve středu, dne 22. pros. 1926, navštívil Dra Horského dp. farář Emil Stárka, s nímž srdečně se bavil a přátelsky rozloučil. Po jeho odchodu, chtěje si odpočinouti, lehal si na lůžko. Druhou nohu již k lůžku nezvedl — skonal raněn mozkovou mrtvicí o půl 5 hodině. Právě do fary vešel dp. farář Buriánek, který spěšně udělil umírajícímu svátost posledního pomazání. Za chvíli umíráček oznamoval úmrtí faráře Šáreckého....

Dva členové z konventu Milosrdných Bratří oblékli a do rakve vložili v Pánu zesnulého. Po dva dny vystavena byla tělesná schránka jeho ve farní kapli, kamž stále přicházeli zblízka i z dáli ctitelé jeho. Zvláště v den pohřbu — 27. pros. — tísnil se lid v chodbách fary a kol rakve v kapli. Poslanec Andrej Hlinka nepřijel k pohřbu. Psal redakci „Čecha“ list datovaný 25. pros. „.... Najviac ma bolí, že pre slabosť a 25° zimu nemožno mi odobrať sa na dvanásť hodinovú cestu do Šárky...“

Pohřební obřady, průvod a requiem v kostele vykonal arc. kancléř a metropolitní kanovník Monsgr. Dr. Fr. F. Hrubík za četné assistence kněží. Po requiem promluvil sekretář libockého vikariátu dp. Ferd. Zuna z Jinonic k přítomným v kostele, na

čež po výkropu lid zazpíval oblíbenou píseň v Pánu zesnulého: „Tisícknát, pozdravujem Tebe". Tak se rozloučil Dr. Horský se svým kostelem.

Před otevřeným hrobem promluvil posl. V. Myslivec, který vylíčil zásluhy Dra Horského o probuzení katolického lidu vůbec a dělnictva zvlášť. Po tě promluvil arc. vikář Mons. Josef Tomšů, předseda správní rady Čsl. akc. tiskárny, zmíniv se o neohrožensti v Pánu zesnulého, který nelekal se v bouřlivých dobách r. 1889 na Kladně položiti základy křest. sociálnímu spolku. Za šárecký chrámový sbor rozloučil se p. Zd. Souhrada s Dr. Horským, který tak rád naslouchával zpěvům z kůru šáreckého a chrámový sbor miloval. Železničář a starý pracovník na Náchodsku p. Středa rozloučil se jménem bývalých voličů s Drem Horským, jemuž děkoval za vše, co pro tento okres vykonal. Dále mluvil redaktor T. J. Jiroušek, spolubojovník Dra Horského, s nímž kypřil tvrdou půdu českou, do níž kladli pak první sémě křesťansko-sociálních idei. Konečně za farníky šárecké dal poslední „s Bohem" duchovnímu vůdci, výmluvnému kazateli a ochotnému rádci předseda organisace čsl. strany lidové v Lysolajích p. Fr. Plzák.

Odešel veliký muž, Bohem nadaný řečník, neohrožený bojovník za práva církve sv., muž do poslední skoro chvíle pevného zdraví, prostého života a nezkalené, veselé mysli! Umlkla navždy jeho výmluvná ústa, ztuhla do poslední chvíle pero třímající pravice, pohaslo jeho veselé oko. Po neúnavné, všestranné činnosti odpočívá na idylickém šáreckém hřbitově, v blízkosti chrámu Páně sv. Matěje, na místě, nejprudším větrům vystaveném. Právě toto místo zvolil si již před smrtí svou Dr. Horský, který od útlého mládí zvyklý čeliti každé bouři života. Padl po boji, padl, ale padl jako řek — jak jej nazval ve své řeči nad hrobem spolubojovník jeho redaktor T. J. Jiroušek.

Ano řek — ač stařec 75 letý! —

Dopsáno v pašijovém týdnu, dne 12. dubna 1927, kdy nad Šáreckým vrchem skřivánčí píseň jarním vánkem zalétá ke hrobu Dra Horského. A k této písni druží se i tato má prostá vzpomínka.*)

---

*) Pro příští ročník „Vlasti" máme připravený obšírný životopis a vylíčení sociál. činnosti Dr. R. Horského z péra T. J. Jirouška, který jej k prách na poli sociál. získal.

Františka Rezková:

Josefa Pedálová.

(Č. p.).

Pedálová Josefa

Dr. Josefu Zieglerovi 1825

V Praze dne 7ho dubna.

Vysoce Důstojný, Vysoce učený Pane,

Pane mně Milostivý!

Čítat to pro mne utěšená zábava, tyto svátky s Vašim listem a s roztomilými spiskami od Vás, Milostivý Pane, mně odeslanými, se obírati. Nebylo mi lze dříve za tak vzácné dary slušnou složiti díku, protože každou uprázdněnou chvilku jsem vynaložila v přehlížení, zpytování a obdivování srdečně upřímných, k zvelebení mravů, poučujících slovíček našich horlivých vlastenců. A kterak duše má pojata jest plesem vidouc valné číslo českých vlastimilenců s svými prácičkami k Vám, Důstojný Otče, spěchati. A jak výborně se daří namahání těch českých horlitelů! Mé srdce láskou k vlasti vroucí, časem tento pronese vzdech — kýžby i mně bylo možno vplésti se mezi Ně!! Ačkoli stavu okolnosti v to mi vložily příčku, já předc s nětčím jsem nápomocná, totiž v mé klášterní tichosti každodenně k Bohu své vroucné prosbičky zasýlám, aby sémě Vašich drahých slov ujalo se krásně v srdcích, aby vzrostlo náboženství a cnost, slovem aby svaté Vaše podnikání stem přinášelo užitky. Když v srpnu ráčíte do Prahy přijíti, Milostivý Pane, není-li pravdy? že i Vaši Dobrovlastky v kláštere navštívením poctíti ráčíte.

Mé duchovní sestry Terezie a Františka s srdečným se odporoučením Vaši Velebnosti poníženě ruce líbají. Rovněž tak Vaše věrná vlastenka a přítelkyně

Marie Antonie
z řádu sv. Alžběty.

Přítomné přání jsem Vaši Důstojnosti k novému roku se osmělila zaslati; když Vás tehdy nedošlo, račte jej teď milostivě přijmouti. Vím, že ním nezhrdnete; jakožto znatel nelíčených cností ráčíte ihned seznati z jakého průvoduje srdce.

Třebať já byla za zdmi,
Předc se těším Vámi všemi
Horliví Vlastencové,
A přeji Vám dobra všeho,
Vážím si jména Vašeho,
Všech Čechův Milencové.

Nový rok mi klestí cestu
Přímou ku Králové městu,
Kde Přítel můj přebývá,
K němuž já lnu lichotivě,
Získat si jej toužím chtivě
Jako Češka horlivá.

V roce novém milost Boží,
Přeji, slovem vše, co blaží,
Budiž Boha darem Vám;
Vaše podnikání svaté
Vrací Čechům věky zlaté,
Liboslav i cizím znám.

Žijte blaze, žijte dlouho,
Píště Čechům hodně mnoho,
Jak jste posud činíval,
Mně, jest drahé každé slovo,
Které péro Zieglerovo
Podalo, jímž zajímal.

Obradujte přítelkyni
S řádky aspoň některými,
Bych se měla s čím těšit.
Víte, že my slabé Češky
Zpodpíráme na Vás všecky,
Chcemeť se Vám zavděčit.

praes. 16 April 1825.

Listy Pedálové psané Vinařickému jsou uveřejněny tři s daty 19. května, 24. září 1829 a 9. srpna 1830.*) Z téhož spolehlivého pramene dovídáme se, že Vinařický zvěděl skrze Čelakovského o vlastenecké sestře Marii Antonii. — S Kamarýtem vyměnila listů 17; při zprávě o její smrti povzdychl si Kamarýt: „Můj Bože! nebyl bych sobě pomyslil, že jen jednou ji viděti a jednou s ní mluviti budu!" Bylo to za jeho pobytu v Praze v září 1829. Jemný Kamarýt netušil jak nelichotivý titul vynese mu v budoucnosti jediná návštěva v klášterní hovorně! Že si dopisovali, zaviní Čelakovský, dne 29. září 1829, povzbuzuje listem svého ostýchavého přítele: „Jestli tvá libost a můžeš-li někdy něco chvilek odstraniti, mohl bys' ji lístkem potěšiti, já bych to nastrojil, žeby i ona tobě zas odepsala, a považ v jaké pěkné (a mohu říci věru pěkné, neboť její lístků sobě velice vážím) dopisy bys mohl přijíti." Kamarýt ve své odpovědi poznamenává: „Vyzýváš mne k dopisování, ale musíš také povědět kudy kam, aby se nikde nena-

*) Václav Otak. Slavík: K. A. Vinařického korrespondence a spisy pamětní. I. díl.

razilo.“ Kamarýtovo setkání s Marií Antonií vyvolalo u něho obdiv hvězdičce, jež zasvitla v temnotách a když zhasla, želel ji, jako želíme každého dobrého člověka. — Všechny prameny poznamenávají sice ztrátu listů Kamarýtových a Pedálové, ale současně projevují naději, že budou přec jen někdy nalezeny, což jest žádoucí. Po smrti Kamarýtově (1833) píše Čelakovský jeho bratru Františkovi: „Zaslání M. Antonie listů jsem velmi povděčen, chovám též u sebe Josefovy listy, které k ní byl psával, obojí sobě pořádkem času opisují, již jsem do polovice hotov a pak Vám obojí, všech dohromady 17, odešli. Dle mého úsudku jsou tyto listy zajisté nejpěknější stránky, jež kdy Marie Antonie a bratr jsou psali a zasluhují zachování. Postarám se, aby aspoň opis můj na dobrém místě schráněn byl a tak pozdějšími časy někdy vůbec se vydal. Že nyní ještě vydati se nemohou, sám snadno uvážíte. Aspoň já nikterak do světa pustiti je nemohu, ježto sám předmětem jsem časté rozprávky, kteráto místa ne tak snadno vypustiti by se dala.“

Nikde se nepraví kde a jak seznámila se M. Antonie s Čelakovským; ve společnosti to nebylo, ježto ona jako řeholnice klášter opustiti nesměla. Téměř všechny prameny udávají, že seznali se r. 1825 (někde i r. 1827), což se zdá nesprávné býti, neboť sama Pedálová r. 1825 poznamenává, že před třemi léty zasadila v zahrádce na památku svého přátelství dvé stromků javorových. Dle toho lze spíše položiti r. 1821 za dobu jich sblížení an téhož roku doporučil Čelakovského k Alžbětinkám na obědy vysoký duchovní hodnostář. Jeť známo, že r. 1821 přivodil si Čelakovský ze studií chorobu oční a že se živil hodinami strádaje těžkými poměry hmotnými, k nimž přidružovala se nerozlučně těžkomyslnost a duševní bouře. Začátek jejich seznámení byla tedy prósa života — obědy, to byla asi ona „hmotná“ podpora, na niž se tu i tam poukazuje. Jinak jej podporovati nemohla, poněvadž žádných peněz neměla a míti nesměla, když složila slib chudoby. Kouzelník čas změnil všednost v poesii ušlechtilého přátelství; že Pedálová ze všech známých nejvíce si oblíbila duchaplného básníka, jest věcí osobního vkusu. Povrchní pozorovatelé jsou s úsudkem hned hotovi, proto nechybělo ani poznámek o nepoměru jich let, ale duševní shoda jest příliš jemné předivo a proto nesnese rozboru lidí nízce smýšlejících. S Čelakovským vyměňovala listy něco přes pět let (1825 až 1831), listů těch je uveřejněno tiskem 42, posílala jich tedy průměrně 8 za rok. Jsou prý staromódní, budiž! ale ty, jež píšeme dnes, budou za století také staromódní. Uchvacující jest v nich její upřímnost, co na srdci, to na jazyku; její šlechetná povaha neznala dvojité hry vypočítavosti a opatrnosti. A byl by Čelakovský tolik let s pietou uschovával její listy, kdyby byly bývaly pokrytectvím bezcenné? Uvažme trochu, kde Pedálová žila, byla to klášterní nemocnice, kuchyně a smutná celička. Po vykonání namahavých povinností svých, jež ruce její ozdobily perlami mozolů,

zbyl jí pro útěchu a osvěžení — papír a inkoust. Tu buď spisovala, nebo psala listy českým buditelům, tyto písemné styky povzbuzovaly její snažení, pro něž měla ve svém nejbližším okolí tak málo přízně. Návštěvy, jež přijímala v hovorně (zřídka kdy ve své celičce) byly krátké a občasné; nějaké nepřístojné chování byly by jí prostě v klášteře zakázaly. Jak rušný život vedly Lespinassová, Staëlová, Sandová a j. a co našly obhájců a zastanců! Ale ta naše česká fialinka, která v odříkání hledala dokonalost, která svou hlavu skláněla jen k modlitbě a k práci, získala si u potomků nepatrné jen uznání. Ti, kteří ji osobně znali, velebili ji, kdo za života jejího o ní slýchali, chválili ji, ale čím dále tím více horšil se úsudek o ní; projevoval se pohrdavým úsměvem, nepříznivým „kuchařka", ba i příkrým „stará panna". Za veškeru její práci a obětavost věnčili ji bodláčím posměchu a někteří povýšenci dvacátého století hodili po ní kamenem. Nevzali v uvážení dobu, v níž žila a psala, zapomněli, že nepřátelé nám tehdy odzváněli umíráčkem.

R. 1825 navštívil Čelakovský Pedálovou všeho všudy třikrát, vysvětluje to jeho povážlivé onemocnění touž nemocí, kterou i zemřel a jež vzala původ svůj z přílišného namahání duševního. R. 1830 před prázdninami došlo mezi nimi k nějakému rozladění, Pedálová píše vyčítavě: „Však i já také o vás vím všecko a třebať byste sedmerou pečetí ústa upevňoval, vímť já jinou cestičku, kudy k srdci se dostati a v něm všecky skrejše vysliditi. Prosím vás, jen to již nějak dokončete (opravu Keře rozmarinového), vždyť vás již nikdy tímto nebudu obtěžovati." V druhé polovici r. 1830 již jen zřídka kdy navštívil Čelakovský Marii Antonii, což mu i připomenula, že to již celá věčnost, co se o něm ani toho nejmenšího nedozvídá. Svému oddanému příteli Kamarýtovi posteskl si Čelakovský 17. prosince 1830: „.... již jsem u ní (u Marie Antonie) hezky dávno nebyl, nechci jí též mou zlou rozpoložeností nemilým hostem býti; možná že i to příčinou, že mne posledníkrát trochu chladně přijala, jak se před tím nestávalo." Dne 22. prosince 1830 odpovídá Kamarýt Čelakovskému: „Antonii se nediv, jestli tě, jak pravíš, chladně přijala. Za jedno již taková truchlivá mysl ráda o lásce jiných pochybuje a k nedůvěře se kloní; pak oko ženské, zvláště oko Antonie, něžné k podivení, skrze zevnitřnost do srdce pronikne; pročež možná, že ona tu samou chladnost u tebe nalézati se domnívala."

Nadešel r. 1831, v prvých dvou měsících psala M. Antonie Čelakovskému pouze jednou, a to list tak střízlivý, jakoby k ostatním ani nepatřil. Posledně navštívil ji 24. února a 5. března byl mu oznámen náhlý její skon. Čelakovský dlouho želel smrti Marie Antonie, protože bolest jeho byla opravdová. Též v dopisech zalkal: „Není zde více anděla našeho Marie Antonie. Pánu se líbilo tuto svatou duši povolati k sobě. Mně posavade nelze se po ní

z tesknosti vybrati. Zvláštním ke mně soucitem a dobrodiním toto srdce jedva v světě nalézajíc sobě rovného, bylo mně nakloněno.“ Pedálová svým jemným taktem a přívětivostí uklidňovala rozervanou duši básníkovu, tím mu projevovala své nezištné přátelství, což i Čelakovský vlastními slovy potvrzuje. Co se stalo s literární pozůstalostí M. Antonie? Listy Kamarýtovy a snad i své Čelakovský zachránil, vše ostatní bylo zničeno jejím německým okolím, jež nevraživě pohlíželo na její snahy o lepší budoucnost národa.

Pedálová byla pohřbena 7. března 1831 dle některých na druhém, dle jiných na třetím olšanském hřbitově. Památka její uctěna pomníkem, jejž postaviti dal tehdejší pražský biskup Pištěk spolu s některými spisovateli a ctiteli zesnulé. Nápis na pomníku byl od Čelakovského. Kdy byl pomník postaven a vysvěcen, nevypátrala jsem, lze se však domnívati, že se tak stalo před odchodem Vinařického z Prahy na faru v Kováni (koncem dubna 1833), neboť horlivě sbíral příspěvky mezi svými známými. R. 1843 dostaly Alžbětinky část hřbitova na Vyšehradě, kamž i ostatky M. Antonie byly převezeny, neví se však určitě, byl-li převezen i její čestný pomník, či zůstal-li na Olšanech; prvé jest pravděpodobnější.

Navštíviš-li kdo hřbitov vyšehradský, věnuj vzpominku i Josefce Pedálové, která mnoho vytrpěla za to, že vřele milovala svou vlast. — Jako jsem začala, tak i končím slovy Sabinovými: „Za času Marie Antonie pořídku se objevovaly tvořivé povahy na obzoru literatury české. Zdaliž by spravedlivé bylo, netečností obcházeti hroby těch, jež byly? Nechť mezitím i u nás nový svět myšlenkový se rozvinul, přece ony prvotné květy zasluhují, aby se hled potomstva na okamžik při nich zastavil. Vzduch, v kterém zrály, půda, z které vyrostly, vichřice, jež zrušením jich hrozily — to vše nám poskytuje hojné látky k přemýšlení a ku poznání národních a literárních našich osudů.“

Ignát Zháněl:

Dr. Antonín Bruckner.

(C. p.).

V Mnichově ji provedl Hermann Lewi dne 10. března 1885. Při první zkoušce prohlásili někteří hudebníci, že nebudou hráti, protože se jim skladba nelíbí. „Počkejte na pátou zkoušku a budete jinak mluviti," odvětil Lewy. A splnilo se, hudebníci byli nadšeni, obecenstvo též. Po koncertě byl kommers, při němž prohlásil při přípitku Lewi, že je Bruckner největší symfonik po Beethovenovi, vlastně jeho pokračovatel — což se ujalo. Bruckner chtěl věnovati symfonii bavorskému králi Ludvíku II., který po sdělení Lewiho přijal dedikaci. Vídeňský nakladatel Gutmann žádal příspěvek tisíc zlatých, aby mohla symfonie vyjíti tiskem. Lewi sebral tento obnos v Mnichově a zaslal do Vídně.

Ve Vídni ji provedl Hans Richter*) teprve 21. března 1886. Obecenstvo přijalo ji velmi nadšeně, po každé větě byl mnohokráte vyvolán skladatel. Jak si odporovaly kritiky! Kritik Gustav Dömpke učinil se „nesmrtelným" svým výrokem, že „Bruckner komponuje jako nepříčetný, jako opilec." Hugo Wolf píše o ní: „Což zapomínají filharmonikové, že má Bruckner ve svém psacím stolku ještě jiné symfonie, které čekají na vysvobození a jsou stejně vysocí rekové — Cimborassové oproti krtčím hromádkám Brahmsových symfonií." Bitva byla vyhrána. Bruckner se stal světově známým, ve Vídni pak povšimla si ho celá veřejnost. V Berlíně provedl ji Siegried Ochs dvakráte, roku 1891 a 1894, za neobyčejného aplausu všech přítomných. Bruckner byl při obojím provedení. Roku 1891 připojil Ochs k Symfonii Brucknerovo Te Deum.

Po koncertě roku 1891 psal 21. června Bruckner z Vídně Ochsovi: „Zázračný řediteli! Ještě dnes slyším vzorné fortissimo „Tu rex gloriae Christe"... nikdy více neuslyším této skladby tak dokonale; bylo to jako v ráji pěkné... že se nikdo v Berlíně neozval proti, je vaší zásluhou. Ještě jednou vzdávám věčný dík a jsem pln podivu pro pana ředitele! Ještě jednou sláva! sláva! sláva!" Když tam roku 1894 opět přijel, přijali jej hudebníci na podiu intrády, provedení bylo opět skvělé, jásot nekonečný.

Nejnovější životopisec Brucknerův, Max Auer**) upozorňuje na skvostné Adagio této VII. symfonie, která vyjadřuje bol nad úmrtím Wagnerovým. Bruckner je složil téhož dne, jak došla zpráva do Vídně. Něco podobného má Beethoven v „Eroice"

*) Za řeči ptal se Richter Brucknera odkud zase má tak překrásně rozčleněný hlavní motiv první věty. — Otevřeně se přiznal: „Není ode mne, hrál mi ho ve snu X., hráč violy."

**) l. c. str. 217.

a Wagner v „Götterdämmerung" jenom s tím rozdílem, že u Brucknera je vše provanuto křesťanským duchem, neboť hlavní théma obsahuje kromě nářku též útěchu, kterou uděluje víra ve věčný život. Bolest, kterou způsobilo úmrtí milované osoby, je touto naději zmírněna.

V době, kdy skládal tuto symfonii ušel Božím řízením smrti ohněm. Chtěl jíti 8. prosince 1881 do „Okružního" divadla (Ringtheater) naproti němuž bydlil, ale Offenbachova opereta „Povídky Hoffmanovy" se mu nezamlouvala proto nešel na představení. Divadlo téhož dne shořelo, při čemž zahynulo velmi mnoho lidí. Bruckner viděl z okna všechnu hrůzu požáru.

Podobně ušel již dříve jednou smrti. Když se chtěl vrátiti domů z Londýna, zameškal loď. Přišla do bouře, utrpěla havarii, při čemž zahynulo více lidí.

Osmá symfonie v C mol je věnována císaři Františku Josefovi. Je dle jednohlasého úsudku znalců n e j l e p š í z e v š e c h s y m f o n i í Brucknerových. Složil ji skoro celou v ovzduší jemu nejmilejším, ve své vlasti v Horních Rakousích na faře ve Štýru, pak v klášteřích St. Florian a Kremsmünsteru, v letech 1884—90. Nejlepší je II. věta, Adagio, takového ani Beethoven nesložil; je nejdelší ze všech celé hudební literatury, trvá déle, než celá Beethovenova symfonie, skoro půl hodiny, úplných 28 minut. Kritikové je nazývají „Korunou hudby devatenáctého století".

Ve Vídni ji provedli filharmonikové za Hanse Richtra 18. prosince 1892. Byl to vrchol oslavy Brucknerovy vídeňským obecenstvem, které mu jásalo a tleskalo bez konce. Pro dirigenta přichystal zvláštní požitek, pozval ho do svého bytu na — čerstvé koblihy.

Na vánoce téhož roku byl Bruckner ve Štýru a St. Florian, ale vrátil se do Vídně těžce nemocen, s oteklýma nohama — měl vodnatelnost.

Poslední, nedokončená, devátá symfonie je v D mol. První náčrtky jsou z roku 1889, ale odložil ji, až teprve v dubnu 1891 počal se jí vážně obírati. V létě 1894 byly dokončeny tři věty. O druhé „Scherzo" píše Maxtner, že je nejgeniálnější ze všech Brucknerových skladeb pro naprostou původnost thémat. III. větu „Adagio" nazval skladatel „rozloučením se světem", nazýval je nejdojemnější skladbou, kterou vůbec složil, říkával: „když je hrám, vždy pláču." Poslední, IV. věty „Finale" nedokončil, uchovalo se pouze 75 stran partitury, až do dne úmrtí o něm stále přemýšlel a pracoval, v den, kdy zemřel napsal několik dalších taktů. Přátelům říkával:

„Své dřívější symfonie jsem věnoval různým šlechetným ctitelům, poslední devátou věnuji milému Pánu Bohu, přijme-li ji," dodal zbožný stařec, bolestně se usmívaje, „aby mělo dílo přece nějaké ukončení, budiž použito za finale, za poslední číslo „Te Deum",

k čemuž se výborně hodí," dodal. Později mrzívalo Brucknera, že zvolil toninu D mol, říkával: „Jistě řeknou, že jsem chtěl napodobiti devátou symfonii Beethovenovu, která je též v D mol, ale nic nezměním, vždyť je D mol tak příliš krásná tónina, mně se náramně líbí."

Devátá symfonie chce vylíčiti utrpení a lásku lidstva, vnitřní i zevnější boje vlastního „já" oproti světu a nadpozemskému, je tak velkolepá, že nadobyčejně bohatě nadaný Bruckner položil jí konečný kámen symfoniím XIX. století. Ponejprv ji provedl Loewe ve Vídni 11. února 1903. Sotva zahrál orkestr několik taktů, nezůstalo jediné oko sucho. Všichni byli hluboce dojati i pochybovači cítili, že zanechal mistr dílo nejvzácnější, nejsvětější.

Z oboru komorní hudby složil Bruckner toliko smyčcové kvinteto v F dur, roku 1879. Provedl je ponejprv Hellmersberger se soudruhy ve Vídni 8. ledna 1885. Místo Adagia, které se mu nezamlouvalo, složil Bruckner poněkud kratší „Intermezzo".

„Miluji Brucknera," píše Storck,*) „myslím, že je to jediná možnost blíže k němu přistoupiti. Když jsem byl přítomen při jeho deváté symfonii, vznikla ve mne tato láska; od té doby je mi vše, co vytvořil milo. Katolicism nenašel dosud ve svých nejlepších podstatných základech tak silného hudebního výrazu, jako u Brucknera. Bruckner je katolikem v duchu středověkých německých mystiků, z nichž každý hledal pro svou osobu svého osobního Boha. Proto působí jeho hudba na nynější obecenstvo tak cize, protože je mu cizí tento světový názor. V hudbě nepropůjčil mu nikdo dosud tak silného výrazu, toliko u Schuberta a Haydna nalézáme ojediněle podobné zvuky."

Dlouho trvalo, než došlo hudební umění Brucknerovo aspoň uspokojivého uznání. Otázka o výbornosti jeho skladeb byla definitivně rozřešena v říjnu 1921, kdy berlínská „Allgemeine Musik Zeitung" uveřejnila v čísle ze dne 7. října 1921, 48. ročník ve slavnostním Brucknerově čísle (str. 651—734) na straně 671—691 odpovědi od padesáti nejznámějších odborníků, umělců, skladatelů, kapelníků, na otázku, zda přináleží Bruckner k nejlepším novějším skladatelům? Všichni jednomyslně odpovídají kladně. Někteří podali velmi duchaplné odpovědi, stůjte, tuto aspoň tři z nich. Dr. Vilhelm Kienzl píše: „Hudba Brucknerova se proto nepěstuje, poněvadž se zdá jeho umění býti některým nečasové. Vyplynulo z hluboce založeného náboženského citu." Dr. Ernst Decsey píše: „Bruckner počká, čekali Bach, Beethoven. V Brucknerovi spočívá hlas Boží. Chceme agitovati pro Boha? Bruckner bude přemnohým k útěše. Ostatně „non confundar in aeternum", nebudu zmařen na věky, (bylo oblíbené heslo Brucknerovo). Nenechme si odlouditi

*) Storck Karl: Geschichte der Musik 1. vyd. str. 785 ann 1904, Stuttgart, Muth.

našeho největšího německého geniaj mystika, křižáka hudby od zahluchlého rationalismu.“ Jiný kapelník píše: „Kdo nepěstuje hudby Brucknerovy, zavřel si sám dveře ráje.“ Nyní jest všeobecný tento názor: „Čím byl a jest až po dnešní den protestantské hudbě církevní Jan Šebestián Bach, tím jest a zůstane celému katolickému světu dr. Anton Bruckner.“ Jest však bohužel dosud u nás katolíků nedoceněn. Jeho skladby neprovozují se buď vůbec nikdy, nebo velmi zřídka na kůrech našich katolických kostelů. Literaturu o něm pěstují dosud skoro výhradně nekatolíci. Proč se ho více neujímají jeho souvěrci?

Jistě dojde i jeho doba! Ještě roku 1845 považovali devátou symfonii Beethovenovu, jeho poslední sonaty a kvarteta za úplně pochybené bláznovské, divoké plody, obsahem i formou jeho nemocného ducha (byl docela hluchý). Dnes však jsou průhledny a jasny každému průměrnému hráči na klavír. Podobně bude i se skladbami Brucknerovými, jim patří budoucnost! (v. dr. Schwetsch l. c. str. 34).

Stoleté narozeniny (4. září 1924) dra Antona Brucknera byly všeobecně oslaveny s náležitou pietou v celém hudebním světě. Ve Vídni promluvil v národním shromáždění předseda Niklas slavnostní řeč, při níž řekl mezi jiným: „V tomto jednoduchém muži povstal hudbě tvůrčí duch, velikán, jakých bylo málo na světě. Jasněji, než kdykoliv jindy září jeho jméno právě v těchto dnech.“

Teprve příští dny ocení tohoto mistra mistrů po zásluze, bude chloubou katolíků, okrasou církve.*) Velký nadšenec Brucknerův, dr. Schwetsch (l. c. str. 114). Končí svůj spis o něm těmito slovy: „Kdyby si církev rozuměla, prohlásila by tohoto mistra nového umění církevního za světce!“ Jako protestant přestřeluje; chce říci, že si my katolíci sami škodíme, když si nevšímáme svých největších veleduchů.

*) Nejnovější životopis Brucknerův vydal Richard Wetz, jako číslo 6372-3 „Reclamovy Universal-bibliotek“. Str. 142. cena 4·80 Kč. Autor studoval a řídil skladby Bruknerovy 25 let, vnikl v jejich ducha. Staví ho vedle Beethovena a Wagnera. Podává stručně vše důležité o Brucknerovi. Spis doporučujeme všem přátelům Br. jako velmi vhodný. Nazývá Br. druhým a to katolickým Šebestiánem Bachem.

Dr. Jan Skácel:

Z dějin katolické církve v zemích habsburských.

(C. p.).

Katolické smýšlení Františka Josefa a vídeňské vlády projevilo se tedy dvěma dubnovými dekrety a konkordátem; srovnejme s tím očividné porušování práv církve za jeho dlouhé vlády.

Napřed sluší ještě doďati, že se císaři velmi vymstilo nedbání rad episkopátu rakouského na počátku jeho vlády.

V hore zmíněném listu pastýřském připomínají biskupové mladistvému panovníku první z jeho povinností: utvořiti z různých národů říše opravdový svazek bratrský, rodinu národů sdružených kolem trůnu. — Císař a jeho rádcové uskutečnili tuto radu tak, že rozdělili národy říše na panující a poddané: panujícími byli Němci a Maďaři, poddanými Slované a menšiny rumunské a italské. Kriteriem, zda vláda vídeňská správně řeší povinnosti moci státní k občanům, byla nespokojenost všech: protože všichni byli nespokojeni, bylo to vládě důkazem, že vládne správně a spravedlivě.

Bohužel, katolická církev, pokládaná císařem a vládou vídeňskou za prostředek politiky habsburské, trpěla nejen pronásledováním se strany vlády, ale i nenávisti se strany mnohých vlastenců různých národností rakouských, kteří, neznajíce pravého stavu věci, stotožňovaly církev se státem či s vládou vídeňskou. Vždyť vláda vídeňská prohlašovala Rakousko za velmoc katolickou — ne snad proto, že většina obyvatelstva je náboženství katolického, ale protože Rakousko se samovolně jmenovalo ochráncem zájmů katolických.

Metternich neváhal ve svých Pamětech mluviti o stálém latentním boji vlády vídeňské s Vatikánem, a císař František Josef I., podal toho doklady. V dubnu r. 1861 propůjčena protestantům svobodná církevní samospráva, jevící se m. j. i v otázkách školních a nadačních a dosažení podobné samosprávy bylo cílem snah katolíků od zrušení konkordátu, cílem, jehož nikdy nedosáhli. Vším právem tedy protestanté děkovali při svých bohoslužbách císaři za jeho blahovůli vůči nim a jestliže přece šířili heslo „los v. Rom u. Oesterreich", tím překvapili nábožensky — aspoň z počátku — hodně liberálního císaře, pak to dlužno připočísti na účet pruského ducha českého protestantismu.

Mnoho příkoří zakoušel Pius IX. od katolického Rakouska. Po dlouhém a úmorném jednání obnoveno v r. 1850 papežem Piem IX. biskupství v Anglii. — Byl to veliký úspěch náboženský, z něhož se těšilo každé srdce katolické. Ale vládě vídeňské bylo to nepříjemno a odsouzeno Metternichem. Rakousko chtělo zkrátka znemožniti šíření se katolicismu jinde, proto žárlivě střežilo snahy

Pia IX. o návrat Anglie do lůna církve: Katolicism dle Vídně nebyl leč rakouský, a jím mohla disponovati jen Vídeň.

Jedním z důvodů existence Rakouska bylo, že mělo býti „hradbou křesťanství" proti islamu. A týž císař, který jako apoštolský král uherský přisahá, že zůstane věrným této tradici — svoluje, aby magnáti jeho říše oslavovali Turka, jenž přemohl křesťanského knížete.

Jest velkou hanbou katolického Rakouska, že bylo jediným státem, které nemělo smyslu pro missijní činnost katolickou, když přece tato činnost patří k podstatě katolicismu. Ale nejen, že nemělo činnosti missijní — překáželo jí, kde jen mohlo. Toho dokladem je odsuzující stanovisko Rakouska v otázce obnovení biskupské hierarchie v Anglii, toho dokladem je omezování missijní činnosti v Německu. Poněvadž v prvé řadě je potřebí, aby v územích smíšených, jakým je Německo a některé kraje Rakouska, katolíci byli upevňováni u víře a vedeni k horlivějšímu plnění povinností náboženských, snažil se Pius IX. o obnovení či zakládání zbožných bratrstev a třetích řádů a katol. spolků. To velice těžce nesla Vídeň a kde jen mohla překážela tvoření se těchto sdružení; Metternich dokonce zcela vážně varoval Apošt. Stolici před těmito spolky, v nichž viděl zárodky revolucí proti politické společnosti.

Politika Rakouska v Italii, která jednala proti návrhům a prosbám Pia IX., ač se prohlašovala za protektorku církve u papeže, nejen, že se sama potkala s nezdarem, ale nesmírně poškodila papežství.

V hranicích státu habsburského veden neustále boj proti církvi. Jistě ne proti vůli vídeňské vlády bylo uveřejněno podání návrhu Mühlfeldova, dle něhož náboženské poměry v Rakousku měly býti upraveny na podkladě protikonkordátním a v neprospěch ba ku zkáze katol. církve v Rakousku. — Ač návrh v říšské radě ani podán nebyl, přece jen snažil se Schmerling, aby papež přistoupil na některé body tohoto návrhu — ovšem marně. V r. 1867. svolil císař, že se jednalo na říšské radě o protikonkordátním návrhu dr. Herbsta a když biskupové protestovali proti tomu u císaře, dostalo se jim velmi nemilostivé, urážlivé odpovědi.

Roku 1868. v květnu potvrdil císař tři zákony, týkající se manželství, školství a práv církve. Tím císař dopustil se věrolomnosti, porušiv smlouvu s Ap. Stolicí. Proto vším právem Pius IX. protestoval proti tomuto porušení mezinárodní smlouvy a prohlásil tyto proticírkevní zákony za neplatné. Vláda Jeho Ap. Veličenstva odpověděla tím, že zabavila pastýřské listy biskupů rakouských, hájících práva církve, prohlásila je za vinné zločinem rušení veřejného pokoje, stíhala je soudně a některé dala odsoudit.

Jako na jedné straně vláda rozpouštěla katol. spolky a zakazovala časopisy a knihy katolické, tak na druhé straně zase podporovala, aspoň nepřímo, boj proti katol. církvi. Přicházelo stále ke sporům mezi biskupy a vládou při provádění protináboženských

výnosů, odporujících konkordátu. Velkou chybou bylo, že biskupové nepostupovali jednotně. Došlo to tak daleko v katolickém Rakousku, že ministr Stremayer v přípise na místodržitele píše o „klerikální oposici." Uvážíme-li, že kněžstvo bylo považováno za státní úřednictvo, pochopíme, jak asi se chovaly vůči biskupům a kněžím polit. úřady, když ministři tak o duchovenstvu psali.

Protestant Beust, jak vidno z jeho depeší Metternichovi, podporoval zabrání papežského státu a Říma Viktorem Emanuelem, a aby dosáhl zrušení konkordátu, odvolával se tento cynik na prohlášení dogmatu o „neomylnosti papežově", kterým prý osobnost papeže je změněna, tak že vídeňská vláda není již povinna říditi se konkordátem. Císař, dav se poučiti v těchto otázkách liberálními profesory a protestanty, prohlásil konkordát za zrušený a r. 1874 potvrdil nové zákony náboženské, týkající se církve katolické. Těmito zákony vydána katol. církev na milost i nemilost úřadům politickým, ani zdaleka nemohla se co do svobody náboženské rovnati společnostem protestantským. Ovšem, že liberálové snažili se vyvolati kulturní boj a podávány návrhy, obdobné návrhům nár. socialistů v republice československ., směřující k úplnému potlačení katolicismu v Rakousku. Tak daleko jíti, přece se jen obával císař, proto nepřivolil k dalšímu ujařmení církve.

Jak je to možno, že za takového stavu církevních poměrů v Rakousku, přece bylo toto považováno za stát katolický, za takový se přihlašovalo a katolíci i protikatolíci psali o spojení „trůnu a oltáře" v Rakousku? To proto, že protikatolická vláda, liberální panovník a členové jeho rodu vystupovali na veřejnosti jako katolíci: slavné průvody Božího Těla a Vzkříšení, jichž zúčastňovaly se úřady a vojsko, bohoslužby o státních svátcích, přátelské oficielní styky s Ap. Stolicí, upřílišněná loyálnost některých biskupů, jmenovaných vládou, která se napřed důkladně přesvědčila o jejich politickém smýšlení a nevýbojnosti — to všechno podporovalo domněnku, že Rakousko bylo katolické. Bylo za Františka Josefa katolické — ale z velké části rakousky — katolické; vláda viděla v katolicismu jen prostředek k cílům politickým, tento prostředek, když to odpovídalo jejím záměrům, střežila a protěžovala, posílili ji v tom někteří biskupové; tím ale byla bdělost mnohých biskupů a kněží ukolébána, ochranu zájmů církevních převzal stát a tím právě ochromen z velké části náboženský život katolický v Rakousku. Církve používáno, pokud to jen šlo, jako nástroje v rukou protislovanské politiky, proto není divu, že ztotožňována Vídeň s Římem.

Zbytky názorů josefinistských dosud nezmizely v duchovenstvu, proto nebylo tak energických protestů proti vládě, zneužívající katolicismu, jako proti vládě germanisující. Kdyby kněží — buditelé takovou energii byli vynaložili na obrození ducha náboženského, jaký vynakládali na obrození ducha národního, snad by

nebylo došlo později k takovým bojům protikatolickým, ničícím náboženství a národnost.

Žádný stát neměl tak výhodných podmínek jako Rakousko, aby mohl vyvíjeti missijní činnost národů slovanských a tím je kulturně i politicky povznésti. To dobře chápala Ap. Stolice — ale největším nepřítelem jejího snažení bylo právě katolické Rakousko; nesčetné množství dokladů najdeme v liter. dědictví Stressmayerově, spisech Légerových, Loiseanových, Goyanových a j.

Jest jistá analogie mezi Palackým a Stressmayerem; Palacký věřil zpočátku ve spravedlivé Rakousko, politicky spravedlivé ke všem národům: zklamal se a pronesl známý soud nad Rakouskem. Stressmayer věřil ve spravedlivé Rakousko, nábožensky i politicky spravedlivé k národům slovanským; zklamal se a svůj soud o trestu, jež musí zastihnouti Rakousko, podal nepokrytě v dopisech Gladstonovi. Císař František Josef velmi nemile nesl styky Stressmayerovy s pravoslavnými Slovany; pro zaslání depeše na jubilejní slavnost cyrillo-methodějskou do Kijeva upadl Stressmayer v naprostou nemilost u císaře, který také osobně choval se k biskupovi nepřátelsky.

Různými intrikami snažila se vláda vídeňská znemožniti papeži Lvu XIII. přímý styk se Slovany mimorakouskými; chtěla, aby papež jen prostřednictvím Rakouska jednal s nimi i v otázkách náboženských. Kněží jihoslovanští, řídící se unionistickými myšlenkami encyklik papežských, byli považováni za velezrádce. Snaha Lva XIII. o částečné zavedení liturgie slovanské narážela na rozhodný odpor Rakouska. Kardinál Rampolle stěžuje si otevřeně, že je to Rakousko, které znemožňuje přátelské vztahy mezi Římem a Petrohradem. Ale papežská Stolice byla neústupnou: proti vůli Rakouska uzavřen konkordát s Černou Horou r. 1886., ač za to krutě museli pykati katoličtí duchovní, pokud byli závisli na Rakousku. Potom používalo Rakousko všech prostředků, jen aby nebyl uzavřen konkordát se Srbskem a tím nepozbylo Rakousko usurpovaného, politicky významného titulu, „protektora“ katolíků balkánských.

V podivném světle objevilo se katolické smýšlení císařovo, když na jeho rozkaz kardinál Puzyna jménem Rakouska podal v konklave veto proti zvolení kardinála Rampolly papežem.

Prvním aktem Pia X. bylo zrušení práva veta jednou pro vždy, tím byla poražena politika Františka Josefa. Ale pomstil se papežovi; na přání Vilémovo donutil kurii římskou, že proslulá encyklika Pia X. o sv. Karlu Borromejském nebyla všude čtěna; prostě a jasně mluvila o pravé podstatě bojů protikatolických — a s tím přece nemohl katolický císař souhlasit.

Na počátku války světové žádal vyslanec rakouský jménem císařovým, aby papež požehnal zbraním rakouským v tomto boji Rakousku vnuceném; papež odpověděl s nelíčeným rozhorlením:

„já žehnám míru a ne válce.“ — A je známo, že válka, z velké části Rakouskem vyvolaná, přivedla Pia X. do hrobu.

Císař František Josef spolu s Vilémem nedovedli papeže Benedikta XV. pohnouti, aby zanechal své neutrality, odsuzovali jeho mírovou politiku. — Uzavření konkordátu se Srbskem v r. 1815, oslavování dobytí Jeruzaléma vojsky Dohody.

V zápase politiky vídeňské s náboženskými zájmy církve nepodlehla církev: katolického Rakouska, jemuž bylo náboženství prostředkem k cílům politickým, již není. Nejsou-li poměry náboženské v republice československ. lepšími, než by mohly býti, není-li svobodné církve katolické ve svobodné republice, pak je to smutným dědictvím Rakouska. Příliš se vžilo zasahování politiky do náboženství a katolíci za Rakouska k nesamostatnosti vychováni, nejsou tak výbojnými, jak by bylo zapotřebí. Převzaly-li úlohu rakouských židů a zednářů v republice osobnosti vysoko postavené a vlivné, potom úlohu rakouské vlády a panovnického domu, totiž na jedné straně zajistit katolíkům aspoň přirozené právo, o něž je úhlavní protivníci chtěli připravit a na druhé straně používat náboženství jako prostředku k dosažení cílů osobních a politických, převzal v republice katolický element laický. Ale poněvadž nebude v republice biskupů rakouských, ale jsou a budou katoličtí biskupové, bude uplatňování se laicismu v otázkách církevních odkázáno do svých mezí.

V. Velvarský:

Pohádka o V. Beneši Třebízském.

Mrak černý táhne od Třebíze
v dál přes luhy a přes lány.
To nezříš husté mlhy přízе,
spíš v temném šiku havrany.

Kdes u Veltrus se snesli níže,
kdež starých stromů kynul svět
a jejich vůdce — rodu kníže —
tak začal mladým vyprávět:

„Jsem Karlštejnský havran starý,
jejž zvěčnil kněz z té vesnice
a létám sem vždy přes Velvary
let skoro do půl tisíce.

Dnes měl jsem věru zvláštní přání
zřít vnitřek oné světnice,
kde Beneše vždy po vyspání
mát líbávala na líce.

I zaklepal jsem na okénku
a začal jsem tam vyprávět,
že svobodny jsou Čechy, venku
že je tyran a nesmí zpět.

Však Beneš nešel, neotevřel,
jak činíval mně k vůli rád,
a kdos mi řek', že dávno zemřel
a položen na Vyšehrad." —

Pak vznes se zase havran šerý
když k letu peruť rozepial
a hejnem zazněl povel sterý:
„Jen k Vyšehradu dál a dál."

Tam na hřbitově obsadili
mříž každou, pomnik ba i kmen
a každý nápis rozluštili
od příjmení až na „amen" — —

A zas ten havran mluvil v šero
a zobcem zaryl v kyprý hrob,
řka: Václave slyš, nabrus pero
a vlast svou črtou chutě zdob.

Tu zazněl hlas: „Tak již jsme svojí?
Dík Bohu velký nadmíru,
však vstáti nelze dokud v boji
brat proti bratru pro víru.

Leť nazpět po mém rodném kraji
a hlásej s druhy zas a zas:
„Když volní jste, proč svést vás ždají
pryč od Říma jak v zašlý čas."

A temné mračno opět krouží
přes Karlův most až Hradčanům
a sterým hrdlem říci touží
ten vzkaz všem Čechoslovanům.

Anna Simerská:

Jan Polykarp Kukla.

Málo jest asi těch, kteří znají jméno Jana Polykarpa Kukly, kněze a apoštola lidu, jehož celý život byl jediným řetězem práce a sebeobětování.

Před více než čtvrt stoletím spatřila jsem, poprvé pomník na hrobě tohoto velikého kněze. Pomník upoutal moji pozornost tím, že jest na něm kopie Myslbekova Krista, jako na pomníku Václava Beneše Třebízského.

Jméno na pomníku povědělo mi, že zemřelý byl tu v Kněžicích farářem, a že tu tiše před nemnoha léty zemřel.

Časem zvěděla jsem z vyprávění lidu všecky podrobnosti ze života tohoto vznešeného kněze. —

Jan Polykarp Kukla narodil se v polovici minulého století v Litomyšli. Otec jeho byl prostým řemeslníkem, vynikal však neobyčejnou zbožností. O děti svoje pečoval s neobyčejnou láskou, a těšil se tomu, když synek Jan, počal projevovati veliké nadání v učení.

Poradiv se s učiteli, rád vynaložil na hocha, čeho bylo třeba, aby mohl vystudovati gymnasium. Kněží-piaristé, kteří tenkráte řídili litomyšlské gymnasium, brzy byli upozorněni na pilného a vytrvalého žáčka, a snažili se studenta v jeho horlivosti podporovati.

Když Jan dokončil gymnasijní studia, odešel do Hradce Králové na studia theologická. Zde byl též roku 1867 na kněze vysvěcen.

Nastal mu málo závidění hodný život chudého kaplana. Všude kamkoli přišel, provázela jej však milost Boží, že hravě dobýval srdce lidí. Kaplanoval na mnoha místech: v Německé Rybné, ve Vamberce, v Němyčevsi a v Činěvsi. Konečně stal se farářem v Chotěšicích, kdež působil osm let.

Mnoho dobrého tu vykonal, lidem sloužil, neohlížeje se, dostane-li se mu za to vděku nebo uznání. Z Chotěšic dostal se do Kněžic, kdež zůstal již až do smrti.

Celý širý kraj znal dobře pana faráře Kuklu, neboť on byl nejen vzorným knězem, ale i obětavým rádcem a přítelem všech. Vykonal mnoho, přemnoho práce, na niž se bohužel tak záhy rádo zapomíná. Většina lidí se domnívá, že kněz jest povinen pracovati pro jiné, sebe obětovati.

Pan farář Kukla vynikal hlubokým vzděláním, avšak nikdy se svým vzděláním nehonosil a nad jiné se nevypínal. Jednal s každým prostě, upřímně a laskavě jako s bratrem, neboť on skutečně všecky lidi za své milé bratry považoval.

Osadníci lnuli k němu s láskou a oddaností, neboť on, sám vyšed z lidu, dobře lidu rozuměl. Dovedl se i k těm nejprostším snížiti, dovedl vždy v pravý čas na pravou strunu v srdcích udeřiti.

Kol něho šinul se denní běh života se všemi zmatky, rozepřemi a nedorozuměními. On dovedl vše urovnati a na pravou cestu uvésti. Sám předcházel všem tím nejlepším příkladem, a proto vše se mu dařilo, ve všem dospíval k nejlepším výsledkům.

Na jeho kázání dlouho nedovedli lidé zapomenouti. Uměl mluviti od srdce k srdci. Jeho kázání byla každému zdrojem útěchy a posily. Předváděl často příklady ze života, aby posluchači vše jasněji pochopili a byli strženi k následování. Jako dobrý pastýř vedl slovem i příkladem své stádce k dokonalému životu.

Nejen v kostele snažil se na lid působiti, ale i mimo kostel ve veřejném životě. Pořádal často vzdělavací schůze, hlavně hospodářské, zakládal knihovny a horlivě podporoval a řídil divadelní představení. Po řadě let vzpomínali lidé ještě, jak sehráli s panem farářem „Kříž u potoka", „Paličovu dceru" a jiné kusy.

Největší jeho radostí, jedinou snad zábavou byla škola. Zdá se to dnes neuvěřitelným, ale pan farář Kukla prý často říkával, že by bez školy nemohl žíti. Mezi školou a farou panovala tehdy nejlepší harmonie. Učitelé s obětavým knězem společně pracovali, a dodělávali se těch nejlepších výsledků.

Ve škole býval vždy mezi dětmi. Sedával na židli před lavicemi a děti kupily se kolem něho. Jaké to bylo radostné, požehnané učení. Školní zvonek neměl tehdy nad dětmi moci. Ani jako by hlasu jeho neslyšely, děti ne a ne pana faráře pustiti. Když vešel pan učitel, pan farář s úsměvem jej vítával: „Dobře, že jdete, ta chásků by mne ani nepustila."

O každých Vánocích vlastnoručně strojíval chudým dětem stromeček. Plnýma rukama rozdával, až častokráte jemu samotnému ničeho nezbylo. Nermoutil se však proto, neboť pokladům a slávě světa nikdy nepřikládal valné důležitosti. —

Byl také literárně činným, ale tajil se s tím, jako by to bylo něco zlého. Psával hlavně články historické do různých časopisů.*) Sestavoval obšírný spis: „Dějiny Královéměstecka", práci tu však nedokončil.

Za dobré knihy vydal poslední haléř. Neponechával si však knihy jen pro sebe, nýbrž půjčoval ochotně jiným, vybízel ku čtení a odebírání časopisů, mnoho knížek rozdal mládeži i dospělým.

Zlá mrtvice dotkla se bolestně statného posud muže. Přijímal vše oddaně z rukou Božích, neposteskl si, nenaříkal. Avšak když asi na měsíc před smrtí se loučil naposledy s dětmi, se svými milovanými žáky, tu plakal, a nestyděl se za slzy, neboť to byly slzy lásky.

Býval velkým ctitelem Panny Marie, a tu jistě Matka Boží

*) V Dr. Podlahově „Bibliografii" uvedeno str. 1014 č. 236: Polykarp (Jan Kukla): Dějiny klášterů sv. Františka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. V Krnově 1889. (Pozn. red.).

vyprosila mu šťastnou hodinku smrti. Brzy po Hromnicích zemřel tiše, jak tiše žil.

Byl nevlídný, podmračný únorový den, kdy nepřehledné zástupy lidu hrnuly se se všech stran, aby na poslední cestě doprovodili svého otce, rádce a přítele.

Sjelo se několik kněží, přátel zesnulého. Přes dvacet učitelů účastnilo se pohřbu. Naposledy zazpívali svému trpělivému spolupracovníku na školské líše.

Tichounce dopadal drobný déšť promísený sněhem na rakev. Sněhové hvězdičky vystýlaly měkce poslední lůžko tomu, který po řadu let byl vůdčí hvězdou lidu sobě svěřenému.

Po smrti pana faráře ukázalo se, jak chudě žil, tak chudý že i umřel. Ale vděčný lid snášel po haléřích, takže za několik málo dnů sešlo se šest set korun panu faráři na pomník. Peníze ty dala láska chudého vesnického lidu svému dobrodinci. Za ten obnos pořízen svrchu již zmíněný pomník, aby připomínal všem budoucím pokolením, jak lid dovede láskou a vděčností spláceti opravdovou lásku.

Nevím zda posud lidé v Kněžicích a v okolí vzpomínají na pana faráře Kuklu. Snad alespoň ti staří, jeho pamětníci, nezapomněli.

Tuto krátkou vzpomínku píši s přáním, aby alespoň několik srdcí s vděčností vzpomnělo na obětavého kněze a apoštola chudého lidu.

A. S. Chudobka:

Všední sloky.

Mlýn klape na potoku
v olšoví.
Zní harmonika z oken
mlečoví.

Že dobře tady mlíti
víte vy?
S nejbělší moukou melou
úsměvy.

V mlýnici v každém koutu
láska mleč —
Dívčino zůstaň chvíli
neuteč.

Dívčino zmateš všechno
v mlýnici,
s moukou poneseš srdce
prosíc.

Bude to těžká cesta
pro tebe.
Nevede láska vždycky
do nebe.

Umlkla harmonika.
Ten kdo hrál
z okna se smutně v dálku
zadíval.

Mlýn stěžuje si vodním
hlubinám:
Mlynářův syn se s milou
ztratil nám.

JUDr. Michal Navrátil:

Za českou stopou v Italii.

(C. d.).

Roku 1337 markrabě Karel pospíchal do Tyrol, aby bratrovi svému přispěl radou ve válce proti Mastinovi della Scala, kterou v loni jemu navrhl; jeho sprovázeli mladí šlechtici, jako Jan z Lipé, jeden Zajic z Waldeka a j. Musel se bráti skrze Uhry, Chorvatsko i Dalmatsko po moři do Aquileje. Loď jeho nedaleko Gradu obklíčena od lodí Benátčanů. Dle rady hr. Bartoloměje Krckého a Seňského dal s Benátčany vyjednávati o svém vzdání se, ale mezitím sklouznuv do rybářské bárky s hrabětem i s Janem z Lipé, v nížto všichni tři, pokryti pytli a kesery, skrze loďstvo nepřátelské zavezeni jsou do rákosového pobřeží, odkudž pěšky zašli do Aquileje, jejížto patriarcha s velikou ctí je přijal. O dva měsíce později šel Karel opět do Benátek, kdy co společník válečný se zvláštní úctou vítán byl. Byltě Karel 28. července 1337 uzavřel s Benátkami, Florencií, Milánem, Ferrarou a Mantuí úmluvu válečnou proti bratřím Albrechtovi a Mastinovi de la Scala... Karel svěřil velení nad vojskem Janovi z Lipé a po jeho smrti Zbyňkovi Zajici z Hasenburka.

Roku 1347 v březnu Karel bez moci branné, v průvodu jen několika svých věrných, vše ve převlečení, jakoby kupci byli, do Tyrol se vydal, aby pokusil se, pomocí vojska od patriarchy Aquilejského, od pánův Veronských a Milánských, též i od jiných duchovních i světských knížat sebraného o dobytí té země, i o zmaření nové císařovy výpravy do Italie. I zmocniv se jižní částky země, táhl nahoru poříčím Eče k Bolzanu a k Meranu, i jal se obléhati Markétu Maultasche v zámku jejím tyrolském... Karel utrpěl pak porážku a města Meran i Bolzan opět ztracena jsou. Karel dav do zástavy Viscontům, Milánským a pánům Karrarským vše, čeho v Tyrolsku byl dobyl, vrátil se do Čech zase.

Roku 1348 Karel IV. dle příkladu universit vlašských a francouzských založil universitu v Praze, jíž přiřčena byla zakládací listinou všecka práva učení Bononského.

Za doby Karla IV. vozívaly se z Prahy do Benátek i do Říma i jiné výrobky domácího průmyslu, „na divy čistá díla“, jak praví Pavel Žídek.

Roku 1350 bylo milostivé léto, z kteréžto příčiny mnoho lidí z Čech putovalo do Říma, zvláště protože mor zuřil v rozličných krajinách, pročež hledáno odpuštění hříchů v hlavním sídle křesťanstva. Mnoho lidí zemřelo z nákazy jak na cestách, tak i v Římě. Ale ještě jiná věc přičítala se tomuto putování. Hospodští a řemeslníci, začali prý, když se navrátili, dělati drahotu v potravě a v jiných potřebách, takže všechno zůstávalo dražší od té chvíle.

Putování z Čech do Říma bylo zvláště valné v čas milostivého léta r. 1350 a 1390.

Již od té doby, co války křížové obrátily pozor křesťanstva k východu, počali také Čechové rodů bohatších navštěvovati Řím. A jako v jiných zemích, tak i v Čechách provodily takovéto cesty blahodějnou moc svou co do křísení a vzdělání ducha lidského. (Palacký I.)

Roku 1354 v září Karel IV. nastoupil přes Trient dávno žádanou cestu do Říma. Dostavil se jen se třemi sty jezdci, ale s hojným počtem vzácných pánů mezi nimi, do Vidmu i vypravil odtud téhož dne biskupa Děthřicha Mindenského k Innocentiovi VI. do Avinionu, aby věděti mu dav o jízdě své císařské do Říma, požádal ho spolu o kardinály, kteří by ho v Římě korunovati měli. Aquilejský patriarcha Mikuláš (pobočný bratr Karlův, jehožto pomocí r. 1351. povýšen byl na své důstojenství) připojil se tu k Římské jízdě, a potěšil krále ještě více darem reliquie neocenitelné, dvěma totiž quaterny zachovaného tam nejstaršího evangelium sv. Marka, ježto pokládáno bylo za vlastní toho apoštola rukopis. Ze sedmi quaternů, z nichž se rukopis skládal, daroval patriarcha aquilejský dva Karlovi, kterýž poslal je arcibiskupovi Arnoštovi a kapitule Pražské. Přes Padovu 10. listopadu dostal se do Mantovy, kdežto přijat byv co pán, zdržel se delší čas. Zdálo se, že oni tři bratři Visconti, Matteo, Bernato a Galeazzo, kteří po smrti strýce svého stali se panovníky státu Milánského, zvětšeného Bononií a Janovem, stanou se Karlovými nepřáteli v Italii; takéť Karel již napřed spolčil se s ligou proti nim od Benátčanův a od vladařů Padovy, Mantuy, Verony a Ferrary utvořenou. Tím příjemnější bylo jeho překvapení, když k němu do Mantuy přišli poslové oněch tří bratří, poddávajíce se mu k poddanosti a ke znamenitým danim, kdyby je za své náměstky v Miláně ustanoviti chtěl. Snažil se nyní o zjednání pokoje mezi dotčenou ligou a jimi, i ku prosbě samých Visconti, slavně vjel do Milána 4. ledna 1355, kdežto co nejčestněji přivítán byl, byť zajisté prvé zamýšlel dáti se korunovati korunou Lombardskou v Monze. Nyní však tutéž korunu na témž místě a téhož dne jako před 44 lety děd jeho Jindřich VII., přijal ve chrámě sv. Ambrože 5. ledna 1355. u přítomnosti tří patriarchův. O korunování tomto zachovalo se psaní Karlovo ke bratru Janovi, dané v Miláně 9. ledna 1355. V Miláně dozvěděl se Karel, že se v Pavii v klášteře sv. Marina řádu benediktinského od času krále longobardského Aistulfa chová tělo sv. Víta, patrona českého, jehož ruka toliko nacházela se od času sv. Václava v kostele Pražském. Ihned vypravil tam tři biskupy vlašské, Pavijského, Bergamenského a Vincenzského s Bohušem proboštem Litoměřickým, bratrem arcibiskupa Arnošta, a Janem kanovníkem Litoměřickým, aby na opatovi a představených města vyprosili obzvláště vzácný ostatek tento co dar; čehož oni z úcty před císařskou velebností,

ač prý s proléváním slz pro ztrátu největšího pokladu města, odepříti nemohli. Král oznámil to radostně arcibiskupovi od kapitoly Pražské listem daným z další cesty své v Pise 22. ledna. Tělo sv. Víta podržel však při sobě a přivezl je teprv sám při svém návratu do Prahy. V Pise zdržel se Karel v řízení rozličných záležitostí vlašských od 18. ledna do 22. března 1355. Tam navštíviv kostel sv. Petra blíž města u moře, slyšel pověst, že kostel ten od sv. Petra byl vystaven a od sv. Klimenta papeže na jméno jeho posvěcen, i ukazován jemu oltář, u něhož sv. Petr sloužil mši, a deska kamenná v témž oltáři, kterouž v něj zasadil svou rukou. Král vyžádal si od arcibiskupa Pisanského částku toho kamene na způsob desky uříznutou, kterou daroval kostelu sv. Petra na Vyšehradě. Darovací listina učiněná Karlovi od arcibiskupa Pisanského, dne 22. února 1355 s některými jinými přílohami nachází se v archivu kapitoly Vyšehradské. Čekaje v Pise příchod kardinálů, kteří korunovati měli, a dav se do vyjednávání s Toskánskými městy Florencií, Sienou a j., o povinnostech jejich naproti hlavě římské říše, měl to potěšení, že s vojskem z Čech požádaným dostavila se tu k němu i královna Anna. Korouhevní toho vojska páni jmenují se: arcibiskup Arnošt z Pardubic, olomoucký biskup Jan Očko z Vlašimi, říšský kancléř Jan ze Středy, biskup litomyšlský, a páni Čeněk z Lipé, nejv. maršálek království českého, Pešek z Janovic, hofmistr králové, a Jindřich ze Hradce.

Roku 1355. 19. února Karel IV. z Pisy psal Štěpánovi Dušanu Srbskému pochvalné psaní, když jevil ochotu přistoupiti k jednotě církve římské a řecké. Pisu opustiv 22. března, přijal k sobě v Sieně kardinály od papeže poslané, s nimiž spolu dojel 1. dubna k Římu. Před branami tohoto města rozložilo se vojsko jeho polem; on pak, aby město poznal a pobožnost svou na všelikých místech svatých vykonati mohl, zabral se tam i s družinou svou bez odkladu v rouše poutničím, a nepoznaný prohlédal všecky tamnější památnosti, až v sobotu večer zjeviv se ve Vatikánu způsobem slavným, nařídil o svém korunování na zejtří.

Konečně v neděli velikonoční 5. dubna 1355, vybrav se časně ráno ven do ležení vojska svého, uvedl je i s manželkou svou a se všemi knížaty v největší ozdobě a slavné nádheře do města, a do půldruhého tisíce svých doprovodiců pasovav na rytířství, vstavil si ve Vatikáně na hlavu korunu císařskou. Po korunování s císařovnou také korunovanou, ve slavném průvodu, s korunou na hlavě a s žezlem i jablkem říšským v rukou, jél přes most andělský a kapitolium do Laterámského kostela, kdežto připravena byla hodnosti císařská. I při této konali knížata říšští k tomu oprávnění služby své koňmo, a v Římě panoval pořádek i veselí.

Potom uděliv několika statutům a listinám cís. sankci, kázal vojsku rozložiti se okolo basiliky sv. Vavřince za branami, a jedně jeho částce táhnouti na pomoc kardinálovi d'Albornoz proti Mala-

testům a jiným nepřátelům papežovým ve státě církevním. Ale pamatovav na slib papeži Klemensovi učiněný, nechtěl déle meškati v městě, nýbrž přenocovav v klášteře sv. Vavřince, a nazítří navštíviv Tivoli, nastoupil tažení do Toskány, v němž dostal se 19. dubna do Sieny.

Poslanci od strany Gibellinův domlouvali císaři, že zamítnuv prý je, dávné bojovníky pro císaře a říši, ku protivníkům jejich Welfům choval se vlídněji; ale císař zjevně se k nim osvědčil, že nemá úmyslu, dáti rušiti pokoj zemský mstivostí jejich, ani soukromým jejich záměrům posloužiti za nástroj.

Karel dosáhl toho, čeho císařskou jízdou svou dosáhnouti byl sobě žádal: všichni mocnáři a vladaři v Italii slibovali mu člověčenství, platili daně a země i statky své od něho přijali v léno; zvláštní pozornost budila daň, kterou odvedla jemu Florencie, jako nižádnému císaři ode sta let. I rozpustil větší díl vojska, nepodržev při sobě nežli 1200 jezdců, s nimiž 8. máje do Pisy zavítal. V Pise počítaly se dvě strany: Bergolini a Raspanti. V čele prvých nacházela se rodina Gambacorta, když Karel poprvé do Pisy přijel. Když holdováno jemu v městě, strany obě nepohodly se mezi sebou tak krutě, že císař uvázav se v panování v městě, všemožně se o to přičiňoval, aby mezi rozdrážděné strany uvedl pokoj. Po jeho vrácení se z Říma přátelské jeho chování se ke Florenčanům, dávným Pisy nepřátelům, několika zlovolným lidem poskytlo příležitost k roznášení pověsti, že by zamýšlel Florenčanům prodati město Lukku, kteréž byl nedávno pojistil Pise.

Fr. degli Interminelli ,někdejší signor Lucký a přítel Raspantich, vida se zklamána v naději, 18. máje povstal proti císaři, ale byl od strýců svých zavražděn. Když však Karel obsaditi dal jeho hrad Agosta, nabylo křivé domnění u lidu nové posily, a vedením Gambacortův spojivši se Bergolini a Raspanti, zapřisáhli se, že nikdy nesvolí k podrobení Lukky. Nadarmo Karel ujišťoval, že mu to na mysli netanulo. V noci ze dne 20. na 21. máje v domě městském, kdežto Karel s manželkou přebýval, vzňal se oheň, jenž tak se zmohl, že císař, císařovna i domácí čeleď s nebezpečím života i polonazí utéci se mohli do sousedního domu, zbrojnice však i zásoby branné všecky uhořely. Proto jali se zlovolníci šířiti řeči, že prý císař sám dal podložiti oheň, aby Pisány zbraní zbavené Florenčanům podrobiti mohl. Nevole u lidu vypukla 21. máje na povstání, kdežto shlukši se Bergolini jako Raspanti, s křikem „na zdar lidu, smrt císaři!“ obsadili brány městské. Karel s císařovnou nalézal se v obydlí Olomouckého biskupa Jana Očka z Vlašimi, na blízku velebného chrámu, v němž pohřben byl děd jeho. Když pak vojsko Karlovo, roztroušené po městě pospíchalo k obraně císařově, strhly se v městě, zvláště u samého mostu, půtky nad míru krvavé, přes 1500 mužů přišlo tu o život: nicméně způsobili povstalcům velmi bolestné ztráty. Mezitím císař s těmi,

kteří při něm byli, vsedl na koně, chtěje s nimi proklestiti sobě cestu z města. Když pak náčelníci strany Raspanti zpozorovali, že Čechové odolávali útokům, pospíšivše k císaři, podávali se mu k ochraně, aby tím aspoň dávné protivníky své Bergoliny a rodinu Gambacurta uvedli v záhubu. Tu pak vítězství sklonilo se ke Karlovi; povstalci rozprášeni a pokoj v městě obnoven. Císařovna odjela do Pietra santa, kdež ležela cís. posádka, císař nařídil soudu města Arezzo, aby zasedl k soudu nad povstalci, jichžto sedm 26. máje postínáno. Potom ustanoviv Augšpurského biskupa za svého náměstka v Pise, odejel za císařovnou. Ohavné tyto výstupy jak císaři, tak císařovně znechutily další pobyt v Italii. Jakmile Aquilejský patriarcha přibyl k němu do Pietra santa, vzdálil se i odtud 11. června, a táhl přes Kremonu i Belluno do Němec.

Roku 1356 Karel IV. pojistil v zlaté bulle rovná práva v říši vedle italského a německého jazyka i slovanskému. —

Roku 1365 Karel IV. jízdou do Avignonu pohnul papeže Urbana k přesídlení do Říma. —

Roku 1366 k žádosti Karla IV. vydal Urban V. bullu, kterou napomínal provinciály řádu minoritů, dominikánů, poustevníků sv. Augustina a Karmelitů v Čechách, aby ve svých klášteřích v Praze chovali stále mistry theologie, kteří by čtli podle způsobu obecných učení. (P. d.)

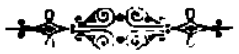

Karel Kolísek:

28. mezinárodní eucharistický kongres v Chicagu r. 1926.

(C. d.).

Naše delegace hostem u býv. vyslance v Bělehradě Mr. Karla Vopičky.

Poněvadž jsme byli vázáni „doma", nemohli jsme (bratr a já) býti účastni této čestné pozornosti. Přijeli jsme tam až na konec. Proto o průběhu podávám referát dle „Národa."

Pan Karel Vopička, bývalý vyslanec Spojených Států na Balkáně, uctil ve středu 16. června naše vzácné hosty z Československa uspořádáním hostiny na jejich počest v místnostech Amerického Athletického Klubu na Michigan boulevardu o 1. hod. odp. Mimo pozvané byli přítomni též všichni čeští duchovní v Chicagu a jiní přátelé, jichž pan Karel Vopička v Chicagu počítá velké množství. Ačkoliv toto pohostění bylo zcela intimní, a tudíž nebyly žádné řeči na programu, přec pan hostitel ke konci

hostiny všechny vřele pozdravil a na americkou půdu je uvítal. Pravil, že jak svým postavením, tak svým cílem, za kterým přišli do Ameriky i prací, kterou zde již konají, zasluhují si všeobecné úcty. Přál jim ze srdce milý pobyt v Americe a hojně zdaru v práci, kterou mezi námi již konají a ještě konati budou. Jeho Milost nejdp. biskup Dr. Karel Kašpar odpověděl na uvítání hostitelovo srdečným díkem za všechny členy delegace z Československa. Pravil, že jej a všechny členy delegace nesmírně těší nejen srdečné a přátelské pohostinství a projevy upřímné lásky krajanů amerických, nýbrž i jejich veliká činnost, jak v oboru náboženském na prospěch sv. víry katolické, tak i ve všech oborech kulturního života. Co však jej obzvláště těší, pravil, jest ona shoda a snášenlivost, jakouž pozoruje, že vládne mezi našimi krajany. Tento zářný příklad svornosti a lásky, jež tu viděli celkem panovati mezi námi zde v Americe, budou hleděti přenésti s sebou zpět po svém návratu do vlasti a provolal panu hostiteli a Americkým Čechům hlučné „sláva!" Na to bylo slyšeti hlasy: „Jan Straka, Jan Straka!" Ten, ač nerad, ujal se slova a připomněl, že pan K. Vopička, jenž svým přičiněním dodělal se skvělého úspěchu nejen ve hmotném ale i v politickém a společenském životě, zůstal při tom vždy hrdým Čechem, vždy se hlásil hrdě k českému svému původu a k českému lidu a pozorností již přítomně dal na jevo vůči našim vzácným hostům z Československa, tím hlouběji se zapsal do srdcí všech krajanů amerických. Nadšený souhlas všech přítomných svědčil, že pan Straka mluví ze srdce všech přítomných.

Také pan Antonín Čermák, předseda okresní rady, byl vyvolán a srdečně hosty pozdravil a zval je ku prohlédnutí všech okresních ústavů. Na to upozornil přítomné a zvláště pana senátora Kavána a poslance V. Myslivce, že ačkoliv mohou se lečemus v Americe přiučiti a pak po návratu do vlasti odporučovati, nicméně ctí jej, jako presidenta Wilsona, an svojí prací mnoho 18. dodatek k Americké ústavě, jenž činí prohibici zákonem, jehožto následky jsou právě opačné, než jak bylo slibováno! Pan poslanec Myslivec pak vyslovil přípitek a provolal slávu presidentům Wilsonovi a Masarykovi. O panu presidentu Masarykovi pravil, že třeba se s ním nesrovnával v názorech světových, nicméně ctí jej, jako presidenta Wilsona, an svojí prací mnoho přispěl k tomu, aby národ československý stal se samostatným. Ctí jej dále jako hlavu nám všem milého a samostatného státu a jakožto katolík chce plniti věrně i čtvrté přikázání Boží, jež velí duchovní i světskou vrchnost ctíti. Katolíci v Československu, pravil, jako milují svůj samostatný stát, tak jsou ochotni ze všech sil s panem presidentem Masarykem pracovati ve všem, co prospěje a provolal panu presidentu Masarykovi třikráte „sláva", což za ním všichni přítomní hřímavě opakovali.

Jsem přesvědčen, že každý účastník tohoto oběda bude rád vzpomínati této přátelské krajanské pocty býv. vyslance Mr. Karla Vopičky! —

Slavnostní večer klubu „Rieger" na počest naší delegace.

Naši chicagští krajané závodili v lásce a poctách, jichž se od nich naší české delegaci dostalo. Český klub Rieger, jehožto šlechetní členové vzali si na starost dáti svoje automobily k disposici členům naší delegace, a jejich majitelé sami neb jejich synové nás provázeli, uspořádal ve středu 16. června slavnostní večer k naší poctě v „České Besedě."

Pro nás si přijel Mr. Frank Koutník, stavitel z Berwyna, který nám byl přidělen k našemu provozu v Chicagu.

Byvše uvedeni do dvorany, byli jsme mile překvapeni tak velikým účastenstvím našich amerických krajanů. Sešel se tam výkvět české americké společnosti. Naši i domácí hodnostáři byli soustředěni u hlavního stolu. Ostatní členové naší delegace byli porozdělováni ku stolům k americkým krajanům. Moje maličkost a ndp. vikář a děkan Láš byli jsme u stolu ve velmi milé a pozorné společnosti dam a pánů.

Předseda klubu pan architekt Tomáš Filas, velmi sympatický representant, uvítal v srdečném proslovu naší delegaci v čele s ndp. biskupem Drem Kašparem, i ostatní přítomné, představil pana Antonína V. Tesaře, ředitele kanceláře Národního Svazu Českých Katolíků za obřadníka večera.

Pan ředitel Tesař, jenž svojí celou osobností a svojí ohnivou výmluvností dovedl rázem strhnouti veškeré posluchačstvo, dostál svému ceremoniářskému výkonu s největší pochvalou.

Prvním naším řečníkem byl ndp. biskup Dr. Kašpar, jenž velmi duchaplně spojil klub Rieger s osobností Riegrovou a jeho manželky Marie, dcery Františka Palackého.

K vůli historii tohoto nezapomenutelného slavnostního večera a historii české podávám (dle referátu „Národa") výňatek této řeči:

„Hned při našem vstoupení na půdu tohoto velkého města, když nás četné automobily odvážely z nádraží, povšimnul jsem si nápisů: „Klub Rieger". To vyvolalo ve mně mnohé upomínky na muže zbožného a upřímného katolíka, který když byl z Prahy vyštván, na radů své manželky Marie, dcery Františka Palackého, Otce českého dějepisu, uchýlil se do Říma a usadil se v české kolleji v Římě. (Ndp. biskup byl tehdy právě chovancem České Kolleje.)

Brzy na to měl pan Rieger slyšení u sv. Otce Lva XIII., který jej s otcovskou láskou přijal, vedle sebe posadil a plnou hodinu s ním o českých věcech rozmlouval. Na Zelený čtvrtek v Sixtinské kapli při mši svaté a z rukou sv. Otce Lva XIII. přijal se svojí manželkou Tělo Páně. V pondělí Velikonoční, paní Riegrová těžce onemocněla, byla svatými svátostmi zaopatřena a brzy

na to v Pánu zbožně zemřela. Chovancům české kolleje zbyla jen smutná úloha těšiti jak mohli zarmouceného manžela. Rieger přes všecko zneuznání za dobře míněné snahy svoje pro blaho národa, přes bolestnou a nenahraditelnou ztrátu manželky zůstal i na dále jak vzorným křesťanem, tak i dobrým i upřímným vlastencem až do své smrti. Připomínám to, pravil njdp. biskup dále, nejen proto že Klub Rieger nás zde hostí, a že ctění naši hostitelé zvolili si Fr. Riegra za svůj vzor, nýbrž i pro to úzké spojení, jež měl slavný vlastenec Rieger s českou kollejí v Římě, na jejíž rozšíření Riegrovci v Chicagu četnými dary přispěli."

Po té promluvil stručně p. senátor kanovník Kaván a ku konci delší řeč p. poslanec Myslivec, který ve svém nadšení katolicko-národním se zde překonával.

Připomenul též Riegrovo napomenutí k českému národu, „by neustal český národ se domáhati svého práva na samostatnost a aby věrně se držel katolické víry, pojící národ, a varoval se náboženského rozkolu, který národ ubíjí." —

Pochvaly zaslouží také všechny spanilomyslné dámy i páni, kteří svými zpěvními a hudebními produkcemi zvýšili slavnostní nadšení a též orkestr, jenž hleděl celý ten povznešený večer harmonicky doplniti. —

Všichni, velmi četní účastníci tohoto v pravdě krajansky přátelského a intimního slavnostního večera rozcházeli se s pocity hřejivé vzájemnosti československé a českoamerické... Tam v té České Besedě chicagské byli jsme — jedno velké srdce, tlukouci za ideální duchovní zájmy našeho milovaného národa českého!... Sláva „Klubu Rieger"!

„Dnes tatíček a zakladatel klubu Rieger, pan Jan Straka, září zajisté radostí a to jeho nezištné srdce, které pro naši národní a svatou věc tolik obětí již přineslo, zajisté dochází svého uspokojení a odměny..."

Těmito vroucími slovy ndp. preláta Msgra. E. A. Boušky, nadšeného a slovutného „Riegrovce" končím i tuto svoji stať.*)

---

*) Poznámka: Ndp. prelát Msgr. Bouška, který přijel teprve později do Chicaga, zaslal k této slavnosti vřelý dopis, jehožto závěrečná slova jsem citoval. (Celý dopis byl uveřejněn v měsíčníku "Rieger", v červnovém čísle 1926.

**) Poznámka redakce: Velkolepý průběh slavností Kongresových vylíčen je v podílu údů „Dědictví Svatojanského" na rok 1927 č. 2., do něhož napsali Dr. Jos. Hanuš a Václav Myslivec: „Světový Eucharistický Kongres v Chicagu a účast katolíků z Československa." Tam na str. 52.—92. odkazujeme laskavé čtenáře, aby ve Vlasti nebylo opakováno co jinde popsáno. Vylíčení cest vdp. K. Kolíska po sjezdu v Americe a zpět do domova otiskneme v ročníku příštím.

A Simerská:

Annetta z Droste-Hülshoffu.

Jednou z nejčelnějších básnířek německých nové doby jest Annetta z Droste-Hülshoffu. Jest spisovatelkou výhradně katolickou, neboť všecko co napsala, provanuto jest duchem v pravdě křesťanským.

Mezi katolickými spisovateli přední místo zaujímá hlavně pro sbírku svých náboženských básní, nazvanou „Duchovní rok".

O životě této vynikající ženy nelze mnoho napsati, neboť její život plynul tiše, bez vzrušujících událostí. Vlastí její bylo Vestfálsko, kdež prožila všecka svoje léta většinou osaměle, vzdálena hlučných středisek lidské společnosti.

Narodila se dne 10. února r. 1797. na statku Hülshoffu nedaleko Münsteru. Pečliví rodičové vychovávali ji v úplné odloučenosti od hlučného světa, neboť Annetta byla velmi útlého zdraví, a zvláště v dětství stále churavěla. Žádná z obvyklých dětských chorob neminula útlé děvčátko.

Přes to však byla vyučována ve všech oborech, tak že dosáhla značných vědomostí, a vzdělání její bylo všestranné. Ačkoli po celý dětský a dívčí věk většinou jen uprostřed rodiny žila a velmi málo se ve společnosti pohybovala, přece když ve 28. roce svého věku byla okolnostmi donucena zcela samostatně ve světě vystupovati, její vzdělání a přirozené vlohy učinily ji schopnou pohybovati se s plnou jistotou a s určitým sebevědomím ve vznešené společnosti v Kolíně nad Rýnem, v Bonnu i v jiných velkých městech.

Otec její svobodný pán Klemens August z Drostu, měl za manželku svobodnou paní z Harthausenu. Oba manželé vedli tichý, spokojený život na svých dědičných statcích, věnujíce se výhradně výchově svých dítek.

Vyrůstajíc takto v lůně šťastné rodiny, obklopena teplem něhy a lásky, snivá Annetta velmi záhy jevila smysl pro vše krásné. Rodinné její sídlo, starý rytířský zámek opředený romantickým kouzlem starobylých pověstí a zkazek, probudil v dětské mysli vnímavé dívenky záhy lásku k poesii a touhu, samostatně vyjádřiti vše to, co rozechvívalo mladou duši čarovnou pohádkou krásy.

Její životopisec Levin Schücking, uvádí verše, které skládala mezi šestým až osmým rokem života. Již v těchto prvních pokusech básnických možno pozorovati hluboce založenou jemnou duši a smysl pro krásy poesie.

Když kdysi matka její velmi chválila skladbičku, kterou dcerka složila podle písní v jistém časopise pro mládež, řekla malá Annettka: „Ach, matinko, až budu starší, budu skládati ještě mnohem krásnější písně nežli jsou tyto."

Značnou část svého mládí prožila také na krásných starobylých hradech, které náležely rozvětvenému příbuzenstvu. Tento občasný pobyt mimo kruh vlastní rodiny, také nemálo přispěl k plnému rozvinutí jejich nevšedních vloh.

Až do smrti svého otce, většinu času prožila na rodném zámku. Teprve ve stáří 23 let přesídlila trvale s matkou na statek Rischhuns nedaleko Münsteru. Tento statek připadl vdově, a dcera s matkou trávily tu život téměř poustevnický. Málo kdo přicházel na osamělý statek, a obě šlechtičny zřídka jen opouštěly svůj nový domov, aby se odebraly na kratičkou návštěvu k příbuzným.

V této osamělosti zabývala se Annetta výhradně jen studiemi a poesií.

Poněvadž churavost, která ji od dětství pronásledovala, vždy úporněji doléhala na útlou dívku, radili lékaři, aby k stálému pobytu se odebrala do mírnějšího podnebí.

Odebrala se tudíž do Merzburku na Bodamském jezeře ku svému švakrovi svobodnému pánu Josefu z Lassberku. Tento zabýval se sestavováním obšírné sbírky všech spisů ze starší německé literatury. S ním společně těšila se i Annetta hlavně ze spisů poetických.

V tichosti trávila tu dny svého strastiplného života, neboť plnému zdraví netěšila se nikdy. Přes to pracovala s pílí a nadšením, a podala světu mnohou čistou perličku básnickou.

Nehledala cti a slávy. Spokojovala se tichou radostí z vykonaného díla. Nadšení čtenáři velebili její básně, kritika vyhlašovala ji za nejpřednější poétku své doby.

Annetta z Droste-Hülshoffu však skromně odmítala upřílišněné vychvalování, a vůbec nerada mluvila o svých pracích, leda s několika málo nejdůvěrnějšími přáteli.

Jak tiše žila, tak i zemřela v padesátém roce svého života, dne 24. května 1848.

Nejkrásnější měsíc roku, všemi poety opěvovaný a nadšeně velebený měsíc máj, stal se branou, kterou světlá duše vstoupila ve věčnou záři nadhvězdných světů. Přátelé a známí vystlali poslední lůžko její květy, za všecky trny, kterými život ji ranil. Slabé, stále churavící tělo podlehlo, ale jasný duch vznesl se k Tvůrci, kterého celým životem nepřestávala hlásati a velebiti. Její dílo rozlétlo se světem, nesouc sebou vonné květy čisté krásy a vroucí zbožnosti.

Ve světové literatuře jest Annetta z Droste-Hülshoffu zjevem velmi význačným, ba možno říci ojedinělým. Kdo s pozorností a pochopením zahloubá se v její poetická díla, užasně nad hloubkou citu, který se v nich projevuje.

Slavná současnice její, Alžběta Glücková, známá pod pseudonymem Betty Paoli, napsala o Annettě z Droste-Hülshoffu tato slova: „Veřejné mínění nazývá Annettu z Drostu největší

německou básnířkou. Mně zdá se býti tato omezená sláva příliš skromnou, chtěla bych ji přeměniti v absolutní tvrzení, že ona jest největší básnířkou všech zemí a všech časů. — V říši poesie, hlavně pokud se týče metrické formy, neznám v posud přístupné literatuře žádné ženy, která by se Annettě z Drostu po bok postaviti mohla."

Skutečně síla jejího vyjadřování a smělost komposice rovná se často umělecké tvorbě mužů, ačkoli ona byla a zůstala po vždy něžně smýšlející ženou. Nesdílela emancipačních snah, které se v tehdejší době mocně rozvíjely, naopak vybízela současné spisovatelky aby snahy tyto nepodporovaly, nýbrž spíše snažily se ve svých dílech vytvořiti něžné postavy žen, které by mohly býti vzorem všem ženám.

V jejích lyrických písních nutno hlavně plně oceniti něžnou, lásky plnou duši, která dýše z každého verše. Všude vyniká hloubka jejího smýšlení, vážnost v nazírání na život a živý smysl pro hřejivé teplo rodinného krbu.

Z lyrických básní vynikají hlavně obrázky z přírody, a básně nesoucí jména různých květů, jež jsou básnířce symbolem lidských vlastností. Na ukázku čistě lyrické její tvorby, stůjž zde báseň:

Skřivánek.

Slyšíš strážce noci bdělý hlas?
Zpěv jeho budí jitra čarný jas,
a z purpurové brány červánků
vyskočí slunko rudé od spánku;
ve vzdušnou lázeň noří čela stín
a světlo vrhá modra do hlubin.
Šíp žhavorudý létí v širý svět
a blesknou rosou kropí v trávě květ,
když v letu zprahlé stepi dotkne se,
neb nad zahnědlou strání mihne se.

Tu skřivan zčechrá popelavé peří,
hlavičku zvedne v kručinkovém keři,
po očku nesměle se kolem dívá;
kručinky sněť se lehce rozekývá,
a se zvonivým trilkem skřivan v modro spějě,
ve výši třepotá se, sladce pěje:

„Vzhůru! Již z lože vstalo mladé kníže!
Sluhové, k dílu, skloňte čela níže;
nechť hořec safírový kalich nese,
hedvábnou vlajkou vrbička ať třese,
a všecky květy, co jich dokola,
nechť k službám jsou, jak kníže zavolá."

Tu rozevře se tisíc květných řas;
chudobky očko ptá se: „Jest již čas?“
a vodní lilie tu zbledlá stojí,
že přistižena v lázni snad se bojí.
Jak třaslice se zahanbeně sklání.

Vrbička v rychlosti si líčí skráně,
hedvábnou roušku klade větru v dlaně,
by zanesl ji v ruce kněžně — paní.
Uctivě hořec rosný kalich vznáší
vstříc paprsku, který se k zemi snáší.

Východu purpur hasne v růžích svitu,
na obzoru již chvějný záblesk v kmitu
protrhl clony mraků; skřivan znovu zas
zvonivým trilkem rozepěl se v ráz:
„Přichází kníže, v branách stojí již!
Vzhůru! Vy hudebníci, hrejte sporem,
ať rozvučí se píseň vaše chorem,
ať okřídlenců jásot letí výš!
Přichází kníže, v branách stojí již!“

Tu rozčeří se všecka stébla v trávě;
cvrček hned housličky si nožkou ladí,
rosnou si kalafunou smyčec hladí
a hraje píseň lásky pronikavě.
Statečně sršeň k jeho písni bručí,
komár si stříbrolesklá křídla brousí,
jak zvonky trianglu ten zvuk se trousí;
dišKant a tenor moucha k tomu bzučí.
Basistu včelka zastupuje s chutí,
a čmelák se do contrabasu nutí.

Tak umělecky není stavěna
nižádná síň, jak tady ve vřase
sloupoví s klenutím jsou spojena,
jak v labyrintu všecko splétá se;
tisícem hlasů žádný v světě sbor
nezpívá, jako v stepi hmyzu chor.

Již kníže na trůn zlatolesklý stoupá;
stříbřitý oblak nohy jeho koupá,
na skráni koruny se třpytí krása;
herolda píseň hlasně zvučí, jásá:
„Horníci, vzhůru! Opusťte své skrýše,
vyneste poklady podzemní říše,
knížecí roucho ozdobujte s chvatem
safíry, démanty, perlami, zlatem!“

Hle, jak se hemží zástup v země klíně,
jak černí kovkopové ven se tlačí,
uzounké štoly sotva že jim stačí;
nerostů poklad nesou z temné síně;
mravenčí národ těžké kusy vláčí.
Což hrubý kámen krásce kněžky stačí?
Hle, kterak pavouk ruče tam a sem
z hebounkých vláken splétá roucha lem,
tká perleťový, vzdušný víly šat,
jiskřivým zlatem protkal by jej rád.
Tu ranní větřík jemné tkáně strhá,
vzhůru je vznese, prudce dolů vrhá.

Oblak skryl obzor, — vítr ostře dýše;
— zmlk skřivan, — sklesl v keře s výše.

* * *

Vedle básní čistě lyrických Annetta z Drostu pěstovala také hojně výpravné, mezi nimiž čelné místo zaujímají balady. Básně její tohoto druhu jsou obsahu po většině chmurného, ba často až hrůzného a strašidelného.

Nutno zvláště vytknouti zde velmi praktické a výstižné uspořádání látky, a jasné, stručné podání děje. Básnířka dovedla vždy najíti nejvýstižnější a nejpřiléhavější výraz, a jednoduchými prostředky dovedla vše ztělesniti a jasně představiti.

Básně jsou vesměs pracovány zcela samostatně, nikde není stopy po napodobení některého vynikajícího předchůdce. Annetta z Drostu kráčela vždycky svou vlastní cestou, a proto práce její překvapují novotou látky i výrazů.

Z větších básní za života jejího pokládána byla za nejvýznačnější: „Domácí šotek obchodníka koní," po smrti její však nalezena byla velmi obsáhlá báseň, daleko krásnější a významnější „Hospital na hoře svatého Bernarda". V této básni jsou úchvatná líčení alpské přírody, a mnohá místa veliké básnické ceny. Bohužel, zůstala tato práce nedokončena, alespoň v pozůstalosti básnířky nebyl konec nalezen.

Z drobnějších básní výpravných za nejkrásnější platí báseň:

„Mladá matka."

V zeleně čalouněné vzdušné síni,
v poduškách bílých mladá matka leží.
Čelo jí hoří; řasy oko stíní, —
hledí jak v kleci slavík čechrá peří
a krmí starostlivě svoje děti.
„Ubohé ptáče," šeptá choré hlas,
„jsi vězněm jako já, ač venku slunka jas,
ty můžeš alespoň děťátkům pěti."

Stařena k loži přikročila tiše;
prst na rty klade, osvěžení nese;
nemocná zdvihne oči, těžce dýše,
uchopí kořílk, — ruka se jí třese.
Dychtivě pije, — pak s úsměvem praví:
„Bětuško, co dělá můj hošík hravý?“
„Spí tichounce,“ stařena odpovídá,
však při tom nejistě se stranou dívá.

Jak asi sladce spinká! — Zlaté robě!
Blažené v duchu mluví sama k sobě.
Zda zavěsili závoj nad kolébkou?
Při obžínkách se trochu potrhal;
ach, co jí tehdy pilné práce dal,
než spravila jej pěkně niti hebkou
tak uměle, že přítelkyně žasly. —
Zemdlené řasy skláněly se, třásly. —

„Bětuško, pověz, komu zvoní hrany?“ —
— „Vždyť máme svátek dnes Marie Panny!“
—Jak ten čas letí! Vzpomíná si stěží,
jak vše se sběhlo, — jak dlouho již leží.
Tichounce hmatá, pod poduškou hledá;
karkulku něžnou ve své ruce hledá,
potají navléká do jehly tenkou nit
a šije, pokud v okně hoří slunka svit.

Zavrzly dveře. Obezřelým krokem
se manžel k loži blíží s vlhkým okem.
„Já nespím, drahý, pojď jen ke mně blíž
a pověz, kdy mi hocha přinesete již?“
Muž tajně k nebi zvedá zvlhlý zrak,
žhavé jí ruce líbá, tiše mluví pak:
„Měj strpení, má drahá, ještě krátký čas,
jsi slába posud, počkej, až uzdravíš se zas.“

„Tvůj šat jest cítit kadidlem, můj milý.“
„Jest svátek dnes, byl jsem v kostele chvíli.
— Spi dítě!“ — Shrben od lože se plíží.
A ona šije dál, až sen jí oči sklíží.
Ve spánku vidí zelenavé pláně,

jedlový les a plné květů stráně.
Ach, až tě pozdraví zelená niva,
pak spatříš malý růvek plný květů,
nad nímž se jedličky ratolest kývá;
kéž utěší tě, matko, Pán všech světů! —

*

Po smrti Annetty z Drostu dávný její přítel Levin Schücking spořádal všecky její čistě náboženské básně podle jednotlivých neděl církevního roku. Jest to jedinečná sbírka hlavně rozjímavých básní, nesoucích se ku všem svátkům v roce. Za podklad těmto básním slouží hlavně epištoly a evangelia. Levin Schücking dal této sbírce vhodné jméno: „Duchovní rok."

Ku konci připojil ještě několik hluboce nábožensky založených básní různého obsahu.

„Duchovní rok" byl po prvé vydán ve Stuttgartu v roce 1851., tedy nedlouho po autorčině smrti. Básně tyto těšily se veliké oblibě mezi čtenářstvem, ačkoli nemohou se obsahem ni formou rovnati vznešeným církevním básním a písním ze šestnáctého a sedmnáctého století.

Ukázkou z „Duchovního roku," stůjž zde báseň:

„Na den sv. Tří králů."

Poutníků tré táhne v noc;
kolem skrání purpur svítí,
horky vítr tváře nítí,
únavné též cesty moc.
V zelených se palem šum
z dáli zástup sluhů mísí;
velbloudům po stranách visí
zlato, drahokamů tlum,
a jak kráčí nocí šerou
libou vůni kolem stelou.

Temno halí v mlhy prach
vše, co kolem leží v snění,
postavy se v obry mění;
poutníci, nemáte strach?
Jemný závoj přede již
lehounce oblačná niva,
vítězně se šerem dívá
třpytná hvězda k zemi níž.
Zvolna plyne modrem s výše,
průvod za ní táhne tiše.

Slyš, tu sluhů šepot zní:
„Zdaž se v šeru město tají
s chrámy, posvátnými háji,
cena mnoha těžkých dní.
I když sžíhal pouště pal,
hadi kol nás obklíčili,
tygři když nás provodili,
vítr, vše se ničit zdál.

Dary střežili jsme stále
pro nového světa krále."

Bez starosti, klidný hled,
měsíce jak tiše jdou
za sluneční záplavou,
ti tři táhnou nocí vpřed.
Když zní prašné smrště šum,
i když místy v hrůzné kráse
kvítí pouště usmívá se
klidně hledí k nebesům
jichž moc zastíní je hbitě
zlatou hvězdou na blankytě.

Každý z nich jak velký král!
V moci temna narozeni,
paprskem jen probuzeni,
zbožně, věrně táhnou v dál. —
A ty, duše moje, spíš?
Milosti kol vlny hýří,
mocně táhne světla pýří,
ty přec hledáš temna říš.
Viz, jak lest kol tebe kývá;
lítosti jen slza zbývá.

Zmužile spěš v světa ruch!
Byť hynula's v hříchu sítí,
odpuštění můžeš míti,
nade vše jest dobrý Bůh!
Lítost smyje viny tíž,
vysvobodí z vřavy množství,
varem spálí morek kostí
přetajemným žárem již;
nikdy nenechá tě v tíži,
Jenž tě krví získal v kříži.

Nejsem hodna svitu hvězd,
ni nejmenší záře s nebe.
Pane, chci jen chválit Tebe
za vše, co Tvým darem jest!
Nechť mne žalů svírá tíž,
nejdražší ať ztratím v žití,
těchy srdce nepocítí,
modlitby nevyslyšíš;
k Tobě všecko vésti může,
— vítám oheň, meč i růže.

— —

Svrchu již zmíněný Levin Schücking shromáždil po smrti Annetty z Drostu všecky její posud neotištěné básně a vydal je s titulem: „Poslední dary.“

Byly to většinou básně intimního rázu a vzpomínky věnované různým přátelům.

Také po její smrti nalezeny byly rukopisy prosou psaných statí, z nichž největší a nejcennější jest výtečná vesnická povídka z Vestfálska „Die Judenbuche.“

Z „Posledních darů“ uvádím dvě kratší básničky.

Matce.

Tak ráda složila bych krásnou píseň
o lásce tvé a milosrdné dlani,
jež ráda mírnila vždy jiných tíseň
a nedbala, že třebas vlastní srdce zraní.

Leč umělé když verše tobě skládám,
a zvučné rýmy k oslavě tvé spřádám,
tu rozbouří se srdce mého vlny
a oči nevidí, — jsou slzí plny.

Ó, přijmi proto jen můj chudý dar,
jejž duše moje v hloubi pro tě chová;
kde moře citů, bouří krve var,
kde srdce mluví, — mlknou slova.

—.—

Poslední slova.

Drazí, až se loučit budu,
neplačte, modlete se jen;
přejte mi klid a pokoj věčný,
přejte mi ráje jasný den.

Kde všecky trudy země mizí,
tam na vás budu vzpomínat,
a prosit budu Pána světů
by ráčil vám útěch dát.

Až v šeru noci anděl Boží
ve světa dol se skloní níž,
nemyslete na rov můj chladný,
pozdrav mi vzkažte v hvězdnou výš!

František Sytař:

Strahov.

Mistru Františku Kyselým u.

I.

Minuly svátky nekonečné lásky Boha — člověka. Temně duněla srdce zvonů po slavnostním vyzvánění. Z oken chrámu zakrvácely paprsky do tmy velebného ticha strahovského nádvoří. Uvnitř vstoupil na kazatelnu Bílý Opat: Myšlénka a Slovo. Eucharistický král v prosté podobě chleba skryt je v monstranci, kterou žehná svatý Norbert. Člověk kloní své oči k zemi, neboť nemůže pohlédnouti do Slunce.

V rozsochatém hnízdě skryt jsi Strahove. Dvě věže se štítem chrámu nesou hrdé tvé čelo, jakoby mluvily: Na tomto místě jest Sion bílých kněží! — Věže: sepjaté ruce ne člověka, ale tvrdých kamenů, modlí se tlumeným hlasem zvonů. Modlitba vznáší na perutích orla Lásky k nebesům. Nejvznešenější modlitba vyjádřená zvukem kovu, nejčistší prosba věčně studěného srdce, nahá láska s pokorou spojená vyjádřená ústy ne člověka, ale zvonů, které člověk zavěsil na věž, aby se přimlouvaly svatou modlitbou, která vysílána jest jediná z tohoto slzavého údolí. Kamenné srdce bije, bije... Hlas nese se přes lidská obydlí ke kamenné pohádce hradčanské, spadá údolím k řece, kde pojí se s jednotvárnou písní hučícího jezu. Rozléhá se hlas zvonů: když vkrádá se v noc paprsek jitra, když král světla stane v zenitu své moci, když vkrádá se v den černá tma. V tu dobu zní kamenná srdce, modlí se za živé, zmučené životem a zkrvavené hříchem srdce člověka.

Jako bílá pohádka o křišťálovém paláci se skleněnými věžemi, tak zadumán stojí strahovský klášter v bílém sněžném hávu podvečerního šera královny zimy. Vítr rejdí sněhem tulícím se bázlivě k zemi, sviští petřínskou strání a fičí po střechách malostranských, které hladí slabým svitem stříbrná luna, přítelkyně snů revolučního mládí, vykukujíc z trhlin rozedraných mraků.

Zmizel sníh, odpluly šedé mraky, studený vítr kamsi odletěl. Větve stromů otvíraly poupata, zelených listů a v dálce objevilo se slunce ve své síle a moci. Krásné jitro jara vítáno jest zpěvěky zelených haluzí, kteří pějí vznešené: „Aleluja!“ — církve, jež slaví zmrtvýchvstání Kristovo. Jásot přírody vyvrcholen jest nejkrásnějším měsícem roku — májem. O, romantiko jara, ztělesněná v pohádkách máje! Co všechno poesie vytvořila k tvé oslavě, co básní obetkává tebe. Růžová, bílá, modrá oblaka květů propletená smaragdovou zelení vijí se v nejkrásnější kytici pod klášterem strahovským k poctě: „Neposkvrněné.“

Květy opadaly. Vážně se kloní zelené listy k zemi, třpytí se ve světle slunce a zčernalé pláčou ve stínu, který na ně

vrhají šťastní druhové. Uprostřed stromů jak ruka s dřevěnými prsty vějířovitě na všechny strany prodírají se větve. Ptactvo hledá zde domov a z vděčnosti koncertuje v zelených korunách. Loretánské zvonky nesou do malebného zákoutí strahovské zahrady svojí adoraci. Na svahu stráně trčí ze země starý kaštan — vetchý pahýl, stařec již = strom Jablonského! Tam bílý básník, vlastenec psal verše na lavičce vinoucí se kol těla stromu. Odtud štěrbinou hustého křoví jeví se nám posvátný dóm svatovítský. Dole pak Praha — hlučící žijící... zde klid, ticho rušené zpěvem ptactva a šelestem listů.

Azurová klenba letního odpoledne mizela pod táhnoucími kupy oblak. Stříbrný sluneční vůz zmizel v prachu nebe na silnici dne. Smutné ticho smrtelného klidu zvážnělo po stráních Petřína. Bílé tělo zdí kláštera svítilo přes hlavy zelených stromů do údolí, kde v modré mlze leželo město. Nad Strahovem zašvihl ohnivý bič, prásknul, až věže zaduněly hluchou ozvěnou a sletěl kamsi za Hladovou zeď. Jako na povel řítily se na zem slzy valících se mračen po obloze, jenž spěchaly do Neznáma, neznajíce směr své cesty. Zem koupala se po parném dni. Stromy prohýbaly své větve pod tíhou plodů. Podél zdi vinula se zlatá vinná réva, obsypána hrozny. Listy krvácely a zvadlé klesaly na zem. Podletí tajilo ve svých hlubinách zimu.

Paprsky zapadajícího slunka kamsi za pláň bělohorskou posílaly pozdrav na rozloučenou věžím strahovského chrámu. Zatřpytily se kříže a paprsek sjel na Gloriolu kamenného beránka, držícího dvojramenný kříž ve štítu chrámového portálu: „Vidi supra montem Sion agnum!“

Zapadlo slunce. Rudé červánky nesly životní heslo bílého básníka Boleslava Jablonského:

Ještě slunce nezašlo, aby opět vyšlo.

II.

Petřínská rozhledna: Slyšte všichni: „já budu Vaším králem!“ Stojím nejvýše, vidím nejdále. Vám zvěstuji, když blížiti se bude den, když bude se blížiti noc. Slyšíte, zvolte mně svým králem! Hlasuji pro sebe.

Staroměstský jez: Stojíš nejvýše, já nejníže. Máš tolik práv jako já. Zvolte mně králem! Prvý dávám hlas sobě.

Kopule svatomikulášská: Fi, moderní stavba. Jseš hloupá žabka s mikádem, vítr fouká tvým tělem dle libosti. Tebe nechceme. Zvolte staršího, zkušenějšího.

Mostecká věž: Jednou lidé vysmějí se Tvojí výšce a postaví Ti soupeře. Pak budeš jinak mluvit, hrdopyšná vížko!

Daliborka: Je pozdě, čas k spánku; ticho buďte již!

Věže svatojiřské: Kdy zvolíme sobě krále?

Měsíc (vykoukl z mraků): Kdo Vás ráno nejdříve vzbudí, toho zvolte svým králem.

Všichni: Souhlasíme!
Vlajka na hradě: Pravda vítězí!
Lvíček na věži svatovítské: Pravda Páně vítězí!
Kříž na Karlově mostě: Já jsem cesta, pravda a život věčný.
Sochy Karlova mostu: Amen.

Časně z rána rozklinkal se na vížce strahovského chrámu zvonek a vzbudil všechny mrtvé spáče. —

ZPRÁVY Z CIZINY.

Referuje Fr. H. Žundálek.

Světové řeči. Dnes užívá se asi 600 rozmanitých řečí, nepočítaje v to nářečí, kterých může býti 3 až 4000. Všeobecně je rozšířený názor, že na světě mluví se nejvíce anglicky a francouzsky. Tato domněnka je však založena na omylu. Čínština je mnohem rozšířenější, nebo tímto jazykem mluví více než 480 milionů lidí. Na druhém místě je řeč indická, která je mateřským jazykem 325 mil. lidí. Teprve potom následuje angličtina s 325 miliony lidí, němčina s 95 miliony, španělština s 85, ruština s 60, francouzština s 45 a italština se 40 miliony lidí. Jinak však vypadá statistika, počítáme-li, kolik lidí rozumí jednotlivým řečem; tu světové řeči, jako angličtina, francouzština a španělština získávají značný náskok. Anglicky rozumí asi 250 mil. lidí, francouzsky 200 mil., rusky 125 mil., španělsky a německy po 120 mil.

Sklo budoucnosti. V jedné z londýnských továren se vyrábí vindolit, povstávající sloučením celulosy, jest úplně podoben sklu, průsvitný, nepropouští plynů a dá se krájeti obyčejným nožem. Výrobky z vindolitu se neroztlukou, nerozpouštějí se a nepodléhají vlivu podnebí. Ale za to propouštějí ultrafialové paprsky, velmi léčivé pro organismus lidský, kterých obyčejné sklo nepropouští.

Nový faraon vykopán. Archeolog Cecil Firth objevil v Egyptě novou pyramidu hrobovou z doby před 5000 lety; pravděpodobně je to hrobka faraona Zofera. V podzemních chodbách je několik dvoran vyložených modrými kusy, dále jsou tam nástěnné řezby a alabastrové kruhy tři stopy vysoké.

Největší města na světě. Největším městem světa byl před válkou Londýn. Nyní však postoupil na první místo Nový York, neboť má 9,380.000 obyvatelů, zatím co Londýn má jich jen 7,660.000. Třetím největším městem na světě je Paříž se 4,600.000 obyvateli, potom je Berlín, který má 4,126.000 lidí Za ním následuje Chicago s 3,600.000 obyvateli, Filadelfia má 2,700.000, Buenos Aires 2 a půl millonu, Osaka něco přes 2 miliony, Moskva a Šanghaj 2 miliony. Tokio má 1,595.000 a teprve na 12. místě je Vídeň s 1,900.000 obyvateli. Tolikéž obyvatelů jako Vídeň má i Boston, na 14. místě je Leningrad, který má nyní jen 1,611.000 obyvatelů, na 15. místě je Detroit s 1 mil. 500 000 obyvateli a pak následují Hamburk, Peking, Hankau, Rio de Janeiro a Kalkuta.

Židovské vystěhovalectví z Palestiny. Židé, kteří se vrátili z Jaggy, vypravují, že „Spolek pro návrat do vlasti" dostal asi 10.000 přihlášek osob, které se chtějí vrátiti do Ruska, nebo je tam pod bolševickou vládou židům dobře. Židé, kteří se chtějí vrátili do Ruska, jsou na tom zle, neboť nemohou dostati povolení k vystěhování a „Spolek pro návrat do vlasti" poskytuje jim jen nepatrné podpory. Z toho viděti, že palestinští židé usilují dostati se do Ruska jen proto, že tam mají židé vládu v rukou.

Židům se nechce do Palestiny. V memorandu sionistických organisací o vzrůstu židovského majetku v letech 1926/27, které bude předloženo

mandátové komisi Společnosti národů, se oznamuje, že přistěhovalectví do Palestiny velmi kleslo. Přírůstek vystěhovalců židovských rodin od války činí 72.000. Téměř třetina jich pochází z Polska.

Stoleté jubileum románové postavy. Ojedinělá vzpomínková slavnost se konala v Londýně. Mr. Pickvick, ctihodný hrdina známého románu „Klub Pickvicků", nejznámější románová postava Dickensova, nastoupil opět na cestu, která se stala nesmrtelnou v zápisech klubu. Ve zmíněném spise je totiž ráno na 31. května 1827, kdy Pickvick se svými druhy nastoupil na cestu Anglií. Prvního dne pokračovali v cestě v putovném kočáře Železného kříže do Charing Crossu do hostince v Commodare v Rochesteru. Tato cesta byla opět podniknuta u příležitosti stoletého výročí nastoupení na cestu. Členové Dickensovy společnosti, kteří se úplně vžili do hlavních postav jeho románu, ztělesnili udatného Mr. Pickvicka a jeho ostře charakterisované druhy; povoz, který prošel nyní již zcela změněnou tvářností krajiny, pochází z utěšených dob minulých. K slavnosti dostavil se velký počet Američanů, mezi nimiž je mnoho Dickensových ctitelů.

Starožitné nálezy v Maďarsku. Za dozoru musea v Segedíně konají se v blízkosti města vykopávky. Našli tam hřbitov ze IV. století po Kristu. Otevřeli přes 200 hrobů a nalezli tam přes tisíc cenných předmětů, poháry, staré kuchyňské nádobí, náušnice, nástroje, zbraně. Po vědeckém přezkoumání nalezených starožitností bude možno zjistiti, který národ žil tehdy v okolí Segedína. Podle povrchního posouzení nálezů možno tvrditi, že to byl některý východní kmen. Maďaři se vynasnaží dokázati, že to byli jejich pradědové.

Kolik lidí žije na zemi? Alois Müller v časopise pro geologii rozeznává 18 národních skupin. Na prvním místě jest skupina evropsko-americká se 658 mil. lidí, dále východoasijská s 576 mil., indická se 317, černoši s 107 mil., východané se 100 mil. a Malajci se 107 mil. Ostatních 12 skupin se rozděluje takto: Indiáni 14 mil., Židé 13.2 mil., Tunguzové 12 mil., Mongolové 3.5 mil., Arméni 2·9 mil. Americko-evropskou skupinu dělí tento učenec na 12 skupin, a to jsou: Germáni 250 mil., Románi 207 mil., Slované 165 mil., Irové 12 mil., Maďaři 10 mil., Gruzínci 6.9 mil., Estofinové 4.6 mil. Lidstvo tedy roste velmi rychle a tato otázka dává mnoha učencům nemalé starosti.

Inkoustové jezero. Na blízku Sidi bel Abbesa v Alžíru v Africe jest malé jezero, v němž je skoro pravý inkoust. Jezero se černá již zdaleka. Dva potoky vlévají se do tohoto jezera. Voda prvního potoka obsahuje velké množství železných solí a voda druhého potoka protéká blátem, z něhož vssává různé kyseliny. Když se tyto kyseliny smísí se železnými solmi, nastává učební postup, kterým obojí voda zčerná a přetvoří se v inkoust.

Úmrtí dobyvatele Erzerumu. V Paříži zemřel ve velké bídě známý a dobrý ruský generál Kalatin ve věku 75 roků. Za světové války dobyl velkého přístavního města Erzerumu na tureckém pobřeží Černého moře. Po bolševickém převratě byl nucen odejíti do cizíny a žil v Paříži, kde se bídně živil jako dělník v továrně na automobily; neboť podpora, kterou dostával od francouzské vlády, byla tak nízká, že nestačila ani pro něho. Kalatin však se staral mimo to i o dceru a čtyři vnoučata. Jeho úmrtí je z tragických osudů vynikajících ruských lidí, které bolševismus vyštval za hranice.

Jak je Vídeň německá. Jak je Vídeň německá, dokazují jména těchto hráčů kopané z vídeňských sportovních klubů. Tak v „Rapidu" je Jelínek, Král, Smištík, Vondrák, Hančík, Veselík, Hrabáč a Veselý, ve sdružení „Wacker" je Čapek, Jelínek, Jestřáb, Brizek, Palko, Rapan a Uher, v „Austrii" je Budín, Bříza, Šindelář, Kutý (který se píše již Cutii) a Vaníček. V klubu „Floridsdorfer" je Čihák, Paleček, Chloupek, Jurašič a Jízda. Zajisté otcové nebo dědové těchto nynějších Germánů narodili se někde na území nynějšího Československa.

Velký Londýn. Velký Londýn zaujímá rozlohu po délce 44 km, na níž se kupí 7,660.000 obyvatelů. Poněvadž pak značná část zaměstnanců londýnských kanceláří a dělníků továrních bydlí mimo město, zalidnění Londýna za dne čítá 10 mil. obyvatelů. Zvláště střední město je přelidněno. Městská rada zamýšlí zrušiti starobylé uličky a domy a postaviti na místě starého středního města moderní město. Výlohy by činily několik milionů liber šterlinků.

Krasin zůstavil ženě velký majetek. V Moskvě vznikl spor mezi manželkou Krasina, nedávno zemřelého vyslance sovětského v Londýně, a vládou sovětskou. Krasin totiž zůstavil v Londýně tři miliony liber šterlinků, které žena považuje za dědictví po muži; ale vláda sovětská se domáhá vrácení těchto peněz jako majetku státního. Původ této částky jest velmi nejasný, poněvadž Krasin měl platu pouze 190 rublů měsíčně. Vdova Krasinova zamýšlí se usaditi v severní Francii v pěkné vlastní vile. Tak vypadá komunismus ve skutečnosti.

Znovuzřízení lovaňské knihovny. Z cizozemí došly četné příspěvky k obnovení slavné lovaňské knihovny, kterou Němci zničili ve světové válce. Příspěvky činí přes 40.000 děl o 245.000 svazcích. Z Anglie došlo přibližně 50.000 svazků. Znamenitou sbírku poslal národní odbor, který se k tomu konci ustavil v Japonsku. Sbírka obsahuje mezi jiným asijské rukopisy a mnoho vzácných knih, které byly tištěny dříve, než v Evropě poznali tisk.

Méně universit v Rusku. Ruská sovětská vláda hodlá znova přezkoumati všecky university. Snad polovici jich na venkově zruší. V Moskvě zůstanou jen dvě: první státní a Soerdikovskijeva. Povodeň poškodila značně petrohradskou universitu a snad také bude zrušena. Avšak ponechají všecky dělnické fakulty, které jsou připojeny k universitám.

HLÍDKA SOCIÁLNÍ.

(Řídí Ar. Oliva.)

Čistý zisk Škodových závodů činí 39,575.589 Kč. Dividenda 50 Kč. Báňská a hutní společnost čistý zisk 31,806.415 Kč. Dividenda 100 Kč. Kolik z toho čistého zisku dostane asi chudina a kolik korun dají páni na kulturní podniky a dobročinné účele?

Celková roční výroba mléka v celé republice odhaduje se na 4 miliardy litrů, což značí hodnotu skoro 5 miliard Kč. Konsum čerstvého mléka odhaduje se asi na 2 miliardy litrů, přebytek nutno zpracovati na sýry a máslo. Másla se vyrobí ročně 7.609 vagonů, tedy 5½ kg na osobu a rok. Výroba sýrů stále stoupá. V r. 1920 činila 393 vagony, teď se odhaduje na 600 vagonů.

Bylo referováno o tom, kolik schůzí absolvovala poslanecká sněmovna, kolik senát, kolik bylo schůzí výborových, kolik řečníků mlátilo prázdnou slámu atd., ale zapomenuto povědětí, jak a co na př. vykonáno pro **staropensisty**! Má-li někdo a může-li dáti miliony některé straně, jest věru divno, že pro nejubožejší z ubohých nejsou peníze! A ti lidé si na pensi platili! Lidé u plných stolů neuvěří chuďasovi, lidé s příjmy 60—100 a více tisíc houby se starají o ty, kteří nemají ani čtvrtiny toho.

Na severní Moravě a ve Slezsku jest **řada textilních továren**, náležejících podnikatelům německé národnosti, velmi výhodně ke koupi.

V našem leteckém průmyslu trvá již přes rok krise. Podle „Tribuny“ je rozvoj našeho letectví v poslední době brzděn řadou momentů rázu politického. U nás se přirozeně bez politiky nic neobejde. Ať se jedná o to či ono, vždycky napřed politika, vždycky co která politická strana z toho bude míti. A poněvadž chtějí míti všecky, pak to tak dopadá. Nejvyšší čas odstraniti všecky strany. Co by se tu ušetřilo peněz poplatnictva a oč by mohly daně se snížiti, kdyby každá maličkost nemusela se vykupovati vel-

kými miliony! — Dovíme se někdy, kolik strany dostaly millionů na různé podniky?

Poslední soukromá sirkárna v ČSL. a sice Schell v Dlouhé Vsi u Sušice po delším vyjednávání vstoupila do kartelu a tím jest kartel sirkáren úplný. Páni si teď budou diktovati a konsum musí hezky mlčeti.

Živnostenská banka vykazuje za r. 1925 čistého zisku 38,562.249 Kč po mimořádné dotaci reservního fondu z r. 1926 penízem 54 mil. Kč a po odpisu dávky z majetku na ústav připadající.

Náš speciální dovoz a vývoz vykazuje za červen: dovoz celkem 1527 millionů, vývoz 1509 mil. Kč. Jest tedy bilance v červnu pasivní 18 miliony Kč. Za měsíce leden—červen 1927 dovoz činil celkem 7541 mil. Kč a vývoz 8799 mil. Kč, jest tedy bilance za měsíce leden až červen aktivní 1257 mil. Kč.

Předsednictvo Ústřední sociální pojišťovny povolilo zápůjčky Výškovu 266 tisíc Kč, Krnovu 1,560.000 Kč, dále družstvům bytovým a stavebním: Obecně prospěšnému pro Prahu a okolí 7½ mil. Kč, Budoucnosti v Prostějově 560 tisíc Kč, obecně prospěšnému v Prachaticích 500.000 Kč, obecně prospěšnému veř. zaměst. Nusle-Údolí 700.000 Kč, obecně prospěšnému želez. zříz. ve Střekově 250 000 Kč, Rovnosti v Horní Vsi u Chomutova 770.720 Kč, Moravskému domovu v Brně 1 mil. Kč a družstvu při Svazu rotmistrů v Praze 750.000 Kč. Kterým politickým stranám asi tato družstva náležejí?

Českomoravská-Kolben dosáhla za rok 1926 vyššího celkového obratu, k čemuž přispělo ve značné míře oddělení automobilní. V září 1926 vyroben desetitisící automobil. Čistý zisk 20,933.205 Kč. Dividenda 300 Kč. Podnik splynul s Daňkovkou a nový název společnosti jest: Českomoravská-Kolben-Daněk.

Protektorát podzimního pražského veletrhu ve dnech 18—25 září převzala vláda ČSR

V r. 1926 bylo v republice 503.656 zazimových včelstev. Včelařstvím se zabývalo 95.273 osob, z nichž bylo rolníků 55.174, řemeslníků 10.387, učitelů a profesorů 5.979, dělníků 5.506. Celkový výnos medu 317.232 kg v ceně 6,078.428 Kč. Vosku 63.826 kg v ceně 1,717.070 Kč.

Celková rozloha nesoucích vinic 13.600 ha, vytěženo 154.688 hl. moštu, z něhož po vykvašení získáno 139.559 hl. vína a to červeného 35.429 hl. a bílého 104.110 hl. (Z 1 ha 10·3).

Plocha osevu tabáku činila 5.709 ha. Pěstitelům bylo vyplaceno 37,440.960 Kč., průměrně z 1 ha 6543 Kč.

V r. 1926 bylo sklizeno ovoce: jablek 1,570.449 q., hrušek 1,091.488 q, třešní 76.136 q, višní 2,532.532 q, švestek 257.681 q, sliv 11.688 q, meruněk 4.995 q, vlašských ořechů 80.919 q, angreštu 14.756 q, rybízu 21.193 q.

Od účinnosti zákona o sociálním pojištění bylo podáno celkem 3.953 žádostí za odbytné. Celková suma dosud vyplaceného odbytného činí 2,236.608 Kč 40 hal.

Při posledním sčítání bylo napočteno v Rusku 24 milionů selských hospodářství.

Škody, způsobené mrazy na letošní vinné sklizni, odhadují se na sto milionů Kč. Počítá se, že letošní vinná sklizeň bude o 200.000 hl. menší. Má to býti předzvěstí zdražení vína?

V červnu bylo v 89 závodech 25 stávek, z toho 14 jednotlivých a 11 hromadných. V postižených závodech z 26.558 zaměstnanců stávkovali 25.674 a 62 nepracovali v důsledku stávek. Stávkující zameškali 240.020 pracovních dnů a na mzdě ztratili 5,142.778 Kč. Nepracující v důsledku stávek zameškali 999 pracovních dnů a na mzdě ztratili 25.329 Kč. Činila tedy ztráta pracovní doby 241.019 prac. dnů a ztráta na mzdě 5,168.107 Kč. Výsledek stávek byl ve 4 případech kladný, v 11 částečný, v 5 záporný a v 6 dosud neznámý.

Moravská agrární a průmyslová banka, Brněnská banka, Moravsko-slovenská banka a Jihomoravská banka na valných hromadách dne 29. srpna schválily návrhy správních rad na fusi jmenovaných bank v Moravskou

banku. Akciový kapitál bude činiti 120 miliónů Kč. Ředitelství bude 4členné, představenstvo 18členné.

Ministerstvo financí schválilo emisní půjčku hl. města Prahy 220 mil. Kč. ke krytí mimořádného rozpočtu na r. 1927. Praha se stále dluží, ale nijak nepospíchá s prodejem pozemků svých. Trvá to celé měsíce, než žádost projde jednotlivými odděleními a tím se i oddaluje stavební ruch. Někomu se vychází ovšem neobyčejně vstříc, jiný ať čekal Někomu se prodá velmi lacino, jiný už to štěstí nemá!

* * *

Snažili jsme se zachytiti v naší hlídce jen věci nejdůležitější z nichž by čtenáři sami mohli si učiniti úsudek o naší hospodářské prosperitě a posouditi, jak si počínáme na poli sociálním. Přirozeně, že jsme tu hromadili řady číslic, jak nám je podávají statistiky. Bez statistiky to nejde, třeba se říkalo, že jest to správný součet nesprávných číslic. Myslit si může každý co chce. Z myšlenek se clo neplatí.

LITERATURA.

ČESKÁ.

Fr. Cech: **Z lítosti a vzdoru.** Povídka. Tiskové Družstvo v Hradci Králové 1927. Str. 142.

Ve statku Melicharovic zemřela hospodyně. Hospodář naléhá na staršího syna, aby se oženil a ten nechce jinou než Štefu. Ale do té byl zamilován mladší syn, který je vojákem v Bosně. František Štefu dostane, ale Pavel z lítosti a vzdoru, jinak hodný hoch, když se vrátí z vojny vyvádí až klesne hmotně a mravně. Za války trpká zkouška životní vyléčí ho, k čemuž zvlášť přispěje láska dobrého a rozumného otce, která ho vrátí spořádanému životu v němž dosahuje štěstí. Z tohoto prostého příběhu, ne neobvyklého, vytvořil spisovatel pěknou, poučnou povídku, ve které zvlášť vyzdvihuje lásku, starostlivost a dobrotu otcovskou. Kniha dobře se čte, mile poučí. Spisovatel ukazuje, že zná náš venkovský lid a dovede šťastnou rukou vyzvednouti charakteristické obrázky ze života. —k.

William MacLeod Raine: **Ztracené údolí.** Román. Přeložil W. F. Waller. Ilustroval A. L. Salač. Praha 1927. B. Janda. 30ti korunová serie Sfinx. Str. 290.

Dobrodružný román z Texasu, kde se líčí, jak člen americké policie zachrání život amerického inženýra a dívky, již oklamal uprchlý vězeň, vydávaje se za jejího bratra. Po rozmanitých dobrodružstvích zmocní se hrdina románu uprchlého vězně. V jeho činech je mu pomocnicí dívka ze ztraceného údolí, jež stane se jeho manželkou. Napínavý tento román je líčením boje dobra a zla a končí vítězstvím dobra a ušlechtilosti. Román je dramaticky proveden, děj je poutavý, romantický, propleten zdravým humorem, charakteristika dobře provedena a líčení nezabíhá za pravděpodobnost. — Dobrodružná literatura je dnes velmi rozšířena a právem jí mnoho výtek činěno kritikou, ale romány, které vydává Sfinx nenáležejí mezi takové, zvláště ne román „Ztracené údolí", který vyniká směrem výchovným, vyzdvihuje statečnost, pravdomluvnost, poctivost a přímost a tím podstatně se liší od obvyklé literatury dobrodružných románů. Pro uvedené vlastnosti, lze tento román doporučiti nejen dospělým, ale i dospívajícím čtenářům. Mile pobaví a poučí. —š—

Frank Heller: **Král vzduchu.** Román. Přeložila M. Lesná-Krausová. Ilustroval Fr. Horník. Praha 1927. B. Janda. 30tl korunová serie, pořadí III, Kniha 5. Str. 268.

Švédský autor Frank Heller oslavuje tu francouzské letectví. Králem vzduchu nazývá francouzského aviatika Lerouxe, jehož hrdinské a dobrodružné skutky vypravuje v 6 kapitolách. Veze bulharského krále, získává cenu německého císaře za let, pronásleduje aviatika, jenž chce bombardovati obchodní dům v Londýně, slouží podloudníkovi, unáší si nevěstu. To vše děje se před válkou. Za války vykoná jako aviatik hrdinské činy, je dekorován křížem čestné legie, ale na konec kdy zničí nepřátelský Zeppelin přeťata nit života tohoto pohrdavě odvážného a do smrti nejfrancouzštějšího Francouze, hrdiny aviatika. K románu připojeny čtyři drobné povídky tohoto severského autora, jehož umění zaslouží pozornosti. Upozorňujeme na 30ti korunovou serii, která přináší pěkné spisy světových autorů.

—o—

Z Říma. Črty a dojmy. Napsal Dr. František Přikryl, Redemptorista. Nákladem Československ. akc. tiskárny v Praze 1927. Stran 228. Cena Kč 24·—.

Redemptorista Dr. Fr. Přikryl, který dlouho pracoval mezi vídeňskými Čechy, napsal do jejich časopisů „Ráj" a „Pravda" několik dopisů z Říma, kam z Vídně odešel a kde pobyl po šest let. Vyzván jsa popsal co naň zvlášť působilo a vydal v pěkně vypravené, krásnými obrázky vyzdobené knížce. Píše o papeži a významu papežství, provádí Římem, líče jeho památnosti i život tamní, zajíždí do Neapole a na hrob sv. Alfonsa. Není to průvodce, ale pěkně zabarvená pozorování a líčení, doložená historií a zpestřená přirovnáními a úvahami. Jednou z nejzajímavějších statí jest črta „Po stopách našich světců". Žádali nedávno na Slovensku, aby tam převezeny byly z Říma ostatky sv. Cyrila. Dr. Přikryl pěkně a názorně líčí celé dějiny hrobu našeho sv. apoštola a ukazuje, že dnes místo, kde sv. jeho ostatky jsou uloženy, je neznámé. Kéž zajímavá knížečka ta nalezne hojně přátel a čtenářů, poučí a povzbudí je, a naleznou v ní mnohé, co jim posud bylo nevysvětlitelno. Vřele ji doporučujeme. —š—

N. G. Garin-Michajlovskij: **Hrst povídek z ruského venkova.** Autorisovaný překlad A. Vrzala. Nákladem Československé akc. tiskárny v Praze. Str. 170, cena Kč 20.

N. G. Michajlovskij (1852 1906) stavěl jako inženýr železniční trati, věnoval se pak hospodářství, ale s nezdarem a vstoupil opět do služby, píše své povídky a kresby. U nás znám je v překladě svými „Studenty" a „Inženýry", v nichž líčí bujný život studentstva a návrat k praktickému životu. Nejpěknější práce jeho jsou však povídky ze života venkovského. Známý znatel ruské literatury A. G. Stín (Al Aug. Vrzal O. S. A.) vybral z jeho prací devět povídek, v nichž líčí věrně a bezohledně bídu, chudobu, pověrčivost vesnického lidu, ale skláni se k němu s láskou a se slitováním. Nelze bez hlubokého dojmu čísti n. p. povídku „Štědrý večer v ruské vesnici" o hrozném životě lidu, v němž nevzdělanost a zdivočilost proplétá se s tragickými zjevy, jež hluboce dojímají čtenáře. Něžným citem umělce-spisovatele proniknuty povídky „Veronika" opěvující radost mateřství, „Zpověď otcova" líčící blaženost lásky otcovy k synu. Ve všech povídkách mistrnou rukou překladatele vybraných soucit a slitování, láska k lidu klene nad propastmi bídy, zla a ponížení krásnou duhu sluneční, naděje lepší budoucnosti. Nikdo ze čtenářů neodloží knihu Garinovu bez hlubokého pohnutí a dojetí. Kniha je pěkně vypravena, úvodem překladatele opatřena a dostává se ji našemu čtenářstvu pěkné a zajímavé ukázky povídek jednoho z nejzajímavějších moderních realistů ruských. —o—

Jos. D. Konrád: **Bludná srdce.** Novela. Sebrané spisy J. D. Konráda svaz. XV. V Praze 1927. Zemědělské knihkupectví A. Neubert. Str. 312, cena Kč 19·—.

Kniha, kterou autor připsal všem českým studentům, zachycuje bez vyumělkovaných dramatických scén, za to však hodně citově a opravdově život dvou chudých českých studentů, které bída spřátelila a kteří prožívali spolu čas svých studií v malém pražském pokojíku a přilnuli k sobě

takovou láskou, kterou snad nemůže žíti ani bratr k bratru. Očekávají život plný radostí a úspěchů a zatím zapadají do všedního jeho běhu a po letech vidí, že ty tam jsou vybájené krásy a že i sny o lásce a štěstí zmizely. Zbyla jim pouze nezměrná láska druha k druhu, kterou Konrád tak ušlechtile vystihl. Tato ušlechtilost vane i z celé knihy a v ní dlužno hledati i kořen obliby, jaké se těší práce Konrádovy ve vrstvách lidových a proto čtenáři rádi sahají po dobrých jeho knihách. —o—

Nový zákon o přímých daních. Zákon o stabilisačních bilancích. Zákon o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy. Úvodem opatřil **Aug. Fráno**, min. rada. V Praze 1927. Nakladatel Jan Svátek, knihkupec. Stran 532. Cena Kč 25·—.

Ve Svátkově Sbírce zákonů a nařízení republiky českoslov. vyšlo již několik dobrých příruček, o nichž i ve „Vlasti" bylo referováno. Nyní vychází text zákonů, které provedla nová berní reforma, která přináší nové výhody těm, kdož ve smyslu zákona vedou knihy, činí přiznání, odpovídají na dekrety, podávají odvolání. Každý poplatník musí znáti tyto zákony a bude ušetřen ztrát, nepříjemností, trest. následků, bude-li dobře informován o daňové reformě. Min. rada A. Fráno v úvodě k tomuto zákonu, který podává k této knize poučuje o vývoji zákona a vykládá, co je daň důchodová, všeobecná a zvláštní daň výdělková, co jsou daně pozemková, domovní, rentová z tantiem a z vyššího služného. Připojuje krátký výklad o ustanoveních trestních a společných. (Str. 3—22.). Na dalších stranach je text zákona. Obsáhlejší poučení a výklad zákona o všech daních přímých se vzorci, příklady a tabulkami obražen v knize m. r. E. Holíka a A. Frány: Poučení a výklad zákona o všech daních přímých (str. 714, cena 65 Kč) a pokyny k vedení účetnictví k účelům daňovým v knize Jos. Götze: Písemnosti, účetnictví daňové (str. 240, cena Kč 25·—), které obě vyšly nákladem J. Svátka. Neznalost zákona neomlouvá a proto každý poplatník jistě si opatří některou z těchto knih, aby se uvaroval nepříjemnostem. K.

Alexandre Dumas: „Olympie de Cléves". Román. Přeložila Karla Šeřínová. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze 1927. Díl I.—III. Cena 58 Kč.

Román čerpán je z divadelního ovzduší doby Ludvíka XV. a je to román herečky, jejíž pohnutý život Dumas vylíčil od dětství až do samých vrcholků umělecké slávy, kdy stává se střediskem dvorního života a přítelkyní krále, ale zůstává přece věrnou tomu, jenž pro ni obětoval celou svou budoucnost. Život XVIII. věku, život na dvoře královském, osudy mnohých vynikajících osobností, líčen tu v pestrých barvách Dumasovských, obratně a širokým dějovým tokem. Po skvělém životě, po lesku dvorním a divadelním pozlátku Dumas zvedá oponu nad šedí života té veliké ženy, jejíž konec vyzní v nejbolestnější tragiku. V románě zachyceno mnoho z dějinného ovzduší, ale ne vždy přesně historicky a pravdivě, mnoho je přibarveno a překresleno obratným pérem Dumasovým. —r.—

Giovani Verga: **Tygřice.** Román vášnivé lásky. Se svolením dědiců spisovatelových přeložil Karel Lužan. V barvot. obálce V. Čutty. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze. 1927. Str. 144. Kč 9·—.

Diplomatické ovzduší a tichý život na venkově jest dějištěm románu mladého krasavce, ocitnuvšího se v tenatech nádherné, hrdé ženy, hořící posledním plápolem neukojené lásky. Síla vůle a láska k rodinnému krbu vítězí v tomto boji, tygřice podléhá, když muž, uvědomiv si své povinnosti k choti a děcku vrací se po krátkém poblouznění tam, kde jest jeho místo. Mistrně vylíčil Verga vzrušující a zoufalé okamžiky matky, sklánějící se nad děckem se smrtí zápasícím, zatím co otec podléhá kouzlu čarovných očí lidské tygřice. Vítězí srdce věrně milující ženy a matky.

Pavel Lešan: **Početní a jiné hříčky a zábavy pro malé a velké.** S vyřešením. Praha 1927. Nakladatelství J. Svátek. Str. 180. Cena Kč 19·—.

Děti rády luští, bystří tím, pamět, obohacují své vědomosti. Pozorujeme-li dítko, když dostane do rukou časopis pro mládež, nejčastěji vidíme, že hledá hádanky a pod. Nakladatelství J. Svátka vydalo snůšku zábavně poučných úloh s 230 vyobrazeními. Řešením pobaví se malí i velcí. Jsou tu hříčky s mincemi, hry s kotoučí, kameny, se sirkami a j. Hříčky číselné a překvapující výsledky počtářské pobaví i pocvičí mládež. Jsou tu i úlohy skládankové a zábavy kreslířské, společenské a j. Návod ku řešení je připojen. Doporučujeme všem, kdož po únavě chtějí zaměstnati ducha lehkou zábavou.

Th. Dr. Bedřich Augustin: „Mravouka". Učebnice katolického náboženství pro vyšší třídy středních škol. Vydalo nakladatelství Československé akc. tiskárny, Praha-II. Cena brož. Kč 18·50, cena váz. Kč 20·50.

Profesor státního učitelského ústavu v Jičíně vydal loni „Apologetiku" pro střední školy, která pro své časové hledisko je velmi případnou učebnicí náboženskou. Nyní vydal „Mravouku", která jako Apologetika podává látku pokud možno stručně, přihlíží k časovým otázkám, připojuje k vyloženým pravdám doklady ze spisovatelů a poukazuje na vhodnou četbu. Kniha byla odborně posouzena prof. Dr. Lub. Petrem ve „Vychovateli" v čís. 8. a zaslouží hojného rozšíření a zavedení na škol. středních.

Letem včelím světem. Vybrané kapitoly ze včelího světa. Napsal Ladislav Stojdl. Díl I. S původními vyobrazeními. V Praze 1927. Zemědělské nakladatelství A. Neubert. Kč 7·—.

Kdo před dvěma lety navštívil krásnou Skalku nad Mníškem obdivoval jistě včelín, otce františkána Ladislava Stojdla. Z jeho péra pochází ze zkušeností dlouholetých zpracovaná kniha, která pojednává nejprve o biologii včely, o kterémžto tématu v české literatuře je málo psáno. Tato malá včelařská čítanka, z níž každý může si doplniti své včelařské vědomosti a prohlubovati znalost i vědění o životě včelím, bude jistě českými včelaři vítána s radostí, neboť psána je populárně, hřejivě a s láskou pro rozkvět československého včelařství. Vyzdobena je i 26 názornými obrázky.

Prof. Jan Svozil: **Dechová cvičení základem zdraví a dlouhého věku.** S 39 obrazy. Čtvrté vydání. Kč 7·—. — J. P. Müllera: **Můj systém pro děti.** Přeložil Dr. P. Bureš. Se 75 vyobrazeními. Cena Kč 24. V Praze 1927. Vydalo Zemědělské knihkupectví A. Neubert.

Péče o zdraví je přední povinností každého. V prvé knize na základě poznatků, že správné dýchání je nejpřednějším činitelem pro zachování zdraví, krásného těla a dlouhého příjemného věku, poučuje autor o správném dýchání, o cvičení dechu a měření spinometrem. Pojednává o správné míře v požívání pokrmů a napojů, neboť tělo má míti přiměřenou váhu podle výšky a podle věku. Kdo chceš si zachovati zdraví, pročti tuto knihu. — Matka, která chce svého miláčka vésti ke zdraví a otužilosti má návod v knize druhé, jak dle světoznámého systemu Müllerova má si počínati se svým dítkem, aby bylo zdravé a silné.

Helena Mniszkowa: **Poustevník.** Román. Z polštiny přeložil Václav Kredba. Vydalo v barvotiskové obálce V. Čutty Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze 1927. Str. 200. Kč 12.

V jímavém románku, živě kresleném ukazuje autorka, že šťastné manželství nebývá vždy ve vznešených rodinách. Cituplná a ušlechtilá kněžna Božena není šťastnou s chladným, všeho hlubšího vznětu prostým knížetem Kristianem. Starý profesor Hrouda, veliký učenec a hluboký myslitel, jehož srdce bylo ze zlata, upoutal k sobě krásnou duši vznešené dámy. Trávil tichý podzim života hluboko v lese v prosté chaloupce, sám, vzdálen lidského hluku. Falše a zloby, a družné rozhovory s ním byly mladé kněžně útěchou i radostí v jejím neutěšeném životě. Vzácný ten poustevník kouzlil před mladou přítelkyní nový zářivý svět, zbavený jakékoli pozemskosti a dával tak podnět k zakládání různých blahodárných ústavů a podniků na prospěch zapomínaného venkovského lidu. Románek vyniká všemi přednostmi vypravovatelského talentu autorčina a je plný krásných výjevů.

—o—

NĚMECKÁ.

Jon Svensson: **Abenteuer auf den Inseln.** Nonnis Erlebnisse auf Seeland und Fünen. Mit 12 Bildern von Johannes Thiel. VI. a 324 str. 4.60 M. Herder u. C. Freiburg 1927.

Německý spisovatel Svensson je rodem Islanďan (nar. 16. listop. 1857) a konvertitá. V mládí matka jeho jmenovala jej „Nonni" a pod tímto jménem vydal tento výborný spisovatel své čtyři knihy, z nichž první vyšla, když mu bylo 54 let. Svensson vstoupil k jesuitům, byl dlouhá léta spirituálem ve Feldkirchen v Tyrolsku. Nyní žije jako zámecký kaplan v Německu na Rýně. Své mládí popisuje ve dvou knihách: „Sonnentage. Nonnis Erlebnisse auf Island" a „Aus Island: Erlebnisse und Erinnerungen". Odchod z domova do Kodaně a vše, co zažil líčí v knize „Nonni: Erlebnisse eines jungen Isländers". Pobyt svůj v Kodani vylíčil pak v knize „Die Stadt am Meer". V páté knize své líčí příhody, které zažil s přítelem svým Valdemarem, když s baťochem na zádech cestoval po obou dánských ostrovech. Kniha rozveselí a poučí, a často se z ní ozývá touha po domově a starých bývalých dobách, kdy Svensson svá dobrodružství a příhody, o nichž nyní píše, prožíval. Tak Svensson vylíčil v uvedených knihách celé své mládí až do 13. roku, kdy odebral se do Avignonu (1870), zdržel se tam a zůstal pak ve Francii až do r. 1880. Přátelé jeho těší se, že cesty tam a svůj pobyt ve Francii vylíčí v další knize. Knihy jeho jsou veselé, dýší srdečností, vše líčí zajímavě a poutavě a proto knihy ty, určené hlavně mládeži, rozšířeny jsou o několika vydáních v mnoha tisících exemplářích. Kniha pátá — Dobrodružství na ostrovech — vyšla pěkně vypravená, obrázky ozdobená v 10.000 exemplářích! U nás mnoho se překládá, ale tak pěkné knihy, jako jsou Svenssonovy, zůstávají bez povšímnutí. Škoda!

—K.

Anton Höfer: **Peter Zwiesewind.** Ein Dorfroman. IV. a 146 str. V plátně vázáno 3·40 M. Herder u. C. Freiburg 1927.

Opravdový vesnický román psaný venkovským farářem v bavorském Švábsku o bohatém sedláku, který jsa bezdětný, bere do domu dva hochy. Spisovatel líčí život na vesnici, ovzduší, v němž oba hoši vyrůstají, jak tvoří se jejich povahy, které od sebe velmi se různí. A tato různost zaviňuje mnohé boje mezi zlem a dobrem. Zlo líčeno je sice barvitě nikdy však ošklivě. Charakteristika obou hochů i všech osob je výborně podána, děj je dobře propracovaný a dramaticky provedený. Na konec pravda a dobro vítězí a zajímavá četba uspokojuje čtenáře. Kniha Höferova není pro čtenáře, kteří jsou plni žádostivosti přemoderních názorů, vždyť vypravuje jednoduše a prostě, ale upřímně a pravdivě, jak tomu je na poctivém venkově. Mluví z duše lidu k dušim a to je její přednosti. —K.

Dr. Wilhelm Burger: **Das Erzbistum Freiburg in Vergangenheit und Gegenwart.** Ein Kirchliches Heimatbuch. In Verbindung mit Priestern der Erzdiezese herausgegeben. S titulním obrazem a 80 obrazy v textu. XII. a 248 stran. Cena kart. 4·50 M. Herder u. C. Freiburg 1927.

V říjnu letošního roku bude oslavovati arcidiecése Freiburg své 100 leté trvání. K tomuto výročí vyšlo opravdu nádherné dílo, k němuž spojilo se 17 pracovníků, aby popsali dějiny diecése, její umělecké památky, i náboženský život. Na nic, co se týká rozvoje arcidiecése, nebylo tu zapomenuto, vše vylíčeno živě a názorně a doprovozeno pěknými obrazy, hlavně podobiznami vynikajících mužů a církevních staveb. Je to kniha, která katolickému lidu a zvláště mládeži názorně před oči staví, jak církev katolická pečuje o rozvoj vzdělanosti, jak pečuje o umění a stará se o rozvoj všeho, co s pokrokem pravým souvisí. Takovou knihu domácích dějin církevních nemá jistě žádná diecése v Německu a sotva kde jinde. —K.

Mein Messbuch. Von Alfred Hoppe, Pfarrer i. R. Wien. I. Band. Enthaltend 72 Messandachten für alle Sonn- und Feiertage des Kirchenjahres. Bilder von Hans Kaplan und Motiven von E. Bournand, J. von Führich und anderen. Winterberg J. Steinbrener 1927. S. 752. Cena ?

Známý i u nás farář Hoppe, který před lety (1898) vydal řadu obrazů k znázornění jednotlivých nauk z bible a katechismu, vydává tu druhé vydání modliteb se schválením ordinariátu v Č. Budějovicích. Napřed uvádí formulář mešní lat. i německy a pak na každou neděli a svátek modlitby ke mši sv. a pak zvláštní myšlenky k sv. přijímání, velmi případné a jádrné. Po způsobu staré „bible pauperum" připojuje ku každé neděli a každému svátku obrazek, obyčejně trojitý a výklad obrázků, které vztahují se na evang. neb epištolu toho dne. Jsou velmi případné a názorné. Slibuje vydat ještě tři díly těchto modliteb (na všední dny, na nezasvěcené svátky a k srdci Páně). Modlitby jsou pěkně vypravené, ve vkusné vazbě a zbožný německý katol. lid, jistě rád jich bude používati. —K.

LITERÁRNÍ OBZOR.

Nákladem družstva Vlast vyšly právě oblíbené kalendáře na rok 1928: „Svatý Vojtěch" a „Štítný". V obou jsou vybrané práce našich dobrých spisovatelů a upozorňujeme na kalendáře ty naše čtenáře s prosbou, aby je hojně rozšiřovali. — Týmž nákladem vyšla výborná apologetická příručka, „Katolík a katolická církev" zpracovaná Arn. Olivou, která je bohatým pramenem pro kázání a přednášky. Od téhož spisovatele vyšla knížka pro mládež „Věrnost Spasiteli". — V tiskárně Družstva Vlast byl vytištěn „Klaverský kalendář" 1928, který vydala družina sv. Petra Klavera pro africké misie, obsahuje hojnost zpráv o misiích. — Tam tisknou se pěkné „Katechetické promluvy" od Jar. Dlouhýho, které vyjdou nákladem knihkupectví G. Francla.

Družina literární a umělecká v Olomouci chystá svým přispívajícím členům (roční příspěvek Kč 25·60) na rok 1928 tři knihy: Dr. Jar. Řehulky hanácké humoresky „Tetky", román Dr. Jar. Hrubana „Duše mosaik" a sbírku básní J. Karníka: „Zavětří". První premie vyjde letos v listopadu. — Nákladem Matice cyrilometodějské v Olomouci vyjde kniha Aloise Hlavinky: „Lidová řeč a spisovný jazyk". Knížka bude do trilogie se spisy už vydanými: „Povaha česká v řeči" a „Moderní kultura jazyka českého". Souborné vydání spisů **Frant. K. Křena** vydávané nákladem Občanské tiskárny v Brně, uspořádané nedávno zemřelým prof. Josefem Vévodou, redaktorem „Našeho domova", dospělo ku svaz. XIII. „Do světa", v němž jest 12 prací tohoto oblíbeného hanáckého spisovatele (394 str., cena Kč 15·—). — Lidový spisovatel Frant. Čech vydal nákladem Tiskového Družstva v Hradci Králové pěknou povídku ze života: **Z lítosti a vzdoru.** — Básník Fr. Kyselý vydá sbírku starších svých básní pod názvem „Matka Boží". — Sbírka drobných povídek Sig. Boušky: „Děti" vyjde v II. vyd. s ilustracemi Karla Švece, autora nejnovějšího portretu autorova. Chystá se také k vydání kniha provencalských písní vánočních, též v úpravě K. Švece. — Frant. Taubic, jehož několik básní otištěno bylo ve „Vlasti", má otištěny pod pseud. Jan Dolina tři básně v časopise „Vesna", který počal v Praze vycházeti v srpnu jako orgán nejmladších českých autorů. — Jedním z nejstarších kalendářů je „Moravan", jehož právě vyšel ročník sedmdesátý sedmý za redakce P. Vojtěcha Horáka, kněze ř. sv. Benedikta v Rajhradě. Přináší zprávu a obrázky z III. mor. pouti do Sv. země, vzpomínku na Kosmáka, životopis prof. Josefa Vévody, četné zábavné a poučné články. Pozornosti zasluhuje článek: „Unionistické snahy v rajhradském klášteře".

Za redakce † J. Š. Baara, prof. J. F. Hrušky a archiváře Fr. Teplého vyšla „Chodská čítanka" s četnými příspěvky povolaných odborníků. Čí-

tanka provádí Chodskem, které nejdéle z krajů českých dochovalo kroje zvyky a obyčeje. — Fr. Teplý vydal ve třetím vydání na základě archivních studií: „Chodové ve sporu s Lomikary". — Archivář minist. vnitra dr. Frant. Roubík píše dílo: „Dějiny Chodska". — Od roku 1880 vycházelo velké monumentální dílo prof. Augustina Sedláčka (zemř. 1926) „Hrady, zámky a tvrze kral. Českého", které nyní v Šimáčkově nakladatelství dílem XV. (Kouřimsko, Vltavsko, Boleslavsko) bylo dokončeno. — Dr. P. Josef Miklík, C. SS. R., který vydal dva díly „Příručky k bibl. dějepravě", chystá díl III. této výborné knihy, který bude obsahovati přes 5.000 obrazů archeologických s doprovodem.

Spisovatel Václav Beneš-Šumavský, dlouholetý chefredaktor „Národní Politiky" vydává kniku vzpomínek: „To se nezapomíná. Z paměti českého novináře". — „Radola" je název románu, v němž vylíčena účast gen. R. Gajdy v zahraničním odboji, různé dokumenty a připojeny obrazy. — Podle románu Dostojevského „Zápisky z mrtvého domova" napsal libreto a komponuje celovečerní operu Leoš Janáček.

Spolek sv. Vojtěcha v Trnavě oznamuje, že zastavil vydávání měsíčníku „Kultura". Časopis vyžádal si takových obětí, že na ně spolek nestačil, poněvadž skoro 75 procent odběratelů neplnilo své povinnosti. Místo časopisu bude vycházeti sborník. — Nově založená „Učená společnost Šafaříkova" na Slovensku vydává za redakce profesorů Komenského university vědecký časopis „Bratislava", přináší studie literární, kulturně historické, přírodovědné, právní a hospodářsko-politické.

Zajímavou a překvapující zprávu přináší náš národopisný sborník „Český lid" ve svazku sedmém. Tam Ladislav Kuba dokazuje, že píseň „Sil jsem proso na souvrati" nesložil, jak se i na školách učí Mil Zd. Polák, ale že to je stará slovanská píseň, což dokládá dvěma varianty slovenskými a polským. Také všeslovanskou je píseň „Horo, horo vysoká jsi" a nesložil ji, jak se vypráví u nás odsouzenec voják Bechyně v Hradci Králové. Na zajímavý sborník „Český lid" znovu upozorňujeme, obsah jeho je bohatý a zachraňuje nám obyčeje našeho lidu. Vydává jej J. Svátek, Praha-II., Spálená 38.

Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze vydává praktické knihy pro domácnost, hospodářství. Tak v poslední době vydalo několik dobrých příruček, o jejichž vhodnosti svědčí, že vyšly již v několika vydáních. Je to obsáhlá se 1200 předpisy Benešové-Kašparové: „Nakládání, zavařování a používání všeho ovoce i zeleniny" (8. vyd. za Kč 24·—), nebo jiná Fr. Mandy: „Zpracování ovoce a zeleniny v domácnosti" (4. vyd. za Kč 5.—), jakož i Fr. Lukáše: Výroba ovocných vín (3. vyd. za Kč 6·—). Pro pěstitele zeleniny vyšla praktická kniha Al. J. Kulišana: Pařeniště a rychlení zeleniny (2. vyd. se 49 obrázky za Kč 8·—), v níž se popisuje jak veškeré druhy zelenin se mohou úspěšně a levně rychlit. Milovníkům zahrádek odb. spisovatel Jan J. Těšitel napsal příručku: Nejlepší okrasné keře a stromy našich zahrad, jež přináší výběr nejlepších druhů, jejich pěstování, upotřebení a rozmnožování. 40 nádherných vyobrazení doplňuje text krásně vypravené knihy. (Cena Kč 9·—). Holubářům způsobí radost druhé, úplně přepracované a značně doplněné vydání knihy „Praktický holubář" z péra odborníka Jos. Vrbky, která přináší vše, co každý chovem holubů se zabývající, nevyhnutelně znáti musí. Cena Kč 14.

Soupis české hospodářské literatury se stanoviska povšechného, jakož i dle odborů, přináší právě vyšlé 23. číslo bibliogr. věstníku Literatura, vydávané Zemědělským knihkupectvím A. Neubert v Praze, které na 56 stranách velkého formátu podává výběr několika tisíc knih a zašle se na požádání každému zdarma.

Z NAŠEHO ŽIVOTA.

Člen české akademie věd zvěčnělý velezasloužilý kanovník v Brně **Dr. J. Pospíšil**, starý přítel a příznivec advokáta a spisovatele brněnského JUDr. Jaroslava Seidla, byl nespravedlivě praeterován pro svou příslušnost k národu českému. Vláda ruská mu nabídla svého času místo biskupa někde v Polsku, ale pro odpor vlády rakouské k tomu nedošlo. Byl to jeden z poctivých starých vlastenců. Dr. Navrátil.

Splitský biskup dr. Bonefačič jmenoval pražského univ. profesora **dra Vajse** čestným kanovníkem katedrální kapituly ve Splitu pro jeho zásluhy o poslední vydání staroslovanského hlaholského misálu v bezvadném předpisu latinkou.

Nedávno zemřelý J. V. Figulus měl býti **posledním potomkem J. A. Komenského** po meči. Než nyní se přihlásil nový potomek a to nadlesní Frant. Wollenhaupt, který žije na odpočinku v Cukmantlu ve Slezku. Doklady, které o tom svědčí, jsou prý v museu Komenského v Přerově.

Zapomenutý, kdysi pilný pracovník národní, **Jan Bakalář-Srbecký** dočkal se dne 16. července sedmdesátky. Narodil se v Srbcích u Kojetín byl v Brně vysvěcen a působil v brněnské diecesi, odkud odešel do vídeňa, ské a byl až do převratu farářem v Angeru. Po převratu přestěhoval se do Valtic nucen pro své národní přesvědčení odejíti na odpočinek. Literárně činným byl od dob studentských v mnohých časopisech, hlavně se zajímal o literární dějiny. Později pěstoval volapyk a esperanto. Byla mu tehdy nabízena stolice volapyka, ale nepřijal jí. Přispíval též velmi horlivě do různých učitelských časopisů. — **Josef Kořenský**, vynikající cestovatel, populární spisovatel, dožil se 26. července svých osmdesátí roků. Vykonal velmi významné cesty kolem světa v době, kdy dopravní prostředky nedosáhly ještě dnešní dokonalosti a kdy cestování nebylo usnadňováno moderním pohodlím. V cestopisných studlích, v nichž shrnul své zkušenosti, setkává se čtenář s jedinečnou malebností líčení, vtipností a slohovou barvitostí. Dne 24. července byla mu v rodišti v Sušně u Ml. Boleslavě, odhalena pamětní deska. —

Dne 6. září dožil se sedmdesátky dr. **František Příkryl**, farář v Drahotuších. Je rodák z Vlčňova u Uh. Hradiště a byl zprvu učitelem na Velehradsku, soukromě připravil se k maturitě na gymnasiu, vstoupil do semináře v Olomouci a byl roku 1885 vysvěcen. Zabýval se archeologií a národopisem a napsal hojně pojednání. Již jako učitele zajímala jej otázka pobytu sv. Cyrila a Metoděje na Moravě a sebral lidové zkazky cyrilomethodějské (kudy kráčeli, studánky, kříže). R. 1884 vydal spisek „Hora sv. Klimenta u Osvětiman v pověstech lidu slováckého", r. 1890 jiný „Sv. Kliment u Osvětiman." Psal o t. zv. cestách hradských vedoucích ke „Královu stolu", uveřejňoval „Památky sv. Cyrila a Metoděje na jižní Moravě a ve Slezku." Psal do Methoda, Archy, Meditací a j Napsal knihu „Památky sv. Konstantina a Metoděje v Evropě" a když nenalezl českého nakladatele, vydal jl v němec. překladu ve Vídni. Nyní pracuje s Davorinem Žunkovičem na luštění runových nápisů slovanských. Práce jeho jsou podceňovány, vytýká se jim nekritičnost, ale mají obrovnou cenu tím, že tu sebrán materiál pro dobu příští. —

Ve Slavětíně oslavil **František Štědrý**, tamní farář, dne 5. září své osmdesáté narozeniny. Štědrý je výborný znatel českých dějin, z nichž napsal hojně článků zvláště o kraji lounském a slánském do časop. přátel starožitností, do Methoda a do Sborníku historického kroužku. Některé z prací těch vyšly ve zvláštních otiscích. — Dne 4. října dožívá se padesátin **dr. Fr. Klobouk**, farář v Polance ve Slezsku (nar. v Klopotovicích na Moravě). Psal pod pseud. Římský K. a pod znač. L+7 do našich časopisů, do Vlasti (roč. XXVII.), do Kazatele. Vydal dvě brožury v „Husitství ve

světle pravdy" v roč. V. a VIII. — Šedesáti let dožívá se dne 5. října P. **Frant. Vídenský T. J.** (nar. v Předíně na Moravě). Napsal hojně historických článků zvláště do „Hlasů svatohostýnských" a r. 1913 vydalo Děd. Svatojanské jeho spis: Sv. Hostýn ve svém původu a svých osudech.

Pomník sv. Cyrilla a Methoděje v Bratislavě. Bratislavská „Ludová Politika" navrhuje, aby v Bratislavě na místě pomníku Petöfiho postaven byl pomník sv. Cyrila a Methoděje a na místo bývalého pomníku Marie Terezie pomník, **velkomoravského panovníka Svatopluka.** Jest to jistě námět pozoruhodný a vzácného významu. — **V Olomouci bude pomník Přemyslovců.** Pod olomouckým dómem, u řeky Moravy na Dobrovského ulici, nedaleko místa, kde byl zavražděn poslední Přemyslovec Václav III., má býti v dohledné době péčí městské rady olomoucké zbudován monumentální pomník Přemyslovců. Pomník má býti 40 m vysoký a prostranství kol něho má se přeměnit v sady s dětským hřištěm.

Baarův pomník pod Čerchovem. Okresní správní komise okresu domažlického usnesla postaviti nezapomenutelnému chodskému spisovateli faráři Jindřichu Š. Baarovi pomník nad „Výhledy" pod Čerchovem. Pomník zhotoví mistr Šaloun a na vybudování pomníku věnuje okres 100.000 Kč. Péčí jednoty absolventek obchodní školy Ženského výrobního spolku bude zasazena na domě, kde dokončila život svůj **Eliška Krásnohorská** pamětní bronzová deska s nadživotním reliefním poprsím a věnováním v uměleckém provedení akad. sochařky pí. K. Vobišové a bude odhalena 27. listopadu t. r. k prvému výročí její smrti. — V říjnu bude odhalena v Horažďovicích na rodném domě pamětní deska mistru **Ot. Ševčíkovi.** — V městských sadech v Poličce bylo 14. srpna odhaleno bronzové poprsí na žulovém podstavci mistra **Bedřicha Smetany,** dílo akad. sochaře Josefa Fojtíka z Prahy. — Slavnost odhalení pomníku Smetanova ve Slaném odložena na rok 1928, protože pomník, dílo V. Nejtka, propůjčen byl pro jubilejní výstavu, pořádanou k oslavě 10letého trvání Československé republiky v květnu až červenci 1928 v Brně, kde zdobiti má prostranství před pavilonem akademie výtvarných umění. — Bratrancům **Veverkům** vynálezcům ruchadla byla 15. srpna uspořádána oslava v Pardubicích a v Rybitví u pomníků tam postavených. — Podle návrhu technické komise obce pražské bude umístěna na školní budově u měst. sadů na Král. Vinohradech pamětní deska spisovateli **K. V. Raisovi,** jenž byl na této škole ředitelem.

V Luhačovicích, kde dlel na léčení, zemřel dne 2. července čtvrtý ze šesti kněží-bratří Kolískových, farář v Milovicích **Ignát Kolísek,** hlavní administrátor časopisu „Růže lurdské" Pochován byl 5. července mezi svými farníky v Milovicích. — V papež. koleji na Velehradě zemřel 29. června **P. Jan Nep. Soukup T. J.** (nar. 1863 v Radnicích u Plzně). Působil v řádových konviktech při výchově mládeže a v duchovní správě v Praze a na sv. Hostýně. Byl literárně činným v časopisech „Ve službách Královny" a „Hlasy svatohostýnské." — V Budapešti zemřel 25. července kardinál, kníže-primas **Černoch** ve stáří 75 let. — Ve Vyškově zemřel 26. července tiskař a nakladatel **Frant. Obzina,** který vydával m. j. „Dobré dílo«. Tiskl knihy vzorně, pečlivě a řemeslně dokonale, které těšily se oblibě v kruzích bibliofilů. — V Jaktaři zemřel 14. srpna tamější farář **František Hrubý** (nar. r. 1876 v Polici, ord. 1900). Patřil k vůdčím osobnostem ve Slezsku, kde mnoho pracoval pro věc národní. Pod pseudonymem **Bukovec** pracoval literárně, práce jeho jsou v „Našem domově", „Arše" „Našem Slezsku", jehož byl i chefredaktorem. Vydal také knižně několik svých básnických a beletristických děl. U příležitosti svých padesátin vydal v Opavě výbor ze svého básnického díla pod názvem „Sklizeň mých niv", zachrániv tak před zapomenutím nejedno pěkné číslo zvláště z prvních pokusů poetických z let 1893—1896. F. Hrubý-Bukovec v literatuře katolické má své čestné místo

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Do 10. května.)

Časopis katol. duchovenstva 3. a 4. — Hlídka 4. — Knihomol 2.—3. Museum 4. — Naše doba 7. — Naše omladina 7. 8. — Pán přichází 9. — Poznání sv. 1. a 2. — Rajská zahrádka 9. — Růže dominikánská 1. — Růže lurdská 5. — Selské hlasy 17.—20. — Serafinský prapor 5. — Věstník díla šíř. víry 1. — Věstník katol. duchovenstva 8. — Vychovatelské listy 4—5. — Zasvěcení 5. — Zemědělské druž. listy 16.—19. — Zemědělská politika Život 5—6.

Z nakladatelství J. Birnbauma, knihkupectví v Brtnici: Carlo Goldini: **Vzhůru na letní byt** Veselohra o 3 jednáních. Přeložil B. Kyselý. — Dobrá hra pro ochotníhy, líčící rozmarně starou i novou módu, která žene měšťáky na letní byt. 5 muž. a 6 žen. úloh. — C. Goldini: **Broukal dobroděj.** Veselohra o 3 dějstvích. Přeložil J. Lesík. Hra ze života francouzského, starý dědek bručouna, ale dobrák, dá se i u nás dobře sehráti, kde najde se vyškolený ochotník na hlavní úlohu. 6 pan. 3 dam úlohy. — Jul. Vlasáková: **Přespolní děti.** Román dívky. — F. Háj: **K. Dariš.** Román. — Ksaver Meško: **Náš život.** Přeložil ze slovenštiny Ant. Horsák. (Viz „Vlast" Literární obzor a Literatura.)

Z nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze: Msgre Ant. Kaška: **Růže tajemná.** Májová kázání. Sv. IX. homiletické knihovny „Živé slovo". Stran 95. Cena Kč 12·50 včetně poštovného. — Vlasta Javořická: **Májová bouře.** Díl I. str. 272. Díl II. str. 186. Cena Kč 35·—. (Viz „Literatura".)

Nakladatelství Herder a C. ve Freiburgu: **Herders Bücherbote.** Zprávy o knihách vyšlých v tomto nakladatelství v jarním období. — **Kleines Messbuch für die Sonn- und Feiertage.** Im Anschluss an das Messbuch von Anselm Schott O. S. B. mit Einführungen und Erklärungen herausgeben von Pius Bihlmeyer O. S. B, Mönch der Erzabtei Beuron. 16° (XII, 28* u. 638 S; 1 Bild.) Váz. v plátně s červenou ořízkou M. 4. — Pěkná modlitební kniha uspořádaná pořádkem mše sv., která mezi Němci jistě bude hojně oblíbená a dočká se brzo několika vydání.

Z nakladatelství B. Kočího, knihkupce v Praze: Bret Harte: **Proměna tábora Kozlího oka.** Přeložil Miloš Maixner. Vyšlo jako 22. svaz. Laciného vydání spisu B. Harta. Cena brož. výtisku 6 Kč. — Všechny přednosti bohaté tvorby B. Harta v míře přebonaté přináší i tato kniha velkých a živých obrazů, v nichž láska, vášeň, hrdinství a dobyvatelství jsou hlavními složkami uchvatné symfonie.

Z nakladatelství V. Kotrba, knihtiskárna v Praze: Zábavy večerní roč. 44 sv. 1.—3. Dr. Karel Kettner: **Věčný žid.** Historický román. — Sv. 4.—5.: C. Condlachova: **Jidáš a Nikodem.** Vypravování z dob Kristových. — Ludmila sv. 4.—5. Václav Špaček: **Nevlastní bratří.** — **Ztraceno a nalezeno.** — **Nová legenda zlatá.** Díl I. Passionál. Seš. 1. a 2. Nádherné dílo v naší literatuře. Dvakrát za měsíc sešit, cena 4·80 Kč. — Dr. J. K. Vyskočil: **Sv. František.** (K 700. výročí jeho blažené smrti.)

Dr. Rud. Horského: **Epištoly.** Sbírka úvah náboženských, sociálních a politických. II. Náboženství a politika. Kč 4·—. — Vzdělávací knihovna II. sv. 4. Karel Vrátný: **Četba.** Podle Bernarda Arense. — **Manette in dilectione mea.** Dle italského třetího, rozm. a oprav. vydání. Kč 2·— — Th. Dr. Karel L. Řehák: **Nepoznávaný uprostřed nás.** Kč 6·80. (Viz „Vlast" „Literatura" a „Literární obzor").

Z nakladatelství A. Neubert. Zemědělské knihkupectví v Praze: Václav Bílý: **Zelinářství.** Praktické pokyny ku zakládání a vedení zelinářských zahrad. S četnými vyobrazeními. Rolníkova knihovna sv. 22. Cena Kč 10·—. Kniha psaná zkušeným odborníkem přináší pokyny jak to zařídíti, aby zahrádky dávaly celý rok dobrou zeleninu. Podrobně v ní popsáno, jak se každý jednotlivý druh zeleniny nejenom pěstuje, ale i zužitkuje, při čemž nezapomenuto v ní ani na zařizování pařenišť a hubení škůdců rost-

lin. Zvláštní kapitoly věnovány jsou v ní i pěstování kuchyňského koření, drobného ovoce, raných zemáků, žampionů a pod. Že kniha má praktickou a trvalou cenu, o tom svědčí nejlépe již páté její vydání.

Alex. Dumas: **Dobrodružství kněžny monacké.** Veselé i smutné příběhy ze zákulisí dvora Ludvíka XIV. Přeložila Karla Šefínová. Díl II. Kč 17. — Je to galerie pestrých a napínavých obrazů příliš lehkých a dovádivých ze života pověstné kněžny monacké. Nic nebylo platno knížeti monackému, že dal obrazně pověsiti vždy každého nového milence své choti na šibeničku, již stavěl na hranicích svého knížectví; na konci jeho panování bylo jich tam tolik, že nebylo potřebí hraničních patníků. Veselá dobrodružství s nepřekonatelným vtipem a pěkným slohem, jemně se přenášeje přes mravnostní úskalí, podává v této u nás dosud neznámé knize Dumas.

Veledůstojnému duchovenstvu a slavným patronátním úřadům

dovoluje si doporučiti veškeré kostelní nádoby a náčiní, a to: monstrance, kalichy, ciboria, patenky, nádobky, pacifikály, svícny, lampy, kaditelnice, kropenky atd. své vlastní výroby, předpisům církevním vyhovující. Staré předměty opravuje v původní intenci a znovu v ohni zlatí a stříbří neb proti doplatku za nové vyměňuje. Hotové předměty neb výkresy zasílá na ukázku franko bez závaznosti koupě. Vše se posílá posvěcené. Práce ruční. Sklad veškerých zlatých a stříbrných klenotů, jako řetězů, madonek, křížků, prstýnků, náramků atd. Notářské prsteny, tabatěrky, jídelní náčiní ze stříbra pravého a čínského vždy na skladě. Staré zlato, stříbro a drahokamy kupuje za nejvyšší ceny,

Jan Staněk, pasíř, ciseleur a
přísežný znalec zemského trestního soudu.
PRAHA I., ul. Karoliny Světlé č. 12 n. Telefon 8311/VI.

Zubní krém LIBUŠE zubní prášek
zubní voda
dnes nejlepší zubní hygienické přípravky.

Matky!

Často se stává, že při nákupu dětského zásypu „Galanthusu" nabízejí se Vám jiné značky. Věřte, že nejlepší osvědčený dětský zásyp, lékaři doporučený je **„GALANTHUS"!**
Kde nelze obdržeti, pište přímo firmě
Alois Mikulášek, Brno, Nová ul. 47.

VLAST

ČASOPIS PRO POUČENÍ A ZÁBAVU

ZALOŽIL ROKU 1884 TOMÁŠ ŠKRDLE.

ROČNÍK XLIII. 1926—1927.

MAJITEL, NAKLADATEL A VYDAVATEL
DRUŽSTVO VLAST.

REDAKTOR ŘÍDÍCÍ:
FRANTIŠEK KOŠÁK.

REDAKTOR ODPOVĚDNÝ:
VÁCLAV VAJS.

V PRAZE 1927.
TISKEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE II.

OBSAH

XLIII. ročníku Vlasti.

Básně.

Vladimír Hornov: K jubileu sv. Františka 1. V den Dušiček 16. Vánoce 103. Ave 337. K svátku slovanských apoštolů 385.

A. S. Chudobka: Matce 155. O břize 171. * * * 276. Všední sloky 508.

J. Ježek: Naše víra 210.

Jan Karník: Intimní sloky 14. Dědkovy rýmy 49. 128.

Dr. M. Kovář: Velikonoční Alleluja 319. Popěvky starobní 320.

Frant. Kyselý: Předchůdce Páně 98. Hoši u jeslí 104. Josefova smrt 241.

Frant. Leubner: Pod duhu 17. Modlitby 465.

K. B. Medik: Memento mori 162. Mystikum 418.

Gab. Ronaj: Slepec v Trsatu 351.

Anatol Rubín: Večer v Holandsku 289.

Em. Taftl: Býti dítětem 32.

Fr. Taubic: Tvůrce! 93. Ghazel 113. Jméno Tvoje 271. Velikost Boží 414. Věčný Bůh

Václav Vajs: Píseň o moři 165.

Václ Velvarský: Anetta 86. Pohádka o Václ. Beneši-Třebízkém 504.

O. M. Vyskočil: Vzlet. Epická báseň o třech obrazech. 50, 148, 193. Koleda (doprovod složil B. Fidler) 99.

Fr. Sytař: Strahov 526.

Čtení zábavné.

B. Bečvářová: Zapomenutá pověst 64. Román z kanceláře 114, 156, 197, 242, 290, 338, 386, 467.

Antonín Hrůza: Pod bílým křížem 11, 58, 119, 151, 206, 255, 300.

Vladimír Strojil: Srdce umučené 53, 124.

O. M. Vyskočil: Šalmaje vánočních vzpomínek 111.

Antonín Šorm: Z F. A. Hollandových františkánských legend: Zázrak 3 Zjevení 8.

O. S. Vetti: Z litevštiny: Jazdynu Peleda: Vypravování starého Juoza 148 203, 251, 296. — Dvě povídky z litevštiny 479.

Články poučné a vědecké.

Jan Hudek: Vzpomínky na † Msgr. Dra Rudolfa Horského 348, 406, 484.

Karel Kolísek: 28. mezinárodní eucharistický kongres r. 1926 v Chicagu 18, 68, 167, 211, 259, 305, 352, 420, 513.

Dr. Michal Navrátil: Za českou stopou v Italii 316, 364, 434, 509.

Tomáš Picha: Něco z morfologie a biologie červů 32, 84, 178, 226, 272, 324, 372, 445.

Františka Rezková: Josefa Pedálová 361, 430, 491.
Anna Simerská: Jan Polykarp Kukla 506. Anetta z Droste 517.
Dr. Jan Skácel: Z dějin katolické církve v zemích habsburských 23, 77, 174, 218, 358, 415, 500.
Dr. J. Svítil-Karník: Z dopisů Vlasty Pittnerové 163, 215, 265, 309.
Antonín Šorm: České jesličky Mikoláše Aleše (k obrázku) 98. Malíř Josef Führich jesličkářem 106. U sv. Ansgara v Kodani 403.
Ignát Zháněl: Dr. Antonín Bruckner nástin života a práce 27, 81, 129, 175, 223, 268, 312, 321, 369, 440, 496.

Slovanská hlídka. (Fr. H. Žundálek.) 36, 88, 131, 180, 229, 277, 327, 453.
Zprávy z ciziny. (F. H. Žundálek) 87, 182, 231, 279, 329, 453, 528.
Hlídka sociální: (Ar. Oliva) 37, 90, 133, 184, 232, 281, 331, 376, 455, 530.
Literatura česká. 39, 91, 135, 185, 234, 283, 332, 377, 456, 532.
Literatura hudební. 137.
Literatura německá. 137, 187, 458, 536.
Literární obzor. 42, 92, 138, 188, 236, 284, 324, 380, 460, 537.
Z našeho života. 46, 95, 142, 191, 239, 286, 336, 383, 463, 539.